

A HÁBORÚVAL KAPCSOLATOS TÖRVÉNYEK ÉS RENDELETEK GYÜJTEMÉNYE.

III. FÜZET.

HIVATALOS KIADÁS.

KIADJA A MAGYAR KIRÁLYI BELÜGYMINISZTERIUM.

FŐBIZOMÁNYOS: A **TISZA TESTVÉREK** KÖNYVKERESKEDŐCÉG
(Budapest, II., Fő-utca 12. sz.)

BUDAPEST, 1915.

PESTI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Ára 5 korona 20 fillér.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A HÁBORÚVAL KAPCSOLATOS TÖRVÉNYEK ÉS RENDELETEK GYÜJTEMÉNYE.

III. FÜZET.

HIVATALOS KIADÁS.

KIADJA A MAGYAR KIRÁLYI BELÜGYMINISZTERIUM.

FŐBIZOMÁNYOS: A **TISZA TESTVÉREK** KÖNYVKERESKEDŐCÉG
(Budapest, II., Fő-utca 12. sz.)

BUDAPEST, 1915.

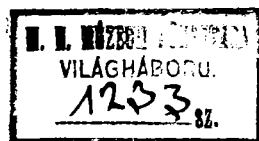
PESTI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

6 17 135

TARTALOM.

B) Rendeletek.

II. Rendészeti természetű korlátozások.

1. Népmozgalmi korlátozások.

b) *Kitiltás (internálás) és rendőri felügyelet vagy őrizet alá helyezés.*

	Oldal
630. 18.711/1915. B. M. eln. sz. Az olasz állampolgárok egy részének hazabocsátásáról	1469
631. 24.477/1915. B. M. eln. sz. A hazánkban élő francia és angol alattvalók hazatérésének feltételül megszabott korhatár újabb megállapításáról	1472
632. 30.130/1915. B. M. eln. sz. A hazánkban élő angol alattvalók hazatérésének feltételül megszabott korhatár időpontjának megállapításáról	1473
633. 24.550/1915. B. M. eln. sz. Az orosz állampolgárok egy részének hazabocsátásáról	1474
634. 27.234/1915. B. M. eln. sz. A szövetséges hadseregek által elfoglalt orosz-lengyel területek lakosaival szemben követendő eljárásról.	1476
635. 29.362/1915. B. M. eln. sz. A szövetséges hadseregek által elfoglalt orosz-lengyel területeken levő lakóhelyükre visszatérni szándékozó orosz alattvalókkal szemben követendő eljárásról.	1477

c) *Kivételes útlevel-rendszabályok.*

636. 103.523/1915. B. M. sz. Bulgáriában elrendelt útlevel-láttamozási kényszerről	1477
637. 2.987/1915. M. E. sz. Az idegenek és a náluk lévő tárgyak fokozott ellenőrzéséről	1478
638. 29.491/1915. B. M. eln. sz. Az idegenek és a náluk lévő tárgyak fokozott ellenőrzése tárgyában kiadott 2.987. 1915. M. E. sz. rendelet végrehajtásáról	1481

639. 29.491/1915. B. M. eln. sz. Az idegenek és a náluk levő tárgyak fokozott ellenőrzése tárgyában 2.987/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet megsértésének jogkövetkezményeiről 1482
640. 3.389/1915. B. M. res. sz. A határátkelési pontok megállapításáról 1483
641. 24.570/1915. B. M. eln. sz. A Fiume határában vont tábori csendőrkordonnal kapcsolatos igazolványok kiállításáról 1485

d) *Kivándorlás korlátozása.*

642. 2.704/1915. M. E. sz. A hadköteles férfiszemélyek kivándorlásának megtiltásáról. 1487

e) *Közlekedés korlátozása.*

643. 23.183/1915. B. M. eln. sz. Polgári személyeknek Bosznia-Hercegovinába és Dalmáciába való utazásáról. 1488
644. 32.000/1915. B. M. eln. sz. A hadművelleti területen a polgári személyforgalom korlátozásáról és az igazolási kötelezettség szabályozásáról 1489
645. 32.200/1915. B. M. eln. sz. A hadművelleti területen való utazás szabályozása tárgyában kiadott 32.000/1915. B. M. eln. számú rendelet kiegészítéséről. 1512
646. 93.814/1915. B. M. sz. A harc vonalban levő katonák hozzátartozóinak látogatásáról 1513

3. Szabályrendeleti rendelkezések hatályosságának korlátozásáról.

647. 2.776/1915. M. E. sz. Az égetett szeszes italok kimérésével és kis mértékben való elárúsításával foglalkozó üzletek miként gyakorlásáról. 1514
648. 88.185/1915. B. M. sz. Az égetett szeszes italok kismértékben való elárúsításának korlátozásáról 1515

4. Fegyverek stb. tartásának korlátozásáról.

649. 2.449/1915. M. E. sz. Egyes térképek, útikönyvek, képes levelezőlapok és ábrázolatok terjesztésének korlátozásáról 1516

5. Talált, zsákmányolt stb. katonai felszerelési tárgyakkal elbánás.

650. 23.940/1915. B. M. eln. sz. A golyófogókból kiszedett és a lögyakorlatok után talált ólom beszolgáltatásáról. 1518

9. Kivételes sajtórendszabályok.

651. 1.937/1914. B. M. res. sz. A „Rendkívüli Ujság“ című lap megjelenésének eltiltásáról 1519
652. 2.966/1914. B. M. res. sz. A „Rendkívüli Ujság“ című lap megjelenésének eltiltásáról szóló rendelet hatályon kívül helyezéséről. 1520
653. 2.551/1914. B. M. res. sz. A Zasztava c. lap megjelenésének eltiltásáról 1520
654. 2.692/1914. B. M. res. sz. A Szlovenszky Dennik c. lap megjelenésének eltiltásáról 1521
655. 3.751/1914. B. M. res. sz. A Szlovenszky Dennik betiltásáról szóló rendelet hatályon kívül helyezéséről . . . 1522
656. 3.738/1914. B. M. res. sz. A Közérdek c. lap megjelenésének eltiltásáról 1523
657. 27/1915. B. M. sz. A La Voce del Popolo betiltásáról szóló rendelet hatályon kívül helyezéséről. 1524
658. 39.942/1915. B. M. sz. A Svetló című időszaki lap megjelenésének eltiltásáról. 1524

10. Kivételes postai, távirdai és távbeszélő-rendszabályok.

a) *A postai, távirdai és távbeszélő-forgalomnak és a posta szavatosságának korlátozása.*

659. 59.741/1915. K. M. sz. A táviratozásnál az olasz nyelv használatának korlátozásáról 1525

d) *A bel- és külföldi csomagforgalomra vonatkozó rendelkezések.*

660. 48.350/1915. K. M. sz. Külfölddel terjedelmes postacsomagok váltásáról. 1526

f) *Internáltak és hadi foglyok postaküldeményei és táviratváltása.*

661. 23.861/1915. B. M. eln. sz. A rendőrhatalósági felügyelet alatt álló külföldi állampolgárok postai küldeményeinek forgalmáról 1526
662. 47.385/1915. K. M. sz. Internáltaknak Olaszországgal való postaforgalmáról 1530

g) *Portómentességek.*

663. 61.265/1915. K. M. sz. A magyar szent korona országai Vöröskereszt-egylete budapesti tudósító-irodájának portómentességéről 1530

14. Szökevény hadifoglyok kézrekerítése.

664. 2.856/1915. B. M. res. sz. Megszökött hadifoglyok elfogásának jutalmazásáról 1531
665. 102.831/1915. B. M. sz. A szökevény hadifoglyok nyomozásáról 1532

III. Közgazdasági vonatkozású rendelkezések.

2. Az állat-állomány óvása.

666. 2.357/1915. M. E. sz. A húsfogyasztás korlátozásáról 1533
667. 23.530/1915. B. M. eln. sz. A húsfogyasztás korlátozásáról 1535

3. Takarékoskodás az élelmiszerekkel és egyéb elsőrendű szükségleti cikkekkel.

668. 2.071/1915. M. E. sz. A vámórló malmok tekintetében az 1.113/1915. M. E. számú rendeletben megállapított rendelkezések hatályon kívül helyezéséről 1537
669. 2.405/1915. M. E. sz. A búzában vagy rozsban kötelezett terménybeli járandóságok tárgyában 9.900/1914. M. E. szám alatt kiadott rendeletnek hatályon kívül helyezéséről. 1538
670. 2.470/1915. M. E. sz. Egyes mezőgazdasági termények és lisztneműek szállításához szükséges igazolványokra vonatkozó rendelkezések kiegészítéséről és módosításáról 1539
671. 54.786/1915. K. M. sz. A m. kir. minisztérium 2.470/1915. M. E. számú rendelete hatályának a gabonaneműekből vagy ezek lisztjéből előállított mindennemű cikkekre, valamint a felezett, törött vagy megőrölt babra, borsóra és lencsére vonatkozó kiterjesztéséről. 1540
672. 59.963/1915. K. M. sz. A mezőgazdasági termények szállításához szükséges igazolványokra vonatkozó rendelkezések hatályának kiterjesztéséről 1541
673. 47.400/1915. F. M. eln. sz. A gabona és őrlemény szállításához szükséges szállítási igazolványok kiállításáról. 1542
674. 2.502/1915. M. E. sz. A búza- és rozsliszt kimeléséről 649/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletnek hatályon kívül helyezéséről. 1545
675. 2.726/1915. M. E. sz. A közfogyasztásra szánt búza- és rozsliszt előállításának és forgalombahozatalának új szabályozásáról 1545

4. Védekezés az élelmiszerek stb. túlzott áremelése ellen.	
676. 2.683/1915. M. E. sz. Budapest székesfőváros területén az augusztusi költözködési határidők meghosszabbításáról	1549
5. Hatósági ármegállapítás, összeírás és megváltás.¹⁾	
677. 2.072/1915. M. E. sz. Az 1915. évi búza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermésnek zár alá vételéről.	1550
678. 2.468/1915. M. E. sz. Az 1915. évi búza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermésnek zár alá vételéről 2.072/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet kiegészítéséről.	1559
679. 2.813/1915. M. E. sz. Az 1915. évi búza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermésnek zár alá vételéről 2.072/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet kiegészítéséről.	1561
680. 2.986/1915. M. E. sz. Az 1915. évi termésből az 1915/16. évi termelési időszakban malátagyárak, valamint gabonát és lisztet feldolgozó egyéb ipari üzemek céljára, ugyancsak az iparszerű állathizlalás és részben a másnemű állattartás céljára felhasználható gabona-, illetve lisztmennyiségeknek és a vetőmagnak beszerzéséről.	1563
681. 57.483/1915. K. M. sz. A közélélmzés és állattartás céljaira szolgáló gabonavásárlások határidejének meghosszabbításáról	1573
682. 3.391/1915. M. E. sz. A saját házi és gazdasági szükségletre szolgáló búza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermények bevásárlásáról.	1573
683. Felhívás a Haditermény-részvénytársaság részvényeinek jegyzésére	1574
684. 3.411/1915. M. E. sz. Gabonának, hüvelyeseknek, lisztnek és takarmánycikkeknek a vámkülföldről való behozataláról	1576
685. 26.840/1915. B. M. eln. sz. A törvényhatóságok által a 2.072/1915. M. E. sz. rendelet 6. §-a alapján való gabonabeszerezésnél követendő eljárásról	1578
686. 3.511/1915. M. E. sz. Az 1915. évi tengeritermésnek zár alá vételéről	1592
687. 2.757/1915. M. E. sz. Az 1915. évi termésből az 1915, 1916. évi termelési időszakban sörgyártás céljaira vásárolható és feldolgozható árpamennyiségekről	1601
688. 2.936/1915. M. E. sz. Az 1915. évi termésből az 1915, 1916. évi termelési időszakban szeszgyártás céljaira visszatartható, illetőleg beszerezhető és feldolgozható rozs- és árpamennyiségek meghatározásáról	1605

¹⁾ Lásd X. alatt is. (Hadi szolgáltatások.)

	Oldal
689. 99.700/1915. P. Ű. M. sz. A fogyasztási adó alá eső szesz-főzdék üzemének az 1915/1916. évi termelési időszakban a lakosság ételmezésére, valamint az állatállomány eltartására szükséges termények biztosítása céljából való korlátozásáról	1609
690. 2.958/1915. M. E. sz. A 2.072/1915. M. E. számú rendelettel zár alá vett búzának, rozsnak, kétszeresnek, árpának és zabnak végrehajtás útján való lefoglalása esetében követendő eljárásról	1613
691. 2.077/1915. M. E. sz. A búzáért, rozsért, kétszeresért, árpaért és zabért követelhető legmagasabb árak megállapításáról	1616
692. 2.811/1915. M. E. sz. A Haditermény-részvénytársaság és bizományosai részére felajánlott búza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermények megvételéről	1624
693. 2.812/1915. M. E. sz. A búzáért, rozsért, kétszeresért, árpaért és zabért követelhető legmagasabb árak megállapításáról szóló 2.077/1915. M. E. számú rendeletnek a Haditermény-részvénytársaság és bizományosai által kötött ügyletekre vonatkozó módosításáról	1625
694. 2.108/1915. M. E. sz. A cséplési eredmények kötelező bejelentéséről	1626
695. 91.300/1915. F. M. sz. A gabona és liszt szállítására szánt textilöse-zsákoknak ismertető jelzéssel való kötelező ellátásáról	1629
696. 2.727/1915. M. E. sz. A búzalisztért és rozslisztért követelhető legmagasabb árak megállapításáról	1630
697. 2.966/1915. M. E. sz. A korpa forgalomba bocsátásának szabályozásáról	1635
698. 3.217/1915. M. E. sz. Az árpagyöngy előállításáról, forgalombahozataláról és legmagasabb árának megállapításáról	1639
699. 2.795/1915. M. E. sz. A száraz (érett) babért, borsóért és lencséért követelhető legmagasabb árak megállapításáról	1643
700. 2.684/1915. M. E. sz. A fogyasztási cukorért követelhető legmagasabb árak megállapításáról	1645
701. 3.465/1915. M. E. sz. A fogyasztási cukorért a nagykereskedési forgalomban, valamint a közvetlen fogyasztás céljait szolgáló forgalomban követelhető legmagasabb árak megállapításáról	1647
702. 1.924/1915. M. E. sz. Az 1915. évi repcetermésnek zár alá vételéről és a repcének vasutón, hajón, vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványokról	1667

	Oldal
703. 2.010/1915. M. E. sz. A repcéért követelhető legmagasabb ár megállapításáról.	1669
704. 2.177/1915. M. E. sz. A repceolaj zár alá vételéről, a repceolajkészletek bejelentéséről és a repceolajnak vasúton, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványokról.	1670
705. 40.345/1915. K. M. sz. A repceolajkészletek összeírására szolgáló bejelentőlapok szétküldéséről.	1674
706. 3.171/1915. M. E. sz. A lenmagolaj zár alá vételéről, a lenmagolajkészletek bejelentéséről, a lenmagnak és lenmagolajnak vasúton, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványokról.	1676
707. 3.172/1915. M. E. sz. A lenmagért követelhető legmagasabb ár megállapításáról.	1678
708. 2.374/1915. M. E. sz. A nyers marha- és lóbőrökért, valamint a kész- marha és lóbőrökért követelhető legmagasabb árak újabb megállapításáról.	1679
709. 2.375/1915. M. E. sz. A nyers marhabőrök és a nyers lóbőrök forgalomba hozataláról.	1685
710. 3.470/1915. M. E. sz. A nyers marhabőrök és a nyers lóbőrök forgalombahozatala tárgyában 2.375/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet módosításáról és kiegészítéséről.	1689
711. 63.455/1915. K. M. sz. A nyers marha- és lóbőrök forgalmának korlátozásáról.	1692
712. 2.376/1915. M. E. sz. A bőrök nehezítésének tilalmáról.	1695
713. 3.469/1915. M. E. sz. A bőrök nehezítésének tilalmáról 2.376/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet módosítása tárgyában.	1697
714. 2.866/1915. M. E. sz. Egyes pamutanyagok készleteinek bejelentéséről, valamint elidegenítésüknek és feldolgozásuknak korlátozásáról.	1698
715. 3.379/1915. M. E. sz. A pamut- és pamutfonal-készletek bejelentéséről és a pamut feldolgozásának korlátozásáról.	1700
716. 3.380/1915. M. E. sz. A pamutkészletek bejelentéséről és a pamutfonalak, valamint a pamutárúk feldolgozásának és forgalombahozatalának korlátozásáról.	1704
717. 3.381/1915. M. E. sz. A len forgalomba hozataláról.	1709
718. 2.972/1915. M. E. sz. A tűzifakészletek bejelentéséről.	1715

6. A mezőgazdasági munkák elvégzéséről gondoskodás.

719. 7.598/1915. H. M. eln. sz. Hadifoglyoknak magánmunkálatokra kiadásáról.	1722
--	------

	Oldal
720. 21.220/1915. B. M. eln. sz. Hadifoglyoknak mezőgazdasági munkára alkalmazásáról.	1730
721. 9.353/1915. H. M. eln. sz. Hadifoglyoknak ipari munkára kiadásáról.	1732

IV. Pénzügyi természetű rendelkezések.

1. A valutát érintő rendelkezések.

722. 20.235/1915. B. M. eln. sz. A váltópénz-érmék forgalomból való kivonásának meggátlásáról.	1733
--	------

2. A közadókra vonatkozó rendelkezések.

723. 52.600/1915. P. Ü. M. sz. A közadókat érintő egynémely kérdésnek a hadiállapot folytán szükségessé vált kivételes szabályozásáról szóló 1915 XIV. t.-c. földadóra vonatkozó 1. §-ának végrehajtása iránt.	1734
724. 65.613/1915. P. Ü. M. sz. A közadókat érintő egynémely kérdésnek a hadiállapot folytán szükségessé vált kivételes szabályozásáról szóló 1915 XIV. törvénycikk végrehajtásáról	1740

3. Hadi állam-kölcsön felvétele.

725. 8.724/1915. P. M. sz. Az 1912 : LXIII. t.-c. 17. §-a alapján kibocsátott 1914. évi 6%-os m. járadékkölcsön (hadikölcsön) zárolt kötvényeiről.	1750
726. 18.801/1915. B. M. eln. sz. A hadikölcsön-kötvényekre vonatkozó részletügyletek kötése körül előfordulható visszaélések megelőzéséről	1751
727. 14.899/1915. P. M. sz. Az 1912 : LXIII. t.-c. 17. §-a alapján kibocsátott 1915. évi 5½%-os m. kir. adómentes állami járadékkölcsön- (II. Hadikölcsön-) kötvények kiszolgáltatásáról és a kötvényekről kiadott ideiglenes elismervényeknek a végleges kötvényekre való kicseréléséről	1752
728. 14.898/1915. P. M. sz. Az 1912 : LXIII. t.-c. 17. §-a alapján kibocsátott 1915. évi 6%-os m. kir. adómentes állami járadékkölcsön (II. Hadikölcsön-) kötvények kiszolgáltatásáról és a kötvényekről kiadott ideiglenes elismervényeknek a végleges kötvényekre való kicseréléséről	1753

V. Ipari és kereskedelmi vonatkozású rendelkezések.

1/b. Gőzgépkazánok és kazánfűtők.

729. 59.651/1915. K. M. sz. A cséplőgépek hajtására szolgáló gőzgépek (locomobilok) önálló kezelésére szükséges gőzgépkazánok és gőzkazánfűtők alkalmazásáról. 1757

2. Részvénytársaságok és szövetkezetek közgyűlésének idejéről és mérlegkészítéséről.

730. 2.212/1915. M. E. sz. A részvénytársaságok és a szövetkezetek közgyűlésének idejéről és a mérlegkészítéséről szóló 130/1915. M. E. számú rendelet kiegészítéséről 1758
731. 3.008/1915. M. E. sz. A részvénytársaságok és szövetkezetek közgyűlésének idejéről és a mérleg kiegészítéséről szóló 130/1915. M. E. számú rendelet kiegészítéséről 1759

3. A találmányi szabadalmakra és a védjegytalálomra vonatkozó rendelkezések.

732. 76.311/1915. K. M. sz. A védjegyek oltalmáról intézkedő 1890 : II. és 1895 : XLI. törvénycikkekben megállapított határidők meghosszabbításáról. 1760
733. 40.000/1915. K. M. sz. A védjegyek oltalmáról szóló 1890 : II. és 1895 : XLI. törvénycikkekben megállapított határidők meghosszabbításáról. 1761
734. 54.400/1915. K. M. sz. A találmányi szabadalmakról szóló 1895 : XXXVII. törvénycikk 45. §-ában megállapított évi díjak fizetési határidejének meghosszabbításáról. 1762
735. 13.221/1915. K. M. sz. Az ipari tulajdonjogi oltalom terén tett kivételes intézkedéseknek Spanyolország és Svédország alattvalóira való kiterjesztéséről. 1763
736. 2.949/1915. M. E. sz. Az ipari minták oltalmi időtartamának meghosszabbításáról 1763

VI. Nemzetközi vonatkozású rendelkezések.

1. Vámügyi rendelkezések.

737. 575/1915. M. E. sz. Több cikk vámjának időleges függesztéséről. 1765
738. 2.009/1915. M. E. sz. Több cikk vámjának időleges függesztéséről. 1766
739. 3.117/1915. M. E. sz. Több cikk vámjának időleges függesztéséről. 1767

740. 46.997/1915. K. M. sz. Az olasz kormány által hadidugárúknak minősített tárgyak jegyzéke. 1768

2. Ki-, be- és átviteli korlátozások.

741. 2.388/1915. M. E. sz. Több cikk ki- és átvitelének tilalma tárgyában 551/1915. M. E., 956/1915. M. E., 1.699/1915. M. E. és 1.896/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletek módosításáról. 1771
742. 2.884/1915. M. E. sz. Több cikk ki- és átvitelének tilalma tárgyában 551/1915. M. E., 956/1915. M. E., 1699 1915. M. E., 1896/1915. M. E. és 2.388/1915. M. E. szám alatt kiadott miniszteriumi rendeletek kiegészítéséről, illetőleg módosításáról. 1772
743. 3.118/1915. M. E. sz. Több cikk ki- és átvitelének tilalma tárgyában 551/1915. M. E., 956/1915. M. E., 1.699/1915. M. E., 1.896/1915. M. E., 2.388/1915. M. E. és 2.884/1915. M. E. szám alatt kiadott miniszteriumi rendeletek kiegészítéséről, illetőleg módosításáról. 1774
744. 3.482/1915. M. E. sz. Több cikk ki- és átvitelének tilalma tárgyában 551/1915. M. E., 956/1915. M. E., 1.699/1915. M. E., 1.896/1915. M. E., 2.388/1915. M. E., 2.884/1915. M. E. és 3.118/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletek kiegészítéséről, illetőleg módosításáról. 1776

3. Ellenséges államok polgárai és lakosai javára fennálló tartozásokra vonatkozó kivételes intézkedések és egyes vállalatok felügyelet alá helyezése.

745. 52.729/1915. K. M. sz. A m. kir. minisztérium 8.286/1914. M. E. és 9.051/1914. M. E. számú rendeleteiben megállapított pénz- és értékpapírelvonási tilalom alól kivétel engedélyezéséről. 1777

VII. Az igazságszolgáltatás körébe tartozó rendelkezések.

4. A hadi cikkekre fel nem esketett katonai egyéneknek a katonai büntetőtörvények alá helyezése.

746. 4.272/1915. M. E. sz. A katonai büntetőtörvény II. részében foglalt rendelkezéseknek a hadifoglgyokra való alkalmazásáról. 1778

5. A gyorsított bünvádi eljárás, esetleg a rögtönbiráskodás életbeléptetése.

747. 2.060/1915. M. E. sz. A gyorsított bünvádi eljárás módosított és kiegészített szabályainak életbeléptetéséről. 1779

8. A peres és nem peres eljárásra vonatkozó kivételes rendelkezések.

761. 7.964/1915. M. E. sz. Az osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságokkal és országokkal a kölesönös végrehajtási jogsegély szabályozása tárgyában kötött és az 1914 XLII. törvénycikkbe iktatott szerződés 21. cikkéhez megállapított kiegészítő rendelkezésekről. 1838
762. 12.000/1915. I. M. E. sz. A moratórium fokozatos megszüntetése következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges szabályok megállapítása tárgyában 1839
763. 3.021/1915. M. E. sz. A háború következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges rendkívüli intézkedések megállapításáról 1.380/1915. M. E. szám alatt kiadott minisztériumi rendelet kiegészítéséről és módosításáról 1854
764. 3.265/1915. M. E. sz. A Haditermény-részvénytársaság polgári pereiben kivételes eljárási szabályok megállapításáról. 1857
765. 3.506/1915. M. E. sz. Az állami, vármegyei és vasuti alkalmazottak részére kiutaltványozott beszerzési előlegeknek végrehajtás alóli mentességéről. 1859
766. 3.507/1915. M. E. sz. A vasuti alkalmazottak részére engedélyezett beszerzési előlegeknek a járandóságokból való levonásáról. 1860
767. 3.512/1915. M. E. sz. A hazaárulók vagyonának zárlat alá vételéről 1861

VIII. Közegészségügyi rendelkezések.**1. Általános közegészségügyi rendelkezések.**

768. 87.673/1915. B. M. sz. A katonaságnak a polgári hatóságokkal való egyetértő eljárásáról középületeknek kórházi vagy beszállásolási célokra való igénybevételénél. 1866
769. 5.820/1915. H. M. eln. sz. Az elesettek és a harc téren elhaltak exhumálásáról és elszállításáról. 1867
770. 53.902/1915. B. M. sz. A harc téren elhalt katonai személyek holttestének exhumálása és elszállítása körül követendő eljárásról. 1868

2. Járványokra vonatkozó rendelkezések.

771. 81.500/1915. B. M. sz. A járványos agy- és gerincgáthártyalob ellen való védekezéséről. 1869
772. 96.219/1915. B. M. sz. A hadsereg számára szállító üzemek alkalmazottainak hólyagos himlő ellen való ujjraoltásáról 1870

	Oldal
773. 3.144/1915. M. E. sz. A vasuti alkalmazottaknak kolera ellen való kötelező beoltásáról	1871
774. 66.034/1915. B. M. sz. A hadifoglyok között fellépett kolerajárványról	1872
775. 58.969/1915. B. M. sz. A hadsereget kísérő polgári személyeknek visszatérésük alkalmával való orvosi megvizsgálásáról	1873
776. 93.450/1915. B. M. sz. A hadseregtől az ország belsejébe visszatérő polgári személyek egészségügyi megfigyeléséről	1873
3. Csonka és béna katonák orvosi utókezelése, műtagokkal ellátása és gyakorlati oktatása.	
777. 3.300/1915. M. E. sz. A csonkitott és béna katonák orvosi utókezeléséről, mesterséges testrészekkel való ellátásáról és gyakorlati oktatásáról.	1874
778. 3.301/1915. M. E. sz. A rokkant katonákat gondozó szervezetről	1877

IX. A katonai szolgálatra vonatkozó rendelkezések.

779. 12.303/1914. H. M. eln. sz. A népfölkelés felhívásáról	1901
780. 5.225/1915. H. M. eln. sz. A népfölkelés felhívásáról.	1901
781. 2.000/1915. H. M. eln. sz. Az 1873., 1874., 1875., 1876. és 1877. évben született népfölkelésre kötelezettek összeírásáról, bemutatásáról és behívásáról.	1902
782. 8.500/1915. H. M. eln. sz. Az 1878—1890., 1892—1894. és 1896. évben született népfölkelésre kötelezettek bevonulásáról	1907
783. 10.500/1915. H. M. eln. sz. Az 1876—1890. és 1892—1894. évi születésű népfölkelők bevonulásáról	1909
784. 12.900/1915. H. M. eln. sz. Az 1897. évben született népfölkelésre kötelezettek bevonulásáról.	1913
785. 73.471/1915. B. M. sz. Az állítási kötelezettségüknek még eleget nem tett férfiegyéneknél hadiszolgálatban előfordult halálesetről adandó értesítésről	1917
786. 6.083/1915. H. M. eln. sz. Az egyévi önkéntesi jogosultság megállapításáról.	1918
787. 6.765/1915. H. M. eln. sz. A békéscsabai és az orosházai gazdasági tanfolyamok alapján egyévi önkéntességi jog elnyeréséről	1919
788. 7.553/1915. H. M. eln. sz. Az 1897. évben született hadkötelesek katonai szolgálatáról.	1920
789. 10.240/1915. H. M. eln. sz. Az 1865—1874-ig született	

	Oldal
népfölkelőkötelezett volt tisztek (tisztjelöltek) részére kiképzési tanfolyamok felállításáról.	1926
790. 10.601/1915. H. M. eln. sz. Az ismét népfölkelőköteleseké vált volt tiszteknek stb. korábbi rangfokozatukba kinevezéséről	1929
791. 11.605/1915. H. M. eln. sz. Az 1865—1872. évi születésű népfölkelők egyévi önkéntesi karpaszomány viselésére való jogosultságáról	1933
792. 24.630/1915. B. M. eln. sz. A közigazgatási alkalmazottak felmentésének felülvizsgálatáról.	1941
793. 65.113/1915. B. M. sz. A lengyel légióból elbocsátott idegen állambeli alattvalókkal szemben követendő további eljárásról.	1943
794. 84.645/1915. B. M. sz. A lengyel és ukrainai legionáriusok ellenőrzéséről	1944

X. A hadiszolgáltatásokra és a loállításra vonatkozó rendelkezések.

795. 2.817/1915. M. E. sz. A hadmíveletek folytán elpusztított vagy megrongált községek helyreállítása érdekében szükséges szolgáltatások igénybevételéről.	1945
796. 30.419/1915. K. M. sz. A malátakészletek bejelentéséről	1947
797. 9.717/1915. H. M. eln. sz. A hadicélokra igénybevett malátakészleteknek az igénybevétel alól való feloldásáról	1949
798. 2.849/1915. M. E. sz. A hadi célokra igénybevett egyes szeszfőzőkészülékeknek a községek (városok) részére szesztermelési célra való ideiglenes átengedéséről.	1949
799. 10.297/1915. H. M. eln. sz. A termelési adó alá eső szeszfőződek berendezéseinek (pálinkafőző kis üstök) átadásáról	1951
800. 10.298/1915. H. M. eln. sz. A termelési adó alá eső szeszfőződek berendezéseinek (a pálinkafőző kis üstök) átvételére hivatott átvételi bizottságokról.	1953
801. 78.500/1915. P. Ü. M. sz. A községeknek (városoknak) szesztermelési célra ideiglenesen átengedett főzőkészülékek használata tárgyában.	1955
802. 12.261/1915. H. M. eln. sz. Az átadott főzőkészülékekért megállapított térítésről.	1963
803. 12.246/1915. H. M. eln. sz. A salétromkészletek hadicélokra igénybevételéről	1963
804. 13.462/1915. H. M. eln. sz. Egyes meghatározott fém-tárgyaknak hadicélokra való igénybevételéről és beszolgáltatásáról	1966
805. 13.463/1915. H. M. eln. sz. A hadicélokra igénybevett fém-tárgyakért járó térítés megállapításáról.	1972

806. 262.315/1915. H. M. sz. Fémtárgyaknak a 13.462. eln. 20/b—1915. számú honvédelmi miniszeri rendelet 5. §-a szerint történő eladása esetére megállapított árakról 1974
807. 3.471/1915. M. E. sz. A réz- és nikkelárúk pótlásául szolgáló öntött és kovácsolt vasárúk legmagasabb árának megállapításáról. 1975

XIII. Jótékonyági természetű rendelkezések.

808. 58.878/1915. B. M. sz. A Hadsegélyző Hivatal által a háborúban elesett hősök özvegyei és árvái, úgyszintén a rokkantak alapjának gyarapítására ércel borított szobor felállításával tervezett gyűjtésről. 2001

XV. Hadbavonultak családjainak segélyezése és ellátása.

809. 70.000/1915. P. Ü. M. sz. A legénység állományába tartozott rokkantaknak és az elesettek, eltűntek vagy meghaltak hátrahagyottainak az 1915. XV. t.-c. 7. §-a alapján való segélyezéséről. 2002
810. 95.000/1915. P. Ü. M. sz. A háború alatt vagy annak következtében rokkanttá vált s a katonaságnál a legénység állományába tartozott állami díjnokoknak, napibéreseknél, napszámosoknak és munkásoknak, valamint a háború alatt vagy annak következtében elesett, eltűnt vagy meghalt s a katonaságnál a legénység állományába tartozott díjnokok, napibéresek, napszámosok és munkások hátrahagyottainak az 1915. XV. t.-c. 7. §-a alapján való segélyezéséről. 2044

XVI. Hadbavonult közszolgálati alkalmazottak illetményei és hozzátartozók ellátása.

811. 2.096/1915. M. E. sz. A mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult állami és vármegyei tisztviselők, altisztek és szolgák illetményeinek szabályozása tárgyában kibocsátott 1914. évi 6.233. M. E. számú és 1915. évi 34. M. E. számú rendeletek kiegészítéséről 2051
812. 1.779/1915. M. E. sz. A tényleges szolgálati kötelezettségük teljesítése végett katonai szolgálatra bevonuló állami tisztviselők, altisztek és szolgák illetményeiről 2055
813. 22.227/1915. B. M. eln. sz. A mozgósítás következtében tényleges katonai szolgálatra bevonult vármegyei alkalmazottak illetményeiről 2057

XVIII. Közoktatási és közművelődési vonatkozású rendelkezések.**1. Közoktatási vonatkozású rendelkezések.**

814. 3.627/1915. V. M. eln. sz. A háborúval összefüggő rekvi-
rációkkal kapcsolatos munkálatokra stb. az elemi népi-
iskolai tanerők igénybe vehetéséről 2058
815. 48.853/1915. V. M. sz. Az állami elemi népiskolai tan-
erőknek, tanítóknak és tanítónőknek a háború tartama
alatt állandóan, tehát az iskolai nagyszünet alatt is
szolgálatuk helyén köteles tartózkodásáról. 2059
816. 9.000/1915. V. M. eln. sz. A jelenlegi háború alatt
rokkanttá vált katonai havidíjasoknak a felső oktatás
terén való továbbképzése körül nyújtandó kedvez-
ményekről 2060
817. 59.542/1915. K. M. sz. A vasuti tisztképző tanfolya-
mokra az 1915/16. tanévben magántanulók felvételé-
nek megengedéséről 2063

XIX. Kegyeleti természetű rendelkezések.

818. 18.987/1915. B. M. eln. sz. Hadi emlékművek emeléséről 2067

Számsoros mutató az I—III. füzethez.

A) Törvények.		Oldal			Oldal
1882 XI. t.-c..	47		273/1915. M. E.		335
1912 LXIII. t.-c.	1		285/1915. M. E.		95
1912 : LXVIII. t.-c.	14		305/1915. M. E.		350
1912 : LXIX. t.-c.	34		312/1914. K. M.		150
1914 : XLV. t.-c.	50		323/1915. M. E.		419
1914 XLVI. t.-c.	56		361/1915. M. E.		451
1914 : XLVII. t.-c.	61		367/1914. K. M. eln.		153
1914 : XLVIII. t.-c.	28		367/1914. K. M.		156
1915 : II. t. c.	1087		368/1915. M. E.		623
1915 III. t.-c.	1089		380/1915. K. M.		471
1915 IV. t.-c.	1081		400/1915. H. M. eln.		757
1915 V. t.-c.	1086		408/1915. M. E.		806
1915 VI. t.-c.	1082		411/1915. M. E.		304
1915 : VIII. t.-c..	1111		412/1915. M. E.		306
1915 : XIII. t. c.	1084		422/1915. M. E.		351
1915 XIV. t. c..	1107		466/1915. B. M. res.		147
1915 : XV. t.-c.	1099		487/1915. M. E.		831
1915 XVIII. t.-c.	1098		500/1915. H. M. eln.		762
1915 XIX. t.-c.	1090		504/1915. M. E.		809
			551/1915. M. E.		453
			553/1915. M. E.		352
			566/1914. K. M.		244
			575/1915. M. E.		1765
			581/1914. K. M.		157
			598/1915. M. E.		807
			610/1915. M. E.		354
			623/1915. K. M.		1153
			639/1915. M. E.		316
			647/1915. M. E.		621
			649/1915. M. E.		310
			655/1915. K. M.		221
			668/1915. K. M.		1160
			684/1914. K. M.		236
			685/1915. K. M.		1140
B) Rendeletek.					
27/1915. B. M.	1524				
27/1915. H. M. eln.	728				
34/1915. M. E.	1019				
39/1915. K. M.	236				
40/1915. M. E.	448				
81/1915. M. E.	594				
130/1915. M. E.	400				
169/1915. K. M.	171				
198/1915. H. M. eln.	728				
224/1915. M. E.	595				
240/1915. M. E.	347				
253/1915. K. M. eln..	221				

	Oldal		Oldal
721/1915. M. E.	355	1.139/1914. K. M.	203
736/1915. M. E.	420	1.151/1915. M. E.	1175
761/1915. M. E.	312	1.174/1915. M. E.	1335
780/1915. M. E.	816	1.198/1915. M. E.	1317
790/1915. M. E.	357	1.223/1915. K. M.	191
798/1915. M. E.	1216	1.227/1914. K. M.	240
800/1915. M. E.	823	1.236/1915. B. M. res.	1133
816/1915. M. E. .	1182	1.329/1915. M. E.	1324
817/1915. B. M. eln.	884	1.337/1915. M. E.	1424
825/1915. M. E. .	1220	1.371/1915. M. E.	1189
828/1915. I. M. E.	1058	1.380/1915. M. E.	1341
865/1915. V. M. eln.	1040	1.397/1915. M. E.	1364
870/1914. K. M. .	222	1.401/1915. M. E.	1274
875/1914. K. M. eln. .	152	1.421/1914. K. M.	176
911/1915. K. M.	1156	1.427/1915. M. E.	1176
913/1915. K. M. .	336	1.441/1915. M. E.	1177
913/1915. V. M. eln.	1065	1.442/1915. M. E.	1169
938/1914. K. M. 154 és	157	1.445/1915. M. E.	1328
952/1915. M. E.	1171	1.488/1915. M. E.	1197
955/1915. M. E.	1273	1.551/1914. K. M.	167
956/1915. M. E.	1277	1.559/1915. M. E.	1181
963/1914. K. M.	172	1.581/1915. M. E.	1202
964/1914. K. M.	153	1.593/1915. B. M. res.	1240
977/1915. M. E.	1223	1.597/1915. H. M.	812
979/1915. P. M.	848	1.661/1915. M. E.	1211
993/1915. M. E.	1279	1.662/1915. M. E.	1206
1.000/1915. P. M. .	887	1.663/1915. M. E.	1204
1.003/1915. H. M. eln.	785	1.692/1915. M. E.	1413
1.019/1915. M. E.	1255	1.697/1915. M. E.	1280
1.031/1915. M. E.	1416	1.698/1915. M. E.	1276
1.040/1915. M. E.	1288	1.699/1915. M. E.	1282
1.058/1915. M. E.	1190	1.735/1915. M. E.	1365
1.066/1915. M. E.	1321	1.761/1915. M. E.	1319
1.071/1914. K. M.	174	1.762/1915. M. E.	1326
1.098/1915. K. M.	1138	1.779/1915. M. E.	2055
1.100/1915. M. E.	1421	1.781/1914. K. M.	168
1.101/1915. M. E.	1422	1.800/1914. K. M.	237
1.106/1915. M. E.	1286	1.800/1915. M. E.	1170
1.111/1915. M. E.	1185	1.809/1915. M. E. .	1132
1.112/1915. M. E.	1221	1.814/1915. H. M. eln.	760
1.113/1915. M. E.	1164	1.821/1914. K. M.	155
1.114/1915. M. E.	1183	1.873/1915. K. M.	253
1.118/1915. M. E. .	1368	1.896/1915. M. E.	1284
1.125/1914. K. M. eln. .	166	1.898/1914. K. M.	857

	Oldal		Oldal
1.904/1914. K. M.	155	2.578/1914. K. M.	229
1.914/1914. B. M. res.	144	2.601/1914. K. M.	233
1.915/1914. K. M.	210	2.644/1915. K. M.	346
1.919/1914. K. M. eln.	162	2.663/1914. K. M.	235
1.920/1914. K. M.	183	2.683/1915. M. E.	1549
1.923/1915. M. E.	1825	2.684/1915. M. E.	1645
1.923/1915. H. M. eln.	730	2.692/1914. B. M. res.	1521
1.924/1915. M. E.	1667	2.704/1915. M. E.	1487
1.937/1914. B. M. res.	1519	2.726/1915. M. E.	1545
1.939/1915. M. E.	1177	2.727/1915. M. E.	1630
2.000/1915. H. M. eln.	780	2.757/1915. M. E.	1601
2.000/1915. H. M. eln.	1902	2.769/1914. B. M. res.	827
2.009/1915. M. E.	1766	2.776/1915. M. E.	1514
2.010/1915. M. E.	1669	2.795/1915. M. E.	1643
2.054/1914. K. M.	135	2.800/1915. F. M. eln.	358
2.060/1915. M. E.	1779	2.807/1915. M. E.	1800
2.071/1915. M. E.	1537	2.811/1915. M. E.	1624
2.072/1915. M. E.	1550	2.812/1915. M. E.	1625
2.077/1915. M. E.	1616	2.813/1915. M. E.	1561
2.089/1914. K. M.	164	2.817/1915. M. E.	1945
2.096/1915. M. E.	2051	2.826/1915. M. E.	1826
2.108/1915. M. E.	1626	2.842/1915. M. E.	1834
2.177/1915. M. E.	1670	2.849/1915. M. E.	1949
2.212/1915. M. E.	1758	2.856/1915. B. M. res.	1531
2.225/1915. H. M. eln.	1901	2.866/1915. M. E.	1698
2.245/1914. K. M.	164	2.884/1915. M. E.	1772
2.248/1914. K. M.	226	2.936/1915. M. E.	1605
2.357/1915. M. E.	1533	2.949/1915. M. E.	1763
2.374/1915. M. E.	1679	2.957/1914. P. M.	407
2.375/1915. M. E.	1685	2.958/1915. M. E.	1613
2.376/1915. M. E.	1695	2.966/1914. B. M. res.	1520
2.388/1915. M. E.	1771	2.966/1915. M. E.	1635
2.405/1915. M. E.	1538	2.972/1915. M. E.	1715
2.438/1915. B. M. eln.	87	2.985/1915. M. E.	1824
2.438/1914. K. M.	243	2.986/1915. M. E.	1563
2.449/1915. M. E.	1516	2.987/1915. M. E.	1478
2.468/1915. M. E.	1559	3.008/1915. M. E.	1759
2.470/1915. M. E.	1539	3.009/1914. B. M. res.	75
2.499/1914. K. M.	230	3.021/1915. M. E.	1854
2.502/1915. M. E.	1545	3.026/1915. K. M.	192
2.509/1915. H. M. eln.	819	3.117/1915. M. E.	1767
2.551/1914. B. M. res.	1520	3.118/1915. M. E.	1774
2.552/1914. K. M.	243	3.144/1915. M. E.	1871
2.553/1915. H. M. eln.	1234	3.171/1915. M. E.	1676

	Ondal		Ondal
3.172/1915. M. E.	1678	4.988/1915. B. M. eln.	202
3.188/1914. B. M. res.	145	5.000/1915. H. M. eln.	1394
3.203/1914. P. M.	832	5.038/1915. H. M. eln.	1443
3.217/1915. M. E.	1639	5.066/1914. B. M. res.	222
3.253/1914. B. M. res.	128	5.110/1914. B. M. eln.	263
3.256/1914. P. M.	364	5.111/1914. B. M. eln.	93
3.265/1915. M. E.	1857	5.112/1914. B. M. eln.	69
3.300/1915. M. E.	1874	5.113/1914. B. M. eln.	117
3.301/1915. M. E.	1877	5.130/1914. B. M. res.	863
3.379/1915. M. E.	1700	5.220/1915. H. M. eln.	1444
3.380/1915. M. E.	1704	5.327/1914. M. E.	104
3.381/1915. M. E.	1709	5.431/1915. V. M. .	1075
3.382/1914. P. M.	371	5.447/1914. B. M. eln.	890
3.389/1915. B. M. res..	1483	5.458/1915. K. M.	1160
3.391/1915. M. E.	1573	5.469/1914. M. E.	262
3.411/1915. M. E.	1576	5.470/1914. M. E.	120
3.465/1915. M. E.	1647	5.471/1914. M. E.	101
3.469/1915. M. E.	1697	5.472/1914. M. E.	93
3.470/1915. M. E.	1689	5.473/1914. M. E.	102
3.471/1915. M. E.	1975	5.474/1914. M. E.	103
3.482/1915. M. E.	1776	5.475/1914. M. E.	68
3.503/1914. B. M. res.	855	5.476/1914. M. E.	121
3.506/1915. M. E.	1859	5.477/1914. M. E.	127
3.507/1915. M. E.	1860	5.478/1914. M. E.	159
3.511/1915. M. E.	1592	5.479/1914. M. E.	115
3.512/1915. M. E.	1861	5.480/1914. M. E.	116
3.551/1915. M. E. .	1829	5.481/1914. M. E.	119
3.627/1915. V. M. eln.	2058	5.482/1914. M. E.	142
3.738/1914. B. M. res..	1523	5.483/1914. M. E.	135
3.751/1914. B. M. res.	1522	5.484/1914. M. E.	143
3.820/1915. H. M. eln.	1431	5.485/1914. M. E.	139
3.969/1915. B. M. eln.	1370	5.486/1914. M. E.	473
4.220/1914. B. M. res.	263	5.487/1914. M. E.	472
4.272/1915. M. E.	1778	5.488/1914. M. E.	486
4.302/1915. K. M.	1155	5.489/1914. M. E.	62
4.437/1915. K. M.	239	5.490/1914. M. E.	473
4.600/1915. H. M. eln.	1437	5.491/1914. M. E.	475
4.611/1915. H. M. eln.	1439	5.492/1914. M. E.	113
4.612/1915. H. M. eln.	1441	5.525/1914. M. E.	420
4.700/1915. H. M. eln.	1433	5.526/1914. M. E.	421
4.716/1914. P. M.	397	5.574/1915. B. M. eln.	712
4.739/1915. K. M.	238	5.582/1914. B. M. eln.	706
4.778/1915. P. M.	1259	5.600/1914. B. M. eln.	324
4.907/1915. B. M.	1456		

	Oldal		Oldal
5.607/1915. K. M.	1156	6.765/1915. H. M. eln.	1919
5.620/1915. H. M. eln.	1420	6.796/1914. M. E.	533
5.679/1914. B. M. eln.	915	6.800/1914. P. M.	378
5.684/1914. P. M.	397	6.815/1914. M. E.	434
	és 398	6.823/1915. K. M.	874
5.713/1914. M. E.	126	6.850/1915. B. M. eln.	1121
5.714/1914. M. E.	114	6.981/1914. M. E.	401
5.715/1914. M. E.	525	6.982/1914. M. E.	392
5.720/1914. M. E.	139	7.205/1914. M. E.	541
5.735/1914. M. E.	65	7.219/1915. B. M.	619
5.738/1914. M. E.	425	7.248/1914. M. E.	689
5.761/1914. M. E.	626	7.250/1915. K. M.	237
5.801/1914. M. E.	143	7.251/1915. K. M.	1134
5.808/1915. K. M.	1134	7.270/1914. B. M. eln.	875
5.811/1915. H. M. eln.	1393	7.271/1914. B. M. eln.	134
5.820/1915. H. M. eln.	1867	7.340/1915. B. M. eln.	1390
5.856/1914. M. E.	432	7.362/1914. M. E.	435
5.858/1914. M. E.	142	7.364/1914. M. E.	858
5.878/1914. M. E.	826	7.400/1915. I. M. E.	1351
5.939/1915. B. M.	323	7.423/1914. M. E.	418
5.957/1915. B. M. eln.	786	7.444/1915. B. M. eln.	1455
5.964/1914. B. M. eln.	466	7.454/1915. B. M.	94
5.979/1914. B. M.	325	7.475/1914. M. E.	418
5.985/1915. H. M. eln.	1419	7.512/1914. M. E.	285
6.000/1915. H. M. eln.	1396	7.515/1914. B. M. eln.	1054
6.045/1911. M. E.	527	7.533/1915. P. M.	1257
6.070/1914. B. M. eln.	881	7.553/1915. H. M. eln.	1920
6.082/1914. M. E.	67	7.598/1915. M. H. eln.	1722
6.083/1915. H. M. eln.	1918	7.666/1914. B. M. eln.	876
6.217/1914. M. E.	829	7.677/1915. K. M.	815
6.233/1914. M. E.	1010	7.808/1914. M. E.	463
6.281/1914. B. M. eln.	681	7.861/1914. M. E.	445
6.410/1915. H. M. eln.	1449	7.895/1914. B. M. eln.	707
6.460/1915. K. M.	407	7.964/1915. M. E.	1838
6.482/1914. V. M. eln.	1080	7.968/1914. M. E.	563
6.504/1914. M. E.	532	8.076/1914. B. M. res.	129
6.540/1915. B. M. eln.	869	8.171/1915. B. M.	696
6.586/1914. B. M. eln.	683	8.200/1914. B. M. eln.	132
6.600/1914. M. E.	830	8.223/1914. B. M.	373
6.651/1914. M. E.	433	8.259/1915. K. M.	1139
6.730/1915. H. M. eln.	1444	8.286/1914. M. E.	467
6.731/1915. H. M. eln.	1449	8.317/1914. M. E.	288
6.754/1914. M. E.	845	8.500/1915. H. M. eln.	1907
6.754/1915. B. M.	97		

	Oldal		Oldal
8.567/1915. P. M. ¹⁾ .	1268	10.297/1915. H. M. eln.	1951
8.591/1915. B. M. eln.	1146	10.298/1915. H. M. eln.	1953
8.626/1914. B. M. eln.	72	10.438/1915. K. M.	1145
8.657/1915. P. M. ²⁾ .	1268	10.455/1915. K. M.	318
8.675/1914. B. M. eln.	1076	10.500/1915. B. M.	620
8.680/1914. M. E.	566	10.500/1915. H. M. eln.	1909
8.681/1914. M. E.	300	10.561/1914. B. M. eln.	1078
8.682/1914. M. E.	329	10.561/1915. V. M.	1064
8.704/1914. M. E.	669	10.601/1915. H. M. eln.	1929
8.724/1914. P. M.	1750	10.948/1915. K. M.	1144
8.755/1915. K. M.	1136	10.962/1915. B. M. eln.	78
8.756/1915. K. M.	1157	11.086/1915. B. M.	282
8.757/1914. M. E.	446	11.130/1915. B. M.	903
8.795/1914. M. E.	656	11.191/1915. B. M. eln.	1129
8.796/1914. M. E.	131	11.412/1915. I. M. E.	1799
8.800/1914. M. E.	307	11.439/1914. B. M. eln.	260
8.844/1915. B. M. eln.	851	11.501/1915. P. Ű. M.	624
8.912/1914. M. E.	305	11.605/1915. H. M. eln.	1933
9.000/1915. V. M.	2060	11.683/1914. H. M. eln.	789
9.051/1914. M. E.	469	11.684/1914. H. M. eln.	789
9.059/1914. B. M. res.	130	11.983/1915. B. M. eln.	1157
9.090/1914. M. E.	316	12.000/1915. I. M. E.	1839
9.103/1914. M. E.	861	12.001/1914. I. M. E.	136
9.146/1914. M. E.	632	12.002/1914. I. M. E.	489
9.176/1914. B. M. eln.	219	12.003/1914. I. M. E.	475
9.226/1914. P. M.	377	12.053/1914. B. M. eln.	799
9.227/1914. M. E.	334	12.072/1915. K. M.	1159
9.336/1915. K. M.	1137	12.166/1914. I. M. E.	667
9.353/1915. H. M. eln.	1732	12.199/1915. P. M.	1823
9.379/1914. B. M. eln.	216	12.246/1915. H. M. eln.	1963
9.420/1914. M. E.	369	12.261/1915. H. M. eln.	1963
9.491/1914. B. M. eln.	878	12.291/1915. B. M. eln.	1411
9.512/1914. B. M. eln.	1077	12.303/1914. H. M. eln.	1901
9.550/1915. I. M. E.	1784	12.385/1914. I. M. E.	485
9.601/1915. B. M. eln.	1130	12.620/1915. I. M. E.	1831
9.717/1915. H. M. eln.	1949	12.700/1915. F. M. eln.	1231
9.941/1915. B. M. eln.	1123	12.770/1915. B. M. eln.	1180
9.999/1914. B. M. eln.	870	12.900/1915. H. M. eln.	1913
10.006/1914. B. M.	866	12.977/1915. K. M.	822
10.035/1915. K. M.	1138	13.081/1915. B. M. eln.	1124
10.200/1915. B. M.	997	13.195/1915. B. M. eln.	1412
10.240/1915. H. M. eln.	1926	13.221/1915. K. M.	1763

¹⁾ Helyesen: 8.657/1915. P. M.

²⁾ A szövegben tévesen 8.567/1915. P. M. szám alatt fordul elő.

	Oldal		Oldal
13.250/1915. B. M. eln.	1392	19.000/1914. H. M. eln.	846
13.300/1914. I. M. E.	642	19.031/1915. F. M. eln.	1244
13.462/1915. H. M. eln.	1966	19.147/1915. V. M. .	1466
13.463/1915. H. M. eln.	1972	19.400/1914. I. M. E.	645
14.044/1914. H. M. .	879	19.412/1915. K. M. .	1429
14.139/1915. B. M. eln.	1114	19.432/1915. K. M. .	1435
14.310/1914. H. M. .	507	20.000/1914. H. M. eln.	756
14.372/1914. H. M. eln.	798	20.011/1914. K. M. .	185
14.440/1915. B. M. .	148	20.235/1915. B. M. eln.	1733
14.450/1915. B. M. .	149	20.440/1915. H. M. eln.	1131
14.450/1915. F. M. eln.	1196	20.472/1915. K. M. .	1271
14.887/1915. K. M. .	1140	20.554/1915. K. M. .	1143
14.898/1915. P. M. .	1753	20.600/1915. F. M. eln.	1217
14.899/1915. P. M. .	1752	20.981/1914. K. M. .	187
14.981/1915. B. M. eln.	1262	21.037/1914. K. M. .	211
15.000/1914. H. M. eln.	734	21.176/1914. K. M. .	187
	és 737	21.220/1915. B. M. eln.	1730
15.146/1915. I. M. .	1161	21.291/1915. B. M. .	1382
15.642/1914. H. M. eln.	807	21.371/1915. B. M. .	1374
15.667/1914. H. M. eln.	713	21.887/1915. B. M. .	114
15.799/1915. B. M. eln.	1265	22.142/1914. K. M. .	188
15.822/1914. K. M. .	173	22.150/1915. B. M. .	1379
16.459/1914. K. M. .	158	22.227/1915. B. M. eln.	2057
16.537/1915. I. M. .	1365	22.234/1914. K. M. .	188
16.564/1914. H. M. eln.	717	22.297/1914. K. M. .	213
16.600/1914. H. M. eln.	742	22.300/1914. I. M. E.	588
16.860/1914. B. M. eln.	1264	22.434/1915. P. Ű. M. .	625
17.000/1915. P. M. .	1458	22.476/1914. K. M. .	213
17.139/1914. H. M. eln.	723	22.570/1914. K. M. .	190
17.262/1915. F. M. .	1254	22.601/1914. K. M. .	189
17.326/1914. K. M. .	158	22.961/1915. K. M. .	1285
17.346/1915. B. M. eln.	1116	23.183/1915. B. M. eln.	1488
17.375/1915. K. M. .	1154	23.400/1914. I. M. E.	656
17.631/1915. B. M. eln.	1119	23.530/1915. B. M. eln.	1535
17.782/1914. K. M. .	205	23.861/1915. B. M. eln.	1526
17.852/1914. H. M. .	802	23.936/1915. K. M. .	1427
17.875/1914. H. M. eln.	1002	23.940/1915. B. M. eln.	1518
17.909/1914. K. M. .	180	23.972/1914. K. M. .	231
18.616/1914. H. M. eln.	783	24.003/1914. K. M. .	199
18.711/1915. B. M. eln.	1469	24.037/1914. K. M. .	191
18.801/1915. B. M. eln.	1751	24.065/1915. F. M. eln.	1249
18.805/1914. H. M. eln.	1009	24.477/1915. B. M. eln.	1472
18.880/1914. H. M. eln.	801	24.550/1915. B. M. eln.	1474
18.987/1915. B. M. eln.	2067	24.565/1915. B. M. .	1455

	Oldal		Oldal
24.570/1915. B. M. eln.	1485	47.300/1915. B. M.	1112
24.603/1915. K. M.	1135	47.385/1915. K. M.	1530
24.630/1915. B. M. eln.	1941	47.400/1915. F. M.	1542
24.685/1915. K. M.	1272	48.055/1915. F. M.	1199
25.900/1915. H. M.	990	48.350/1915. K. M.	1526
26.324/1915. P. Ü. M.	1287	48.853/1915. V. M.	2059
26.840/1915. B. M. eln.	1578	49.361/1914. I. M.	510
27.093/1915. B. M.	1452	51.430/1914. I. M.	831
27.186/1915. B. M.	1120	52.600/1915. P. Ü. M.	1734
27.234/1915. B. M. eln.	1476	52.729/1915. K. M.	1777
27.623/1915. K. M.	1371	53.000/1915. B. M.	1331
27.847/1915. B. M.	1142	53.006/1915. P. Ü. M.	1267
28.118/1914. K. M.	1135	53.902/1915. B. M.	1868
29.166/1915. B. M.	1372	53.930/1914. K. M.	154
29.362/1915. B. M. eln.	1477	54.334/1915. B. M.	1454
29.491/1915. B. M. eln.	1481	54.400/1915. K. M.	1762
és	1482	54.786/1915. K. M.	1540
30.130/1915. B. M. eln.	1473	56.000/1915. B. M.	1332
30.141/1915. F. M.	854	57.483/1915. K. M.	1573
30.419/1915. K. M.	1947	58.342/1914. I. M.	515
31.002/1915. B. M.	1163	58.878/1915. B. M.	2001
31.364/1915. K. M.	1388	58.969/1915. B. M.	1873
31.880/1915. F. M.	1179	59.542/1915. K. M.	2063
32.000/1915. B. M. eln.	1489	59.651/1914. K. M.	1757
32.150/1915. B. M.	1374	59.741/1915. K. M.	1525
32.200/1915. B. M. eln.	1512	59.807/1914. K. M.	192
32.881/1915. K. M.	1141	59.963/1915. K. M.	1541
33.003/1915. K. M.	1208	60.061/1914. K. M.	399
33.902/1915. P. Ü. M.	1225	60.125/1914. K. M.	171
35.000/1915. B. M.	1317	60.387/1915. B. M.	1367
35.279/1915. B. M.	1239	60.410/1915. B. M.	1336
35.400/1915. B. M.	1316	61.241/1914. K. M.	201
36.290/1915. P. Ü. M.	1315	61.265/1914. K. M.	1530
37.121/1915. P. Ü. M.	1388	61.683/1914. K. M.	172
37.880/1915. B. M.	1385	61.684/1914. K. M.	198
39.269/1915. B. M.	1384	61.698/1914. K. M.	248
39.942/1915. B. M.	1524	63.310/1914. K. M.	252
40.000/1915. K. M.	1761	63.455/1915. K. M.	1692
40.061/1915. B. M.	1465	63.939/1914. K. M.	245
40.345/1915. K. M.	1674	65.113/1915. B. M.	1943
42.912/1915. F. M.	1186	65.474/1914. K. M.	252
44.139/1915. B. M.	1162	65.613/1915. P. Ü. M.	1740
45.500/1915. H. M.	993	63.034/1915. B. M.	1872
46.997/1915. K. M.	1768	66.676/1914. K. M.	247

	Oldal		Oldal
66.941/1914. K. M.	177	91.300/1915. F. M.	1629
68.256/1914. K. M.	181	92.325/1914. K. M.	220
69.926/1914. K. M.	206	92.330/1914. K. M.	250
ad 69.926/1914. K. M.	207	93.450/1915. B. M.	1873
70.000/1915. P. Ü. M..	2002	93.814/1915. B. M.	1513
70.364/1914. K. M.	402	95.000/1915. P. Ü. M.	2044
70.975/1914. K. M.	247	96.219/1915. B. M.	1870
72.109/1915. P. Ü. M..	1837	97.749/1914. P. Ü. M..	400
72.550/1914. K. M.	254	99.653/1914. F. M.	287
72.557/1914. K. M.	210	99.700/1915. P. Ü. M..	1609
73.103/1914. K. M.	873	100.000/1914. P. Ü. M..	918
73.138/1914. K. M.	184	102.722/1914. P. Ü. M..	365
73.471/1915. B. M.	1917	102.831/1915. B. M.	1532
74.240/1914. K. M.	249	103.523/1915. B. M.	1477
74.275/1914. K. M.	874	103.550/1914. F. M.	286
75.759/1914. K. M.	241	103.946/1914. H. M.	797
75.775/1914. K. M.	165	104.614/1914. P. Ü. M.	562
76.311/1914. K. M.	403	107.285/1914. P. Ü. M.	369
és	1760	114.333/1914. H. M.	705
76.647/1914. K. M.	186	118.000/1914. B. M.	106
77.591/1914. K. M.	170	120.000/1914. V. M.	1029
77.845/1914. K. M.	250	121.653/1914. P. Ü. M..	313
78.500/1915. P. Ü. M..	1955	124.831/1915. H. M.	1415
80.527/1914. K. M.	241	130.000/1914. P. Ü. M..	957
80.533/1914. K. M.	406	137.038/1914. P. Ü. M..	409
81.178/1914. K. M.	405	137.261/1915. B. M.	1372
81.182/1914. K. M.	245	140.297/1914. H. M.	804
81.210/1914. K. M.	242	142.793/1914. B. M.	111
81.213/1914. K. M.	166	142.873/1914. B. M.	103
81.500/1915. B. M.	1869	144.233/1914. B. M.	675
81.586/1914. K. M.	641	144.234/1914. B. M.	678
81.591/1914. K. M.	470	144.592/1914. B. M.	674
84.204/1914. K. M.	292	144.724/1914. B. M.	145
84.645/1915. B. M.	1944	146.400/1914. B. M.	872
84.788/1914. K. M.	214	146.413/1914. B. M.	276
86.230/1914. K. M.	232	147.500/1914. B. M.	277
87.021/1914. K. M.	404	147.664/1914. V. M.	1062
87.673/1915. B. M.	1866	147.683/1914. B. M.	112
88.185/1915. B. M.	1515	147.788/1914. B. M.	892
88.210/1914. K. M.	406	147.800/1914. B. M.	281
89.340/1915. B. M.	1822	148.000/1914. B. M.	904
89.412/1915. B. M.	1823	150.000/1914. P. Ü. M..	1041
90.299/1914. K. M.	471	151.493/1914. B. M.	284
91.206/1914. K. M.	220	151.917/1914. B. M.	256

	Oldal		Oldal
152.305/1914. B. M.	1024	173.900/1914. B. M.	700
153.492/1914. B. M.	1027	174.770/1914. H. M.	805
153.866/1914. B. M.	1025	174.774/1914. B. M.	1056
153.966/1914. B. M.	102	176.131/1914. B. M.	395
155.587/1914. K. M.	327	179.796/1914. B. M.	684
158.964/1914. H. M.	808	183.058/1914. B. M.	694
159.332/1914. B. M.	697	183.226/1914. B. M.	1058
159.906/1914. B. M.	679	185.400/1914. B. M.	885
161.000/1914. B. M.	894	186.546/1914. B. M.	703
161.200/1914. B. M.	539	187.044/1914. B. M.	384
163.366/1914. V. M.	1061	187.047/1914. B. M.	385
165.475/1914. B. M.	688	187.283/1914. B. M.	696
166.115/1914. B. M.	1028	188.071/1914. B. M.	282
168.871/1914. B. M.	146	188.918/1914. B. M.	1048
169.000/1914. B. M.	557	188.951/1914. B. M.	704
170.291/1914. B. M.	558	190.081/1914. B. M.	808
170.400/1914. B. M.	1059	192.824/1914. B. M.	592
170.900/1914. B. M.	687	192.825/1914. B. M.	593
171.142/1914. H. M.	785	194.358/1914. B. M.	688
171.300/1914. B. M.	702	200.562/1914. B. M.	259
171.387/1914. H. M.	799	201.496/1914. B. M.	883
171.593/1914. B. M.	916	202.924/1914. B. M.	100
172.998/1914. B. M.	521	203.700/1914. B. M.	1376
173.466/1914. B. M.	258	262.315/1915. H. M.	1974

Országos Széchényi Könyvtár

B) RENDELETEK.

II. Rendészeti természetű korlátozások.

1. Népmozgalmi korlátozások.

b) Kitiltás (internálás) és rendőri felügyelet vagy őrizet alá helyezés.

630.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 18.711. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez és a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányához,¹⁾

az olasz állampolgárok egy részének hazabocsátásáról.

A cs. és kir. közös külügyminiszter úr arról értesített, hogy az Osztrák-Magyar monarchiában és Olaszországban visszatartott polgári lakosság egy részének hazájába való visszatérése tárgyában megegyezés jött létre, amely szerint visszatérhetnek hazájukba :

1. nőszemélyek korukra való tekintet nélkül,
2. 18 évnél fiatalabb és 50 évnél idősebb férfiak,

de mindezek csak akkor, ha ellenük közbűntett miatt nincs büntető eljárás folyamatban, vagy ilyenért nincsenek elítélve, továbbá ha hivatalos orvosi vizsgálat után teljesen egészségeseknek találtatnak.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

Nem bocsáthatók el azok, kik az olasz hadseregben tisztí rangot viseltek vagy kémgyanusak.

A megegyezéshez képest felhivom $\frac{\text{Alispán}}{\text{Polgármester}}$ urat, hogy a hatósága területén tartózkodó s a 17.346/1915. B. M. eln. számú körrendelet¹⁾ alapján nyilvántartásba vett és a fentemlített csoportokba tartozó olasz alattvalókról haladéktalanul névjegyzéket készíten. A névjegyzékbe felvett olasz alattvalók közül a vagyontalanok csoportonként és megfelelő kísérettel az általam később távirátilag megjelölendő határállomásra lesznek továbbítandók s ott a rendőrhatóságnak átadandók, amely továbbszállításukról gondoskodni fog.

Mintthogy pedig az elbocsátás, illetőleg az elutazás időpontját én fogom megállapítani, felhivom $\frac{\text{Alispán}}{\text{Polgármester}}$ urat, hogy az utazásra teljesen elkészült olasz alattvalók számszerű adatait az ezidőszerinti tartózkodási helyük, valamint a 12 éven aluli gyermekek számának külön feltüntetése mellett, ide távirátilag jelentse be.

Az időközönként általam egyes törvényhatóságok területéről elbocsátandókat az illetékes elsőfokú rendőrhatóságok, név, kor, családi állapot és illetőségi hely feltüntetése mellett, azonnal 3 példányban kiállítandó jegyzékbe foglalják, és a jegyzéket — a hazabocsátottak díjtalan utazásának lehetővé tétele céljából — a vagyontalanságot igazoló záradékkal és hivatalos bélyegzőikkel látják el.

A jegyzék első példányát az illetékes vasuti állomásfőnökségnek adják át. A második és harmadik példánynak az említett záradékoláson kívül azt is tartalmaznia kell, hogy a jegyzékben megnevezett egyének hatósági orvossal megvizsgáltattak és teljesen egészségeseknek találtattak. A második példány ez utasokat kísérő közegnek azon utasítással adandó át, hogy azt a határállomás rendőrhatóságának kézbesitse. A harmadik példány pedig hozzám terjesztendő fel.

A vagyonnal rendelkező s hazájukba szintén visszabocsátandó olasz alattvalók szabályszerű útlevél birtokában külön utazhatnak. Az összes elbocsátandó személyek Svájcon át fognak hazájukba visszatérni. Az elutazásra készen állók nevét, korát, jelenlegi tartózkodási helyét feltüntető névjegyzék ide haladéktalanul felterjesztendő, amelynek alapján az illetőknek ugyancsak cso-

¹⁾ Lásd az 1116. o.

portonkint leendő elbocsáttatása iránt, a kilépő állomás megjelölése mellett, mikép fentebb említettem, táviratilag intézkedni fogok.

Ezek részére, és pedig akik a székesfővárost útjukban el nem kerülhetik, külön-külön oly szövegű igazolvány állítandó ki, amely szerint útjukat a jelenlegi tartózkodási helyüktől Budapestig, illetőleg majd tovább a kilépő állomásig egyhuzamban kötelesek folytatni, a Budapestre érkezők pedig az egyidejűleg elrendelt további szükséges intézkedések megtétele végett, az államrendőrség főkapitányánál, a közvetlenül a határszéli állomásra továbbítottak pedig az ottani rendőrhatalóságnál jelentkezni.

Az említett útleveleket az Északamerikai Egyesült-Államok budapesti főkonzulátusa állítja ki. Útlevelet elutazása előtt minden olasz honos beszerezni köteles.

Különösen hangsúlyozom, hogy a megegyezés szerint elbocsátható olasz alattvalók rendszerint elszállítandók. Közülük azok, akik nem gyanusak, akik hosszabb idő óta tartózkodnak az országban, s magukat állandóan fenntartani képesek, esetleg az országban maradhatnak. Erre vonatkozólag kifejezett kívánságukról a 2.438/1915. B. M. eln. számú körrendelet¹⁾ értelmében két tanu jelenlétében nyilatkozat állítandó ki, amely hozzám felterjesztendő. Itt maradás esetén a rendőri felügyelet továbbra is fenntartandó.

Súlyt helyezvén arra, hogy az említett megegyezés folytán az elutazásukban most már nem korlátozott olasz alattvalók hazájukba mielőbb visszatérhessenek, — felhivom $\frac{\text{Alispán}}{\text{Polgármester}}$ urat, hogy ezen rendelkezéseimet haladéktalanul hajtsa végre.

Budapesten, 1915. évi június hó 24-én.

Sándor János s. k.

¹⁾ Lásd a 87. o.

631.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 24.477 eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez és a budapesti m. kir. államrendőrség főkapitányához,¹⁾

a hazánkban élő francia és angol alattvalók hazatérésének feltételéül megszabott korhatár újabb megállapításáról.

Az 1915. évi január hó 22-én 2.438. B. M. eln. szám alatt kelt rendeletem²⁾ szerint az osztrák-magyar monarchia és Franciaország, valamint Anglia között létrejött megegyezés alapján a francia állampolgárok közül hazabocsáthatók voltak a 17 éven aluli s 60 éven felüli férfiak, a 45—60 év közötti férfiak közül azok, akik katonai szolgálatra képtelenek, az angolországi alattvalók közül pedig a 18 évnél fiatalabb és 50 évnél idősebb férfiak, és ezen korhatáron belül azok, akiknek katonai szolgálatra való képtelensége megállapítottik.

A cs. és kir. közös külügyminiszter úr legközelebb arról értesített, hogy a francia kormány a hazájukba visszatérni kívánó férfiak korhatárát illetőleg újabb megállapodás történt, továbbá a népfölkelői kötelezettségnek a monarchiában történt kiterjesztése folytán Anglia a férfi alattvalóink elutazhatását némileg korlátozta.

Ehhez képest hivatkozott rendeletemben a francia állampolgárokra vonatkozó rész 2., illetőleg 3. pontja a következőképen módosul:

»A 17 éven aluli és 55 éven felüli férfiak.«

»A fentemlített korhatáron belül azok a férfiak, akik katonai szolgálatra képtelenek.«

Az angolországi alattvalókra vonatkozó résznek 2. pontja pedig a következőképen változik:

»A 17 évnél fiatalabb és 51 évnél idősebb férfiak.«

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd a 87. o.

A katonai szolgálati képtelenségre vonatkozó folytatólagos 3. pont ezen újabban meghatározott korhatárra vonatkozik.

Miről ^{Alispán}~~Polgármester~~ urat miheztartás végett értesitem.

Budapesten, 1915. évi július hó 18-án.

A miniszter helyett:

Dr. Némethy Károly s. k.

államtitk.

632.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 30.130 eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez és a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányához¹⁾,

a hazánkban élő angol alattvalók hazatérésének feltételül meg szabott korhatár időpontjának megállapításáról.

Az 1915. évi július hó 18-án 24.477/1915. B. M. eln. szám alatt kelt körrendeletben²⁾ említett angol alattvalókra vonatkozó korhatár akkép értelmezendő, hogy elbocsáthatók azok, akik 1914. évi október hó 4-én még nem voltak 17 évesek, illetőleg az 51-ik életévüket ezen időpontig már elérték.

Erről ^{Alispán}~~Polgármester~~ urat miheztartás végett értesitem.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 29-én.

A miniszter helyett:

Perényi s. k.

államtitkár.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd az 1472. o.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 24.550. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez és a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányához,¹⁾

az orosz állampolgárok egy részének hazabocsátásáról.

A császári és királyi közös külügyminiszter úr arról értesített, hogy egyfelől az osztrák-magyar monarchia mindkét államában visszatartott orosz, másfelől az Oroszországban visszatartott osztrák vagy magyar állampolgárok egy részének hazájukba való visszatérése tárgyában megegyezés jött létre, amely szerint visszatérhetnek hazájukba:

1. nőszemélyek korukra való tekintet nélkül,
 2. a katonatisztek kivételével — a 17 éven aluli és 45 éven feletti férfiak,
 3. a fentemlitett korhatáron belül azok a férfiak, akiknek katonai szolgálatra képtelensége megállapítottatik,
 4. orvosok és egyházi rendhez tartozók,
- de mindezek csak akkor, ha ellenük közbüntetés miatt nincs büntető eljárás folyamatban, vagy ilyenért nincsenek elítélve, továbbá ha hivatalos orvosi vizsgálat után teljesen egészségeseknek találtnak.

A megegyezéshez képest felhivom $\frac{\text{Alispán}}{\text{Polgármester}}$ urat, hogy a hatósága területén internált vagy a 8.626/1914. B. M. eln. számú rendeletem²⁾ alapján nyilvántartásba vett, fentemlitett csoportokba tartozó orosz alattvalókról haladéktalanul névjegyzéket készíttessen. A névjegyzékbe felvett orosz alattvalók közül a vagyontalanok csoportonként és megfelelő kísérettel az általam később táviratilag megjelölendő határállomásra lesznek továbbítandók, és ott a rendőrhatóságnak átadandók, amely továbbszállításukról gondoskodni fog.

Mínthogy pedig az elbocsátás, illetőleg az elutazás időpontját én fogom megállapítani, felhivom $\frac{\text{Alispán}}{\text{Polgármester}}$ urat, hogy az utazásra teljesen elkészült vagyontalan orosz alattvalók számszerű adatait

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd a 72. o.

-- ezidőszerinti tartózkodási helyük, valamint a 12 éven aluli gyermekek számának külön feltüntetése mellett – ide táviratilag jelentse be.

Az időközönként általam egyes törvényhatóságok területéről elbocsátandókat az illetékes elsőfokú rendőrhatóságok, név, kor, családi állapot és illetőségi hely feltüntetése mellett, azonnal három példányban kiállítandó névjegyzékbe foglalják és a jegyzéket, a hazabocsátottak díjtalan utazásának lehetővé tétele céljából, a vagyontalanságot igazoló záradékkal és hivatalos bélyegzőikkel látják el.

A jegyzék első példányát az illetékes vasuti állomásfőnökségnek adják át. A második és harmadik példánynak az említett záradékoláson kívül azt is tartalmaznia kell, hogy a jegyzékben megnevezett egyének hatósági orvos által megvizsgáltattak és teljesen egészségeseknek találtattak. A második példány az utasokat kísérő közegnek azon utasítással adandó át, hogy azt a határállomás rendőrhatóságának kézbesitse. A harmadik példány pedig hozzám terjesztendő fel.

A vagyonnal rendelkező s hazájukba szintén visszabocsátandó orosz alattvalók szabályszerű útlevél birtokában külön utazhatnak. Az elutazásra készen állók nevét, korát, jelenlegi tartózkodási helyét feltüntető névjegyzék ide haladéktalanul felterjesztendő, amelynek alapján az illetőknek csoportonként leendő elbocsáttatása iránt, a kilépő állomás megjelölése mellett, táviratilag intézkedni fogok.

Ezek részére, akik a székesfővárost útjukban el nem kerülhetik, külön-külön oly szövegű igazolvány állítandó ki, amely szerint útjukat a jelenlegi tartózkodási helyüktől Budapestig, illetőleg majd tovább a kilépő állomásig egyhuzamban kötelesek folytatni, és a Budapestre érkezők, az egyidejűleg elrendelt további szükséges intézkedések megtétele végett, az államrendőrség főkapitányánál, a közvetlenül a határszéli állomásra továbbítottak pedig az ottani rendőrhatóságnál kötelesek jelentkezni.

Az említett útleveleket az Északamerikai Egyesült-Államok budapesti főkonzulátusa állítja ki. Útlevelet elutazása előtt minden vagyonos orosz honos beszerezni köteles.

Különösen hangsúlyozom, hogy a megegyezés szerint elbocsátható orosz alattvalók rendszerint elszállítandók, de közülök azok, akik nem gyanusak, akik hosszabb idő óta tartózkodnak az ország-

ban s magukat állandóan fenntartani képesek, esetleg az országban maradhatnak. Erre vonatkozólag kifejezett kívánságukról a 2.438/1915. B. M. eln. számú körrendelet¹⁾ értelmében két tanu jelenlétében nyilatkozat állítandó ki, amely hozzám felterjesztendő. Itt maradás esetén a rendőri felügyelet továbbra is fenntartandó.

Súlyt helyezvén arra, hogy az említett megegyezés folytán az elutazásukban most már nem korlátozott orosz alattvalók hazájukba mielőbb visszatérhessenek, felhivom ^{Alispán} Polgármester urat, hogy ezen rendelkezéseimet haladéktalanul hajtsa végre.

Budapesten, 1915. évi július hó 20-án.

Sándor János s. k.

634.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 27.234. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez és a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányához,²⁾

a szövetséges hadseregek által elfoglalt orosz-lengyel területek lakosaival szemben követendő eljárásról.

Tudomásvétel és az elsőfokú rendőrhatalóságokkal leendő azonnali közlés céljából értesitem ^{Alispán} Polgármester urat, hogy a szövetséges hadseregek által elfoglalt orosz-lengyel területekről hazánkba érkező és ott illetőséggel bíró azon orosz állampolgárok, *akik szabályszerű útlevelel birtokában vannak*, hacsak személyükre s útjuk céljára vonatkozó gyanús körülmények fennforogni nem látszanak, a 10.962/1915. B. M. eln. számú rendelet³⁾ hatálya alá nem vonandók, és rendőri felügyelet alá nem helyezendők.

Ez az intézkedésem azonban az idegen alattvalókra fennálló jelentkezési kötelezettséget nem érinti.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 6-án.

A miniszter helyett:

Dr. Némethy Károly s. k.
államtitkár.

¹⁾ Lásd a 87. o.

²⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

³⁾ Lásd a 78. o.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 29.362. eln. sz. körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez és a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányához¹⁾,

a szövetséges hadseregek által elfoglalt orosz-lengyel területeken levő lakóhelyükre visszatérni szándékozó orosz alattvalókkal szemben követendő eljárásról.

A cs. és kir. hadfelügyeleti hivatal értesítése szerint lengyel nemzetiségű orosz állampolgároknak, akik mint menekültek az ország területén tartózkodnak, a visszatérés állandó lakhelyükre (Galicia vagy Orosz-Lengyelország) megengedhető ugyanolyan feltételek mellett, mint az osztrák vagy magyar állampolgároknak.

Orosz-Lengyelország azon lakosai, akik német közigazgatás alatt álló területen bírnak állandó lakhellyel, a visszatérésre kötelezve vannak, ennél fogva a német határ átlépésénél nem akadályozandók.

Erről tudomásvétel és az elsőfokú rendőrhatóságokkal leendő közlés végett értesitem s megjegyzem, hogy a szóbanforgó orosz állampolgárokra vonatkozó személyi adatok elutazásuk előtt hozzám bejelentendők.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 24-én.

A miniszter helyett:

Perényi s. k.

államtitkár.

c) Kivételes útlevel-rendszabályok.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 103.523. számú körrendelete valamennyi törvényhatósághoz (Budapest kivételével) és a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányához¹⁾.

Bulgáriában elrendelt útlevellátározási kényszerrel.

A bolgár kir. kormány rendelkezése szerint a Bulgáriába való belépés jövőre csak azoknak a külföldieknek engedhető meg, akik-

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

nek útlevele fényképpel van ellátva, és akik útlevelüket a bolgár konzuli hatóság által láttamoztatták.

Erről tudomás és megfelelő módon leendő közhirre tétel végett azzal értesitem, hogy a láttamozásról a fél köteles gondoskodni, és hogy a budapesti bolgár főkonzulátusnál minden egyes útlevél után 5 korona konzuli illetéket kell fizetni.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 3-án.

Sándor János s. k.

637.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.987. M. E. számú rendelete,

az idegenek és a náluk lévő tárgyak fokozott ellenőrzéséről.

A magyar királyi minisztérium az 1903:VI. t.-c. 2. §-ában nyert felhatalmazás, továbbá a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

I. Az útlevelkötelezettség elrendeléséről 285/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet kiegészítése.

1. §.

Az útlevelkötelezettség elrendeléséről 285/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet¹⁾ 1. §. 1. pontja értelmében útlevelkötelezettség alá eső azok a külföldi állampolgárok, akik a magyar szent korona országainak határán oly ország területére, vagy olyan ország területéről készülnek átlépni, amely nem áll Ő császári és apostoli királyi Felségének uralkodása alatt, kötelesek határátlépésük alkalmával a 285/1915. M. E. számú rendelet 3. §-ának, a belépésnél az idézett rendelet 6. §-ának is megfelelő útlevelüket a határszéli rendőrhatóságnak felmutatni.

A határszéli rendőrhatóság, ha az 1. §. első bekezdése értelmében a külföldi által felmutatott útlevelet rendben levőnek találja, és ha az illető továbbutazását megengedhetőnek tartja, az útlevelet láttamozni köteles.

Ha a felmutatott útlevél nincs rendben, a határszéli rendőrhatóság az útlevél birtokosát a határátlépésben megakadályozni köteles. Ugyanígy kell eljárni a határszéli rendőrhatóságnak akkor, ha az illető továbbutazása rendőri szempontból kifogás

¹⁾ Lásd a 95. o.

alá esik. Ha pedig bűncselekmény gyanúja merül fel, a határrendőrség a fennálló törvényes szabályokhoz képest jár el.

2. §.

A 285/1915. M. E. számú rendelet 1. §-ának 2. pontja értelmében útlevelkötelezettség alá eső azok a külföldi állampolgárok, akik a magyar szent korona országainak területén valamely községben (városban) bármily rövid ideig megszállni kívánnak, kötelesek — a német állampolgárok kivételével — útlevelüket nyomban megérkezésük után és közvetlenül eltávozásuk előtt a helyi hatóságnak (községi előljáróság, városi rendőrkapitányság) láttamozás végett személyesen bemutatni. Ha a külföldi házastársával vagy családjával száll meg valamely községben (városban), a családfő jelentkezése elegendő.

Az előbbi bekezdés értelmében a megszálló külföldi által bemutatott útlevelet vagy útleveleket a hatósági közeg láttamozni, az érkezésnek és távozásnak idejét az útlevelben feljegyezni, s a feljegyzést aláírásával és hivatali pecsétjével ellátni köteles.

3. §.

A külföldinek a jelen rendelet 2. §-ában megszabott jelentkezési kötelezettsége nem érinti sem a szállasadónak vagy megbízottjának az 1903: V. t.-c. 2. §-ában megállapított bejelentési kötelezettségét, sem az 1903: V. t.-c. egyéb rendelkezéseinek hatályát.

II. *A postai, távirdai és távbeszélő forgalom és a sajtótermékek ellenőrzése tárgyában kiadott rendeletek kijátszásának megakadályozása.*

4. §.

Az útlevelkötelezettség elrendeléséről 285/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet értelmében (1. §. 1. p.) útlevelkötelezettség alá eső egyének kötelesek a határátlépés előtt a magukkal vitt leveleket, iratokat és nyomtatványokat a határszéli rendőrhatóságnak felmutatni abból a célból, hogy a határszéli rendőrhatóság az 1903: VIII. törvénycikk 2-ik §-ának *c)*, *h)* és *k)* pontjaiban megjelölt törvényes hatáskörében megállapíthassa, vajjon ezeknek a leveleknek, iratoknak és nyomtatványoknak kivitele vagy behozatala nem ütközik-e az állam biztonságába, vagy a hadviselés érdekeibe, vagy pedig a postai, távirdai és távbeszélő forgalom ellenőrzéséről a magyar királyi minisztérium által az

1912 : LXIII. t.-c. 8. §-a alapján, vagy az időszaki lapok és más sajtótermékek ellenőrzéséről a magyar királyi minisztérium által az 1912 : LXIII. t.-c. 11. §-a alapján kiadott vagy ezentúl kiadandó rendeletekbe, vagy azon rendeletek valamelyikébe, amelyeket egyes magyar királyi miniszterek e rendeletek alapján kiadtak, vagy a jövőben kiadni fognak.

5. §.

A vámvizsgálatot foganatosító pénzügyi közegek a 285/1915 M. E. számú rendelet 1. §-ának 1. pontja értelmében útlevélkötelezettség alá eső egyénekre vonatkozó vámvizsgálat foganatosításánál és első sorban az ily egyének utipodgyászának vizsgálatánál a jelen rendelet 4. §-ában jelzett célt szintén szem előtt tartani, s ahol határrendőrségi közeg rendelkezésre áll, a vizsgálatot ennek közbenjöttével foganatosítani s egyszersmind megengedni kötelesek, hogy a határrendőrségi közeg az illető egyénnél vagy annak utipodgyászában talált leveleket, iratokat és nyomtatványokat a jelen rendelet 1. §-ában megjelölt célból átvizsgálhassa és azokat átvehesse.

6. §.

A határszéli rendőrhatalóság azokat a leveleket, iratokat és nyomtatványokat, amelyeknek behozatala vagy kivitele nem ütközik sem a 4. §-ban megjelölt szabályokba, sem az állam biztonságát vagy a hadviselés érdekeit veszélyeztetni nem lát-szik, a határt átlépő egyénnek megtekintés vagy átvizsgálás után nyomban visszaadni köteles.

7. §.

A szálloda tulajdonosának, bérelőjének, kezelőjének vagy személyzete bármely tagjának tilos oly egyén részére, aki nem lakik a szállodában, postaküldeményeket (levélpostai, pénz- vagy csomagküldeményeket) átvenni és kézbesíteni.

8. §.

Állami felhatalmazás nélkül senki sincsen jogosítva arra, hogy az ország határán át külföldre postaküldeményeket vigyen.

III. Büntető és záró rendelkezések.

9. §.

A jelen rendelet 1., 2. és 4. §-ában az útlevélkötelezettség alá eső egyénekre nézve megállapított kötelezettség, továbbá 7. és

8. §-ában megállapított tilalom megszegésének következményeit a belügyminiszter rendelettel szabályozza, Horvát-Szlavonorságokban pedig ez iránt a bán tesz megfelelő intézkedéseket.

10. §.

Ez a rendelet az 1915. évi augusztus hó 18-án lép életbe.
Budapesten, 1915. évi augusztus hó 14-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

638.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 29.491. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez és a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányához,¹⁾

az idegenek és a náluk levő tárgyak fokozott ellenőrzése tárgyában kiadott 2.987/1915. M. E. sz. rendelet végrehajtásáról.

A 2.987/1915. M. E. számú rendelet²⁾ 1. §-a szerint az a külföldi — az osztrák és a német állampolgárok kivételével, — aki olyan ország területéről vagy területére készül átlépni, amely nem áll Ő Felsége uralkodása alatt, köteles a határátlépés alkalmával megfelelő útlevelét a határszéli rendőrhatóságnak felmutatni, amely azt, ha rendben találja, az útlevelet láttamozza.

A 2.987/1915. M. E. számú rendeletnek 2. §-a értelmében továbbá külföldi állampolgárok — osztrák és német állampolgárok kivételével, — akik a magyar szent korona országainak területén valamely községben bármely rövid ideig megszállani kívánnak, kötelesek útlevelüket nyomban megérkezésük után és közvetlenül távozásuk előtt a helyi hatóságnak láttamozás végett bemutatni. A rendelet ez intézkedése folytán szükséges, hogy a rendőrhatóságok a hatósági területre lépő külföldieket jelentkezésük alkalmával figyelmeztessék, hogy eltávozásukat, esetleg Magyarország más községébe vagy városába történt megérkezésüket és onnan távozásukat a helyi hatóságnál szintén személyesen, útlevelük bemutatásával bejelenteni kötelesek, s hogy amennyiben az ország

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd az 1478. o.

határát nem Ausztria felé lépnék át, útlevelüket a határszéli rendőrhatalóságnál felszólítás nélkül előmutatni tartoznak.

Felhivom, hogy megfelelő intézkedéseket tegyen oly irányban is, hogy a külföldiek előírt jelentkezési kötelezettsége szigorúan ellenőriztessék és a mulasztók felelősségre vonása iránt a kellő intézkedések megtéssenek.

Végül értesitem, hogy a 2.987/1915. M. E. sz. rendelet megsértésének jogkövetkezményei tárgyában kiadandó rendeletem a »Belügyi Közlöny«-ben fog közzététetni.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 18-án.

Sándor János s. k.

639.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 29.491. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez és a székesfővárosi államrendőrség főkapitányához,¹⁾

az idegenek és a náluk levő tárgyak fokozott ellenőrzése tárgyában 2.987/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet megsértésének jogkövetkezményeiről.

Az idegenek és a náluk levő tárgyak fokozott ellenőrzéséről 2.987/1915. M. E. sz. alatt kiadott rendelet ²⁾ 7. §-a alapján a következőket rendelem:

1. §.

Aki az idegenek és a náluk levő tárgyak fokozott ellenőrzéséről 2.987/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet 1. §-ának vagy 2. §-ának első bekezdésében megállapított kötelezettségét megszegi, kihágást követ el és 200 koronáig terjedhető pénz-büntetéssel büntetendő.

2. §.

Aki az idegenek és a náluk levő tárgyak fokozott ellenőrzéséről 2.987/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet 4. §-ában foglalt rendelkezés ellenére a határ átlépésekor a magával vitt

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd az 1473. o.

leveleket, iratokat, vagy nyomtatványokat a határszéli rendőrhatalóságnak fel nem mutatja, vagy előtte titkolja,

továbbá az a szállótulajdonos, bérlő, kezelő vagy azon szállodai alkalmazott, aki az első bekezdésben idézett rendelet 7. §-ában kimondott tilalmat megszegi,

végül, aki az első bekezdésben idézett rendelet 8. §-ában kimondott tilalmat megszegi:

az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és 15 napig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ez a büntetés a postajövedékcsönkítés miatt való felelősségre vonást nem zárja ki.

3. §.

A jelen rendelet 1. és 2. §-aiba ütköző kihágások miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén a m. kir. államrendőrségnek, a határrendőrség működési területén a határszéli rendőrkapitánynak hatáskörébe tartozik.

4. §.

Ez a rendelet 1915. évi augusztus hó 25-én lép életbe.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 19-én.

Sándor János s. k.

640.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 3.389. res. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,¹⁾

a határátkelési pontok megállapításáról.

A magyar királyi minisztériumnak 1915. évi január hó 16-án 285/1915. M. E. szám alatt kelt rendeletével²⁾ a nem Ausztriával szomszédos határvonalakon át külföldre irányuló és onnét jövő személyforgalomban az útlevelekötelezettség rendeltetett

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd a 95. o.

el. Ezen rendelkezés folytán a személyforgalom ellenőrzésének hatályosabbá tétele okából szükségesnek találtam a határátkelési pontok újbóli megállapítását, amelyeken át az országhatár a nem Ausztriával szomszédos határvonalakon átléphető.

Ennélfogva a következőket rendelem:

Romániába és Romániából a határ átlépését csak a következő pontokon engedem meg:

1. Orsován a vasuti és gőzhajóállomáson.
2. A vodiczai közuti határkapunál.
3. A verestoronyi vasuti állomáson.
4. A verestoronyi közuti határkapunál.
5. A szurduki szorosban levő határkapunál.
6. Predeál vasuti állomáson.
7. A predeáli közuti határkapunál.
8. A felsőtörcsvári közuti határkapunál.
9. Az ósánczi közuti határkapunál.
10. A bodzakrasznai közuti határkapunál.
11. A mikestelepi átkelőnél.
12. A szaláncz-fűrésztelepi átkelőnél.
13. Gyulafalva-Kommandónál, illetőleg ez utóbbinak három átkelési pontjánál: Musánál, Kárajosnál és Gornál.
14. A sósmezei közuti határkapunál.
15. A gyimesbükki vasuti állomáson.
16. A gyimesbükki közuti határkapunál.
17. A gyergyóbékási közuti határkapunál.
18. A gyergyótölgyesi közuti határkapunál.
19. A kőkeri átkelőnél.
20. A bálványosi átkelőnél.

Minden más eddig engedélyezve volt határátkelési ponton a Romániával való személyforgalmat betiltom.

Szerbiába, vagy Szerbiából az ország határának átlépését sehol sem engedélyezem.

Egyéb külföldre irányuló, vagy onnét jövő és hajókon lebonyolódó személyforgalmat Fiumében akként engedélyezem, hogy a fiumei szabad kikötőbe külföldről érkező és onnét külföldre induló hajók utasai az útlevél-vizsgálatnak a kikötőbe befutó, avagy ott kikötött hajókon a hajó állama szerint illetékes konzuli hatóság előleges értesítése mellett fognak alávetettni.

Az útlevel-vizsgálatot a fiumei határrendőrkapitányság fogja teljesíteni.

Ezen körrendeletem tartalma a törvényhatóságok első tisztviselői által a legkiterjedtebb módon közhirrre teendő.

Az ország határának nem engedélyezett pontokon való átlépése az összes határszéli hatóságok és közegek által feltétlenül megakadályozandó.

A határszálen levő azok a szervek és közegek, amelyeknek körletében eddig engedélyezve volt határátkelési pontok jelen rendeletem folytán megszűntek, az illetékes határszéli rendőrkapitányság által erről értesítendő és külön figyelmeztetendő arra is, hogy jövőben a határátlépés megakadályozására különös gondot fordítsanak.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 18-án.

Sándor János s. k.

641.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 24.570. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez, valamennyi határszéli rendőrkapitánysághoz, valamennyi csendőrkerületi parancsnoksághoz, a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányához,¹⁾

a Fiume határában vont tábori csendőrkordonnal kapcsolatos igazolványok kiállításáról.

A délnyugati haderők hadtápparancsnokságának rendelkezése szerint a fiume-krajnai határ mentén osztrák területen haladó klana —kukuljanovoi tábori csendőrkordon folytatásaként Jelenje, Cavle, Cernik, Skrljevo, illetőleg Bakar-Buccari állomás és Jelovka községeken át Bakar-Buccari város déli határáig terjedőleg ugyancsak tábori csendőrkordon állított fel.

Ezen tábori csendőrkordon, valamint Fiume város Krajnával és Horvátországgal közös határvonalának bármely pontját polgári egyének gyalog, vagy bármely közlekedési eszköz igénybevétele mellett csakis szabályszerű utiigazolvánnyal léphetik át. Az utiigazolványokat

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

a Fiume felől átlépők részére a fiumei katonai állomásparancsnokság, Fiuméba törekvők részére pedig a zagrebi, ogulini, senji, asslingi, laibachi, rudolfswerti, vagy St. Peter am karsti katonai parancsnokságok az alább felsorolt igazoló okmányok alapján állítják ki:

1. A magyar királyi ministeriumnak 285/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelete¹⁾ szerint kiállított és arcképpel ellátott útlevel, amelyet az illetékes elsőfokú rendőrhatóság, Fiumé-ban a határrendőrség azzal a záradékkal egészített ki, hogy: »Érvényes a délnyugati hadterületre is.«

2. Állami, udvari, közigazgatási, államvasuti és magánvasuti tényleges szolgálatban lévő (nem nyugdíjas) alkalmazottak és hozzátartozóiknak arcképes igazolványai.

3. A lakhelyre nézve illetékes elsőfokú rendőrhatóság által a 13.081/1915. B. M. eln. számú rendelettel²⁾ közölt minta szerint kiállított »Személyazonossági és megbízhatósági bizonyítvány«.

A kérdéses utiigazolványokat, a most említett igazoló okmányok alapján, a felsorolt katonai parancsnokságok, belátásuk szerinti időtartamra korlátozva, a szükséghez képest a visszautazásra is szóló érvénnyel díjmentesen állítják ki.

A fent megjelölt tábori csendőrkordonon belül lebonyolódó helyi forgalomban, vagyis a tengerparton egyfelől Bakar-Buccari és Fiume, másfelől Fiume és az isztriai tenger mellék és a hozzá tartozó szigetek közötti forgalomban ilyen igazolványok nem kívánatnak. Erre a célra elegendő Fiume városában a fiumei határrendőrség által kiállított és a katonai térparancsnokság által látta-mozott személyazonossági és megbízhatósági bizonyítvány. Ily személyazonossági bizonyítvány (L. 3. pontot) a kordon mindkét oldalán annak közvetlen közelében fekvő helységek között a mindennapi helyi határforgalomban való átkelésre is jogosít. Ezen személyazonossági és megbízhatósági bizonyítvánnyal teljesen egyenlő érvényűek az 1. és 2. alatt említett igazoló okmányok.

Aki a forgalom korlátozására vonatkozó fenti rendelkezéseket megszegi, vagy az igazolvánnyal, vagy az annak alapjául szolgáló okmányokkal, illetőleg a személyazonossági és megbízhatósági bizonyítvánnyal visszaél, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és 15 napig ter-

¹⁾ Lásd a 95. o.

²⁾ Lásd az 1124. o.

jedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. E kihágási ügyekben a közigazgatási hatóság, mint rendőri büntető bíróság, a budapesti államrendőrség működési területén az államrendőrség, harmadfokon a belügyminiszter jár el. A határrendőrség hatósági területén elkövetett kihágás esetén az elsőfokú rendőri büntető bíraskodást a határszéli rendőrkapitány gyakorolja.

Jelen rendelkezésem azonnal életbelép.

Erről a 18.618/1915. szám alatt kelt rendeletemre utalással tudomás, rendelkezésemnek megfelelő közhirre tétele és további intézkedés végett ezennel értesitem.

Budapesten, 1915. évi július hó 14-én.

A miniszter helyett:

Perényi s. k.
államtitkár.

d) Kivándorlás korlátozása.

642.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.704. M. E. számú rendelete,

a hadköteles férfiszemélyek kivándorlásának megtiltásáról.

A magyar királyi minisztérium az 5.474/1914. M. E. sz. rendelet¹⁾ kapcsán a véderőről szóló 1912:XXX. t.-c. 62. §-ának 6. bekezdésében megjelölt férfi személyeknek kivándorlását a magyar szent korona országainak területéről további egy évre általánosan megtiltja.

Ez a rendelet 1915. évi július hó 27-én lép hatályba.

Gróf Tisza István s. k.
kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd a 103. o.

e) Közlekedés korlátozása.

643.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 23.183. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez és a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányához,¹⁾

polgári személyeknek Bosznia-Hercegovinába és Dalmáciába való utazásáról.

A Bosznia-Hercegovina és Dalmáciába való utazás tárgyában folyó évi március hó 17-én 9.601. B. M. eln. szám alatt kelt rendeletem²⁾ kapcsán tudomás és további megfelelő intézkedés végett értesitem, hogy polgári személyek ezidőszert csak a sarajevói vezénylő tábornoktól nyert előzetes engedély esetén — amely engedély csak kivételes esetekben fog megadatni — utazhatnak Bosznia-Hercegovina és Dalmáciába.

Kivételt képeznek e tekintetben azok, akik a szóbanforgó országokban laknak, vagy ott alkalmazásban állnak, valamint azok, akik a katonai vagy a politikai hatóságok felhívása folytán utaznak ezen területekre. Ezen egyének részére az illetékes elsőfokú politikai (bosznia-hercegovinai, illetőleg dalmáciai) hatóság, illetőleg a katonai érdekből történő utazásoknál a katonai hatóság állítja ki az utazási engedélyt.

Az ilyen utazási engedéllyel bíró egyéneknek azonban a személyazonosságukat kétségtelenül igazoló megfelelő okmányokkal is (arcképes igazolvány, pontos személyazonossági bizonyítvány és sajátkezű aláírás, illetőleg ujjlenyomat) fel kell szerelve lenniök.

Budapesten, 1915. évi július hó 7-én.

A miniszter helyett:

Perényi s. k.

államtitkár.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd az 1130. o.

644.**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 32.000. eln. számú rendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,**

a hadművelleti területen a polgári személyforgalom korlátozásáról és az igazolási kötelezettség szabályozásáról.

A hadművelleti területen a polgári személyforgalom korlátozása és az igazolási kötelezettség szabályozása tárgyában jelen kelet és szám alatt kiadott rendeletemet azzal a felhívással küldöm meg, hogy azt a helyi lapokban és a helyben szokásos módon a legszélesebb körben tétesse közhirrre, — megjegyezvén, hogy az ügy sürgősségére való tekintettel a rendeletet az elsőfokú rendőrhatalóságoknak közvetlenül megküldöttem.

Elvárom az összes közigazgatási hatóságoktól és közegektől, hogy a fennforgó érdekek fontosságára való tekintettel, nemkülönben a forgalom zavartalan lebonyolítása érdekében az igazoló okmányok kiszolgáltatásánál és az előirt záradékok alkalmazásánál a legnagyobb körültekintéssel járjanak el.

Az igazoló okmányokat kiállító hatóságok figyelme külön felhívandó arra, hogy a hadsereg főparancsnoksággal történt megállapodáshoz képest az utazó közönség a hadimenetrend szerint közlekedő postavonatokat a hadművelleti területen a rendelet 2. §-ában előirt igazoló okmányok alapján, — ellenben a hadművelleti területen kívül eső országrészekben úgy ezeket, mint a hadimenetrend szerint közlekedő egyéb személyvonatokat a rendelkezésre álló helyek mérvéhez képest minden igazoló okmány nélkül használhatja. Az egyszeri utazásra eddig használatban volt igazolványok 1915. évi szeptember hó 20-ától kezdve többé nem adhatók ki.

Budapest, 1915. évi szeptember hó 10-én.

Sándor János s. k.

kir. belügyminiszter.

32.000/1915. B. M. eln. sz.

A hadművelleti területen a polgári személyforgalom korlátozásáról és az igazolási kötelezettség szabályozásáról.

1. §.

A hadművelleti területen a személyforgalom (gyalog, kocsin, vasuton stb.) tekintetében, a háború tartamára, a hadviselés érdekében az alábbi korlátozás és igazolási kötelezettség lép életbe.

Az erre vonatkozó rendelkezések eltérőek a belső és külső hadművelleti területre nézve.

Azt, hogy mely területek tartoznak a belső, és melyek a külső hadművelleti területhez, időről-időre a belügyminiszter teszi közhirrre.¹⁾

2. §.

A hadművelleti területen igazoló okmányul szolgálnak általában:

1. a tényleges szolgálatban álló udvari, állami, törvényhatósági, városi vagy közforgalmú vasuti alkalmazottaknak és hozzátartozóiknak, valamint az országgyűlési képviselőknek arcképes vasuti igazolványai;

2. a főrendiház tagjainak a belügyminiszter által kiállított arcképpel és sajátkezű aláírással ellátott igazolványai;

3. a szabályszerű útlevelek;

4. a személyazonosságának a hadművelleti területeken való igazolása céljából az I. fokú rendőrhatalóság által a II. mellékletnek megfelelő űrlapon magyar és német szöveggel kiállított igazolójegyek.

Az 1—4. pont alatt felsorolt igazoló okmányok a hadi menetrend szerint közlekedő postavonatok használatára is jogosítanak.

Az igazolójegyet csak kifogástalan és teljesen megbízható egyén részére lehet kiállítani.

Az igazolójegy űrlapjaival (II. melléklet) a belügyminiszter látja el az I. fokú rendőrhatalóságokat.

Az igazolójegy kiállításánál a személyleírás adatait a III. alatt mellékelte utasítás szerint kell kitölteni.

¹⁾ A hadművelleti területnek ez idő szerinti beosztását és határait az I. melléklet tünteti fel.

Az igazolójegyet birtokosa személyesen köteles átvenni és azt az átvétel alkalmával a kiállító rendőrhatalóság előtt sajátkezűleg aláírni, vagy ha írni nem tud, kézjeggyével ellátni.

Az ellenőrzés hatályossága szempontjából, valamint az igazolójegy érdekében is célszerű és kívánatos, hogy az igazolójegy arcképpel is el legyen látva.

Ausztria területén csak az olyan igazolójegy jogosít utazásra, amelyhez a birtokos arcképe is hozzá van erősítve.

Az arcképet a kiállító hatóság erősíti az igazolójegyre és azt hivatalos bélyegzővel ellátja akként, hogy a bélyegző egyik fele az igazolójegyre, másik fele az arcképre essék.

Az arcképet az igazolvány birtokosa a kiállító hatóság előtt szintén aláírja, vagy ha írni nem tud, kézjeggyével ellátja.

Az igazolójegy kiállításáért díjat szedni nem szabad.

Bélyegilletékként cselédek, legények, inasok, napszámosok, munkások és általában oly személyek, akik a szokásos napszámot meg nem haladó keresetből élnek, 30 fillért, egyéb személyek 2 koronát tartoznak leróni.

3. §.

A külső hadművelleti terület határvonalain belül a személy-forgalom nem esik korlátozás alá.

A külső hadművelleti terület határvonalainak átlépése — akár a hadművelleti területen kívül eső országrészek felől, akár azok felé — csak megfelelő igazoló okmány (2. §. 1—4.) felmutatása mellett történhetik.

Az útleveél és az igazolójegy a külső hadművelleti terület határvonalainak átlépésére csak akkor jogosít, ha azon a lakóhely szerint illetékes I. fokú rendőrhatalóság az utazás célját feltüntette és arra a következő záradékot tette: »Érvényes a külső hadművelleti terület határvonalainak átlépésére.«

E záradék hatálya legfeljebb kiállításának napjától számított három hónapra terjedhet. Meghosszabbítására ugyanaz a rendőrhatalóság jogosult, amelytől a záradék származik.

Sürgős esetekben kivételesen meghosszabbíthatja a záradék hatályát a tartózkodási hely szerint illetékes I. fokú rendőrhatalóság is, amely azonban erről azt a hatóságot, amelytől a záradék ered, értesíteni köteles.

Az arcképes igazolványoknak, valamint a hatályos záradékkal ellátott útleveélnek vagy igazolójegynek birtokosa a külső hadművelleti terület határvonalait ismételten is, akárhányszor átlépheti.

4. §.

A belső hadművelleti terület határvonalait átlépni tilos.

Kivétel tehető azon személyekre nézve, akik kellően igazolják, hogy katonai vagy más közügyben, vagy gazdasági forgalom, mezőgazdasági vagy ipari termelés céljából, vagy fontos és hasznos nem tűző családi okokból kell utazniuk.

Ily utazáshoz a 2. §. 1—4. pontjában felsorolt igazolványok valamelyikén kívül még az illetékes katonai parancsnokság külön engedélye is szükséges.

Az igazolójegynek e célból arcképpel kell ellátva lennie, és arra, valamint az útlevelekre az I. fokú rendőrhatalóságnak a következő záradékot kell vezetnie: »Külön katonai engedély feltétele mellett érvényes a belső hadművelleti terület határvonalainak átlépésére.«

Az igazoló okmány alapján és annak beküldése mellett az érdekelt fél közvetlenül kéri az illetékes katonai parancsnokságtól a külön katonai engedély megadását. A kérelemben meg kell jelölni az utazás célját, végpontját és a tervezett tartózkodás időtartamát.

A külön katonai engedély kiállítására jogosult:

a) a hadsereg főparancsnoksága (AOK—NA, tábori postaszám 11.) az összes belső hadművelleti területekre és külön az északi hadművelleti területre;

b) a délnyugati haderők parancsnoksága (SWF—NA, tábori postaszám 149.) az egész délnyugati hadművelleti területre;

c) a 3. hadsereg hadtápparancsnoksága (AEK. Pol. Gr. tábori postaszám 211.) a déli hadművelleti területre;

d) a Sarajevóban székelő vezénylő tábornok (Kommand. General) Bosznia-Hercegovina és Dalmácia területére;

e) a polai hadi kikötő parancsnoksága (KHK) a hadi kikötő területére;

f) a zágrábi katonai parancsnokság Fiume város és kerületére;

g) az összes működő hadseregpáncsnokságok (OAK), hadtápparancsnokságok (AEK), hadseregszázadosparancsnokságok (AGK) és hadtápcsoportparancsnokságok (EGK) működésük területére.

5. §.

A belső hadművelleti terület határvonalain belül történő utazásra, ha az nem terjed túl a járasterületén és az ezzel közvetlenül szomszédos községek határain (szomszédos forgalom), a

2. §. 1—4. pontjában felsorolt igazoló okmányokon kívül a »Személyazonossági Igazolvány« (IV. melléklet) is elegendő.

Ily személyazonossági igazolványt csak a hadművelleti területen állandóan lakó vagy tartózkodó oly kifogástalan egyén részére lehet kiállítani, akinek utazása ellen aggály fenn nem forog.

A személyazonossági igazolványt a lakóhely szerint illetékes községi (kör-)jegyző, kivételesen az I. fokú rendőrhatalóság állítja ki.

Érvénye egy hónapra terjed, de azt a kiállító az igazolványra vezetett záradékkal ismételtelen is meghosszabbíthatja.

Ha a belső hadművelleti terület határvonalain belül tett utazás túlterjed a fentjelzett szomszédos forgalmon, arra csak a 2. §. 1—4. pontjában felsorolt igazoló okmányok valamelyike és ezek közül az útleveél és az igazolójegy csak akkor jogosít, ha azt a tartózkodási hely szerint illetékes I. fokú rendőrhatalóság oly tartalmú záradékkal látja el, amelyben az utazás célja, végpontja és a záradék érvényességének időtartama fel van tüntetve.

Ezt a záradékot a rendőrhatalóság csak akkor vezetheti az igazoló okmányra, ha a kérelmező megbízhatósága ellen nincs aggálya.

6. §.

A hadművelleti területen kívül eső országrész és a külső hadművelleti terület, valamint az utóbbi és a belső hadművelleti terület határvonalainak átlépésénél a szomszédos forgalomban a 2. §. 1—4. pontja alatt felsorolt igazoló okmányokon kívül az 5. §-ban említett »Személyazonossági Igazolvány« is érvényes.

Ily célból személyazonossági igazolványt csak az előbbi bekezdésben említett határvonalak mentén lakó, vagy ott állandóan tartózkodó egyének részére szabad kiállítani. Így különösen az állandó szolgálati viszonyban álló munkások és egyéb alkalmazottak, továbbá azok részére, akiknek a fentjelzett határvonalak mentén birtokuk vagy bérletük van, vagy akik fontos életszükségletek kielégítése (orvoshoz, gyógyszerárba, malomba, kereskedőhöz stb. utazás) vagy élelmicikkek adás-vétele (pl. piaci árúsok) céljából vannak a szomszédos forgalomra utalva.

7. §.

A fenti szabályoktól eltérő rendelkezések irányadók a jelen szakaszban felsorolt alábbi esetekben:

1. a közszolgálati megbízásból utazó egyének magukat kiküldő rendeletükkel és a 2. §. 1—4. pontjában felsorolt igazoló okmányok valamelyikével igazolják.

2. Katonai személyek igazolására a katonai nyílt parancs, katonai menetlevél vagy felettes parancsnokságuk (hatóságuk) rendelete szolgál, részükre tehát a közigazgatási hatóságok semminő igazoló okmányt nem állíthatnak ki.

3. A közigazgatási vagy bírói hatóság idéző végzése minden más igazoló okmányt pótol a lakó (tartózkodási) helytől az idéző hatóság székhelyéig, ha a tartózkodási hely szerint illetékes községi vagy körjegyző a megidézett személyazonosságát az idézésen hitelesen (aláírással és pecséttel) igazolja, és az idéző végzést a megidézettel is aláírhatja, vagy ha írni nem tud, kézjegyével elláttatja.

4. Rendkívüli kivételes esetekben, amikor a megszabott igazolvány megszerzése nem lehetséges (pl. nagyobb menekülő vagy munkásszállítmányoknál), a belügyminiszterhez kell jelentést tenni. Ilyenkor a belügyminiszter az illetékes katonai parancsnokság meghallgatása mellett határoz.

8. §.

Az igazolójegy és a személyazonossági igazolvány kiállítására jogosult I. fokú rendőrhatalóság: a székesfővárosi m. kir. államrendőrség működési területén a székesfőváros m. kir. államrendőrség főkapitánya, th. és r. t. városokban a városi rendőrkapitány, községekben a járási főszolgabíró, a m. kir. határrendőrség működési területén az illetékes hattárrendőrkapitány és a határrendőrségi kirendeltség vezetője.

A kiszolgáltatott igazoló okmányokról és az azokra vezetett záradékokról a kiállító hatóság az V. alatt mellékelt minta szerint a folyószámokkal ellátott pontos nyilvántartást köteles vezetni.

Az igazoló okmányokon és a záradékokon a nyilvántartás folyószámát fel kell tüntetni, és azokat az aláírással és a hivatalos pecséttel is el kell látni.

9. §.

Aki igazoló okmányát az ellenőrző közeg felhívására fel nem mutatja, vagy aki igazoló okmányával bármiképen visszaél, vagy a forgalom korlátozására és az igazolási kötelezettségre vonatkozó fenti rendelkezéseket más módon megszegi, az, ha cselekménye nem esik súlyosabb büntető rendelkezés alá, kihágást

követ el és 15 napig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágási ügyekben a közigazgatási hatóság, mint rendőri büntető bíróság, a budapesti m. kir. államrendőrség működése területén a budapesti m. kir. államrendőrség, a m. kir. határrendőrség működése területén a határszéli rendőrkapitány, harmadfokon mindenkor a belügyminiszter jár el.

10. §.

Ez a rendelet 1915. évi szeptember hó 20-án lép hatályba.

Ettől a naptól kezdve a személyforgalom korlátozása és az igazolási kötelezettség szabályozása tárgyában kiadott rendeletek a hadművelleti területre nézve hatályukat veszítik.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 10-én.

Sándor János s. k.
m. kir. belügyminiszter.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

I. melléklet a 32.000/1915. B. M. eln. sz.-hoz.**A hadműveleti terület beosztása és határai.****I.****Az északkeleti hadszíntéren**

a külső hadműveleti területhez tartoznak:

a) *Magyarországon:*

Háromszék, Csik, Udvarhely, Maros-Torda vármegyék, Maros-vásárhely város, Besztercze-Naszód, Máramaros, Ugocsa, Bereg, Ung vármegyék, Szabolcs vármegyéből a mándoki járás, Zemplén vármegye a sárospataki, tokaji és szerencsi járások kivételével, Sáros vármegye, Abauj-Torna vármegye a gönczi, szikszói és tornai járás kivételével, Kassa város, Szepes, Liptó, Árva vármegyék, Turócz vármegye a stubnyafürdői járás kivételével, végül Trencsén vármegye a puhói, illavai és báni járás kivételével;

b) *Ausztriában:*

a Turka, Stary-Sambor, Przemyśl, Jaroslau kerületi kapitányságok (bezárólag), mint keleti határvonal, és a Wall. Meseritsch, Mährisch-Weisskirchen, Troppau kerületi kapitányságok (bezárólag), mint nyugati határvonal között fekvő galíciai, morvaországi és sziléziai terület;

c) *Orosz-Lengyelországban:*

a Visztulától balra fekvő terület Ilza, Kozilnice és Radom kerületek kivételével.

A belső hadműveleti területhez tartoznak:

a) *Ausztriában:*

Kelet-Galiciából a Turka, Stary-Sambor, Przemyśl, Jaroslau kerületi kapitányságoktól keletre fekvő terület és Bukovina.

b) *Orosz-Lengyelországban:*

a fentemlített három kerület és a Visztulától jobbra fekvő terület.

II.

A déli hadszíntéren

a külső hadműveleti területhez tartoznak :

a) *Magyarországon :*

Brassó, Fogaras, Nagy-Küküllő; Kis-Küküllő, Alsó-Fehér, Szében, Hunyad vármegyék, Krassó-Szörény, Temes, Torontál és Bács-Bodrog vármegyéknek azon járásai, amelyek nem esnek a belső hadműveleti területbe, továbbá Baranya vármegye, végül Temesvár, Zombor, Szabadka és Pécs városok ;

b) *Horvát-Szlavonországokban :*

Pozsega és Verőcze vármegyék ;

c) *Boszniában :*

Banjaluka, Bihac és Travnik kerületek.

A belső hadműveleti területhez tartoznak :

a) *Magyarországon :*

Ujvidék város, Bács-Bodrog vármegyéből a titeli járás, Torontál vármegyéből az antalfalvai, pancsovai járások és a nagybecskereki járásnak Nagybecskerek város határától és a Nagybecskerek-Antalfalva vasuti vonaltól délre fekvő része, Pancsova város, Temes vármegyéből a temeskubini, fehértemplomi és verseczi járás, valamint Versecz és Fehértemplom városok, Krassó-Szörény vármegyéből az ujmoldovai, orsovai, jámi, bozovicsi és teregovai járások, valamint a karánsebesi járásnak az a része, amely a Magura Marga és Pojana Nedjei hegyektől, valamint a teregovai járás határától délkeletre, illetőleg keletre fekszik ;

b) *Horvát-Szlavonországokban :*

Szerém vármegye ;

c) *Bosznia-Hercegovinában :*

Tuzla, Sarajevo és Mostar kerületek ;

d) *Dalmácia.*

III.

A délnyugati hadszíntéren

a külső hadműveleti területéhez tartoznak:

a) Ausztriában:

Vorarlberg, továbbá Tirolból Landek kerületi kapitányság — Nauders kerület kivételével, azután Reutte, Imst, Innsbruck, Schwaz, Kufstein, Kitzbühel kerületi kapitányságok, végül egész Salzburg és Stájerország;

b) Horvát-Szlavonországokban:

Zagreb, Varasd, Bjelovár vármegyék és Zagreb város.

A belső hadműveleti területéhez tartoznak:

a) Magyarországon:

Püme város és kerülete;

b) Horvát-Szlavonországokban:

Lika-Krbava és Modrus-Rijeka vármegyék;

c) Ausztriában:

Tirolnak a külső hadműveleti területéhez nem tartozó részei, továbbá egész Karintia, Krajna és a Tengermellék.

II. melléklet a 32.000/1915. B. M. sz.-hoz.

Kiállító hatóság : — *Ausstellungsbehörde* :

Nyilv. szám : -----
Evidenz-Nr. :

Igazoló-jegy
Legitimations-Karte für

Név : -----
Name :

Foglalkozás : -----
Beschäftigung :

részére.

Születési hely és év :

Geburtsort und Jahr

Állandó lakhely :

Ständiger Wohnsitz :

Személyleírás : — Personenbeschreibung : /

Termet :

Statur :

Arc alakja és annak különösebb ismertetőjelei :

Gesichtsform und besondere Merkmale des Gesichtes :

Haj színe és az esetleges kopaszság megjelölése :

Haarfarbe und Bezeichnung einer eventuellen Glatze :

Bajusz alakja és színe :

Form und Farbe des Schnurbartes

Szakál alakja és színe :

Form und Farbe des Bartes

Szemek színe, alakja és esetleges hibája :

Farbe, Form und eventuelle Fehler der Augen :

Orr alakja és esetleges ismertetőjelei :

Nase, Form und eventuelle Kennzeichen derselben :

Száj alakja :

Form des Mundes :

*A testen látható, esetleg a beszéden és hangon észlelhető
különös ismertetőjelek vagy szokások :
Besondere Merkmale oder Gewohnheiten, welche am Körper
sichibar ev. an der Sprache oder Stimme wahrnehmbar
sind .*

*Az igazoló-jegy birtokosának sajátkezü-
leg aláírt arcképe :*

*Fotografie mit eigenhändiger Unterschrift
des Besitzers der Legitimations-Karte :*

Országos Széchényi Könyvtár

Aláírás. — Unterschrift.

P. H.

*Az igaz.-jegy birtokosának aláírása :
Unterschrift des Legitimationsinhabers :*

*Igazolom, hogy az igazolójegy birtokosa arcképét és ezt
az igazolójegyet előttem sajátkezüleg írta alá.
látta el kézjegyével.*

*Ich bestätige, dass der Inhaber seine Fotografie und diese
Legitimationskarte vor mir eigenhändig unterfertigt hat.
mit seinem Handseichen versehen hat.*

*Érvényes : -----
Gültigkeits-Dauer :*

*Kelt : -----
Datum :*

*A kiállító hatóság pecsétje és aláírása :
Amts-Siegel und Unterschrift der Ausstellungs-Behörde*

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

III. melléklet a 32.000/1915. B. M. sz.-hoz.

Utasítás a személyleírás pontos kiállítására.

Termet. — *Statur.*

fejét lógatja — *lässt den Kopf hängen*,
 ferde nyakú — *schiefhalsig*,
 félkezű, egykarú — *einhändig, einarmig*,
 golyvás — *kropfig*,
 hórihorgas cm. magas — *höchbeinig..... cm. hoch*,
 hosszú lépésekkel jár — *geht mit langen Schritten*.
 köpcös — *beleibt*,
 közép — *mittelgross*,
 magas — *hoch*,
 nyulánk — *schlank*,
 ó-lábú — *O-Beine*,
 szikár — *schmächtig*,
 testmozdulata gyors, nehézkes — *Körperbewegungen flink, schwerfällig*,
 testtartása egyenes, előrehajló, feszes — *Körperhaltung grad, gebeugt, stramm*.
 testes — *beleibt*,
 törpe — *zwerghaft*,
 ugráló járású — *geht hüpfend*,
 vézna, elhízott — *verkümmert, fettleibig*,
 x-lábú — *Kniebohrer*,
 zömök — *untersetzt*.

Arc. — *Gesicht.*

anyajegy a bal arcon — *Muttermal an der linken Gesichtshälfte*,
 anyajegy a jobb arcon — *Muttermal an der rechten Gesichtshälfte*,
 anyajegy a homlokon — *Muttermal an der Stirne*,
 anyajegy az állon — *Muttermal am Kinn*,
 arcsontok kiálló — *Backenknochen hervorstehend*,
 barna — *braun*,
 bibircses — *warzig*,
 borotvált — *rasiert*,
 felfelé keskenyedő — *aufwärts schmal*,
 himlőbelyes — *blatternarbig*,
 hosszukás — *länglich*,
 kerek — *rundlich*,
 kövér — *fett*,
 lefelé keskenyedő — *abwärts schmal*.
 májfoltos — *leberfleckig*,

négyszegletes — *viereckig*,
 orbáncos — *rotläufig*,
 ragyás — *blatternarbig*,
 ráncos — *runzlig*,
 sima — *glatt*,
 sovány — *mager*,
 széles — *breit*,
 szemölcsös — *warzig*,
 szeplős — *sommersprossig*,
 tojásdad — *oval*.

Haj. — Haare.

barna — *braun*,
 fehér folt a hajban — *weisse Flecken in den Haaren*,
 fejtetőn kopaszodó — *im Scheitel kahl*,
 fekete — *schwarz*,
 foltos — *fleckig*,
 gyapjas — *wollig*,
 gyér — *schütter*,
 gesztenyeszin — *kastanienbraun*,
 göndör — *kraus*,
 homlokon kopaszodó — *an der Stirne kahl*,
 kopaszodó — *kahl*,
 nyirott — *gestutzt*,
 ősz — *grau*,
 őszes — *grau meliert*,
 ritka — *schütter*,
 sötét — *dunkel*,
 szóke — *blond*,
 teljesen kopasz — *ganz kahlköpfig*,
 veres — *rot*,
 vereses — *rötlich*.

Bajusz. — Schnurbart.

barna — *braun*,
 borotvált — *rasiert*,
 bozontos — *zottig*,
 fekete — *schwarz*,
 felfeleálló — *aufwärtsstehend*,
 felkunkorodó — *aufgezwirbelt*,
 gesztenyeszin — *kastanienbraun*,
 göndör — *kraus*,
 kicsi — *klein*,
 leálló — *abwärtsgerichtet*,
 lekonyuló — *herunterhängend*,

nagy — *gross*,
nyírott — *gestutzt*,
ősz — *grau*,
őszes — *grau meliert*,
pelyhedző — *flaumig*,
szőke — *blond*,
torzonborz — *zerzaust*,
vörös — *rot*,
vöröses — *rötlich*.

Szakál — *Bart*.

barna — *braun*,
borotvált — *rasiert*,
bozontos — *zottig*,
császárszakál — *Kaiserbart*,
fekete — *schwartz*,
feltűnően hosszú — *auffallend lang*,
gesztenyeszín — *kastanienbraun*,
göndör — *kraus*,
gyér — *schütter*,
hosszú — *lang*,
kecskeszakáll — *Napoleonbart*,
Kossuthszakál — *Kossuthbart*,
körszakál — *Vollbart*,
nagy — *grosser Bart*,
nyírott — *gestutzt*,
ősz — *grau*,
őszes — *grau meliert*,
pelyhedző — *flaumig*,
ritka — *schütter*,
rövidre nyírott — *kurzgeschnitten*,
sűrű (tömött) — *dicht*,
szőke — *blond*,
torzonborz — *zerzaust*,
vörös — *rot*,
vöröses — *rötlich*.

Szem — *Auge*.

bandzsál — *schielend*,
barna — *braun*,
egyszemű — *inaugig*,
fekete — *schwarz*,
hályogos, jobb, bal, mindkettő — *hat einen Staar am rechten, linken, an beiden Augen*,
hibás, jobb, bal, mindkettő — *fehlerhaft das rechte, linke, beide*,
kancsal — *schielend*,

kék — *blau*,
 kiülő — *hervorstehend*,
 koromfekete — *kohl-schwarz*,
 mélyenfekvő — *tief liegend*,
 műszem, jobb, bal, mindkettő — *Kunstauge, links, rechts, beiderseitig*,
 nem néz arra, akivel beszél — *sieht beim Sprechen nicht in die Augen*,
 rövidlátó — *kurzsichtig*,
 sárgás — *gelblich*,
 sötét — *dunkel*,
 sűrűn pislog — *blinzelt stark*,
 szemhéjai rángatóznak — *Augenlieder zucken*
 szemöldöke egyenes — *Augenbraunen geradlinig*,
 szemöldöke ívelt — *Augenbraunen bogenförmig*,
 szemöldöke öblös — *Augenbraunen starkgebogen*,
 szemöldöke összenőtt — *Augenbraunen zusammengewachsen*,
 szemöldöke távolálló — *Augenbraunen auseinanderstehend*,
 szemöldöke bozontos — *Augenbraunen borstig*,
 szemöldöke vastag — *Augenbraunen dicht*,
 szemöldöke vékony — *Augenbraunen dünn*,
 szemöldöke gyér — *Augenbraunen schütter*,
 szemöldöke sűrű (tömött) — *Augenbraunen dicht*,
 szuróstekintetű — *hat stechenden Blick*,
 szürke — *grau*,
 világos — *licht*,
 zöldes — *grünlich*.

Orr — *Nase*.

benyomott — *ingedrückt*,
 bibircses — *warzig*,
 borvirágos — *rotnasig*,
 ferdeorrú — *schiefnasig*,
 görbe — *krumm*,
 hajlott — *gebogen*,
 hegyes — *spitzig*,
 horpadt — *ingedrückt*,
 kampós — *starkgebogen*,
 kosorrú — *rammsnasig*,
 lapos — *flach*,
 nagy — *gross*,
 nagy orrlyukai vannak — *hat grosse Nasenlöcher*,
 nyerges — *gesattelt*,
 orralap egyenes — *Nasenbasis gerad*,
 orralap felfeléálló — *Nasenbasis aufwärtsstehend*,

orralap lefelé nyuló — *Nasenbasis abwärtsneigend*,
 orrél egyenes — *Nasenrücken gerad*,
 orrél hullámos — *Nasenrücken wellig*,
 orrél kifelé görbülő — *Nasenrücken hinauskrümmend*,
 orrél befelé görbülő — *Nasenrücken einwärtskrümmend*,
 pisze — *stumpf*,
 rendes — *normal*,
 sas — *Adlernase*,
 széles — *breit*,
 szemölcsös — *warzig*,
 szemüveget hord — *trägt Augengläser*,
 tompa — *stumpf*,
 vastag — *dick*,
 vékony — *dünn*.

Száj — Mund.

arany fogai vannak, egy, kettő, három, több — *Trägt vergoldete Zähne, einen, zwei, drei, mehrere*,
 duzzadt ajk — *geschwollene Lippen*,
 egymást fedő ajkak — *Lippen decken sich*,
 előreálló alsóajk — *vorstehende Unterlippe*,
 előreálló felsőajk — *vorstehende Oberlippe*,
 fekete fogú — *schwarze Zähne*,
 ferdefogú — *schiefgewachsene Zähne*,
 fogai kilátszanak — *herausschauende Zähne*,
 aprófogú — *kleine Zähne*,
 nagyfogú — *grosse Zähne*,
 nyitott száj — *offener Mund*,
 összeszorított szájszél — *zusammengepresste Vorlippen*,
 plombázott fogai vannak, egy, kettő, három, több — *hat plombierte Zähne, einen, zwei, drei, mehrere*,
 rendesen álló szájszél — *normalstehende Vorlippen*,
 romlott (rossz) fogú — *schlechte Zähne*,
 széles — *breit*,
 vastag ajkú — *schwulstige Lippen*,
 vékony ajkú — *dünne Lippen*.

Különös ismertetőjelek és szokások.

Besondere Kennzeichen und Gewohnheiten.

A testen — Am Körper.

anyajegy jobb vagy bal arcon, állon, homlokon — *Muttermal an der rechten oder linken Gesichtshälfte, am Kinn, an der Stirne*,

béna — *verkrüppelt*,
daganat jobb vagy balarcon, állon, homlokon — *Geschwulst an der rechten oder linken Gesichtshälfte, am Kinn, an der Stirne*,
ferde nyakú — *schiefhalsig*,
forradás a jobb vagy balarcon, állon, homlokon — *Narbe an der rechten oder linken Gesichtshälfte, am Kinn, an der Stirne*,
fül jobb, bal, csonka, hiányzik, hasított — *das rechte, linke Ohr verstümmelt, fehlt, geschlitzt*,
fülek tulnagys, feltünően elállók, hegyesek — *Ohren übergross, auffallend wegstehend, spitzig*,
fülbevalót hord (férfi) — *trägt Ohrringe (Mann)*,
golyvás — *Blähhals*,
görvélyes — *skrophulös*,
hasított száj — *geschlitzter Mund*,
köröm hiányzik jobb, balkéz, egy, két ujján — *fehlender Nagel an der rechten, linken Hand, an einem, zwei Fingern*,
lába jobb, bal hiányzik — *der rechte, linke Fuss fehlt*,
lába jobb, bal béna — *der rechte, linke Fuss verkrüppelt*,
lába jobb, bal csonka — *der rechte, linke Fuss verstümmelt*,
májfolt a jobb, vagy bal arcon, állon, homlokon — *Lieberflecken an der rechten, linken Gesichtshälfte, am Kinn, an der Stirne*,
műkar jobb, bal — *Kunstarm rechts, links*,
karjai nincsenek — *Arme fehlen*,
nyulász — *Hasenscharte*,
pupos mellén, hátán — *höckerig an der Brust, am Rücken*,
sebhely jobb, vagy bal arcon, állon, homlokon — *Wundnarbe an der rechten oder linken Gesichtshälfte, am Kinn, an der Stirne*,
tetoválás a mellen — *Tätovierung an der Brust*,
tetoválás a háton — *Tätovierung am Rücken*,
tetoválás a jobb vagy bal karon — *Tätovierung am rechten oder linken Arm*,
tetoválás az alkaron — *Tätovierung am Unterarm*,
ujja hiányzik, csonka — *fehlen 1, 2, 3 Finger, verstümmelt*,
ujjának egy vagy két izülete hiányzik — *ein oder zwei Fingerglieder fehlen*,
ujja van hat jobb, bal kezén — *hat an der rechten, linken Hand sechs Finger*.

A beszéden. — *An der Sprache.*

beszédközben akadozó — *stockt während des Sprechens*,
dadogó — *stammelnd*,
gyors beszédű — *spricht schnell*,
hebegő — *stottert*.

A hangon. — An der Stimme.

mélyhangú — *tiefe Stimme*,
néma — *stumm*,
orrhangon beszél — *spricht durch die Nase*,
raccsoló — *ratscht*,
rekedt — *heiser*,
selypitő — *stösst mit der Zunge an*,
vastaghangú — *tiefe Stimme*,
vékonyhangú — *hohe Stimme*.

Vegyes. — Diverse.

alsó végtagok — *untere Gliedmassen*,
balkezes — *linkhändig*,
irni nem tud — *kann nicht schreiben*,
irni, olvasni nem tud — *kann weder lesen, noch schreiben*,
nagyot hall — *schwerhörig*,
suta — *ungelenk, unbeholfen*,
süket — *taub*,
süketnéma — *taubstumm*,
térd — *Knie*,
ujj hüvelyk — *Daumen*,
mutató — *Zeigefinger*,
közép — *Mittelfinger*,
gyűrűs — *Ringfinger*,
kis — *kleiner Finger*.

meléklet a 32.000/1915. B. M. sz.-hoz.

(Féher papíron negyedívre állítandó ki.)

Kiállító hatóság.
Ausstellungs-Behörde.

A kiállító hatóság nyilvántartásának száma.
»Evidenz«-Nr. der ausstellenden Behörde.

Személyazonossági igazolvány. Identitätsbescheinigung.

egyszersmind utazási igazolvány a szomszédos forgalomban
zugleich Reiseligitimation im Lokalbereich für

(állása
Stand)

számára

éves, lakik
Jahre alt, wohnhaft in

Ezenel igazolom, hogy nevezett kifogástalan és utazása ellen aggály fenn nem forog.
Es wird hiermit bestätigt, dass Genannter(r) einwandfrei ist, und gegen die Reise kein Bedenken obwahrt.

Ezen igazolvány érvényes 191.....
Diese Legitimation gilt bis

Kelet..... 191..... n.
Datum

Hivatalos pecsét.

Amtsstempel.

Az igazolvány tulajdonosának aláírása.

Unterschrift des Leg. Inhabers.

A kiállító aláírása.

Unterschrift des Ausstellers.

645.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 32.200. eln. számú rendelete,

a hadművelleti területen való utazás szabályozása tárgyában kiadott 32.000/1915. eln. számú rendelet¹⁾ kiegészítéséről.

A 2. §-hoz.

A háború tartama alatt a hadművelleti területre való utazásokhoz igazolójegyek a Magyarországon tartózkodó osztrák honosoknak is adhatók, míg az Ausztriában tartózkodó magyar honosok az osztrák hatóságoknál kizárólag a hadművelleti területekre szóló útlevelet válthatnak.

Az igazolójegyre — úgy mint a Németországba szóló útlevelekre nézve a 91.239/905. B. M. számú rendelet előírja — csak tíz éven aluli gyermek jegyezhető be. Ily esetekben az igazolójegyre a gyermekeket csak szám szerint kell beírni.

A 4. §.

5. bekezdéséhez: Igazolt rendkívüli sürgős esetekben a külön katonai engedély megadását a rendőrhatalóság táviratilag is kérheti, de a táviratban kifejezetten felemlíteni köteles, hogy a fél szabályszerű igazoló okmányát felmutatta.

A b) pont új szövege a következő: »a délnyugati haderők parancsnoksága (SWF-Passierscheingruppe, tábori postaszám 330) az egész délnyugati hadművelleti területre; az 5. hadsereg hadtápparancsnoka (AEK, tábori postaszám 81) Krajna és a Tennermellék területére; a 10. hadtápcsoortparancsnokság (EGK, tábori postaszám 60) Karintia területére; a tiroli honvédelmi parancsnokság (Land. Vert. Kom., tábori postaszám 93) Tirol területére.

Az 5. §.

utolsó bekezdésében a »csak« szó után beszurandó a következő szöveg: »a helyi katonai hatóság (hadtáppállomásparancsnokság, vasuti állomásparancsnokság) véleményének meghallgatása után és csak akkor«,

A 8. §-hoz.

Ott, ahol a főszoigabíró vagy rendőrkapitány hatósági területe a határszéli rendőrkapitányság vagy kirendeltség területé-

¹⁾ Lásd az 1489. o.

vel összeesik: az igazoló okmányok kiállítására ezen hatóságok mindegyike jogosult.

Az I. melléklet.

I./a. pontjában, mint a külső hadműveleti területhez tartozót, pótlólag a *trencsényi járást és Trencsén r. t. várost*, a II./a. pontjában pedig, mint szintén a külső hadműveleti területhez tartozót, még *Baja várost* is kell bejegyezni.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 21-én.

A miniszter helyett:

Perényi 's. k.
államtitkár.

646.

**A m. kir. belügyminiszter 1914. évi 93.814. számú
V-a.
körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztségviselőjéhez,**

a harcvonalban levő katonák hozzátartozóinak látogatásáról.

Tudomásomra jutott, hogy a harcvonalban levő katonák hozzátartozóinak látogatása tárgyában 21.887/1915. B. M. szám alatt kibocsátott tiltó rendeletem¹⁾ dacára az ország távolabb fekvő vidékeiről, különösen Csanád, Baranya, Bihár vármegyék és Budapest székesfőváros területéről jóformán nap-nap után érkeznek a déli vármegyékbe utasok, akik az elsőfokú rendőrhatalóságok által szabályszerűen kiállított személyazonossági, megbízhatósági igazolványok alapján a harcvonalba eső helységekbe, főleg Pancsova városába óhajtanak utazni katonai hozzátartozóik meglátogatására.

Az illetékes kormánybiztosoknak az utazási igazolvány kiállítását a hivatkozott rendelet értelmében természetesen meg kell tagadniok, ami főleg a szegényebb sorsúakat, akik messze vidékről érkeznek, s akiknek a leutazás is tetemes költségbe kerül, igen érzékenyen érinti, aminek a legtöbb esetben kifejezést is adnak, panaszkodva, hogy otthon a harcvonalban levő katonák meglátogatásának tilalmáról ki sem tanítottak.

Ezen állapotok megszüntetése végett felhivom ^{Alispán}Polgármester urat, utasítsa az alárendelt elsőfokú rendőrhatalóságokat, hogy a 21.887.

¹⁾ Lásd a 114. o.

számú rendelet intézkedéseihez a legszigorúbban alkalmazkodjanak és világosítsák föl a közönséget, hogy a harcvonalban levő hozzátartozók látogatásáról le kell tenniök, mert az érvényben levő rendelkezések következtében céljukat az esetleg tetemes költség és fáradtság dacára sem érhetik el.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 13-án.

A miniszter helyett:

Perényi s. k.
államtitkár.

3. Szabályrendeleti rendelkezések hatályosságának korlátozásáról.

647.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.776. M. E. számú rendelete,

az égetett szeszes italok kimérésével és kis mértékben való elárúsításával foglalkozó üzletek mikénti gyakorlásáról.

A m. kir. minisztérium az 1912: LXIII. t.-c. 5. §-a alapján, kapcsolatban a törvényhatósági és községi szabályrendeletek rendőri természetű rendelkezéseinek felfüggesztéséről 1914. évi július hó 27-én 5.470. M. E.¹⁾ és augusztus 1-én 5.735. M. E.²⁾ számok alatt kiadott rendeleteivel, felhatalmazza a belügyminisztert, hogy a hadszíntérnek nyilvánított területeken levő egyes városokban és községekben az égetett szeszes italok kimérésével és kismértékben való elárúsításával foglalkozó üzletek mikénti gyakorlása tekintetében érvényben levő szabályrendeletek hatályát részben vagy egészen ideiglenesen felfüggeszthesse, és helyükbe saját rendelkezéseit léptethesse életbe.

Ez a rendelet azonnal hatályba lép.

Budapesten, 1915. évi július hó 26-án.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd a 120. o.

²⁾ Lásd a 65. o.

648.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 88.185. számú
VII.-b. körrendelete valamennyi törvényhatósághoz,**

az égetett szeszes italok kismértékben való elárúsításának korlátozásáról.

A m. kir. minisztériumnak az 1912: LXIII. t.-c. 5. §-a alapján folyó évi 2.776. M. E. sz. alatt kiadott rendeletében¹⁾ nyert felhatalmazás folytán, a m. kir. pénzügyminiszterrel egyetértőleg, a következőket rendelem :

A polgármesterek, illetőleg a főszolgabírák feljogosítatnak, hogy a hadszíntérnek nyilvánított területeken fekvő egyes városokban és községekben az égetett szeszes italok kimérésével és kismértékben való elárúsításával foglalkozó üzletekben ezeknek az italoknak kimérését és kismértékben való elárúsítását ott, ahol azt a hadviselés érdeke feltétlenül megköveteli, az illetékes katonai parancsnokság megkeresésére, meghatározott időre, részben vagy egészen betilthassák.

Az I. fokú közigazgatási hatóságok eme rendelkezései ellen nincs helye panasznak vagy fellebbezésnek.

Amennyiben az I. fokú közigazgatási hatóság a katonai parancsnokság megkeresését bármi okból teljesíthetőnek nem találná, tartozik döntésemet írásbeli, halasztást nem tűrő esetekben pedig távirati úton kikérni.

A törvényhatóságok és községek által alkotott rendőri természetű szabályrendeleteknek rendeletem által netalán érintett rendelkezései arra az időre, amelyre a fentjelzett tilalom kimondatik, hatályukat veszítik.

Ez a rendelet azonnal hatályba lép.

Budapesten, 1915. évi július hó 29-én.

Sándor János s. k.
m. kir. belügyminiszter.

4. Fegyverek stb. tartásának korlátozásáról.

649.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.449. M. E. számú rendelete,

egyes térképek, utikönyvek, képes levelezőlapok és ábrázolatok terjesztésének korlátozásáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-c. 7. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §.

Tilos akár árusítás, akár ingyenes szétosztás, közszemlére kitétel, nyilvános helyen való elhelyezés vagy szétküldés útján terjeszteni az Ő Felsége uralkodása alatt álló országok, a Német vagy a Török Birodalom területeiről készült bármilyenű olyan térképeket, amelyek 1:50.000 vagy ennél nagyobb lépték-méretű katonai országfelvételek kiadványai, ugyanilyen vagy ennél nagyobb lépték-méretű tereprajzok vagy dombortérképek, vagy pedig 1:200.000 vagy ennél nagyobb lépték-méretű közönséges térképek.

Az általános katonai térkép szelvényeit azonban egyes példányokban a katonai földrajzi intézet budapesti bizományosa a fegyveres erő tisztjei és tisztviselői részére ezentul is kiszolgáltathatja.

2. §.

A m. kir. belügyminiszter a m. kir. honvédelmi miniszterrel egyetértve, esetről-esetre megengedheti az 1. §-ban említett nyomtatványok beszerzését, ha reájuk állami vagy közgazdasági érdekekben halaszthatatlan fontos munkálatok (közlekedési eszközök tervezetei, folyószabályozások, egyéb építkezések stb.) céljából vagy hatóságoknál és közvállalatoknál hivatali használat végett van szükség.

3. §.

Az 1. §-ban említett területekre vonatkozó és 1 : 200 000-nél kisebb léptékű térképeket, uti kalauzfüzeteket, utikönyveket és helyleírásokat ezentul is szabad terjeszteni, de az ilyen nyomtatványokat az ellenséges államokba egyáltalán nem szabad, más idegen államokba pedig csak a m. kir. belügyminiszternek a m. kir. honvédelmi miniszterrel egyetértve esetről-esetre adott engedelmével szabad küldeni.

Az előbbi bekezdésben foglalt tilalom alól az Ő Felsége uralkodása alatt álló országok területén levő gyógy- és nyaralóhelyek leírásai tekintetében a m. kir. belügyminiszter a m. kir. honvédelmi miniszterrel egyetértve kivételeket állapíthat meg.

A m. kir. belügyminiszter a honvédelmi miniszternek javaslatára a jelen §. 1. bekezdésében említett nyomtatványok terjesztését korlátozhatja vagy egészen megtilthatja, ha katonai szempontból fontos olyan adatot tartalmaznak, amelynek ismerete az ellenségnek hasznára válhatnék.

4. §.

Tilos az 1. §-ban meghatározott módon terjeszteni olyan képes levelezőlapot vagy más ábrázolatot, amely az Ő Felsége uralkodása alatt álló országok területén levő s katonai szempontból fontos tárgyakat oly részletesen és könnyen felismerhetően tüntet fel, hogy a kémkedést és az ellenség célját szolgáló egyéb felderítést megkönnyíteni nyilvánvalóan alkalmas.

Ilyen katonai szempontból fontos tárgyak lehetnek különösen: vasutak és üzemi berendezések, katonai célokra szolgáló és katonai épületek és telepek (laktanyák, lőszer-, konzerv- és más gyárak, katonai sütődék, olaj- és gáztartályok, vágóhidak és vágómarhaszállások, hűtőházak, csikótelepek stb.), hidak, viaduktok és vízvezetékek.

5. §.

Aki a jelen rendelet rendelkezéseit megszegi, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és az 1912 LXIII. t.-c. 7. §-ának utolsó bekezdése alapján az ugyane törvénycikk 15. §-ában említett közigazgatási hatóságok által két hónapig terjedhető elzárással, valamint hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

6. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Budapesten, 1915. évi július hó 11-én.

Gróf Tisza István s. k.*m. kir. miniszterelnök.***5. Talált, zsákmányolt stb. katonai felszerelési tárgyakkal elbánás.****650.****A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 23.940. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,***a golyófogókból kiszedett és a lögyakorlatok után talált ólom beszállításáról.*

A hadviselés szempontjából elsőrendű jelentősége van az ólomnak. Az ólom készletének gyarapítása végett utasítom ennél fogva $\frac{\text{Alispán}}{\text{Polgármester}}$ urat, hívja fel a törvényhatóság területén lévő lövészegyesületeket, hogy lövőházuk golyófogóiból az ólmot szedessék ki és azt — a hazafias célra való tekintettel — költségmentesen szolgáltatassák be a legközelebbi katonai parancsnoksághoz.

Utasítom egyidejűleg $\frac{\text{Alispán}}{\text{Polgármester}}$ urat, hívja fel a törvényhatóság egész polgári lakosságát, hogy amennyiben a törvényhatóság területén tartott harcszerű lögyakorlatok után ólmot vagy egyéb löszert, üres töltényhüvelyt stb. találnának, ezeket gyűjtsék össze és szolgáltatassák be a közigazgatási hatósághoz, vagy közvetlenül a legközelebbi katonai parancsnoksághoz.

Figyelmeztesse nyomatékosan a lakosságot, hogy ezen cselekedetével hazafias kötelességet teljesít és a hadviselés érdekeinek jelentékeny szolgálatot tesz.

Az ekként beszállított ólommal stb. a közigazgatási hatóság úgy jár el, mint a hadiszolgáltatás címén bevont fémekkel.

Budapesten, 1915. évi július hó 10-én.

Šándor János s. k.

9. Kivételes sajtórendszabályok.

651.

A m. kir. belügyminiszter 1914. évi 1.937. res. számú rendelete,

a »Rendkívüli Ujság« lap megjelenésének eltiltásáról.

A m. kir. minisztérium 5.484/1914. M. E. számú rendelete¹⁾ alapján a Budapesten megjelenő s Biraucz D. nyomdájában előállított »Rendkívüli Ujság« nevű lap további megjelenését és terjesztését, közleményeinek a hadviselés érdekeit veszélyeztető tartalma miatt, eltiltom.

Az ily időszaki lap szállítására nézve az 1914 : XIV. t.-c. végrehajtása tárgyában a m. kir. minisztérium által kiadott 2.500. 1914. M. E. számú rendelet 27—29. §-ának azok a rendelkezései megfelelően irányadók, amelyek a minisztérium által kitiltott sajtótermékekre vonatkoznak. A m. kir. postának ily időszaki lap részére előfizetésekre szóló postautalványokat (csekkbefizetéseket) felvennie nem szabad.

A tilalom ellenére netalán megjelenő időszaki lap példányait azonnal el kell kobozni és megsemmisítés végett a kir. ügyészségnek kell átadni.

Aki az eltiltott időszaki lapot kiadja vagy terjeszti, az 1912 : LXIII. t.-c. 11. §-ának utolsó bekezdése értelmében büntetendő.

Ez a rendelet azonnal hatályba lép.

Ezt polgármester úrral tudomás és megfelelő eljárás végett azzal a felhívással közlöm, hogy rendeletemet Pesta Frigyesnek, mint a »Rendkívüli Ujság« szerkesztőjének és kiadójának (VIII., Futó-utca 10. sz.), valamint a Biraucz D. nyomdavállalatnak (VII., Ilka-utca 36. sz.) haladéktalanul hozza tudomására.

Budapesten, 1914. évi augusztus hó 4-én.

Sándor János s. k.

¹⁾ Lásd a 143.

652.

A m. kir. belügyminiszter 1914. évi 2.966. res. számú rendelete,

a »Rendkívüli Ujság« című lap megjelenésének eltiltásáról szóló rendelet hatályon kívül helyezéséről.

A budapesti sajtó több tekintélyes képviselőjének kérelme folytán 1914. évi augusztus hó 4-én 1.937/res. számú rendeletemet¹⁾, amellyel a Budapesten megjelenő s Biraucz D. nyomdájában előállított »Rendkívüli Ujság« nevű lap további megjelenését és terjesztését eltiltottam, ezennel hatályon kívül helyezem, s a lap további megjelenését és terjesztését azzal a megjegyzéssel engedem meg, hogy az igazságügyminiszter úr által az időszaki lapok és más sajtótermékek ellenőrzésének szabályozásáról 1914. évi július hó 27-én 12.001/I. M. E. szám alatt kiadott rendelet²⁾ hatálya ezen lapra is kiterjed.

Ezt polgármester úrral tudomás és megfelelő eljárás végett azzal a felhívással közlöm, hogy rendeletemet Pesta Frigyesnek, mint a »Rendkívüli Ujság« szerkesztőjének és kiadójának (VIII., Futó utca 10. sz.), valamint Biraucz D. nyomdavállalatnak (VII., Ilka-utca 36. sz.) hozza tudomására.

Budapesten, 1914. évi szeptember hó 16-án.

Sándor János s. k.

653.

A m. kir. belügyminiszter 1914. évi 2.551. res. számú rendelete,

a Zasztava c. lap megjelenésének eltiltásáról.

A m. kir. minisztérium 5.484/1914. M. E. számú rendelete³⁾ alapján az Ujvidéken megjelenő s a Miletics Szvetozás nyomdájában előállított »Zasztava« nevű lap további megjelenését és terjesztését közleményeinek a hadviselés érdekeit veszélyeztető tartalma miatt eltiltom.

¹⁾ Lásd: az 1520. old.

²⁾ Lásd: a 136. o.

³⁾ Lásd: a 143. o.

Az ily időszaki lap szállítására nézve az 1914: XIV. t.-c. végrehajtása tárgyában a m. kir. minisztérium által kiadott 2.500. 1914. M. E. számú rendelet 27—29. §-ának azok a rendelkezései megfelelően irányadók, amelyek a minisztérium által kitiltott sajtótermékekre vonatkoznak. A m. kir. postának ily időszaki lap részére előfizetésekre szülő postautalványokat (csekkbefizetéseket) felvennie nem szabad.

A tilalom ellenére netalán megjelenő időszaki lap példányait azonnal el kell kobozni és megsemmisítés végett a kir. ügyészségnek kell átadni.

Aki az eltiltott időszaki lapot kiadja vagy terjeszti, az 1912 LXIII. t.-c. 11. §-ának utolsó bekezdése értelmében büntetendő.

Ez a rendelet azonnal hatályba lép.

Ezt Polgármester úrral tudomás és megfelelő eljárás végett azzal a felhívással közlöm, hogy rendeletemet Alekszijevis P. Dömének, mint a »Zasztava« felelős szerkesztőjének, továbbá Kliczin Dömének, mint a lap kiadójának, valamint a Miletics Szvetožár nyomdavállalatnak haladéktalanul hozza tudomására.

Budapesten, 1914. évi augusztus hó 13-án.

Sándor János s. k.

Országos Széchenyi Könyvtár

654.

A m. kir. belügyminiszter 1914. évi 2.692. res. számú rendelete,

a Szlovenszky Dennik c. lap megjelenésének eltiltásáról.

A m. kir. minisztérium 5.484/1914. M. E. számú rendelete¹⁾ alapján a Budapesten megjelenő s a Budapesti lap- és könyvkiadó-társulat r.-t. nyomdájában előállított »Szlovenszky Dennik« nevű lap további megjelenését és terjesztését, közleményeinek a hadviselés érdekeit veszélyeztető tartama miatt, eltiltom.

Az ily időszaki lap szállítására nézve az 1914: XIV. t.-c. végrehajtása tárgyában a m. kir. minisztérium által kiadott 2.500. 1914. M. E. számú rendelet 27—29. §-ának azok a rendelkezései megfelelően irányadók, amelyek a minisztérium által kitiltott sajtótermékekre vonatkoznak. A m. kir. postának ily időszaki lap részére

¹⁾ Lásd: a 143. o.

előfizetésekre szóló postautalványokat (csekkbefizetéseket) felvennie nem szabad.

A tilalom ellenére netalán megjelenő időszaki lap példányait azonnal el kell kobozni és megsemmítés végett a kir. ügyészségnek kell átadni.

Aki az eltiltott időszaki lapot kiadja vagy terjeszti, az 1912: LXIII. t.-c. 11. §-ának utolsó bekezdése értelmében büntetendő.

Ez a rendelet azonnal hatályba lép.

Ezt ^{Alispán} _{Polgármester} úrral tudomás és megfelelő eljárás végett azzal a felhívással közlöm, hogy rendeletemet Stefanek Antalnak, mint a »Szlovenszky Dennik« felelős szerkesztőjének, továbbá a »Szlovenszky Dennik r.-t.«-nak, mint e lap kiadójának, valamint a »Budapesti lap- és könyvkiadó társulat r.-t.« nyomdavállalatnak haldéktalanul hozza tudomására.

Budapesten, 1914. évi augusztus hó 18-án.

Sándor János s. k.

655.

A m. kir. belügyminiszter 1914. évi 3.751. res. számú rendelete,

a Szlovenszky Dennik betiltásáról szóló rendelet hatályon kívül helyezéséről.

1914. évi augusztus hó 18-án 2.692/1914. res. számú rendeletemet,¹⁾ mellyel a Budapesten megjelenő s a »Budapesti lap és könyvkiadó vállalat r.-t.« nyomdájában előállított »Szlovenszky Dennik« nevű lap további megjelenését és terjesztését eltiltottam, ezennel hatályon kívül helyezem, s a lap további megjelenését és terjesztését azzal a megjegyzéssel engedem meg, hogy az igazságügyminiszter úr által az időszaki lapok és más sajtótermékek ellenőrzésének szabályozásáról 1914. évi július hó 27-én 12.001/I. M. E. szám alatt kiadott rendelet²⁾ hatálya ezen lapra is kiterjed.

Ezt Polgármester úrral tudomás és megfelelő eljárás végett azzal a felhívással közlöm, hogy rendeletemet Stefanek Antalnak, mint a »Szlovenszky Dennik« felelős szerkesztőjének, továbbá a

¹⁾ Lásd az 1521. o.

²⁾ Lásd a 136. o.

»Szlovenszky Dennik r.-t.«-nak, mint e lap kiadójának, valamint a »Budapesti lap és könyvkiadó társulat r.-t.« nyomdavállalatnak haladéktalanul hozza tudomására.

Budapesten, 1914. évi szeptember hó 16-án.

Sándor János s. k.

656.

A m. kir. belügyminiszter 1914. évi 3.738. res. számú rendelete,

a Közérdek c. lap megjelenésének eltiltásáról.

A m. kir. minisztérium 5.484/1914. M. E. számú rendelete¹⁾ alapján a Nagykárolyban megjelenő s a nagykárolyi Petőfi-nyomda részvénytársaságnál előállított »Közérdek« nevű lap további megjelenését és terjesztését, közleményeinek a hadviselés érdekeit veszélyeztető tartalma miatt, eltiltom.

Az ily időszaki lap szállítására nézve az 1914 XIV t.-c. végrehajtása tárgyában a m. kir. minisztérium által kiadott 2.500/1914. M. E. számú rendelet 27—29. §-ának azok a rendelkezései megfelelően irányadók, amelyek a minisztérium által kitiltott sajtótermékekre vonatkoznak. A m. kir. postának ily időszaki lap részére előfizetésekre szóló postautalványokat (csekkbefizetéseket) felvennie nem szabad.

A tilalom ellenére netalán megjelenő időszaki lap példányait azonnal el kell kobozni és megsemmisítés végett a kir. ügyészségnek kell átadni.

Aki az eltiltott időszaki lapot kiadja vagy terjeszti, az 1912 LXIII. t.-c. 11. §-ának utolsó bekezdése értelmében büntetendő.

Ez a rendelet azonnal hatályba lép.

Ezt alispán urral tudomás és megfelelő eljárás végett azzal a felhívással közlöm, hogy rendeletemet a fentebb említett nyomdavállalatnak, továbbá Sinkó Aladár nagykárolyi lakosnak, mint a lap kiadójának és felelős szerkesztőjének haladéktalanul hozza tudomására.

Budapesten, 1914. évi szeptember hó 4-én.

Sándor János s. k.

¹⁾ Lásd a 143. o.

657.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 27. számú rendelete,

a La Voce del Popolo betiltásáról szóló rendelet hatályon kívül helyezéséről.

A m. kir. igazságügyminiszter úr kezdeményezésére 1914. évi október hó 19-én 168.871/1914. B. M. számú rendeletemet,¹⁾ a Fiumében megjelenő s a »Minerva« fiumei nyomdavállalat által előállított »La Voce del Popolo« nevű lap további megjelenését és terjesztését eltiltottam, ezennel hatályon kívül helyezem s a lap további megjelenését és terjesztését azzal a megjegyzéssel engedem, hogy az igazságügyminiszter úr által az időszaki lapok és más sajtótermékek ellenőrzésének szabályozásáról 1914. évi július hó 27-én 12.001/I. M. E. szám alatt kiadott rendelet²⁾ hatálya ezen lapra is kiterjed.

Ezt Polgármester úrral tudomás és megfelelő eljárás végett azzal a felhívással közlöm, hogy rendeletemet Benzan Ferenc, fiumei lakosnak, mint a »La Voce del Popolo« szerkesztőjének és kiadójának, valamint a »Minerva« fiumei nyomdavállalatnak hozza tudomására.

Budapesten, 1915. évi január hó 6-án.

Sándor János s. k.

658.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 39.942. számú rendelete,

a Svetlo című időszaki lap megjelenésének eltiltásáról.

A m. kir. minisztérium 5.484/1914. M. E. számú rendelete³⁾ alapján a Chorvát János ótusai lakos által szerkesztett és kiadott Miaván a Passiczki Dániel nyomdájában előállított és Ó-Turán megjelenő »Svetlo« nevű tót nyelvű időszaki lap további megjelenését és terjesztését, közleményeinek a hadviselés érdekeit veszélyeztető tartalma miatt eltiltom.

¹⁾ Lásd a 146. o.

²⁾ Lásd a 136. o.

³⁾ Lásd a 143. o.

Az ily időszaki lap szállítására nézve az 1914: XIV. t.-c. végrehajtása tárgyában a m. kir. minisztérium által kiadott 1914. évi 2.500. M. E. számú rendelet 27—29. §-ainak azok a rendelkezései megfelelően irányadók, amelyek a minisztérium által kitiltott sajtótermékekre vonatkoznak.

A tilalom ellenére netalán megjelenő időszaki lap példányait azonnal el kell kobozni és megsemmisítés végett a kir. ügyészségnek kell átadni.

Aki az eltiltott időszaki lapot kiadja vagy terjeszti, az 1912: LXIII. t.-c. 11. §-ának utolsó bekezdése értelmében büntetendő.

Ez a rendelet azonnal hatályba lép.

Ezt ^{Alispán}
^{Polgármester} úrral tudomás és megfelelő eljárás végett azzal a felhívással közlöm, hogy rendeletemet Chorvát János óturai lakosnak, mint a »Svetlo« című időszaki lap szerkesztőjének és kiadójának, valamint Passiczki Dániel nyomdatulajdonos miavai lakosnak is haladéktalanul hozza tudomására.

Budapesten, 1915. évi április hó 12-én.

Sándor János s. k.

10. Kivételes postai, távirdai és távbeszélő-rendszabályok.

a) A postai, távirdai és távbeszélő-forgalomnak és a posta szavatosságának korlátozása.

659.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi 59.741. számú rendelete,

a táviratozásnál az olasz nyelv használatának korlátozásáról.

A táviratozásnál az olasz nyelvnek általános használatát ezenel megszüntetem. Ennek következtében olasz nyelvű táviratokat csak azoknál a posta- és távirdahivataloknál lehet felvenni, amelyeknek székhelyén az olasz nyelv általánosan használt.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 17-én.

A miniszter rendeletéből:

Follért Károly s. k.
posta- és távirda-vezérigazgató.

d) A bel- és külföldi csomagforgalomra vonatkozó rendelkezések.

660.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi 48.350. számú közleménye,

külfölddel terjedelmes postacsomagok váltásáról.

Ezentúl terjedelmes csomagok nemcsak a belföldön, hanem az Ausztriával, Bosznia-Hercegovinával és egyéb barátságos és semleges külfölddel való kölcsönös forgalomban is ismét válthatók. Utóbbiak közül természetesen csak azokkal, amelyekkel ily forgalom a háború előtt is fennállott.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 3-án.

A miniszter rendeletéből:

*Follért Károly s. k.
posta- és távirat-vezérigazgató.*

f) Internáltak és hadi foglyok postaküldeményei és táviratváltása.

661.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 23.861. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,¹⁾

a rendőrhatalósági felügyelet alatt álló külföldi állampolgárok postai küldeményeinek forgalmáról.

Az internált egyének postai küldeményeinek ellenőrzéséről az 1914. évi november hó 29 én 5.066/1914. B. M. res. számú körrendelet²⁾ intézkedik, amely rendelet egyebek között azt is kimondja, hogy az internáltak csak az internálás helye szerint illetékes elsőfokú rendőrhatalóság közvetítésével és ellenőrzése mellett levelezhetnek.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd a 222. o.

Előfordultak esetek, hogy egyes hatóságok azon külföldi állampolgárok levelezésének közvetítését és ellenőrzését, akik nincsenek internálva, hanem csak enyhébb rendőrhatalósági felügyelet alatt állanak, megtagadták, abból a feltevésből indulván ki, hogy idézett körrendeletem csak az internáltak levelezésének közvetítését és ellenőrzését teszi a rendőrhatalóságok feladatává.

Ennek az eljárásnak az volt a következménye, hogy az említett csoportba tartozó külföldieknek az ellenséges külföldre (hazájukba) való levelezését a határszélen működő levéllenőrző bizottságok nem engedték továbbítani.

Miután az enyhébb rendőri felügyelet alatt álló külföldiek levelezés tekintetében nem részesülhetnek kedvezőlenebb elbánásban, mint azok, akiket internálni volt szükséges, ennél fogva

Alispán
Polgármester

urat a következőkre hívom fel:

1. Utasítsa az I-ső fokú rendőrhatalóságokat, hogy az enyhébb rendőrhatalósági felügyelet alatt álló külföldieknek hazájukban tartózkodó rokonaikhoz intézett vagy ezektől érkező postaküldeményeit az 5.066/1914. B. M. res. számú, már idézett rendeletnek megfelelő elbánásban részesítsék.

2. Értesítsék az enyhébb rendőri felügyelet alatt álló külföldieket, hogy külföldön lakó hozzátartozóikhoz intézett leveleiket közvetítés és ellenőrzés végett az I-ső fokú rendőrhatalósághoz nyújtsák be, mert ha ezt elmulasztják, postaküldeményeik nem fognak továbbítani.

3. Utasítsa az I-ső fokú rendőri hatóságokat, hogy a rendőrhatalósági felügyelet alatt álló külföldiek tartózkodási helye szerint illetékes postahivatalokkal az ott rendőri felügyelet alatt állóknak neveit, valamint az ellenőrzéssel megbízott személynek nevét, sajátkezü aláírását és — ha van — hivatali pecsétjének lenyomatát közöljék.

Jelen rendeletemhez mellékelem — az érdekeltekkel leendő közlés végett — azoknak a szabályoknak összeállítását, amelyek az internált és rendőrhatalósági felügyelet alatt álló külföldieknek hazájukban élő hozzátartozóikkal való levelezésére vonatkoznak.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 17-én.

Sándor János s. k.

Melléklet a 23.861/1915. B. M. eln. számú körrendelethez.**Internált és rendőrhatalósági felügyelet alatt álló ellenséges állam-beli alattvalók posta- és távirda-küldeményeinek forgalma.**

1. A magyar szent korona területén internált, valamint a többi ellenséges állam-beli alattvalók, akik csak rendőri felügyelet alatt állanak, az előirt rendőrhatalósági ellenőrzés mellett ellenséges államokba csak családjikkal és hozzátartozóikkal, magánügyeikben válhatnak postaküldeményeket a következőleg:

a) *közönséges leveleket és levelezőlapokat* Oroszországgal, Szerbiával, Montenegróval, Olaszországgal, Nagy-Britanniával és gyarmataival, Franciaországgal és gyarmataival. Ezek a küldemények — Franciaország és gyarmataival, valamint Olaszországgal való forgalom kivételével — *ajánlottak* is lehetnek. Ugy a közönséges, mint az ajánlott levélpostai küldemények a feladás alkalmával a béke idejű tarifa szerint bérmentesítendők;

b) *postautalványokat* Szerbiával, Olaszországgal, Nagy-Britanniával és gyarmataival, Oroszországgal, Franciaországgal és gyarmataival. A postautalványokat a rendes nemzetközi úrlapon kell kiállítani, még pedig a Nagy-Britanniába és gyarmataiba, Oroszországba, Franciaországba és gyarmataiba, valamint Olaszországba szólókat »Au Contrôle Général des Postes à Berne« címre franc és centimera, a Szerbiába szólókat pedig »Külföldi postautalványok kicserélő hivatala Budapest« címre rumán lei (franc) és banira (centimera). A tulajdonképeni címzett nevét mindkét esetben a leválasztható szelvény hátoldalára kell írni. Egy postautalvánnyal legfeljebb 200 franc utalványozható. A postautalványok a feladás alkalmával a svájci, illetőleg rumán utalványtarifa szerint bérmentesítendők. Az *utalvány szelvénye* írásbeli közleményre nem használható.

Az érkező postautalványoknál, amelyek itt internált és rendőri felügyelet alatt álló külföldi alattvalók címére szólnak, az utalványozott összeg a megengedett postai maximumon belül korlátozva nincsen;

c) *csomagokat* Oroszországgal, Nagy-Britanniával és gyarmataival, továbbá Franciaországgal és gyarmataival. A csomagok súlya legfeljebb 5 kg. lehet; azok utánvétellel nem terhelhetők. Írásbeli

közleményt sem a csomagba elhelyezni, sem ilyent a szállítólevél szelvényére írni nem szabad. A Franciaországba szóló csomagok értéknylvánítással el nem láthatók. A csomagot a feladás alkalmával bérmentesíteni kell. Egyebekben a rendeltetési országgal szemben béke idején fennállott szabályok mérvadók;

d) *táviratokat* Olaszországgal. A táviratokat ebben a viszonylatban a svájci távirdaigazgatás közvetíti, miért is ezek címeként »Interné civil Télégraphes Berne« irandó. A tulajdonképeni címzett nevét és címét a táviratozandó szöveg elejére kell írni, még pedig úgy, hogy e cím utolsó szava a címzett tartózkodási helye, esetleg, ha a rendeltetési hely közelebbi megjelölésére szükséges, a kerület neve legyen. A távirat aláírásában feladónak teljes nevét és lakó (tartózkodási) helyét is fel kell vennie. Mindezek továbbtávíratotzatnak és így díjazás alá esnek. A táviratok kizárólag csak francia nyelven szerkeszthetők, és csak személyes vagy családi vonatkozású tárgyról szólhatnak. Egy szó díja 28 fillér. A táviratoknál feladó a válaszdíjat is előre lefizetheti. Ez esetben a távirat címe elé »Réponse payée x mots« jelzést kell írnia. Az x helyébe a fizetett szószám irandó. A felügyelettel megbízott rendőrhatóságnak a táviratra »Továbbbitható« záradékot kell írnia, amelyet aláírásával és esetleg bélyegzőjének lenyomatával is el kell látnia.

2. Az összes postaküldeményekre feladónak saját címét is mindig fel kell jegyeznie, s abban az »interné« jelzést kitenni. Az »interné« szót különben a küldemény fejében is feltűnően alkalmazni kell.

3. Az internált ellenséges állambeli alattvalók — a postautalványok kivételével — a többi küldeményeket nem adhatják fel közvetlenül a postahivatalban, hanem azokat az ellenőrzéssel megbízott rendőrhatósági közegnek kell átadniok, aki azoknak postára adásáról gondoskodik.

4. A rendőri felügyelet alatt álló külföldiek azonban csak a fent felsorolt ellenséges országokba szóló küldeményeiket tartoznak a 3. pontban jelzett módon feladni. Ellenben ezen külföldieknek bel-földi, úgyszintén a velünk barátságos és a semleges külfölddel váltott postaforgalma csak az esetre van korlátozva, amennyiben ily korlátozást a felügyeletet gyakorló rendőrhatóság külön előírna.

5. Az internáltak címére érkezett *bárhonnan* eredő, továbbá a rendőri felügyelet alatt állók címére *ellenséges* államból érkező

levelezéseket és táviratokat a rendőrhatóság, többi küldeményeiket ellenőrzés után a posta kézbesíti. A csak rendőri felügyelet alatt álló külföldiek címére semleges államokból vagy belföldről érkező postaküldemények nem esnek külön ellenőrzés alá.

662.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi ad 47.385. számú rendelete,

internáltaknak Olaszországgal való postaforgalmáról.

Az Olaszországgal való kölcsönös postaforgalomban ezentúl a magyar szent korona országainak területén internált olasz alattvalók, valamint az Olaszországban internált magyar alattvalók is küldhetnek, illetőleg kaphatnak közönséges levélpostai küldeményeket és postautalványokat, továbbá táviratokat is válthatnak az e tekintetben fennálló általános feltételek mellett, amelyekre nézve a postahivatalok nyújtanak bővebb felvilágosítást.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 12-én.

A miniszter rendeletéből:

Follért Károly s. k.
posta- és távirá-vezérigazgató.

g) Portómentességek.¹⁾

663.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1914. évi 61.265. számú rendelete,

*a magyar szent korona országai Vöröskereszt-egylete budapesti
tudósító-irodájának poriómentességéről.*

A magyar szent korona országai Vöröskereszt-egyletének tudósító-irodája Budapesten (IV. ker., Tishti Kaszinó épületében)

¹⁾ Lásd: Tábori postaforgalmat is.

legközelebb megnyílik. Ez az iroda hivatva lesz a közönséget (hozzátartozókat) a háborúban megsebesült és a hadviselés közben, megbetegedett katonai személyek holtartózkodásáról, sebesülésük és betegségük minőségéről értesíteni.

E célra a nevezett iroda részére ideiglenes portómentességet engedélyeznek.

Az értesítések portómentes levelezőlapok útján fognak történni, amelyeknek portómentességi záradéka egyelőre ez lesz

»Tudósítások sebesült vagy beteg katonákról.«

Ezen portómentes levelezőlapokat magánipar útján előállítani tilos, előfordult eset az 1897 XXVII. törvénycikk 1. §-ába ütköző vétséget képez.

Budapesten, 1914. évi augusztus hó 10-én.

A miniszter rendeletéből:

Follért Károly s. k.
posta- és távírda-vezérigazgató.

14. Szökevény hadifoglyok kézrekerítése.

664.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 2.856. res. számú körrendelete : I. valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez, II. valamennyi csendőrkerületi parancsnoksághoz, III. valamennyi határszéli rendőrkapitánysághoz,

megszökött hadifoglyok elfogásának jutalmazásáról.

I. Az elsőfokú rendőrhatalóságokkal

II. Az alárendelt alosztályokkal leendő megfelelő közlés, valamint

III. A kapitányság személyzetével

a legszélesebb körben leendő közhirrététel végett értesitem a (Címet), hogy mindazok, akik szökevény hadi foglyokat közvetlenül elfognak, valamint azok, akik oly adatokat juttatnak a közbiztonsági közegek vagy a katonai hatóságok tudomására, amelyek megszökött hadifoglyok kézrekerítését teszik lehetővé, a császári és királyi hadügyminiszter ur részéről 10–25 korona jutalomban részesülnek.

A kitűzött jutalomnak az erre igénnyel bírók részére legjobb belátás szerint és minden további jogorvoslat kizárása mellett leendő kiutalására azon katonai parancsnokság illetékes, amelynek területén fekszik azon hadifogolyállomás, amelyből a szökés történt.

Budapesten, 1915. évi június hó 13-án.

A miniszter helyett:

Perényi s. k.
államtitkár.

665.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 102.831 számú
V—a.
körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztségviselőjéhez,¹⁾**

a szökevény hadifoglyok nyomozásáról.

Hadifoglyok szökéséről — történjék az akár hadifogolytáborból, akár pedig munkára kiadott hadifoglyok közül — ide beérkezett jelentés után a »Rendőri Közlöny«-ben való közzététel mellett az összes csendőrkerületi parancsnokságok és határszéli rendőrkapitányságok azonnal értesíttetnek.

A hadifogolytábor azonnal értesíti a szökésről a legközelebbi csendőrörsparancsnokságot és rendőrhatóságot is.

A munkára kiadott hadifoglyok szökésének közlése iránt a kirendelt őrség tiszti parancsnoka vagy a munkahelyhez legközelebb fekvő katonai (honvéd) állomásparancsnokság, illetőleg csendőrörsparancsnokság intézkedik.

A hadifoglyok szökéséről értesített hatóságok a kézrekerített szökevényekről esetről-esetre szintén értesítést nyerne.

Minthogy a szökevény hadifoglyoknak az országban több esetben megállapított bolyongása sem katonai, sem pedig közbiztonsági szempontokból meg nem tűrhető, felhivom ^{Aiispán}Polgármester
urat, utasítsa az elsőfokú rendőrhatóságokat (rendőrhatóságot), hogy a »Rendőri Közlöny«-ben közzétett, illetőleg más módon tudomásukra jutott esetekben a szökevény hadifoglyok behatóbb és érelyesebb kinyomozása iránt intézkedjenek.

¹⁾ Ez a rendelet Fiuméra is kiterjed.

Különös figyelmet kell fordítani a munkára kiadott hadifoglyok széleskörű felügyeletére, mert a hadvezetőség ott, ahol az e részben szükséges gondosságot nem tapasztalja, a hadifoglyok bevonása iránt fog intézkedni.

E rendeletemet az összes csendőrkerületi parancsnokságokkal és határszéli rendőrkapitányságokkal miheztartás végett egyidejűleg szintén közöltem.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 6-án.

A miniszter helyett:

Perényi s. k.
államtitkár.

III. Közgazdasági vonatkozású rendelkezések.

2. Az állat-állomány óvása.

666.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.357. M. E. számú rendelete,

a húsfogyasztás korlátozásáról.

A magyar királyi minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. törvényeket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912: LXVIII. törvényeket kiegészítő 1914: L. törvény cikk 4. §-a alapján a következőket rendeli:

1. §.

Marhahúst, borjuhúst és sertéshúst a hét két napján, és pedig kedden és pénteken — akár nagyban, akár kicsinyben (adagokban) — árúsítani vagy egyébként forgalomba hozni tilos. Ugyanezen a napokon tilos fogadóknak, vendéglőkben, egyleti jellegű és más étkező helyeken az említett húsnevekből előállított ételeket kiszolgáltatni.

Ez a tilalom nem vonatkozik a húsiparban előállított olyan állóképes húskészítményekre, amelyeknek előállítása hosszabb időt igényel és fogyasztása hosszabb időn át történik; nem vonatkozik továbbá a szarvasmarha, borjú és sertés levágásából nyert és emberi táplálkozásra alkalmas melléktermékekre.

2. §.

Húsnak vagy húsételeknek elárúsítására szolgáló üzletekben tilos az 1. §-ban meghatározott napokon az idézett §. tilalma alá eső húst vagy ételt az elárúsító helyiségben a közönség részére az átvételt vagy elfogyasztást lehetővé tevő módon készen tartani.

3. §.

Az 1. §. rendelkezései alól kórházak és egyéb gyógyintézetek, valamint gyermeknevelő intézetek javára, közegészségügyi szükségesség alapján, a belügyminiszter kivételeket engedélyezhet.

4. §.

A katonai igazgatás részére szállított hús kiszolgáltatása nem esik az 1. §. tilalma alá.

5. §.

Aki a jelen rendelet 1. és 2. §-ában foglalt tiltó rendelkezéseket megszegi, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és az 1914 : L. törvénycikk 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a magyar királyi államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

6. §.

A jelen rendeletet minden községben (városban) a helyben szokásos módon haladéktalanul közhírré kell tenni.

7. §.

Ez a rendelet 1915. évi július hó 8. napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországoakra nem terjed ki.

Budapesten, 1915. évi július hó 3-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

667

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 23 530. eln. számú
körrendelete valamennyi törvényhatósághoz,¹⁾***a húsfogyasztás korlátozásáról.*

Néhány hét múlva egy éve lesz annak, hogy ellenségeink háborúra kényszerítettek bennünket, és hadseregünk dicsőséges győztesei máig sem hozták meg számunkra a végleges döntést.

E hosszú idő alatt hadban álló több milliós hadseregünk élelmezése máris tetemesen csökkentette az ország állatállományát.

Már pedig a beállott hiányt — a dolog természeténél fogva — még békés időben is csak hosszabb idő után pótolhatja a céltudatos állattenyésztés.

A kormánynak kötelessége tehát, hogy egyfelől a háború még hátralevő idejére a hadsereg és az itthonmaradottak élelmezését, valamint a gazdasági munka zavartalan folytatásához szükséges állati munkaerőt biztosítsa, másfelől gondoskodjék arról, hogy a rendkívüli mértékben lepadó állatállománynak helyreépítéséhez szükséges tenyészanyag a békés idők beálltával rendelkezésre álljon. Mindez csak az állatállomány messzemenő kimélésével, vagyis a húsfogyasztás okszerű korlátozásával történhetik.

Ebből kiindulva a minisztérium — a törvényhozástól kivételes intézkedésekre nyert felhatalmazása alapján kiadott — 2.357/1915. M. E.²⁾ számú rendeletével eltiltotta a marhahúsnak, borjúhúsnak és sertéshúsnak a 'hét két' napján (kedden és pénteken) való kimérését, illetőleg étkező helyeken való kiszolgáltatását.

Az állatállomány védelmét célzó ez az intézkedés nem jelenti azt, mintha az a közönséget valamely pótolhatatlan életszükséglet kielégítésétől fosztaná meg. Az orvosi tudomány ugyanis már régen megállapította, hogy a húsfétel az emberi szervezet erejének fenntartása és fokozása szempontjából egyáltalában nem nélkülözhetetlen tápszer, sőt ellenkezőleg, éppen a hússal való túltáplálkozás az, ami határozottan káros elváltozásokat idéz elő az emberi szervezetben. Már pedig hazánkban a hússal való táplálkozás egészben véve nagy túltengést mutat.

Ha tehát a zöldség- és főzelékfélék s a gyümölcs, amelyek-

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd az 1533. o.

ben különösen nyáron eléggé bővelkedünk, a húst könnyen nélkülözhetővé tesszük: hazafias érzésünk feltétlenül megköveteli, hogy megszokott életmódunkon változtassunk, főleg amikor azzal egészségünknek is hasznára lehetünk.

A háború sok más irányban és mindannyiunktól nagy áldozatokat követel, amelyeket a magyar társadalom eddig mindig páratlan hazafias lelkesedéssel sietett minden téren meghozni. Ezek mellett igazán csekélységgé törpül a hússal való táplálkozás mérséklése, amely lényegében csak némi életrendi kérdéssé zsugorodik, kihatásában ellenben kiszámíthatatlan hadviselési és közgazdasági eredményekkel jár.

Joggal remélhető tehát, hogy a közönség nemcsak a minisztérium rendeletében meghatározott napokon fog tartózkodni a húsételtől, hanem önszántából is még nagyobb mértékben fogja csökkenteni a húsfogyasztást, amely önkéntes önmegtartóztatással maga is nagy mértékben elősegitheti azt, hogy a minisztériumnak az állatállomány védelmére irányuló törekvése minél üdvösebb eredményre vezessen.

Első sorban a törvényhatóságokra vár az a feladat, hogy a húsfogyasztás korlátozásának eszméjét minél szélesebb körben népszerűsítsék.

A törvényhatóságoknak módjukban áll, hogy a közönséggel közvetlen érintkezésben álló tisztviselők útján erős közmeggyőződéssé érleljék azt, hogy a húsfogyasztás mérséklésével az állam minden polgára elsősorban hazafias áldozatot hoz, másodsorban pedig saját egészségének tesz szolgálatot.

Meggyőződésem, hogy a törvényhatóságok, amelyek ezekben a nehéz időkben — ősi hagyományaikhoz hiven — a társadalom erős oszlopainak bizonyultak, lelkes szószólói lesznek a húsfogyasztás korlátozásához fűződő nagyfontosságú hadügyi, közgazdasági és közegészségügyi érdekeknek, és hogy működésük ezen a téren is olyan eredményt fog felmutatni, amely méltán erősíti az irántuk való osztatlan elismerést.

Bizalommal számítok a törvényhatósági, városi és községi alkalmazottak közreműködésére is. A háborúval kapcsolatos feladatok megoldása körül eddig tapasztalt odaadó buzgalomuk ennek a fontos ügynek is nagy szolgálatára lehet.

Budapesten, 1915. évi július hó 10-én.

Sándor János s. k.

3. Takarékoskodás az élelmiszerekkel és egyéb elsőrendű szükségleti cikkekkel.

668.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.071. M. E. számú rendelete,

a vámörölő malmok tekintetében az 1.113/1915. M. E. számú rendeletben megállapított rendelkezések hatályon kívül helyezéséről.

A m. kir. minisztérium az 1914. évi L. t.-c. 4. §-a alapján a következőket rendeli:

1. §.

A közfogyasztásra szánt buza-, rozs-, árpa- és tengeriliszt előállításának és forgalombahozatalának szabályozásáról 1.113/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletnek¹⁾ 10. §-ában a vámörölő malmok tekintetében megállapított rendelkezések hatályon kívül helyeztetnek.

Ehhez képest a vámörölő malmok ezentul búzát és rozsot szabadon őrölhetnek, és az őröltető fél nem köteles árpát vagy tengerit őrlés végett egyidejűleg magával hozni, vagy a vámörölő malomtól beszerezni.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe s hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Budapesten, 1915. évi június hó 16-án.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd az 1164. o.

669.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.405. M. E. számú rendelete,

a búzában vagy rozsbán kötelezett terménybeli járandóságok tárgyában 9.090/1914. M. E. szám alatt kiadott rendeletnek hatályon kívül helyezéséről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §.

A m. kir. minisztériumnak a búzában vagy rozsbán kötelezett terménybeli járandóságok tárgyában 1914. évi december hó 15. napján 9.090/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelete¹⁾ hatályát veszti. Ehhez képest az idézett rendeletben megállapított az a korlátozás, hogy a búzában vagy a rozsbán kötelezett terménybeli járandóság egyharmad részét árpában vagy tengeriben kell kiszolgáltatni, a jelen rendelet életbelépésével megszűnik.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Budapesten, 1915. évi július hó 8-án.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd a 316. o.

670.**A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.470. M. E. számú rendelete,**

egyes mezőgazdasági termények és lisztneműek szállításához szükséges igazolványokra vonatkozó rendelkezések kiegészítéséről és módosításáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli

1. §.

A m. kir. minisztérium által a buzának és némely más cikkeknek vasuton, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványokról 1915. évi március hó 17. napján 952/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletben¹⁾ foglalt rendelkezések megfelelően kiterjesztetnek a kétszeresre, a zabra, valamint az — akár hántolt, akár nem hántolt — száraz (érett) babra, borsóra és lencsére is.

2. §.

A Hadi Termény-részvénytársaság címére szóló vagy általa feladott küldeményekre nézve mindazokat a szállítási igazolványokat, amelyek a 952/1915. M. E., az 1.151/1915. M. E.²⁾ és a jelen rendelet 1. §-a szerint szükségesek, az Országos Gazdasági Bizottság állítja ki.

3. §.

A 952/1915. M. E. számú rendelet 2. §-ának 5. bekezdése akként módosul, hogy a szállítási igazolványokat Budapest székesfővárosban ezentúl a tanács által megbízott tisztviselők állítják ki.

4. §.

A kereskedelemügyi miniszter a földművelésügyi miniszterrel egyetértőleg a 952/1915. M. E. számú rendeletet a jelen rendeletből folyó kiegészítésekkel és módosításokkal együtt kiterjesztheti a

¹⁾ Lásd az 1171. o.

²⁾ Lásd az 1175. o.

fennálló rendelkezésekben nem említett mezőgazdasági terményekre, termékekre és cikkekre, valamint kiterjesztheti egyes törvényhatóságok tekintetében a tengelyen vagy bármely más módon való szállításra is.

5. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya, amennyiben a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott jogviszonyokra vonatkozik, Horvát-Szlavonországra is kiterjed. Horvát-Szlavonországokban ezt a rendeletet, amennyiben végrehajtása az ottani önkormányzat körébe tartozik, a bán hajtja végre.

Budapesten, 1915. évi július hó 13-án.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

671.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi 54.786. számú rendelete,

a m. kir. minisztérium 2.470/1915. M. E. számú rendelete hatályának a gabonaneműekből vagy ezek lisztjéből előállított mindennemű cikkekre, valamint a felezett, törött vagy megőrölt babra, borsóra és lencsére vonatkozó kiterjesztéséről.

A m. kir. minisztériumnak egyes mezőgazdasági termények és lisztneműek szállításához szükséges igazolványokra vonatkozó rendelkezések kiegészítéséről és módosításáról szóló 1915. évi július hó 13. napján 2.470/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelete ¹⁾ (Budapesti Közlöny 1915. évi július hó 14-iki 161. szám) 4. §-a alapján, a földművelésügyi m. kir. miniszterrel egyetértőleg, a következőket rendelem:

A m. kir. minisztériumnak a búza és némely más cikk vasúton, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványok tárgyában 1915. évi március hó 17. napján 952/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletében ²⁾ foglalt rendelkezések

¹⁾ Lásd az 1539. o.

²⁾ Lásd az 1171. o.

megfelelően kiterjesztetnek a gabonaneműekből vagy ezek lisztjéből előállított mindennemű cikkekre.

A szállítási igazolvány kötelezettsége a jelen rendelet életbelépésével kiterjesztetik a felezett, törött vagy megőrölt babra, borsóra és lencsére is.

Jelen rendeletem azonnal életbelép.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 21-én.

Báró Harkányi János s. k.

kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

672.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi 59.963. számú rendelete,

a mezőgazdasági termények szállításához szükséges igazolványokra vonatkozó rendelkezések hatályának kiterjesztéséről.

Az egyes mezőgazdasági termények és lisztnevek szállításához szükséges igazolványokra vonatkozó rendelkezések kiegészítéséről és módosításáról 1915. évi július hó 13. napján 2.470/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet¹⁾ 4. §-a alapján a földművelésügyi m. kir. miniszterrel egyetértőleg a következőket rendelem:

A m. kir. minisztériumnak a búza és némely más cikk vasúton, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványok tárgyában 1915. évi március hó 17-ik napján 952/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletében²⁾ foglalt rendelkezések megfelelően kiterjesztetnek mindennemű rostaaljra és trieurhulladéokra, csirkebúzára, tönkölyre, hántolt és hántolatlan tatárkára, hántolt és hántolatlan kölesre, muharmagra, cirokmagra, durramagra, bükkönyre, vadborsóra, mindennemű lóheremagra és lucernamagra, kendermagra és egyéb olajos magvakra, mindennemű fű- és egyéb magra.

A 952/1915. M. E. számú rendeletben, továbbá az azt kiegészítő rendeletekben, valamint a jelen rendeletben felsorolt termények vasúton, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szállítási igazolvány szükséges akár tisztán, akár egymással

¹⁾ Lásd az 1539. o.

²⁾ Lásd az 1171. o.

vagy bárminemű más termékkel bármely arányban keverten hozatnak forgalomba.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 9-én.

Báró Harkányi János s. k.

kereskedelmiügyi m. kir. miniszter.

673.

A m. kir. földművelésügyi miniszter 1915. évi 47.400. eln. számú rendelete valamennyi vármegye alispánjához, Budapest székesfőváros polgármesteréhez és valamennyi th. város polgármesteréhez,

a gabona és örlemény szállításához szükséges szállítási igazolványok kiállításáról.

A m. kir. minisztérium 1915. évi március hó 17-én kelt 952/1915. M. E. számú rendelete,¹⁾ továbbá az 1915. évi április hó 4-én kelt 1.151/1915. M. E. számú rendelete,²⁾ az 1915. évi április hó 24-én kelt 1.427/1915. M. E. számú rendelete,³⁾ és végül 1915. évi július hó 13-án 2.470/1915. M. E. szám alatt kelt rendelete⁴⁾ értelmében *buzát, rozsot, kétszerest, árpat, zabot, tengerit, rizst, valamint az ezekből előállított lisztet, mindennemű örleményeket (darát, korpát stb.), száraz babot, borsót, lencsét* vasuton, hajón vagy gépkocsin a város vagy a község területén kívül eső helyre csak szállítási igazolvány mellett szabad szállítani.

A szállítási igazolvány kiállítása ügyében folyó évi március hó 21-én 12.620/1915. eln. szám alatt kelt rendeletem hatályon kívül helyezésével a következőket rendelem:

1. Az eljárásra illetékes elsőfokú hatóság (kis- és nagyközségekben a főszolgabíró, rendezett tanácsú városokban a rendőrkapitány, törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács által megbízott tisztviselő, Budapest székesfőváros területén a

¹⁾ Lásd az 1171. o.

²⁾ Lásd az 1175. o.

³⁾ Lásd az 1176. o.

⁴⁾ Lásd az 1539. o.

tanács által megbízott tisztviselők, Fiume városban és kerületében a tanács által megbízott tisztviselő), ha valaki szállítási igazolvány kiadását kéri, mindenekelőtt arról köteles meggyőződést szerezni, hogy az elszállítandó árú felett a kérelmező fél tényleg és jogosan rendelkezik-e. Nevezetesen meggyőződést kell arról szerezni, hogy ha buzáról, árpáról, kétszeresről, rozsról vagy zabról van szó, a szállítási igazolványt kérő fél az árú felett az 1915. évi július hó 16-án kelt, a buza, rozs, kétszeres, árpa és zab zár alá vételéről szóló 2.072/1915. M. E. számú¹⁾ és az 1915. július hó 8-án 2.468/1915. M. E. számú²⁾ rendeletek értelmében mint termelő, vagy mint vásárló az árú felett jogosan rendelkezhetik-e, továbbá, ha más árúról van szó (tengeri, liszt, korpa stb., stb.), hogy az árú nincsen-e hatósági zár alatt, vagy az árú a hatósági zárlat alól feloldatott-e? Ha az eljáró hatóság azt állapítja meg, hogy a fél az árú felett bármi okból rendelkezni nem jogosult, vagy ha az tűnik ki, hogy a fél az elszállítandó árút csak a szállítási igazolvány kiadása után akarja megszerezni, a szállítási igazolvány kiadását meg kell tagadni.

2. Ha az eljáró hatóság meggyőződött arról, hogy a fél az elszállítandó árú felett tényleg és jogosan rendelkezik, és az árú *Magyarország területén levő községbe (városba), vagy Magyarország területén levő vasuti vagy hajóállomásra leendő rendeltetéssel* szállítandó el, az elsőfokú hatóság a szállítási igazolványt állítsa ki.

Ha az eljárásra hivatott hatóság olyan szállítmányra ad ki igazolványt, amely szállítmány rendeltetési helye (község, város, vasuti s hajóállomás) Besztercze-Naszód, Máramaros, Bereg, Ung, Zemplén, Sáros, Szepes, Árva, Trencsén, Nyitra, Pozsony, Moson, Sopron, Vas, Zala, Somogy vagy Baranya vármegye, vagy Budapest székesfőváros, Pozsony, Sopron, Pécs thjf. városok³⁾ területén fekszik, az elsőfokú hatóság a szállítási igazolvány kiadásakor azonnal közölje táviratilag az illető vármegye alispánjával (város polgármesterével), hogy név szerint mely feladó, kinek a címére, mely községbe (városba) vagy mely vasuti vagy hajóállomásra

¹⁾ Lásd az 1550. o.

²⁾ Lásd az 1559. o.

³⁾ A földművelésügyi miniszter úr e törvényhatóságok első tisztviselőihez külön rendeletet intézett, amelyben a távirati értesítés vétele után követendő eljárást szabályozta.

másra, milyen és mennyi árú szállítására kapott szállítási igazolványt.

3. Ha az eljárásra illetékes hatóság meggyőződést szerez arról, hogy a fél az árú felett tényleg és jogosan rendelkezik, *de az árú Fiume városába vagy területébe, vagy Horvát-Szlavonországba, vagy olyan községbe, városba, vagy olyan vasuti vagy hajóállomásra lenne szállítandó, amely község, vasút vagy hajóállomás nem Magyarország területén van*, az eljáró elsőfokú hatóság a szállítási igazolványt *ne* állítsa ki, hanem a felhatalmazás megadása végett tegyen azonnal távirati jelentést az Országos Gazdasági Bizottsághoz (Budapest, Földművelésügyi minisztérium), pontosan közölvén, hogy ki a feladó, ki a címzett, milyen és mennyi árú s mely állomásra volna szállítandó. Elhatározásomat táviratilag fogom tudatni az eljáró hatósággal, aki azután a tőlem vett utasítás szerint a szállítási igazolvány kiadása iránti kérelmet vagy elutasítja, vagy az igazolványt a felhatalmazáshoz képest kiállítja.

4. Az eljárásra hivatott hatóság az 1915. évi március hó 17-én kelt 952/1915. M. E. számú rendelet 2. §-ának harmadik bekezdése értelmében a kiállított igazolványokról hivatalos jegyzéket tartozik vezetni. A jegyzék a következő rovatokkal vezetendő: 1. Folyószám. 2. A szállítási igazolványt kérelmező fél neve. 3. Lakhelye. 4. Az árú neme. 5. Mennyisége. 6. A feladó állomás neve. 7. A címzett neve. 8. A rendeltetési állomás neve. 9. A szállítási igazolvány kiállításának napja. 10. Jegyzet.

A kiállított igazolványokról vezetett ezen jegyzék *másolatát* az eljáró hatóság köteles *minden hó 1-én és 15-én az Országos Gazdasági Bizottságnak* (Budapest, Földművelésügyi minisztérium) hivatalos ajánlott levélben megküldeni.

5. Az Országos Gazdasági Bizottság saját szállítmányaira nézve, továbbá a Haditermény részvénytársaság, szállítmányaira nézve közvetlenül maga állítja ki a szállítási igazolványt.

Budapecsten, 1915. évi július hó 17-én.

Báró Ghillány Imre s. k.
m. kir. földművelésügyi miniszter.

674.**A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.502. M. E. számú rendelete,**

a búza- és rozsliszt kimézéséről 649/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletnek hatályon kívül helyezéséről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli

1. §.

A m. kir. minisztériumnak a búza- és rozsliszt kimézéséről 1915. évi február hó 16-ik napján 649/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet¹⁾ hatályát veszti.

2. §.

Ez a rendelet 1915. évi július hó 1-ső napjától kezdődő hatállyal lép életbe.

Budapesten, 1915. évi július hó 13-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

675.**A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.726. M. E. számú rendelete,**

a közfogyasztásra szánt búza- és rozsliszt előállításának és forgalombahozatalának új szabályozásáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a közfogyasztásra szánt búzaliszt és rozsliszt előállítása és forgalombahozatala tárgyában a következőket rendeli :

1. §.

Malomvállalatok — a 6. §-ban említett vámörölőmalmok kivételével — búzából és rozsból csak az alábbi 2—4. §-okban meghatározott minőségű lisztfajtákat állíthatják elő, s az e gabona-

¹⁾ Lásd a 310. o.

nemüekből való liszt tekintetében a jelen rendelet hatályának idejére csak az itt meghatározott minőségű lisztfajták szállítása iránt vállalhatnak kötelezettséget.

Nem malomvállalatok az eddigi szabályoknak megfelelő lisztfajtákat csak 1915. évi augusztus hó 15. napjáig bezárólag árusíthatják. Ezen a napon túl búzából és rozsból általában csak a jelen rendeletnek megfelelő minőségű lisztfajtákat szabad áruba bocsátani, eladni, vagy bármely más módon forgalomba hozni.

Egyes törvényhatóságokra nézve a kereskedelemügyi miniszter a belügyminiszterrel egyetértőleg az előbbi bekezdésben említett határidőt indokolt esetekben meghosszabbíthatja.

2. §.

A 2°/o-nál nem több idegen keveréket tartalmazó, hektoliterenkint 75 kg.-os súlyminőségű búzát az egynemű korpa és hulladék elvonása után annak figyelembevételével, hogy takarmánylisztet előállítani tilos, 78°/o-ra kell kiörölni és ebből legfeljebb a következő háromfajta lisztet szabad előállítani:

1. finom, azaz a régi típusú nullás liszt minőségének megfelelő tésztalisztet a megőrlés alá vett búzamennyiség összsúlyának legfeljebb 15°/o-a erejéig, amely lisztmennyiségbe beszámítandó a malom által esetleg előállított dara is;

2. főzölisztet, amely nem durvább a régi típusú 2. számmal jelzett lisztnél, a megőrlés alá vett búzamennyiség összsúlyának további 25°/o-a erejéig;

3. egyfajta kenyérlisztet oly mennyiségben, hogy az 1., 2. és 3. pontban megjelölt lisztfajták együttesen a megőrlés alá vett búzamennyiség összsúlyának 78°/o-át adják.

Egyminőségű lisztet (síma őrlésű) másnak, mint a 6. §-ban említett vámörölőmalmoknak, előállítani tilos.

3. §.

Ha a búza hektoliterjének súlya (minőségi súlya) — 2°/o-nál nem több idegen keverék mellett — 75 kg.-nál nagyobb, a malomvállalat a 78°/o-ra való kiörlés és a főzölisztre vonatkozólag a 2. §-ban megállapított arány változatlan fenntartása mellett, a hektoliter-súlykülönbözetnek minden egyes kilogrammja után $\frac{1}{2}$ ^o/o-kal több finom tésztalisztet és ennek megfelelőleg $\frac{1}{2}$ ^o/o-kal kevesebb kenyérlisztet állíthat elő, mint a 2. §-ban a finom tésztalisztre, illetve a kenyérlisztre vonatkozólag meg van állapítva.

Ha pedig a búza hektoliterjének súlya (minőségi súlya) — 2⁰/₀-nál nem több idegen keverék mellett — 75 kg.-nál kisebb, köteles a malomvállalat a 78⁰/₀-ra való kiörlés és a főzőlisztre vonatkozólag a 2. §-ban megállapított arány változatlan fenn-tartása mellett a hektoliter-súlykülönbözetnek minden teljes kilogrammja után ¹/₂⁰/₀-kal kevesebb finom tészta lisztet és ennek megfelelően ¹/₂⁰/₀-kal több kenyérlisztet előállítani, mint a 2. §-ban a finom tészta lisztre, illetve kenyérlisztre vonatkozólag van megállapítva.

Ha a búza 2⁰/₀-nál több idegen keveréket tartalmaz, köteles a malomvállalat a keveréknek minden megkezdett százaléktöbblete után a kenyérlisztre nézve a 2. §-ban meghatározott mennyiséget 1—1⁰/₀-kal csökkenteni, s ezzel szemben a korpa- és hulladékmennyiséget 1—1⁰/₀-kal megfelelően növelni.

4. §.

A rozból, amelynek hektoliterenkinti súlya (minőségi súlya) 70 kg., az egynemű korpa és hulladék elvonása után annak figyelembevételével, hogy takarmánylisztet előállítani tilos, a megőrölt mennyiség 80⁰/₀-ának megfelelő egységes minőségű lisztet kell előállítani.

Ha a rozs hektoliterjének súlya (minőségi súlya) 70 kg.-nál nagyobb, a malomvállalat a hektoliter-súlykülönbözetnek minden teljes kilogrammja után ¹/₂⁰/₀-kal több lisztet állíthat elő, mint az előbbi bekezdésben meg van állapítva. Ha pedig a rozs hektoliterjének súlya (minőségi súlya) 70 kg.-nál kisebb, köteles a malomvállalat a hektoliter-súlykülönbözetnek minden teljes kilogrammja után ¹/₂⁰/₀-kal kevesebb lisztet, és ennek megfelelően ¹/₂⁰/₀-kal több korpát előállítani, mint a jelen §. első bekezdésében meg van állapítva.

5. §.

Az előző §-okban foglalt rendelkezések megtartásának ellenőrzése céljából a kereskedelemügyi miniszternek a földművelésügyi miniszterrel, Horvát-Szlavonorságokra nézve a bánnal egyetértőleg az 1914. évi november hó 27. napján 84.204. szám alatt kiadott rendeletében¹⁾ foglalt intézkedések továbbra is érvényben maradnak.

Azokat a bevételi és kiadási árújegyzékeket, amelyeket a malomvállalatok az előbbi bekezdésben említett rendelet értelmében az ellenőrzés céljából eddig vezettek, a jelen rendelet életbe-

¹⁾ Lásd a 292. o.

léptének napjával le kell zárni és az e napot követő időre új jegyzékeket kell nyitni.

6. §.

Oly malomvállalatokra, amelyek lisztet vagy őrleményt bérért vagy az őrlés végett behozott gabonanemű bizonyos hányadáért kizárólag az őrltető félnek házi szükségletére állítanak elő, és lisztet vagy egyéb őrleményt eladásra, vagy a behozott gabonaneművel való kicserélés céljaira (csuvarózás) egyáltalán nem őrlnek (vámőrlőmalmok), a jelen rendelet nem vonatkozik.

7. §.

A katonai igazgatás részére szóló lisztőrlésekre és szállításokra a jelen rendelet nem alkalmazható.

8. §.

Aki a jelen rendeletnek a búza- és rozsliszt előállítására vagy forgalombahozatalára vonatkozó rendelkezéseit megszegi, vagy aki a megállapított ellenőrzési intézkedéseket meg nem tartja, kihágást követ el és amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében, az 1912 : LXIII. t.-c. 15. §-ának második bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által, Horvát-Szlavonországokban az ottani jogszabály szerint hivatott hatóság által — két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

9. §.

A vámkülföldről behozott búza- és rozslisztkészletek forgalombahozatalára és a behozott készletek elárusítására a kereskedelemügyi miniszter esetről-esetre külön ad engedélyt.

10. §.

A jelen rendelet életbeléptével a m. kir. minisztériumnak 1915. évi március hó 30. napján 1.113/1915. M. E. sz. a. kiadott rendelete¹⁾ hatályát veszti.

11. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Horvát-Szlavonországokban ezt a rendeletet, amennyiben végrehajtása az ottani önkormányzat körébe tartozik, a bán hajtja végre.

Budapesten, 1915. évi július hó 24-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd az 1164. o.

4. Védekezés az élelmiszerek stb. túlzott áremelése ellen.

676.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.683. M. E. számú rendelete,

Budapest székesfőváros területén az augusztusi költözködési határidők meghosszabbításáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az ugyan-ezen törvénycikket és az 1912: LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914: L. t.-c. 14. §-ában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §.

Budapest székesfőváros területén a székesfőváros törvényhatósága által 1441/1909. kgy. szám alatt alkotott lakásbérleti szabályrendelet 37. §-ának a lakóhelyiségek kiürítésére és a bérlemények átadására vonatkozó rendelkezései a folyó 1915. évi augusztusi bérévnegyedben ideiglenesen a következőkép módosíttatnak:

1. A hónapos lakások, valamint az egy szobából és mellék-helyiségekből álló lakások bérelői a kiköltözést legkésőbb augusztus hó 3. napján reggel akként kötelesek megkezdeni és fokozatosan folytatni, hogy az egész lakás augusztus hó 3. napján esti 6 óráig kiürítve átadható legyen.

2. A kétszobás s ennél nagyobb lakások bérelői a kiköltözést augusztus hó 3. napján reggel akként kötelesek megkezdeni és fokozatosan folytatni, hogy ugyanezen nap esti 6 óráig egy szoba, a következő napokon egy-egy szoba legyen kiürítve, úgy azonban, hogy a kétszobás lakást augusztus hó 4. napján esti 6 óráig, a hámszobás lakást augusztus hó 5. napján esti 6 óráig, a négy-szobás lakást augusztus hó 6. napján esti 6 óráig, az ötszobás és ennél nagyobb lakásokat pedig legkésőbb augusztus hó 7. napján esti 6 óráig kell kiüríteni és átadni.

3. Az új bérelő a beköltözést augusztus hó 3. napján reggel 8 órakor megkezdheti s a bérelt helyiségek használatát a kiürítésre fent megállapított határidők alatt fokozatosan követelheti.

4. Az 1.441/909. kgy. számú szabályrendelet 37. §-ának a heti bérletekre, raktárakra, boltokra, ipari és kereskedelmi célokra bérelt más helyiségekre, a bérelt telkekre, valamint egyéb bérletekre vonatkozó, ugyszintén az 1—3. pontok által nem érintett egyéb rendelkezései érvényben maradnak.

Ugyanezen szabályrendelet 9. §-ának utolsó bekezdésében a 37. §-ra utalással megszabott határidők alatt a jelen §-ban megállapított határidőket kell érteni.

2. §.

Az 1. §. szabályainak megfelelően módosulnak azok a határidők is, amelyeket birói határozat az 1915. évi július hó 31. napjával lejáró bérletek tekintetében a bérelt helyiség kiürítésére és visszabocsátására megállapított.

3. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Budapesten, 1915. évi július hó 22-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

Országos Széchényi Könyvtár

5. Hatósági ármegállapítás, összeírás és megváltás.¹⁾

677.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.072. M. E. számú rendelete,

az 1915. évi buza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermésnek zár alá vételéről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján az 1915. évi búza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermés tekintetében a következőket rendeli:

¹⁾ Lásd X. alatt is. (Hadiszolgáltatások.)

1. Az 1915. évi termésnek zár alá vétele.

1. §.

A közélmezésnek és a közszükségletnek az 1915/16. gazdasági év folyamán, illetőleg ezen a gazdasági éven belül a jelen rendelet hatályon kívül helyezéséig, leendő biztosítása érdekében az 1915. évi búza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermésnek árúsítása és egyébként való forgalombahozatala csak a minisztérium rendelkezései értelmében és az általa megállapított feltételek mellett történhetik.

E végből minden termelőnek 1915. évi búza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermése a közélmezés és a közszükséglet célszerű biztosítása érdekében zár alá helyeztetik és a felől a termelő a jelen rendelet érvényességének ideje alatt csak a jelen rendeletben megszabott korlátok között rendelkezhetik.

A jelen rendelet alkalmazásában termelőnek kell tekinteni azt is, aki az 1915. évi termésből munkabér, aratórész vagy konvenció fejében kap a termelőtől búzát, rozst, kétszerest, árpát vagy zabot. Ehhez képest a zár alá vétel a munkabér, aratórész vagy konvenció fejében kapott ily terményekre is kiterjed, és birtokosuk azokkal szintén csak a jelen rendeletben megszabott korlátok között rendelkezhetik.

Országos Széchényi Könyvtár

2. §.

A termelő zár alá vett termésének azt a részét, amelyet saját házi és gazdasági szükségletére magának megtarthat, erre a célra szabadon felhasználhatja.

A saját házi és gazdasági szükséglet megállapításánál csak a jövő 1916. évi augusztus hó 15. napjáig terjedő időt lehet számításba venni.

A házi szükséglet címén fejenként és havonként a jelen rendeletben említett gabonaneműekből együttevve 18 kilogrammot lehet csak számításba venni, és pedig azon személyek után, akik a termelő (1. §.) háztartásában rendszerint természetben ellátást élveznek.

Gazdasági szükséglet címén csak a természetben kiszolgáltatandó terménybeli járandóságok (alkalmazottak, cselédek, munkások munkabére, aratórésze, konvenciója), a vetőmag és az állatállomány szükséglete vehető számításba. Ezen a címen a termelőnek

nem csupán a termés helyén, hanem másutt levő gazdaságában felmerülő, ott nem fedezett szükséglete is számításba vehető.

Külön rendelet fogja meghatározni, hogy a termelő saját mezőgazdasági szeszlőző és más üzemében a zár alá vett termésből mennyit dolgozhat fel.

3. §.

A zár alá vett termésnek a saját házi és gazdasági szükségletét meghaladó részét a termelőnek adás-vétel útján vagy más módon csak olyanok részére szabad elidegeníteni, akik a jelen rendelet értelmében (4. §., 6—8. §§.) a termelőktől ilyen terményeket vásárolni jogosítva vannak. A termelő a zár alá vett termésnek a saját házi és gazdasági szükségletét meghaladó részével egyébként nem rendelkezhetik, azt fel nem használhatja, el nem idegenítheti, sem azon másnak jogot nem engedhet. A termelő, aki ennek ellenére termésével olyan részére rendelkezik, akiről tudja, hogy a jelen rendelet szerint vásárlási jogosultsága nincsen, vagy hogy azt túllépi, ezért a jelen rendelet szerint felel.

Tilos a termelőnek a termés zár alá vett részét annak a törvényhatóságnak a területéről, ahol a gazdasága van, elszállítani. Más törvényhatóság területén levő gazdaságába azonban terményeit a termelő elraktározás vagy a jelen rendelet szerint megengedett felhasználás végett hatósági engedéllyel elszállíthatja. Az 1. §. 3. bekezdésében említett személyek a munkabér, aratórész vagy konvenció fejében kapott terményeket állandó lakásuk helyére akkor is elszállíthatják, ha ez a hely annak a törvényhatóságnak a területén fekszik, ahol a termény termett. A földművelésügyi miniszter ott, ahol ez eddig is szokásban volt, a feltételek megállapításával engedélyt adhat arra, hogy a termelők kész terményeiket tengelyen a szomszéd törvényhatóság területére elszállíthassák abból a célból, hogy azokat ott akár nyílt piacon, akár egyébként eladhassák olyanoknak, akiket a jelen rendelet a termelőktől való vásárlásra feljogosít.

A zár alá vétel a terményeknek végrehajtás útján való lefoglalását nem akadályozza; a lefoglalt terményeket azonban végrehajtási úton eladni csak akkor szabad, ha azoknak a közélmezés vagy a közszükséglet céljára való megszerzése iránt a foglalástól számított harminc nap alatt intézkedés nem történik. A foglalásról

e végből a kiküldött (végrehajtó) a külön rendeletben kijelölendő hatóságot vagy szervezetet értesíteni köteles.

2. Vásárlás a vevőknek saját házi és gazdasági szükségletére.

4. §.

Aki maga nem termelő, vagy akinek saját házi és gazdasági szükségletét saját termése nem fedezi, az 1915. évi szeptember hó 15. napjáig jogosítva van saját házi és gazdasági szükségletére annak a törvényhatóságnak a területén levő búzát, rozsot, kétszerest, árpát és zabot, ahol állandó lakása vagy gazdasága van, akár elővétel, akár készárúvétel útján bármely termelőtől vásárolni. A kereskedelemügyi miniszter a földművelésügyi miniszterrel és a belügyminiszterrel egyetértve a vásárlásra megszabott határidőt egyes törvényhatóságokra nézve indokolt esetben meghosszabbíthatja.

A saját házi és gazdasági szükséglet megállapításánál csak a jövő 1916. évi augusztus hó 15. napjáig terjedő időt lehet számításba venni.

Házi szükséglet címén a mezőgazdasággal vagy más őstermeléssel foglalkozó fogyasztó a jelen rendeletben említett gabonafajtákból együttvéve csak 18 kilogrammot, más fogyasztó csak 10 kilogrammot vehet fejenként és havonként számításba azon személyek után, akik a fél háztartásában rendszerint természetben ellátást élveznek.

Gazdasági szükséglet címén csak a fél vállalatában alkalmazottak terménybeli járandósága és a vállalat folytatására szolgáló igavonó állatok eltartására szükséges mennyiség vehető számításba. A fél vállalatában való feldolgozásra szánt és az állathizlálásra szükséges mennyiségek a jelen §. szempontjából gazdasági szükségletnek nem tekinthetők. Az ily szükséglet beszerzésére nézve a 10. §. szabályai irányadók.

A jelen §. nem vonatkozik azokra, akiknek vásárlási jogosultságáról a 6—8. §-ok rendelkeznek.

Indokolt esetben a kereskedelemügyi miniszter a földművelésügyi miniszterrel és a belügyminiszterrel egyetértve felhatalmazást adhat a törvényhatóság első tisztviselőjének arra, hogy a termelőtől való vásárlást a törvényhatóság területén hatósági vásárlási

igazolványhoz köthesse, és a vásárlási igazolványok kellékeit, kiállításuk és kezelésük részleteit szabályozhassa.

5. §.

A saját házi vagy gazdasági szükséglet fedezésére a 4. §. alapján vásárolt vagy egyébként szerzett terményeket a szerző fél, amennyiben azokat a családi vagy gazdasági viszonyainak változásai miatt eladni kívánja, csak a 6—8. §-ok értelmében vásárlásra jogosultnak és csak a helyi közigazgatási hatóság engedelmével adhatja el.

3. Vásárlás közélélmzési és egyéb közszükségleti célokra.

6. §.

A közélélmzés biztosítása céljából a kereskedelemügyi miniszter a földművelésügyi miniszterrel és a belügyminiszterrel egyetértve a vármegyei és a városi törvényhatóságoknak, rendezett tanácsú városoknak, nagyobb ipari telepeknek, közlekedési és egyéb vállalatoknak, fogyasztási szövetkezeteknek, menhelyeknek, internátusoknak, kórházaknak, gyógy-, büntető- és javítónevelő- és egyéb közintézeteknek megengedheti, hogy a földművelésügyi miniszter által megjelölt törvényhatóság, járás, rendezett tanácsú város vagy község területén az 1915. évi szeptember hó 15. napjáig, illetőleg a nevezett miniszterek által egyetértve esetleg megállapítandó későbbi hatánapig — akár rendes képviseleti szerveik, akár megbízottaik által — a termelőktől elővétel vagy készárúvétel útján az 1915. évi termésből annyi búzát, rozsot, kétszerest, árpát és zabot vásárolhassanak, mint amennyi terményre az ellátandó személyek (lakosság, alkalmazottak, szövetkezeti tagok, ápoltak, növendékek, le tartóztatottak stb.) élelmzésére a jövő 1916. évi augusztus hó 15. napjáig előreláthatólag szükségük lesz. Az ilykép fedezendő szükséglet mennyiségét a belügyminiszter állapítja meg.

A vásárlás megkezdése előtt az előbbi bekezdésben említett engedélyt a vásárlás helyének községi előljáróságánál (városi tanácsnál) be kell mutatni.

Ha törvényhatósági joggal felruházott város vagy rendezett tanácsú város kapott a jelen §. alapján vásárlásra engedelmet, a kereskedelemügyi miniszter a földművelésügyi miniszterrel és a bel-

ügyminiszterrel egyetértve a város lakóinak a 4. §-on alapuló vásárlási jogosultságát kizárhatja vagy korlátozhatja.

7. §.

A földmivelésügyi miniszter gazdasági egyesületeknek megengedheti, hogy az általa megjelölt területen saját tagjaik részére megbízás alapján közvetlenül a termelőtől vetőmagot vásárolhassanak.

8. §.

Azoknak a gabonamennyiségeknek beszerzéséről, amelyekre közérdekből vagy kiviteli célokra egyébként szükség van, a kereskedelemügyi miniszter gondoskodik. A szükséges gabonamennyiségek megvásárlásával és szállításával elsősorban nyilvános számadásra kötelezett oly társaságot lehet megbízni, amely nyereszkesedés kizárásával a jelzett célra alakul. A társaság alapszabályainak és módosításuknak érvényességéhez a kereskedelemügyi miniszter jóváhagyása szükséges. Az alapszabályok a kereskedelmi törvény (1875 : XXXVII. t.-c.) rendelkezéseitől eltérhetnek.

Az előbbi bekezdésben említett megbízást a kereskedelemügyi miniszter csak abban az esetben adhatja meg, ha :

1. a társaságnak az állam, törvényhatóságok, rendezett tanácsú városok, szövetkezetek, gazdák, mezőgazdasági vállalatok, gabonakereskedők, gabonakereskedéssel iparszerűen foglalkozó vállalatok, malom- és más ipari vállalatok a részvényesei ;

2. az alaptőkének felét az állam maga jegyzi ;

3. a társaság alapszabályai kimondják, hogy az igazgatóság elnökét és tagjait a minisztérium nevezi ki ;

4. A társaság kötelezi magát, hogy azoknak a termelőknek, akiknek termését egészen vagy részben a maga részére jogügylettel lekötötte, kívánságukra a minisztérium által megállapítandó keretben és módozatok mellett kölcsönt és előleget nyújt olyképen, hogy a kölcsönök és előlegek kamatába legfeljebb $1\frac{1}{2}\%$ -kal haladja meg az Osztrák-magyar bank mindenkori váltóleszámitolási kamatlábát ;

5. a társaság alapítási tervezete és alapszabályai kimondják, hogy a társaság a jelen rendelet hatályának tartamára alakul, és e hatály megszűntével a minisztérium rendeletével megállapítandó időn belül felszámolni tartozik ;

igazolványhoz köthesse, és a vásárlási igazolványok kellékeit, kiállításuk és kezelésük részleteit szabályozhassa.

5. §.

A saját házi vagy gazdasági szükséglet fedezésére a 4. §. alapján vásárolt vagy egyébként szerzett terményeket a szerző fél, amennyiben azokat a családi vagy gazdasági viszonyainak változásai miatt eladni kívánja, csak a 6—8. §-ok értelmében vásárlásra jogosultnak és csak a helyi közigazgatási hatóság engedelmével adhatja el.

3. Vásárlás közélélmzési és egyéb közszükségleti célokra.

6. §.

A közélélmzés biztosítása céljából a kereskedelemügyi miniszter a földművelésügyi miniszterrel és a belügyminiszterrel egyetértve a vármegyei és a városi törvényhatóságoknak, rendezett tanácsú városoknak, nagyobb ipari telepeknek, közlekedési és egyéb vállalatoknak, fogyasztási szövetkezeteknek, menhelyeknek, internátusoknak, kórházaknak, gyógy-, büntető- és javítónevelő- és egyéb közintézeteknek megengedheti, hogy a földművelésügyi miniszter által megjelölt törvényhatóság, járás, rendezett tanácsú város vagy község területén az 1915. évi szeptember hó 15. napjáig, illetőleg a nevezett miniszterek által egyetértve esetleg megállapítandó későbbi határnapiig — akár rendes képviseleti szerveik, akár megbizottaik által — a termelőktől elővétel vagy készárúvétel útján az 1915. évi termésből annyi búzát, rozsot, kétszerest, árpát és zabot vásárolhassanak, mint amennyi terményre az ellátandó személyek (lakosság, alkalmazottak, szövetkezeti tagok, ápoltak, növendékek, tartóztatottak stb.) élelmzésére a jövő 1916. évi augusztus hó 15. napjáig előreláthatólag szükségük lesz. Az ilykép fedezendő szükséglet mennyiségét a belügyminiszter állapítja meg.

A vásárlás megkezdése előtt az előbbi bekezdésben említett engedélyt a vásárlás helyének községi előljárásiágánál (városi tanácsnál) be kell mutatni.

Ha törvényhatósági joggal felruházott város vagy rendezett tanácsú város kapott a jelen §. alapján vásárlásra engedelmet, a kereskedelemügyi miniszter a földművelésügyi miniszterrel és a bel-

ügyminiszterrel egyetértve a város lakóinak a 4. §-on alapuló vásárlási jogosultságát kizárhatja vagy korlátozhatja.

7. §.

A földmívelésügyi miniszter gazdasági egyesületeknek megengedheti, hogy az általa megjelölt területen saját tagjaik részére megbízás alapján közvetlenül a termelőtől vetőmagot vásárolhassanak.

8. §.

Azoknak a gabonamennyiségeknek beszerzéséről, amelyekre közérdekből vagy kiviteli célokra egyébként szükség van, a kereskedelemügyi miniszter gondoskodik. A szükséges gabonamennyiségek megvásárlásával és szállításával elsősorban nyilvános számadásra kötelezett oly társaságot lehet megbízni, amely nyereszkesedés kizárásával a jelzett célra alakul. A társaság alapszabályainak és módosításuknak érvényességéhez a kereskedelemügyi miniszter jóváhagyása szükséges. Az alapszabályok a kereskedelmi törvény (1875 : XXXVII. t.-c.) rendelkezéseitől eltérhetnek.

Az előbbi bekezdésben említett megbízást a kereskedelemügyi miniszter csak abban az esetben adhatja meg, ha :

1. a társaságnak az állam, törvényhatóságok, rendezett tanácsú városok, szövetkezetek, gazdák, mezőgazdasági vállalatok, gabonakereskedők, gabonakereskedéssel iparszerűen foglalkozó vállalatok, malom- és más ipari vállalatok a részvényesei ;

2. az alaptőkének felét az állam maga jegyzi ;

3. a társaság alapszabályai kimondják, hogy az igazgatóság elnökét és tagjait a minisztérium nevezi ki ;

4. A társaság kötelezi magát, hogy azoknak a termelőknek, akiknek termését egészen vagy részben a maga részére jogügylettel lekötötte, kívánságukra a minisztérium által megállapítandó keretben és módozatok mellett kölcsönt és előleget nyújt olyképen, hogy a kölcsönök és előlegek kamatába legfeljebb $1\frac{1}{2}\%$ -kal haladja meg az Osztrák-magyar bank mindenkori váltóleszámitolási kamatlábát ;

5. a társaság alapítási tervezete és alapszabályai kimondják, hogy a társaság a jelen rendelet hatályának tartamára alakul, és e hatály megszűntével a minisztérium rendeletével megállapítandó időn belül felszámolni tartozik ;

6. a társaság alapítási tervezete és alapszabályai kimondják, hogy :

a) az évi osztalék a befizetett részvénytőke 5⁰/o-át nem haladhatja meg ;

b) a felszámolás befejeztével a társaság terheinek fedezése és a befizetett alaptőkének visszafizetése, valamint a befizetett alaptőke-összeg után a tényleges befizetésektől a visszafizetésig folyó — a kifizetett osztalékok által nem fedezett — évi 5⁰/o kamatoknak megtérítése után fennmaradó felesleg a minisztérium által megjelölendő közcélokra lesz fordítandó.

A társaság a magyar szent korona országainak egész területén vásárolhat.

9. §.

A kormány gondoskodni fog arról, hogy a termelőnek az a forgalomraképes minőségű, saját termésű készlete, amelyet a termelő annak, aki a közérdekből vagy kivitelre szükséges gabonamennyiségeknek a kereskedelemügyi miniszter részére való beszerzésével a 8. §. értelmében meg van bízva, az 1915. évi szeptember hó 15. napjáig felajánlott, de amely tőle meg nem vétetvén, nála raktáron van, megvétessék és a kormány által meghatározandó időpontban tényleg átvétessék:

10. §.

Azt, hogy ipari szeszfőzésre, sörfőzésre és malátagyártásra, valamint más ipari feldolgozásra és mezőgazdasággal kapcsolatban nem levő állattartásra az 1915. évi termésből mily mennyiségeket lehet vásárolni és feldolgozni, külön rendelet fogja megállapítani,

4. Vételár.

11. §.

A jelen rendelet alapján eladott terményekért nem köthető ki magasabb vételár annál, amely a szállítás (vasutra vagy hajóra feladás) idejében érvényben álló, hatóságilag megállapított legmagasabb árnak a termények minősége szerint megfelel. Ezzel ellenkező megállapodás az ártöbblet tekintetében hatálytalan.

A 6. §. szerint vásárlásra jogosultak és a 8. §. szerint megbízott az általuk vásárolt termények tovább eladásánál azokat az

árakat számíthatják fel, amelyeket a kereskedelemügyi miniszter hagy jóvá, még pedig a 6. §. esetében a belügyminiszterrel egyet-értve.

5. Az ügyletek hatálya. Büntető rendelkezések.

12. §.

A jelen rendelet ellenére vásárlási jogosultság nélkül kötött ügylet teljesítését a vevő nem követelheti, és az ügyletből a netalán adott előleg visszafizetésén felül egyéb jogot sem érvényesíthet.

A jelen rendelet értelmében vásárlásra jogosulttal kötött ügyletet az eladó a kikötött feltételeknek megfelelően pontosan köteles teljesíteni, és e végből a vevő a közigazgatási hatóságnak segélyét is igénybe veheti. Ha az eladó olyan terményeket, amelyeket a jelen rendelet szerint vásárlásra jogosultnak érvényesen eladott, a szerződésnek megfelelően a vevőnek át nem adja, azokat a hatóság nála a közélélmzés és a közszükséglet céljára olyan áron veheti igénybe, amely az eladót a vevővel kötött szerződés értelmében a jelen rendelet szerint megilleti.

13. §.

Kihágást követ el és az 1912 : LXIII. t.-c. 15. §-ának második bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által az 1914 L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

1. az a termelő, aki az 1915. évi terméséből búzát, rozsot, kétszerest, árpát vagy zabot olyan részére idegenít el, akiről tudja, hogy a jelen rendelet szerint vásárlási jogosultsága nincsen, vagy hogy azt túllépi, valamint az a termelő, aki e terményeivel a 2. vagy a 3. §. ellenére más módon rendelkezik; úgyszintén az, aki a termelőtől a 4. §. alapján vásárolt terményeket az 5. §. ellenére másnak, mint a 6–8. §-ok értelmében vásárlásra jogosultnak adja el;

2. aki a termelőtől az 1915. évi termésből búzát, rozsot, kétszerest, árpát vagy zabot vétel útján vagy más jogügylettel a jelen rendelet ellenére vásárlási jogosultság nélkül, vagy annak túllépésével szerez;

3. aki olyan ügyletet közvetít, amelyről tudja, hogy a jelen rendelet rendelkezéseibe ütközik.

A jelen rendelet ellenére szerzett készletekre nézve a rendőri büntető eljárás során a törvény értelmében elkobzásnak van helye.

A jelen rendelet ellenére történt gabonabeszerzések hatósági-lag nyomoztatni fognak és azokat a hatóságnál bárki feljelentheti. A rendőri büntető eljárás során elkobzandó készlet értékének egyötöde a feljelentőt illeti; többi része a felmerült költségeknek levonásával a rokkant katonák segélyalapja javára fordíttatik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágások miatt az ottani jog-szabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

6. Záró rendelkezések.

14. §.

A vámkülföldről behozott buza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabkészletek forgalombahozatalára és a behozott készletek elárusít-ására a kereskedelemügyi miniszter esetről-esetre külön ad engedélyt, és ezen engedélyben szabályozza a behozott buza-, rozs-, kétsze-res-, árpa- és zabkészletek forgalombahozatalára vonatkozó feltételeket.

15. §.

A jövőbeli mezőgazdasági termésből várt egyes terményekre előleg nyújtásáról 1915. évi május hó 20. napján 1.761/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet ¹⁾ érintetlenül marad.

A jövőbeli termés adásvételének tilalmáról és érvénytelensé-géről 1915. évi április hó 8. napján 1.198/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletben ²⁾ foglalt rendelkezések annyiban, amennyiben a jelen rendelettel nem ellenkeznek, továbbra is érvényben maradnak.

16. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya, amennyiben ez a rendelet a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott jogviszonyokra vonatkozik, Horvát-Szlavonországokra is kiterjed. A Horvát-Szla-vonországokra kiterjedő rendelkezéseket, amennyiben végrehajtásuk nem a központi kormányt illeti, ott a bán hajtja végre.

Budapesten, 1915. évi június hó 16-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd az 1319. o.

²⁾ Lásd az 1317. o.

678.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.468. M. E. számú rendelete,

az 1915. évi búza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermésnek zár alá vételéről 2.072/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet kiegészítéséről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján az 1915. évi búza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermésnek zár alá vételéről 1915. évi június hó 16. napján 2.072/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletének¹⁾ kiegészítéseül a következőket rendeli

1. §.

A közérdekből vagy kiviteli célokra szükséges gabonamennyiségek megvásárlásával és szállításával a 2.072/1915. M. E. számú rendelet 8. §-a alapján megbízott társaság a jelzett célokra szükséges gabonamennyiségek megvásárlásánál bizományosok közreműködését is igénybe veheti, és az idézett 8. §. 4. pontjában említett kölcsön és előleg nyújtására vonatkozó kötelezettségét olykép is teljesítheti, hogy erre a kölcsön- és előlegnyújtásra az általuk kötött vételi ügyletek körében a vásárlással megbízott bizományosokat kötelezi.

A bizományosok kötelesek vásárlásaik megkezdése előtt a társaság által részükre kiállított igazolójegyet a vásárlás helye szerint illetékes főszolgabírónál (városi polgármesternél) láttamozás végett bemutatni és a hatóságnak felhívásra felmutatni.

2. §.

A 2.072/1915. M. E. számú rendelet 4. §-a értelmében a termelőtől való vétellel fedezhető gazdasági szükséglet címén mezőgazdasági üzemek birtokosai csak az általuk természetben kiszolgáltató terménybeli járandóságokra, a vetőmagra, valamint a tenyész- és haszonállataik eltartására és hizlalására szükséges és a saját termésükből nem fedezhető gabonamennyiséget, egyéb-

¹⁾ Lásd az 1550. o.

üzemek birtokosai csak a vállalatukban alkalmazottak terménybeli járandóságaira és a vállalat folytatásához szükséges igavonó állatok eltartására szükséges gabonamennyiségeket, mások pedig csak a saját háztartásuk céljára és a foglalkozásuk vagy hivatásuk teljesítésére rendelt állatok eltartására szükséges gabonamennyiségeket vásárolhatnak. A fél vállalatában való feldolgozásra szánt, valamint az állathizlálásra egyébként szükséges gabonamennyiségek nem tekinthetők oly gazdasági szükségletnek, amely a 2.072/1915. M. E. számú rendelet 4. §-a értelmében a termelőtől való vásárlásra jogosít; az ily szükséglet kielégítésére szolgáló gabonamennyiségek beszerzésére nézve az idézett rendelet 10. §-ának szabályai irányadók.

Az előbbi bekezdés a 2.072/1915. M. E. számú rendelet 4. §-ának 4. bekezdése helyébe lép.

3. §.

Kereskedők (igy nevezetesen fogyasztási szövetkezetek is), ha gabona adásvételével eddig is foglalkoztak, annak a törvényhatóságnak a területén, ahol üzleti telepük van, a termelőktől búzát, rozsot, kétszerest, árpát és zabot továbbadás céljára is vásárolhatnak, de csak oly termelőtől, akinek eladásra szánt termése a felsorolt gabonaneműekből együttvéve legfeljebb száz métermázsát tesz ki.

Az előbbi bekezdés alapján vásárolt gabonamennyiségeket a vevő csak az államnak, a 2.072/1915. M. E. számú rendelet 8. §-a alapján megbízott társaságnak, e társaság bizományosainak vagy azoknak adhatja el, akik a 2.072/1915. M. E. számú rendelet 6. §-a alapján vásárlásra vannak jogosítva.

Tilos az e §. első bekezdése alapján vásárolt gabonáért az ott említett kereskedőnek (fogyasztási szövetkezetnek) a továbbeladásnál olyan árat felszámítania, amely, habár a hatóságilag megállapított legmagasabb árat nem is haladja meg, mégis aránytalanul magasabb az általa a termelőnek fizetett árnál.

Aki a jelen §. rendelkezéseit megszegi, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1912 : LXIII. t.-c. 15. §-ának 2. bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig ter-

jedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Az e kihágás miatt jogerősen elítélt elveszti a jelen §-on alapuló vásárlási jogosultságát.

A fogyasztási szövetkezeteknek az a joga, hogy a 2.072. 1915. M. E. számú rendelet 6. §-a értelmében nyert engedély alapján és annak korlátai között saját tagjaik élelmezésére a termelőtől vásárolhassanak, érintetlenül marad, és ilykép vásárolt gabonakészleteikre az előbbi bekezdések szabályai nem vonatkoznak.

4. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya, amennyiben ez a rendelet a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott jogviszonyokra vonatkozik, Horvát-Szlavonorszárokra is kiterjed. A Horvát-Szlavonorszárokra kiterjedő rendelkezéseket, amennyiben végrehajtásuk nem a központi kormányt illeti, ott a bán hajtja végre. Amennyiben ez a rendelet oly jogszabályokra utal, amelyeknek hatálya Horvát-Szlavonorszárokra nem terjed ki, helyettük ezekben az országokban az ottani jogszabályok irányadók.

Budapesten, 1915. évi július hó 13-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

679.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.813. M. E. számú rendelete,

az 1915. évi búza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermésnek zár alá vételéről 2.072/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet kiegészítéséről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján az 1915. évi búza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermésnek zár alá vételéről 1915. évi június hó 16. napján 2.072/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletének¹⁾ kiegészítéseül a következőket rendeli:

¹⁾ Lásd az 1550. o.

1. §.

Malomvállalatok, amelyek a Haditermény-részvénytársaságtól búza vagy rozs őrlésére megbízást kaptak, annak a mennyiségnek keretén belül, amelyre a megbízás vonatkozik, jogosítva vannak a malomüzem telephelyére eladás céljaira tengelyen be- szállított búzát és rozst megvásárolni.

2. §.

Oly malomvállalatok, amelyek sem a Haditermény-részvénytársaságtól, sem valamely törvényhatóságtól, sem a katonai igazgatás részére megbízást nem kaptak, vagy ha kaptak, a megbízás napi (12 órai) őrlőképességük kétharmad részét nem haladja túl, jogosítva vannak 1915. évi szeptember hó 15. napjáig bezárólag saját törvényhatóságuk területén annyi gabonát vásárolni, amennyi gabona szükséges annak a lisztmennyiségnek az előállításához, mint amelynek leszállítására a saját törvényhatóságuk területén lakó fogyasztóktól írásbeli megbízást kaptak. Azért, hogy a megbízásban megjelölt gabonamennyiség nem haladja meg azt a gabonaösszmennyiséget, amelyet a megbízást adó fél a 2.072/1915. M. E. számú rendelet 4. §-a értelmében saját és háztartási szükséglete címén beszerezni jogosítva van, a megbízást adó fél az idézett rendelet értelmében felelősséggel tartozik.

A fogyasztók megrendeléséről a malomvállalat a felek nevét és a rendelt lisztmennyiségeket feltüntető jegyzéket köteles vezetni, s azt minden hónap 1-én és 15-én másolatban az elsőfokú közigazgatási hatóságoknak átszolgáltatni köteles. Nevezett hatóságok jogosítva vannak a malomvállalat üzemét időnkint megvizsgálni.

A belügyminiszter a kereskedelemügyi és földművelésügyi miniszterrel egyetértőleg ott, ahol a törvényhatóság vagy rendezett tanácsú város gondoskodik a fogyasztók ellátásáról, az ezen szakasz első bekezdésében adott felhatalmazást visszavonhatja, ott pedig, ahol erre a fogyasztók ellátása szempontjából szükség van, a felhatalmazást a megjelölt határidőn túl is megadhatja.

3. §.

Vámőrlő malomvállalatok vagy oly malomvállalatok, amelyek lisztet vagy őrleményt bérért vagy az őrlés végett behozott termék bizonyos hányadáért kizárólag az őrltető félnek házi vagy gazdasági szükségletére állítanak elő, a jelen rendelet

életbelépése napjától kezdve, amennyiben az őröltető fél kívánására a felőrölt búzából előállított lisztből egy, legfeljebb két minőségű finomabb lisztet vonnak ki, ezt legfeljebb a felőrlés alá vett búzamennyiség 40⁰/₀-áig eszközölhetik. Rozsból csak egységes minőségű lisztet szabad előállítani.

4. §.

Aki a jelen rendeletet megszegi, kihágást követ el és amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, az 1914 L. t.-c. 9. §-a értelmében — az 1912 LXIII. t.-c. 15 §-ának második bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által — két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

5. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya Horvát-Szlavonországra nem terjed ki.

Budapesten, 1915. évi július hó 27-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

Országos Szépi Könyvtár
680.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.986. M. E. számú rendelete,

az 1915. évi termésből az 1915/1916. évi termelési időszakban malátagyárak, valamint gabonát és lisztet feldolgozó egyéb ipari üzemek céljára, úgyszintén az iparszerű állathizlalás és részben a másnemű állattartás céljára felhasználható gabona-, illetve lisztmennyiségeknek és a vetőmagnak beszerzéséről.

A m. kir. minisztérium az 1915. évi búza-, rozs-, kétszeres-árpa- és zabtermésnek zár alá vétele tárgyában 1915. évi június hó 16-án 2.072/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletének,¹⁾ 10. §-ához képest az 1915/16. évi termelési időszakban az 1915. évi termésből malátagyárak, valamint gabonát és lisztet feldolgozó egyéb ipari üzemek céljára, úgyszintén az iparszerű állat-

¹⁾ Lásd az 1550. o.

hizlalás és részben a másnemű állattartás céljára felhasználható gabona-, illetve lisztmennyiségeknek és a vetőmagnak beszerzése tárgyában a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

I. A malátagyártás céljára vásárolható és feldolgozható árpamennyiségek.

1. §.

A magyar szent korona országainak területén levő, nem kizárólag saját sörgyári üzem részére dolgozó malátagyárak a maláta gyártásának céljára az 1915/16. évi termelési időszak alatt összesen 240.000 métermázsa árpát szerezhethetnek be, az engedélyezett mennyiségnek azonban a minisztérium további rendelkezéséig egyelőre csak felerészét dolgozhatják fel malátává.

Az első bekezdés értelmében beszerezhető árpamennyiséget a magyar szent korona országainak területén levő, nem kizárólag saját sörgyári üzem részére dolgozó malátagyári vállalatok között minden egyes malátagyárra nézve egyenkint az 1913/14. évi termelési időszakban termelt malátamennyiségek alapján, azon malátagyáraknál pedig, amelyeket az 1913/14. évi termelési időszak folyamán helyeztek üzembe, termelési viszonyaik alapul vételével történő arányosítás szerint a kereskedelemügyi miniszter — Horvát-Szlavonországotra nézve a bánnal egyetértőleg — fogja felosztani.

E végből a jelen rendelet alá eső minden malátagyár, amennyiben a termelésben résztvenni kíván, legkésőbb 1915. évi augusztus hó 20. napjáig köteles az általa az 1913/14. évi termelési időszakban termelt malátamennyiséget, vagy amennyiben az 1913/14. évi termelési időszakban üzembe helyezett gyárról van szó, a termelési viszonyaira vonatkozó hiteles adatokat a kereskedelemügyi miniszternek bejelenteni.

2. §.

A jelen rendelet alá eső minden malátagyár az 1. §. rendelkezései értelmében az általa beszerezhető mennyiségnek további intézkedésig csak felerészét dolgozhatván fel malátává, az általa beszerezhető árpamennyiség felerészét meghaladó mennyiség felett a malátagyári vállalatok újabb kormányintézkedésig nem rendelkezhetnek, azt semminemű más célra fel nem használhat-

ják, és annak egészséges minőségben való megőrzéséről gondoskodni kötelesek.

Az a malátagyári vállalkozó, aki ennek ellenére az általa beszerezhető árpamennyiség felerészét meghaladó részmennyiséget feldolgoz, vagy azzal bármily irányban rendelkezik, ezért a jelen rendelet szerint felel.

3. §.

A jelen rendelet alá eső minden malátagyárvállalat a részére a jelen rendelet értelmében engedélyezett árpamennyiséget a Hadi Termény-részvénytársaságtól, vagy közvetlenül a termelőtől vásárolhatja, a termelővel kötött vételt azonban a Hadi Termény-részvénytársaságnak legkésőbb 24 óra alatt be kell jelentenie.

A beszerzés kizárólag a kereskedelemügyi miniszter által — a malátagyári vállalat kívánságához képest — vagy az egész beszerezhető mennyiségre egy összegben, vagy az esetről-esetre beszerzendő részmennyiségekre nézve külön-külön kiállítandó utalvány alapján, az abban megjelölt mennyiség erejéig történhetik.

A vásárlás megkezdése előtt a malátagyári vállalat a kereskedelemügyi miniszter utalványát a vásárlás helye szerint illetékes főszolgabírónál (városi polgármesternél) láttamozás végett bemutatni és a hatóságnak felhívásra felmutatni köteles.

4. §.

A malátagyári vállalat részére engedélyezett árpából előállított és kivitelre kerülő maláta kizárólag a Hadi Termény-részvénytársaság útján értékesíthető.

5. §.

Az árpának malátázása után visszamaradt malátacsira kizárólag sajtolt élesztőgyártás céljára használható fel. Amennyiben a malátacsirát ettől a rendelkezéstől eltérőleg bármely más célra óhajtanák igénybe venni, ehhez esetről-esetre a kereskedelemügyi miniszter engedélyét kell kikérni.

6. §.

A malátagyári vállalat által a termelőtől vásárolt árpamennyiségek elszállításához szükséges szállítási igazolványt az ennek kiállítására hivatott hatóság csakis a kereskedelemügyi miniszternek utalványa alapján állíthatja ki. A szállítási igazolvány adatait az említett utalvány hátlapjára rá kell vezetni.

7. §.

Az utalványban kitüntetett árpamennyiség beszerzésének és elszállításának megtörténtével az utalványt az ezt kiállító kereskedelemügyi miniszterhez kell beszolgáltatni.

8. §.

A jelen rendelet életbelépésével a m. kir. minisztériumnak a malátát előállító üzemek korlátozásáról 1915. évi február hó 15. napján 639/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelete¹⁾, valamint az ennek kapcsán az e rendeletben előírt adatszolgáltatás tárgyában a kereskedelemügyi miniszternek 1915. évi február hó 18. napján 10.455/K. M. szám alatt kiadott rendelete²⁾ hatályát veszti.

II. A malátakávé-, pótkávé-, árpagyöngy- és búzakeményítőgyártás céljára vásárolható és feldolgozható gabona- és lisztmennyiségek.

9. §.

A magyar szent korona országainak területén levő pótkávégyárak pótkávégyártás céljára az 1915/16. évi termelési időszak alatt összesen 60.000 métermázsa rozsot és 5.000 métermázsa árpát szerezhethetnek be és dolgozhatnak fel. A pótkávégyártás céljára beszerezhető és feldolgozható tengerimennyiségeket pedig a kereskedelemügyi miniszter a belügyminiszterrel és a földművelésügyi miniszterrel, Horvát-Szlavonországra nézve a bánnal egyetértőleg későbbi időpontban fogja megállapítani.

Az előbbi bekezdésben említett rozs- és árpamennyiséget az egyes pótkávégyárak között minden egyes pótkávégyárra nézve egyenkint az 1913/14. évi termelési időszakban termelt pótkávémmennyiségek alapján, azon pótkávégyáraknál pedig, amelyeket az 1913/14. évi termelési időszak folyamán helyeztek üzembe, termelési viszonyaik alapulvételével történő arányosítás szerint a kereskedelemügyi miniszter — Horvát-Szlavonországra nézve a bánnal egyetértőleg — fogja felosztani.

E végből a jelen rendelet alá eső minden pótkávégyári vállalat, amennyiben a termelésben részt venni kíván, legkésőbb 1915. évi augusztus hó 20. napjáig köteles az általa az 1913/14. évi termelési időszakban termelt pótkávémmennyiségeket, vagy

¹⁾ Lásd a 316. o.

²⁾ Lásd a 318. o.

amennyiben az 1913/14. évi termelési időszakban üzembe helyezett gyárról van szó, a termelési viszonyaira vonatkozó hiteles adatokat a kereskedelemügyi miniszternek bejelenteni.

10. §.

A malátakávé- és árpakávégyártás céljára beszerezhető és feldolgozható árpamennyiségekre nézve a kereskedelemügyi miniszter a belügyminiszterrel és a földművelésügyi miniszterrel, Horvát-Szlavonországra nézve a bánnal egyetértőleg esetről-esetre ad engedélyt.

11. §.

Az árpagyönggygyártás céljára beszerezhető és feldolgozható árpamennyiségekre nézve is a 10. §. szabálya áll.

12. §.

A magyar szent korona országainak területén levő búza-keményítőgyári vállalatok búzakeményítőgyártás céljára 110.000 métermázsa búzát szerezhetnek be, és ennek a búzamennyiségnek megfelelő lisztmennyiséget dolgozhatnak fel.

A magyar szent korona országainak területén levő rizs-keményítőgyári vállalatok pedig keményítőgyártás céljára 30.000 métermázsa búzát szerezhetnek be, és ennek a búzamennyiségnek megfelelő lisztmennyiséget dolgozhatnak fel.

Az előbbi két bekezdésben említett búza- vagy lisztmennyiségeket az egyes búza- és rizskeményítőgyárak között termelő-képességük arányában a kereskedelemügyi miniszter — Horvát-Szlavonországekban a bánnal egyetértőleg — fogja felosztani.

E végből az egyes búza- és rizskeményítőgyári vállalatok a termelő-képességükre vonatkozó hiteles adatokat — amennyiben a termelésben részt venni kívánnak — legkésőbb 1915. évi augusztus hó 20. napjáig a kereskedelemügyi miniszternek bejelenteni kötelesek.

A keményítőgyártás céljára beszerezhető és feldolgozható tengerimennyiségeket a kereskedelemügyi miniszter — a földművelésügyi miniszterrel, Horvát-Szlavonországekra nézve a bánnal egyetértőleg — későbbi időpontban fogja megállapítani.

III. Egyéb iparágak szükségleteire beszerezhető gabona- és lisztmennyiségek.

13. §.

Szárazsütemény-, kétszersült- és hasonló gyáraknak, valamint tészta- és tarhonyagyáraknak az iparuk folytatásához szükséges

gabona-, illetve lisztmennyiség beszerzésére és felhasználására engedélyt esetről-esetre — a belügyminiszterrel és a földművelésügyi miniszterrel, Horvát-Szlavonországokban a bánnal egyetértőleg — a kereskedelemügyi miniszter ad.

14. §.

Oly kisebb termelőknek, akik eladás céljára tarhonyát vagy egyéb tésztaneműt eddig is csak saját termésű gabonájukból készült lisztből, avagy vásárolt lisztből ugyan, de kizárólag házi iparszerűleg állítottak elő, az illetékes elsőfokú iparhatóság meghallgatásával, vármegyékben az alispán, törvényhatósági jogú és rendezett tanácsú városokban a polgármester megengedheti, hogy az 1915. évi gabonatermésükből származó és saját házi és gazdasági szükségletüket felülhaladó gabonából a hatóság által meghatározott mennyiséget felőröltethetik, s az ebből nyert lisztet, illetve az említett hatóság engedélyével vásárolt gabona- vagy lisztmennyiséget tarhonyává vagy egyéb tésztaneművé feldolgozhatják.

Az engedélyt adó hatóság köteles az előbbi bekezdés értelmében kiadott engedélyekről jegyzéket vezetni és ennek másolatát minden hónap 1. és 15. napján a kereskedelemügyi miniszterhez felterjeszteni.

15. §.

Kenyérgyárak, sütők, pékek, cukrászok, szállodák, vendéglők, továbbá az előbbi §-okban nem említett minden egyéb üzemekben gabonát és lisztet felhasználó iparvállalatok (tapétázó-, könyvkötőipar stb.) jogosítva vannak annak a törvényhatóságnak területén, amelyen az ipartelep van, annyi gabonát vásárolni, amennyi annak a lisztnek előállításához szükséges, amelyet az illető üzemben az 1913/14. gazdasági évben felhasználtak, vagy ha az illető üzem később kezdődött, amennyi az üzem termelési vagy üzemi viszonyainak megfelel.

Ha az előbbi bekezdésben említett üzemek folytatásához szükséges liszt előállításához megkívánt gabonamennyiség az üzem helye szerint illetékes törvényhatóság területén abból az okból, mert az illető törvényhatóság területén gabona nem áll kellő mennyiségben rendelkezésre, nem szerezhető be, úgy az illető üzemek lisztszükségletének fedezéséről azok a közhatóságok (vármegyei és városi törvényhatóságok, rendezett tanácsú városok) gondoskodnak, amelyeknek a 2.072/1915. M. E. számú rendelet 6. §-a alapján a közvetlen gabonabevásárlási jogosultság megadható.

Amennyiben az első bekezdésben meghatározott üzemek termelési, illetve szükségleti viszonyai különleges okokból az 1913/14. gazdasági év szükségleténél nagyobb lisztmennyiségek igénybevételét tennék szükségessé, úgy ennek a nagyobb szükségletnek beszerzéséhez az illetékes elsőfokú iparhatóság meghallgatásával az engedélyt törvényhatósági jogú és rendezett tanácsú városokban a polgármester, másutt a vármegye alispánja adja meg. Az ilykép engedélyezett gabonamennyiségek beszerzésére is az előbbi bekezdés rendelkezései irányadók.

Az engedélyt adó hatóság köteles az előbbi bekezdés értelmében kiadott engedélyekről jegyzéket vezetni s ennek másolatát minden hónap 1. és 15. napján a belügyminiszterhez — Horvát-Szlavonországokban a bánhoz — felterjeszteni, akik az adott engedélyeket indokolt esetekben visszavonhatják.

A jelen §. rendelkezései alá eső minden iparvállalatnak tilos a saját üzemük szükségletére beszerzett lisztet másnak, mint a 2.072/1915. M. E. számú rendelet alapján vásárlásra jogosultaknak eladni.

IV. Az ipari vállalatoknak feldolgozásra engedélyezett gabona- és lisztmennyiségek beszerzése.

16. §.

A jelen rendeletnek előbbi §-aiban felsorolt iparvállalatok, amennyiben az üzemük céljára a jelen rendelet értelmében engedélyezett gabona- és lisztmennyiségek beszerzésére nézve a 3., a 14. és 15. §. másként nem rendelkezik, az engedélyezett gabona- és lisztmennyiségeket az üzem helye szerint illetékes törvényhatóság területén közvetlenül beszerezhetik. Ha az üzem városi törvényhatóság területén van, a beszerzés a közvetlenül szomszédos törvényhatóság területén is meg van engedve.

Amennyiben a beszerzés az előbbi bekezdés szerint nem lehetséges, az iparvállalat a szükséges gabona- és lisztmennyiséget a Hadi Termény-részvénytársaság útján szerezheti be.

V. Az iparszerű állathizlalás és részben a másnemű állattartás céljára vásárolható és feldolgozható gabonamennyiségek.

17. §.

A mezőgazdasági üzemekkel nem kapcsolatos és így a m. kir. minisztériumnak 1915. évi július hó 13. napján 2.468/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelete¹⁾ 2. §-a alá nem eső állathizlalással

¹⁾ Lásd: az 1559. o.

iparszerűen foglalkozó vállalatoknak, az elsőfokú iparhatóság meghallgatásával, a törvényhatóság első tisztviselője megengedheti, hogy annak a törvényhatóságnak területén, ahol a hizlaló telep van, búza, rozs és kétszeres kivétellel hizlalás céljára annyi egyéb gabonaneműt vásároljanak, amennyit hasonló célra az 1913/14. gazdasági évben felhasználtak.

Az engedély kiadását a törvényhatóság első tisztviselője a kereskedelemügyi miniszterhez, Horvát-Szlavonországokban a bánhoz haladéktalanul bejelenteni köteles, akik az engedélyt indokolt esetben vissza is vonhatják. A kereskedelemügyi miniszter a visszavonás felől a belügyminiszterrel és a földművelésügyi miniszterrel egyetértésben határoz.

Ha az első bekezdés értelmében hizlalás céljára felhasználható gabonamennyiség annak a törvényhatóságnak a területén, ahol a hizlalótelep van, abból az okból, mert a törvényhatóság területén az illető gabonaneműek a kellő mennyiségben nem állanak rendelkezésre, nem szerezhető be, úgy a hizlalótelep céljára szükséges gabona beszerzéséről azok a közhatóságok (vármegyei és városi törvényhatóságok, rendezett tanácsú városok) gondoskodnak, amelyeknek a 2.072/1915. M. E. számú rendelet 6. §-a alapján a közvetlen gabonabevásárlási jogosultság megadható. A beszerzés a Hadi Termény-részvénytársaság útján is történhetik.

Ha a hizlalótelep az 1913/14. gazdasági évben nem volt üzemben, avagy később létesült, a szükséges gabonamennyiségek beszerzéséhez az üzemviszonyok alapulvételével, úgyszintén, ha a hizlalótelep szükséglete az 1913/14. gazdasági évinél nagyobb, a megnagyobbodott szükséglet fedezésére az engedélyt a törvényhatósági jogú és rendezett tanácsú városokban a polgármesterek, másutt az alispánnak véleményes javaslata alapján, a kereskedelemügyi miniszter a belügyminiszterrel és a földművelésügyi miniszterrel, Horvát-Szlavonországokban a bánnal egyetértésben adja meg.

Minden hizlalótelep köteles az általa beszerzett gabonamennyiséget gabonanem szerint külön-külön és annak feltüntetésével, hogy az hol tároltatik, a törvényhatóság első tisztviselőjének bejelenteni.

18. §.

A 2.468/1915. M. E. számú rendelet 2.§-ának az állatállomány (ló, szarvasmarha, sertés, baromfi stb.) eltartására szükséges gabona

beszerzésére vonatkozó rendelkezése a törvényhatósági jogú városokra nézve akként módosul, hogy a szükséges gabonamennyiségeket a közvetlenül szomszédos törvényhatóság területén is be lehet szerezni.

19. §.

Ha az állatállomány (ló, szarvasmarha, sertés, baromfi stb.) eltartására szükséges gabona azon a területen, amelyet beszerzési helyül a 2.468/1915. M. E. számú rendelet 2. §-a és a jelen rendelet 18. §-a kijelöl, nem szerezhető be abból az okból, mert ott az illető gabonanemű a kellő mennyiségben nem áll rendelkezésre, a kereskedelemügyi miniszter a belügyminiszterrel és a földművelésügyi miniszterrel — Horvát-Szlavonországra nézve a bánnal — egyetértőleg a vármegyei és városi törvényhatóságoknak, a rendezett tanácsú városoknak, nagyobb ipartelepeknek, közlekedési és egyéb vállalatoknak, fogyasztási szövetkezeteknek, menhelyeknek, internátusoknak, kórházaknak, gyógy-, büntető- és javítónevelő- és egyéb közintézeteknek megengedheti, hogy a földművelésügyi miniszter által — Horvát-Szlavonországra nézve a bán által — megjelölt törvényhatóság, járás, vagy község területén az 1915. évi termésből, akár rendes képviseleti szerveik, akár megbizottaik által a termelőktől annyi gabonát vásároljanak, mint amennyi az állatok takarmányozására a jövő 1916. évi augusztus hó 15. napjáig előreláthatólag szükséges.

Az ilykép fedezendő szükséglet mennyiségét a földművelésügyi miniszter, Horvát-Szlavonországra nézve a bán állapítja meg.

VI. Vételár és elidegenítés.

20. §.

A jelen rendelet értelmében engedélyezett gabonamennyiségek ára tekintetében a 2.077/1915. M. E. számú¹⁾, a lisztmennyiségek ára tekintetében pedig a 2.727/1915. M. E. számú rendelet²⁾ által megállapított árak mérvadók, mindazonáltal azzal az eltéréssel, hogy a malátagyári vállalatok, valamint a malátakávé- és a pót-kávégyári vállalatok elsőrendű sörárpáért úgy a termelőknek, mint a Hadi Termény részvénytársaságnak, ha a vétel kívánatra minta szerint történik, a hivatkozott rendeletben az árpára nézve megállapított legmagasabb árakat két koronánál nem nagyobb összeggel meghaladó árat is fizethetnek.

¹⁾ Lásd: az 1616. o.

²⁾ Lásd: az 1630. o.

21. §.

A jelen rendeletben felsorolt iparvállalatoknak, valamint az iparszerű állathizlalással foglalkozó személyeknek és vállalatoknak tilos a 15. §. esetén kívül az általuk beszerzett gabona- és lisztmennyiségeket másnak, mint a Hadi Terményrészvénytársaságnak eladni.

VII. Vetőmag beszerzése és továbbárúsítása.

22. §.

A földművelésügyi miniszter mezőgazdasági szövetkezeteknek az általa megállapítandó feltételek mellett felhatalmazást adhat arra, hogy vetőmagvakat továbbárúsítás céljára vásárolhassanak, s egyúttal megállapíthatja azokat az árakat, amelyeket a vásárolt vetőmag továbbeladásánál felszámíthatnak.

VIII. Büntető- és zárórendelkezők.

23. §.

Az ezen rendelet alapján gabona- vagy liszt vásárlására nyert mindennemű engedélyt a vásárlás megkezdése előtt a vásárlás helyének községi előljáróságánál (városi tanácsnál) be kell mutatni.

24. §.

Aki a jelen rendelet rendelkezéseit megszegi, kihágást követ el és az 1912 LXIII. t.-c. 15. §-ának 2. bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A jelen rendelet ellenére szerzett gabona- és lisztkészletekre, illetve az ezekből előállított ipari termékekre nézve a rendőri büntető eljárás során a törvény értelmében elkobásnak van helye, és a kihágás elkövetője az engedélyezett mennyiségre nézve a további vásárlási jogosultságát elveszti.

25. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Horvát-Szlavonországokban ezt a rendeletet, amennyiben végrehajtása az ottani önkormányzat körébe tartozik, a bán hajtja végre. Amennyiben ez a rendelet oly jogszabályokra hivatkozik, amelyeknek hatálya Horvát-Szlavonországokra nem terjed ki, helyettük ezen országokban az ottani jogszabályok irányadók

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 11-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

681.**A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi
57.483. számú rendelete,**

*a közélélmzés és állattartás céljaira szolgáló gabonavásárlások
határidejének meghosszabbításáról.*

Az 1915. évi búza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermésnek zár alá vételéről szóló 2.072/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet¹⁾ 6. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a földművelésügyi és belügyminiszter urakkal egyetértőleg a következőket rendelem:

A 2.072/1915. M. E. számú rendelet 6. §-a, valamint a 2.986/1915. M. E. számú rendelet²⁾ 19. §-a alapján közvetlen gabonavásárlásra engedélyt nyert vármegyei és városi törvényhatóságok, valamint rendezett tanácsú városok az 1915. évi október hó 31. napjáig bezárólag, nagyobb ipartelepek, közlekedési és egyéb vállalatok, fogyasztási szövetkezetek, menhelyek, internátusok, kórházak, gyógy-, büntető- és javító-nevelő- és egyéb közintézetek pedig 1915. évi október hó 15. napjáig bezárólag vásárolhatják be a részükre engedélyezett gabonamennyiségeket.

Jelen rendeletem azonnal életbelép.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 31-én.

Báró Harkányi János s. k.

kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

682.**A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.391. M. E. számú
rendelete,**

a saját házi és gazdasági szükségletre szolgáló búza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermények bevásárlásáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a 2.072/1915. M. E. számú rendeletének¹⁾ módosításául a következőket rendeli:

¹⁾ Lásd: az 1550. o.

²⁾ Lásd: az 1563. o.

1. §.

Az a határidő, ameddig az 1915. évi búza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermésnek zár alá vételéről 2.072/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet 4. §-a szerint a vásárlás a vevőnek saját házi és gazdasági szükségletére meg van engedve, az 1915. évi október hó 15. napjáig bezárólag meghosszabbíttatik.

2. §.

Akinek állandó lakása Budapest székesfővárosnak területén van, az a 2.072/1915. M. E. számú rendelet 4. §-ának 3. bekezdésében meghatározott házi szükségletére a magyar szent korona országainak egész területén bármely termelőtől vásárolhat gabonát.

A gazdasági szükségletre történő vásárlásra az előbbi bekezdés nem vonatkozik.

3. §.

A 2.072/1915. M. E. számú rendeletnek és az ezt kiegészítő rendeleteknek rendelkezései egyebekben érintetlenül maradnak.

4. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.
Budapesten, 1915. évi szeptember hó 14-én.

Országos Széchényi Könyvtár
Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

683.

Felhívás a Haditermék-részvénytársaság részvényeinek jegyzésére.

I.

Alapítási tervzet.

A magyar királyi kormány, »mint alapító«, részvénytársaságoz alapít a következő módzatok mellett :

1. A vállalat tárgya : mezőgazdasági terményeknek vagy ilyenekből »akár a társaság által, akár mások által« előállított gyártmányoknak a m. kir. kormánnyal létesítendő megállapodások szerint az alakulás idejében folyó háború folytán közérdekből szükségessé váló beszerzése, tárolása és forgalombahozatala.

A társaság mindennemű ügyleteket és vállalkozásokat létesíthet, amelyek az említett célokat előmozdítani hivatvák.

2. A társaság a m. kir. minisztérium 2.072/1915. M. E. sz. rendelete¹⁾ hatályának tartamára alakul, és e hatály megszűntével a minisztérium rendeletével megállapítandó időn belül felszámolni tartozik.

3. Az alaptőke 20,000.000 (Husz millió) koronát tesz és 2.000 (kettőezer) darab egyenkint 10.000 (Tízezer) korona névértékű részvényre oszlik.

A részvényekre az aláírással egyidejűleg a névérték 30%-a, azaz részvényenkint Háromezer korona készpénzben befizetendő. Ezen befizetés Budapesten a Magyar kir. postatakarékpénztárnál eszközlendő.

4. Az igazgatóság elnökét és tagjait a minisztérium nevezi ki.

5. Kiköttenek és az alapszabályokba felveendők lesznek a következő határozmányok:

a) Az évi osztalék a befizetett részvénytőke öt százalékát nem haladhatja meg.

b) A felszámolás befejeztével a társaság terheinek fedezése és a befizetett alaptőkének visszafizetése, valamint a befizetett alaptőkeösszeg után a tényleges befizetésektől a visszafizetésig folyó — a kifizetett osztalékok által nem fedezett — évi öt százalékos kamatoknak megtérítése után fennmaradó felesleg a minisztérium által megjelölendő közcélokra lesz fordítandó.

6. Az aláírás zárideje 1915. június 24. napjának délutáni 1 órája.

7. Túljegyzés esetére az alapító fenntartja magának az egyes részvényjegyzéseknek saját belátásához képest való leszállítását vagy visszautasítását.

8. A részvényaláírók tudomásul veszik, hogy az alakuló közgyűlés 1915. évi június hó 26-ikán déli 12 órakor Budapesten a magyar királyi kereskedelemügyi minisztériumban fog megtartatni.

Budapesten, 1915. évi június hó 16. napján.

Az alapító gyanánt eljáró magyar
királyi kormány nevében

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd az 1550. o.

II.

Aláírási felhívás.

Vonatkozással a m. kir. minisztérium 2.072/1915 M. E. sz. rendeletére és a fenti alapítási tervezetre, a következő aláírási felhívás bocsáttatik ki:

Az alapítási tervezetben körülírt részvénytársaság alaptőkéjének felét az állam fogja jegyezni.

Az alaptőke másik felére aláírás nyitattik, amelyben résztvehetnek: törvényhatóságok, rendezett tanácsú városok, szövetkezetek, gazdák, mezőgazdasági vállalatok, gabonakereskedők, gabonakereskedéssel iparszerűen foglalkozó vállalatok, malom és más ipari vállalatok.

A részvényaláírás *1915. június 21-től bezárólag 1915. június 24-ig* naponként délelőtti 9 órától délutáni 1 óráig eszközölhető *Budapesten a m. kir. postatakarékpénztárnál* (V., Hold-utca 4. sz.). Az aláírott részvények névértékének a részvényaláírással egyidejűleg készpénzben befizetendő harminc százalékáról a m. kir. postatakarékpénztár elismervényt fog kiszolgáltatni. Az alapítási tervezet 7. pontjában fenntartott leszállítási, illetve visszautasítási jogának gyakorlásáról a kormány az alakuló közgyűlésen fog nyilatkozni. A részvényjegyzés leszállításavagy visszautasítása folytán tárgytalanná vált befizetések a m. kir. postatakarékpénztár által 1915 június 28-tól kezdve kamatmentesen fognak visszafizettetni.

Budapesten, 1915. évi június hó 16-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

684.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.411. M. E. számú rendelete,

*gabonának, hüvelyeseknek, lisztnek és takarmánycikkeknek a vám-
külföldről való behozataláról.*

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §.

Vámkülföldről a magyar szent korona országainak területére a jelen rendelet életbelépése után behozott búza-, rozs-, árpa-, zab-, tengeri, hüvelyesek és az azokból őrlés, darálás, törés vagy hántolás útján nyert termékek és hulladékok, tiszta állapotban vagy — más cikkekkel is — kevert állapotban belföldön kizárólag csak a Haditermény Részvénytársaság által hozhatók forgalomba.

Jelen rendelet szempontjából a megszállott ellenséges terület vámkülföldnek nem tekintetik.

2. §.

Aki az 1. §-ban körülírt cikkeket a vámkülföldről behozza azokat a Haditermény Részvénytársaságnak köteles eladni.

A Haditermény Részvénytársaság által való meg- és átvétel feltételeit, valamint a jelen rendelet végrehajtására vonatkozó, egyéb utasításokat a m. kir. kereskedelemügyi miniszter állapítja meg, — aki abban a kérdésben is dönt, hogy a jelen rendelet rendelkezései mely feltételek alatt nem alkalmazandók az átviteli küldeményekre.

3. §.

A közforgalmi vasutaknak és gőzhajózási vállalatoknak állomásai kötelesek az 1. §-ban megjelölt árúkat, amennyiben azok a vámkülföldről oda érkeznek, a címzett szabályszerű értesítésével egyidejűleg — a feladási állomásnak, a címzettnek, a küldemény nemének és súlyának megjelölése mellett — a Haditermény Részvénytársaság igazgatóságához Budapestre postai úton bejelenteni. A bejelentést tartalmazó levelek portómentesek.

4. §.

Aki a jelen rendelet 1. és 2. §-ában foglalt valamelyik rendelkezést megszegi, kihágást követ el és az 1912 : LXIII. t.-c. 15. §-ának 2. bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ottani jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

5. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Horvát-Szlavonorságokban ezt a rendeletet, amennyiben végrehajtása az ottani önkormányzat körébe tartozik, a bán hajtja végre.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 17-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

685.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 26.840. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság közönségéhez — Budapest székesfőváros kivételével,¹⁾

a törvényhatóságok által a 2.072/1915. M. E. sz. rendelet 6. §-a alapján való gabonabeszerezésnél követendő eljárásról.

I.

A törvényhatóságokra háruló feladat általánosságban.

Amint az a ^{vármegye}_{város} közönsége előtt ismeretes, a 2.072/1915. M. E. sz. rendelet²⁾ az 1915. évi búza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermésnek zár alá vételét mondotta ki. Ezek a gabonanemek tehát a rendes szabad forgalom útján beszerezhetők nem lesznek.

A háború parancsoló szükségességei által teremtett eme helyzet a közélélmzés gondozására hivatott tényezőket — köztük a törvényhatóságokat — az elé a feladat elé állítja, hogy ahol az szükséges, a kenyérmagvaknak forgalmában a szabad kereskedelem elmaradt közvetítő működését saját tevékenységükkel pótolják.

A vele járó kockázat.

Ez a feladat kétségtelenül nem nehézségek nélkül való.

Eltérőleg a folyó év elején történt ellátástól, ezúttal nem néhány hónap, hanem egy egész esztendő szükségletének fedezéséről van szó. Minden egyébtől eltekintve tehát a törvényhatóság olyan

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd az 1550. o.

gabonamennyiségek vásárlását, szállítását, kezelését s mindezekkel olyan nagy kockázat viselését kénytelen vállalni, amely, egyebekről nem is szólva, a törvényhatóság teljesítőképességének megfeszítését teszi szükségessé s anyagi erejével arányban alig áll.

A kormány ezeknek tudatában igyekezett a törvényhatóságok helyzetén könnyíteni, s a 2.672/1915. M. E. sz. rendeletben több oly lehetőséget biztosított, amelyekkel a törvényhatóság feladata egyszerűsíthető s kockázata csökkenthető. Részemről ugyanezt az intenciót tartva szem előtt, a kontemplált lehetőségeket a következőkben kívánom a törvényhatóság előtt megvilágítani.

Magát a kockázatot közelebbről vázolni nem szükséges. A törvényhatóság előtt eléggé világos, hogy minden olyan eshetőség, amely külföldi gabonának az országba való bejövetelét tenné lehetővé, megszüntetheti a lakosságnak a hatósági gabonára való ráutaltságát, s szemben azzal, hogy az maximális áron vásároltatott, a törvényhatósági készlet kelendőségét ár szempontjából is lefokozhatja. Nem szólva tehát a romlási és egyéb kallódási százalékokról, ez az egy eshetőség egymagában is elég arra, hogy a beszerzés tekintetében óvatosságra intsen.

A két főkövetelmény.

Ez a köteles óvatosság pedig két követelményt állít fel: 1. azt, hogy a *törvényhatóság semmivel se vásároljon többet, mint amennyit vásárolnia feltétlenül szükséges*; 2. azt, hogy a *vásárolt készletnek a fogyasztók által való tényleges átvételét mentől hatékonyabban biztosítsa*.

Ezzel a kettővel megelőzheti a törvényhatóság annak a lehetőségét, hogy bármiféle fölösleges készlet értékesíttetlenül maradjon raktárában, s elkerülheti azt is, hogy a készlet értékesítése körül számítható veszteség érhesse.

Az elsőre a beszerzendő készlet csökkentésére előlídezett rendelet kellő módot ad.

Ellátottak.

A rendelet ugyanis a maga intézkedéseivel két csoportra osztja az ország és a törvényhatóságok lakosságát. Az első csoportot alkotják azok, akiknek mint termelőknek a rendelet 2. §-a meg-

engedi azt, hogy termésükből a saját szükségletüknek megfelelő mennyiségű gabonát szabadon megtakaríthassanak. Ez tehát az ellátottak csoportja.

Ellátatlanok.

A második csoportot pedig alkotják azok, akik nem termelők, vagy termelők ugyan, de saját szükségletükre sincs elegendő termésük. Ez az ellátatlanok csoportja, s azoknak, akik ebbe a csoportba tartoznak, a rendelet 4. §-a azt engedi meg, hogy törvényhatóságuk területén közvetlenül a termelőtől maguk vásárolhassanak annyi gabonát, amennyi a rendeletben körülhatárolt szükségletük fedezésére elég.

Termelő törvényhatóságok.

Olyan törvényhatóságokban tehát, amelyeknek területén jelentékeny termelés van, nem lesz e két rendelkezés folytán semmi akadálya annak, hogy a lakosság zöme maga fedezze a szükségletét.

Ellátandók.

Ezeknek a törvényhatóságoknak készletet beszereznie legfeljebb csak a *lakosság ama töredékesebb kontingense* számára lesz szükséges, *amely még hitelének igénybevételével sem képes arra, hogy egész esztendei készletet előre megvásárolhasson, vagy amelynek — leginkább egy-egy elszigetelt r. t. város területén — nincsen kellőleg módjában a termelővel közvetlen érintkezésbe jutnia.*

A kellő termeléssel bíró törvényhatóságokban ezek szerint a 2. és 4. §. kellő kihasználásával a beszerzendő készletet a legszegényebb osztály és a termelőtől elzárt lakosság szükségletének mértékéig le lehet szorítani.

Kevésbé termelő törvényhatóságok.

Más elbírálás alá esik az 1. alatt említett követelmény azoknál a törvényhatóságoknál, amelyek akár városi jellegüknél, akár klimatikus és orografikus viszonyaiknál fogva gabonatermeléssel egyáltalán nem, vagy nem a kellő mértékben bírnak.

Ellátandók.

Ezeknél az ellátandók csoportja — minthogy a 4. §. szerinti közvetlen vásárlás csak a törvényhatóság területére van megen-

gedve — szinte az egész lakosságot felöleli. Ezeknél tehát a nagy készletnek a törvényhatóság által való beszerzése nem lesz elkerülhető.

Minthogy azonban ilyenformán az 1. alatt említett követelmény az ilyen törvényhatóságokban alig valósítható meg, annál nagyobb súlyt kell helyezniök a másik követelmény biztosítására, arra, hogy a beszerzett gabonának a fogyasztók által való átvételét kellő garanciával vegyék körül.

A garancia.

Ami már most ezt a garanciát illeti, hathatós garancia e tekintetben csak az lehet, ha *minden fogyasztó — aki ellátásra igényt tart — a szükségletének megfelelő gabonamennyiség átvételére a bejelentéssel egyidejűleg egyuttal kötelezettséget vállal.* És itt belekapcsolódik már a kérdésbe a törvényhatóság összszükségletének szempontja is.

A szükséglet megállapítása.

A törvényhatósági összszükséglet megállapítása ugyanis az ellátandók számának megállapítását feltételezi. Minthogy azonban lehetnek és vannak termelők, akik a rendelet 1. §-a szerint saját szükségletüket saját termésükből fedezték, és termelők, akiknek termése saját egész évi szükségletükre sem elég; vannak továbbá nem termelők, akik szükségletüket a 4. §. alapján beszerezték, s nem termelők, akik saját szükségletüket a 4. §. alapján sem szerezhették be, — a lélekszámnak, távollevőknek, termelők és nem termelők számának semmiféle elvi kombinációja révén sem lehet majd megállapítani, hogy végeredményben milyen száma a lakoságnak maradt ellátatlanul.

Egyénenkénti bejelentés.

E tekintetben csak az egyénenként (háztartásonként) való szükséglet-bejelentés teremthet kellő világosságot, csak ez nyújthat megbízható támpontot annak a megállapítására, hogy a törvényhatóságnak mekkora készletről kell és szabad gondoskodnia.

Amint az a 2.072/1915. M. E. sz. rendelet 6. §-ából ismeretes, a szükséglet megállapítása tekintetében való végleges döntés hatáskörömbe tartozik. Midőn már itt megjegyezni kívánom, hogy ebbeli döntésemnél általánosságban ezeket a bejelentéseket fogom

alapul venni, reámutatok arra is, hogy a szükséglet bejelentése egyúttal a legjobb alkalom arra, hogy a bejelentő a részére vásárolt készlet egészen vagy fokozatosan való átvételére kötelezettséget vállaljon, s ezáltal megteremtessék a törvényhatóság gabonájának elhelyezésére vonatkozó ama biztosíték, amely, mint az imént hangsúlyoztam, a vállalt kockázat ellensúlyozására nélkülözhetetlenül szükséges.

Fejenkint igénybe vehető mennyiség.

Itt kell rátérnem arra is, hogy egyénenként milyen mennyiségű gabona lesz számításba vehető.

A 2.072/1915. M. E. számú rendelet 4. §-ának harmadik bekezdése azokat, akik a termelőktől közvetlenül vásárolnak, fejenként és havonként — ha mezőgazdasággal vagy más őstermeléssel foglalkoznak — összesen 18 kiló, ha nem mezőgazdasággal foglalkoznak, 10 kiló gabona vásárlására jogosítja fel.

Ez a rendelkezés a 6. §. szerint vásárolható törvényhatósági beszerzésre kiterjesztve nincs, s a szakasz a törvényhatóság által beszerezhető egész készlet meghatározását fenntartás nélkül hatáskörömbé utalja.

Minthogy azonban a rendelet 4. §-ában megállapított mennyiség tapasztalati adatok, a foglalkozás szerint változó táplálkozási viszonyok és hygienikus szükségleti szempontok figyelembe tartásával van meghatározva, általánosságban ennek az alapnak, mint maximális mennyiségnek korlátai között fogom magam részéről is a szükségletet számításba venni.

Annak a meghatározását, hogy a törvényhatóság eme maximumon alul az ellátást milyen fejenkénti mennyiségre óhajtja leszállítani, befolyásolni ezuttal nem kívánom; csak itt is utalok arra, amit a fölös készletek beszerzése tekintetében immár elmondottam s megjegyzem, hogy a maximumot csak ott óhajtom alkalmazni, ahol azt különleges viszonyok beigazolt fennforgása szükségessé teszi.

A teendő intézkedések.

Az elmondottak következtében a törvényhatóságnak mindekelekelt a következőkkel kell tisztába jönnie, illetőleg a következő intézkedéseket kell tennie:

1. Amennyiben az eddig meg nem történt volna, *tájékoztatást kell szereznie arról, hogy a törvényhatóság területén a terméseredmény kielégítő-e.* Olyan-e, amely az összlakosság szükségletének fedezésén túl, eladható fölösleget is nyújt; olyan-e, amely csak e szükséglet fedezésére elég; olyan-e, amelyet importtal kell kiegészíteni.

(Ez a tájékozódás természetesen csak megközelítő lehet; terméssziszitika, összeírás stb. nem szükséges, hanem a helyi gazdasági tényezők adatai e tekintetben elég felvilágosítást szolgáltathatnak.

Ott, ahol a termés a szükségletet nem fedi, a hiány megközelítő mértékének jelzetével célszerű lesz ezt a körülményt hozzám sürgősen bejelenteni, hogy a meglevő termés kiszállításának megakadályozására a lehető intézkedéseket megtehessem).

2. Akár elegendő a termés az összszerükséglet fedezésére, akár nem elegendő, haladéktalanul a legkiterjedtebb és legbehatóbb módon *figyelmzettetnie kell a lakosságot*, hogy

a) minden termelő a saját egész évi szükségletének megfelelő mennyiséget megtartani el ne mulassza;

b) mindenki, aki nem termelő, vagy nincs elég saját termése, a törvényhatóság területén igyekezze magát gabonával közvetlenül a termelőktől való vásárlás útján ellátni.

(Ennél a kérdésnél az elől már hangoztatott kockázatra való tekintettel nem elég az egyszerű kihirdetésre szorítkozni, hanem a községi előljárók, járási és központi tisztviselők útján, esetleg birtokosok, lelkészek, tanítók stb. bevonásával kell a népre hatni.)

3. Tájékoztatást szerezni arról, hogy a 2. pont a) és b) alpontjai alatt említett módozatok révén el lesz-e látva a lakosságnak akkora kontingense, hogy a törvényhatósági készlet beszerzése egészen mellőzhetővé váljék. Ennek alapján a *törvényhatósági bizottság közgyűlésében indokolt határozatot hozni az iránt, hogy ilyen készlet beszereztesse-e*, vagy sem. (Az erre vonatkozó tájékoztatást a normalis termelési és fogyasztási viszonyoknak az ideikkel való egybevetése; a vagyonsági viszonyok számításba vétele; a helyi organumok jelentései stb. adhatják.

A hozandó határozat nagyfontosságára külön is reámutatok. Tekintettel a kockázatra — mint előlmondottam — minden fölösleges beszerzéstől tartózkodni kell ugyan, sem a kockázattól, sem

a beszerzés egyéb terheitől való visszarettenés azonban nem indokolhatná, ha felületes vagy túlaggályos felfogás miatt a lakosság szegény, vagy a termelővel való érintkezésből kizárt részleges állapotnak tétetnék ki. Már pedig a termésünkhöz a hadsereg és egyéb tényezők fogyasztása által fűzött igények mellett, számítani kell arra, hogy a gabonakészletek már az évad korai felében lekötött helyzetbe kerülhetnek. Utólagos beszerzések reményére építeni tehát igen kockázatos lehet).

4. Ha az előző pontban említett határozattal a beszerzés szüksége mondatott ki, azonnal intézkedni kell az iránt, *hogy mindenki, akinek ellátásra igénye van, ezt a szükségelt mennyiség megjelölésével és igazolásával bejelentse. A lakosságot egyúttal figyelmeztetni kell, hogy a bejelentő a bejelentett mennyiség átvételére és árának kiegyenlítésére kötelezettséget vállal.*

A bejelentési lapot vagy ívet ennek megfelelően kell szerkeszteni.

(Úgy az erre vonatkozó felhívás, mint a bejelentés és kötelezés formájára és keresztülvitelére nézve a törvényhatóságnak saját különleges viszonyainak figyelembe tarthatása végett szabad keze van. Természetes azonban, hogy a bejelentésnek községenként, írásba foglaltan, záros határidőhöz kötötten kell történnie. Legcélzerűbben megfelelő számú bizottság előtt, avagy városokban a lisztkereskedelemmel foglalkozó üzletek útján, amelyek aztán a liszt kiosztással is megbízhatók.

Az igénylés szemes gabonára vagy lisztre, vagy mindkettőre szólhat, természetesen azonban, hogy az ellátást nyújtó törvényhatóság e tekintetben is tehet megszorító rendelkezést.

A bejelentéseknél gondoskodni kell a kívánt lisztminőségek megjelöléséről. Az erre vonatkozó kívánságokat a törvényhatóság természetesen csak a fennálló kiőrlési szabályok keretében teljesíti.

A bejelentéseket községenként és törvényhatóságonként összegezni kell és a kívánt lisztmennyiséget át kell számítani gabonára.

A bejelentés igazolása alatt a személyazonosság és a családtagok, háztartásban ellátottak számának igazolását kell érteni. Az erre szolgáló mód meghatározása a törvényhatóságra van bízva.)

5. A bejelentések alapján a törvényhatósági készlet vásárlására engedélyt kell kérni (6. §.), s ezt a kérvényt a kereskedelem-

ügyi miniszter úrhoz intézve, a bejelentések és határozattal együtt, a szükséglet fölötti döntés végett nálam kell bemutatni.

(Ezt a kérvényt fel kell szerelni a történt intézkedésekre, a liszt-, illetve gabonaszükséglet igazolására stb. vonatkozó adatokkal (bejelentések), a hozott törvényhatósági határozattal stb.)

Tartalék-készlet.

A szükséglet megállapításával kapcsolatban még arra a körülményre kívánom felhívni a törvényhatóság figyelmét, hogy a bejelentések alapján beszerzett készlet határozott megrendelés jellegével bír, a megrendelőnek kiszolgáltatandó, s így ha pusztán csak a bejelentett mennyiség szereztenék be, a törvényhatóságnak olyan gabonája, amellyel valamely előre nem látott szükségleteket fedezhetne, nem volna. Már pedig ilyen előre nem látott eshetőségek bekövetkezése könnyen feltételezhető. (Nagyobb számú idegennek a városba vagy községbe özönlése; a készletben előfordult romlás; egyesek előrelátásának hiánya.) Az erről való gondoskodás végett célszerű tehát egy bizonyos, de nem nagyarányú tartalék beszerzését venni számításba s a magam részéről megjegyzem, hogy ilyen mérsékelt tartaléknak a szükséglet keretébe való felvétele elől nem fogok elzárkozni.

Nehogy pedig e tartalék beszerzése a törvényhatóság anyagi kockázatát növelje, már itt megjegyzem azt is, hogy a tartalék beszerzésének költségét, illetőleg veszteségi eshetőségét, az eladási árak kalkulációjába lehet belevonni.

Ipartelepek, szövetkezetek, intézmények stb. szükséglete.

A törvényhatóság szükségletének megállapításával összefügg a rendelet 6. §-ában említett szövetkezetek, ipartelepek, intézetek szükségletének ügye is.

Minthogy az általánosságban előrebocsátottak szerint a törvényhatóságnak semmi érdeke sincs abban, hogy magát nagy készletek beszerzésének feladatával terhelje, — nincsen ok rá, hogy ezeket az intézményeket a törvényhatóság a törvényhatósági ellátás körébe vonni különösebben igyekezzék. Viszont azonban ezek a tényezők szintén csak »átvételi kötelezettség« mellett vehetnének részt a törvényhatósági ellátásból; ilyen ellátás esetén concurrentiájukkal nem bonyolítanak a törvényhatósági gabona

helyzetét, s az általuk ellátottak külön nyilvántartásának szüksége is elesnék.

Nincs tehát a törvényhatóságnak oka arra, hogy ellátásuk feladatától vonakodjék. Sőt, mint ez a mondottakból kitűnik, bizonyos előnyei is lehetnének annak, ha az ellátás egészen egységes volna. Végeredményben tehát ez a kérdés a törvényhatóságok szempontjából szinte közömbös. Fontos és mindenesetre szükséges csak az, hogy a törvényhatóság a területén lévő ilyen tényezőket záros határidő alatt való nyilatkozattételre szólítsa fel az iránt, kívánnak-e általában részesülni a törvényhatóság által való ellátásban, s ha igen, mint egységes tényező, avagy tagjaik, munkásaikra nézve egyénekenként külön-külön kívánnak-e elláttatni.

Igenlő esetben az általuk bejelentett és igazolt mennyiség a törvényhatósági szükséglet keretébe beszámítandó lesz, igenlő és nemleges esetben pedig egyaránt az iránt kell intézkedni, hogy az ezáltal ellátott lakosság törvényhatósági ellátásra kétszeresen, illetőleg egyáltalán számításba ne vétessék.

Feldolgozásra kívánt készletek.

A szükségletet illetőleg végül a 2.072/1915. M. E. sz. rendeletnek 10. §-áról kívánok még megemlékezni. Ez a szakasz az ipari feldolgozásra szükségelt gabona beszerzésének módozataira nézve külön rendeletet helyez kilátásba. E tekintetben tehát ennek a rendeletnek az intézkedései lesznek majdan irányadók.

Részleges ellátás.

Külön is felemlítem, hogy a szükséghez képest a törvényhatóság egészére kiterjedő ellátás helyett egyes reászorult részek ellátására lehet szorítkozni.

A kis- és nagyközségek ellátásának ebben az esetben is a törvényhatóság útján kell történnie, mert részükre a 6. §. külön önálló bevásárolhatási jogot nem biztosít.

A r. t. városok ellátása.

A r. t. városok ellátása azonban ilyen esetben is, de akkor is elkülönítetten eszközölhető, ha a törvényhatóság egyébként egész területére nyújt ellátást.

A r. t. városok ellátása tekintetében tehát a törvényhatóságoknak határozottan állást kell foglalniok. Természetes, hogy vagyonfelügyeleti köteleességükből következő teendőik alól a törvényhatóságok a r. t. városnak elkülönített ellátása esetén sem mentesülnek, s a r. t. város vásárlási engedély iránti kérelmét is a törvényhatóság útján kell bemutatni s annak egész eljárását a törvényszerű felügylettel kell kísérni.

A r. t. városokra nézve külön ellátásuk esetén a jelen rendeletben foglaltak az önként értetődő változásokkal irányadók.

II.

A bevásárlás.

A törvényhatósági készlet nagyságának az elmondottak alapján történt megállapítása után a készlet tényleges beszerzésének kérdésével kell foglalkozni.

Tekintettel arra, hogy a gabonaárak augusztus hó 21-től alacsonyabbak, a beszerzésre nézve egyik főkérdés a beszerzési időpont meghatározása lesz.

Országos Bevásárlási időpont.

Az augusztus hó 21-ével beálló árcsökkenés azt tenné a törvényhatóság érdekévé, hogy ennél későbbi időre halasztassék a beszerzés. Viszont azonban az a szempont, hogy a törvényhatóság még a Haditermény Részvénytársaság és más jogosultak előtt, vagy legalább azokkal egy időben, még akkor vásárolhasson, amidőn a számára kedvezően fekvő készletek ki nem merítették, azt javallaná, hogy a bevásárlás ne halogattassék. Nemcsak törvényhatósági, de országos érdek is volna ugyanis, hogy a gabona-termésnek elosztása által, a szállítási lehetőségekkel szemben fel-támadó fokozott igények mellett, minden törvényhatóság egy, az ő területével lehetőleg határos — ha lehet épen összeeső — kör-zetből fedezhesse a maga szükségletét.

Itt tehát két érdek áll szemben egymással; egyikük a gyors vásárlást, másikuk a vásárlásnak későbbi időpontra való hagyását kívánja.

Bevásárló megbízott.

Ennek a két érdeknek kiegyenlítése a beszerzés módozatainak második kérdéséhez vezet, ahhoz, hogy a törvényhatóság a bevásárlást ki által eszközöltesse.

A 2072/1915. M. E. sz. rendelet e tekintetben két lehetőséget teremtett. A 6. §. szerint a törvényhatóság saját speciális megbízottja által vásároltathat, ha a kormány hatósági vásárlási engedélyét elnyerte. De vásároltathat a 8. §. szerint az állam által alapított Haditermény Részvénytársaság útján is.

Vásárlás a Haditermény R.-t. útján.

Ha a törvényhatóság arra határozta magát, hogy a vásárlási megbízást ennek a részvénytársaságnak adja, akkor az imént vázolt érdekösszeütközés önként eloszlik. A részvénytársaság ugyanis, amely vásárlásai tekintetében sem körzethez, sem időhöz kötve nincsen, a szállítási költségek és lehetőségek kiméltése érdekében azt a gabonát fogja a törvényhatóság részére biztosítani, amely számára a legkedvezőbbben fekszik.

Miután a piac aránytalanul legerősebb vásárlója: a Haditermény R.-t. a törvényhatóság megbízottjává válik, a gyorsan való bevásárláshoz fűződő egyébérdekek is elesnek, mert a részvénytársasággal módja van a törvényhatóságnak akként kötni meg az ügyletet, hogy a gabonának egész mennyisége meghatározott részletekben, de csak augusztus hó 21-ike után, vagyis a legalacsonyabb ártétel mellett szállíttassék. (A fizetendő ár tekintetében pedig a szállítási idő az irányadó.)

Vásárlás külön megbízott útján.

Másként áll a helyzet, ha a törvényhatóság saját külön megbízottja által kíván az elnyert vásárlási engedély alapján vásároltatni. Ebben az esetben kevésbé lesz elkerülhető, hogy legalább a beszerzendő készlet egy részét az augusztus hó 21-ét megelőző magasabb áron ne fizesse, hacsak a saját felelősségére nem akarja vállalni azt az eshetőséget, hogy vásárlása már csak olyan időben fog effektuáltatni, amikor a területileg közel fekvő készletek már más kezekbe jutottak.

Ebben az esetben is azonban lehetőleg akként kell az üzletet megkötni, hogy a szállítások a feltétlen szükség által parancsolt időközökben fokozatosan történjenek, miáltal a magasabb árak fizetésének szüksége elkerültessék.

A két módózat összehasonlítása.

Ilyen körülmények között kétségtelen, hogy a magasabb gabonaárak elkerülése szempontjából a Haditermény R.-t. által való vásárlásnak bizonyos előnyei mutatkoznak, ezeket az előnyöket azonban nem volna helyes véglegesen döntőknek tekinteni ama kérdés elbirálásánál, hogy a törvényhatóság a maga vásárlását ezen részvénytársaság; avagy saját megbízottja által teljesíttesse-e. Jelen-tős súllyal esik latba e tekintetben az a kérdés, milyen financiaális és egyéb feltételek mellett hajlandó a r.-t. a törvényhatóságok vásárlásait lebonyolítani. A részvénytársaság ugyanis altruistikus alapon (5⁰/o-on felüli nyereségét közcélra szolgáltatja be) működik ugyan, de a működésével járó költségek által feltételezett jutalékról szintén le nem mondhat, s nincsen kizárva, hogy a törvényhatóságnak módjában állhat más oldalról olyan ajánlatot szerezni, amely a r.-t. jutalékán alul marad, és egyéb előnynyújtással ellensúlyozza azt a megtakarítást is, amelyet a r.-t. révén a gabonaárak tekintetében — amint arról fentebb szó volt — el lehet érní.

Különösen is felhivom tehát a törvényhatóságot, hogy ezt a kérdést igen gondos előkészítés és mérlegelés tárgyává tegye.

Ajánlatok beszerzése.

A magam részéről gondoskodtam arról, hogy a Haditermény R.-t. kötelező ajánlatba foglalja azokat a feltételeket, amelyek mellett a törvényhatóságok kötéseit vállalja, s ezt az ajánlatot annak idején közölni fogom. A törvényhatóságnak ellenben különös gondjaiba ajánlom, hogy a vásárlás eszközzésére más oldalról igyekezzen kedvező ajánlatra szert tenni, s ezek összehasonlítása révén foglaljon aztán állást ebben a jelentős kihatású kérdésben.

A folytatólagos intézkedések.

A bevásárlás kérdésében tehát a teendő intézkedések nagy vonásaikban, a fent már 1—5. pontok alatt felsoroltak kiegészítéssel, a következők lesznek:

6. Ajánlatokat beszerezni a bevásárlás eszközzésére s azokat a Haditermény-Részvénytársaság ajánlatával összehasonlítva, az elmondottak pontos mérlegelése mellett dönteni a bevásárlási megbízásra nézve.

Az eredményt hozzám, indokolás kíséretében, hozzájárulás végett bejelenteni.

7. Gondoskodni a gabona átvételéről, raktározásáról, őrléséről, kiosztásáról. (A 7. pont alatt foglaltakat a kész liszt előállításáig legcélszerűbb — úgy, amint az a folyó évi tavaszi ellátás során történt — ismét a malomvállalatok által végeztetni. Erre nézve az akkor részemről közölt elvek irányadók lehetnek ezuttal is.

A kiosztás ezuttal az előzményeknek megfelelően az utalványrendszernek változtatását teszi szükségessé, amennyiben ezuttal a kiosztás alapját a jelentkezési ívek fogják képezni. Természetes azonban, hogy a fogyasztók által történt átvételt ezuttal különös gonddal kell nyugtáztatni s gondoskodni kell arról is, hogy az árút más, mint a jelentkezett fogyasztó, át ne vehesse. Ezt a történt jelentkezésről szóló igazoló lapok kiállításával igen gyakorlati módon lehet elérni.)

8. Meg kell állapítani az árat, amelyen a törvényhatóság az általa vásárolt készletet a jelentkezőknek tovább eladja. Mint-hogy itt a veszteségi kockázat, a tartalék stb.-nek a maximális árakon felül való kalkulációjáról is gondoskodni kell, ezeknek mikéntjére nézve külön rendeletben fogok a törvényhatóságoknak utmutatást nyújtani.

9. Gondoskodni kell a bevásárlási akció pénzügyi lebonyolításának mikéntjéről.

(Miután a bejelentés alapján való beszerzés mellett a készlet ára megtérül, a pénzügyi lebonyolítás csak előlegezés természetével bír. A törvényhatóságnak tehát nem volna célszerű saját erőforrásait, vagy éppen kölcsönt venni e célból igénybe. A pénzügyi lebonyolítás ezuttal is a legkedvezőbben a malomvállalatok útján történhetik, amint az a folyó év elején lisztcampagne alkalmából jó eredménnyel történt.)

A további részletek kidolgozása.

Az elmondottakkal csak nagy vonásaiban jelöltem meg azokat a teendőket, amelyek a törvényhatóságokra a lakosság liszttel való ellátásának kérdésében hárulnak. Az általam ezzel megadott kereten belül, a részletek kidolgozásában, az alternatív lehetőségek megválasztásában még igen sok feladat vár az autonomia részéről való megoldásra. A helyi viszonyok különbözőségére való tekintettel az eljárás mikéntjének további s ennél merevebb megkötését nem tartanám célravezetőnek, s annak meghatározását és végrehajtását azzal a nyugodt tudattal bizom a törvényhatóságra, hogy ezt a fontos nemzeti és életbevágó érdekű kérdést az ügy komolyságához mért megfontolással fogja gondoskodása tárgyává tenni.

Ebben bizva kijelentem azt is, hogy nincsen kifogásom az ellen, ha a törvényhatóság helyi követelmények vagy lehetőségek alapján a jelen rendeletben foglalt tájékoztató irányelvektől eltérő eljárási módozatot állapít meg. Ez esetben azonban igazolnia kell azt, hogy az általa kívánt eljárási mód a törvényhatóságra kedvezőbb és a fennforgó egyéb érdekek sérelmével nem jár.

Midőn azonban ezzel a bizalommal teszem le a lakosság és a közélet ilyen jelentős kérdésének a sorsát a törvényhatóság kezébe, egyúttal kijelentem, hogy úgy a szükséglet megállapítása, mint a vásárlási kérelmek tárgyalása során figyelemmel fogom kísérni, vajjon az ezen rendeletben foglaltak a kellő mérlegelésben részesültek-e, s állásfoglalásomat a tapasztalandókhoz fogom alkalmazni.

Előző határozatok.

Végül felhívom a törvényhatóságot, hogy amennyiben az új termésből való ellátás kérdésében már ezt megelőzőleg hozott volna határozatot, azt e rendeletem nyomán tegye átvizsgálás s megfelelő módosítás tárgyává.

Jelentéstétel.

A gabonabeszerzésre és ellátásra vonatkozó eljárásról hozzám részletes s ezen rendeletem szerkezetének megfelelően tagolt jelentést kell tenni.

Budapesten, 1915. évi július hó 29-én.

Sándor János s. k.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.511. M. E. számú rendelete,

az 1915. évi tengeritermésnek zár alá vételéről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján az 1915. évi tengeritermés tekintetében a következőket rendeli:

1. Az 1915. évi tengeritermésnek zár alá vétele.

1. §.

A közélélmezésnek és a közszükségletnek az 1915/16. gazdasági év folyamán, illetőleg ezen a gazdasági éven belül a jelen rendelet hatályon kívül helyezéséig leendő biztosítása érdekében az 1915. évi tengeritermésnek árúsítása és egyébként való forgalombahozatala csak a minisztérium rendelkezései értelmében és az általa megállapított feltételek mellett történhetik.

E végből minden termelőnek 1915. évi tengeritermelése a közélélmezés és a közszükséglet célszerű biztosítása érdekében a jelen rendelettel zár alá helyeztetik, és a felől a termelő a jelen rendelet érvényességének ideje alatt csak az abban megszabott korlátok között rendelkezhetik.

A jelen rendelet alkalmazásában termelőnek kell tekinteni azt is, aki az 1915. évi termésből munkabér, részesművelés, vagy konvenció fejében kap a termelőtől tengerit. Ehhez képest a zár alá vétel a munkabér, részesművelés, vagy konvenció fejében kapott tengerire is kiterjed, és a birtokos azzal szintén csak a jelen rendeletben megszabott korlátok között rendelkezhetik.

2. §.

A termelő termésének azt a részét, amelyet saját házi és gazdasági szükségletére magának megtarthat, erre a célra szabadon felhasználhatja.

A házi szükséglet címén az 1916. évi tengeritermés felhasználásáig terjedő időre azon személyek figyelembe vételével, akik a termelő (1. §.) háztartásában rendszerint természetben ellátást élveznek, annyi tengerit lehet számításba venni, mint amennyi tengeri rendes viszonyok között azon a vidéken ilyen célra hasonló időtartam alatt rendszerint szükséges.

Gazdasági szükséglet címen az 1916. évi tengeritermés felhasználásáig terjedő időre csak a természetben kiszolgáltatandó

terménybeli járandóságok (alkalmazottak, cselédek, munkások munkabére, része, konvenciója), a vetőmag és az állatállomány szükséglete vehető számításba. Ezen a címen a termelőnek nem csupán a termés helyén, hanem másutt levő gazdaságában felmerülő ott nem fedezett szükséglete is számításba vehető.

Mezőgazdasági szeszőzdejében való feldolgozásra tengeriterméséből a termelő a m. kir. pénzügyminiszter által 1915. évi szeptember 7. napján 99.700. sz. a. kiadott rendelet¹⁾ (a Budapesti Közlönynek 1915. évi szeptember hó 8-iki számában) 5. §-ának megfelelő mennyiséget használhatja fel.

Arra nézve, hogy a termelő egyéb üzemében mennyit használhat fel, a jelen rendelet 10. §-a irányadó.

3. §.

Tengeritermését köteles a termelő a jelen §-ban megjelölt közigazgatási hatóság felszólítására az 1914 : L. t.-c. 2. §-a és az 1915 : XIII. t.-c. 1. §-a értelmében bejelenteni vagy feltárni, és a termésnek a saját házi és gazdasági szükségletét meghaladó részét közszükségleti célokra az 1914 : L. t.-c. 3. §-a értelmében átengedni.

Azt, hogy tengeriből egyes törvényhatóságok területén mily mennyiségeket kell közszükségleti célokra igénybe venni, a földművelésügyi miniszter állapítja meg.

Az egyes törvényhatóságokra kivetett mennyiségnek a törvényhatóság területén fogyanatosítandó igénybevételét a törvényhatóság első tisztviselője a földművelésügyi miniszter által kiadandó rendelet szerint intézi.

Az igénybevétel tárgyában kis- és nagyközségekben a főszolgabíró, rendezett tanácsú városokban a rendőrkapitány, illetőleg helyettesük, törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács által megbízott tisztviselő, Budapest székesfővárosban a kerületi előljáró vagy helyettese, Fiume városában és kerületében a tanács által megbízott tisztviselő jár el.

Az átengedési kötelezettségek felől vita vagy panasz esetében az 1914 : L. t.-c. 7. §-ában említett hatóságok határoznak.

Ha az igénybevett tengeri még nincs letörve vagy lemorzsolva, a birtokos köteles a tengeri töréséről és morzsolásáról annak idején gondoskodni és a rendes gazda gondosságával ügyelni arra, hogy igénybevett készletének minősége az átvételig meg

¹⁾ Lásd az 1609. o.

ne romolják, és emberi élelmezésre alkalmas állapotban megmaradjon.

Az igénybevett készleteknek az igénybevételtől az átvétel időpontjáig való őrzéseért és gondozásáért a birtokosnak havor kint és métermázsánként 50 fillér jár: az őrzési és gondozási díj összege azonban métermázsánként 3 koronát meg nem haladhatja.

Az emberi élelmezésre alkalmas készletekért a hatóságilag megszabott legmagasabb ár (13. §.) fog térítésül fizettetni. Ha az igénybevett mennyiséget a hatóság morzsolatlan állapotban kívánja átvenni, a térítés 20%-kal kevesebb, mint a hatóságilag megállapított legmagasabb ár.

Ha az igénybevett készlet bármi okból megromlott és ezért közszükségleti célra kivetett mennyiségbe be nem tudható és át nem vehető, a megromlott készlettel mindazonáltal a törvény hatóság első tisztviselője rendelkezik, az ilyen készletekért azonban csak a minőségüknek megfelelő ár fog fizettetni, amely azonban a hatóságilag megállapított legmagasabb ár 75%-ánál nagyobb nem lehet.

A termelők kötelesek a jelen rendelet értelmében igénybevett készleteiket, a 4. bekezdés szerint eljáró hatóságok utasításánál megfelelően, a 2.072/1915. M. E. sz. rendelet¹⁾ 8. §-a alapján szervezett Hadi Termény-részvénytársaságnak vagy a hatóság által kijelölt szervnek a megállapítandó időben átszolgáltatni, és erre a célra a kijelölt legközelebbi vasúti vagy hajóállomáshoz szállítani. A térítés az árúnak a kijelölt állomásra történt szállítása sakor fizetendő.

Aki tengeritermését a hatóság felszólítására be nem jelent vagy fel nem tárja, vagy pedig azt elrejtí vagy eltitkolja, úgy szintén az is, aki igénybevett készletét elidegeníti, vagy az igénybevétel tárgyában intézkedő hatóság rendelkezéseit megszegi, az 1914: L. t.-c. 9. §-a értelmében kihágás miatt két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénz büntetéssel büntetendő.

4. §.

A tengeritermésnek a saját házi és gazdasági szükségleté meghaladó azt a részét, amelyet az előző §. alapján közszükségleti célokra igénybe nem vettek, a termelő adás-vétel útján vagy más módon elidegenítheti, de csak olyanok részére, akik a jelen rendelet értelmében (5. §., 7—10. §§.) a termelőtől tengeri

¹⁾ Lásd az 1550:

rit vásárolni jogosítva vannak. A termelő tengeritermésének a saját szükségletét (2. §.) meghaladó részével egyébként nem rendelkezhetik, azt fel nem használhatja, fel nem őröltheti, el nem idegenítheti, sem azon másnak jogot nem engedhet. A termelő, aki ennek ellenére termésével olyan részére rendelkezik, akiről tudja, hogy a jelen rendelet szerint vásárlási jogsultsága nincsen, vagy hogy azt túllépi, valamint az a termelő, aki tengerikészletét a köteles gondosság elmulasztásával a romlástól meg nem óvja, vagy azt szándékosan emberi élelmezésre alkalmatlanná teszi, ezért a jelen rendelet szerint felel.

Tilos a termelőnek tengeritermését annak a törvényhatóságnak a területéről, ahol a gazdasága van, elszállítani. Más törvényhatóság területén levő gazdaságába azonban tengerijét a termelő elraktározás vagy a jelen rendelet szerint megengedett felhasználás végett a törvényhatóság első tisztviselőjének engedélyével elszállíthatja. Az 1. §. 3. bekezdésében említett személyek a munkabér, rész vagy konvenció fejében kapott tengerit állandó lakásuk helyére akkor is elszállíthatják, ha ez a hely annak a törvényhatóságnak a területén kívül fekszik, ahol a tengeri termett. A földművelésügyi miniszter ott, ahol ez eddig is szokásban volt, a feltételek megállapításával engedélyt adhat arra, hogy a termelők tengerijüket tengelyen a szomszéd törvényhatóság területére elszállíthassák abból a célból, hogy azokat ott akár nyílt piacon, akár egyébként eladhassák olyanoknak, akiket a jelen rendelet a termelőktől való vásárlásra feljogosít.

A zár alá vétel a tengerinek végrehajtás útján való lefoglalását nem akadályozza, a lefoglalás esetében követendő eljárásra nézve a m. kir. minisztériumnak 1915. évi augusztus hó 9. napján 2.958/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletét¹⁾ (a Budapesti Közlönynek 1915. évi augusztus hó 10-iki számában) kell alkalmazni.

II. Vásárlás a vevőnek saját házi és gazdasági szükségletére.

5. §.

Aki maga nem termelő, vagy akinek saját házi és gazdasági szükségletét saját termése nem fedezi, az 1916. évi április hó 1. napjáig jogosítva van saját házi és gazdasági szükségletére akár elővétellel, akár készárúvétellel, megbízott útján is, bármely termelőtől, bárhol tengerit vásárolni. A kereskedelemügyi miniszter a földművelésügyi miniszterrel és a belügyminiszterrel egyet-

¹⁾ Lásd az 1613. o.

értve a vásárlásra megszabott határidőt egyes törvényhatóságokra nézve indokolt esetben meghosszabbíthatja.

A házi és gazdasági szükséglet megállapításánál a 2. §. 2. és 3. bekezdése irányadó. A fél vállalatában való feldolgozásra szánt, valamint az állathízlalásra egyébként szükséges tengerimennyiségek beszerzésére nézve a 10. §. szabályai irányadók.

6. §.

A saját házi vagy gazdasági szükséglet fedezésére az 5. §. alapján vásárolt vagy egyébként szerzett tengerit a szerző fél, amennyiben azt a családi vagy gazdasági viszonyainak változása miatt eladni kívánja, csak a 7., 8. és a 10. §-ok értelmében vásárlásra jogosultnak és csak a helyi közigazgatási hatóság engedelmével adhatja el.

III. Vásárlás közélélmzési és egyéb közszükségleti, valamint továbbeladási és ipari célokra.

7. §.

A közélélmzés biztosítása céljából a vármegyei és a városi törvényhatóságok, rendezett tanácsú városok, nagyobb ipari telepek, közlekedési és egyéb vállalatok, fogyasztási szövetkezetek, menhelyek, internátusok, kórházak, gyógy-, büntető-, javító-nevelő- és egyéb közintézetek az 1916. évi április hó 1. napjáig, illetőleg az 5. §. 1. bekezdésében megnevezett miniszterek által egyetértve esetleg megállapítandó későbbi határnapiig — akár rendes képviseleti szerveik, akár megbizottaik által — a termelőktől elővétel vagy készárúvétel útján az 1915. évi termésből annyi tengerit vásárolhatnak, mint amennyi tengeri az ellátandó személyek (lakosság, alkalmazottak, szövetkezeti tagok, ápoltak, növendékek, letartóztatottak stb.) házi és gazdasági szükségletére (2. §.) az 1916. évi tengeritermés felhasználhatóságig terjedő idő alatt előreláthatólag szükséges lesz.

A Hadi Termény-részvénytársaság és ennek bizományosai bárhol bármennyi tengerit vásárolhatnak.

8. §.

A gazdasági egyesületek vetőmagot saját tagjaik részére megbízás alapján közvetlenül a termelőtől vásárolhatnak.

A földművelésügyi miniszter mezőgazdasági szövetkezeteknek az általa megállapítandó feltételek mellett megengedheti, hogy vetőmagvakat továbbárúsítás céljaira vásárolhassanak s egy-

úttal megállapíthatja azokat az árakat, amelyeket a vásárolt vetőmag továbbeladásánál felszámíthatnak.

9. §.

Kereskedők (így nevezetesen fogyasztási szövetkezetek is), ha tengeri adás-vételével eddig is foglalkoztak, annak a törvényhatóságnak a területén, ahol üzleti telepük van, a termelőktől tengerit továbbeladás céljára is vásárolhatnak, de csak oly termelőtől, akinek eladásra szánt tengeritermése legfeljebb száz métermázsát tesz ki.

Az előbbi bekezdés alapján vásárolt tengerimennyiségeket a vevő csak az államnak vagy a Hadi Termény-részvénytársaságnak adhatja el.

Tilos a jelen §. 1. bekezdése alapján vásárolt tengeriért az ott említett kereskedőnek (fogyasztási szövetkezetnek) a továbbeladásnál olyan árat felszámítani, amely, habár a hatóságilag megállapított legmagasabb árat nem is haladja meg, mégis aránytalanul magasabb az általa a termelőnek fizetett áránál.

A fogyasztási szövetkezeteknek az a joga, hogy a jelen rendelet 7. §-a értelmében saját tagjaik házi és gazdasági szükségleteire a termelőtől vásárolhassanak, érintetlenül marad, és ilykép vásárolt tengerikészleteikre az előbbi bekezdések szabályai nem vonatkoznak.

10. §.

Tengerit felhasználó iparvállalatoknak, ideértve a mezőgazdasági üzemekkel nem kapcsolatos állathizlalással iparszerűen foglalkozó vállalatokat is, az elsőfokú iparhatóság meghallgatásával annak a törvényhatóságnak első tisztviselője, ahol a vállalat telepe van, megengedheti, hogy üzemük céljára a termelőktől megbízott útján is bárhol annyi tengerit vásároljanak, amennyi hasonló célra az 1913/14. gazdasági évben felhasznált tengerimennyiség háromnegyed részének megfelel.

Az engedély kiadását a törvényhatóság első tisztviselője a kereskedelemügyi miniszterhez, Horvát-Szlavonországokban a bánhoz haladéktalanul bejelenteni köteles, akik az engedélyt indokolt esetben vissza is vonhatják. A kereskedelemügyi miniszter a visszavonás felől a belügyminiszterrel és a földművelésügyi miniszterrel egyetértésben határoz.

Ha a vállalat telepe az 1913/14. gazdasági évben nem volt üzemben, avagy később létesült, a szükséges tengerimennyiségek beszerzéséhez az üzemviszonyok alapul vételével az engedélyt a

kereskedelemügyi miniszter a belügyminiszterrel és a földművelésügyi miniszterrel, Horvát-Szlavonországokban a bánnal egyetértésben adja meg.

A vevő köteles a jelen §. alapján beszerzett tengerimennyiséget annak feltüntetésével, hogy az hol tároltatik, a törvényhatóság első tisztviselőjének bejelenteni.

A hízlalótelep birtokosának tilos készletéből egy heti szükségletnél többet felörölni.

A szeszfőzdevállalatok részére, a m. kir. pénzügyminiszter 1915. évi 99.700. sz. rendelete szerint felhasználható tengerimennyiségek beszerzésére a pénzügyminiszter a földművelésügyi miniszterrel egyetértőleg esetenként ad ki engedélyt.

A pótkávégyártás és a keményítőgyártás céljaira beszerezhető és feldolgozható tengerimennyiségeket a 2.986/1915. M. E. számú rendelet,¹⁾ szerint a kereskedelemügyi miniszter a belügyminiszterrel és a földművelésügyi miniszterrel, Horvát-Szlavonországra nézve a bánnal egyetértőleg állapítja meg.

11. §.

Azok, akik a 9. és a 10. §. alapján vásároltak tengerit, a rendes gazda gondosságával kötelesek ügyelni arra, hogy az általuk beszerzett tengeri minősége a tengeri jogszerű elidegenítéséig vagy felhasználásáig meg ne romoljék, és emberi élelmezésre alkalmas állapotban megmaradjon.

A 10. §. alapján beszerzett tengerikészletét a vevő csak a 7., 8. és 10. §. értelmében vásárlásra jogosultnak és csak a helyi közigazgatási hatóság engedelmével adhatja el.

IV. Vásárlási jogosultság igazolása.

12. §.

A jelen rendelet alapján nyert mindennemű hatósági engedélyt (8. és 10. §§.) a vásárlás megkezdése előtt a vásárlás helyének községi előljáráóságánál (városi tanácsnál) be kell mutatni.

A 7. §. alapján vásárlásra jogosultak megbizottai, nemkülönben a Hadi Termény-Részvénytársaság bizományosai is, kötelesek a vásárlás megkezdése előtt a részükre kiállított igazoló okiratot a vásárlás helye szerint illetékes főszolgabírónál (városi polgármesternél) láttamozás végett bemutatni és a hatóságnak felhívásra felmutatni.

Akinek a jelen rendelet 5. és 9. §-a alapján van vásárlási joga-

¹⁾ Lásd az 1563. o.

sultsága, ezt a lakhelyére nézve illetékes községi előljáróság bizonyítványával igazolhatja.

V. A vételár.

13. §.

A jelen rendelet alapján eladott tengeriért nem köthető ki magasabb vételár annál, amely a szállítás (vasútra vagy hajóra feladás) idejében érvényben álló hatóságilag megállapított áraknak megfelel. Ezzel ellenkező megállapodás az ártöbblet tekintében hatálytalan.

A 7. §. szerint vásárlásra jogosultak az általuk vásárolt termények továbbeladásánál azokat az árakat számíthatják fel, amelyeket a kereskedelemügyi miniszter hagy jóvá, még pedig a 7. §. 1. bekezdésének esetében a belügyminiszterrel egyetértve.

A tengerire nézve az 1.114/1915. M. E. számú rendelettel¹⁾ (a Budapesti Közlönynek 1915. évi március hó 31-iki számában) megállapított legmagasabb árak a kapcsolatos rendelkezésekkel együtt továbbra is érvényben maradnak.

VI. Az ügyletek hatálya. Büntető rendelkezések.

14. §.

A jelen rendelet ellenére vásárlási jogosultság nélkül kötött ügylet teljesítését a vevő nem követelheti, és az ügyletből a netalán adott előleg visszafizetésén felül egyéb jogot sem érvényesíthet.

A jelen rendelet értelmében vásárlásra jogosulttal kötött ügyletet az eladó a kikötött feltételeknek megfelelően pontosan köteles teljesíteni, és e végből a vevő a közigazgatási hatóságnak segélyét is igénybe veheti. Ha az eladó olyan tengerit, amelyet a jelen rendelet szerint vásárlásra jogosultnak érvényesen eladott, a szerződésnek megfelelően a vevőnek át nem adja, azt a hatóság nála a közélélmzés és a közszükséglet céljára olyan áron veheti igénybe, amely az eladót a vevővel kötött szerződés értelmében a jelen rendelet szerint megilleti.

15. §.

Kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő :

¹⁾ Lásd az 1183. o.

1. az a termelő, aki az 1915. évi terméséből tengerit olyan részére idegenít el, akiről tudja, hogy a jelen rendelet szerint vásárlási jogosultsága nincsen, vagy hogy azt túllépi, valamint az a termelő, aki termésével a 4. §. ellenére más módon rendelkezik, úgyszintén az, aki a termelőtől az 5., 9. és 10. §. alapján vásárolt tengerit a 6., 9. és 11. §. ellenére vásárlásra nem jogosultnak adja el, vagy a 9. §. 1. bekezdése alapján vásárolt tengeri továbbeladásánál a 9. §. 3. bekezdésében meghatározott magasabb árat számít;

2. aki a termelőtől az 1915. évi termésből tengerit vétel útján vagy más jogügylettel a jelen rendelet ellenére vásárlási jogosultság nélkül, vagy annak túllépésével szerez;

3. aki olyan ügyletet közvetít, amelyről tudja, hogy a jelen rendelet rendelkezéseibe ütközik;

4. aki tengerikészletét a jelen rendelet ellenére a köteles gondosság elmulasztásával a romlástól meg nem óvja, vagy azt szándékosan emberi élelmezésre alkalmatlanná teszi;

5. aki a beszerzett tengerimennyiséget a 10. §. 4. bekezdése ellenére a törvényhatóság első tisztviselőjének be nem jelenti, valamint az, aki készletéből a 10. §. 5. bekezdése ellenére egy heti szükségletnél többet felőrlöttet.

A jelen rendelet ellenére szerzett készletekre nézve a rendőri büntető eljárás során a törvény értelmében elkobzásnak van helye. A 9. §-ba ütköző kihágás miatt jogerősen elítélt elveszti a 9. §-on alapuló vásárlási jogosultságát.

A jelen rendelet ellenére történt tengeribeszerzések hatóságilag nyomoztatni fognak, és azokat a hatóságnál bárki feljelentheti. A rendőri büntető eljárás során elkobzandó készlet értékének egyötöde a feljelentőt illeti; többi része a felmerült költségeknek levonásával a rokkant katonák segélyalapja javára fordíttatik.

A jelen rendeletbe ütköző kihágások miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágások miatt az ottani jogszabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

VII. Záró rendelkezések.

16. §.

A jövőbeli termés adás-vételének tilalmáról és érvénytelenségéről 1915. évi április hó 8. napján 1198/1915. M. E. sz. a. ki-

adott rendeletnek¹⁾ érvényben álló rendelkezései annyiban, amennyiben a jelen rendelettel nem ellenkeznek, továbbra is érvényben maradnak.

17. §.

Ha a földművelésügyi miniszter közszükségleti célokra az 1914. L. t.-c. alapján alapuló igénybevételt a jelen rendelet 3. §-ában említett készleteken kívül bármely más készletekre is elrendeli, a jelen rendelet 3. §-ának rendelkezéseit az ilyen igénybevételnél is megfelelően kell alkalmazni.

18. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Hatálya, amennyiben ez a rendelet a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott jogviszonyokra vonatkozik, Horvát-Szlavonországra is kiterjed. A Horvát-Szlavonországra kiterjedő rendelkezéseket, amennyiben végrehajtásuk nem a központi kormányt illeti, ott a bán hajtja végre.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 25-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

Országos Széchényi Könyvtár

687.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.757. M. E. számú rendelete,

az 1915. évi termésből az 1915/1916. évi termelési időszakban sörgyártás céljaira vásárolható és feldolgozható árpamennyiségekről.

A m. kir. minisztérium az 1915. évi buza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermésnek zár alá vétele tárgyában 1915. évi június 16-án 2.072/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet²⁾ 10. §-ához képest az 1915/16. évi termelési időszakban az 1915. évi termésből sörgyártás céljaira vásárolható és feldolgozható árpamennyiségek tekintetében a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

¹⁾ Lásd az 1317. o.

²⁾ Lásd az 1550. o.

1. §.

A magyar szent korona országainak területén lévő sörfőzdek az 1915/1916. évi termelési időszak alatt sörgyártás céljaira összesen mintegy 800.000 métermázsa árpát szerezhettek be, az engedélyezett mennyiségnek azonban a minisztérium további rendelkezéseig egyelőre csak felerészét dolgozhatják, illetőleg dolgoztathatják fel kizárólag sörfőzés céljaira felhasználandó malátává.

2. §.

Az 1. §. értelmében beszerezhető összárpa mennyiség a magyar szent korona országai területén levő sörfőzde vállalatok között minden egyes sörgyárra nézve egyenkint az 1913/1914. évi termelési időszakban termelt sörmennyiségek extrakttartalma alapján, illetve azon sörfőzdeknél, amelyek az 1913/1914. évi termelési időszak folyamán helyeztettek üzembe, termelési viszonyaik alapul vétele mellett eszközölt arányosítás szerint, a m. kir. minisztérium által egyidejűleg felosztott.

A felosztás a m. kir. pénzügyminiszter által az egyes sörfőzdekre illetékes kir. pénzügyigazgatóságokkal, a sörfőzdevállalat haladéktalan értesítése végett, közzétetett.

Az egyes sörfőzdevállalatok az általuk beszerezhető árpamennyiségeket másnak, mint a Hadi-Termény részvénytársaságnak el nem idegeníthetik, és azokra másnak jogot nem engedhetnek.

Az 1. §. határozmányai értelmében minden egyes sörfőzdevállalat, további intézkedésig, az általa beszerezhető árpamennyiségnek csak felerészét dolgozhatja, illetőleg dolgoztathatja fel malátává, míg az általa beszerezhető árpamennyiség felerészét meghaladó mennyiség felett a sörfőzdevállalatok, újabb kormányintézkedésig, nem rendelkezhetnek és azt semminemű célra fel nem használhatják. Az a sörfőzdevállalkozó, aki ennek ellenére az általa beszerezhető árpamennyiség felerészét meghaladó részmenyiséget feldolgoz, vagy azzal bármily irányban rendelkezik, ezért a jelen rendelet szerint felel.

3. §.

Minden sörfőzde a részére megállapított árpamennyiséget a Hadi Termény-részvénytársaságtól, vagy közvetlenül a termelőtől vásárolhatja, a termelővel kötött vételt azonban a Hadi Termény-részvénytársaságnál legkésőbb 24 óra alatt be kell jelentenie.

A beszerzés kizárólag az illetékes kir. pénzügyigazgatóságok

által — az e tárgyban külön kiadandó pénzügyminiszteri rendeletben foglalt mintának megfelelően — a fél kívánságához képest vagy az egész beszerezhető mennyiségre egy összegben, vagy az esetről-esetre beszerzendő részmennyiségekre nézve külön-külön kiállítandó utalvány alapján az abban megjelölt mennyiség erejéig történhetik.

A vásárlás megkezdése előtt a sörfőzdevállalat a kir. pénzügyigazgatóság utalványát a vásárlás helye szerint illetékes főszolgabírónál (városi polgármesternél) láttamozás végett bemutatni és a hatóságnak felhívásra felmutatni köteles.

A termelő a saját sörfőzdéje részére megállapított árpamennyiséget saját terméséből, kizárólag sörfőzés céljaira, visszatarthatja, és az 1., illetve 2. §. korlátai között feldolgozhatja, illetőleg feldolgoztathatja, ezt a körülményt s az általa visszatartott árpa mennyiségét azonban az illetékes főszolgabírónál (városi polgármesternél) és a pénzügyigazgatóságnál bejelenteni köteles.

4. §.

A sörfőzdek árpájukat malátává önálló malátagyárakban külön engedély nélkül is feldolgoztathatják.

5. §.

Az árpának malátázása után visszamaradt malátacsira kizárólag sajtolt élesztőgyártás céljaira használható fel. Amennyiben a malátacsira, ettől a rendelkezéstől eltérőleg, bármely más célra óhajtatnék igénybe vétetni, ehhez esetről-esetre a pénzügyminiszter engedélye kikérendő.

6. §.

A sörgyártás céljaira szolgáló árpamennyiségek ára tekintében a m. kir. minisztériumnak az 1915. évi június hó 23-án 2.077/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletében¹⁾ megállapított árak mérvadók, mindazonáltal azzal az eltéréssel, hogy a sörgyárak elsőrendű sörárpáért a hivatkozott rendeletben megállapított legmagasabb árakat 2 K-nál nem nagyobb összeggel meghaladó árat is fizethetnek.

7. §.

Úgy a Hadi Termény-részvénytársaságtól, mint a termelőtől beszerzett árpamennyiségek legkésőbb az átvételt követő 24 óra

¹⁾ Lásd az 1616. o.

alatt a sörfőzde, illetőleg a 4. §. esetében a malátagyárra illetékes kir. pénzügyigazgatóságnál, a beszerzési forrás megjelölésével, a beszerző sörfőzde által bejelentendők.

8. §.

A sörgyár által termelőtől vásárolt árpamennyiségek elszállításához szükséges szállítási igazolványt az ennek kiállítására hivatott hatóság csakis a pénzügyigazgatóságnak utalványa alapján állíthatja ki. A szállítási igazolvány adatait az említett utalvány hátlapjára rá kell vezetni.

9. §.

Az utalványban kitüntetett árpamennyiség beszerzésének és elszállításának megtörténtével az utalványt az azt kiállító kir. pénzügyigazgatóságnak kell beszolgáltatni.

10. §.

Kihágást követ el és az 1912:LXIII. t.-c. 15. §-ának 2. bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által az 1914:L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

a) az a sörfőzdevállalkozó, aki a részére megállapított mennyiségnél nagyobb mennyiségű árpát vásárolt, vagy az engedélyezett árpamennyiséget másnak, mint a Hadi Termény-részvénytársaságnak elidegeníti vagy másnak arra jogot enged;

b) az a sörfőzdevállalkozó, aki a részére megállapított árpamennyiség felerészét meghaladó árpát használ fel, vagy e rész-mennyiség felett a jelen rendelet ellenére egyébként rendelkezik;

c) az a sörfőzdevállalkozó, aki az általa beszerzett árpának malátázása után visszamaradt malátacsírát az 5. §. rendelkezése ellenére használja fel;

d) aki olyan ügyletet közvetít, amelyről tudja, hogy a jelen rendelet rendelkezéseibe ütközik.

A jelen rendelet ellenére szerzett árpakészletekre, valamint a jelen rendelet ellenére előállított malátakészletekre nézve a rendőri büntető eljárás során a törvény értelmében elközbzásnak van helye, és a kihágást elkövető sörfőzdevállalat a neki engedélyezett árpamennyiségnek be nem szerzett részére nézve további vásárlási jogosultságát elveszti.

11. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére terjed. Horvát-Szlavonországokban ezt a rendeletet, amennyiben végrehajtása az ottani önkormányzat körébe tartozik, a bán hajtja végre. Amennyiben ez a rendelet oly jogszabályokra utal, amelyeknek hatálya Horvát-Szlavonországokra nem terjed ki, helyettük ezekben az országokban az ottani jogszabályok irányadók.

Budapesten, 1915. évi július hó 26-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

688.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.936. M. E. számú rendelete,

az 1915. évi termésből az 1915/1916. évi termelési időszakban szeszgyártás céljaira visszatartható, illetőleg beszerezhető és feldolgozható rozs- és árpamennyiségek meghatározásáról.

A m. kir. minisztérium az 1915. évi búza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermésnek zár alá vétele tárgyában 1915. évi június hó 16-án 2.072/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet¹⁾ 2. és 10. §-ához képest az 1915/1916. évi termelési időszakban az 1915. évi termésből szeszgyártás céljaira visszatartható, illetve beszerezhető és feldolgozható rozs- és árpamennyiségek tekintetében a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §.

A magyar szent korona országainak területén lévő, fogyasztási adó alá eső szeszfőzdék az 1915/1916. évi termelési időszak alatt a szeszgyártás céljaira összesen mintegy tizezer métermázsa rozsot és négyszázezer métermázsa árpát tarthatnak vissza, illetve szerezhethetnek be. Rozsot és árpát alapanyag gyanánt csupán a sajtolt élesztőt is készítő szeszfőzdék fordíthatnak szesztermelésre, míg a sajtolt élesztőt nem készítő szeszfőzdék csakis árpát és ebből is csupán oly mennyiséget tarthatnak vissza, illetve szerezhethetnek be, amennyi a cefrézéshez használatos maláta előállítására szükséges. A fogyasztási adó alá eső

¹⁾ Lásd az 1550. o.

szeszfőzdek az említett termelési időszakban búzát, kétszerest és zabot egyáltalában nem dolgozhatnak fel.

2. §.

Az 1. §. értelmében visszatartható, illetve beszerezhető rozs és árpa összmenyiség a magyar szent korona országainak területén levő szeszfőzde vállalatok között minden egyes szeszfőzde-re nézve egyenkint az 1913/1914. évi termelési időszakban feldolgozott rozs- és árpamennyiségnek megfelelő mennyiséggel, illetve azon szeszfőzdeknél, amelyek az 1913/1914. évi termelési időszakot követőleg helyeztettek üzembe, a részükre kiosztott kontingens, kontingenssel nem bíró szeszfőzdeknél pedig évi 720 hl.-nyi alkoholtermelés alapul vétele mellett akként határozatják meg, hogy amennyiben keményítő tartalmú anyagok dolgoztattak fel, 1 hl. alkoholtermelvényre legfeljebb 30 kg., amennyiben pedig cukortartalmú anyagok dolgoztattak fel, 1 hl. alkoholtermelvényre legfeljebb 15 kg. árpa tartható vissza, illetve szerezhető be.

A feldolgozható rozs- és árpamennyiségeknek szeszfőzdeknél való felosztását az illetékes kir. pénzügyigazgatóságok végzik, amelyek a visszatartható, illetve beszerezhető rozs- és árpamennyiségeknek az egyes szeszfőzde-vállalatokkal haladéék nélkül való közlésére egyidejűleg utasítottak.

Az egyes szeszfőzde-vállalatok az általuk szesztermelés céljára beszerzett rozs- és árpamennyiségeket másnak, mint a Hadi Termény Részvénytársaságnak el nem idegeníthetik, és azokra másnak jogot nem engedhetnek.

3. §.

A termelő a saját szeszfőzdéje részére megállapított rozs- és árpamennyiséget saját terméséből kizárólag szeszfőzés céljaira visszatarthatja, és az 1. és 2. §. korlátai között feldolgozhatja vagy feldolgoztathatja. Amennyiben a szeszfőzde-vállalat a részére megállapított rozs- és árpamennyiséget mástól óhajtja beszerezni, azt a mezőgazdasági szeszfőzde-vállalat vagy közvetlenül a szeszfőzde-re nézve illetékes törvényhatóság területén levő valamely gazdaságból, vagy pedig a Hadi Termény Részvénytársaság útján, az ipari szeszfőzde-vállalat pedig kizárólag a most említett részvénytársaság útján szerezheti be. A nevezett részvénytársaságnak adott vételi megbízáshoz csatolni kell a beszerezhető rozs- és árpamennyiségről a 2. §. értelmében a pénzügyigazgatóságtól kapott értesítést.

Azt, hogy a szeszfőzde-vállalat az általa visszatartható vagy beszerezhető rozs- és árpamennyiséget részben vagy egészen saját terméséből tartja-e vissza, és mely községben lévő gazdaság terméséből, — vagy hogy azt az illető törvényhatóság területén levő mely gazdaságból szerzi közvetlenül be, illetve hogy annak beszerzésére a Hadi Termény Részvénytársaságnak adott-e megbízást, az illetékes főszolgabírónál (városi polgármesternél) és a pénzügyigazgatóságnál írásban azonnal be kell jelenteni.

4. §.

A szeszfőzde-vállalatok a szesztermelési célokra visszatartható, illetve beszerezhető árpájukat malátává önálló malátagyárakban külön engedély nélkül is feldolgoztathatják.

5. §.

A szeszgyártás céljaira szolgáló rozs- és árpamennyiségek ára tekintetében a m. kir. minisztériumnak az 1915. évi július 23-án 2.077/1915. M. E. szám alatt,¹⁾ valamint az 1915. évi július hó 27-én 2.812/1915. M. E. szám alatt²⁾ kiadott rendeleteiben megállapított árak irányadók.

6. §.

A saját termésből visszatartott, valamint a más gazdaságból, illetve a Hadi Termény Részvénytársaság útján beszerzett rozs- és árpamennyiségek legkésőbb az átvételt követő 24 óra alatt a szeszfőzde-re, illetőleg a 4. §. esetében az árpamennyiségek a malátagyárra illetékes kir. pénzügyigazgatóságnál a szeszfőzde-vállalat által írásban bejelentendők.

7. §.

A szeszfőzde által más gazdaságból beszerzett rozs- és árpamennyiségek elszállításához szükséges szállítási igazolványt az ennek kiállítására hivatott hatóság csakis a pénzügyigazgatóság által kiadott értesítés alapján állíthatja ki. A szállítási igazolvány adatait az említett értesítés hátlapjára rá kell vezetni.

8. §.

Az értesítésben kitüntetett rozs- és árpamennyiség visszatartásának, illetve a más gazdaságból való beszerzésének és elszállításának megtörténtével az értesítést az azt kiállító kir. pénzügyigazgatósághoz kell beszolgáltatni.

¹⁾ Lásd az 1616. o.,

²⁾ Lásd az 1625. o.

9. §.

Kihágást követ el és az 1912 : LXIII. t.-c. 15. §-ának 2. bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő :

a) az a szeszfőzde-vállalkozó, aki a részére megállapított mennyiségnél nagyobb mennyiségű rozst vagy árpát szerzett be, vagy dolgozott vagy dolgoztatott fel, vagy pedig a beszerzett rozs vagy árpamennyiséget másnak, mint a Hadi Termény Részvénytársaságnak elidegeníti, vagy másnak arra jogot enged ;

b) az a szeszfőzdevállalkozó, aki a részére megállapított rozs- vagy árpamennyiséget más, mint szesztermelési célokra használja fel, vagy a felett a jelen rendelet ellenére egyébként rendelkezik ;

c) aki olyan ügyletet közvetít, amelyről tudja, hogy a jelen rendelet rendelkezéseibe ütközik.

A jelen rendelet ellenére beszerzett rozs- és árpakészletekre, valamint az árpából a jelen rendelet ellenére előállított malátakészletekre nézve a rendőri büntető eljárás során a törvény értelmében elkobzásnak van helye, és a kihágást elkövető szeszfőzde-vállalat a visszatartott vagy beszerezni engedélyezett rozs- és árpamennyiségnek felhasználási, illetve az annak be nem szerzett részére nézve további vásárlási jogosultságát elveszti.

Országos Széchényi Könyvtár

10. §.

E rendelet nem érinti azt a később kiadandó rendelettel szabályozandó kérdést, hogy az egyes szeszfőzdek egyes nyersanyagokból milyen mérvben főzhetnek ki szeszt.

11. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed, Horvát-Szlavonországokban ezt a rendeletet, amennyiben végrehajtása az ottani önkormányzat körébe tartozik, a bán hajtja végre. Amennyiben ez a rendelet oly jogszabályokra utal, amelyeknek hatálya Horvát-Szlavonországokra nem terjed ki, helyettük ezekben az országokban az ottani jogszabályok irányadók.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 7-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

689.

A m. kir. pénzügyminiszter 1915-évi 99.700. számú rendelete,

a fogyasztási adó alá eső szeszfőzdek üzemének az 1915/1916. évi termelési időszakban a lakosság élelmezésére, valamint az állatállomány eltartására szükséges termények biztosítása céljából való korlátozásáról.

A rendkívüli viszonyokra való tekintettel szükségesnek mutatkozik, hogy a lakosság élelmezésére, valamint az állatállomány eltartására szükséges termények biztosítása céljából az 1915/1916. évi termelési időszakban a fogyasztási adó alá eső szeszfőzdek szesztermelése, illetve az egyes terményeknek szeszé való feldolgozása tekintetében bizonyos korlátozások tétessenek.

Ebből a célból a minisztertanács felhatalmazása alapján a következőket rendelem :

1. §.

Búzát, kétszerest és zabot a fogyasztási adó alá eső (ipari és mezőgazdasági) szeszfőzdek az 1915/1916. évi termelési időszakban — a m. kir. minisztérium 1915. évi augusztus 7-én 2.936. M. E. szám alatt kelt és a Budapesti Közlöny 1915. évi augusztus hó 10-iki számában közzétett rendeletének ¹⁾ megfelelően — egyáltalában nem dolgozhatnak fel.

2. §.

Rozsot és árpát alapanyag gyanánt csak a sajtolt élesztőt is készítő szeszfőzdek fordíthatnak szesztermelésre, még pedig: az 1. §-ban említett rendelet értelmében beszerzett mennyiségekből rozsot az illető szeszfőzdekben az 1913/1914. évi termelési időszakban feldolgozott rozs tényleges súlymennyisége, árpát pedig — mely kizárólag maláta alakjában dolgozható fel — az említett termelési időszak alatt száraz és zöld maláta alakjában feldolgozott árpamennyiség erejéig.

A sajtolt élesztőt nem készítő szeszfőzdek rozsot egyáltalában nem fordíthatnak szesztermelésre, árpát pedig csakis az egyéb anyagokból készíthető cefréhez használatos maláta alakjában, és az előállítandó alkoholmennyiség minden hektoliterjére az 1. §-ban említett rendelet értelmében beszerzett mennyiségekből legfeljebb az idézett 2.936/1915. M. E. számú rendelet 2. §-ának

¹⁾ Lásd az 1605. o.

második bekezdése szerint számítandó mérvben dolgozhatnak fel.

3. §.

A szesztermeléssel együttesen sajtolt élesztőt is készítő ipari és mezőgazdasági szeszfőzdék a jelen rendelet 2. §-ában említeteken kívül egyéb szeszgyártási anyagokat oly mérvben dolgozhatnak fel, hogy a rendelkezésükre álló anyagokból való összes szesztermelésük az 1915/1916. évi termelési időszakban nem lépheti túl az 1913/1914-iki termelési évadban elért szesztermelésük mennyiségét.

Azok a szeszfőzdék, amelyek az 1914/1915. évi termelési időszakban sajtolt élesztőt nem készítettek, az 1915/1916-iki termelési évadban sajtolt élesztő készítésével nem foglalkozhatnak. Ez a tilalom nem terjed ki a kontingenssel bíró azon mezőgazdasági szeszfőzdekre, amelyek első ízben a most említett termelési időszakban kerülnek üzembe. Az ilyen szeszfőzdék 1915/1916. évi szesztermelvénye azonban nem haladhatja meg a részükre kiosztva lévő törzskontingens mennyiségét.

A sajtolt élesztőt is készítő azoknál a szeszfőzdeknél, amelyek sajtolt élesztő készítésével első ízben csak az 1914/1915. termelési időszakban foglalkoztak, a most említett termelési időszakban elért szesztermelvényük tekintendő az 1913/1914. évi szesztermelés gyanánt.

4. §.

A fentebbi 3. §. alá nem tartozó ipari és mezőgazdasági szeszfőzdék, ha alapanyagként kizárólag vagy más anyagokkal vegyesen, de túlnyomólag *burgonyát* dolgoznak fel, az 1913/1914. évi termelési időszakban elért össztermelvényük 80%-ának megfelelő mennyiségű szeszt termelhetnek.

5. §.

Egyéb szeszgyártási anyagok (tengeri, cukorrépa, melasse stb.) feldolgozása esetén úgy az ipari, mint a mezőgazdasági szeszfőzdék legfeljebb az 1913/1914. évi termelési időszakban elért szesztermelvényük 75%-ának megfelelő mennyiségű szeszt termelhetnek.

6. §.

A 3. §-ban nem említett szeszfőzdék cukorrépát (répafejeket) a jelen rendelet 4., illetve 5. §-ában meghatározott mérvben is csak akkor fordíthatnak szesztermelésre, ha a feldolgozandó cukorrépa (répafej) ipari szeszfőzdekre nézve az illető szesz-

főzde vállalkozójának vállalatában levő mezőgazdaságban, mezőgazdasági szeszfőzdekre nézve pedig az illető szeszfőzdevel törvényszerű kapcsolatban álló mezőgazdasági földeken közvetlenül szeszgyártási célokra termeltetett.

Cukorrépának (répafejeknek) és egyéb szeszgyártási alapanyagoknak egy és ugyanazon havi bejelentési időszakban szándékolt feldolgozása esetén a kitermelésre bejelentett cukorrépából (répafejekből) készített cefre az egyéb anyagokból készített cefrétől teljesen elkülönítve viendő át a főzőkészülékre és külön párolandó le úgy, hogy a cukorrépából (répafejekből) előállított szesztermelvény az erre nézve fennálló szabályok szerint mindenkor pontosan megállapítható legyen. Ennélfogva a valamely havi bejelentési időszakban való feldolgozás végett bejelentett cukorrépamennyiség mindenkor egyfolytában termelendő ki.

7. §.

Tengerit vagy burgonyát az egyes szeszfőzdevállalatok más gazdaságoktól — a tengeri és burgonya forgalomba hozatala tárgyában netán kiadandó rendeletek határozmányainak egyébkénti betartásával, és ezenkívül a mezőgazdasági szeszfőzdek az 1899:XX. törvénycikk 5. §-a 2/a. pontjában meghatározott követelményeknek is figyelembe vétele mellett — legfeljebb csak az általuk az 1913/1914. évi termelési időszakban feldolgozott tengeri, illetve burgonyamennyiség 75⁰/o-á erejéig szerezhethetnek be. Ettől való eltérésnek csak előzetesen írásban — a rendelkezésre álló szeszfőzési anyagok mennyiségének feltüntetésével — kérendő külön engedélyem alapján lehet helye. Az így beszerezhető tengerimennyiségről azonban az ipari szeszfőzdek további intézkedéséig egyelőre nem fordíthatnak többet szesztermelésre az 1913/1914. évi termelési időszakban általuk tényleg feldolgozott tengerimennyiség 50⁰/o-ánál, s gondoskodni tartoznak arról, hogy az így visszatartandó tengeri, amennyiben már a beszerzés alkalmával nem volt emberi élvezetre vagy állati takarmányozásra alkalmatlan, a megromlástól megóvassék.

8. §.

A jelen rendelet 4., illetve 5. §-ában meghatározott termelési arány, illetve a 7. §. szerint beszerezhető anyagmennyiség megállapítása szempontjából azokra az ipari szeszfőzdekre nézve, amelyeknek kiosztva levő törzskontingense 5.000 (ötezer) hektolitert nem halad meg, az 1913/1914. évi össztermelvény, illetve anyag-

feldolgozás helyett az 1911/1912., illetve 1912/1913. évi szesztermelési időszakok bármelyikének a szeszfőzde nézve kedvezőbb termelési eredménye veendő számításba.

Az 1913/1914. évi termelési időszakban üzemén kívül állott, valamint az 1914/1915. évi termelési időszakban első ízben üzembe helyezett mezőgazdasági szeszfőzdek 1913/1914. évi össztermelvényeként a részükre kiosztva levő törzskontingens mennyisége, kontingenssel nem bírókra nézve pedig 720 (hétszázhusz) hektoliter alkoholmennyiség veendő számításba.

Az 1915/1916. évi termelési időszakban első ízben üzembe kerülő mezőgazdasági szeszfőzdek tilalom alá nem eső bármily anyag feldolgozása esetén a részükre kiosztva lévő törzskontingensnek megfelelő mennyiségű szeszt termelhetnek.

A mezőgazdasági szeszfőzdek által pótlék gyanánt feldolgozható nyers anyagokra eső alkoholnyeredék az egyidejűleg feldolgozásra kerülő alapanyagok alkohol-nyeredékével esik egy tekintet alá.

9. §.

Ha valamely szeszfőzde az 1915/1916. évi termelési időszakban teljesen üzemén kívül hagyatik, a fentebbiek szerint ebben a termelési időszakban általa előállítható szesz mennyiséget, — előzetesen írásban kérendő külön engedélyem alapján, a nagyobbik adótétel mellett és a fennálló törvényes rendelkezések keretében — ugyanolyan jellegű és kontingenssel bíró más szeszfőzdekben is kitermelheti.

10. §.

Az a kontingensmennyiség, amely a szesztermelésnek a jelen rendelet szerint való korlátozása folytán kerül rendelkezésre, pótkontingensként más szeszfőzdek közt nem fog kiosztatni.

11. §.

Mindazoktól az ipari vagy mezőgazdasági szeszfőzdektől, amelyek a jelen rendelettel meghatározott tilalmakat és kereteket túllépnek, ez időponttól kezdve további adóbejelentések elfogadtatni nem fognak, s ezenfelül a kormány annak idején a szükséghez képest megfelelő javaslatot fog a törvényhozás elé terjesztani a közérdekből elrendelt tilalmak és keretek figyelmen kívül hagyása miatt megfelelő megtorló intézkedések elrendelése iránt.

12. §.

Jelen rendelet a szeszadóra nézve fennálló törvényes rendelkezéseket egyébként miben sem érinti s az 1915. évi szeptember hó 1-től kezdődő érvénnyel azonnal hatályba lép.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 7-én.

Dr. Teleszky János s. k.

m. kir. pénzügyminiszter.

690.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.958. M. E. számú rendelete,

a 2.072/1915. M. E. számú rendelettel zár alá vett búzának, rozsnak, kétszeresnek, árpának és zabnak végrehajtás útján való lefoglalása esetében követendő eljárásról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli :

1. §.

Az 1915. évi búza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermésnek zár alá vételéről 1915. évi június hó 16. napján 2.072/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet¹⁾ 3. §-ának utolsó bekezdése szerint (l. a Budapesti Közlönynek 1915. évi június hó 17-én megjelent 139. számát) a zár alá vétel a terményeknek végrehajtás útján való lefoglalását nem akadályozza. Az ilyen lefoglalt terményeket végrehajtási úton eladni csak akkor szabad, ha azoknak a közélélmzés vagy a közszükséglet céljára való megszerzése iránt a jelen rendelet értelmében intézkedés nem történik. Ez a szabály áll, akár a kir. bíróság, akár a pénzügyi vagy más közigazgatási hatóság rendelte el a végrehajtást.

¹⁾ Lásd az 1550. o.

2. §.

Ha a lefoglalt terményt vagy egy részét az idézett 2.072/1915. M. E. számú és a 2.468/1915. M. E. számú rendelet¹⁾ (l. a Budapesti Közlönynek 1915. évi július hó 15-én megjelent 162. számát) értelmében vásárlásra jogosult vevő a foglalás előtt elővétel útján lekötötte, vagy készárúvétel útján megszerezte, a vevő a vételügylet igazolása és a még ki nem fizetett vételárnak vagy hátralékának a végrehajtót kiküldő hatóságnál letétbe helyezése mellett a foglalástól számított tizenöt nap alatt kérheti, hogy ez a hatóság a megvett terményt a foglalás alól feloldja és részére kiadja.

Ugyanezen határidő alatt kérheti a foglalás feloldását az 1.761/1915. M. E. számú rendelet²⁾ (l. a Budapesti Közlönynek 1915. évi május hó 21-én megjelent 117. számát) értelmében előleg nyújtására jogosult pénzüntézet arra a terményre nézve, amelyet a végrehajtást szenvedő előleg fejében az idézett rendeletnek megfelelően eladásra lekötött.

A kiküldött végrehajtó az ilyen vevőt és pénzüntézetet a foglalásról azonnal értesíteni és e végből a végrehajtási törvény értelmében kibocsátandó igénybejelentési felhívás egy példányát velük — a jelen §-ban meghatározott jogukra utalással — közölni köteles.

3. §.

Ha a 2. §-ban megszabott határidő alatt a terménynek a foglalás alól feloldását nem kérték, vagy a hatóság a kérelemnek helyt nem adott, vagy csupán a termény egy részének kiadását rendelte el, a kiküldött végrehajtó a kiküldő hatóságnak, a végrehajtást szenvedő nevének, a lefoglalt termények nemének, mennyiségének, minőségének és hollétének megjelölésével ajánlott levélben haladéktalanul értesíteni köteles az Országos Gazdasági Bizottságot (Budapest, V. Országháztér, földművelésügyi minisztérium) a lefoglalt terményeknek a közélélmzés vagy a közszükséglet céljára való esetleges átvétele végett.

Ha az Országos Gazdasági Bizottság vagy megbízottja a végrehajtót kiküldő hatóságot az értesítés elküldésének napjától számított tizenöt nap alatt arról értesíti, hogy a lefoglalt terményeket átveszi, azokat az 1. bekezdésben megjelölt célra ható-

¹⁾ Lásd az 1559. o.

²⁾ Lásd az 1319. o.

ságilag igénybevetteknek (rekviráltaknak) kell tekinteni és árverésen eladni nem szabad. A készleteknek az Országos Gazdasági Bizottság részére való átengedése tekintetében a 240/1915. M. E. számú¹⁾ (l. a Budapesti Közlönynek 1915. évi január hó 15-én megjelent 12. számát) és a 610/1915. M. E. számú²⁾ (l. a Budapesti Közlönynek 1915. évi február hó 16-án megjelent 38. számát) rendeletnek a rendelkezései irányadók. Arról, hogy az igénybe vett terményért járó vételár a végrehajtott kiküldő hatóságnál letétessék, az Országos Gazdasági Bizottság gondoskodik.

Ha az Országos Gazdasági Bizottság az előbbi bekezdésben említett határidőben a lefoglalt termények megszerzése iránt nem intézkedik, vagy a végrehajtott kiküldő hatóságot azzal értesíti, hogy a lefoglalt terményeket megszerezni nem kívánja, a lefoglalt terményekre a végrehajtási eljárás a fennálló szabályok szerint folytatható és árverést is lehet foganatosítani. Az árverési vevőkre a 2.072/1915. M. E. számú rendeletnek a vételi jogosultságot korlátozó rendelkezései nem nyernek alkalmazást.

4. §.

Azokban a folyamatban levő végrehajtási ügyekben, amelyekben az árverés még kitűzve nincs, a jelen rendeletet megfelelően kell alkalmazni. A 2. §-ban megszabott határidőt a jelen rendelet életbelépésének napjától kell számítani.

5. §.

Ez a rendelet 1915. évi augusztus hó 11. napján lép életbe. Budapestén, 1915. évi augusztus hó 9-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd a 347. o.

²⁾ Lásd a 354. o.

691.

A m. kir. minisztérium 2.077/1915. M. E. számú rendelete,

a búzáért, rozsért, kétszeresért, árpáért és zabért követelhető legmagasabb árak megállapításáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-cikk 1. §-a alapján a következőket rendeli:

1. §.

A búzáért, rozsért, kétszeresért, árpáért és zabért követelhető legmagasabb árak az 1915. évi július hó 10. napjával kezdődő időre a jelen rendelet kiegészítő részét alkotó jegyzékben állapítatnak meg.

Az ott megállapított árak:

buzánál 2⁰/o-nál nem több idegen keveréket tartalmazó, hektoliterenkint 75 kilogrammos súlyminőségű, egészséges buzára,

rozsánál hektoliterenkint 70 kilogrammos súlyminőségű, egészséges rozsra,

árpánál és zabnál — súlyminőségre való tekintet nélkül — egészséges árpára és zabra vonatkoznak.

Amennyiben a buza hektoliterjének súlya — 2⁰/o-nál nem több idegen keverék mellett — 75 kilogrammnál nagyobb, a megállapított legmagasabb ár a hektoliter-súlykülönbözetnek minden teljes kilogrammja után 77 kilogrammig bezárólag husz fillérrel, további 3 kilogramm súlykülönbözetig, azaz 80 kilogrammig tizenöt fillérrel emelkedik. Amennyiben a buza hektoliterjének súlya — 2⁰/o-nál nem több idegen keverék mellett — 75 kilogrammnál kisebb, a megállapított legmagasabb ár a hektoliter-súlykülönbözetnek minden teljes kilogrammja után 72 kilogrammig bezárólag husz

fillérrel, azon túl minden további kilogrammnál 70 kilogrammig harminc fillérrel csökken.

Ha a buza 2°/o-nál több idegen keveréket tartalmaz, a keveréknek minden megkezdett 2—2 százaléktöbblete után a megállapított legmagasabb árból 100 kilogrammonként harminc fillért le kell vonni.

Amennyiben a rozs hektoliterjének súlya 70 kilogrammnál nagyobb vagy kisebb, a megállapított legmagasabb ár a hektoliter-súlykülönbözetnek minden teljes kilogrammja után, de legfeljebb 3 kilogramm súlykülönbözetig, tizenöt fillérrel emelkedik, illetőleg csökken.

2. §.

A jelen rendelettel megállapított legmagasabb árakat, amelyek magukban foglalják a rakodó állomáshoz való szállítás költségét is, zsák nélkül, az átvétel helyén és készpénzfizetés mellett történt eladás esetére kell érteni.

Az eladó az általa szolgáltatott zsák árát külön felszámíthatja. A zsákért felszámítható legmagasabb árat a kereskedelemügyi miniszter rendelettel szabályozhatja.

Ha olyan vásárló, aki a m. kir. minisztérium 2.072/1915. M. E. számú rendeletének¹⁾ 8. §-a értelmében gabona beszerzésével van megbízva, az általa megvett terményeket a szerződésben megállapított időben a termelőtől át nem veszi, az eladó az átvételi ár után késedelmi kamatot és őrzési díjat is számíthat fel arra az időre, amelyen át a terményeket a szerződésben megállapított időn túl tényleges átvételükig raktáron tartotta. Az őrzési díj nagyságát a kereskedelemügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

3. §.

A vételár hitelezése esetében a megállapított legmagasabb áron felül követelhető kamat kamatlába legfeljebb 2°/o-kal haladhatja meg az Osztrák-magyar banknak az ügylet megkötésekor érvényben állott váltó-leszámitolási kamatlábát.

¹⁾ Lásd az 1550. o.

4. §.

A jelen rendelettel megállapított legmagasabb árak 1915. évi július hó 10. napján lépnek életbe.

Ezen a napon tul tilos buzát, rozst, kétszerest, árpát és zabot drágábban árusítani vagy vásárolni annál az árnál, amelyet a jelen rendelet legmagasabb árul megállapít arra a helyre nézve, ahonnan az eladás történik.

Aki búzáért, rozsért, kétszeresért, árpáért vagy zabért a jelen rendelettel megállapított legmagasabb árnál magasabb árat, vagy a legmagasabb áron felül a jelen rendelet szerint fel nem számítható bármilyen mellékszolgáltatást követel, elfogad, ígértet vagy adat a maga vagy harmadik személy javára, úgyszintén az is, aki ily terményekért a jelen rendelettel megállapított legmagasabb árnál magasabb árat, vagy a legmagasabb áron felül a jelen rendelet szerint fel nem számítható bármilyen mellékszolgáltatást ígér vagy szolgáltat az eladó vagy harmadik személy részére, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénz-büntetéssel büntetendő.

Ugyanigy büntetendő az is, aki akár szándékosan, akár a köteles gondosság elmulasztásával bármely módon közreműködik abban, hogy az árusítással megbízott alkalmazottja vagy az eladást közvetítő más személy a búzáért, rozsért, kétszeresért, árpáért és zabért követelhető legmagasabb árak megállapított korlátozását kijátssza, vagy meghiusítsa, vagy aki bárkinek e korlátozás kijátzására vagy meghiusítására irányuló eljárását bármely módon elősegíti vagy eltitkolja.

E kihágások miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

5. §.

Gabonaneműeknek vámkülföldről való beszerzésére ez a rendelet nem vonatkozik.

Kiváló vetőmagra nézve a földművelésügyi miniszter, a mező-

gazdasági érdekképviselői szervezetek előterjesztése alapján, e rendelet alól kivételeket engedhet.

6. §.

Azokra a terménykészletekre nézve, amelyek a rekvirálásokra vonatkozólag érvényben álló rendelkezések értelmében a jelen rendelet életbelépése előtt már zár alá vétettek, az eddig érvényben állott legmagasabb árak maradnak irányadók.

7. §.

A jelen rendelettel megállapított legmagasabb árak hatálybalépésével hatályukat veszítik a búzáért, rozsért, árpáért és zabért követelhető — a kereskedelemügyi miniszternek 913/1915. K. M.¹⁾ és 2.644/1915. K. M.²⁾ számú hirdetményével közzétett — eddig érvényben volt legmagasabb árak, kivéve amennyiben a liszt legmagasabb árának kiszámításáról van szó; a lisztárak kiszámításánál a minisztérium további intézkedéséig ezentul is a buza, rozs és árpa tekintetében eddig érvényben volt legmagasabb árak irányadók.

A jelen rendelet életbelépésével hatályukat veszítik a 8.682. 1914. M. E.³⁾, a 9.227/1914. M. E.⁴⁾, a 273/1915. M. E.⁵⁾, a 422/1915. M. E.⁶⁾, az 553/1915. M. E.⁷⁾ és az 1.114/1915. M. E.⁸⁾ számú rendeleteknek mindazok a rendelkezései, amelyek a búzáért, rozsért, árpáért és zabért követelhető legmagasabb árakra vonatkoznak. Egyebekben ezek a rendeletek a minisztérium további intézkedéséig a jelen §. utolsó bekezdésében említett területen kívül is érvényben maradnak.

Horvát-Szlavonországotokra a jelen rendelet hatálya nem terjed ki, mihez képest a m. kir. minisztériumnak a búzáért, rozsért,

¹⁾ Lásd a 336. o.

²⁾ Lásd a 346. o.

³⁾ Lásd a 329. o.

⁴⁾ Lásd a 334. o.

⁵⁾ Lásd a 335. o.

⁶⁾ Lásd a 351. o.

⁷⁾ Lásd a 352. o.

⁸⁾ Lásd az 1183. o.

árpáért és zabért követelhető legmagasabb árakra vonatkozó rendeletei ott továbbra is hatályban maradnak.

8. §.

Ez a rendelet 1915. évi július hó 10. napján lép életbe.
Budapesten, 1915. évi június hó 23-án.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Melléklet a 2.077/1915. M. E. sz.-hoz.

Jegyzék

a buzáért, rozsért, kétszerezést, árpaért és zabért követelhető legmagasabb árakról.

A terület megnevezése	Buza						Rozs						Kétszerez		Árpa		Zab			
	legmagasabb ára métermázsánként (100 kilogramm)																			
	kezdvé	kezdvé	kezdvé	kezdvé	kezdvé	kezdvé	kezdvé	kezdvé	kezdvé	kezdvé	kezdvé	kezdvé	kezdvé	kezdvé	kezdvé	kezdvé	kezdvé			
	10-161	21-ig	22-161	31-ig	1-161	10-161	21-ig	22-161	31-ig	1-161	10-161	21-ig	22-161	31-ig	1-161	10-161	21-ig			
a) Duna jobb partja: ranya, Fejér, Győr, Komárom, Moson, Somogy, pron, Tolna, Vas, Veszprém és Zala vármegyék, őr, Komárom, Pécs, Sopron és Székesfehérvár tör- vényhatósági joggal felruházott városok	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f		
	40	50	39	50	38	50	37	50	36	50	32	—	31	—	30	—	29	28		
b) Duna bal partja: Bars, Esztergom, Hont, Nógrád, Nyitra, Pozsony vármegyék, Pozsony törvényhatósági joggal felruhá- zott város	40	50	39	50	38	50	37	50	36	50	32	—	31	—	30	—	30	28		
	41	—	40	—	39	—	38	—	37	—	32	50	31	50	30	50	30	28		
Arva, Liptó, Turócz, Trencsén és Zólyom várme- gyék, Selmecz- és Bélabánya törvényhatósági joggal felruházott városok	41	—	40	—	39	—	38	—	37	—	32	50	31	50	30	50	30	28		

A kétszerezést követelhető legmagasabb ár:
a kétszerezést alkotó keverékben lévő buza-
mennyiség és roszmennyiség legmagas-
sabb árának összege

	Buza								Rozs				Kétszeres Árpa				Zab	
	legmagasabb ára métermázsánként (100 Kilogramum)																	
	Jul. 10-16i bezárólag	Jul. 22-16i bezárólag	Jul. 31-ig	Aug. 1-16i bezárólag	Aug. 16-21-ig bezárólag	Aug. 21-31-ig bezárólag	Aug. 31-ig bezárólag	Aug. 1-16i bezárólag	Jul. 10-16i bezárólag	Jul. 22-16i bezárólag	Jul. 31-ig	Aug. 1-16i bezárólag	Aug. 16-21-ig bezárólag	Aug. 21-31-ig bezárólag	Aug. 31-ig bezárólag			
A terület megnevezése	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f
	40	—	39	—	38	—	37	—	36	—	31	—	30	—	29	—	27	—
	40	50	39	50	38	50	37	50	36	50	31	—	30	—	29	—	28	—
	41	—	40	—	39	—	38	—	37	—	32	—	31	—	30	—	29	—
	40	50	39	50	38	50	37	50	36	50	31	—	30	—	29	—	28	—
c) Duna-Tisza köze:																		
Bács-Bodrog, Csongrád; Jász-Nagykun-Szolnok vármegyék, Baja, Hódmezővásárhely, Szabadka, Szeged, Újvidék és Zombor törvényhatósági joggal felruházott városok																		
Heves és Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyék, Kécskemét törvényhatósági joggal felruházott város																		
Budapest székesfőváros																		
d) Tisza jobb partja:																		
Abauj-Torna, Bereg, Borsod, Gömör és Kis-Hont, Ung és Zemplén vármegyék, Kassa és Miskolcz törvényhatósági joggal felruházott városok																		
Sáros és Szepes vármegyék																		
e) Tisza bal partja:																		
Békés, Hajdu és Szabolcs vármegyék, Debreczen törvényhatósági joggal felruházott város																		

A kétszerezést követelhető legmagasabb ár: a kétszerezést követően levő buza mennyiség és rozsmennyiség legmagasabb árának összege

Bihar, Máramaros, Szatmár, Szilgy és Ugocsa vármegyék, Nagyvárad és Szatmárnémeti törvényhatósági joggal felruházott városok	40	50	39	50	38	—	37	—	36	—	31	50	30	50	29	50
f) Tisza-Maros szöge: Arad, Csanád, Temes és Torontál vármegyék, Arad, Temesvár, Versecz és Pancsova törvényhatósági joggal felruházott városok	40	—	39	—	38	—	37	—	36	—	32	—	31	—	30	—
Krassó-Szörény vármegye	40	50	39	50	38	50	37	50	36	50	32	—	31	—	30	—
g) Királynagón túl: Alsó-Fehér, Besztercze-Naszód, Brassó, Csik, Fogaras, Háromszék, Hunyad, Kis-Küküllő, Kolozs, Maros-Torda, Nagy-Küküllő, Szeben, Szolnok-Doboka, Torda-Aranyos és Udvarhely vármegyék, Kolozsvár és Marosvásárhely törvényhatósági joggal felruházott városok	41	—	40	—	39	—	38	—	37	—	32	—	31	—	30	—
h) Fiume város és kerülete	41	50	40	50	39	50	38	50	37	50	33	—	32	—	31	—

A kötszeresért követhető legmagasabb ár : a kötszerest alkotó kevésebb levő buzamennyiség és rozsmennyiség legmagasabb árának összege

29 — 23

27 50 28

27 50 28

28 — 28

30 — 28

692.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.811. M. E. számú rendelete,

a Haditermény-részvénytársaság és bizományosai részére felajánlott búza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermények megvételéről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján az 1915. évi búza-, rozs-, kétszeres-, árpa- és zabtermésnek zár alá vételéről 1915. évi június hó 16. napján 2.072/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletének¹⁾ kiegészítésül a következőket rendeli:

1. §.

A közérdekből vagy kiviteli célokra szükséges gabonamennyiség megvásárlásával és szállításával a 2.072/1915. M. E. számú rendelet 8. §-a alapján megbízott Haditermény-részvénytársaság, valamint bizományosai az általuk a termelőtől az 1915. évi terméséből megvett búzáért, rozsért, kétszeresért, árpáért és zabért a 2.077/1915. M. E. számú rendeletben²⁾ az illető terményre minőség szerint megállapított legmagasabb árat tartoznak fizetni.

Ha a felajánlott gabona mennyisége 50 métermázsát nem halad meg, a társaság vagy bizományosa átvételi árként a hatóságilag megállapított legmagasabb árnál 1 koronával alacsonyabb árat számíthat.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Budapesten, 1915. évi július hó 27-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd az 1550. o.

²⁾ Lásd az 1616. o.

693.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.812. M. E. számú rendelete,

a búzáért, rozsért, kétszeresért, árpáért és zabért követelhető legmagasabb árak megállapításáról szóló 2.077/1915. M. E. számú rendeletnek a Haditermény-részvénytársaság és bizományosai által kötött ügyletekre vonatkozó módosításáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a búzáért, rozsért, kétszeresért, árpáért és zabért követelhető legmagasabb árak megállapításáról 1915. évi június hó 23-ik napján 2.077/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletét¹⁾ a következőkép módosítja :

1. §.

A 2.077/1915. M. E. számú rendelet kiegészítő részét alkotó jegyzékben megállapított legmagasabb árak akkép módosulnak, hogy :

1. búzáért :

augusztus hó 10-ig bezárólag a fent említett jegyzék második oszlopában,

augusztus hó 11-től 21-ig bezárólag a fent említett jegyzék harmadik oszlopában,

augusztus hó 22-től 31-ig bezárólag a fent említett jegyzék negyedik oszlopában,

szepember hó 1-je utáni időben a fent említett jegyzék ötödik oszlopában megállapított legmagasabb árat kell fizetni ;

2. rozsért :

augusztus hó 10-ig bezárólag a fent említett jegyzék második oszlopában,

augusztus hó 10-ike utáni időben a fent említett jegyzék harmadik oszlopában jelzett legmagasabb árat kell fizetni.

Ugyanezen árak irányadók a Haditermény-részvénytársaság, valamint megbizottai és bizományosai által kötött ügyletek tekintetében a kétszeresért a Jegyzék szerint követelhető legmagasabb árak kiszámítására nézve.

2. §.

A Haditermény-részvénytársaság, valamint megbizottai és bizományosai által kötött ügyletek tekintetében a fentebb idé-

¹⁾ Lásd az 1616. o.

zett rendelet kiegészítő részét képező Jegyzékben megállapított legmagasabb árak az első szakasz határozmányain túlmenőleg odamódosulnak, hogy július hó 31-ig bezárólag terjedő szállítási időben úgy búzáért, mint rozsért az 1. §-ban említett Jegyzék első oszlopában megállapított legmagasabb árat kell fizetni, és a jelen rendelettel megállapított legmagasabb árak az e rendelet életbelépte előtt kötött ügyletekre is irányadók és pedig akkor is, ha a teljesítés már e rendelet életbelépte előtt megtörtént.

A 2.077/1915. M. E. számú rendelet rendelkezései egyebekben érintetlenül maradnak.

3. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Budapesten, 1915. évi július hó 27-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

694.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.108. M. E. számú rendelete,

a cséplési eredmények kötelező bejelentéséről

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §.

Mindazok, akik benzinnel, petroleummal, villamos, vagy más motorikus erővel hajtott cséplőgéppel, gőzcséplőgéppel, vagy járgányos cséplőgéppel a maguk vagy más részére az 1915. évi termésből búzát, rozsot, kétszerest, árpát vagy zabot csépelnek, kötelesek az általuk végzett cséplésekről községenkint és gabonamenekint pontos feljegyzéseket vezetni, és az általuk elcsépelte buza, rozs, kétszeres, árpa és zabmennyiségeket a cséplés helyének községi előljáróságánál (városokban a polgármesternél) a jelen rendelet értelmében bejelenteni.

A bejelentést megtenni elsősorban a cséplőgép birtokosa, és ha a cséplőgép bérbe van adva, a bérlő köteles. Ha a birtokos vagy a bérlő a cséplőgépet nem maga kezeli, a gép kezelője a bejelentésre kötelezett.

2. §.

Az ugyanegy községben végzett cséplések eredményét, a bejelentésre kötelezett köteles hetenkint és pedig minden vasárnap, ha pedig a cséplést az illető községben hétközben befejezte, a befejezést követő napon a községi előjáráságnál bejelenteni. A bejelentéseket a községi előjárásoknál kapható, egy hétre (vasárnap — szombat) szóló bejelentőlapokon kell megtenni. A cséplés eredményét azonban naponként kell a cséplés befejeztével az 1. §. szerint vezetett feljegyzések alapján a bejelentőlap megfelelő rovataiba bevezetni. A községi előjáróság a bejelentőlap beszolgáltatását a bejelentőlaphoz tartozó szelvényen tanusítja. A bejelentés alapjául szolgáló feljegyzéseket (1. §.) a bejelentésre kötelezett köteles a helyszíni ellenőrzés céljára megőrizni.

3. §.

A községi előjáróságok kötelesek a jelen rendelet életbelépésétől számított egy héten belül a községük területén állandóan lakó cséplőgéptulajdonosok, cséplőgépbérlők és cséplőgépkezelők névjegyzékét a m. kir. központi statisztikai hivatalnak (Budapest, II., Heltai Ferencz-utca 5—7. sz.) megküldeni. Ha ennek a névjegyzéknek megküldése a jelen rendelet életbelépése előtt már megtörtént, a névjegyzéket nem kell újból megküldeni.

4. §.

A községi előjáróságok kötelesek a m. kir. központi statisztikai hivatal által e célra megküldött bejelentőlapokat a bejelentésre kötelezettek között haladéktalanul szétosztani, azokat a bejelentés kötelezettségére kioktatni, a bejelentőlapok pontos beszolgáltatását ellenőrizni és szorgalmazni, a bejelentőlapok beszolgáltatását pedig a bejelentővel szemben a bejelentőlap szelvényén elismerni.

A községi előjáróságok a m. kir. központi statisztikai hivatal felszólítására kötelesek a hivatalt tájékoztatni arra nézve, hogy területükön kézi erővel hajtott cséplőgépen, vagy kézzel, vagy nyomtatással mekkora terület termése csépeltetett.

5. §.

A bejelentőlapokat a községi előjáróságok fegyelmi felelősségükre alatt szigorúan bizalmas iratokként kötelesek kezelni, és az

előző hétről beszolgáltatott bejelentőlapokat zárt borítékban hétfőn reggel a m. kir. központi statisztikai hivatal címére postára adni. A községi előjáróság (városokban a polgármester) azt, hogy a község (város) területén a cséplés befejeztetett, a m. kir. központi statisztikai hivatalnak külön is bejelenteni köteles.

6. §.

A m. kir. központi statisztikai hivatal igazolt megbizottai a bejelentett adatok helyességének megállapítása végett a bejelentésre kötelezetteknek az 1. §. szerint vezetett feljegyzéseit és a bejelentőlapokat a helyszínen megvizsgálhatják.

A földművelésügyi miniszter, Horvát-Szlavonországokban a bán, a cséplési eredmények bejelentését külön megbizottak által is ellenőriztetheti.

7. §.

Aki a jelen rendeletben megszabott bejelentési kötelességét nem teljesíti, vagy egyébként megszegi, vagy hatósági ellenőrzését meghiusítja, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1912 : LXIII. t.-cikk 15. §-ának második bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ottani jogszabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

8. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya kiterjed a magyar szent korona országainak egész területére, Horvát-Szlavonországokban azonban a bejelentési kötelezettség végrehajtása céljából szükséges rendelkezéseket a bán teszi meg.

Budapesten, 1915. évi június hó 19-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

695.

A m. kir. földművelésügyi miniszter 1915. évi 91.300. számú rendelete,

a gabona/és liszt szállítására szánt textilose-zsákoknak ismertető jelzéssel való kötelező ellátásáról.

Az 1895 : XLVI. t.-c. 1. §-ának 2. bekezdésében nyert felhatalmazásom alapján, a m. kir. belügyi és kereskedelemügyi miniszter urakkal egyetértőleg, a következőket rendelem :

1. §.

A papírfonálból előállított, textilose és eféle anyagokat is tartalmazó zsákok (u. n. textilose- vagy textilit-zsákok), amelyek méreteik és minőségüknél fogva gabona és liszt szállítására alkalmasak, vagy ily anyagok szállítására vannak szánva, a forgalomba hozatal előtt legalább 6 cm. széles, a zsák középvonalában mindkét oldalon hosszban futó vörös színű, vízzel le nem mosható sávval látandók el, s erre a sávra a zsák mindkét oldalán legalább 5 cm. magas, vízzel le nem mosható, fekete betűkkel a következő felírást kell alkalmazni: »Nedvességtől óvandó«.

2. §.

Az, aki az 1. §-ban említett zsákokat az ott elrendelt megjelölések nélkül eladás, használatra kölcsönzés útján, avagy bármi más módon forgalomba hoz, úgyszintén az, aki ily zsákokat az előírt jelzés nélkül használ fel lisztnek és gabonának elszállítására való csomagolásánál, az 1895 : XLVI. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott 38.286/1896. F. M. számú rendelet¹⁾ 19. §-ának 2. bekezdése értelmében az 1895 : XLVI. t.-c. 4. §-ának megfelelően büntendő.

3. §.

Annak a kérdésnek az elbírálásánál, vajjon oly zsákokról van-e szó, amelyekre a jelen rendelet 1. §-ában előírt megjelölések kötelezők, kétség esetén a m. kir. ipari kísérleti és anyagvizsgáló

¹⁾ Lásd: Magy. Rend. Tára, 1896. évf., I. k., 1253. o.

intézetnek (Budafok) véleményét kell meghallgatni. A megvizsgálandó zsákokat erre a rendeletre való hivatkozással oda kell küldeni.

4. §.

Ez a rendelet 1915. évi szeptember hó 1-én lép hatályba.
Budapesten, 1915. évi augusztus hó 17-én.

A miniszter helyett:

Ottlik Iván s. k.
államtitkár.

696.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.727. M. E. számú rendelete,

a búzalisztért és rozslisztért követhető legmagasabb árak megállapításáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadi szolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914. évi L. t.-c. 1. §-a alapján a következőket rendeli:

1. §.

A búzalisztért, rozslisztért, valamint a búza- és rozskorpaért, korpa alatt értve az említett gabonaneműek minden egyéb őrlési hulladékát (konkoly stb.) is, a következő legmagasabb árak az 1915. évi július hó 25. napjával kezdődő időre a jelen rendelet kiegészítő részét alkotó jegyzékben állapíttatnak meg.

2. §.

A jelen rendelettel megállapított legmagasabb árakat, amelyek magukban foglalják a rakodóállomáshoz való szállítás költséget is, métermázsánként (100 kg.) tiszta súlyra, zsák nélkül, az átvétel helyén és készpénzfizetés mellett történt eladás esetére kell érteni. A legmagasabb ár zsák nélkül lévén értendő, az eladó a zsák súlyát az eladott liszt súlyába nem számíthatja be.

Az eladó az általa szolgáltatott zsák árát külön felszámíthatja. A zsákért felszámítható legmagasabb árat a kereskedelemügyi miniszter rendelettel szabályozhatja.

3. §.

A vételár hitelezése esetében a megállapított legmagasabb áron felül követelhető kamatnak kamatlába legfeljebb 2⁰/₀-kal haladhatja meg az Osztrák-Magyar Banknak az ügylet megkötésekor érvényben állott váltóleszámitolási kamatlábát.

4. §.

A jelen rendelettel megállapított legmagasabb árak 1915. évi július hó 25. napján lépnek életbe.

Ezen a napon túl tilos búzalisztet és rozslisztet — az 5. és 7. §-okban meghatározott árusítás kivételével — drágábban árusítani vagy vásárolni annál az árnál, amelyet a jelen rendelet legmagasabb áru megállapít arra a helyre nézve, ahonnan az eladás történik.

5. §.

Az 1.113/1915. M. E. számú rendelet¹⁾ értelmében előállított lisztkészleteknek 1915. évi augusztus hó 15. napjáig megengedett forgalombahozatalánál az 1.114/1915. M. E. számú rendeletben²⁾ megállapított árakat szabad felszámítani.

6. §.

Aki búzalisztért vagy rozslisztért a megállapított legmagasabb árnál magasabb árat, vagy a legmagasabb áron felül a jelen rendelet szerint fel nem számítható bármilyen mellékszolgáltatást követel, elfogad, ígértet vagy adat, a maga vagy harmadik személy javára, úgyszintén az is, aki ily lisztért a megállapított legmagasabb árnál magasabb árat, vagy a legmagasabb áron felül a jelen rendelet szerint fel nem számítható bármilyen mellékszolgáltatást ígér vagy szolgáltat az eladó vagy harmadik személy részére, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1914: L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyanigy büntetendő az is, aki akár szándékosan, akár a köteles gondosság elmulasztásával bármely módon közreműködik abban, hogy az árusítással megbízott alkalmazottja, vagy az eladást közvetítő más személy, a búzalisztért és rozslisztért követelhető legmagasabb árat megállapító korlátozást kijátssza vagy meghiusítsa, vagy aki bárkinek e korlátozás kijátszására

¹⁾ Lásd az 1164. o.

²⁾ Lásd az 1183. o.

vagy meghiusítására irányuló eljárását bármely módon elősegí vagy eltitkolja.

E kihágások miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, min rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatásköréb tartozik.

7. §.

Ha a jelen rendeletben meghatározott liszt árúsítása a közvetlen fogyasztás céljait szolgáló forgalomban (kicsinyben vagy részletkereskedésben) történik, az eladó csak olyan áraka számíthat, amelyek a megállapított legmagasabb árnál nem aránytalanul magasabbak.

Az ez ellen vétőket az 1914. évi augusztus hó 5. napján 5.600/1914. B. M. eln. szám alatt kelt belügyminiszteri rendelet³ 4. §-a értelmében kell büntetni.

8. §.

A jelen rendelet életbelépésével hatályukat veszti az 1.114 1915. M. E. számú rendeletnek mindazok a rendelkezései, amelyek a búzalisztért és rozslisztért követelhető legmagasabb árakra vonatkoznak.

Horvát-Szlavonországokra a jelen rendelet hatálya nem terjed ki.

9. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Budapesten, 1915. évi július hó 24-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

³) Lásd a 324. o.

Melléklet a 2.727/1915. M. E. sz.-hoz.

Jegyzék

a búzalisztért, rozslisztért, búzakorpaért és rozskorpaért
követelhető legmagasabb árakról.

A terület megnevezése	Búza-								Rozs-			
	finom tészta- liszt és dara		főző- liszt		kenyér- liszt		korpa és min- dennemű őr- lési hulladék		liszt		korpa és min- dennemű őr- lési hulladék	
	legmagasabb ára métermázsánként (100 kilogramm)											
	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f
a) Duna jobbpartja: Baranya, Fejér, Győr, Komárom, Moson, Somogy, Sopron, Tolna, Vas, Veszprém és Zala vármegyék, Győr, Komárom, Pécs, Sopron és Székesfehérvár törvényhatósági joggal felruházott városok	77	50	59	50	41	47	18	—	42	24	18	—
b) Duna balpartja: Bars, Esztergom, Hont, Nógrád, Nyitra, Pozsony vármegyék, Pozsony törvényhatósági joggal felruházott város	77	50	59	50	41	47	18	—	42	24	18	—
Árva, Liptó, Turóc, Trencsén és Zólyom vármegyék, Selmecz- és Béalabánya törvényhatósági joggal felruházott város	78	—	60	—	42	24	18	—	42	86	18	—
c) Duna-Tisza köze: Bács-Bodrog, Csongrád, Jász-Nagykun-Szolnok vármegyék, Baja, Hódmező-Vásárhely, Szabadka, Szeged, Ujvidék és Zombor törvényhatósági joggal felruházott városok	77	—	59	—	40	66	18	—	41	61	18	—
Heves és Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyék, Kecskemét törvényhatósági joggal felruházott város	77	50	59	50	41	47	18	—	40	99	18	—
Budapest székesfőváros	78	—	60	—	42	24	18	—	42	24	18	—

A terület megnevezése	Búza-								Rozs-			
	finom tészta- liszt és dara		főző- liszt		kenyér- liszt		korpa és min- dennemű ör- lési hulladék		liszt		korpa és min- dennemű ör- lési hulladék	
	legmagasabb ára métermázsankint (100 kilogramm)											
	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f
d) Tisza jobbpartja : Abauj-Torna, Bereg, Borsod, Gömör- és Kishont, Ung és Zem- plén vármegyék, Kassa és Mis- kolcz törvényhatósági joggal felruházott városok	77	50	59	50	41	47	18	—	41	61	18	—
Sáros és Szepes vármegyék	78	—	60	—	42	24	18	—	42	86	18	—
e) Tisza balpartja : Békés, Hajdu és Szabolcs vár- megyék, Debreczen törvény- hatósági joggal felruházott város	77	—	59	—	40	66	18	—	40	99	18	—
Bihar, Máramaros, Szatmár, Szilágy és Ugocsa vármegyék, Nagy-Várad és Szatmár-Németi törvényhatósági joggal felruhá- zott városok	77	—	59	—	40	66	18	—	41	61	18	—
f) Tisza-Maros szöge : Arad, Csanád, Temes és To- rontál vármegyék, Arad, Te- mesvár, Versecz és Pancsova törvényhatósági joggal felruhá- zott városok	77	—	59	—	40	66	18	—	42	24	18	—
Krassó-Szörény vármegye	77	50	59	50	41	47	18	—	42	24	18	—
g) Királyhágón túl Alsó-Fehér, Besztercze-Naszód, Brassó, Csik, Fogaras, Három- szék, Hunyad, Kis-Küküllő, Ko- lozs, Maros-Torda, Nagy-Kü- küllő, Szeben, Szolnok-Doboka, Torda-Aranyos és Udvarhely vármegyék, Kolozsvár és Ma- rosvásárhely törvényhatósági joggal felruházott városok	78	—	60	—	42	24	18	—	42	24	18	—
h) Flume város és kerülete	78	50	60	50	43	—	18	—	43	49	18	—

697.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.966. M. E. számú rendelete,

a korpá forgalomba bocsátásának szabályozásáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §.

A búzalisztért és rozslisztért követelhető legmagasabb árak megállapításáról 1915. július hó 24. napján 2.727/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelettel¹⁾ a búza és a rozskorpára megállapított legmagasabb ár az árpakorpára is kiterjesztetik.

Az említett rendelet 6. §-ában a búzalisztre és a rozslisztre vonatkozólag megállapított büntető rendelkezéseket azokra is alkalmazni kell, akik az ott meghatározott cselekményeket a korpára vonatkozólag követik el.

Korpa alatt a jelen rendelet szempontjából a búza, a rozs, a kétszeres és az árpa korpáján felül érteni kell e gabonaneműek minden egyéb őrlési hulladékát (konkoly stb.) is.

2. §.

A kizárólag vámörölő malomvállalatok, amelyek lisztet vagy őrlményt bérért vagy az őrlés végett behozott gabonanemű bizonyos hányadáért, kizárólag az őrltető félnek házi szükségletére állítanak elő, az előállított korpát árúba nem bocsáthatják, hanem az őrltetőnek kiszolgáltatni kötelesek.

Minden más malomvállalatnak minden korpát — tehát akár saját számlájára, akár más számlájára végzett őrlésből, akár belföldi, akár külföldi gabonaneműekből származott korpát — az alábbi rendelkezések szerint alakítandó bizottság (»Korpaközpont«) közvetítésével és ennek a 3. §. 2. bekezdése szerint megállapítandó ügyrendje értelmében forgalomba kell hoznia.

A katonai igazgatás megbízásából végzett őrlésből származó korpát a malomvállalat az őrltető katonai igazgatásnak kiadhatja, ha azonban ki nem adta, az ily korpát is a Korpaközpont közvetítésével forgalomba kell hoznia.

¹⁾ Lásd az 1630. o.

3. §.

A Korpaközpont megalakítása iránt a földművelésügyi miniszter intézkedik. A Korpaközpontba a Magyar fővárosi malomegyesület és a Vidéki malomiparosok országos egyesülete négy-négy rendes és két-két póttagot, az Országos magyar gazdasági egyesület és a Magyar gazdaszövetség pedig egy-egy rendes és egy-egy póttagot küld ki. Ezenfelül tagjai a központnak a kereskedelemügyi és földművelésügyi miniszter kiküldöttei.

A Korpaközpont tagjai saját kebelükből elnököt és két elnökhelyettest választanak, akik a Korpaközpontot hatóságokkal és harmadik személyekkel szemben képviselik. Hatáskörüket egyekben az ügyrend szabja meg.

A Korpaközpont ügyrendjét maga állapítja meg s a földművelésügyi miniszter hagyja jóvá.

A központ tagjai díjazást nem kapnak.

A Korpaközpont olyan határozata, amely ellen a miniszterek kiküldöttjének valamelyike óvást emel, a földművelésügyi miniszter elé terjesztendő s csak az ő jóváhagyása után hajtható végre.

4. §.

A Korpaközpontnak korpát csak belföldre és csak a m. kir. gazdasági felügyelőségek által kiállított utalványok alapján, vagy kicsinyben való elárusítással foglalkozó kereskedők útján szabad eladnia.

A földművelésügyi miniszter állapítja meg azt, hogy a termelt korpakészletekből mennyit szabad a kicsinyben való elárusítással foglalkozó kereskedők útján elárusítani. Ily kicsinyben való elárusítással malomvállalat meg nem bízható.

Arról, hogy a Korpaközpont közvetítésével esetleg nem értékesített korpa miként értékesíttessék, a földművelésügyi miniszter a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg intézkedik.

5. §.

A Korpaközpont költségeinek fedezésére a közvetítésével eladott korpa után métermázsánként 50 fillér jutalékot, a Korpaközpont megbízásából kicsinyben való elárusítással foglalkozó kereskedők pedig a Korpaközpont jutalékával együtt legfeljebb 2 koronát számíthatnak fel, úgy hogy a korpa a Korpaközpont közvetítésével a malomban, vagy a megrendelő kívánsága szerint a malom rakodó állomására szállítva, métermázsánként

18 korona 50 fillérért, a kicsinyben elárúsító által pedig az elárúsító üzletében vagy raktárában métermázsánként legfeljebb 20 koronáért adható el.

A kicsinyben elárúsítónak egy vevő részére egyszerre 10 métermázsánál többet nem szabad eladnia.

6. §.

Minden olyan malomvállalat, amely nem kizárólag vámörléssel foglalkozik, köteles az általa előállított korpamennyiséget a Korpaközpont által megállapítandó módozatok mellett a központnak bejelenteni s kimutatni, hogy az előállított korpából mennyit igényel saját üzemének, s ha a malomvállalatnak gazdasága is van, gazdaságának szükségletére, s így mennyit bocsáthat forgalomba; köteles továbbá az eladható készletekből a központ által kiutalt mennyiségeket, a központ rendelkezése szerint, de csak készpénzfizetés ellenében szállítani. A 2.727/1915. számú rendelettel megállapított, s a szállító malmot illető legmagasabb áron felül az 5. §. szerint a Korpaközpontnak járó 50 fillér jutalékot a malom a központ által megállapítandó módozatok mellett a központnak beszolgáltatni köteles.

A malomvállalat a korpát a vevő kívánságára a vevő által beküldött zsákokban is köteles szállítani. Önműködő korpatöltő készülékkel felszerelt malom azonban erre csak az esetben köteles, ha a vevő által beküldött zsákok a malom önműködő töltőkészülékére alkalmazhatók (vagyis ha belső szélességük 56 cm. és hosszúságuk 126 cm.) és megfelelő karban vannak.

A Korpaközpont kívánságára a malomvállalat igazolni köteles, hogy az általa visszatartani kívánt korpára saját üzemének vagy gazdaságának ellátására tényleg szüksége van, s ha a Korpaközpont a visszatartani kívánt korpa mennyiségét sokaltná, a malomvállalat által visszatartható mennyiséget a földművelésügyi miniszter állapítja meg.

7. §.

A Korpaközpont az általa szedhető jutalékokból fedezi irodájának személyi és dologi kiadásait s a közvetítésével értékesített korpa eladása körül fölmerült költségeit.

A jutalékokból ezen költségek fedezése után fennmaradó felesleg a földművelésügyi miniszter által megjelölendő közcélokra lesz fordítandó.

8. §

A korpának elszállításához szükséges igazolványt az ennek kiállítására hivatott hatóság csak a Korpaközpont utalvánnya, vagy a földművelésügyi miniszter engedélye alapján állíthatja ki.

9. §.

Aki a jelen rendeletnek a korpa forgalomba hozására vonatkozó rendelkezéseit megszegi vagy kijátsza, vagy aki az e rendeletben megállapított bejelentési kötelezettségét meg nem tartja, kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénz-büntetéssel büntetendő.

Ugyanigy büntetendő az is, aki akár szándékosan, akár a köteles gondosság elmulasztásával bárkinek e rendelet megszegésére vagy kijátszására irányuló eljárását bármely módon elősegíti vagy eltitkolja.

E kihágások miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

10. §.

A jelen rendelet életbelépésével hatályát veszti a korpának forgalomba bocsátásáról és a korpáért követelhető legmagasabb ár megállapításáról szóló 1.111/1915. M. E. sz. rendelet¹⁾, úgyszintén ennek alapján a földművelésügyi miniszter által kiadott 42.912/1915. sz. rendelet²⁾, ellenben a korpakészleteknek az Országos Gazdasági Bizottság részére átengedése és e célra a korpáért követelhető legmagasabb ár megállapítása tárgyában kiadott 305/1915. M. E. számú rendelet³⁾ továbbra is hatályban marad.

11. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországoakra nem terjed ki.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 8-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd az 1185. o.

²⁾ Lásd az 1186. o.

³⁾ Lásd a 350. o.

698.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.217 M. E. számú rendelete,

az árpagyöngy előállításáról, forgalombahozataláról és legmagasabb árának megállapításáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli :

1. §.

Iparvállalatok a jelen rendelet életbelépése után csak az alábbi 2. §-ban meghatározott minőségű árpagyöngyfajtákat állíthatják elő, s a jelen rendelet hatályának idejére csak az ott meghatározott minőségű árpagyöngyfajták szállítása iránt vállalhatnak kötelezettséget.

Árpagyöngyöt előállító iparvállalatok az 1915. évi szeptember hó 1. napja előtt kötött szerződéseik alapján szállítandó árpagyöngymennyiségeket meglevő készleteikből a szerződésileg kikötött minőségben még 1915. évi szeptember hó 15. napjáig bezárólag szállíthatják, és meglevő készleteikből ugyanezen napig készleladásokat is teljesíthetnek. Mások az eddigi árpagyöngyfajtákat 1915. évi szeptember hó 30. napjáig bezárólag is értékesíthetik.

Ezen a napon túl általában csak a jelen rendeletnek megfelelő minőségű árpagyöngyfajtákat szabad áruba bocsátani, eladni vagy bármely más módon forgalomba hozni.

2. §.

Árpagyöngy előállításánál takarmánylisztet előállítani tilos, és az egynemű korpa elvonása után, amely magában foglalja a feldolgozásközben nyert lisztet, valamint a hulladékot is, 100 kg. hektoliterenkint 61 kg.-os súlyminőségű árpából 59 kg. árpagyöngyöt szabad előállítani és pedig a következő fajtákban :

1. finom (leves) árpagyöngyöt, amely nem lehet durvább az eddigelő 3-as számjelzéssel forgalomba hozott árpagyöngynél, a feldolgozás alá vett árparamennyiség összsúlyának legfeljebb 5⁰/₀-a erejéig,

2. közönséges (főzelék) árpagyöngyöt, amely megfelel az eddigelő 10-es számjelzéssel forgalomba hozott árpagyöngynek,

továbbá árpátörmelékét

és pedig e két utóbbi fajtát együttesen a feldolgozás alá vett árpamennyiség összsúlyának további 54⁰/o-a erejéig.

3. §.

Ha az árpa hektoliterjének súlya (minőségi súlya) 61 kg.-nál nagyobb, az iparvállalat — 66 kg. hektoliter súlyig bezárólag — a hektoliter-súlykülönbözetnek minden egyes teljes kilogrammja után egy kilogrammal több közönséges (főzelék) árpagyöngyöt és ennek megfelelően kevesebb korpát állíthat elő, mint a 2. §-ban meg van állapítva.

4. §.

A jelen rendelet értelmében előállított árpagyöngyfajtákat akár zsákokban, akár egyéb zárt csomagolásban, mindenkor csakis az árpagyöngyfajtának feltüntetése mellett szabad áruba bocsátani.

5. §.

A jelen rendelet 2. §-ában megállapított árpagyöngyfajtáért követelhető legmagasabb árak a magyar szent korona országainak egész területén

finom árpagyöngyre nézve 90 koronában,

közönséges árpagyöngyre és árpátörmelékre nézve 52 korona 70 fillérben állapítatnak meg.

6. §.

A jelen rendelettel megállapított legmagasabb árakat, amelyek magukban foglalják a rakodóállomáshoz való szállítás költségét is, métermázsánkint (100 kg.) tiszta súlyra zsák nélkül és készpénzfizetés mellett történt eladás esetére kell érteni. A legmagasabb ár zsák nélkül lévén értendő, az eladó a zsák súlyát az eladott árpagyöngy súlyába nem számíthatja be.

Az eladó az általa szolgáltatott zsák árát külön felszámíthatja. A zsákért felszámítható legmagasabb árat a kereskedelemügyi miniszter rendelettel szabályozhatja.

7. §.

A vételár hitelezése esetében a megállapított legmagasabb áron felül követelhető kamatnak kamatlába legfeljebb 2⁰/o-kal haladhatja

meg az Osztrák-Magyar Banknak az ügylet megkötésekor érvényben állott váltóleszámitolási kamatlábát.

8. §.

A jelen rendelettel megállapított legmagasabb árak 1915. évi szeptember hó 1. napján lépnek életbe. Ettől a naptól kezdve tilos árpagyöngyöt — a 9. és 12. §-ban meghatározott árúsítás kivételével — drágábban árúsítani vagy vásárolni annál az árnál, amit a jelen rendelet legmagasabb árul megállapított.

9. §.

A régi minőségű árpagyöngykészleteknek az árpagyöngyöt előállító vállalatokra nézve 1915. évi szeptember hó 15. napjáig, másokra nézve az 1915. évi szeptember hó 30. napjáig megengedett forgalombahozatalánál az érvényben levő árakat szabad felszámítani.

10. §.

A 2.986/1915. M. E. számú rendelet¹⁾ 11. §-a alapján nyert engedéllyel vásárolt árpából előállított és kivitelre kerülő árpagyöngy kizárólag a Hadi Termény Részvénytársaság útján értékesíthető.

11. §.

Aki a jelen rendeletnek az árpagyöngy előállítására vagy forgalombahozatalára vonatkozó rendelkezéseit megszegi, úgyszintén aki árpagyöngyért a megállapított legmagasabb árnál magasabb árat, vagy a legmagasabb áron felül a jelen rendelet szerint fel nem számítható bármilyen mellékszolgáltatást követel, elfogad, ígértet vagy adat, avagy ígér vagy szolgáltat a másik fél vagy harmadik személy részére, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1914: L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyanígy büntetendő az is, aki akár szándékosan, akár a köteles gondosság elmulasztásával bármely módon közreműködik abban, hogy az árúsítással megbízott alkalmazottja vagy az eladást közvetítő más személy az árpagyöngyért követelhető legmagasabb

¹⁾ Lásd a 1563. o.

árat megállapító korlátozást kijátssza vagy meghiusítsa, vagy aki bárkinek e korlátozás kijátszására vagy meghiusítására irányuló eljárását bármely módon elősegíti vagy eltitkolja.

E kihágások miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ottani jogszabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

12. §.

Ha a jelen rendeletben meghatározott árpagyöngy árusítása a közvetlen fogyasztás céljait szolgáló forgalomban (kicsinyben való vagy részletkereskedésben) történik, az eladó csak olyan árakat számíthat, amelyek a megállapított legmagasabb áraknál nem aránytalanul magasabbak. Az ez ellen vétőket az 1914. évi augusztus hó 5. napján 5.600. B. M. eln. szám¹⁾ alatt kelt belügyminiszteri rendelet 4. §-a értelmében kell büntetni.

Horvát-Szlavonországokban e részben az ott érvényes jogszabályok irányadók.

13. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Horvát-Szlavonországokban ezt a rendeletet, amennyiben végrehajtása az ottani önkormányzat körébe tartozik, a bán hajtja végre.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 31-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd a 324. o.

699.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.795. M. E. számú rendelete,

a száraz (érett) babért, borsóért és lencséért követelhető legmagasabb árak megállapításáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 1. §-a alapján a következőket rendeli:

1. §.

A száraz (érett) babért, borsóért és lencséért követelhető legmagasabb ár a magyar szent korona országainak egész területére nézve métermázsánsként (100 kg) tiszta súlyra

a száraz (érett) bab tekintetében 40 koronában

a	»	»	borsó	»	50	»
---	---	---	-------	---	----	---

a	»		lencse	»	50	
---	---	--	--------	---	----	--

állapítatik meg.

Az 1. bekezdésben megállapított legmagasabb árak a felezett, törött vagy megőrölt babra, borsóra és lencsére is irányadók.

2. §.

A jelen rendelettel megállapított legmagasabb árakat, amelyek magukban foglalják a rakodó állomáshoz való szállítás költségét is, zsák nélkül, az átvétel helyén és készpénzfizetés mellett történt eladás esetére kell érteni.

Az eladó az általa szolgáltatott zsák árát külön felszámíthatja. A zsákért felszámítható legmagasabb árat a kereskedelemügyi miniszter rendelettel szabályozhatja.

3. §.

A vételár hitelezése esetében a megállapított legmagasabb áron felül követelhető kamat kamatlába legfeljebb 2%-kal haladhatja meg az Osztrák-Magyar Banknak az ügylet megkötésekor érvényben állott váltóleszámitolási kamatlábát.

4. §.

A jelen rendelettel megállapított legmagasabb árak 1915. évi július hó 28. napján lépnek életbe.

Ettől a naptól kezdve tilos száraz (érett) babot, borsót és lencsét drágábban árusítani vagy vásárolni annál az árnál, amelyet a jelen rendelet legmagasabb árul megállapít.

Aki száraz (érett) babért, borsóért és lencséért a jelen rendelettel megállapított legmagasabb árat, vagy a legmagasabb áron felül a jelen rendelet szerint fel nem számítható bármilyen mellékszolgáltatást követel, elfogad, ígértet vagy adat a maga vagy harmadik személy javára, úgyszintén az is, aki ily terményekért a jelen rendelettel megállapított legmagasabb áron felül a jelen rendelet szerint fel nem számítható bármilyen mellékszolgáltatást ígér vagy szolgáltat az eladó vagy harmadik személy részére, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ugyanígy büntetendő az is, aki akár szándékosan, akár a köteles gondosság elmulasztásával bármely módon közreműködik abban, hogy az árusítással megbízott alkalmazottja vagy az eladást közvetítő más személy a száraz (érett) babért, borsóért, lencséért követelhető legmagasabb árak megállapított korlátozását kijátssza, vagy meghiusítsa, vagy aki bárkinek e korlátozás kijátszására vagy meghiusítására irányuló eljárását bármely módon elősegíti vagy eltitkolja.

E kihágások miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországekban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

5. §.

Ha a jelen rendeletben meghatározott termények árúsítása a közvetlen fogyasztás céljait szolgáló forgalomban (kicsinyben való vagy részletkereskedésben) történik, az eladó csak olyan árakat számíthat, amelyek a megállapított legmagasabb áraknál nem aránytalanul magasabbak. Az ez ellen vétőket az 1914. évi augusztus hó 5. napján 5.600/1914. B. M. eln. szám alatt kelt belügyminiszteri rendelet¹⁾ 4. §-a értelmében kell büntetni.

Horvát-Szlavonországekban e részben az ott érvényes jogszabályok irányadók.

¹⁾ Lásd a 324. o.

6. §.

Hüvelyeseknek vámkülföldről való beszerzésére ez a rendelet nem vonatkozik.

7. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya kiterjed a magyar szent korona országainak egész területére.

Budapesten, 1915. évi július hó 27-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

700.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.684. M. E. számú rendelete,

a fogyasztási cukorért követelhető legmagasabb árak megállapításáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli :

1. §.

A cukorgyártelepekről és cukor tartására rendelt szabadraktárakból a jelen rendelet hatálybalépésétől kezdve elszállításra kerülő fogyasztási cukor alap-ára, beleértve az 1899 : XVIII. t.-c. 1. §-ában megállapított fogyasztási adót, 1915. évi december hó 31-ig teljesített szállításoknál 100 kg.-kint 96 K 50 f-ben állapítatik meg. Későbbi szállításoknál ez az ár 1916. évi január 1-én és 1916. évi március 1-én 100 kg.-kint 50—50 fillérrel emelkedik.

2. §.

A jelen rendelettel megállapított árak fogyasztási cukorra, és pedig I. rendű nagy süvegekre, budapesti fuvaralapon, teljes kocsirakományokban, készpénzfizetés mellett 2°/_o pénztári engedménnyel értendők.

Amennyiben a szállítás nem Budapestre, hanem az egész ország egyes más fogyasztási helyeire, vagy nem I. rendű nagy süvegekben, hanem egyéb fogyasztási cukorfajban, végre nem teljes kocsirakományban, hanem kisebb mennyiségekben történik, az eddigi kereskedelmi forgalomban szokásos megfelelő fuvar, azaz árkülönbözet, illetve árpótlék felszámításának van helye, amelynek mérvét kételyek fennforgása esetén a kereskede-

lemügyi miniszter állapítja meg. Egyebekben a fogyasztási cukor-szállításokra vonatkozólag a budapesti árú- és értéktőzsdei szokások irányadók.

3. §.

A jelen rendelet életbelépte előtt bármely fogyasztási cukorfajnak szállítása iránt, akár a cukorgyár-, illetőleg cukorszabadraktár-vállalatokkal, akár kereskedőkkel vagy másokkal kötött adásvételi szerződések — amennyiben a szállítás a jelen rendelet életbeléptéig meg nem történt — érvénytelenek.

4. §.

A nagykereskedési forgalomban számítható legmagasabb árat, nemkülönbben azt az árat, amelyet a kereskedők a fogyasztóktól követelhetnek, amennyiben ez szükségesnek mutatkozik, a közigazgatási hatóságok fogják az 1.559/1915. M. E. számú rendelet¹⁾ 1. §-a szerint kieszközölni. A rendelet alapján, saját hatáskörükben az egyes fogyasztási területek viszonyainak megfelelően, megállapítani.

5. §.

A jelen rendelettel megállapított legmagasabb árak 1915. évi július hó 22. napján lépnek életbe. Ettől a naptól kezdve a jelen rendelet hatályának ideje alatt cukorgyáraknak és cukorszabadraktáraknak tilos bármely fajú fogyasztási cukrot drágábban eladni, illetve szállítani annál az árnál, amely az 1. §-ban legmagasabb ár gyanánt megállapítva van, illetőleg a 2. §. szerint a legmagasabb áron felül fuvar- és árkülönbözetként, illetve árpótlékként külön felszámítható.

Aki ezt a tilalmat megszegi, vagy oly ügyletet közvetít, amelyet a jelen rendeletben megállapítottnál magasabb áron akarnak kötni, vagy ily ügylet megkötésénél bármily más módon közreműködik, úgyszintén az is, aki a jelen rendelet rendelkezéseit egyébként megszegi, kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Ezen kihágások miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországban ezen kihágások miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

¹⁾ Lásd: az 1181. o.

6. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Amennyiben ez a rendelet oly jogszabályokra utal, amelyeknek hatálya Horvát-Szlavonországra nem terjed ki, helyettük ezekben az országokban az ottani jogszabályok irányadók.

Budapesten, 1915. évi július hó 21-én.

Gróf Tisza István s. k.

kir. miniszterelnök.

701.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.465. M. E. számú rendelete,

a fogyasztási cukorért a nagykereskedési forgalomban, valamint a közvetlen fogyasztás céljait szolgáló forgalomban követelhető legmagasabb árak megállapításáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §.

Fogyasztási cukorért a nagykereskedési forgalomban (2. §.) 100 kilogrammonként legfeljebb 2 K-val magasabb ár számítható annál az egyes fogyasztási helyekre szóló fuvarkülönbözetet teljes kocsirakományra nézve már magában foglaló alapárnál, amely az illető fogyasztási helyen a mellékelt I. számú táblázat szerint érvényben van.

Az I. számú táblázatban külön meg nem jelölt fogyasztási helyre nézve az az alapár irányadó, amely a hozzá legközelebb eső vasuti állomás helyére nézve van megállapítva.

A nagykereskedési forgalomban megállapított legmagasabb árak fogyasztási cukorra, és pedig I. rendű nagy süvegekre, helyt érkezési állomás, teljes kocsirakományban, készpénzfizetés mellett, 2% pénztári engedménnyel értendők.

Amenyiben a szállítás nem I. rendű nagy süvegekben, hanem egyéb fogyasztási cukorfajban vagy más csomagolásban történik, a mellékelt II. számú táblázatban megállapított árpótlék felszámításának, illetőleg árlevonásnak van helye.

Ha a megvett cukor az eladó nagykereskedő üzleti helyiségei-

ből vagy raktárából szállítatik el, vagy ott adatik át, az eladó nagykereskedő az 1. bekezdésben megállapított 2 K-án felül fuvarozási költségek, és esetleg helyi illetékek címén azt az összeget is felszámíthatja, amelyet a közigazgatási hatóság megállapított és közzétett. A fuvar költség és az esetleges helyi illetékek felszámításának akkor is helye van, ha az elszállítás vagy átadás arról a vasuti vagy hajóállomásról történik, amelyen az eladott cukor az eladó nagykereskedő részére megérkezett, de ott annak átrakása vagy átszállítása vált szükségessé. Ezek a mellékköltségek csak egyszer számíthatók fel.

Amennyiben a szállítás nem teljes kocsirakományban, hanem kisebb mennyiségekben történik, úgy fuvardíj-többköltség címén a következő árpótlék felszámításának van helye:

50 métermázsza és ennél nagyobb mennyiségek szállításánál 50 f, 50 métermázsánál kisebbeknél pedig 1 K métermázsánként.

Az 1. számú táblázatban megállapított alapárakon felül a fentiek szerint felszámítható ártöbblet, illetőleg költségek a közvetítő kereskedelem révén ismételt eladások esetén sem emelhetők.

2. §.

Jelen rendelet értelmében nagykereskedési forgalom alatt azt a forgalmat kell érteni, amely a fogyasztási cukrot közvetlenül a gyárból vásárló nagykereskedő és azon kereskedő között bonyolódik le, aki a fogyasztási cukor a közvetlen fogyasztás céljaira való továbbeladás végett a nagykereskedőtől az eredeti gyári csomagolásban vásárolja.

3. §.

Az a legmagasabb ár, amely fogyasztási cukorért a közvetlen fogyasztás céljait szolgáló forgalomban követelhető, a következőkben állapítatik meg:

az I. számú táblázatban az illető fogyasztási helyre nézve megállapított és a II. számú táblázat szerinti árkülönbözet figyelembevételével esetleg átszámított alapárhoz hozzáadható a nagykereskedési forgalom részére 100 kilogrammonként engedett 2 K-ás ártöbblet és kilogrammonként legfeljebb 8 fillér.

Az így megállapított árhoz, amennyiben nincs helyben vasúti állomás, vagy az érkezési állomás az I. számú táblázatban külön megjelölve nincs, még fuvarozási költségek és esetleg helyi illetékek címén azon összeg is felszámítható, amelyet a közigazgatási hatóság megállapított és közzétett.

A közvetlen fogyasztás céljait szolgáló forgalomban az eladó

a nagykereskedő által az 1. §. alapján neki esetleg felszámított fuvardíj-többköltséget és egyéb költséget a fogyasztónak nem számíthatja fel.

A közvetlen fogyasztás céljait szolgáló forgalomban eladott cukor árának a fentiek alapján való kiszámításánál az árnak 1 filléren aluli törtrésze figyelmen kívül marad abban az esetben, ha legalább egy kilogramm fogyasztási cukor árúsíttatik el, egy kilogrammnál csekélyebb mennyiségű fogyasztási cukor elárúsításának esetében pedig az 1 filléren aluli törtrész egy teljes fillérnek veendő számításba.

4. §.

A jelen rendelet 1. §-ának 5. bekezdésében, valamint a 3. §. 3. bekezdésében említett fuvarozási költségeket Budapest székesfővárosra nézve a tanács, a törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsú városokra nézve a polgármester, nagy- és kisközségekre nézve a járási főszolgabíró, Horvát-Szlavonorszá-
gokra nézve pedig a bán által kijelölt közigazgatási hatóságok állapítják meg.

A közigazgatási hatóság ezen határozatai ellen a kereskedelemügyi miniszterhez birtokon kívül fellebbezésnek van helye, aki a belügyminiszterrel, Horvát-Szlavonorszá-
gokra nézve a bánnal egyetértőleg határoz.

5. §.

Azok a legmagasabb árak, amelyek a jelen rendelet alapján a közvetlen fogyasztás céljait szolgáló forgalomban az egyes fogyasztási helyeken és az egyes cukorfajok után számíthatók, a helyi közigazgatási hatóságok által az illető helyen szokásos módon közhírré teendők. Ezeket a legmagasabb árakat a közvetlen fogyasztók részére árusító kereskedők üzleti helyiségeiben szembetűnő helyeken ki kell függeszteni.

6. §.

A jelen rendeletben megállapított legmagasabb árak 1915. évi október hó 4. napján lépnek életbe. Ettől a naptól kezdve a jelen rendelet hatályának ideje alatt tilos fogyasztási cukrot a nagykereskedési, valamint a közvetlen fogyasztás céljait szolgáló forgalomban drágábban eladni, illetve szállítani annál az árnál, amely a jelen rendeletben legmagasabb ár gyanánt megállapítva van, illetőleg a jelen rendelet szerint a legmagasabb áron felül

árkülönbözetként, illetve fuvarozási költség- és esetleg helyi illetékként, valamint árpótlékként külön felszámítható.

Aki ezt a tilalmat megszegi, vagy oly ügyletet közvetít, amelyet a jelen rendeletben megállapított árnál magasabb áron akarnak kötni, vagy ily ügylet megkötésénél bármily más módon közreműködik, úgyszintén az is, aki a jelen rendelet rendelkezéseit egyébként megszegi, kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországekben e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

7. §.

A jelen rendelet hatályának ideje alatt a m. kir. minisztérium 2.684/1915. M. E. számú rendeletének¹⁾ 4. §-a nem nyer alkalmazást.

8. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Horvát-Szlavonországekben ezt a rendeletet, amennyiben végrehajtása az ottani önkormányzat körébe tartozik, a bán hajtja végre.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 22-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd az 1645. o.

I. melléklet a 3.465/1915. M. E. számú rendelethez.**I. számú táblázat**

a fogyasztási cukornak, I. rendű nagy süveg alapon, az egyes fogyasztási helyre szóló fuvarkülönbözetet teljes kocsirakományra nézve magában foglaló alapáráról.

a) Duna jobbpartja:*Baranya vármegye és Pécs th. város:*

	Korona
Baranyavár	99·50
Csúza	99·80
Dárda	99·55
Herczegszőlős	99·75
Hidas-Bonyhád	98·90
Karancs	99·70
Mágocs	98·65
Mohács	100·10
Németbóly	99·90
Pécs .	99·—
Sásd	98·65
Sellye	99·50
Siklós .	99·95
Siklós-Vokány	99·30
Somogy-Vasas	99·30
Szászvár-Máza	98·80
Szentlőrincz	98·90
Üszög	99·—
Villány	98·50
Vajszló	100·—

Féjér vármegye és Székesfehérvár th. város:

	Korona
Adony-Pusztaszaboles	97·40
Bicske	97·30
Bodajk	98·05
Czecze	97·90

	Korona
Kápolnásnyék	97·55
Lovasberény	97·75
Martonvásár	97·45
Mór	97·75
Polgárdi	98·—
Sárbogárd	97·70
Sárosd	97·60
Seregélyes	97·70
Szabadbattyán	97·90
Székesfehérvár	97·80
Szolgaegyháza	97·50
Tárnok	97·35
Vajta	98·50
Vértesacsa	97·65

Győr vármegye és Győr th. város:

	Korona
Győr	97·—
Pannonhalma	98·

Komárom vármegye és Komárom th. város:

	Korona
Bánhida	97·60
Felsőgalla	96·50
Kisbér	97·58
Komárom	97·—
Kürt	97·80
Nagyigmánd	98·50
Nagymégyer	97·80

	Korona
Ógyalla	98·15
Órsújfalu	97·65
Perbete	97·90
Tany-Nemesócsa	98·15
Tata-Tóváros	97·50
Udvard	97·60
Újkomárom	97·85

Moson vármegye:

	Korona
Barátudvar-Féltorony	97·35
Boldogasszony	97·35
Bruck-Királyhida	96·60
Hegyeshalom	97·10
Köpcsény	97·20
Lajtakáta	97·10
Lébény-Mosonszentmiklós	97·60
Magyaróvár	97·25
Moson	97·25
Mosonszentjános	97·60
Mosonújfalu	97·20
Nezsider	97·10
Pándorfalu	96·90
Pomogy	97·55
Zurány	97—

Somogy vármegye:

	Korona
Babócsa	99·10
Balatonboglár	98·65
Balatonszentgyörgy	98·90
Barcs	99·15
Csurgó	99·20
Darány	99·15
Fonyód	98·75
Gyékényes	98·90
Jákó-Nagybajom	99—
Kaposvár	98·80
Kiskorpad	98·90
Lengyeltóti	99·10
Marczali	99·40
Nagyatád	99·40
Somogyszob	99·15
Somogyvár	99·20

	Korona
Szigetvár	99·10
Tab	98·90
Zákány	98·80

*Sopron vármegye és Sopron
th. város:*

	Korona
Beled	98·05
Bősárkány	97·60
Bük	97·50
Csepreg	97·85
Csorna	97·60
Eszterháza	97·60
Kapuvár-Garta	97·60
Kismarton	97·45
Lajtaújfalu	96·80
Nagyczenk	97·20
Nagymarton	96·90
Sopron	97—
Sopronnyék-Haracsöny	97·40
Sopronszentmárton	97·50

Tolna vármegye:

	Korona
Bátaszék	98·70
Dombóvár	98·55
Dunaföldvár	98·15
Keszőhidegkút-Gyöngk	98·10
Kölesd-Tengelicz	98·20
Paks	97·70
Pinczehely	98—
Simontornya	97·90
Szakály-Hőgyész	98·15
Szekszárd	98·35
Tamási-Majsamiklósvár	98·35
Tolna-Mözs	98·25

Vas vármegye:

	Korona
Acsád	97·60
Boba	98·15
Czelldömölk	97·95
Felsőlövvő	98·75
Felsőőr	98·45

Gyanafalva	Korona 98:55
Hegyfalu	98:15
Hosszúperesztég	98:80
Jánosháza	98:50
Körmend	98:15
Kőszeg	97:90
Muraszombat	99:15
Nagyszentmihály	98:30
Németújvár	98:55
Pinkafő	98:60
Sárvár	98:20
Szentgotthárd	98:45
Szombathely	97:70
Vámoscsalád	98:15
Vasvár	98:—

Veszprém vármegye:

Bakonybánk	Korona 98:10
Balatonfőkajár	98:45
Devecser	98:40
Hajmáskér	98:30
Lepsény	98:10
Mezőkomárom - Városhid- vég	98:55
Pápa	97:70
Siófok	98:30
Várpalota	98:15
Veszprém	98:30
Zircz	98:70

Zala vármegye:

Alsólendva	Korona 99:50
Badacsontomaj	99:25
Csáktornya	98:95
Csömödér-Páka	100:40
Keszthely	99:25
Komárváros	99:10
Lenti	99:05
Lesenczetomaj	98:95
Murakeresztúr	98:65
Nagykanizsa	98:60
Perlak-Murakirály	98:80

Sümeg	Korona 98:70
Tapolca	98:90
Ukk	98:60
Zalaegerszeg	98:50
Zalaszentgrót	98:70
Zalaszentiván	98:15
Zalaszentjakab	99:30

*b) Duna balpartja:**Árva vármegye:*

Alsókubin	Korona 98:60
Dluha	98:80
Kralován	98:20
Podbjel	98:90
Trsztena	99:15
Turdossin	99:10

Bars vármegye:

Alsószece	Korona 98:05
Alsóvárad	98:55
Aranyosmarót	98:45
Barstaszár	97:90
Csata	97:40
Garamkovácsi	98:45
Garamrudnó	99:—
Garamszentbenedek	98:80
Garamszentkereszt	98:85
Geletnek-Szklénófürdő	98:80
Kistapolcsány	98:40
Körmöczbánya	98:70
Léva	98:05
Nagymánya	98:05
Nagysalló	97:90
Nagyugrócz	98:55
Nemeskosztolány	98:50
Nyitraaszeg	98:50
Oroszka	97:75
Óhaj-Hull	98:45
Petőtelep	98:65
Szénásfalu-Vihnye	98:80
Ujbánya	98:55

	Korona
Verebély	98'25
Zsarnócza	98'65
Zseliz	97'80

Esztergom vármegye:

	Korona
Esztergom .	97'—
Kenyérmezőmajor	97'50
Köbölkút	97'90
Kőhid-Gyarmat	97'70
Nyergesújfalu	97'65
Párkány-Nána	97'

Hont vármegye és Selmecz- és Bélabánya th. város:

	Korona
Bélabánya	99'25
Drégelypalánk	97'85
Hontnémeti	98'45
Ipolypásztó	97'80
Ipolyság	98'15
Ipolyszakállos	97'95
Kistompa	98'70
Korpona	98'50
Nagymaros	97'25
Selmeczbánya	99'10
Szob .	97'40
Zebegény	97'35

Liptó vármegye:

	Korona
Csorba	98'95
Fenyőháza .	98'25
Királylehota .	98'75
Liptószentmiklós .	98'55
Liptótepla	98'40
Liptóújvár	98'65
Oszadafűrész	98'70
Rózsahegy	98'30
Vágfalva	98'80
Vychodna	98'80

Nógrád vármegye:

	Korona
Balassagyarmat	97'95
Dejtár	98'25
Diósjenő	98'10
Fülek	98'15
Gács	97'65
Galgaguta	97'80
Kisterenye	97'85
Lőnyabánya	98'45
Losoncz	98'35
Nagyoroszi	97'70
Nógrádszakál	98'50
Nógrádverőcze .	97'25
Órhalom .	98'30
Poltár	98'80
Salgótarján	97'95
Selyp	97'45
Somoskőújfalu	98'05
Szécsény	98'35
Zagyvapálfalva	97'95
Zlatnó	98'90

Nyitra vármegye:

	Korona
Berezó .	97'05
Brunócz	97'40
Érsekújvár	97'60
Felsőrécsény	98'25
Galgócz	97'50
Holics	97'—
Harádics .	97'10
Hársas-Nyitratormás .	98'50
Jabláncz	96'90
Jókút	97'—
Kinorány	97'75
Komját	97'40
Lipótvár .	97'50
Nagybélicz	98'25
Nagybossány	97'90
Nagykosztolány	97'55
Nagyrépény	98'40
Nagysurány	97'85

	Korona
Nagytapolcsány	97·90
Negyed	97·70
Németpróna	98·85
Nyitra	97·90
Nyitrabánya	98·85
Nyitraivánka	98·40
Nyitránovák . . .	98·55
Nyitrazsámbokrét	98·25
Pöstyén	97·50
Privigye-Bajmóczyfürdő	98·65
Radosna	98·40
Sasvár	97—
Szakolcza	97—
Szenicze	97·25
Szilárd-Alsózele	97·60
Szomorlovászi	97·90
Tardoskidd	97·40
Tornócz	97·40
Tótmegyer	97·50
Üzbég .	97·90
Vágfarkasd	97·65
Vágsellye	97·25
Vágterbete	97·70
Vágújhely	97·25
Verbó .	97·75
Zsitvafödémcs	97·95

*Pozsony vármegye és Pozsony
th. város:*

	Korona
Albár . . .	97·60
Alsószil-Felsőlőcz	97·20
Bazin	96·90
Búrszentmiklós	97·05
Cseklész	96·90
Csütörtők	97·20
Czifer	97·05
Deáki .	97·55
Detrekőszentmiklós	97·50
Dévényújfalu	96·90
Diósfőrgcpatony	97·60
Dunaszerdahely	97·50
Felistál-Alsónyárasd	97·70

	Korona
Galánta .	97·25
Királymajor	97·30
Lozornó	97·15
Magyarfalu	97—
Malaczka	97—
Modor-Nagysenkőcz	97—
Nádas-Pozsonyszomolány	97·10
Nádasfő	97·35
Nagylég	97·40
Nagylévárd	97·10
Nagypaka	97·30
Nagyszombat	97·10
Németdiószeg	97·15
Pered	97·55
Pozsony	96·50
Pozsonyalmás	97·20
Pozsonypüspöki	96·55
Púsztafödémcs	97·10
Récse	96·80
Somorja-Uszor .	97·20
Stomfa-Mászt	96·90
Székelyfalva-Búrszent- györgy	97·20
Szencz	97—
Szentgyörgy	96·90
Szered	97·50
Vágkeresztúr-Apaj	97·30
Zohor	96·95
Zsigárd	97·60

Trencsén vármegye:

	Korona
Bán	97·50
Bellus .	97·90
Bicscséfalu	97·90
Bogozló	97·40
Csacza	97·30
Czobolyfalu	97·25
Dúlóújfalu	97·40
Felsőozor .	97·55
Hőlak-Trencsénteplicz	97—
Illava	97·15
Kiszuczaujhely	97·40

	Korona
Lédecz	97-20
Ledniczróna	97-55
Litvaillo	97-90
Melesicz	97-35
Nagybicsce	97-50
Nagysándori .	97-75
Nemsó	97-10
Poroszká	97-35
Puhó-Kocskőcz	97-30
Rajecz	98-10
Ribény	97-70
Ricsó	97-60
Tornyos	97-20
Trencsén	97—
Újzsolna	97-90
Vágbesztercze	97-40
Vághéve-Vágváralja	97-45
Várna . .	97-90
Zsolna	97-60

Turóc vármegye:

	Korona
Alsóstubnya	98-45
Alsóturcsok	98-55
Felsőstubnya	98-45
Nagyrákó-Pribócz	98-35
Nagyturány	98-10
Ruttká	98—
Szucsány	98-05
Turócszentmárton	98-25
Zníóváralja	97-40

Zólyom vármegye:

	Korona
Besztercebánya	99—
Bikás .	99-30
Breznóbánya	99-45
Erdőköz .	99-10
Garamberzencze	98-65
Garamhidvég	99-40
Gáspárd	99-35
Hermánd	98-35
Kisgaram	99-50
Krivány-Gyetva	98-50

	Korona
Libetbánya	99-25
Luczatő	99-20
Olmányfalva	99-35
Radvány	99—
Végles-Nagyszalatna	98-70
Zólyom	98-85
Zólyombrézó	99-40
Zólyomlipese	99-20

c) Duna-Tisza köze:

*Bács-Bodrog vármegye, Baja,
Szabadka, Újvidék és Zombór th.
városok:*

	Korona
Ada	99-25
Apatin	99-20
Bács	99-55
Bácsfeketehegy	98-80
Bácsszentiván	99-05
Baja	98-85
Bajmok	98-60
Bácsalmás	98-60
Bácsordas	99—
Bezdán .	99-20
Bácskossuthfalva	98-95
Bácsföldvár	99-70
Cservenka	99-25
Csonoplya	99-20
Csátalja	99-20
Csantavér	98-80
Gombos	99-20
Gádor	99-50
Hódság	99-40
Jánoshalma	98-60
Kisszállás	98-15
Kula	99-10
Kerény .	99-25
Magyarkanizsa	98-90
Monostorszeg	98-50
Óbecse	99-55
Ófutak	98-60
Ókér .	99-05
Órszállás	99-25

	Korona
Pacsér	98:95
Palánka	99:60
Szabadka	98:45
Szenttamás	99:50
Szilberek	99:30
Titel	100:05
Temerin	99:70
Topolya	98:70
Újpalánka	98:35
Újvidék	99:30
Újverbász	98:90
Veprőd	99:30
Zenta	99:05
Zombor	98:85

*Csongrád vármegye, Hódmező-
vásárhely és Szeged th.
városok:*

	Korona
Csongrád . . .	98:25
Hódmezővásárhely	98:80
Horgos	98:60
Szeged	98:—
Szentes	98:50

Heves vármegye:

	Korona
Apez-Zagyvaszántó	97:55
Eger	98:15
Felnémet	98:35
Felsőtárkány	97:25
Füzesabony	97:95
Gyöngyös	97:80
Hatvan	97:35
Heves .	98:20
Kál-Kápolna	97:85
Ludas	97:77
Pásztó .	97:65
Tiszafüred .	98:50
Vámosgyörk	97:55

*Jász-Nagykun-Szolnok vár-
megye:*

	Korona
Dévaványa	98:65
Fegyvernek	98:05
Jászapáti .	98:05
Jászárokszállás	97:75
Jászberény	97:65
Jászkisér	98:—
Jászládány	97:85
Karczag .	98:35
Kisújszállás	98:15
Kunhegyes	98:55
Kunmadaras	98:70
Kunszentmárton	98:40
Mezőtúr	98:15
Szolnok	97:75
Törökszentmiklós	97:85
Túrkeve	98:45

*Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye,
Budapest székesfőváros és Kec-
kemét th. város:*

	Korona
Abony .	97:55
Alberti-Irsa	97:25
Aszód	97:25
Apostag	97:65
Bia	97:10
Budapest	96:50
Czegléd	97:45
Dunapataj	98:—
Herczeghalom	97:20
Izsák	97:80
Kalocsa .	98:05
Kecskemét	97:75
Keczel	97:85
Kiskőrös	97:75
Kiskunfélegyháza	97:95
Kiskunhalas	98:05
Kiskunlaczháza	97:05
Kunszentmiklós	97:25
Lajosmizse	97:70

	Korona
Monor	97'05
Nagykőrös	97'55
Ráczkeve	97'30
Szabadszállás	97'45
Torbágy	97'10
Vác	97'10

d) Tisza jobbpartja :

*Abauj-Torna vármegye és Kassa
th. város :*

	Korona
Abaújszántó	99'20
Csécs	99'85
Forró-Encs	98'85
Garadna	98'95
Göncz	99'25
Halmaj	98'80
Hernádsány	99'15
Hidasnémeti	99'05
Jászó	98'95
Kassa .	99'30
Kassahámor	99'75
Lucziabánya	100'—
Meczenzéf	100'—
Nagyida	99'75
Szepsi	99'80
Szikszó	98'70
Torna	99'50

Bereg vármegye :

	Korona
Bátyú .	99'75
Beregsom-Mezőkaszony	99'80
Beregszász .	100'—
Frigyesfalva	100'—
Ilosva	100'90
Munkács	100'—
Nagyborzsova-Nagy- muzsaly .	100'05
Szolyva-Hársfalva	100'15
Vásárosnamény	100'20
Volóc	100'55

*Borsod vármegye és Miskolcz th.
város :*

	Korona
Barczika	98'70
Bélapátfalva	98'55
Boldva	98'80
Czenter	99'80
Diósgyőr	98'60
Edelény	98'90
Királd	98'95
Mezőcsát	98'80
Mezőkeresztes-Mezőnyárád	98'15
Mezőkövesd	98'05
Miskolcz	98'50
Mónosbél .	98'55
Nekézseny-Sáta	97'85
Ózd	98'70
Sajókaza .	98'80
Sajószentpéter	98'70
Sajóvárkony	98'80
Szalonna	99'15
Szendrő	99'10
Szendrőlád	99'—
Szilvásvár	98'65
Szuhakálló-Múcsony	98'80
Vadna	98'80
Zsolcza	98'55

Gömör és Kis-Hont vármegye :

	Korona
Ajnácskő	98'25
Alsósajó	99'15
Balogfalva .	98'25
Bánréve	98'60
Betlér	99'05
Csetnek	99'10
Dobsina	99'20
Feled	98'45
Garamszécs	99'45
Gombaszög	98'90
Helpa	99'85
Hisnyóvíz	99'25
Jolsva	99'20
Kuntapolcza	99'—

	Korona
Licze-Gicze	99:05
Lujzahuta	99:50
Murányalja	99:45
Nagyőröcze	99:30
Nagyszabos	99:20
Nándorhuta	99:65
Nyustya-Likér	98:70
Osgyán	98:90
Pelsőcz	98:85
Putnok	98:70
Rimabánya	98:60
Rimakovics	98:95
Rimaszécs	98:50
Rimaszombat	98:55
Rozsnyó	98:95
Tiszolcz	98:85
Tornalja	98:70
Újantalyölgy	99:—
Vereskő	99:75

Sáros vármegye:

	Korona
Bártfa	100:25
Eperjes . .	99:45
Hernádszentistván	99:55
Héthárs	99:20
Kapi	100:40
Kisladna	99:35
Kisszeben	99:50
Lubotény .	99:30
Magyarrazslavicza	100:55
Orló	98:90

Szepes vármegye:

	Korona
Busóc	99:75
Gölniczbánya	99:90
Hunfalva	99:40
[gló	99:30
[stvánhuta	99:60
Kakaslomnicz	99:40
Késmárk .	99:40
Korompa	99:60
Lőcse	99:70

	Korona
Margitfalva	99:20
Mária-huta-Zakárfalva	99:90
Márkusfalva	99:40
Mateőcz	99:40
Nagyőr	99:45
Podolin	99:90
Poprád-Felka	99:10
Prakfalva	100:15
Szepesbéla-Barlangliget	99:55
Szepesbéla-Keresztfalu	99:80
Szepesolaszi	99:50
Szepesremete	100:20
Szepesvár-alja	99:90
Szomolnokhuta	100:25

Ung vármegye:

	Korona
Csap	99:65
Nagyberezna	100:50
Nagykapos	100:15
Perecseny	100:10
Szürte	99:70
Ungvár	99:80
Záhony	99:65

Zemplén vármegye:

	Korona
Bánóc	99:60
Bély	99:50
Bodrogkeresztúr .	98:95
Bodrogszerdahely	98:30
Gálszécs	99:75
Homonna	99:90
Királyhelme	99:55
Kozma . .	99:50
Legenye-Alsómihályi .	99:40
Mezőlaborc	99:15
Nagymihály	99:70
Olaszliszka-Tolcsa	99:05
Órmező	99:80
Parnó	99:85
Perbenyik	99:45
Sáros-patak	99:15
Sátoraljaújhely	99:20

	Korona
Szerencs	98'85
Szinna	100'25
Szomotor	99'30
Takcsány .	98'30
Taktaharkány	98'80
Tállya	99'15
Tarcal	99.—
Tiszalúc	98'70
Tokaj	99.—
Töketerebes	99'55
Upor	99'45
Varannó	100.—
Velejte	99'45
Zemplénrice	99'80

e) Tisza balpartja:

Békés vármegye:

	Korona
Békés	98'80
Békéscsaba	98'60
Gyoma	98'25
Gyula	98'80
Kétegyháza	98'80
Körösladány	98'80
Mezőberény	98'45
Orosháza	98'95
Szarvas	98'35
Szeghalom	98'90
Tótkomlós	99'40

Bihar vármegye és Nagyvárad
th. város:

	Korona
Berettyóújfalu	98'80
Derecske	99'25
Élesd	99'40
Érmihályfalva	99'20
Hosszúpályi	99'80
Margitta	99'90
Nagyszalonta	99'05
Nagyvárad	99'05
Sarkad	98'90
Székelyhíd	99'60
Tenke	99'55

Hajdu vármegye és Debreczen
th. város:

	Korona
Balmazújváros	99'10
Debreczen	98'90
Hajduböszörmény	99'20
Hajdudorog	99'40
Hajduhadház	99'00
Hajdunánás	99'40
Hajduszoboszló	98'70
Kaba	98'55
Nádudvar	98'75
Püspökladány	98'45
Tiszacsege .	98'80

Máramaros vármegye:

	Korona
Borsa	101'70
Bustyaháza	100'40
Dolha	101'35
Felsővisó	101'50
Huszt	100'20
Kőrösmező .	101'20
Leordina	101'30
Majszin	101'60
Máramarossziget .	100'65
Nagybocskó-Gyertyánliget	101'—
Nyéresháza	100'90
Petrova	101'20
Rahó	101'—
Taraczköz	100'55
Técső	100'45
Visóvölgy	100'85

Szabolcs vármegye:

	Korona
Apagy	99'65
Buj	99'90
Büdszentmihály	99'60
Demecser	99'45
Dombrád .	100'15
Gáva-Vencsellő .	99'80
Kállósején	99'70
Kemecse	99'40
Kisvárd	99'65

	Korona
Mándok .	99-85
Nagykálló	99-60
Nyírábrány	99-15
Nyírbakta .	99-80
Nyírbátor	99-90
Nyirbogdány	100-50
Nyíregyháza .	99-30
Nyírmada . .	99-95
Nyírmihálydi	100-10
Pátroha	99-55
Polgár .	99-10
Rakamaz	99-05
Tornyospálca	99-90
Tuzsér .	99-70
Újfehértó	99-15
Vaja	99-90

Szatmár vármegye és Szatmár-Németi th. város:

	Korona
Avasújváros . .	100-25
Buság-Misztótfalva .	100-70
Csenger .	100-05
Érkörtvélyes .	99-20
Fehérgyarmat	100-35
Felsőbánya	101-10
Győrtelek-Jékeytanya	100-20
Mátészalka	100—
Nagybánya	100-90
Nagydobos	100-10
Nagyecsed .	99-85
Nagykároly	99-50
Nagymajtény	99-55
Nagysomkút	100-85
Nyíresaholy	99-90
Óvári .	100—
Ökörítő . . .	100-25
Porcsalma-Tyukod	100-15
Reszege	99-30
Sárköz	100-05
Szaniszló . . .	99—
Szatmár-Németi .	99-70
Szatmárhegyi piac .	100-15
Szinérváralja	100-50

Szilágy vármegye:

	Korona
Szilágysomló	100-50
Tasnád	99-95
Zilah	100-75
Zsibó	101-35

Ugocsa vármegye:

	Korona
Halmi	100—
Királyháza	100-15
Nagyszőlős	100-20
Tiszaújlak	100-15

f) Tisza-Maros szöge:

Arad vármegye és Arad th. város:

	Korona
Arad	99-15
Borosjenő	100—
Borossebes	100-35
Csermő	100-25
Honcztó . . .	100-60
Kisjenő-Erdőhegy	99-35
Máriaradna .	99-40
Medgyesegyháza .	99-75
Ópécska	99-65
Pankota	99-75
Soborsin .	99-80
Újszentanna	99-55

Csanád vármegye:

	Korona
Apátfalva	99-25
Battonya . .	99-75
Csanádpalota	99-85
Makó	99-15
Mezőhegyes . .	99-45
Mezőkovácsháza	99-80
Nagylak	99-40

Krassó-Szörény vármegye:

	Korona
Báziás . . .	100-55
Bélajabláncz	100-80

	Korona
Boksánbánya	100.—
Facsád	100.65
Gavosdia	100.10
Herkulesfürdő	100.80
Karánsebes	100.40
Lugos	100.05
Mehádia	100.80
Nándorhegy	100.95
Oraviczabánya	100.60
Orsova	101.05
Resiczabánya	100.45
Stájerlakanina	101.—

Temes vármegye, Temesvár és Versecz th. városok:

	Korona
Belence	99.90
Buziásfürdő	100.15
Csák	99.95
Detta	99.90
Fehértemplom	100.40
Kevevára	101.25
Lippa	99.60
Németszentmihály	98.30
Nagykárolyfalva	100.55
Széphely	99.70
Temesrékas	99.70
Temesvár	99.55
Újarad	99.20
Versecz	100.15
Vinga	99.30

Torontál vármegye és Pancsova th. város:

	Korona
Alibunár	100.60
Billéd	99.60
Csóka	99.15
Gyertyámos	99.30
Melence	99.90
Módos	100.—
Mokrin	98.95
Nagybecskerek	100.05
Nagykikinda	99.05

	Korona
Nagyszentmiklós	99.05
Ócsanád	99.30
Padé	99.35
Pancsova	101.10
Perjámos	99.20
Pészak	99.70
Sárafalva	99.15
Torontálszécsány	100.15
Torontálvásárhely	100.70
Törökbecse	99.65
Törökkanizsa	98.90
Valkány	98.90
Zsombolya	99.20

g) Királyhágón túl:

Alsó-Fehér vármegye:

	Korona
Abrudbánya	102.—
Alvincz	100.75
Balázsfalva	101.10
Gyulafehérvár	100.80
Nagyenyed	100.95
Tövis	100.95
Vizakna	101.65

Besztercze-Naszód vármegye:

	Korona
Besztercze	101.90
Naszód	102.10

Brassó vármegye:

	Korona
Brassó	102.65

Csik vármegye:

	Korona
Csikszereda	102.65
Ditró	102.15
Galócziási gőzfűrés	102.10

Fogaras vármegye:

	Korona
Fogaras	102.80

Háromszék vármegye:

	Korona
Kézdivásárhely	103·75
Sepsiszentgyörgy	103·10

Hunyad vármegye:

	Korona
Alkenyér	100·65
Brád	101·25
Déva	100·40
Hátszeg	100·90
Lupény	101·50
Marosillye .	100·15
Petrozsény	101·05
Piski .	100·45
Szászváros .	100·55
Vajdahunyad	100·55

Kis-Küküllő vármegye:

	Korona
Dicsőszentmárton	101·75
Erzsébetváros	101·55

*Kolozs vármegye és Kolozsvár
th. város:*

	Korona
Apahida .	100·45
Bánffyhunrad	99·90
Csucsá	99·70
Kissármás	101·70
Kolozsvár	100·30

*Maros-Torda vármegye és Maros-
vásárhely th. város:*

	Korona
Maroshévíz .	102·—
Marosvásárhely	101·25
Sóvárad	102·50
Szászrégen	101·50

Nagy-Küküllő vármegye:

	Korona
Ágostonfalva	102·30
Héjjásfalva .	101·80
Homoród-Kőhalom	102·10
Medgyes	101·40
Segesvár	101·70

Szeben vármegye:

	Korona
Nagydisznód	102·—
Nagyszeben	101·80
Szászsebes	100·90
Szelistye	101·50

Szolnok-Doboka vármegye:

	Korona
Bethlen	101·50
Dés	101·20
Nagyiklód	100·95
Retteg .	101·40
Szamosújvár	101·05

Torda-Aranyos vármegye:

	Korona
Aranyosgyéres .	100·65
Marosludas	100·95
Székelykocsárd	100·80
Torda	100·75

Udvarhely vármegye:

	Korona
Székelykeresztúr	102·05
Székelyudvarhely	102·40

h) Fiume város és kerülete:

	Korona
Fiume	97·50

i) Horvát-Szlavonországek:

Bjelovar-Križevci vármegye:

	Korona
Bjelovar	99·40
Gjurgjevac	99·10
Grubišno Polje	100·10
Ivanicgrad	99·75
Koprivnica	98·65
Križevci	99—
Kutina .	100·15
Moslavina .	100—
Novoselec-Križ	99·95
Veliki Zdenci	100·05
Virje	99—

Lika-Krbava vármegye:

(nincs állomás)

Modruš-Rijeka vármegye:

	Korona
Delnice	99·78
Josipdol	100·50
Ogulin	100·18
Plaški	100·60

Požega vármegye:

	Korona
Brod	100·05
Čaglin .	100·45
Ciglenik	101—
Daruvar	99·90
Garčin	100—
Gjulaves .	99—
Končanica	99·95
Lipik .	100·60
Nova-Gradiska . .	100·55
Nova-Kapela-Batrina .	100·30
Okučani	100·50
Oriovac .	100·20
Pakrac	100·65
Pleternica .	100·75

Požega
SiračKorona
101—
100·10*Srijem vármegye és Zemun
th. város:*

	Korona
Beočin	99·55
Gunja	99·65
Ilok	98·30
Indija	99·55
Ivankovo	99·65
Kamenica	99·50
Klenak .	100·30
Kukujevcí-Erdővég	100—
Mitrovica .	100—
Petrovaradin	99·30
Ruma	99·80
Šid .	99·90
Srijemski Karlovci .	99·40
Stara Pazova	99·65
Tovarnik	99·80
Vinkovci	99·55
Vrbanja	100·15
Vukovar	99·45
Zemun	99·90
Zupanja	100—

*Varaždin vármegye és Varaždin
th. város:*

	Korona
Krapina	99·90
Varaždin .	98·75
Veliko Trgovišće	99·70
Zabok	99·70

*Virovitica vármegye és Osijek
th. város:*

	Korona
Belišće	100·10
Čepin	99·60

Dalj	Korona 99·30	<i>Zagreb vármegye és Zagreb th. város:</i>	Korona
Djakovo . . .	99·95	Dugoselo	99·30
Dolnji Miholjaz	100·60	Dugaresa	100·20
Feričanci	99·55	Glina	100·30
Našice 101·—	Jaska	99·70
Normanci	100·90	Jastrebarsko	99·80
Orahovica	. 100·10	Karlovac	99·85
Osijek	99·45	Kostajnica	100·05
Slatina	99·95	Petrinja	. 100·—
Strizivojna-Vrpolje .	99·80	Sisak	99·50
Suhopolje	99·20	Sunja	100·—
Sušine-Gjurgjenovac	100·20	Velika-Gorica	99·50
Virovitica	99·15	Volinja	100·15
Vočin	100·40	Zagreb	99·25

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

II. melléklet a 3.465/1915. M. E. számú rendelethez.**II. számú táblázat**

**az I. rendű nagy süvegcsukor és az egyéb cukorfajok közötti
árkülönbségekről.**

F a j	Csomagolás	I-a finomítvány nagy-süvegnél	
		drágább	olcsóbb
I-a finomítvány	nagysüveg szabadon	alapár	alapár
II-a »	{ legfeljebb 20% a I-a nagysüvegmenntység után		50 fillér
Selejt finomítvány vagy melis			50
5-ös süveg finomít- vány	szabadon	50 fillér	
3-as süveg finomít- vány	»	100 »	
Kockacukor	láda, netto 50 kg.-kint	400 »	
»	doboz, brutto 5 kg.	250 »	
»	100 kg.-os zsák, brutto	300 »	
Lisztcsukor	láda, netto 50 kg.-kint	400 »	
»	doboz, brutto 5 kg.	250 »	
»	100 kg.-os zsák, brutto	200 »	
Concassé durva vagy finom szemcséjű	100 »	200	
Dara	100 » » »	200 »	
»	láda, netto 50 kg.-kint	400 »	
C. pilé	100 kg.-os zsák, brutto	200 »	
Segmente	100 » » »	200 »	
Finom pilé	100 » » »	200 »	
Kristálycsukor	100	I-a nagysüveg szabadon	
Husvétí csukor	I-a nagysüveg szabadon	300 fillér	
» »	kocka, ládákban netto 50 kg.-kint	700 »	
» »	kocka, dobozokban à 5 kg. brutto	500 »	

702.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.924. M. E. számú rendelete,

*az 1915. évi repcetermésnek zár alá vételéről és a repcének vas-
uton, hajón, vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazol-
ványokról.*

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intéz-
kedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket
rendeli :

1. Az 1915. évi repcetermés zár alá vétele.

1. §.

A magyar szent korona országainak 1915. évi egész repce-
termése — ideértve a vadrepce-t is — a közszükséglet célszerű
biztosítása érdekében zár alá helyeztetik, kivéve a termésnek azt a
részét, amelyre a termelőnek saját gazdaságában vetőmag céljára
szüksége van. A termelő zár alá vett termését el nem idegenitheti,
fel nem használhatja, fel nem dolgozhatja, sem azzal a zár tartama
alatt egyébként nem rendelkezhetik, és azt szállítási igazolvány (5. §.)
nélkül csak a kereskedelemügyi miniszter engedélyével szabad elszál-
lítani vagy elszállíttatnia annak a törvényhatóságnak a területéről,
amelyen a repce termett; köteles azonban a zár alá vett termés
kellő megőrzéséről gondoskodni.

2. §.

A kereskedelemügyi miniszter a zár alá vett készleteket a köz-
szükséglet igényeinek szem előtt tartásával indokolt esetben, a fel-
tételek egyidejű megállapításával, a zár alól egészen vagy részben
feloldhatja.

3. §.

Az 1915. évi április hó 8. napján 1.198/1915. M. E. szám
alatt kiadott rendeletnek ¹⁾ a jövőbeli termés adásvételét eltiltó ren-
delkezései a zár alól a kereskedelemügyi miniszter által feloldott
repcetermésre nem nyernek alkalmazást.

¹⁾ Lásd az 1317. o.

A jövőbeli mezőgazdasági termésből várt egyes terményekre előleg nyújtásáról szóló 1915. évi május hó 20. napján 1.761/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet¹⁾ érintetlenül marad.

4. §.

Az a termelő, aki zár alá vett repcetermését az 1. §. ellenére elidegeníti, felhasználja, feldolgozza, vagy azzal az 1. §. ellenére egyébként rendelkezik, úgyszintén az a termelő, aki repcetermését annak a törvényhatóságnak a területéről, amelyen az termett, az 1. §. ellenére elszállítja vagy elszállíttatja, vagy termésének megőrzéséről az 1. §. ellenére kellően nem gondoskodik, kihágást követ el és az 1912 LXIII. t.-c. 15. §-ának második bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ottani jogsbályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

2. *A repcének vasúton, hajón vagy gépkocsin való szállítása.*

5. §.

A búza-, rozs-, árpa-, tengeri- és burgonyakészleteknek, valamint az ezekből előállított lisztnek és a rizslisztnek vasúton, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványok tárgyában 1915. évi március hó 17. napján 952/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletben²⁾ foglalt rendelkezések a repcekészletek szállítására is kiterjesztetnek azzal az eltéréssel, hogy repcére nézve a szállítási igazolványokat kizárólag a kereskedelemügyi miniszter állítja ki.

3. *Záró rendelkezés.*

6. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Horvát-Szlavonországokban ezt a rendeletet, amennyiben végrehajtása az ottani önkormányzat körébe tartozik, a bán hajtja végre. Amennyi-

¹⁾ Lásd az 1319. o.

²⁾ Lásd az 1171. o.

ben ez a rendelet oly jogszabályokra hivatkozik, amelyeknek hatálya Horvát-Szlavonországra nem terjed ki, helyettük ezekben az országokban az ottani jogszabályok irányadók.

Budapesten, 1915. évi június hó 7-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

703.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.010. M. E. számú rendelete,

a repcéért követelhető legmagasabb ár megállapításáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 1. §-a alapján a következőket rendeli:

1. §.

A repcéért (repcemagért) követelhető legmagasabb ár a magyar szent korona országainak egész területére nézve métermázsánként (100 kg.) tiszta súlyra,
káposztarepce tekintetében 46 koronában (negyvenhat),
réparepce tekintetében 44 koronában (negyvennégy),
vadrepce tekintetében 22 koronában (huszonkettő) állapítatik meg.

Ezt a legmagasabb árat, amely magában foglalja a rakodó állomáshoz való szállítás költségét is, zsák nélkül, az átvétel helyén és készpénzfizetés mellett történt eladás esetére kell érteni.

2. §.

A repcére megállapított legmagasabb ár 1915. év június hó 15. napján lép hatályba. Ezen a napon túl repcét a magyar szent korona országainak egész területén a jelen rendelet hatályának ideje alatt a megállapított legmagasabb árnál drágábban árusítani tilos.

Aki a tilalmat megszegi, kihágást követ el és az 1912 : LXIII. t.-c. 15. §-ának második bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által, az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében, két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Horvát-Szlavonországban e kihágás miatt az ottani jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

3. §.

Repcének vámkülföldről való beszerzésére a jelen rendelet nem vonatkozik.

4. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Budapesten, 1915. évi június hó 14-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

704.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.177. M. E. számú rendelete,

a repceolaj zár alá vételéről, a repceolajkészletek bejelentéséről és a repceolajnak vasutou, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványokról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli :

1. A repceolaj zár alá vétele.

1. §.

Mindazok a repceolajkészletek, amelyek a jelen rendelet életbe léptének napján az előállításukkal, forgalombahozatalukkal vagy szállítmányozásukkal foglalkozó egyének és cégek tulajdonában,

birtokában, kezelésében vagy őrizetében akár saját, akár idegen helyiségben vannak, a közszükséglet célszerű biztosítása érdekében — a 2. §-ban meghatározott kivétellel — zár alá helyeztetnek.

Zár alá helyeztetnek azok a repceolajkészletek is, amelyeket a jelen rendelet hatálya alatt utóbb fognak előállítani.

A zár alá vett repceolajkészletek el nem idegeníthetők, fel nem használhatók, fel nem dolgozhatók és azokkal a zár tartama alatt egyébként sem lehet rendelkezni, és azoknak kellő megőrzéséről az az egyén vagy cég, akinek a készletek tulajdonában vagy birtokában vannak, gondoskodni köteles.

2. §.

A zár alá vétel nem terjed ki a repceolaj forgalomba hozatalával foglalkozó egyéneknél és cégeknél a jelen rendelet életbelépésének napján meglevő azokra a készletekre, amelyeknek mennyisége egy métermázsát meg nem halad.

A repceolaj előállításával foglalkozó egyének és cégek a zár alá vett készleteikből azokat a mennyiségeket, amelyekre saját ipari üzemük céljaira szükségük van, erre a célra szabadon felhasználhatják.

3. §.

A kereskedelemügyi miniszter a zár alá vett készleteket, a közszükséglet igényeinek szem előtt tartásával, indokolt esetekben, a feltételek egyidejű megállapításával, a zár alól egészen vagy részben feloldhatja.

4. §.

Aki a zár alá vett repceolajkészletet az 1. §. ellenére elidegeníti, felhasználja, feldolgozza, vagy azzal az 1. §. ellenére egyébként rendelkezik, úgyszintén az, aki a repceolajkészletek megőrzéséről az 1. §. ellenére kellően nem gondoskodik, kihágást követ el és az 1912 LXIII. t.-c. 15. §-ának 2-ik bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Horvát-Szlavonországekban e kihágás miatt az ottani jogszabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

2. A repceolajkészletek bejelentése.

5. §.

Az 1. §. értelmében zár alá vett repceolajkészleteket az ott említett egyének és cégek kötelesek legkésőbb 1915. évi július hó 1. napjáig bezárólag az 1915. évi június hó 25. napján volt állapot szerint, és azon túl hónaponként legkésőbb a hónap 8-ik napjáig bezárólag az előző hónap utolsó napján volt állapot szerint a hatóságnak (6. §.) bejelenteni. Aki üzemében állít elő repceolajat, köteles bejelentésében egyúttal az előző hónap tényleges termelését és a folyó hónap előrelátható termelését feltüntetni.

Azokat a készleteket, amelyek 1915. évi június hó 25. napján, vagy ezt követőleg valamely hónap utolsó napján fuvarozás alatt állanak, a címzett köteles — és pedig a rendeltetési helyre érkezésük után haladéktalanul — bejelenteni.

6. §.

A bejelentést annál az elsőfokú iparhatóságnál (kis- és nagyközségekben a főszolgabírónál, rendezett tanácsú városokban a tanácsnál, törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitánynál, Budapest székesfővárosban a kerületi előljáróságoknál, Fiume városában és kerületében a rendőrkapitánynál) kell benyújtani, amelynek területén a készletek vannak.

A bejelentéshez az előbbi bekezdésben említett hatóságoknál és a községi előljáróságoknál kapható bejelentő-lapokat kell felhasználni, és azokat két példányban az összes rovatok kitöltésével kell benyújtani. Postai úton való beküldés esetében a bejelentő-lapokat legkésőbb a határidő utolsó napján kell postára adni. Az elsőfokú iparhatóság a bejelentőlapok egyik példányát megtartja, a másikat pedig késedelem nélkül közvetlenül a kereskedelemügyi miniszterhez terjeszti fel.

7. §.

A készletről a bejelentésre kötelezettnek pontos raktárkönyvet kell vezetnie oly módon, hogy abból a készlet mennyiségének változása és az, hogy hová fordított, bármikor megállapítható legyen.

Az elsőfokú iparhatóságnak (6. §.) az 1914 : L. t.-c. 2. §-a értelmében a bejelentett adatok helyességének megállapítása végett

jogában áll a bejelentésre kötelezettnek készleteit, raktárait és üzleti könyveit megvizsgálni.

8. §.

Aki a jelen rendeletben megszabott bejelentési köteleességet megszegi, a valóságnak meg nem felelő adatokat jelent be, a birtokában levő készletet a hatóság előtt eltitkolja, vagy az ellenőrzést meghiusítja, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1912 : LXIII. t.-c. 15. §-ának 2-ik bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által az 1914 : L. t.-c. 9-ik §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetendő.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

3. *Repeceolajnak vasuton, hajón, vagy gépkocsin való szállítása.*

9. §.

A buza-, rozs-, árpa-, tengeri- és burgonyakészleteknek, valamint az ezekből előállított lisztnek és rizslisztnek vasuton, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványok tárgyában 1915. évi március hó 17. napján 952/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletben¹⁾ foglalt rendelkezések a repeceolajkészletek szállítására is kiterjednek a következő eltérésekkel:

1. a repeceolajra nézve a szállítási igazolványokat kizárólag a kereskedelemügyi miniszter állítja ki;

2. vasuti vagy hajózási állomás által fuvarozás vagy tárolás végett 1915. évi június hó 25. napja előtt már átvett küldeményekről szállítási igazolvány bemutatása nem szükséges.

4. *Vegyes és záró rendelkezések.*

10. §.

Repeceolajnak vámkülföldről való beszerzésére a jelen rendelet intézkedései nem vonatkoznak.

¹⁾ Lásd az 1171. o.

11. §.

A m. kir. minisztérium által az 1915. évi repcetermésnek zár alá vétele és a repcének vasuton, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványok tárgyában 1915. évi június hó 7. napján 1924/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet,¹⁾ amennyiben a repcetermés zár alá vételéről rendelkezik, a jelen rendelet életbeléptének napjával hatályát veszti. Ehhez képest az 1915. évi repcetermésre elrendelt zárlat ezzel a nappal megszűnik. Továbbra is érvényben maradnak azonban az idézett rendeletnek azok a rendelkezései, amelyek a repcének vasuton, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványokról szólnak.

A m. kir. minisztériumnak a repcéért (repcemagért) követelhető legmagasabb ár megállapítása tárgyában 1915. évi június hó 14-ik napján 2010/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelete²⁾ érintetlenül marad.

12. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Horvát-Szlavonországokban azonban a bejelentési kötelezettség végrehajtása céljából szükséges rendelkezéseket a bán teszi meg.

Budapesten, 1915. évi június hó 24-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

705.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi 40.345. számú körrendelete valamennyi elsőfokú iparhatósághoz,

a repeolajkészletek összeírására szolgáló bejelentőlapok szétküldéséről.

Utalással a m. kir. minisztériumnak folyó évi június hó 24-én 2.177/1915 M. E. szám alatt kelt rendeletére³⁾, ezennel megküldöm

¹⁾ Lásd az 1667. o.

²⁾ Lásd az 1669. o.

³⁾ Lásd az 1670. o.

a repceolajkészletek összeírására szolgáló bejelentőlapnak a várható szükséglethez mért megfelelő számú példányát.

Felhivom, hogy a magyar királyi minisztériumnak fentidézett rendelete határozmányainak lényeges részét, valamint azt, hogy az ezen rendelettel elrendelt összeírás foganatosításához szükséges bejelentőlapok az elsőfokú iparhatóságnál, illetőleg az illetékes községi előljárásánál átvehetők, a hatósága területén szokott módon, mindenki által megérthető formában, soronkívül közhirrre tegye.

A csatoltan megküldött űrlapok hatósága területének községi előljárásai között a szükséghez képest, vagyis azokban a községekben, ahol ezekre szükség van, osztandók el azzal az utasítással, hogy gondoskodjanak ezek pontos kitöltéséről. Egyben felhivom, hogy a kerületi iparfelügyelőtől és az illetékes kereskedelmi és iparkamarától saját maga is tudakozódjék az iránt, hogy hatósága területén hol van bejelentési kötelezettség alá eső egyén, cég, illetőleg vállalat, és ezekre az illetékes községi előljárásokat előzetesen figyelmeztesse.

Hivja fel egyszersmind a községi előljárásokat, hogy úgy azokról, akiknek bejelentőlapot kézbesített, valamint mindazokról, akik a bejelentőlapért saját maguk jelentkeznek, jegyzéket vezessenek, s mindazoktól, akik a bejelentőlapokat a kézbesítéstől számított 3 napon belül be nem szolgáltatják, azokat hatósági közegeikkel szerezzék be.

E bejelentőlapok a 2.177/1915. M. E. számú rendelet 6. §-a értelmében két példányban állítandók ki, s jogában áll a bejelentőnek ezeket postai úton közvetlenül az elsőfokú iparhatóságnak is beküldeni. Amennyiben tehát a bejelentőlapok beszerzése iránt eljáró községi hatósági közegek azt a felvilágosítást kapják, hogy a bejelentő a kitöltött lapokat közvetlenül a nevezett hatósághoz küldötte be, a jegyzékbe ezt is bevezetni és az elsőfokú iparhatóságot is figyelmeztetni kötelesek, hogy a bejelentések megtörténte megállapítható legyen.

A bejelentőlapok két példánya pontosan összeegyeztetendő, az egyik példány a szóbanforgó rendelet 6. §-a értelmében az elsőfokú iparhatóság őrizetében marad, a másik példány haladéktalanul a következő címre: »Kereskedelemügyi minisztérium IV. osztálya Budapest, II., Lánchid-utca 1—3.« küldendő meg.

Az eddig vázolt eljárás követendő úgy a rendelet értelmében

a június 24-iki állapot szerint most közvetlenül, valamint a következő hónapokra előírt összeírásnál.

Figyelmeztetem továbbá (Címet), ha hatósági területén bejelentendő repceolajkészlet nem is volna, jelentés erről a körülményről is teendő.

Amennyiben a megküldött űrlapok a tényleges szükségletet nem fedeznék, pótküldemény iránt táviratilag a magyar királyi központi statisztikai hivatalhoz kell fordulni.

Az űrlapok kitöltésére vonatkozólag a részletes felvilágosítások magán az űrlapon foglaltatnak. További felvilágosítást szükség esetén — rövid úton való megkeresésre — a vezetésem alatt álló minisztérium IV. szakosztálya ad.

Budapesten, 1915. évi június hó 24-én.

Báró Harkányi János s. k.

kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

706.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.171. M. E. számú rendelete,

a lenmagolaj zár alá vételéről, a lenmagolajkészletek bejelentéséről, a lenmagnak és lenmagolajnak vasúton, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványokról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §.

A m. kir. minisztérium által a repceolaj zár alá vételéről, a repceolajkészletek bejelentéséről és a repceolajnak vasúton, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványokról 1915. évi június hó 24. napján 2.177/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletben ¹⁾ foglalt rendelkezések kiterjesztetnek a jelen rendeletben foglalt eltérésekkel mindazokra a lenmagolajkészletekre is, amelyek a jelen rendelet életbeléptének napján az előállításukkal, forgalombahozatalukkal vagy szállítmányozásukkal

¹⁾ Lásd az 1670. o.

foglalkozó egyének és cégek tulajdonában, birtokában, kezelésében vagy őrizetében akár saját, akár idegen helyiségben vannak, valamint azokra a lenmagolajkészletekre is, amelyeket jelen rendelet hatálya alatt utóbb fognak előállítani.

Az előbbi bekezdés értelmében zár alá vett lenmagolajkészletek első ízben az 1915. évi augusztus hó 31. napján volt állapot szerint 1915. évi szeptember hó 8. napjáig bezárólag, és azon túl hónaponként legkésőbb a hónap 8. napjáig bezárólag, az előző hónap utolsó napján volt állapot szerint jelentendők be a 2.177. 1915. M. E. számú rendelet intézkedéseinek megfelelően.

2. §.

A 2.177/1915. M. E. számú rendelet intézkedései alá esnek úgy a lenmagolaj-, mint a repceolajkészletek akkor is, ha azok valamely más olajjal, avagy egyéb idegen anyaggal vannak keverve.

3. §.

A búza-, rozs-, árpa-, tengeri- és burgonyakészleteknek, valamint az ezekből előállított lisztnek és a rizslisztnek vasúton, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványok tárgyában 1915. évi március hó 17. napján 952/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletben¹⁾ foglalt rendelkezések a lenmag és a lenmagolajkészletek szállítására is kiterjednek a következő eltérésekkel:

1. a lenmag- és lenmagolajra nézve a szállítási igazolványokat kizárólag a kereskedelemügyi miniszter állítja ki;

2. vasuti vagy hajózási állomás által fuvarozás vagy tárolás végett 1915. évi augusztus hó 28. napja előtt már átvett küldeményekről szállítási igazolvány bemutatása nem szükséges.

4. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Horvát-Szlavonországokban azonban a bejelentési kötelezettség végrehajtása céljából szükséges rendelkezéseket a bán teszi meg.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 27-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd az 1171. o.

707.**A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.172. M. E. számú rendelete,**

a lenmagért követelhető legmagasabb ár megállapításáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §.

A lenmagért követelhető legmagasabb ár a magyar szent korona országainak egész területére nézve métermázsánként (100 kg.) tiszta súlyra 56 koronában állapíttatik meg.

Ezt a legmagasabb árat, amely magában foglalja a rakodóállomáshoz való szállítás költségét is, zsák nélkül készpénzfizetés mellett történt eladás esetére kell érteni.

2. §.

A lenmagra megállapított legmagasabb ár 1915. évi augusztus hó 28. napján lép hatályba. Ezen a napon túl lenmagot a magyar szent korona országainak egész területén a jelen rendelet hatályának ideje alatt a megállapított legmagasabb árnál drágábban árúsítani tilos.

Aki e tilalmat megszegi, kihágást követ el és az 1912 : LXIII. t.-c. 15. §-ának második bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által, az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében, két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ottani jogszabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

3. §.

Lenmagnak vámkülföldről való beszerzésére a jelen rendelet nem vonatkozik.

Kiváló vetőmagra nézve a földművelésügyi miniszter, Horvát-Szlavonországokban a bán, e rendelet alól kivételeket engedhet.

4. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 27-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

708.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.374. M. E. számú rendelete,

a nyers marha- és lóborékért, valamint a kész marha- és lóborékért követelhető legmagasabb árak újabb megállapításáról.

A m. kir. minisztérium az 1914:L. t.-c. 1. §-a alapján a következőket rendeli:

1. §.

A m. kir. minisztérium által a nyers marha- és lóborékért, valamint a kész marha- és lóborékért követelhető legmagasabb árak megállapításáról, 1915. évi május hó 25. napján 1.661/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet¹⁾ kiegészítő részét alkotó I. és II. számú jegyzékek helyébe, az 1915. évi július hó 14. napjával kezdődő hatállyal, a jelen rendelethez csatolt I. és II. számú jegyzékek lépnek.

Egyebekben az 1.661/1915. M. E. számú rendelet intézkedései érintetlenül maradnak.

2. §.

A jelen rendeletben és az 1.661/1915. M. E. számú rendeletben foglalt rendelkezések alkalmazást nyernek a jelen rendelet életbelépése előtt vállalt szállítási kötelezettségekre is annyiban, amennyiben azok a jelen rendelet életbelépésének napján még nem voltak teljesítve; a netalán kikötött magasabb árak helyett e szállításoknál is csak a jelen rendelettel megállapított legmagasabb árakat lehet követelni.

3. §.

Az 1.661/1915. M. E. számú rendelet 4. §-ában megállapított büntetés kiszabásánál súlyosító körülményként kell figyelembe venni azt, ha a terhelt a rendelet rendelkezéseit bármely módon megkerülésükkel törekedett kijátszani, különösen ha e rendelkezések kijátszását különleges megtérítések követelésével, aránytalan költség fölszámításával, vagy azzal kísérelte meg, hogy az ár tekintetében korlátozás alá eső árú eladásával kapcsolatban olyan árúnak a piaci árat nyilvánvalóan meghaladó áron való megvételét, vagy a piaci áron nyilvánvalóan alul maradó szállítását követelte, amely árúra nézve a követelhető legmagasabb ár hatóságilag megállapítva nincsen.

¹⁾ Lásd az 1211. o.

4. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Budapesten, 1915. évi július hó 12-én.

Gróf Tisza István s. k.

kir. miniszterelnök.

A 2374/1915. M. E. sz.-hoz.

I. számú jegyzék.

Nyers bőrkért követelhető legmagasabb árak.

A) *Nyers marhabőrök.*¹⁾

a) zöld- és szózt nyersbőrök.

Megnevezés és súlybeosztás		A tényleges bemázsálási zöld súly 1 kg.-jának ára koronákban				
		I. csó- port	II. csó- port	III. csó- port	IV. csó- port	V. csó- port
1. Űszőbőrök (német, tarka fajta)						
drb.-kint	22 ¹ / ₂ kg.-nál könnyebb	2·85	2·80	2·75	2·60	2·45
	23—29 ¹ / ₂ kg. súlyú	2·82	2·77	2·72	2·57	2·42
	30—39 ¹ / ₂ »	2·77	2·72	2·67	2·52	2·38
»	40—49 ¹ / ₂	2·72	2·67	2·62	2·47	2·33
	50 kg.-nál nehezebb	2·65	2·60	2·55	2·40	2·26
2. Ökör- és tehénbőrök (német, tarka fajta)						
drb.-kint	22 ¹ / ₂ kg.-nál könnyebb	2·85	2·80	2·75	2·60	2·45
»	23—29 ¹ / ₂ kg. súlyú	2·80	2·75	2·70	2·55	2·41
»	30—39 ¹ / ₂ » »	2·72	2·67	2·62	2·47	2·33
	40—49 ¹ / ₂	2·67	2·62	2·57	2·42	2·28
	50 kg.-nál nehezebb	2·60	2·55	2·50	2·35	2·20
3. Bikabőrök (német, tarka fajta)						
drb.-kint	22 ¹ / ₂ kg.-nál könnyebb	2·70	2·65	2·60	2·45	2·30
»	23—29 ¹ / ₂ kg. súlyú	2·65	2·60	2·55	2·40	2·25
	30—39 ¹ / ₂ »	2·52	2·47	2·42	2·28	2·13
	40—49 ¹ / ₂	2·42	2·37	2·33	2·18	2·04
	50 kg.-nál nehezebb	2·23	2·18	2·13	1·98	1·83
4. Bivalybőrök						
drb.-kint	39 ¹ / ₂ kg.-nál könnyebb	2·04	1·99	1·94	1·79	1·65
»	40—49 ¹ / ₂ kg. súlyú	1·94	1·89	1·84	1·69	1·55
»	50 kg.-nál nehezebb	1·79	1·74	1·69	1·45	1·40

¹⁾ Vadbőrökre, valamint kipsekre a legmagasabb árak nem vonatkoznak.

b) *Száritott nyers marhabőrökért* 2,4-szer magasabb ár követhető, mint a megfelelő zöld és sózott bőrökért.

c) *Magyarfajtájú üsző-, ökor-, tehén- és bika-bőrökért* kilogrammonként 15 fillérrel, *bosznia-hercegovinai fajtájúakért* kilogrammonként 40 fillérrel kevesebb követhető, mint az ugyanazon csoportba és súlyosztályba tartozó német fajtájú nyersbőrökért.

d) *Csoport-beosztás.*

Az I. csoportba azok az árúk tartoznak, amelyek fejtés és kezelés tekintetében megfelelnek az eddigi Prága (I) aukció árúnak.

A II. csoportba azok, amelyek fejtés és kezelés tekintetében megfelelnek az eddigi bécsi szövetkezeti árúnak.

A III. csoportba azok, amelyek fejtés és kezelés tekintetében megfelelnek az eddigi budapesti szövetkezeti árúnak.

A IV. csoportba azok, amelyek fejtés és kezelés tekintetében megfelelnek az eddigi budapesti kereskedő árúnak.

Az V. csoportba tartoznak az összes egyéb árúk.

A csoportbeosztás tekintetében soha sem az árú eredete, hanem csakis a fejtés és a kezelés módja az irányadó.

e) *Pótlékok.*

Szarvak nélkül fejtett bőrökért 6%-kal magasabb ár követhető.

Sózásért kilogrammonként 3 fillér sópénz követhető.

f) *Levonások.*

Kevéssé mételyes bőrnél darabonként 3 K.

A közép részen lyukas vagy vakmetszéses bőroknél darabonként 2 »

A széleknél lyukas vagy vakmetszéses bőroknél darabonként 1 »

Erősen sérült és romlott bőrök külön értékelés tárgyai.

B) *Nyers lóbbőrök.*

a) *Sózott lóbbőrök.*

A bőr hossza centiméterekben	Ár darabonként koronákban, beleértve a sópénzt is
175—199 cm.	24
200—219 cm.	29
220—240 cm.	35
240 cm.-nél hosszabb	43

A hosszúságot a fark tövétől a fülig kell mérni.

b) *Szártított lóbbőrökért* kilogrammonként követelhető legmagasabb ár 4'00 korona.

c) *Levonások.*

A középrészen lyukas vagy vakmetszéses bőröknél darabonként 2 K.

A széleken lyukas vagy vakmetszéses bőröknél darabonként 1 K.

Erősen sérült és romlott bőrök külön értékelés tárgyai.

C) *Közös határozmányok.*

Ezeket a legmagasabb árakat csomagolással együtt tényleges bemázsálási zöld súlyban kilogrammonként készpénzfizetés mellett történt eladás esetére kell érteni. A raktárból való elszállítás költségét e legmagasabb árak nem foglalják magukban.

A vételár hitelezése esetében a megállapított legmagasabb áron felül követelhető kamat kamatlába legfeljebb 20/o-kal haladhatja meg az osztrák-magyar banknak az ügylet megkötésekor érvényben állott visszeszámítolási kamatlábát.

A közvetítő kereskedelemben az A) és B) alatt számszerűleg megállapított legmagasabb árakat legfeljebb 30/o-kal meghaladó árakat szabad felszámítani, beleértve az eladott árúnak a rakodó állomáshoz való elszállítását is.

Bőrgyárosok bevásárlóiknak (bizományosok, ügynökök) 10/o-t meg nem haladó jutalékot fizethetnek.

II. számú jegyzék.

Cseres és kombinált cserzésű kész bőrökért követelhető legmagasabb árak.

A) Marhabőrök.

Blankbőr (marha- és kipszbőrből) fél és egész darabokban.

Megnevezés	Egy kilogramm ára koronákban
1. 4 mm. vastagságig (huzó bőr is) barna	15'50
2. 4 mm. vastagságig (huzóbőr is) fekete	13'00
3. 4—5 mm. vastagságban, barna	15'00
4. 4—5 mm. vastagságban, fekete	12'50
Talpbélésbőr (marha-, borjú- és kipszbőrből) 3 mm. vastagságig:	
1. egész és fél bőrökből .	14'00
2. nyak és hasrészekből	13'00
Talpszerűen kidolgozott bőr nyeregülésekhez .	12'00

Megnevezés

Egy kilogramm
ára koronákban

Felsőbőr (marha-, növendékmarha- és kipszbőrből).

1. 1·5 mm. vastagságig, barna .	19·00
2. 1·5 mm. vastagságig, fekete sima .	18·00
3. 1·5 mm. vastagságig, fekete barkás .	17·00
4. 1·5—2·5 mm. vastag, barna	18·00
5. 1·5—2·5 mm. vastag, fekete sima	17·00
6. 1·5—2·5 mm. vastag, fekete barkás	16·00
7. 2·5 mm.-nél vastagabb (szíjbőr is) barna	16·50
8. 2·5 mm.-nél vastagabb (szíjbőr is) fekete	15·50

Talpbőrök.

Vache talpbőr (a bika- és bivalybőrből készültek
kivételével)

1. fél és egész darabok .	11·00
2. kruponok	12·65
3. nyakrészek .	9·80
4. hasrészek	8·90

Cseres talpbőr (a bika- és bivalybőrből készültek
kivételével)

1. fél és egész darabok	12·00
2. kruponok	13·80
3. nyakrészek .	10·70
4. hasrészek	9·70

Háromszor ültetett talpbőr (a bika- és bivalybőr-
ből készültek kivételével)

1. fél és egész darabok	12·00
2. kruponok	14·40
3. nyakrészek .	10·00
4. hasrészek	9·00

Cseres bocskortalpbőr (a bika- és bivalybőrből
készültek kivételével)

1. fél és egész darabok .	13·50
2. kruponok	15·50
3. nyakrészek	9·20
4. hasrészek	11·50
5. farrészek	13·50

Teljesen ki nem cserzett (acintos) timárbockor-
talpbőr (a bika- és bivalybőrből készültek ki-
vételével):

1. fél és egész darabok	16:00
2. kruponok	17:80
3. hulladékok	12:00

A talpbőrök összes fajtáinál a bikabőr-
ből készült talpakért csak a fenti áraknál
kilogrammonként 1 K-val, a bivalybőrből
készültekért kilogrammonként 2 K-val ala-
csonyabb ár követelhető, és pedig úgy az
egész és fél darabok, mint a kruponok és a
kruponálásnál keletkező hulladékok árúsítá-
sánál.

Arsenikbivalybends	10:50
Arsenikbivalyhulladék	6:50

B) L ó b ő r ö k.

Talpbélésbőr

1. egész és fél darabok	12:00
2. nyakrészek	13:20
3. tükörrészek (derék)	10:80

A fenti árak vágásmentes vagy csaknem vágásmentes, beé-
gett bélyegző-hely nélküli, mételymentes, vagy legfeljebb csak
egyes összeforrt mételyhibával bíró, legjobb cserzésű és kikészí-
tésű bőrökre érvényesek. Kevésbé jó cserzésű és kikészítésű,
valamint hibásabb bőrökért csak megfelelően alacsonyabb ár
fizetendő. Oly megállapodások, amelyek ettől a rendelkezéstől a
vevő hátrányára eltérnek, érvénytelenek.

Ezeket a legmagasabb árakat, amelyek magukban foglalják a
rakodó állomáshoz való szállításnak és a csomagolásnak, illető-
leg az átkötésnek költségét is, bőrgyárosok részéről történt el-
adás esetére kilogrammonként készpénzfizetés mellett kell érteni.

A vételár hitelezése esetében a megállapított legmagasabb áron
felül követelhető kamat kamatlába legfeljebb 2%-kal haladhatja
meg az osztrák-magyar banknak az ügylet megkötésekor érvény-
ben állott visszleszámtólasági kamatlábát.

Azok, akik kész marha- és ló bőrknek nagyban eladásával
foglalkoznak, eladásaiknál (az eladott mennyiségre való tekintet

nélkül) a fent számszerűleg megállapított legmagasabb árakat legfeljebb 3⁰/o-kal meghaladó árakat számíthatnak fel. A kicsinyben árúsításnál, krúponokban egész és fél darabokban való eladásoknál, az eladó a fent számszerűleg megállapított legmagasabb árakat legfeljebb 10⁰/o-kal meghaladó árakat számíthat fel. Bőrgyárosok eladásaira ezen bekezdés rendelkezései nem vonatkoznak és azok kész bőrökért mindig csak a fent számszerűleg megállapított legmagasabb árakat számíthatják fel.

Kivágott bőrdarabok és bőrszeletek árúsításánál nem követelhető magasabb ár annál, amely a fentiekben megállapított legmagasabb árak alapul vétele mellett a kereskedelemben eddig szokásos számítási módnak megfelel.

Oly bőrfajtákat, amelyekre legmagasabb árak vannak megállapítva, csupán súly szerint szabad árúsítani.

709.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.375. M. E. számú rendelete,

a nyers marhabőrök és a nyers lóbőrök forgalomba hozataláról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §.

Nyers (sózott, zöld vagy szárított) marha- és lóbőröket csak a jelen rendeletben foglalt rendelkezéseknek megfelelően szabad forgalomba hozni.

2. §.

Mindazok, akik nyers marha- és lóbőrök termelésével vagy eladásával foglalkoznak, kötelesek, amennyiben rájuk nézve a 3. §. kivételt nem állapít meg, az ilyen bőrökből az 1915. évi július hó 17. napján meglévő készletüket ezen a napon, a később termelt vagy beszerzett készletüket pedig az utóbb említett naptól számítva kéthetenként mindig a második hét szombatján »A magyar szent korona országainak bőripari központja, mint részvénytársaság« nevű cégnek (Budapest, V. Nádor-utca 12. szám) a hatóságilag megállapított legmagasabb áraknak megfelelő áron megvételre felajánlani.

Az a körülmény, hogy a fél készleteit másnak szállításra leköötötte, őt a felajánlás kötelezettsége alól nem mentesíti.

Az ajánlatot a kereskedelmi és iparkamaráknál kapható úrlapok felhasználásával postán ajánlva kell az 1. bekezdésben megjelölt társaság címére elküldeni. A társaság köteles a postadíjat az ajánlattevőnek megtéríteni.

Az ajánlattevőt ajánlata postára adásának napjától számított tízennégy napig köti. Ha ő hozzá ezen a határidőn belül a társaság elfogadó nyilatkozata meg nem érkezik, az ajánlat hatályát veszti és az ajánlattevő a felajánlott áruval szabadon rendelkezhetik.

Ha a társaság az ajánlatot elfogadja, köteles elfogadásától számított nyolc nap alatt az áru elszállítása iránt rendelkezni. Az eladó köteles az árut a társaság rendelkezéseinek megfelelően annak költségére az általa megjelölt helyre haladéktalanul elküldeni. A társaság által megjelölt ezt a helyet az ügylet teljesítési helyéül kell tekinteni.

Az eladó az áru elküldésével egyidejűleg köteles a társaságnak megküldeni:

1. az elküldött egyes darabok minőségét és súlyát feltüntető jegyzéket, amelyben az egyes darabok folyó számmal látnadók el;

2. a számlát;

3. a feladást igazoló okmányokat.

A társaság köteles a beküldött okmányok szerint igazolt vételárnak 80 (nyolcvan) százalékát az okmányok beérkezése után haladéktalanul, tartozásának többi részét pedig az áru átvételétől számított 15 napon belül megfizetni.

A szerződő felek jogaira és kötelezettségeire nézve egyebekben az általános jogelvek irányadók.

3. §.

Nyers marha- és lóboröket a 2. §. szabályaitól eltérőleg a következő esetekben szabad forgalomba hozni:

1. mészárosok és állatvágó (vágóhíd-) vállalatok készleteiket azoknak, akiknek nyers marha- és lóboröket az 1915. évi március hó 1. és 31. napja közötti időben szállítottak, továbbra is szállíthatják;

2. azok, akik hetenkint nem termelnek vagy nem gyűjtenek több nyers bőrt 10 darabnál, készleteiket a magyar szent korona országainak területén belül szabadon eladhatják;

3. nyersbőrbevásárlók, akik az 1915. évi március hó 1. és 31. napja közötti időben nyers marha- vagy lóbőröknek iparszerű bevásárlásával kizárólag egyes meghatározott bőrgyárosok (timárok) részére foglalkoztak és ezzel a jelen rendelet életbelépéséig foglalkoznak, bőrkészleteiket ugyanezeknek továbbra is szállíthatják;

4. a nyersbőrkereskedők, akik az 1915. évi március hó 1. és 31. napja közötti időben olyan bőrgyárosok (timárok) részére szállítottak, akik üzemükben hetenkint átlagban 50 darabnál több nyersbőrt nem dolgoznak fel, ugyanezeknek a bőrgyárosoknak (timároknak) az üzemükhöz szükséges nyersbőröket ezentúl is szállíthatják.

Indokolt esetben a kereskedelemügyi miniszter¹⁾ kérelemre további kivételeket engedhet.

4. §.

Bőrgyárosok (timárok), akik nyers marha- vagy lóbőrkészleteiket eladni vagy más módon elidegeníteni kívánják, kötelesek azokat esetről-esetre a 2. §. 1. bekezdésében megjelölt társaságnak a hatóságilag megállapított legmagasabb áraknak megfelelő áron megvételre felajánlani. A 2. §. szabályai egyebekben megfelelően itt is állanak.

5. §.

Bőrgyárosok (timárok), akik nyersbőrszükségletüket az 1. §-ban említett társaság útján óhajtják fedezni, tartoznak egy hónapi szükségletüket a megelőző hónap 15. napjáig a szükségelt bőrök minőségének, súlybeosztásának és mennyiségének megjelölésével a társaságnak bejelenteni. Ez alkalommal tartozik a bejelentő az általa vállalt azokat a szállításokat, amelyek közvetlenül vagy közvetve a hadviselés szükségletének biztosítását célozzák, megjelölni és a szállítandó mennyiségeket feltüntetni.

6. §.

Azok, akik készleteiket az 1. §. szerint az ott említett társaságnak felajánlani kötelesek, valamint azok, akik nyersbőrkészleteiket a 3. §. szerint ezentúl is szállíthatják olyanoknak, akik tőlük ilyen bőrt előbb átvettek, nyers marha- és lóbőrkészleteikre vonatkozólag fel vannak mentve a m. kir. minisztérium 1915. évi március hó 4. napján 800/1915. M. E. szám alatt kelt rendeletével¹⁾ megszabott bejelentési kötelezettség alól.

¹⁾ Lásd a 823. o.

A bõrgyárosok (timárok) kötelesek azokat a bevásárlóikat, akiket a 3. §. 3. pontja értelmében tovább is foglalkoztatnak, a kereskedelemügyi miniszternek bejelenteni. Kötelesek továbbá a 3. §. értelmében történt vásárlásokat az 1915. évi március hó 4-én 800/1915. szám alatt kelt rendelet értelmében előterjesztendő készletbejelentéseikben külön is feltüntetni.

7. §.

Aki nyers marha- és lóbõrkészletét a 2. §. 1. bekezdésében megjelölt társaságnak megvételre a jelen rendelet ellenére fel nem ajánlja, ilyen bõröket a jelen rendelet ellenére hoz forgalomba, vagy azokkal a jelen rendelet ellenére egyébként rendelkezik, úgyszintén az is, aki ilyen bõröket, tudva, hogy elidegenítésük a jelen rendeletbe ütközik, megszerez, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és az 1912 : LXIII. t.-c. 15. §-ának 2. bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhetõ elzárással és hatszáz koronáig terjedhetõ pénzbüntetéssel büntetendõ.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ottani jogszabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

8. §.

Ez a rendelet 1915. évi július hó 17. napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Horvát-Szlavonországokban ezt a rendeletet, amennyiben végrehajtása az ottani önkormányzat körébe tartozik, a bán hajtja végre.

Budapesten, 1915. évi július hó 12-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

710.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.470. M. E. számú rendelete,

a nyers marhabőrök és a nyers lóbbőrök forgalombahozatala tárgyában 2.375/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet módosításáról és kiegészítéséről.

A m. kir. minisztérium a háború eseteire szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a 2.375/1915. M. E. számú rendelet¹⁾ módosításául és kiegészítéséül a következőket rendeli:

1. §.

Az 1915. évi július hó 12. napján 2.375/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet (a Budapesti Közlöny 1915. évi július hó 14-iki számában) 2. §-ának 5., 6., 7. és 8. bekezdései helyébe az alábbi rendelkezések lépnek:

Ha a társaság az ajánlatot elfogadja, köteles elfogadásától számított nyolc (8) nap alatt az árú elszállítása iránt rendelkezni. Az eladó köteles az árút a társaság rendelkezéseinek megfelelően az általa megjelölt belföldi átvételi helyre haladéktalanul elküldeni. A rakodó állomástól az átvételi helyre való szállítás költségét — ideértve az esetleges biztosítás költségét is — a társaság köteles megtéríteni.

A társaság által megjelölt belföldi átvételi helyet az ügylet teljesítése helyéül kell tekinteni.

Az eladó az árú elküldésével egyidejűleg köteles a társaságnak megküldeni:

1. az elküldött egyes darabok minőségét és súlyát feltüntető jegyzéket, amelyben az egyes darabok folyószámmal látandók el;
2. a számlát;
3. a feladást igazoló okmányokat (fuvarlevélmásolat).

A társaság köteles a beküldött okmányok szerint igazolt vételárnak 80 (nyolcvan) százalékát az okmányok beérkezése után haladéktalanul, tartozásának többi részét pedig, ha az árú minősége és ára tekintetében kifogás nem merül fel, az árú megérkezéséről szóló értesítés kézhezvételétől számított 14 napon belül megfizetni. Ha az árú minősége és ára tekintetében ki-

¹⁾ Lásd az 1685. o.

fogás merül fel, ezeket a társaság csak abban az esetben érvényesítheti, ha a kifogásokat az előbb említett 14 napon belül az eladóval közölte és az árút minőségének első bírósági megállapításág (3. §. 1. bek.) érkezésekor állapotában meghagyta. Ha az árú minősége és ára tekintetében kifogás merült fel, a társaság a vételárnak többi részét (3. §.) csak a vételár végleges megállapítása után köteles megfizetni.

2. §.

Nyers marha- és lóbőröket a 2.375/1915. M. E. számú rendelet 2. §-ában és a jelen rendelet 1. §-ában foglalt szabályoktól eltérően a következő esetekben szabad forgalomba hozni:

1. Mészárosok és állatvágó (vágóhíd) vállalatok készleteiket azoknak, akiknek nyers marha- és lóbőröket az 1915. évi március hó 1. és 31. napja közötti időben szállítottak, továbbra is szállíthatják.

2. Azok, akik hetenkint nem termelnek vagy nem gyűjtenek több nyers bőrt 10 darabnál, készleteiket a magyar szent korona országainak területén belül szabadon eladhatják.

3. A 2.375/1915. M. E. számú rendelet 1. §-ában említett személyek készleteiket a kereskedelemügyi miniszter által külön rendeletben megnevezendő nagykereskedőknek általában eladhatják. E nagykereskedők kötelesek összegyűlt készleteiket a 2.375/1915. M. E. számú rendelet 2. §-ában és a jelen rendelet 1. §-ában megszabott módon és időben az ott említett társaságnak vételre felajánlani. A társaságnak jogában áll igazolt megbízottja által azokat az árumennyiségeket, amelyeket ezek a nagykereskedők gyűjtöttek és elszállítottak, az erről vezetendő feljegyzéseikbe való betekintés útján ellenőrizni.

4. Nyersbőrkereskedők, akik az 1915. évi március hó 1. és 31. napja közti időben oly börgyárosok (timárok) részére szállítottak, akik üzemükben hetenkint átlagban 50 (ötven) darabnál több nyersbőrt nem dolgoznak fel, ugyanezeknek a börgyárosoknak (timároknak) az üzemükhöz legfeljebb négy heti időtartamra szükséges nyersbőröket ezentúl is szállíthatják. Ezek az üzemek egyszerre kétszáz darabnál nagyobb bedolgozatlan nyersbőrkészletet raktáron nem tarthatnak.

Indokolt esetekben a kereskedelemügyi miniszter kérelemre további kivételeket engedélyezhet.

A 2.375/1915. M. E. számú rendelet 3. §-a hatályát veszti.

3. §.

Ha a felajánlott árúnak minősége és ehhez képest ára tekintetében a felek meg nem egyeznek, az árú vételárát a 2.374/1915. M. E. számú rendelet¹⁾ (a »Budapesti Közlöny« 1915. évi július hó 14. iki számában) szerint követelhető legmagasabb árnak megfelelően a felek bármelyikének kérelmére egy vagy több szakértő meghallgatásával a budapesti központi kir. járásbíróság végzéssel állapítja meg.

A megállapítás tárgyában hozott végzés ellen folyamodásnak van helye a budapesti kir. törvényszékhez. A felfolyamodás a 2.375/1915. M. E. számú rendelet 2. §-ában említett társaságot a felajánlott áruval való rendelkezésben nem akadályozza. A törvényszék határozata ellen további fellebbevitelnek helye nincs.

Az ebben az eljárásban hozott határozat mind a két félre kötelező és az eldöntött kérdés perben sem lehet vita tárgya. Az eljárás költségeinek viselése felől a bíróság a körülmények figyelembevételével belátása szerint határoz.

Egyebekben az eljárásra az 1911 : I. t.-c. 382—385. §-ai megfelelően alkalmazandók.

A szerződő felek jogaira és kötelezettségeire nézve minden más vonatkozásban az általános jogelvek irányadók.

4. §.

Az 1915. évi július hó 12. napján 2.375/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet egyebekben érintetlenül marad.

5. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya a 3. §-ban foglalt rendelkezések kivételével a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Horvát-Szlavonországokra nézve a 3. §-ban foglalt rendelkezéseknek megfelelő szabályok megállapítása iránt a bán intézkedik.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 23-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

711.

**A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi
63.455. számú rendelete,**

a nyers marha- és lóborók forgalmának korlátozásáról.

A m. kir. minisztériumnak folyó 1915. évi szeptember hó 23-án 3.470/1915. M. E. szám alatt kelt rendelete¹⁾ 2. §-ának 3. pontjában nyert felhatalmazás alapján az alábbiakban teszem közzé azon nyersbőr-kereskedők névsorát, akiknek nyers marhabőrök és nyers lóborók általában eladhatók:

1. Ábrahám Izsák, Zombor.
2. Altmann Miksa, Eperjes.
3. Altmann Mór és Adolf, Késmárk.
4. Berger Adolf, Budapest.
5. Bloch Simon, Budapest.
6. Brick Jakab, Bonyhád.
7. Böhm Sándor, Szentgotthárd.
8. Becker M. és fia, Főhérttemplom.
9. Cutis, Mészárosok Melléktermény Értékesítő Egyesülésé Budapest.
10. Deutsch Manó és Fia, Zalaegerszeg.
11. Drummer József, Máramarossziget.
12. Elfer Henrik, Kassa.
13. Fendrich Sándor, Baja.
14. Ifj. Fischer Mór, Bácsstopolya.
15. Freyberger Sándor, Kőszeg.
16. Friedenstein Károly, NagyKároly.
17. Fröhlich és Heinrich, Károlyváros.
18. Glied Adolf, Katymár.
19. Groszmann Izrael, Pomáz.
20. Grünwald Károly, Jászberény.
21. Haas Mór, Budapest.
22. Hauser Lajos, Palánka.
23. Hász Salamon, Liptószentmiklós.
24. Hecht Leó, Budapest.
25. Hermann Miksa, Dombóvár.
26. Herskovits Mayer, Ungvár.
27. Herskovits Jónás, Gálszécs.
28. Herzfeld Jakab Fia, Csorna.

¹⁾ Lásd az 1689. o.

29. Hirschl Frigyes, Kismarton.
30. Hofbauer Simon és Fia, Pozsony.
31. Grünberger és Krausz, Budapest.
32. Jakobovits Manó, Homonna.
33. Kohn Elek, Keeskemét.
34. Kohn Lázár és Fia, Érsekujvár.
35. Kohn Sándor, Szabadka.
36. Klein Mayer, Ungvár.
37. Klein és Fürth, Miskolcz.
38. Klein Mór, Nagyvárád.
39. Keller József, Cservenka.
40. Kramer Vilmos és Fia, Tolna.
41. Kramer S. és H., Károlyváros.
42. Kufler Ignác, Losoncz.
43. Léderer Sámuel és Fiai, Kostajnica.
44. Link Fülöp és Fiai, Nagytapolcsány.
45. Löbl József és Fia, Budapest.
46. Markovits Manó, Versecz.
47. Markovits Miksa, Békéscsaba.
48. Markovits Zsigmond, Békéscsaba.
49. Meisels Izrael, Munkács.
50. Ohrenstein Emil, Eszék.
51. Pápa Sándor, Vác.
52. Péterfreund és Herzbrunn, Szepesolaszi.
53. Piszker Salamon, India.
54. Plohn Jakab, Nagyszentmiklós.
55. Pollák és Rösler, Ujvidék.
56. Pollacsek Emil, Losoncz.
57. Reiner József, Aszód.
58. Rosenthal Rudolf, Kalocsa.
59. Rotschild Samu, Nagykanizsa.
60. Rosenbaum Áron, Komárom.
61. Rosenfeld és Klein, Nagyvárád.
62. Rosenfeld Ede, Gyöngyös.
63. Reiner és Adler, Miskolcz.
64. Ritscher Zsigmond és Fia, Körmend.
65. Strasser és Schönfeld, Budapest.
66. Stéger Ede, Nagyszombat.
67. Streicher József, Léva.
68. Schäffer Zsigmond, Nagysalló.
69. Scheiber Ferenc és Fia, Marczali.

70. Schlesinger Béla, Trencsén.
71. Schlosser Testvérek, Temesvár.
72. Ifj. Schiller Lipót, Párkány.
73. Seidner Dávid, Besztercebánya.
74. Strem Bernát és Fia, Nagykanizsa.
75. Szmuk Testvérek, Máramarossziget.
76. Schwarcz Fülöp, Debreczen.
77. Tauszig Sándor és Fia, Veszprém.
78. Temmer Jakab, Temesvár.
79. Temmer Márk, Temesvár.
80. Temmer Testvérek, Nagybecskerek.
81. Ungár Mihály, Pápa.
82. Weitzenfeld és Herzfeld, Budapest.
83. Weitzenfeld Mór és Társa, Kiskőrös.
84. Weiss és Tull, Székesfehérvár.
85. Weisz és Róth, Zólyomradvány.
86. Werkner Izidor, Orosháza.
87. Werner Károly, Arad.
88. Wiener Fülöp, Sopron.
89. Özv. Wittenberg Adolfné, Nagyszentmiklós.
90. Wohl Oszkár, Kassa.
91. Áján Joachim, Szamosujvár.
92. Ifj. Leitersdorfer Lipót, Budapest.

A névsor esetleges kiegészítését annak idején közzé fogom tenni.

Megjegyzem, hogy a magyar királyi minisztérium 3.470/1915. M. E. számú rendelete értelmében a fent megnevezett nyersbőrkereskedők kötelesek összegyűjtött készleteiket a rendelet által megszabott módon és időben a Magyar szent korona országainak bőripari központja, mint részvénytársaság cégnek megvételre felajánlani.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 23-án.

Báró Harkányi János s. k.

kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

712.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.376. M. E. számú rendelete,*a bőrök nehezítésének tilalmáról.*

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §.

Tilos bőröket olyan anyagokkal nehezíteni, amelyek sem a cserzéshez, sem a bőr további kidolgozásához nem szükségesek.

Nehezítő anyagokat, amilyenek különösen a báriumnak, a magnesiumnak, az ólomnak, az ónnak és más fémnek sói, továbbá glukozét, brillantinet, melaszt, dextrint és hasonló szerves anyagokat csak igen kis mennyiségben szabad halványítási és appretálási célokra alkalmazni.

A bőrt cserzőanyagokkal vagy zsíradékokkal túltelíteni szintén tilos.

2. §.

A cserzésre nem szolgáló szervetlen anyagoknak a bőr hamujában kimutatható mennyisége az abszolút száraz bőr súlyának 2⁰/₀-át meg nem haladhatja.

A teljes kimosási veszteség a cseres és háromszor ültetett talpaknál az abszolút száraz bőr súlyának 12⁰/₀-át, a vache-talpaknál és egyéb talpbőröknél, — bivalybőrök kivételével — az abszolút száraz bőr súlyának 16⁰/₀-át meg nem haladhatja.

A zsíradéktartalom nem lehet nagyobb, mint az abszolút száraz bőr súlyának

23⁰/₀-a a barna marha felsőbőrénél, a barna borjúbőrénél, a barna blankbőrénél és

27⁰/₀-a a sima fekete marha felső bőrénél, a fekete blank bőrénél.

3. §.

Azokat a nehezített bőröket, amelyek a jelen rendelet életbepítésének napján már gyártás vagy további kidolgozás alatt állanak, az 1915. évi augusztus hó 31-ik napjáig szabad még készíteni. A kikészítésük végett szükséges munkát ezen a napon túl folytatni nem szabad.

4. §.

Az 1915. évi szeptember hó 1. napjától kezdve minden börgyáros (timár) köteles forgalomba hozandó bőrárújának minden egyes, nem nehezített darabján tartós és könnyen olvasható bélyegzéssel feltüntetni, hogy az árú »nincs nehezítve«. A bélyegzőnek a börgyáros (timár) cégét is kell tartalmaznia.

5. §.

Az a börgyáros (timár), aki bört a jelen rendeletben foglalt rendelkezések ellenére nehezít, vagy nehezített bört a jelen rendelet 4. §-ában a nem nehezített bőrökre megszabott bélyegzéssel ellát, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1914. L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében száz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a börgyáros (timár) is, aki nem nehezített bört a 4. §-ellenére az ott megszabott jelzés nélkül hoz forgalomba.

E kihágások miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországekban e kihágások miatt az ott érvényes jogszabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

6. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Horvát-Szlavonországekban ezt a rendeletet, amennyiben végrehajtása az ottani önkormányzat körébe tartozik, a bán hajtja végre.

Budapesten, 1915. évi július hó 12-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

713.**A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.469. M. E. számú rendelete,**

a bőrök nehezítésének tilalmáról 2.376/1915. M. E. szám szám alatt kiadott rendelet módosítása tárgyában.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §.

A m. kir. minisztérium által 1915. évi július hó 12. napján 2.376/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet¹⁾ (a Budapesti Közlöny 1915. évi július hó 14-iki számában) 2. §-ának utolsó bekezdése, amely a megengedett legmagasabb zsiradéktartalmat a barna marha-felsőbőrnél, a barna borjúbőrnél, valamint a barna blankbőrnél az abszolút száraz bőr súlyának 23⁰/₀-ában, a sáma fekete marha-felsőbőrnél és a fekete blankbőrnél pedig az abszolút szárazbőr súlyának 27⁰/₀-ában állapítja meg, hatályát veszti.

Az idézett rendelet egyebekben érintetlenül marad.

2. §.

E rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Horvát-Szlavonországokban ezt a rendelet, amennyiben végrehajtása az ottani önkormányzat körébe tartozik, a bán hajtja végre.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 23-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd az 1695. o.

oly cikkek előállításához van szükség, amelyeknek előállítása a csatolt Jegyzék szerint meg van engedve.

Azt, hogy a felhasználás az előbbi bekezdésben megengedett célra történik, a kereskedelemügyi minisztérium előtt a Pamutközpont útján az alábbi módon kell igazolni:

A) olyan árúk tekintetében, amelyek a katonai igazgatás vagy más magyar vagy osztrák hatóság megbízásainak teljesítéséhez használtatnak, az illető hatóság közvetlen szállítója által a fonalak felhasználásának céljáról két példányban kiállítandó kötelező nyilatkozattal. Ha a fonalakat nem a közvetlen katonai szállító veszi át, ezt a kötelező nyilatkozatot a szállításban érdekelt valamennyi cégnek együtt kell kiállítania és aláírnia;

B) olyan árúk tekintetében, amelyeknek előállítása a csatolt Jegyzék szerint meg van engedve, a Pamutközpont tanusítványával.

Orsózsínórok és pamutköteleknek a saját üzem céljaira való előállításához pamutfonalat minden külön igazolás nélkül szabad felhasználni.

5. §.

Pamutfonógyárak, valamint nyerspamutot feldolgozó hulladék és vigogne-fonógyárak az 1915. évi szeptember hó 20-ától október hó 5-éig terjedő időben a gyártást a fonal felhasználására való tekintet nélkül tovább folytathatják, de azzal a korlátozással, hogy ezen idő alatt össztermelésük, a fonal felhasználásának céljára való tekintet nélkül, nem haladhatja meg teljes termelő-képességük egyharmadrészét. Teljes termelőképességnek ezeknél a fonógyáraknál azt a termelőképességet kell venni, amely megfelel az orsóórák ama számának, amelyet az üzemképes fonó-orsóknak száznegyvennel való szorzata ad. A fonógyáraknak az 1915. évi szeptember hó 20-ától október hó 5-éig terjedő időben az így kiszámított orsóóráknak csak egyharmada alatt szabad üzemben lenniök.

Az 1915. évi október hó 5. napját követő időben a jelen §-ban említett üzemek is a 4. §. általános rendelkezései alá esnek.

6. §.

A jelen rendeletnek a feldolgozást korlátozó rendelkezései alól (4. és 5. §.) ki vannak véve és pedig a feldolgozás minden szakában azok a fehérített vagy festett pamutmennyiségek, amelyek 1915. évi szeptember hó 20. napján már fehérítve vagy festve

voltak, vagy ezen a napon már fehérítés vagy festés alatt állottak.

Pamutfeldolgozó gyárak, kivéve a pamutfonógyárakat és a nyers pamutot feldolgozó hulladék- és vigognefonógyárakat, az 1915. szeptember hó 30-iki készletfelvételkor meglevő saját készleteikből 10%-ot, de legalább 1.000 kg.-ot és legfeljebb 5.000 kg.-ot tetszés szerinti célokra szabadon felhasználhatnak.

Nem esnek a jelen rendeletnek a felhasználást korlátozó rendelkezései alá azok a pamutkészletek sem, amelyeket az 1915. évi szeptember hó 1. napja után hoztak be a vámkülföldről az osztrák-magyar szerződéses vámterületre.

7. §.

A kereskedelemügyi miniszter kivételeket engedhet a jelen rendeletnek a feldolgozást korlátozó rendelkezései alól. Az erre vonatkozó kérelmeket a Pamutközpont útján kell előterjeszteni.

Zárórendelkezések.

8. §.

A jelen rendeletben foglalt rendelkezések hatályosságának biztosítására külön ellenőrző közegek alkalmazhatók. Ezek a rendelet alá eső üzemeket bármely időben megtekinthetik, és nekik kívánságukra az összes üzleti könyvekbe, levelezésekbe és egyéb feljegyzésekbe betekintést kell engedni.

9. §.

Aki a jelen rendelet rendelkezéseit megszegi vagy megszegésénél bármi módon közreműködik, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágások miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a magyar királyi államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

714.**A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.866. M. E. számú rendelete,**

egyes pamutanyagok készleteinek bejelentéséről, valamint elidegenítésüknek és feldolgozásuknak korlátozásáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §.

Azok a pamutanyagok, amelyeknek készleteit a jelen rendelet értelmében be kell jelenteni, a következők:

1. a nyers, fehérített vagy világos (halvány) színű, egyes vagy cérnázott pamutfonalakból, vagy szövött, kötött vagy kötszövött pamutkelme-hulladékokból tépés vagy másnemű bontás által nyert szálás anyag (effilochés, műpamut);

2. a pamutfonódáknak, pamutszövőgyáraknak, kötőgyáraknak és konfekció műhelyeknek eladásra vagy iparszerű feldolgozásra szánt következő pamuthulladékai:

fonódai és szövődei fonalhulladékok, fésűkóc, kártolólécek tisztítási hulladéka, kártdobról lekerülő hulladék, verőszárnyakról lekerülő hulladék, bogácsológép hulladéka és pamutszövet-hulladékok.

2. §.

Mindazok, akik az 1. §-ban említett anyagoknak feldolgozásával vagy forgalombahozatalával iparszerűleg foglalkoznak, és ilyen anyagokat a magyar szent korona országaiban saját, vagy idegen helyiségben készletben vagy más részére őrizetben tartanak, kötelesek ezeket a készleteket legkésőbb az 1915. évi augusztus hó 18. napjáig bezárólag, az augusztus hó 15. napján volt állapot szerint, azontúl pedig hónaponként legkésőbb a hónap 18-ik napjáig bezárólag az illető hónap 15. napján volt állapot szerint a hatóságnak bejelenteni.

Azokat az anyagokat, amelyek valamely hónap 15. napján fuvarozás alatt állanak, a címzett köteles, és pedig a rendeltési helyre érkezésük után haladéktalanul bejelenteni.

3. §.

A bejelentéshez a magyar királyi kereskedelemügyi minisztérium ipari műszaki osztályánál (II., Lánchid-utca 1—3.) kapható pamutbejelentőlapokat kell használni.

A bejelentőlapok díjtalanul kaphatók és egyszerű levélben kérhetők.

A bejelentőlapok két egyező példányban gondosan kitöltve a megküldött boríték felhasználásával postán legkésőbb mindig a hónap 18-ik napján a kereskedelemügyi minisztérium ipari műszaki osztálya címére küldendők be.

4. §.

A kihágás esetében eljáró hatóságnak (7. §.) az 1914. L. törvénycikk 2. §-a értelmében a bejelentett adatok helyességének megállapítása végett jogában áll a bejelentésre kötelezettnek készleteit, raktárait és üzleti könyveit megvizsgálni.

5. §.

Az 1. §. 1. pontjában említett és a 2. §. értelmében bejelentendő pamutanyagoknak (effilochés és műgyapjú) meglevő, vagy ezután hozzájövő készleteit *eladni vagy bármely módon másnak átengedni avagy tovább feldolgozni* csakis a kereskedelemügyi miniszter engedélyével szabad.

Az erre vonatkozó kérelmek közvetlenül a kereskedelemügyi minisztérium ipari műszaki ügyosztályához küldendők be.

A kérelmek bélyegmentesek.

6. §.

Eladhatók vagy tovább feldolgozhatók:

1. az 1. §. 2. pontjában felsorolt pamutanyag-készletek ;
2. a jelen rendelet életbeléptetése után a vámkülföldről behozott nyersanyagokból vagy félgyártmányokból előállított és az 1. §. 1. pontjában említett pamutanyagkészletek, feltéve, hogy a nyersanyagok vagy félgyártmányok behozatalát az eredeti szállítási okmányok bemutatásával a kereskedelemügyi minisztérium ipari műszaki ügyosztályánál igazolják.

Az ilyen anyagok felett a szabad rendelkezési jogot a kereskedelemügyi miniszter adja meg.

7. §.

Aki a birtokában vagy őrizetében levő és az 1. §. bejelentendő pamutanyagkészletet a 2. §-ban megjelölt pontban be nem jelenti, vagy nem a valóságnak megfelelően bejelenti, továbbá aki az 1. §. 1. pontjában megjelölt a jelen rendelet ellenére a kereskedelemügyi miniszter engedély nélkül eladja, másnak átengedi, vagy bárminő n

gozza vagy elhasználja, a hatósági ellenőrzést meghiusítja, vagy a jelen rendelet rendelkezéseit egyébként megszegi, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és az 1914: L. törvénycikk 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a magyar királyi államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

8. §.

E rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya kiterjed a magyar szent korona országainak egész területére.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 6-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

715.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.379. M. E. számú rendelete,

a pamut- és pamutfonal-készletek bejelentéséről és a pamut feldolgozásának korlátozásáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

Általános rendelkezés.

1. §.

Letartózkodási helyei alá esik: minden nyers fehérpamut úgy eredeti bálókban, mint kibontott állapotban minden szakában, továbbá mindenféle mennyiségben a jelen rendelet e részben kivételt nem

Készletbejelentés.

2. §.

Effilochés- és műpamutkészletekre (l. a m. kir. minisztériumnak 1915. évi augusztus hó 6. napján 2.866/1915. szám alatt kelt rendeletét),¹⁾ valamint pamuthulladékkészletekre a jelen rendelettel megszabott bejelentési kötelezettség nem terjed ki.

3. §.

Aki az 1. §-ban meghatározott valamely árút iparszerűen használ, feldolgoz, előállít vagy őrizetben tart, köteles az ilyen árukból 1915. évi szeptember hó 30. napján birtokában vagy őrizetében levő készletet legkésőbb 1915. évi október hó 10. napjáig az alábbi rendelkezések szerint a Magyar és Osztrák Pamutközpont útján (Budapest, V., Zrinyi-utca 1. szám) a kereskedelmiügyi minisztériumnak bejelenteni.

Az 1915. év november hónapjától kezdve a készleteket minden hónapban a hónap 1. napján volt állapot szerint legkésőbb a hó 11. napjáig ugyanúgy be kell jelenteni.

A bejelentéseket az e végből rendszeresített hivatalos űrlapon kell a vonatkozó rovatoknak az űrlapokon foglalt részletes utasításnak megfelelő kitöltésével megtenni. Ezek az űrlapok a Pamutközpontnál kaphatók.

Nem kötelesek készleteiket bejelenteni, akiknek összkészlete az 1. §-ban felsorolt árukból 1915. évi szeptember hó 30. napján, illetőleg az 1915. év október havát követő valamely hó 1. napján valamennyi raktárukon és üzemtelepükön együttvéve 300 kg-nál kevesebb.

A magyar királyi államvasutak birtokában levő készletek bejelentésére nézve külön intézkedés történik.

A feldolgozás korlátozása.

4. §.

Pamutot — magában vagy más fonóanyaggal együtt — keverni, fehéríteni, festeni, fonni vagy másképen feldolgozni 1915. évi szeptember hó 20. napjának reggeli 6 órájától kezdve csak annyiban szabad, amennyiben az abból előállított árúra közvetlenül vagy közvetve a katonai igazgatástól vagy más magyar vagy osztrák hatóságtól kapott megbízásnak teljesítéséhez, vagy

¹⁾ Lásd az 1698. old.

oly cikkek előállításához van szükség, amelyeknek előállítása a csatolt Jegyzék szerint meg van engedve.

Azt, hogy a felhasználás az előbbi bekezdésben megengedett célra történik, a kereskedelemügyi minisztérium előtt a Pamutközpon t útján az alábbi módon kell igazolni:

A) olyan árúk tekintetében, amelyek a katonai igazgatás vagy más magyar vagy osztrák hatóság megbízásainak teljesítéséhez használtatnak, az illető hatóság közvetlen szállítója által a fonalak felhasználásának céljáról két példányban kiállítandó kötelező nyilatkozattal. Ha a fonalakat nem a közvetlen katonai szállító veszi át, ezt a kötelező nyilatkozatot a szállításban érdekelt valamennyi cégnek együtt kell kiállítania és aláírnia;

B) olyan árúk tekintetében, amelyeknek előállítása a csatolt Jegyzék szerint meg van engedve, a Pamutközpon t tanusítványával.

Orsószinórok és pamutköteleknek a saját üzem céljaira való előállításához pamutfonalat minden külön igazolás nélkül szabad felhasználni.

5. §.

Pamutfonógyárak, valamint nyerspamutot feldolgozó hulladék és vigogne-fonógyárak az 1915. évi szeptember hó 20-ától október hó 5-éig terjedő időben a gyártást a fonal felhasználására való tekintet nélkül tovább folytathatják, de azzal a korlátozással, hogy ezen idő alatt össztermelésük, a fonal felhasználásának céljára való tekintet nélkül, nem haladhatja meg teljes termelő-képességük egyharmadrészét. Teljes termelő-képességnek ezeknél a fonógyáraknál azt a termelő-képességet kell venni, amely megfelel az orsóórák ama számának, amelyet az üzemképes fonó-orsóknak száznegyvennel való szorzata ad. A fonógyáraknak az 1915. évi szeptember hó 20-ától október hó 5-éig terjedő időben az így kiszámított orsóórának csak egyharmada alatt szabad üzemben lenniök.

Az 1915. évi október hó 5. napját követő időben a jelen §-ban említett üzemek is a 4. §. általános rendelkezései alá esnek.

6. §.

A jelen rendeletnek a feldolgozást korlátozó rendelkezései alól (4. és 5. §.) ki vannak véve és pedig a feldolgozás minden szakában azok a fehérített vagy festett pamutmennyiségek, amelyek 1915. évi szeptember hó 20. napján már fehérítve vagy festve

voltak, vagy ezen a napon már fehérités vagy festés alatt állottak.

Pamutfeldolgozó gyárak, kivéve a pamutfonógyárakat és a nyers pamutot feldolgozó hulladék- és vigognefonógyárakat, az 1915. szeptember hó 30-iki készletfelvételkor meglevő saját készleteikből 10%-ot, de legalább 1.000 kg.-ot és legfeljebb 5.000 kg.-ot tetszés szerinti célokra szabadon felhasználhatnak.

Nem esnek a jelen rendeletnek a felhasználást korlátozó rendelkezései alá azok a pamutkészletek sem, amelyeket az 1915. évi szeptember hó 1. napja után hoztak be a vámkülföldről az osztrák-magyar szerződéses vámterületre.

7. §.

A kereskedelemügyi miniszter kivételeket engedhet a jelen rendeletnek a feldolgozást korlátozó rendelkezései alól. Az erre vonatkozó kérelmeket a Pamutközpont útján kell előterjeszteni.

Zárórendelkezések.

8. §.

A jelen rendeletben foglalt rendelkezések hatályosságának biztosítására külön ellenőrző közegek alkalmazhatók. Ezek a rendelet alá eső üzemeket bármely időben megtekinthetik, és nekik kívánságukra az összes üzleti könyvekbe, levelezésekbe és egyéb feljegyzésekbe betekintést kell engedni.

9. §.

Aki a jelen rendelet rendelkezéseit megszegi vagy megszegésénél bármi módon közreműködik, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágások miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a magyar királyi államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

10. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya kiterjed a magyar szent korona országainak egész területére.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 15-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

Melléklet a 3.379/1915. M. E. számú rendelethez.

Jegyzéke

azoknak az árúknak, amelyeknek előállításához a 3.379/1915. M. E. számú rendelet 4. §-ának *B)* pontja értelmében szabad pamutot felhasználni:

1. varrócérna;
2. kötő- és horgolópamut;
3. gabona, liszt, cukor, só és műtrágya tárolására rendelt zsákok előállításához szükséges pamutszövet.

Országos Széchényi Könyvtár

716.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.380. M. E. számú rendelete,

a pamutárú-készletek bejelentéséről és a pamutfonalak, valamint a pamutárúk feldolgozásának és forgalombahozatalának korlátozásáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

Készletbejelentés.

1. §.

A jelen rendelettel elrendelt készletbejelentés tárgyai a tisztán pamutfonalból, vagy vegyesen pamut- és lenfonalból készült következő szövött és kötszövött kelmék:

a) a katonai igazgatás előírásai szerint készült pamutszövetek ;

b) más oly pamutszövetek, amelyek az angol 60 finomsági számnál vastagabb fonalból készültek, kivéve a butor- és függőnyszöveteket, függönyöket, csipkéket, tüllöket és himzéseket ;

c) pamutból kötszövött kész férfi alsóruha, valamint pamutból kötszövött kelméből készült férfi alsóruha ;

d) minden más pamutszövetből készült konfekcionált cikk, amely katonai céloknak szolgál (ú. m. egyenruhák, ágyneműek, hátizsákok, kenyérzsákok, sátorlapok, nyakvédők, haskötők, baslikok stb.) a feldolgozás minden szakában ;

e) nyers és fehérfített pamutvatta és pamutból készített más egészségügyi cikk.

A készletbejelentés kötelezettsége kiterjed továbbá a félgyapjúból vagy tiszta gyapjúból készült kötött és kötszövött kész férfi alsóruhára, valamint a kötött vagy kötszövött ilyen kelméből készült férfi alsóruhákra is.

2. §.

Mindazok a személyek, cégek, egyesületek és önkormányzati testületek, amelyek az 1. §-ban meghatározott árúkat iparszerűen vagy közhasznú célra előállítják, használják, feldolgozzák, vagy őrizetben tartják, kötelesek az ily árúkból az 1915. évi szeptember 30. napján birtokukban vagy őrizetükben levő készletet legkésőbb 1915. évi október hó 8. napjáig az alábbi rendelkezések szerint a Magyar és Osztrák Pamut-központ útján (Budapest, V., Zrínyi-utca 1. szám) a kereskedelemügyi minisztériumnak bejelenteni.

Mindazok, akiknek az 1. §-ban meghatározott árúkra nézve a cs. és kir. hadügyminisztériumtól, a m. kir. honvédelmi minisztériumtól vagy a cs. kir. honvédelmi minisztériumtól közvetlen szállítási megbízásuk van, kötelesek — az előbbi bekezdés szerint esetleg teendő bejelentésen felül — mérték (darabszám) és hozzávetőleges súly szerint bejelenteni azt is, hogy az 1915. évi szeptember hó 30. napjáig mily mennyiségű árú szállítására vannak még kötelezve. Még ezentúl szállítandóknak e rendelet értelmében azokat az árumennyiségeket kell tekinteni, amelyeket a szállításra kötelezett szeptember hó 30. napján még nem adott át a megrendelő hatóság részére való elszállítás végett valamely fuvarozó vállalatnak.

A bejelentéseket kizárólag az erre rendelt hivatalos és a Pamut-

központtól beszerezhető űrlapokon kell a vonatkozó rovatok pontos kitöltésével megtenni.

Nem kötelesek készleteiket bejelenteni azok, akiknek készlete az 1. bekezdésben jelzett napon valamennyi üzemi telepükön és raktárukban együttvéve kevesebb, mint 5.000 méter bejelentendő szövet (kelme), vagy 500 darab bejelentendő konfekcionált cikk, ha a készlet különböző fajtájú árúból áll, egy fajtájú árúnál pedig kevesebb, mint 1.000 méter, illetőleg 300 darab.

Fel vannak mentve továbbá a bejelentés kötelezettsége alól azok a házalók és azok az egyéb kereskedők, akik az 1. §-ban meghatározott szövetfajtákat túlnyomó részben nem egész végeken, hanem leszabva, mérték szerint, konfekcionált árújukat pedig túlnyomó részben egyes darabokban adják el.

A m. kir. államvasutak birtokában levő készletek bejelentésére nézve külön intézkedés történik.

A feldolgozás és a forgalombahozatal korlátozása.

3. §.

Az 1915. évi szeptember hó 20-ik napjától kezdve az angol 60 finomságú számnál vastagabb pamutfonalakat tisztán, vagy más fonallal vegyesen csak oly árúvá szabad feldolgozni, amelynek előállítása a csatolt Jegyzék szerint nincs megtiltva.

A Jegyzékben felsorolt cikkek előállítása mindazonáltal szeptember hó 19. napja után annyiban meg van engedve, amennyiben előállításuk szükséges:

1. a katonai igazgatás vagy más magyar vagy osztrák hatóság közvetlen vagy közvetett megbízásának teljesítéséhez; vagy

2. az alább megjelölt fonalkészletek feldolgozásához és pedig:

a) azon nyers láncfonalak feldolgozásához, amelyek a szövőüzemekben szeptember hó 20. napján már felvetőhengereken vagy lánchengereken vannak, kivéve az angol 16. számon felüli és 22. számon aluli finomsági számú fonalakat;

b) a kötőüzemekben szeptember hó 20. napján készletben lévő, már felcsévelt fonalak feldolgozásához;

c) a tűll-, függöny- és csipkegyárakban szeptember hó 20-án készletben lévő, a gyártáshoz már előkészített fonalak feldolgozásához;

d) ama fehérített, festett vagy mercerizált vetülék és láncfonalak feldolgozásához, amelyek 1915. szeptember hó 20. napján már fehérítve, festve vagy mercerizálva voltak vagy e napon fehérítés, festés vagy mercerizálás alatt állottak.

Aki az *a)–d)* alatti engedéllyel élni kíván, köteles ezt a Pamutközpontnál beszerezhető és a megfelelő rovatok pontos kitöltése után hozzá visszaküldendő bejelentőlapon bejelenteni.

4. §.

Az 1915. évi szeptember hó 20-ik napján meglevő, az angol 16 finomsági számnál vékonyabb és az angol 22 finomsági számnál vastagabb egyszeres nyerspamutfonalakat közvetlenül vagy közvetve kizárólag csak a katonai igazgatás vagy más magyar vagy osztrák hatóság részéről adott megbízás teljesítésére, vagy szabványos katonai cikkek előállítására szabad felhasználni.

Nyers árút, amely az angol 16 finomsági számnál vékonyabb és az angol 22 finomsági számnál vastagabb nyers egyszeres fonalból készült, kizárólag csak a katonai igazgatástól vagy valamely magyar vagy osztrák hatóságtól nyert megbízás közvetlen vagy közvetett teljesítésére, vagy konfekcionált katonai cikkek előállításához szabad felhasználni, egyebekben pedig azokat a kereskedelemügyi miniszternek a Pamutközpont útján kikérendő engedélye nélkül nem szabad sem feldolgozni, sem elidegeníteni, sem a kötött szerződések teljesítéséül szállítani.

5. §.

A 3. §. rendelkezései alá nem esik azoknak a pamutfonalaknak a feldolgozása és azoknak az árúknak a felhasználása, amelyeket az 1915. évi szeptember hó 1. napja után hoztak be a vámkülföldről az osztrák-magyar szerződéses vámterületre, vagy amelyeket olyan pamutból állítottak elő, amelyet az említett nap után hoztak be, amennyiben a jelzett napot követő időben történt behozataluk tényét a kereskedelemügyi miniszterhez a Pamutközpont útján intézett és a vonatkozó fuvarlevelekkel és számlákkal felszerelt bejelentés tanúsítja.

A Pamutközpont minden szabályszerűen történt ilyen bejelentésről tanusítványt állít ki, amelyet az ilyen fonalak és árúk szabad felhasználásának igazolására meg kell őrizni és az ellenőrző közegek előtt fel kell mutatni.

6. §.

A kereskedelemügyi miniszter kivételeket engedhet a jelen rendeletnek a feldolgozást korlátozó rendelkezései alól. Az erre vonatkozó kérelmeket a Pamutközpont útján kell előterjeszteni.

Záró rendelkezések.

7. §.

A jelen rendeletben foglalt rendelkezések hatályosságának biztosítására külön ellenőrző közegek alkalmazhatók. Ezek a rendelet alá eső üzemeket bármely időben megtekinthetik és nekik kívánságukra az összes üzleti környekbe, levelezésekbe és egyéb feljegyzésekbe betekintést kell engedni.

8. §.

Aki a jelen rendelet rendelkezéseit megszegi, vagy megszegésénél bármi módon közreműködik, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és az 1914:L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágások miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

9. §.

Ez a rendelet a kihirdetés napján lép életbe. Hatálya kiterjed a magyar szent korona országainak egész területére.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 15-én.

Gróf Tisza István s. k.

kir. miniszterelnök.

Melléklet a 3.380/1915. M. E. számú rendelethez.

Jegyzéke

azoknak a pamutárúknak, amelyeket a 3.380/1915. M. E. számú rendelet 3. §-a értelmében *tilos* előállítani:

1. szövetek háztartási cikkekhez és asztalneműekhez, u. m. asztalkendők, törülközők és törülközőszövetek végekben, konyharuhák, törölőruhák, portörölők, frottierozó kendők, nyers vagy festett inlettek, párnahéjak;

2. a következő ruhaszövetek, u. m.: hímzési célokra szolgáló szövetek, hálószerű szövetek, tüllök, fátýolszövetek, bársonyszerű szövetek, velvetek, plüssök, bársonyok, csipkék és rojtok;

3. lakásberendezéshez való szövetek, u. m.: matrác-grádlík és drillek, fali tapéták, kárpitos-szövetek, bútorszövetek (bútor-plüssöket, futókat és szőnyeget is ideértve), asztalterítők és más terítők, mindenféle függönyszövetek, függönyök, bársonyos felületű szövetek, bőrdöngyvasznak, könyvkötővasznak;

4. technikai célokra szolgáló cikkek, u. m.: kötelek, tömlők, zsinegek, préskendők, nyomóhenger-védővasznak;

5. szalagok, fonadékok, szíjak, övek, borításárúk, paszománnyok;

6. mindennemű kötszövött árúk, a pamutharisnyák kivételével.

Tilos továbbá olyan pamutárúk előállítása, amelyek ugyanazt a célt szolgálják, mint a fent 1—4. alatt felsorolt szövetek és azokkal lényegileg egyértékűek, habár a forgalomban más megjelölés alatt szerepelnek is.

A tilalom a fentemlített cikkek előállítására nem terjed ki annyiban, amennyiben előállításuk a katonai igazgatás vagy valamely más osztrák vagy magyar hatóságtól kapott közvetlen vagy közvetett megbízás teljesítéséhez szükséges.

A tilalom nem terjed ki végül a saját üzemben szükséges kötelek és zsinórok előállítására és pedig tekintet nélkül az erre a célra felhasznált fonalszámokra.

717.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.381. M. E. számú rendelete,

a len forgalomba hozataláról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

Bejelentési kötelezettség.

1. §.

Lenkikészítő (lenáztató, törő, tiloló, gerebenező) vállalatok kötelesek lehetőleg pontos becslést készíteni arról, hogy a velük szerződési viszonyban álló termelőktől milyen mennyiségű légszáraz és magjától megfosztott lenkóró szállítását remélik a folyó 1915. évben, és ennek a becslésnek az eredményét kötelesek legkésőbb a folyó évi szeptember 30. napjáig a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium ipari műszaki osztályának (II., Lánchid-utca 1–3.) bejelenteni.

Kötelesek továbbá a folyó év szeptember havától kezdve minden hónap 30. napján az eddig az 1. bekezdésben említett termelőktől átvett vagy máshonnan beszerezett lenkóró-mennyiségeket, valamint a belőlük kikészített (len tilolt, len és lenkóc) mennyiségét ugyancsak a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium ipari műszaki osztályának bejelenteni.

Az előbbi bekezdés értelmében teendő első bejelentésnek az összes készleteket magában kell foglalnia, míg a következő bejelentésekben már csak azokra a lenkórómennyiségekre és kikészített lenmennyiségekre kell kiterjeszkedni, amelyeket a közvetlenül megelőző bejelentés óta szereztek be vagy állítottak elő.

2. §.

Az 1. §-ban megszabott bejelentésekhez a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium ipari műszaki osztályánál kapható bejelentőlapokat kell használni.

A bejelentőlapok díjtalanul kaphatók és egyszerű levélben kérhetők.

A bejelentőlapokat két egyenlő példányban, gondosan kitöltve, a megküldött boríték felhasználásával postán kell a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium ipari műszaki osztálya címére beküldeni.

3. §.

A kereskedelemügyi miniszter az 1914: L. törvénycikk 2. §-a értelmében a bejelentett adatok helyességének megállapítása végett elrendelheti a bejelentésre kötelezett készleteinek, raktárainak és üzleti könyveinek megvizsgálását.

A kikészített len forgalomba hozatalának korlátozása.

4. §.

Az 1. §-ban említett vállalatok kötelesek az üzemben kikészített lenből (tilolt len és lenkóc) a jelen rendelet életbeléptekor meglevő és utóbb kikészítendő készleteiket a »A magyar szent korona országainak Lenipari Központja mint részvénytársaság« nevű cégnek (Budapest, V., Zrínyi-utca 1. sz.) a 6. §-ban megállapított legmagasabb árak figyelembe vételével megvételre felajánlani. A jelen rendelet életbelépésének időpontjában meglevő készleteiket a rendelet életbelépése után, a később előállítottakat pedig az említett társaság által meghatározott mennyiségek előállítása után kell haladéktalanul felajánlaniok.

Az első bekezdésben említett vállalatokon felül azok is kötelesek készleteiket a Lenipari Központnak megvételre haladéktalanul felajánlani, akik olyan lent (tilolt lent, lenkócot) tartanak eladás céljára készletben, amely a magyar szent korona országaiában készült ki.

Az a körülmény, hogy a fél készleteit másnak szállításra leköötötte, őt a felajánlás kötelessége alól nem mentesíti.

Az ajánlatot a Lenipari Központnál kapható űrlapok felhasználásával postán ajánlva kell ennek a Központnak címére elküldeni. A Központ köteles a postadíjat megtéríteni.

A Lenipari Központ köteles az ajánlat postára adásának napjától számított legfeljebb huszonegy (21) nap alatt határozni, hogy a felajánlott árút kívánja-e megvenni vagy sem. Ha az ajánlattevőhöz ezen a határidőn belül a Központ nyilatkozata meg nem érkezik, az ajánlat hatályát veszti és az ajánlattevő a felajánlott árúval szabadon rendelkezhetik.

Ha a Lenipari Központ vételi készségét kijelentette, köteles az eladó a felajánlott árút haladéktalanul elküldeni arra a belföldi átvételi helyre, amelyet a Központ neki e végből megjelöl. A rakodó állomástól az átvételi helyre való szállítás költségeit — ideértve az esetleges biztosítás költségét is — a Központ köteles megtéríteni.

A Lenipari Központ köteles az átvételi helyre érkezett árú átvétele felől haladéktalanul határozni és elhatározásáról az eladót haladéktalanul értesíteni.

Ha a felek a vételár tekintetében megegyeztek, úgy a Lenipari Központ köteles a vételárat az árú vétele után haladéktalanul megfizetni. A vételárra vonatkozó megegyezés hiányában a Központ az átvételkor csak azt az összeget köteles megfizetni,

amely az áru minőségének a 6. §-ban megszabott legmagasabb árak alapul vételével saját becslése szerint megfelel, a vételárnak esetleges (5. §.) többletét pedig csak a vételár végleges megállapítása után.

Ha a Lenipari Központ az átvételi helyre érkezett árut át nem veszi, visszaküldésének költségét — ideértve a biztosítás költségét is — a Központ viseli.

A kereskedelemügyi miniszter indokolt esetekben mentességet állapíthat meg a jelen §-ban megszabott felajánlási kötelezettség alól.

5. §.

Ha a felajánlott árunak minősége és ehhez képest ára tekintetében a felek meg nem egyeznek, az áru vételárát a 6. §. szerint követelhető legmagasabb árnak megfelelően a felek bármelyikének kérelmére egy vagy több szakértő meghallgatásával az áru fekvésének helye szerint illetékes kir. járásbíróság végzéssel állapítja meg.

A megállapítás tárgyában hozott végzés ellen felfolyamodásnak van helye az illetékes kir. törvényszékhez. A felfolyamodás a Lenipari Központot az áruval való rendelkezésben nem akadályozza. A törvényszék határozata ellen további fellebbevitelnek helye nincsen.

Az ebben az eljárásban hozott határozat mind a két félre kötelező és az eldöntött kérdés perben sem lehet vita tárgya.

Az eljárás költségeinek viselése felől a bíróság a körülmények figyelembe vételével belátása szerint határoz.

Egyebekben az eljárásra az 1911: I. t.-c. 382—385. §-ai megfelelően alkalmazandók.

A kikészített lenért követelhető legmagasabb árak:

6. §.

A kikészített lenért követelhető legmagasabb árak a magyar szent korona országainak egész területére nézve a következőkben állapíttatnak meg:

vízben áztatott, tilolt len legmagasabb ára 100 kg.-onként:

I. minőségénél	350 korona,
II. »	325 »
III. »	265

vízben áztatott lenkóc (kőczen is) legmagasabb ára 100 kg.-kint :

I. minőségénél	230 korona,
II.	180
III. »	100 »

lenfonási célokra még felhasználható tilolási hulladék legmagasabb ára 100 kg.-onkint 50 korona.

A jelen §-ban meghatározott legmagasabb árak csak oly lenre vonatkoznak, amelyek a magyar szent korona országaiban készítették ki.

7. §.

A 6. §-ban megállapított legmagasabb árakat, amelyek légszáraz és raktárképes áruvá vonatkoznak, és amelyek magukban foglalják a rakodó állomáshoz való szállítás költségét is, csomagolás nélkül, készpénzfizetés mellett történt eladás esetére kell érteni.

A len átkötéséhez csak azzal egyértékű lent szabad használni. A szállított áru nedvesítése tilos.

8. §.

A vételár hitelezése esetén a megállapított legmagasabb áron felül követelhető kamat kamatlába legfeljebb 2°/o-kal haladhatja meg az Osztrák-Magyar Banknak az ügylet megkötésekor érvényben állott váltóleszámítolási kamatlábát.

9. §.

A 6. §-ban megállapított árak 1915. évi szeptember hó 18. napján lépnek életbe.

Ettől a naptól kezdve tilos lent, amelyet a magyar szent korona országaiban készítették ki, drágábban árúsítani vagy vásárolni annál az árnál, amelyet a jelen rendelet legmagasabb árul megállapít.

A kereskedelemügyi miniszter a Lenipari Központnak megengedheti, hogy a jelen rendelet alapján beszerzett kikészített len eladásánál a legmagasabb áron felül felmerült költségeivel arányban álló jutalékot számíthasson.

Lenkóró szállításának korlátozása.

10. §.

Lenkórót (lenszalmát) a magyar szent korona országainak területén kívül eső helyre csakis a kereskedelemügyi miniszternek a földművelésügyi miniszter hozzájárulásával adott engedéllyel és az általa kiadott szállítási igazolvány mellett szabad szállítani.

Büntető és életbeléptető rendelkezések.

11. §.

Aki kikészített lent a jelen rendelet ellenére a 6. §-ban megállapított legmagasabb árnál magasabb áron árusít vagy vásárol, vagy oly eladásokat közvetít, vagy azoknál más módon közreműködik, úgyszintén az is, aki a jelen rendelet rendelkezéseit egyébként megszegi, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, — kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágások miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

12. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe, hatálya — az 5. §-ban foglalt rendelkezések kivételével — a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Horvát-Szlavonországokra nézve az 5. §-ban foglalt rendelkezéseknek megfelelő szabályok megállapítása iránt a bán intézkedik.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 15-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

718.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.972. M. E. számú rendelete,*a tűzifakészletek bejelentéséről.*

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §.

A tűzifakészleteket az alább következő §-okban foglalt rendelkezések értelmében be kell jelenteni.

2. §.

Bejelentés alá a tűzifából azok a készletek esnek:

a) amelyek a tűzifa termelésével és eladásával, vagy a termelt tűzifa forgalombahozatalával foglalkozó erdőbirtokosok és kereskedők (egyének, jogiszemélyek, cégek) birtokában (kezelésében vagy őrizetében és pedig akár saját, akár idegen helyiségekben, vasuti, hajóállomási, városi vagy községi raktárakban, erdei rakodókon vagy a termelőhelyeken stb.) eladatlanul vannak, és pedig tekintet nélkül arra, hogy a tűzifa rakáson van-e vagy sem; ide tartoznak azok a készletek is, amelyek még a termelőhelyeken feldolgozás vagy összegyűjtés alatt vannak, amennyiben azok a most következő fűtési időszak alatt, vagyis az 1916. év március hó végéig eladásra kerülhetnek;

b) amelyek az a) pontban említett erdőbirtokosok és kereskedők (egyének, jogiszemélyek, cégek) birtokában (kezelésében, őrizetében, és pedig akár saját, akár idegen helyiségekben, vasuti hajóállomási, városi vagy községi raktárakban, erdei rakodókon vagy a termelőhelyeken stb.) vannak és már eladattak, de még nem szállítottak el a vevőnek, és pedig szintén tekintet nélkül arra, hogy a tűzifa rakáson van-e vagy sem;

c) amelyeket az a) pont alá eső belföldi egyének vagy cégek forgalombahozatal céljára külföldről (Ausztriából is) megvettek, de amelyek még az eladónál vannak;

d) amelyeket a magyar szent korona országainak területén 1915. évi augusztus hó 15-től 1915. évi október hó 31-ig terjedő idő alatt forgalombahozatal céljára fognak termelni;

e) amelyeket a magyar szent korona országainak területére 1915. évi augusztus hó 15-ike és 1915. évi október hó 31-ike közötti időben forgalombahozatal céljára fognak behozni.

Azok a készletek, amelyek az *a)*, *b)* és *c)* pontok alá esnek, már most, azok pedig, amelyek a *d)* és az *e)* pontok alá esnek, előállításuk, illetőleg behozataluk után lesznek bejelentendők. (Lásd a 4. §. 3. és 4. bekezdését.)

3. §.

A bejelentést a 2. §. *a)* és *b)* pontja alá tartozó esetekben az köteles megtenni, akinek birtokában (kezelésében, őrizetében) a bejelentendő tűzifakészletek vannak.

Azt a készletet, amely valamely beraktározással vagy fuvarozással foglalkozó cégnél vagy egyénnél van elhelyezve, az köteles bejelenteni, aki azt megőrzés vagy fuvarozás végett elhelyezte, kivéve azt az esetet, amikor a beraktározott árut külföldi cég vagy egyén helyezte el, mert ilyen esetben a beraktározó vagy fuvarozó vállalat köteles a bejelentés megtételére.

A 2. §. *c)* és *e)* pontjai alá tartozó esetekben a vevő, a 2. §. *d)* pontja alá tartozó esetekben pedig a tűzifa termeltetője köteles a bejelentésre.

4. §.

A bejelentést mindenkinek, aki erre köteles, közvetlenül a m. kir. központi statisztikai hivatalhoz (Budapest, II. ker., Heltai Ferenc-utca 5—7. szám) kell beküldenie.

A bejelentéshez az idecsatolt minta szerinti bejelentő lapot (lapokat) kell használni. Ilyen bejelentő lapok a m. kir. központi statisztikai hivatalnál (Budapest, II. ker., Heltai Ferenc-utca 5—7. szám), továbbá kis- és nagyközségekben az előljáróságoknál, rendezett tanácsú és törvényhatósági joggal felruházott városokban, valamint Fiume városában és kerületében a polgármesternél, Budapest székesfővárosban a kerületi előljáróságoknál ingyen kaphatók. Ugyanezen minta szerint a bejelentő lapot maga a bejelentő is elkészítheti.

A 2. §. *a)*, *b)* és *c)* pontjai alá tartozó tűzifamennyiségeket az 1915. évi augusztus hó 15. napján volt állapotnak megfelelően legkésőbb 1915. évi augusztus hó 25-ig kell bejelenteni.

A 2. §. *d)* és *e)* pontjai alá eső azt a tűzifamennyiséget, amelyet 1915. augusztus 15. napja után termelnek, illetőleg 1915. augusztus 15. napja után fognak a magyar szent korona országainak területére behozni, az 1915. évi október hó 31. napján talált álla-

potnak megfelelően legkésőbb 1915. évi november hó 8-ig kell bejelenteni. Ugyanakkor az 1915. augusztus hó 15-ike óta a tűzifakészletekben beállott apadás okát is be kell jelenteni.

A bejelentő-lapot postai úton való beküldés esetében legkésőbb a határidő utolsó napján kell postára adni.

5. §.

A 2. §. *a)*, *b)* és *d)* pontjai alá eső készletek községek szerint külön-külön jelentendők be, vagyis minden egyes község határában meglevő készletről külön-külön bejelentő-lapok állítandók ki.

A 2. §. *c)* és *e)* pontjai alá eső készletek külön bejelentő-lapokon, de egy-egy összegben jelentendők be.

6. §.

A bejelentésre kötelezettek a bejelentett tűzifakészletekről pontos raktárkönyvet tartoznak vezetni oly módon, hogy abból a készlet mennyiségének változása és az, hogy hová fordított, bármikor megállapítható legyen.

Elidegenítés esetében a raktárkönyvben a megszerző fél nevét és lakóhelyét, ha pedig az árú már elszállított, azt is fel kell jegyezni, hogy mikor és hová küldetett.

7. §.

A közigazgatási hatóságnak jogában áll az 1914 : L. t.-c. 2. §-a értelmében a bejelentett adatok helyességének megállapítása céljából a bejelentésre kötelezettnek bárhol található készleteit, raktárait és üzleti könyveit megvizsgálni.

8. §.

Aki a 2. §. szerint bejelentés alá eső tűzifakészletét be nem jelenti, vagy nem a valóságnak megfelelően jelenti be, a hatóság előtt eltitkolja, vagy az ellenőrzést megghusítja, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénz-büntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrend-

őrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

9. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya kiterjed a magyar szent korona országainak egész területére; Horvát-Szlavonországokban azonban a bejelentési kötelezettség végrehajtása céljából szükséges rendelkezéseket a bán teszi közzé.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 10-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

..... számú bejelentőlap

község (határában levő tűzifakészletekről.

vármegye)

1. A bejelentő neve :													
» » foglalkozása :													
lakóhelye :		vármegye, község,											
		utca házszám											
2. Az összes készletek megnevezése fanemek és választékok szerint (L. a rendelet 2. §-ának a), b), d) és e) pontjait)		Mennyiség egység megnevezése		a) Készlet 1915. aug. 15-én		b) Készletnövekedés 1915. aug. 15-től 1915. okt. 31-ig		c) Készletapadás 1915. aug. 15-től 1915. okt. 31-ig		d) Készlet 1915. okt. 31-én			
a) cser, bükk és gyertyán		hasábfá	dorongfa	vegyes	hasábfá	dorongfa	vegyes	hasábfá	dorongfa	vegyes	hasábfá	dorongfa	vegyes
b) tölgy													
c) ákác													
d) fenyőfélék													
e) nyír és nyár													
3. A 2. pont szerint bejelentett készlet hol van elhelyezve ?													

7. Kinél vagy kiknél és hol van elhelyezve a 6. pont alatti mennyiség?	Név:
	Ország:
	Község:

A fenti adatok helyességét igazolom és a túldoldali rendelet határozmányait tudomásul vettem.

Kelt , 1915. hó n.

A bejelentő aláírása (a cég bélyegzője)

- egjegyzések.** 1. A »mennyiség-egység megnevezése« című rovatban pontosan be kell írni, hogy a bejelentett készlet mennyisége milyen egységben (ürköbméter, méteröl, bécsiöl, kg., vagon stb.) van kimutatva.
2. A 2. rovatban az első bejelentés alkalmával (aug. 15-iki bejelentés) a rendelet 2. §-ának a) és b) pontjai alá eső készletek együttesen jelentendők be. A rendelet 2. §-ának d) és e) pontjai alá eső készletek csak a második bejelentés alkalmával (október 31-iki bejelentés) jelentendők be, és pedig a 2. rovat b) jelű hasábjában.
3. A 3. rovatba pontosan beírandó, hogy a készlet hol van elhelyezve (vasúti vagy hajóállomáson, városi vagy községi fűraktárban, erdei rakodón, termelési helyen stb.). Ha a készlet több helyen van elhelyezve, ebben az esetben az is kimutatandó, hogy az egyes helyeken a készletből mekkora mennyiség van elhelyezve?
4. Az 5. rovatban a vevők neve pontosan feltüntetendő. Ha az adatok ebbe a rovatba helyszűke miatt nem volnának mind bejegyezhetők, akkor azok külön kimutatásba foglalandók s ez a külön kimutatás a bejelentőlaphoz csatolandó.
5. Ugyanilyen külön kimutatás csatolandó a bejelentőlaphoz a 3. és 7. rovatokra vonatkozólag abban az esetben, ha az idevonatkozó adatok helyszűke miatt mind nem jegyezhetők be ezekbe a rovatokba.
6. A rendelet 4. §-ának 4. bekezdése szerint az 1915. október 31-iki állapotnak megfelelően teendő bejelentés ugyanilyen bejelentőlapon eszközözlendő. Az 1915. augusztus 15-iki állapottal szemben mutatókozó apadás oka (rendelet 4. §-ának 4-ik bekezdése) a bejelentőlapon sorolandó fel. Az 1915. augusztus 15-iki (aug. 25-ig beterjesztendő) bejelentőlapon I. sz., az 1915. október 31-iki (november 8-ig beterjesztendő) bejelentőlapon pedig II. számú jelzéssel látandók el.

6. A mezőgazdasági munkák elvégzéséről gondoskodás.

719.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 7.598. eln. számú rendelete valamennyi magyarországi törvényhatósághoz,

hadifoglyoknak magánmunkálatokra kiadásáról.

Hogy a hadifoglyok munkaereje intenzívebben kihasználható legyen, a hadifoglyok kiadása körüli eljárás, illetőleg a hadifoglyok munkába adása a cs. és kir. hadügyminiszter úrral egyetértőleg ezennel a következőleg szabályoztatik:

I. A kiadandó hadifoglyok minimális számának leszállítása:

Az egy munkaadó részére kiadandó hadifoglyok legkisebb száma 200-ról 30-ra szállítatik le abban az esetben, ha: a munkaadó megfelelő őrzésről gondoskodik, továbbá ha a megfelelő őrzés iránt felelősséget vállal, és ha kinyilatkoztatja, hogy a szökésben levő hadifoglyok előállítása körül felmerülő költségeket megtéríti.

A hadifoglyok őrzésére népfölkelő-esküre kötelezett polgári és hadastyán egyleteken — amelyek egyéb szolgálatra kirendelve nincsenek — kívül igénybe vehetők Magyarországra nézve a magyar királyi belügyminiszter úr 1914. évi 4220. res. szám alatt kiadott rendelete¹⁾ alapján, Horvát-Szlavonorságokra nézve pedig a kormánybiztosok rendeletei alapján alakult polgárőrségek, továbbá az erdőőrsemélyzet felesketett tagjai, valamint felesketett mező-, erdő- vagy szőlőőrök.

Amennyiben az őrszemélyzet ily módon ki nem állítható, erre a célra olyan egyéb alkalmas férfiszemélyek is felhasználhatók, akik a munkaadó által részükre kiszolgáltatott lőfegyverekkel bántani tudnak, akiknek politikai és egyéb megbízhatóságát a közigazgatási hatóság írásbelileg igazolja, továbbá akik a fegyverhasználat és annak az érvényben levő törvények szerinti jogkövetkezményeiről az illetékes közigazgatási hatóság részéről kioktattatnak, és akik az „őrszemélyi“ minőségben teljesítendő

¹⁾ Lásd a 263. o.

szolgálatuk szempontjából a közigazgatási hatóság részéről megeskettetnek.

Az ilyen őrszemélyek szolgálatuk tartama alatt Magyarországon vörös-fehér-zöld, Horvát-Szlavonországokban pedig vörös-fehér-kék karszalagot tartoznak balkarjukon viselni.

Hogy ezen karszalag a népfölkelők karszalagjától megkülönböztessék, az őrszemélyek karszalagja közepén körülbelül 2 cm. nagyságú fém- vagy szarugommbal látandó el.

Az őrszemélyzet létszáma a helyi körülményektől függ, általában azonban a hadifoglyok számának 15%-ában állapittatik meg.

Oly kérvényekhez, amelyekben 200-nál kevesebb hadifogoly kiadását kéri, az elsőfokú közigazgatási hatóság az iránti igazolása is csatolandó, hogy a kellő őrizetről a jelen alapelvek értelmében gondoskodás történt.

200-on aluli munkáscsoportokhoz a katonai rend fenntartása végett egy altiszt és 1—2 katona fog vezényeltetni, ezek azonban a tulajdonképeni őrzési szolgálatra föl *nem* használhatók.

A hadifoglyok mellé a fogolytáborból a munkáltatási helyre és a befejezett munka után az onnét való visszaszállításhoz azok a hadifogolytáborok, ahonnet a hadifoglyok kiadatnak, illetőleg ahová azok bevonulnak, körülbelül a hadifoglyok 5%-ának megfelelő kísérő őrséget adnak.

II. A katonai parancsnokságok és hadifogolytábor-parancsnokságok hatáskörének — a hadifoglyok gyorsabb kiadhatása céljából való — kiterjesztése.

1. Hogy a hadifoglyokat kérő folyamodványok gyorsabban legyenek elintézhetőek, a katonai parancsnokságok, illetőleg a hadifogolytábor-parancsnokságok felhatalmaztatnak arra, hogy 30-tól 200 ig terjedő munkáscsoportok kiadása iránt saját hatáskörükben intézkedjenek,

200-nál több hadifogoly kiadása iránti kérvények felett azonban a cs. és kir. hadügyminiszter dönt.

200-nál kevesebb hadifogoly kiadásánál a hadifelügyeleti bizottság véleményének kikérése elmarad, ellenben a hadifoglyok kiadása minden ilyen esetben a katonai parancsnokságok részéről az illetékes főispánnal, a hadifogolytábor-parancsnokságok részéről pedig a járási tisztviselővel egyetértőleg szóbelileg (telefon útján)

letárgyalandó s a tárgyalás eredménye a vonatkozó ügydarabra rávezetendő.

Amennyiben a hadifoglyok munkáltatási helye a hadtápkörletbe esik, az északi hadszínteret illetőleg még a hadtápfőparancsnokság (E. O. K.), a délnyugati hadszínteret illetőleg a délnyugati harc-tér-parancsnokság (Kommando der Südwestfront), a déli hadtápkörletben pedig a zagrebi cs. és kir. katonai parancsnokság véleménye is esetenként kikérendő.

A közigazgatási hatóságoknak a hadifoglyok kiadása körüli befolyása a politikai, szociálpolitikai és egészségügyi tekintetek elbírálására terjed ki.

Politikai tekintetben elbírálandó, hogy a hadifoglyok kiadása által nem kell-e nem kívánatos következmények beálltától tartani. Hadifoglyok kiadása szláv nemzetiségűek által lakott vidékekre elvből nem engedélyeztetik, azokban a kivételes esetekben azonban, ha hadifoglyoknak ily területekre való kiadása a katonai és polgári hatóságok előtt aggályosnak nem mutatkozik, a hadügyminiszter döntése kérendő ki.

Szociálpolitikai tekintetben a közigazgatási hatóságok bírálják el, hogy a hadifoglyok kiadása következtében nem áll-e a munkapiacn konkurencia elő.

Hadifoglyokat kiadni elvileg akkor kell, ha hazai munkaerők (menekültek, kitelepítették) rendelkezésre nem állanak, vagy ha oly állami és közmunkákról van szó, amelyek a vele járó nagy kiadások miatt egyébként egyáltalában nem volnának megvalósíthatók. (Karst-javítás, újráművelés, mocsárlevezetés stb.)

Hadifoglyoknak ipari üzemek részére való kiadása körül ezenfelül figyelembe veendő, hogy:

- a) a munkáltatás helye forgalmas városokon kívül essék,
- b) a hadifoglyok a hazai munkásságtól elkülönítve használ-tassanak munkára,
- c) a lakossággal való mindennemű érintkezés, úgy az elszállásolás, mint a munkahelyre való be- és kivonulás alkalmával megbízhatóan elkerültessek.

Hadifoglyoknak a 21.000/Abt. 10. számú hadügyminiszteri rendelettel kiadott 1. számú minta szerinti szerződés alapján köz-(nem állami) munkára való igénybevételénél a közigazgatási hatóságok elbírálni tartoznak, hogy a kérdéses munka tényleg a köz

érdekében van-e, vagy pedig magánmunkáról van-e szó, amelynél a III. mintájú szerződésforma alkalmazandó.

Egészségügyi tekintetben a közigazgatási hatóság részéről megállapítandó, hogy a munka színhelyén nincsenek-e oly ragályos betegségek, amelyek miatt a hadifoglyoknak odaszállítása nem foganatosítható.

A közigazgatási hatóság állapítja meg továbbá, hogy a hadifoglyok elszállásolása, valamint a szennyeltávolítás és az ivóvízzel való ellátás körül kellő gondoskodás történt-e?

Az is megállapítandó, hogy az élelmezési cikkeknek a munkáltatási helyre való odaszállítása eléggé biztosítva van-e, és hogy a hadifoglyok élelmezése nem befolyásolja-e mértéken felül károsan a polgári lakosság élelmezését?

2. A *hadifoglytábor-parancsnokságok* csak abban az esetben intézkednek a kiadás iránt és kötik meg a szerződéseket, — amelyeket a katonai parancsnokságok hagynak jóvá, — ha a munkáltatás helye annyira közel fekszik a foglytáborhoz, hogy a hadifoglyok továbbra is a hadifoglytáborban maradnak elszállásolva.

Minden más esetben azok a *katonai parancsnokságok* intézkednek és kötik meg a szerződéseket, amelyeknek területi körletében a munkáltatás helye fekszik.

Hadifoglyoknak községek részére mezőgazdasági munkákra való kiadása változatlanul és továbbra is az eddigi módozatok szerint történik.

3. A *hadifoglyok kiadása iránti kérvények* közvetlenül azon parancsnokszághoz intézendők, amelyik a 2-ik pont értelmében intézkedni hivatott. A katonai parancsnokságoknak (hadifoglytábor-parancsnokságoknak) különös köteletségévé tétetik, hogy a hadifoglyok kiadásával kapcsolatos kéréseket azonnal intézzék el.

4. Azoknak a katonai parancsnokságoknak, amelyeknek területi körletében hadifoglytáborok nincsenek, a hadifoglyok kiadása iránt a következő parancsnokságokhoz kell fordulniok:

a mähr.-ostrai katonai parancsnokságnak a leitmeritzi katonai parancsnoksághoz,

a grazi I. katonai parancsnokságnak az innsbrucki katonai parancsnoksághoz,

a budapesti katonai parancsnokságnak a pozsonyi I. katonai parancsnoksághoz,

a kassai katonai parancsnokságnak a bécsi katonai parancsnoksághoz,

a temesvári katonai parancsnokságnak a pozsonyi I. katonai parancsnoksághoz,

a nagyszebeni katonai parancsnokságnak a pozsonyi I. katonai parancsnoksághoz,

a zagrebi katonai parancsnokságnak a pozsonyi I. katonai parancsnoksághoz.

A prágai katonai parancsnokság a körletének területéről kért hadifoglyokat nem a plani és égeri hadifogolytáborból adja ki, hanem ezeket a leitmeritzi katonai parancsnokságtól igényli.

5. A hadifoglyok kiválasztásánál azok polgári hivatására s egyéb képzettségére a legnagyobb tekintettel kell lenni. A helyes kiválasztásban rejlik ugyanis a megfelelő munkateljesítmény alapfeltétele.

Ennél a kiválasztásnál nemcsak a hivatást (mesterséget) és fizikai munkaképességet, hanem az erkölcsi tulajdonságokat is figyelembe kell venni.

Tekintettel a hadifoglyoknak a fogolytáboron kívüli nehezebb őrzési viszonyaira és azokra az előnyökre, amelyek a hadifoglyokra nézve azon lehetőség által állanak elő, hogy életviszonyaikat *munkapótlék* által megjavíthatják, a kiválasztás csak a munkára vállalkozó csendes és megbízható elemekre korlátozandó.

A hadifoglyok mesterségét illető adatok a különböző tábori munkálatok alkalmával a tábor építésvezetőségével egyetértőleg a lehetőséghez képest felülbírálandók.

Az őrszemélyzet is a lehetőséghez mérten hasonló mesterséget űző emberekből választandó ki, hogy e munkát vezethessék és felülvizsgálhassák.

Előnnnyel használhatók majd fel munkafelügyeletre a szakismeretekkel bíró hadifogoly-altisztek is, minélfogva ilyenek beosztására is tekintettel kell lenni. Gondoskodás tárgyává teendő, hogy a szükséges szakácsok, valamint szabók, cipészek és esetleg tolmácsok is rendeltessenek ki. A munkáscsoportokhoz beosztott cipészek és szabók részére a szükséges kézi szerszámok, továbbá a javításokhoz kellő anyagkészlet kiutalandó.

6. A hadifoglyok kiválasztása és kiadása előtt a legszigorúbban betartandók és foganatosítandók azok az egészségügyi intézke-

dések, amelyek a hadügyminiszternek valamennyi katonai parancsnoksághoz és fogolytáborhoz 462/Abt. 14/1915. szám alatt kiadott rendeletében foglaltatnak.

A hadifogolytábor-parancsnokok és a tábori orvosfőnökök e tekintetben *személy szerint felelősek*.

7. 36 embernél nagyobb számú fogolyszállítmányok a központi szállításvezetőségnek (Z. T. L.) útbaindítás végett bejelentendők.

8. A szerződés megkötéséhez a 21.000/Abt. 10. szám alatt kelt hadügyminiszteri rendelettel kiadott I., II. és IV. szerződési minták, továbbá a III. minta szerinti Határozmányok érvényben maradnak.

9. A kérvények *kétes esetekben*, vagy pedig *200-nál nagyobb számú* fogolyigénylésénél a hadügyminiszteriumhoz terjesztendők elő.

10. A községek és a közigazgatási hatóságok a hadifoglyokat kiadó táborparancsnokság által idején (lehetőleg pár nappal előbb) értesítendők arról, hogy a hadifoglyok a munkáltatás helyére mely időpontban érkeznek meg.

III. Munkapótlékok.

A kiadott hadifoglyok buzdítására és a munkateljesítménynek a munkaadó javára való fokozására leghathatósabb eszköz gyanánt ezentúl úgy a katonai, mint az állami, köz- és magánmunkáknál a következő elvek szerinti *munkapótlékok* állapittatnak meg:

1. A munkaadó feladata, hogy a hadifoglyok által teljesített munkát felbecsülje.

2. Ebből a szempontból célirányos, hogy a munkapótlékok tekintetében a munkateljesítéshez mért *fokozatok* állapittassanak meg.

3. A munkapótlékok, függetlenül a kiadott hadifoglyok számától, tehát akkor is, ha 200-nál több hadifogly nyer egy munkáltatási helyen alkalmazást, 2 fokozatban és pedig fejenként és naponként:

az 1. fokozatban 20 fillérben,

a 2. „ 30 fillérben állapittatnak meg.

4. Ezenfelül *nem* katonai munkáknál a munkaadóknak szabadságában áll a hadifoglyok részére ezt a mértéket felülhaladó

pótlékot vagy bizonyos többletet is juttatni, ha *a rendes mérték túllépő munkateljesítményeknél* (pl. a termés behordásánál stb.) ezt indokoltnak tartja.

5. Ahol az a munka természetével összeegyeztethető (főleg munkáknál, kasszálsznál stb.), ott ajánlatos a munkateljesítmény a darabonkinti díjazásnál szokásos módon értékelni.

6. Hogy e munkapótlékok fokozatai által a kívánt cél (munkateljesítmény fokozása) eléressék, szükséges, hogy a 2-fokozatba való beosztás *a rendkívüli*, az 1-ső fokozatba való beosztás pedig *a kielégítő* munkateljesítménynek feleljen meg.

A dolog természetében rejlik, hogy azoktól, akik a munkához kellő kedvet nem mutatnak, a munkapótlék *azonnal* elvonassék és az ily hadifoglyok a hadifoglytáborba való visszavezénylés hozassanak javaslatba.

7. Munkapótlékok egyelőre *csak* azoknak a hadifoglyoknak utalhatók ki, akik már ezen pótlékok engedélyezése előtti időben is kiváló munkakedvet mutattak. A pótlékoknak más hadifoglyok való kiterjesztése csak megfelelő (körülbelül 6—8 napi) időtartam eltelte és fokozott munkateljesítmény után nyerhet alkalmazás.

8. A hadifogly-altisztek (lásd II. 5.), akik mint munkafelügyelők és csoportvezetők alkalmaztatnak, amennyiben az előbb értelemben megfelelnek, a 2. fokozat szerinti pótlék élvezetét sorolandók és jobb ellátásban részesítendőek.

9. A munkapótlékokra vonatkozó határozatok a hadifoglyoknak megfelelően tudomására hozandók.

A munkáscsoportok a foglytáborból való eltávolításuk előtti kioktatandók, hogy a pótlék azoktól, akik kellő munkakedvet nem tanúsítanak, el fog vonatni, és megfelelő megbüntetéssel mellett ismét a hadifoglytáborba fognak visszarendeltetni.

IV. Szállítási költségek, könnyítések.

A hadügyi igazgatás viseli a hadifoglyoknak és az őrszemélyzetnek oda- és visszaszállítási költségeit abban az esetben, ha hadifoglyok a munka teljesítése után az egész időtartam alatt amíg a hadügyi igazgatás őrizete alatt állanak, a munkahelyük létesített vagy átalakított építményekben maradnak.

V. Balesetbiztosítás.

A munkaadó nem köteles a hadifoglyokat baleset ellen biztosítani, azonban köteles balesetek alkalmával a hadifoglyoknak orvosi bizonyítványokat kiszolgáltatni, hogy az ilyen hadifoglyok hazájukba való visszatérésük után saját hadügyi igazgatásuknál ellátási igényeiket érvényesíthessék.

Azok a katonai parancsnokságok, melyek a munkaszerződések kötik, a munkaadó részéről minden balesetről értesítendőek és erről nyilvántartást vezetnek.

Azon hadifoglyok részére, akiket a munkánál már eddig ért baleset, az orvosi bizonyítványok utólag kiszolgáltatandók.

VI. A hadifoglyok bevonása ellenséges veszély esetén.

Ha a munkahelyet, habár nem közvetlenül is, ellenség fenyegeti, a hadifoglyok *idejekorán* bevonandók. A szükséges intézkedéseket a katonai parancsnokságok teszik meg.

VII. Internáltak.

A fentiekben ismertetett rendelkezések a katonai felügyelet alatt álló internáltakra is *megfelelően* alkalmazandók.

VIII. Csendőrség közreműködése.

A csendőrség közreműködése a 200 hadifoglynál kisebb munkáscsoportok felügyeletében akként történik, amint az a községek részére mezőgazdasági munkára kiadott hadifoglyok tekintetében szabályozva van.

Mindezeket a törvényhatósággal tudomás és mihez tartás, valamint a járási tisztviselők megfelelő értesítése és utasítása végett azzal közlöm, hogy a hadifoglyok kiadása iránti tudakozódások alkalmával az érdeklődőknek a szükséges fölvilágosítások jelen rendelet értelmében adandók meg.

Budapesten, 1915. évi június hó 11-én.

A m i n i s z t e r h e l y e t t :

Karátson s. k.
államtitkár.

720.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 21.220. eln számú rendelete valamennyi főispánhoz,*hadifoglyoknak mezőgazdasági munkára alkalmazásáról.*

A földművelésügyi m. kir. miniszter úr arról értesítette ^{Nagyméltóságodat,} ^{Méltóságodat,} hogy a cs. és kir. hadügyminisztérium az aratás munkálatok közelségére és azok zavartalan elvégzéséhez fűződő nagy közgazdasági érdekek jelentőségére való tekintettel, a mezőgazdasági munkákra kért hadifoglyok alkalmazásának megkönnyítése érdekében akkép intézkedett, hogy a budapesti, kassai, pozsonyi, nagyszombati, temesvári és zágrábi cs. és kir. katonai parancsnoksághoz (hadtestparancsnoksághoz), minden közigazgatási hatóság (város polgármestere, valamint községi előljáróság is) és magánosok az interurbán beszélgetésre feljogosított hatóságok és társulatok közvetítésével távbeszélő útján, vagy táviratilag *közvetlenül* fordulhatnak hadifoglyok kiadása iránt.

A katonai parancsnokság az ily kérelmek alapján legrövidebb eljárás mellett, lehetőleg távbeszélő igénybevételével, a főispánoktól a megjelölt cél és a hadifoglyok számára nézve véleményt kérve, leggyorsabban intézkedik a foglyoknak rendeltetési helyükre való juttatása iránt.

Miután a katonai parancsnokságoknak nem áll rendelkezésére oly nagyszámú népfőlkelő katonaság, hogy minden hadifogoly-szállítmány kísérésére adott katonai őrség a rendeltetési helyre jutás után is — őrzési célból — visszamaradhasson, és csak a 200 főt meghaladó hadifoglyok fognak továbbra is katonai őrizet alatt állani, első sorban a munkaadó kötelessége a hadifoglyok megfelelő őrzéséről gondoskodni a m. kir. honvédelmi miniszter úr által a törvényhatóságokhoz 7.598/1915. eln. A. szám alatt intézett körrendeletében¹⁾ előírt módozatok mellett. Ezek szerint őrszemélyzet szervezendő, amelynek létszáma a helyi körülményektől függ, általában azonban a hadifoglyok számának 15⁰/o-ában állapíttatik meg.

A munkaadóra e tekintetben háruló felelősségen kívül természetesen különös gondot kell fordítani a közigazgatási hatóságoknak, közbiztonsági közegeknek és ott, ahol van, a szervezett pol-

¹⁾ Lásd az 1722. o.

gárőrségnek is a hadifoglyok magatartásának ellenőrzésére, hogy azok államrendőri (kémkedési, hirszolgálati, izgatási, lázítási) szempontok alá eső cselekedeteket, továbbá vagyon ellen irányuló bűncselekményeket ne kövessenek el; a termés lekaszálása, behordása, és kicséplése közben kárt a munkaadónak vagy a községbelieknek különösen gyújtogatás által ne okozhassanak, végül, hogy a családtagok bevonulása folytán védtelenül maradt asszonyokkal és általában nőkkel szemben erőszakosságokra ne ragadtassák magukat.

Hogy a szorosabb értelemben vett hatósági közegek (m. kir. csendőrség, városi, községi rendőrség, szervezett polgári őrség, mező-, hegy- és vadőrök stb.) feladataiknak megfelelhessenek, kell hogy a község minden lakosa támogassa őket a hadifoglyok személtartásában, mert a nagy sokaságban bizonyára lehetnek rossz indulatúak, akik — ha fegyver nincs is a kezükben — akár kaszájukkal, akár pedig más támadásra alkalmas veszélyes eszközzel az emberi élet és testi épség sérelmére veszélyeztethetik a személybiztonságot.

A hadifoglyokkal általában emberségesen kell bánni és nem ellenszenvesen, mert a jó bánásmód bennük is a jó érzéseket és indulatokat fogja kiváltani.

Felkérem ezek után ^{Nagyméltóságodat,}_{Méltóságodat,} hogy a mezőgazdasági munkára kiadandó hadifoglyokkal szemben való eljárás és bánásmód tekintetében fentebb megjelölt irányelvekről az összes közigazgatási hatóságokat mihez tartás, a községek lakosságát pedig — dobzó útján vagy más megfelelő módon széles körben — alkalmazkodás végett tájékoztatni sziveskedjék.

Egyúttal arra is kérem ^{Nagyméltóságodat,}_{Méltóságodat,} sziveskedjék intézkedni abban az irányban is, hogy a katonai parancsnokságok által a hadifoglyok tekintetében esetleg távbeszélőn vagy távirat útján kért felvilágosítások, véleményes nyilatkozatok ^{Nagyméltóságod}_{Méltóságod} netaláni távollétében is a leggyorsabban megadassanak.

Budapesten, 1915. évi június hó 21-én.

Sándor János s. k.

721.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 9.353. eln. sz. körrendelete valamennyi törvényhatósághoz,*hadifoglyoknak ipari munkára kiadásáról.*

A hadifoglyok kiadása körüli eljárás szabályozása tárgyában 1915. évi június hó 11-én 7.598. eln. A. szám alatt kelt rendeletem¹⁾ kiegészítéseképen, a kereskedelemügyi m. kir. miniszter úrral egyetértőleg, még a következőket rendeltem el

1. hadifoglyok ipari munkára kizárólag a politikai hatóság kifejezett hozzájárulásával, nem pedig meghallgatásával adhatók ki.

A politikai hatóságok pedig köteleztetnek arra, hogy a hozzájárulást csak abban az esetben adják meg, ha

2. a kérelmező vállalat a helyi hatóság és azonkívül a budapesti állami munkásközvetítő intézet bizonyítványaival igazolja, hogy nem tudja a szükséges számú munkást megszerezni ;

3. a vállalat a munkásbetegsegélyző bizonyítványával tartozik igazolni, hogy munkáslétszáma, a kérelmezett hadifoglyokat betudva, nem haladja meg a békeidőben általa foglalkoztatott munkáslétszámot. E kikötés alól csak a kereskedelemügyi miniszter adhat felmentést ;

4. a kérelmező vállalat köteleztetik arra, hogy a hadifoglyok alkalmazásának egész ideje alatt munkást elbocsátania s azok béreit bármilyen formában csökkenteni nem szabad, s az összes munkásoknak a jelenlegi viszonyoknak megfelelő béreket fog fizetni s a túlórákat megfelelően fogja díjazni.

Amennyiben e feltételeknek meg nem felel, aminek egyoldalú megállapítása a kereskedelemügyi magyar királyi minisztériumnak, illetőleg szakközegének tartatik fenn, vagy ha a munkásviszonyok időközben úgy változnak, hogy a közigazgatási hatóság a hadifoglyok alkalmazását már nem tartja elkerülhetetlenül szükségesnek, a hadifoglyok azonnal visszavétetnek.

¹⁾ Lásd: az 1722. o.

Mindezeket a törvényhatósággal tudomás és mihez tartás, valamint a járási tisztviselők megfelelő értesítése és utasítása végett közlöm.

Budapesten, 1915. évi július hó 13-án.

A miniszter helyett

Karátson S. K.
államtitkár.

IV. Pénzügyi természetű rendelkezések.

1. A valutát érintő rendelkezések.

722.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 20.235. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,¹⁾

a váltópénz-érmék forgalomból való kivonásának meggátlásáról.

A háborús állapot bekövetkezte óta, de különösen a legutóbbi időben sűrűn merültek fel panaszok az ércváltópénz hiánya miatt.

Dacára annak, hogy a m. kir. pénzverő-hivatal a háborús állapot bekövetkezte óta teljes munkaképességének felhasználásával állandóan vert egykoronás, tíz és kétfülléres érmeiket, minélfogva már eddig is tetemes mennyiségű új váltópénzérme került forgalomba, a fennforgó hiányt még se sikerült megszüntetni, minek oka voltaképen nem a váltópénzérme hiányában, hanem abban a körülményben leli magyarázatát, hogy a lakosság nagyrésze a váltópénzérmeiket elrejtí, azokat ily módon a forgalomból kivonja, mi által úgy a hazai közgazdaságnak, mint a pénz- és kereskedelmi forgalomnak mérhetetlen károkat okoz.

Hozzájárulnak a lakosság ily irányú magatartásához azok a lelkiismeretlen forrásból származó és minden alapot nélkülöző híresztelések is, amelyek a bankjegyek elértéktelenedésével ijesztik a tájékozatlan közönséget.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

Felhivom ennélfogva ^{Alispán}_{Polgármester} urat, utasítsa az összes közigazgatási hatóságokat, hogy a legszélesebb körben (hirlapi közlemények, hirdetmény, falragasz, dobszó stb.) tájékoztassa és világosítsa fel a közönséget a felől, hogy a bankjegyek a koronaérték pénzérméivel és ennélfogva a váltópénzérmékkel is teljesen egyenlő értékűek, azok értékcsökkenéséről terjesztett hiresztelések minden alapot nélkülöznek, továbbá, hogy a váltópénzérték elrejtése, felhalmozása és ezáltal azoknak a forgalomból való kivonása a hazai közgazdaság, a pénz- és értékgörgelem, nemkülönben a hazai kereskedelem megbénítását okozó hazafiatlan cselekedet, amely a legszigorúbb megrovást és megtorlást érdemli meg. De ettől eltekintve, az elrejtve tartott érték forgalomba hozatala a jelen körülmények között hazafias kötelesség és elsősorban a nagyközönség összes rétegeinek érdekében áll.

A köznép hangulatának és magatartásának befolyására és irányítására hivatott más egyéneket is (lelkészek, tanítók, tekintélyesebb polgárok) célszerű lenne a közigazgatási hatóságok útján megfelelő módon felhívni arra, hogy minél szélesebb körben világosítsák fel és figyelmeztessék a közönséget arra, hogy hassanak oda, mikép a váltópénzérték a forgalomból ki ne vonassanak.

Budapesten, 1915. évi június hó 17-én.

Országos Széchényi Könyvtár
Sándor János s. k.

2. A közadókra vonatkozó rendelkezések.

723.

A m. kir. pénzügyminiszter 1915. évi 52.600 számú rendeletével kiadott utasítás

a közadókat érintő egynémely kérdésnek a hadiállapot folytán szükségessé vált kivételes szabályozásáról szóló 1915: XIV. t.-c. földadóra vonatkozó 1. §-ának végrehajtása iránt.

1. §.

Az 1909 XI. t.-c. 36. és következő §-aiban szabályozott adóelengedésnek van helye :

a) ha a hadiállapotból folyó hadműveletek következtében

a földbirtok termésében egyharmad vagy ezt meghaladó károsodás állott elő ;

b) ha a hadiállapot következtében a földbirtok a tényleges birtokos, illetve haszonbérő mulasztása nélkül akként maradt műveletlenül, hogy egyharmad vagy ezt meghaladó károsodás mutatkozik ;

c) ha a földbirtok termésének betakarításánál a hadiállapot folytán a tényleges birtokos, illetve haszonbérő mulasztása nélkül beállott akadályok egyharmad vagy ezt meghaladó károsodást okoztak.

2. §.

Amennyiben jelen utasítás másként nem intézkedik, általában az 1913. évi 50.000. számú utasítás¹⁾ 99—119. §-aiban foglalt eljárásnak van helye.

3. §.

Az adóelengedés iránti igények az érdekeltek által az 1913. évi 50.000. számú utasítás 99. §-ában körülírt módon jelentendők be, és pedig a jelen utasítás 1. §. *a)*, *b)* és *c)* pontjaiban felsorolt esetekre külön-külön.

Ha a bejelentés a jelen utasítás 1. §. *b)* és *c)* pontjában foglalt esetek alapján történik, a vonatkozó bejelentéshez csatolandó a községi előjáráságnak (városi tanácsnak) bizonyítványa, melynek igazolnia kell, hogy a károsodás nem a birtokos, illetve haszonbérő mulasztásából történt, és egyuttal tüzetesen meg kell jelölnie azt a körülményt, mely a károsodást előidézte.

Az 1. §. *a)* pontjához tartozó esetekben, valamint a *b)* és *c)* pontjához tartozó esetekben is akkor, ha a károsodás a hadműveletek következtében állott be, a bejelentést a községi előjáróságok (városi adóhivatalok) is megtehetik, és amennyiben a bejelentés a *b)* és *c)* pont alapján történik, ez esetben a fentiek szerint a bejelentéshez csatolandó községi bizonyítvánnyal igazolandó körülményeket külön községi bizonyítvány helyett, magában a bejelentésben állapítják meg.

4. §.

Az adóelengedés iránti igénybejelentés :

a jelen utasítás 1. §. *a)* pontjához tartozó esetekben, szántó-

¹⁾ Lásd : Magy. Rend. Társ., 1913. évf., 304. o.

földekre, ha kalászos veteményekről van szó, és kertekre, rétekre, legelőkre nézve legkésőbb július hó 10-ig ;

szántóföldekre, ha kapás veteményről van szó, továbbá szőlőkre és nádasokra nézve legkésőbb szeptember hó 15-éig ;

erdőkre nézve a hadműveleteknek az illető területen való befejeztét követő egy éven belül ;

a jelen utasítás b) pontjához tartozó esetekben, amelyek természetesen csak szántóföld és kertenél fordulhatnak elő, legkésőbb július hó 10-ig ;

a jelen utasítás c) pontjához tartozó esetekben nyomban a gátló akadály bekövetkeztekor, illetve akkor, amikor ennek bekövetkeztéről a tényleges birtokos, illetve haszonbérlet tudomást szerzett, esetleg a szükséghez képest távirati úton

adandó be.

5. §.

Az említett határidőkön túl elkésve beadott kárbejelentések a pénzügyigazgatóság által, az elkésés dacára, szabályszerű helyszíni tárgyalás alá veendőek.

Az érdekelt birtokosok az elkésve beadott kárbejelentéseikben felhozhatják azokat a körülményeket, melyek a határidő be nem tartásának igazolására szolgálnak.

Amennyiben a vonatkozó kárbejelentésekben ilyen igazolás elő nem fordul, a kincstári kiküldött a helyszíni eljárás során az érdekelt birtokosok meghallgatása mellett megállapítja, vajjon a bejelentésnek kellő időben való elmulasztása valamely, a birtokostól nem függő körülmény miatt történt-e.

Ha az igazolásul felhozott körülmények méltánylást érdemelnek, vagy egyébként beigazolást nyert, hogy a bejelentésnek kellő időben való elmulasztása nem szándékosan történt, a pénzügyigazgatóság saját hatáskörében határoz az adóelengedés iránti igény felett.

Ha azonban a pénzügyigazgatóság azt vélné, hogy a késedelmes bejelentés szándékos mulasztás folytán következett be, vagy pedig a kárbejelentés oly időben adatott volna be, midőn a kár mérve, illetve a károsodás ténye a termés betakarítása miatt már meg sem volt állapítható, a vonatkozó bejelentéseket a tényállás tüzetes ismertetése mellett, további utasítás végett a pénzügyminiszterhez terjeszti fel.

6. §.

Az elemi kárbejelentések alapján az 1913. évi 50.000. számú utasítás 101. §-ának megfelelően a községi előljáróság által szemlejegyzőkönyv veendő fel és pedig mindenkor külön szemlejegyzőkönyv a jelen utasítás 1. §. a), b) és c) pontjaiban felsorolt esetekre vonatkozólag.

Oly községekben, melyek kataszteri birtokivei az ellenség betörése folytán megsemmisültek, a pénzügyigazgatóság a kataszteri telekkönyvet a községi előljáróság kérésére a szemlejegyzőkönyv elkészítése és a kárnak helyszini felvétele végett kiküldi.

7. §.

A pénzügyigazgatóság a hozzá beterjesztett kárbejelentések és szemlejegyzőkönyvek alapján a községi előljáróságot, a kárfelvételi jegyzékeknek, a szemlejegyzőkönyvek szerint külön-külön való elkészítésére utasítja, és a kárbecslésre a határidőt hozzávetőleg kitűzi.

A kárfelvételi jegyzékek címlapján határozottan ki kell tüntetni, hogy a jegyzék az 1915. évi XIV. t.-c. 1. §-ának melyik pontja alapján vétetett fel.

A kárbecslés határidejének kitűzésénél elvül szem előtt tartandó, hogy a jelen utasítás 1. §. a) és b) pontjaihoz tartozó esetekben, a kárbecslés általában az aratás, illetve a termés betakarítása előtt történjék.

A c) ponthoz tartozó esetekben pedig a kárbecslés augusztus 15-ike után ejtendő meg.

8. §.

Oly községekre nézve, melyek kataszteri birtokivei az ellenség betörése folytán megsemmisültek, a jelen utasítás 7. §-a értelmében kiadandó kataszteri telekkönyv alapján, az 1913. évi 50.000. számú utasítás 109. §-a szerinti módon ideiglenes kárfelvételi jegyzék állítandó össze.

Ugyancsak ideiglenes kárfelvételi jegyzék állítandó össze oly községekre nézve is, melyekben egymással összefüggő egész dűlők károsodtak és a rendes kárfelvételi jegyzék elkészítését a becslési

határidő közelségére való tekintettel, a községi nyilvántartó a kitűzött határidőre elkészíteni nem volt képes.

Ha valamely községben oly területek károsodásáról van szó, melyek a hadműveletekből folyó intézkedés folytán a kárbecslés alkalmával meg sem közelíthetők, a kincstári kiküldött a tényállásról a községi előjárósággal jegyzőkönyvet vesz fel, a kataszteri telekkönyv alapján pontosan megállapítja a kérdéses dülöket és földrészleteket, és ezekből ideiglenes kárfelvételi jegyzékeket állít össze.

9. §.

A jelen utasítás alapján megejtendő kárbecsléshez a kincstár részéről gazdasági szakértő meghívása mellőzendő.

10. §.

A kár mérve egyharmad, kétharmad részben vagy egészben állapítandó meg a szerint, amint az illető földrészlet várható termése egyharmad, kétharmad részben vagy egészben károsodott.

Az egyes földrészleteknél, ha a károsodás a földrészlet területének csak egy részét érte, a jelen utasítás 1. §. a) pontjához tartozó esetekben, valamint a b) pontjához tartozó esetekben akkor, ha a megművelést a hadműveletekből folyó hatósági intézkedés tette lehetetlenné, a károsodott terület kibeclés alapján állapítandó meg.

A b) ponthoz tartozó esetekben azonban akkor, ha a földrészlet megművelése csak általában a hadiállapot miatt vált lehetetlenné, továbbá a c) ponthoz tartozó esetekben csak egész földrészletek után adható adóelengedés.

A b) ponthoz tartozó esetekben nyomásos vagy rendes gazdasági forgók szerint kezelt gazdaságoknál fekete ugarnak hagyott terület után adóelengedés nem adható.

11. §.

Az érdekelt birtokosok, a kárbecslés alkalmával, a kárbejelentésből vagy szemlejegyzőkönyvből esetleg kimaradt dülőkben fekvő földrészletek után is kérhetnek adóelengedést, ily esetekben, ha több földrészletről volna szó és ezek a kárfelvételi

jegyzékbe bepótolhatók nem lennének, ezekről a földrészletekről külön, a jelen utasítás 8. §-ában tárgyalt ideiglenes kárfelvételi jegyzék veendő fel.

12. §.

A kárbecslés alkalmával a kincstári kiküldött a jelen utasítás 1. §. b) és c) pontjához tartozó esetekben meggyőződést szerez arról, hogy a jelen utasítás 3. §-a értelmében a községi előljáróság által kiállított bizonyítványban a károsodás okául megjelölt körülmény tényleg a kárt szenvedett birtokostól vagy haszonbérletől nem függő körülménynek tekintendő-e, és erre vonatkozó véleményét a községi bizonyítványra rájegyzi. Abban az esetben, ha a pénzügyigazgatóság a helyszínén eljáró tisztviselőnek véleménye alapján a felhozott körülményt nem találja az adóelengedés iránti igény megállapítására elfogadhatónak, véghatározatának meghozatala előtt a tárgyratokat a pénzügyminiszterhez terjeszti fel.

13. §.

Ha a község lakossága a hadviselés érdekében eltávolított és a törvényes rend az aratási időig sem állott még helyre, a közigazgatási bizottságnak, a tényállás ismertetése mellett teendő felterjesztésére, a pénzügyminiszter az adóelengedés iránti eljárást hivatalból rendeli el.

A közigazgatási bizottságnak a pénzügyminiszterhez teendő ily irányú előterjesztése határidőhöz kötve nincs és önként értőleg csak egész községi határokra alkalmazható.

A pénzügyminiszter vonatkozó rendeletének vétele után a pénzügyigazgatóság a község terhére sommásan előírt földadó törlését fogatosítja.

14. §.

Erdőkre nézve adóelengedésnek csak a jelen utasítás 1. §-ának a) pontja alapján van helye.

A kár mérvének megállapítása az 1913. évi 50.000. számú utasítás 116. §-ának rendelkezései szerint fogatosítandó és minden esetben az illetékes kir. erdőfelügyelő, esetleg más kir. erdészeti szakértő hallgatandó meg.

15. §.

A jelen utasítás 1. §-a alapján elengedett adókról, az *a)*, *b)* és *c)* pontok szerint elkülönítve, évnegyendenként kimutatás készítendő és a kimutatás a pénzügyminiszterhez felterjesztendő.

Budapesten, 1915. évi június hó 16-án.

Dr. Teleszky János s. k.

724.

A m. kir. pénzügyminiszter 1915. évi 65.613. számú körrendelete valamennyi m. kir. pénzügyigazgatósághoz, a székesfővárosi m. kir. adófelügyelőhöz és valamennyi m. kir. adóhivatalhoz,

a közadókat érintő egynémely kérdésnek a hadiállapot folytán szükségessé vált kivételes szabályozásáról szóló 1915 : XIV. törvénycikk végrehajtásáról.

Az 1915 : XIV. törvénycikk végrehajtása tárgyában — a törvényben nyert felhatalmazás alapján — a következőket rendelem.

1. §.

A földadónak a hadiállapotból kifolyólag igényelhető elengedését az 1915 XIV. törvénycikk 1. §-ának végrehajtása tárgyában folyó évi június hó 16-án 52.600. szám alatt kiadott rendelettemmel¹⁾ (1915. évi P. K. 20. szám) már külön szabályoztam.

2. §.

A házadóról szóló 1909 : VI. törvénycikk 45. §-ának, illetőleg a hivatkozott házadótörvény végrehajtása tárgyában 1909. évi 77.000. szám alatt kiadott utasítás (Magyarországi Rendeleték Tára 1909. évfolyam 130. szám) 62. §-ának rendelkezéseit bővíti ki az 1915 XIV. törvénycikk 2. §-a, amely szerint *az 1914. évi július hó 28-án bekövetkezett* hadiállapot tartama alatt a házbéradó törlése bármikor kérelmezhető, ha a ház tényleges birtokosa bérlőjének a házbért egészen vagy részben végérvényesen elengedte.

A törlés alapjául a ház tényleges birtokosa által kiállítandó

¹⁾ Lásd: az 1734. o.

bélyegmentes nyilatkozat szolgál, amelynek mintája A. alatt mel-A. mellékeltek.

A háznak tényleges birtokosa a nyilatkozatot minden egyes bérletre külön-külön köteles kiállítani, és a nyilatkozaton levő záradékot az illetékes községi (székesfővárosban a kerületi) előjárósággal (városi adóhivatallal) szabályszerűen kitöltetni, s azt az adótörlési kérvényhez akár annak beadásakor, akár utólagos felszólításra csatolni.

A szabályszerűen kiállított és záradékolt nyilatkozattal kellően felszerelt kérvény érdemleges elbírálásakor köteles a pénzügyigazgatóság (adófelügyelő-helyettes) a bérlet vagy annak hozzátartozóját is egyidejűleg végzésileg értesíteni, az eredeti nyilatkozatot megőrizni s annak hitelesített másolatát a végzéshez mellékelni. Erről a körülményről a folyamodó bérbeadó a törlési kérelem mikénti elbírálása tárgyában hozandó végzésben értesítendő.

A törlési kérelem érdemleges elbírálásánál a pénzügyigazgatóságnak (adófelügyelő-helyettesnek) azt kell különösen szem előtt tartania, hogy az adótörlésnek csak az elengedett házbér áranyában s csak abban ez esetben lehet helye, ha a háznak tényleges birtokosa igazolja, hogy az adóév alatt az elengedés következtében kisebb bérjövödelme volt, mint amennyinek alapul vétele mellett a házbéradó jogerősen kivettetett.

Ehhez képest nincs helye törlésnek abban az esetben, ha a csak részben elengedett bérnek megmaradt összege egész évre kikerekítve nem lesz kevesebb, mint a házadó kivetésének alapjául vett bérjövödelem évi összege. Például valamely bérhelyiség 1914. évi házbéradója évi 1.000 K nyers házbérjövödelem alapján állapítottatott meg jogerősen. Az 1914. év folyamán az 1.000 K évi bér 1.500 K-ra emeltetett, amely 1.500 K évi bérnek 1914. évi III. negyedére eső 375 K összegéből a háztulajdonos csak 100 K-t enged el, a fennmaradt s fizetendő 275 K egész évre kikerekítve 1.100 K, vagyis nem kevesebb, hanem több, mint a házadó kivetés alapjául vett 1.000 K évi bérjövödelem.

A bérnek részbeni elengedése tehát jelen esetben nem nyújt alapot adótörlésre, mert az elengedett negyedévi 100 K bérösszeg az 1914. évi házadóban megadóztatva nem lett.

Amennyiben a nyilatkozat kiállítója vagy jogutódja a nyilatkozatban vállalt kötelezettséget bármiféle alakban megszegné, pl. az elengedett bért utólag mégis követelné, az 1909. évi 77.000. számú házadóutasítás 79. §-a értelmében jövedéki kihágást követ

el s a törölt adó terhére az elévülési határidőn belül előírandó, és ellene a jövedéki vizsgálat megindítandó.

3. §.

A házadóról szóló 1909 VI. t.-c. 11. §-a szerint általános házbéradó alá tartozó helyeken a ki nem bérelt és ezek között az ingyen átengedett épületek, épületrészek is házbéradó alá vonandók, még pedig a tényleg kibéreltekkel történt összehasonlítás útján megbecsült haszonérték alapján.

Az ingyen átengedett épületeknek, illetőleg épületrészeknek ezen adókötelezettségén enyhít az 1915 : XIV. t.-c. 3. §-a, amely szerint az 1914. évi július 28-án bekövetkezett hadiállapot tartama alatt házbéradó leírásának van helye az olyan épületekre vagy épületrészekre vonatkozólag, amelyeket a tényleges birtokos hadi vagy hadsegélyezési célokra akár hatóságoknak, akár egyletnek (testületnek) vagy más személynek teljesen ingyen átenged. Ezek az épületek, illetőleg épületrészek tehát, ha az átengedésnek ingyenes volta hitelt érdemlőleg beigazoltatott, adózás szempontjából *üresen állóknak* tekintendők. Ehhez képest:

1. általános házbéradó alá eső helyeken a házbéradó leírása az 1909 VI. t.-c. 54. és 56. §-ában elmondottak szerint fogatosítandó, mégis azzal az eltéréssel, hogy a házbéradóleírás, az átengedés napjától számítandó hatállyal, az 1914. évi július hó 28-án bekövetkezett hadiállapot tartama alatt bármikor kérelmezhető;

2. általános házbéradó alá nem tartozó helyeken, ha az ingyen átengedett épület, illetőleg épületrész az átengedés napjáig házosztályadó alatt állott, a kivetés változatlanul marad; ha pedig az ingyen átengedett épület vagy épületrész után házbéradó volt kivetve, akkor az 1909 VI. t.-c. 55. §-ában foglalt rendelkezéseknek megfelelőleg kell eljárni, és a leírt házbéradó helyébe házosztályadót kell előírni. Utóbbi esetben a házbéradó leírása, az átengedés napjától számítandó hatállyal, az 1914. évi július hó 28-án bekövetkezett hadiállapot tartama alatt szintén bármikor kérelmezhető.

Ha a teljesen ingyen átengedett épület vagy épületrész ismét bérfizetés mellett vétetik használatba, ezt a körülményt általános házbéradó alá eső helyeken a vallomásadásra kötelezett az 1909 VI. t.-c. 57. §-a, illetőleg általános házbéradó alá nem tartozó helyeken az 1909 : VI. t.-c. 55. §-ának második bekezdése szerint tartozik bejelenteni.

4. §.

A házadóról szóló 1909 VI. t.-c. 52. §-ának első bekezdése szerint a kivetett házadóra a megállapított adóköteles jövedelem évközi emelkedése vagy apadása nincs befolyással, s a megállapított adó évközben csak akkor módosul, ha a házbéradó helyett házosztályadó irandó elő. Azoknál az épületeknél vagy épületrészeknél tehát, amelyek megszakítás nélkül egész éven át házbéradó alá tartoznak, az alapkivetés során megállapított adó az év végéig nem kerülhet változás alá.

A hadiállapot tartama alatt azonban előfordulhat az az eset, hogy egyes házbéradóval terhelt épületeket vagy épületrészeket a tényleges birtokos hatósági intézkedés alapján köteles hadicélokra olyan ellenszolgáltatás mellett átengedni, amely ellenszolgáltatás kisebb az adókivetés évére megállapított adó-alapnál.

Ilyen esetben az 1915 XIV. t.-c. 4. §-a szerint a házbéradó évközben helyesbítendő.

A házbéradó helyesbítését a tényleges birtokos akár a házadó kivetésére hivatott községi (városi) közegeknél, akár közvetlenül a pénzügyigazgatóságnál (adófelügyelőhelyettesnél) az 1914. évi július hó 28-án bekövetkezett hadiállapot tartama alatt bármikor kérelmezheti.

A házbéradó helyesbítését a pénzügyigazgatóság (adófelügyelőhelyettes) minden egyes esetben a hitelt érdemlőleg megállapított hatósági igénybevétel napjától rendeli el.

A netáni kételyek elosztatása végett már most megjegyeztetik, hogy abban az esetben, ha a hadicélokra ellenszolgáltatás mellett történt hatósági igénybevétel addig házosztályadó alá eső épületekre vagy épületrészekre vonatkozik, az 1909 VI. t.-c. 52. §-a szerint pótkivetésnek van helye.

5. §.

A házadóról szóló 1909 VI. t.-c. 41. és 58. §-ai szerint az épületek megsemmisülését a fél 15 nap alatt köteles az adó leírása végett bejelenteni, mert ellenkező esetben az adóleírás csak a bejelentés napjától adható meg.

Miután a házadótörvénynek ezeket a rendelkezéseit a hadműveletek színterén foganatosítani és a határidőket betartani nem lehet, az 1915 XIV. t.-c. 5. §-a akként rendelkezik, hogy a hadműveletek színterén megsemmisült, rombadólt vagy megrongált, nemkülönb a hatóságilag kiűritett épületek után járó

házaadónak, valamint a reá nehezedő pótaadónak a károsodás mérvének megfelelő elengedése ne a felek bejelentése alapján, hanem hivatalból történt felvétel útján, még pedig az arra alkalmas időben fogatanosittassék.

A kárnak hivatalból leendő felvétele és az adónak leírása körül értelemszerűleg azok a rendelkezések tartandók szem előtt, amelyek az 1913. évi 50.000. szám (illetőleg Horvát-Szlavonországokra vonatkozólag 1913. évi 60.000. szám) alatt kiadott hivatalos összeállítás 122—126. §-aiban az elemi kár címén elengedett házaadó leírása tekintetében foglaltatnak.

A kárfelvételhez a most hivatkozott hivatalos összeállítás 122. §-ához csatolt 39. sz. mintájú jegyzék használandó.

6. §.

Ha az 1875 XXIX. törvénycikkben foglalt keresetadó I. vagy III. osztálya alá tartozó adózó az 1914. évi július hó 28-án bekövetkezett hadiállapot tartama alatt a nélkül, hogy iparigazolványáról, illetőleg iparengedélyéről lemondott volna, vagy cégét törölte volna: üzletét vagy foglalkozását hitelt érdemlően beigazoltan megszüntette, úgy, hogy nevében az üzletet, foglalkozást senki sem folytatja, az 1915 XIV. t.-cikk 6. §-a szerint jogosítva van a pénzügyigazgatósághoz (adófelügyelőhelyetteshez) benyújtott folyamodványban kérni, hogy az üzlete, foglalkozása után kivetett I. vagy III. osztályú kereseti adónak a megszűnés napjától járó része töröltessék.

A pénzügyigazgatóság (adófelügyelőhelyettes) az üzlet vagy foglalkozás teljes megszűnését — az igénybevehető módozatok mellett — hivatalból tartozik megállapítani, ha a fél által szolgáltatott adatok elegendő bizonyítékul nem fogadhatók el.

Az adótörlés iránti kérelem benyújtása nincs határidőhöz kötve.

Az adó leírásának elrendelése után a pénzügyigazgatóság (adófelügyelőhelyettes) köteles az illető adózót nyilvántartásba venni, s ha az illető üzletét vagy foglalkozását később ismét folytatja, vele szemben új adókivetésnek lesz helye.

7. §.

Az 1915 XIV. t.-c. a házbéradó törlése, illetőleg helyesbítése, valamint az I. vagy III. osztályú keresetadónak a 6. §-szerint való törlése iránt beadott kérvények tárgyalási módja tekintetében az érvényben levő jogszabályoktól eltérő rendelkez-

zéseket nem tartalmaz, mihez képest az ily természetű ügyekben elsőfokon a kir. pénzügyigazgatóság (székesfővárosi kir. adófelügyelő), másodfokon a közigazgatási bizottság adóügyi bizottsága, utolsófokon a m. kir. közigazgatási bíróság határoz.

8. §.

Ha az adózó fél hitelt érdemlő módon igazolja, hogy a III. osztályú kereseti adónak az 1914—1916. évekre jogerősen megállapított alapja az adózónak katonai szolgálatra történt behívása, illetőleg az 1912 LXVIII. t.-c. 4. §-a alapján hadicélokra szükséges személyes szolgáltatásra történt kötelezése, vagy a háborús állapot folytán előidézett rendkívüli körülmények következtében legalább 50%-kal csökkent, az 1915 XIV. t.-c. 7. §-a szerint a már jogerősen megállapított III. osztályú kereseti adó, a keresetcsökkenés mértékéhez képest, a csökkenés beálltának időpontjától kezdve mérsékelhető.

Az ilyen adómérséklésre vonatkozó kérelmeket az érdekeltek legkésőbb 1916. évi január hó végéig tartoznak a pénzügyigazgatóságnál (adófelügyelőhelyettesnél) benyújtani.

A pénzügyigazgatóság (adófelügyelőhelyettes) az adómérséklésre vonatkozó kérvényeket a keresetcsökkenés fennforgását illetőleg előzetesen általa is beszerzett adatokkal együtt illetékes tárgyalás végett az 1883 XLIV. t.-c. 30. §-a értelmében alakított egyenesadó felszólamlási bizottság elé terjeszti, és pedig kivétel nélkül minden esetben, tehát akkor is, ha a keresetcsökkenés 50%-a nincs is a fél által hitelt érdemlő módon igazolva, vagy az általa gyűjtött adatok bizonyítják annak ellenkezőjét.

Az adófelszólamlási bizottság a keresetcsökkenés mérvének megállapítását és az 1914., illetőleg 1915. évre megállapított adónak mérséklését illetőleg az 1883 XLIV. t.-c. 32. és 33. §-a értelmében jár el.

Az adófelszólamlási bizottság véghatározata ellen a m. kir. közigazgatási bírósághoz panasszal élhet:

1. a bizottság elnöke, mint az államkincstár képviselője, ha az adófelszólamlási bizottság a jogerősen megállapított III. osztályú kereseti adót leszállította a nélkül, hogy az adózó fél által szolgáltatott bizonyítékok erre kellő jogalapot nyújtottak volna;

2. az adózó fél, ha az adófelszólamlási bizottság az adó mérséklése iránt előterjesztett kérelmet egészen elutasította.

A panaszt az 1896 XXVI. t.-cikk értelmében a pénzügyigazgatóságnál (adófelügyelőnél) kell benyújtani.

A panasznak halasztó hatálya nincs.

9. §.

Az 1915 XIV. t.-c. 8. §-ában foglalt rendelkezés szerint az 1909: XI. t.-c. 22. §-a értelmében kiállított adóívek, úgyszintén az adóügyekben hozott mindennemű véghatározatok és végzések kézbesítése mindazoknál, akik katonai szolgálatra behívtak, illetőleg az 1912 LXVIII. t.-c. 4. §-a alapján hadicélokra szükséges személyes szolgáltatásra köteleztettek, vagy a hadműveletek színterén fekvő lakóhelyükről hatósági intézkedés folytán eltávolítottak, vagy olyan helyen laknak, amely az ellenség által tartatik megszállva, csakis akkor vehető megtörténtnek, ha az adóív, illetőleg véghatározat vagy végzés magának az adózónak vagy igazolt meghatalmazottjának, illetőleg törvényes képviselőjének kézbesítettett.

A netán igénybevehető jogorvoslati eljárás határideje az előző bekezdés szerint foganatosított kézbesítés megtörténtétől számít.

A jelen szakaszban foglalt rendelkezések az illetékekre vonatkozó fizetési meghagyások s az illetékügyekben hozott véghatározatok, végzések és ítéletek kézbesítésénél is megfelelően alkalmazandók.

10. §.

Az 1915 XIV. t.-c. 9. §-ában nyert felhatalmazás alapján általánosságban kijelentem, hogy azokra a személyekre nézve, akik az adókra, illetékekre és egyéb köztartozásokra vonatkozó törvényekben és szabályokban bizonyos jogok gyakorlására vagy köteleességek teljesítésére megállapított határidőket azért nem tarthatják be, mert katonai szolgálatra behívtak, az 1912: LXVIII. t.-c. alapján hadicélokra szükséges személyes szolgáltatásra köteleztettek, vagy a háború közvetlen hatásai folytán akadályoztattak a határidők betartásában, minden ilyen határidő folyása a 11. §-ban foglalt rendelkezések szerint megszakad.

Jelen rendelet értelmében katonai szolgálatot teljesítenek:

1. a fegyveres erőnek (közös hadsereg, haditengerészet, honvédség, népfölkelés) tényleges szolgálatban álló tagjai;

2. a csendőrség, pénzügyőrség és állami erdészet személyzete, ha az 1886 XX. t.-c. 2. §-a értelmében a népfölkeléshez csatlakozik, valamint a csendőrség és pénzügyőrség azon egyénei, akik a katonai határvédő (tengerpartvédő) szolgálatra vannak kirendelve;

3. azok az egyének, akik a véderőről szóló 1912: XXX. t.-c.

7. §-a, vagy a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. t.-c. értelmében hadicélokra irányuló szolgálatokra alkalmaztatnak.

A katonai szolgálatot teljesítő egyénekkel egy tekintet alá esnek a tábori csendőrök, továbbá azok a polgári személyek, akik a hadrakelt sereghez hivatalos minőségben szolgáltatattételre vannak beosztva, vagy a hadrakelt sereg kíséretéhez tartoznak, végül a hadrakelt seregnél az önkéntes egészségügyi szolgálatban résztvevő, végül az ellenség által elfogott vagy túsokul letartóztatott egyének, valamint azok, akik olyan helyen tartózkodnak, amelyről a háború következtében az illető hatósággal való közlekedés lehetetlen.

A fenti rendelkezések nem alkalmazhatók, ha az illető személynek törvényes képviselője van, vagy ha az első bekezdésben említett jogok gyakorlására vagy köteleességek teljesítésére igazolt meghatalmazott rendeltetett ki, hacsak ez a képviselő, illetve meghatalmazott maga nem teljesít a fentiek értelmében katonai szolgálatot.

11. §.

A határidő folyása megszakad azzal az időponttal, amelyben a határidő betartására kötelezett személyre nézve a katonai szolgálat teljesítésére vonatkozó vagy az azzal egy tekintet alá eső körülmények beállanak.

Ez a megszakítás azonban nem állhat be korábban, mint:

a) a közös hadsereg (haditengerészet) és a honvédség kötelékébe tartozó hadkötelezetteknel a mozgósítás kihirdetésének napjával;

b) népfölkelésre kötelezetteknel, a népfölkelés felhívása folytán szolgálatra való bevonulásuk napjával;

c) a csendőrség, pénzügyőrség és az állami erdészet személyzetnél annál a napnál, amelyen a népfölkeléshez csatlakoztak, illetőleg amelyen határ- (tengerpart-) védő szolgálatukat megkezdték;

d) a véderőről szóló törvény 7. §-a és a hadiszolgáltatásokról szóló törvényes rendelkezések értelmében személyes szolgáltatásra kötelezetteknel e szolgálatra való bevonásuk napjával;

e) a tábori csendőrség személyzeténél, továbbá azoknál a polgári személyeknél, akik a hadrakelt sereghez hivatalos minőségben vannak szolgálatra beosztva, vagy a hadrakelt sereg kíséretéhez tartoznak, végül a hadrakelt seregnél az önkéntes egészségügyi szolgálatban résztvevő személyzetnél, szolgálatuk megkezdésének napjával;

f) hadifoglyoknál és túsoknál annál a napnál, amelyen az ellenség hatalmába kerültek;

g) azoknál a személyeknél, akik oly helyen tartózkodnak, amelyről a háború következtében az illető hatósággal való közlekedés lehetetlen, a vonatkozó akadály beálltával.

A határidő folyásának megszakadása az azt előidéző akadály megszűntétől számítandó 15-ik nap elteltével nyer befejezést.

A megszakadás kezdete és befejezése közé eső időszak a 9. §. első bekezdésében említett határidőkbe nem számítatik be. Ha a határidő kezdete esik az akadályoztatás időszakába, a határidő csak az előző bekezdésben meghatározott időponttól kezd folyni.

Ezek a rendelkezések kiterjednek a m. kir. közigazgatási bíróság előtti eljárásban megállapított határidőkre is.

12. §.

A határidők meghosszabbítására vonatkozó kivételes rendelkezéseknek az előző két szakaszban foglalt általános megállapítása mellett a háború közvetlen hatásai folytán előfordulhatnak oly esetek is, amelyek a fennforgó rendkívüli viszonyok figyelembe vételével különleges elbírálást igényelnek. Az ilyen esetekben való döntést magamnak tartom fenn, a pénzügyi hatóságok tehát az ilyen természetű ügyeket esetről-esetre hozzám terjeszték fel.

13. §.

Végül meghagyom a pénzügyigazgatóságoknak, hogy a jelen körrendeletem tartalmát az összes városi és községi közegekkel azonnal közölgék.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 2-án.

Dr. Teleszky János s. k.

m. kir. pénzügyminiszter.

A. melléklet a 65.613/1915. számú pénzügyminiszeri körrendelet**2. §-ához.***Az 1915: XIV. t.-cikk 2. §-a értelmében bélyegmentes.***Nyilatkozat.**

Alulír^{ott,}_{ottak,} mint a Budapest székesfőváros ^{bal}_{jobb}parti részének
 községnek (városnak) számú
 telekkönyvi betétében A. I. hr. szám alatt felvett
 utcai ö. i. számú háznak ^{tulajdonosa(i),}
^{aki}_{akik} mint ^{ilyen}_{ilyenek} a szóban levő háznak bérjövödelmét ^{tényleges birtokosa(i),}
^{élvezem,}
^{élvezzük,}
 ezennel kötelezőleg és visszavonhatatlanul kijelent^{em,}_{jük,} hogy az
 ezen házat, illetve ezen ház földszintjén, I., II., III., IV. emeletén
 levő számú lakást (bérhelyiséget) től^{em}_{ünk} közvetlenül bérlő
 nek a bérelt helyiség után 191... év
 hónapjaira esedékessé vált bérösszeget, illetve
 annak részét ezennel kifejezetten és véglegesen elen-
 ged^{em,}_{jük,} mert — a jelen nyilatkozatra vezetett hatósági záradék
 szerint is — nevezett bérlő hadbavonulás, illetve hadi állapot
 következtében előállott keresetvesztés által bérfizetése képtelenné
 vált.

Ehhez képest kötelezőleg és visszavonhatatlanul kijelent^{em,}_{jük,}
 hogy az által^{am}_{ünk} elengedett bérösszeget sem

 bérlőtől, sem annak hozzátartozóitól, sem most, sem utólag, sem ^{én,}_{mi,}
 sem jogutód^{om,}_{aink,} sem peres, sem peren kívüli úton követelni
 nem fog^{om,}_{jük.}

Jelen nyilatkozatot annak tudatában ad^{om}_{juk} ki, hogy az abban
 vállalt kötelezettségnek bármiféle alakban való megszegése ese-
 tén az 1909 VI. t.-c. 61. §-ában foglaltak szerint ellen^{em}_{ünk}
 jövedéki eljárásnak van helye.

..... 191... évi..... hó n.

Előttünk

tanu.

(aláírás.)

tanu.

Alulírott községi (székesfővárosi kerületi) előljáróság, városi adóhivatal a megejtett nyomozás alapján igazolja, hogy a fenti nyilatkozatban körülírt házat, bérhelyiséget bérlő ----- hadbavonulás, illetve a hadiállapot okozta keresetvesztés folytán bérfizetéseképtelenné vált; továbbá, hogy a nyilatkozatban körülírt bértartozás tényleg fennáll, behajt-hatatlan s azért más oly egyén, akitől az behajtható lenne, nem szavatol.

191... évi hón.

(P. H.) *A székesfőváros kerületi
előljárósága.
Községi előljáróság.
Városi adóhivatal.*

146. raktsz. Kis fogalmi. (Egyenes adó A)

3. Hadi állam-kölcsön felvétele.

Országos Szépi Könyvtár 725.

A m. kir. pénzügyminisztérium 1914. évi 8.724. P. M. számú hirdetménye,

*az 1912 LXIII. t.-c. 17. §-a alapján kibocsátott 1914. évi 6°/o-os
m. járadékkölcsön (hadikölcsön) zárolt kötvényeiről.*

Az 1912 LXIII. t.-c. 17. §-a alapján kibocsátásra kerülő 6°/o-os m. kir. adómentes állami járadékkölcsönre (hadikölcsön) 1914. évi november hó 11-én kiadott aláírási felhívás 6. b) pont-jára való hivatkozással ezennel közhirre tétetik, miszerint abból a célból, hogy a zárolt kötvényeket jegyző feleknek is módjukban álljon még a végleges kötvények elkészülte előtt is lombard kölcsönt felvenni, másrészt az eljárás egyszerűsítése érdekében egyelőre a zárolt darabokra történt aláírások alapján is ugyanolyan ideiglenes elismervények adatnak ki, mint a szabad darabokra történt aláírások alapján.

A zárolt darabokat jegyző felek ennél fogva az ideiglenes elismervényeket az aláírási helyeknél felvehetik.

Megjegyeztetik, hogy az ekként kiadandó ideiglenes elismervényeknek a *végleges zárolt kötvényekre* való kicserélése iránt annak idején külön hirdetmény fog közzététetni.

Budapesten, 1914. évi december hó 15-én.

A m. kir. pénzügyminisztérium.

726.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 18.801. eln. számú
körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztségviselőjéhez ¹⁾**

a hadikölcsön-kötvényekre vonatkozó részletügyletek kötése körül előfordulható visszaélések megelőzéséről.

A pénzügyminiszter urtól kapott értesülés szerint előfordult olyan eset, hogy egy pénzintézet a községi jegyzőkhöz ajánlatokat tett az iránt, hogy a II. 6⁰/₀-os hadikölcsönkötvények részletügylet útján elhelyezésénél működjenek közre, megfelelő tiszteletdíj ellenében.

A m. kir. minisztériumnak az értékpapír-részletügyletekről 1915. évi május hó 21-én kiadott és a »Budapesti Közlöny« május 22-iki számában közzétett 1.762/1915. M. E. számú rendelete²⁾ értelmében az 1914. évi július hó 25. napja óta kibocsátott állami kölcsönök kötvényeire nézve az 1883 XXXI. törvénycikkben szabályozott részletügyletet csak a pénzügyminiszter által erre feljogosított cég köthet, a nevezett miniszter úr által megszabott feltételek mellett s minden egyébként kötött részletügylet érvénytelen.

E rendelkezés célja az, hogy az értékpapíroknak részletügylet útján értékesítése révén, a tájékozatlan közönség jogosulatlan károsodásoktól megóvassék és különösen a magyar állampapírok iránt az alsóbb néposztályoknak nagyon is kívánatos bizalma meg ne ingattassék.

Felhivom ennél fogva ^{Alispán}_{Polgármester} urat, hogy a lakosság netáni anyagi károsodásának megakadályozása érdekében, az ezen rende-

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd az 1326. old.

letben foglaltakat megfelelő tájékoztatás mellett, haladéktalanul tegye minél szélesebb körben közhirrre és hathatósan intézkedjék, hogy az államkötvényekre vonatkozó részletügyletek megkötésében való részvételtől a közigazgatási alkalmazottak szigorúan tartózkodjanak.

Egyuttal arra is felhivom ^{Alispán}_{Polgármester} urat, hogy az elsőfokú rendőrhatalóságokat utasítsa, hogy a pénzügyminiszteri engedély igazolása nélkül részletügyletek kötésével foglalkozók visszaélés számba menő üzelmeit akadályozzák meg, és a netán felmerülő eseteket megtorlás végett az 1883 : XXXI. törvénycikk 14. §-a alapján a kihágások tekintetében illetékes királyi bíróságoknak haladéktalanul hozzák tudomására.

Budapesten, 1915. évi június hó 8-án.

Sándor János s. k.

727.

A m. kir. pénzügyminiszter 1915. évi 14.899, P. M. számú hirdetménye

az 1912 LXIII. t.-c. 17. §-a alapján kibocsátott 1915. évi 5¹/₂⁰/o-os m. kir. adómentes állami járadékkölcsön- (II. Hadikölcsön-) kötvények kiszolgáltatásáról és a kötvényekről kiadott ideiglenes elismervényeknek a végleges kötvényekre való kicseréléséről.

Az 1912 : LXIII. t.-c. 17. §-a alapján kibocsátott 1915. évi 5¹/₂⁰/o-os járadékkölcsön végleges kötvényei immár elkészülvén, azok a jegyző felek részére az illető aláírási helyeknél rendelkezésre állanak.

E kötvényeknek az aláírási helyek által kiállított pénztári elismervények ellenében való kiadása, illetve az esetben, ha az egyes jegyző felek a most említett pénztári elismervények ellenében a m. kir. pénzügyminisztérium által kiadott ideiglenes elismervényeket (ideiglenes járadékkötvényeket) már felvették, ezeknek az ideiglenes elismervényeknek a végleges járadékkölcsönkötvényekre való kicserélése kizárólag annál a hivatalos aláírási helynél történik, amely az illető pénztári elismervényen, illetve a kicserélendő ideiglenes elismervényen alkalmazott festékes bélyegzővel kibocsátó

helyként van feltüntetve. A kiszolgáltatás az illető hivatalos aláírási hely részéről az *ott megjelenő felek* részére díjmentesen történik. Ugyancsak díjmentesen tartoznak a *nálunk megjelenő* feleknek a végleges kötvényeket kiadni azok az intézetek is, amelyeket az 1915. évi május hó 8-án kelt aláírási felhívásban felsorolt hivatalos aláírási helyek az aláírások közvetítésére felhatalmaztak.

A posta útján beküldött pénztári elismervények, illetőleg ideiglenes elismervények ellenében kiadandó végleges kötvényeknek a felek részére való elküldésével járó költségeket önérthetőleg a pénztári elismervényeket, illetőleg ideiglenes elismervényeket beküldő felek tartoznak viselni.

A kötvények 100, 1.000, 5.000 és 10.000 K névértékű, bemutatóra szóló címletekben kerülnek kiadásra, és az egyes címletek 1915. évi december hó 1-én esedékes kezdőszelvényű 20 db. szelvényt és 1 szelvényutalványt tartalmazó szelvényívvel vannak ellátva.

Budapest, 1915. évi szeptember hó 24-én.

A m. kir. pénzügyminisztérium.

728.

A m. kir. pénzügyminiszter 1915. évi 14.898. P. M. számú hirdetménye,

az 1912 : LXIII. t.-c. 17. §-a alapján kibocsátott 1915. évi 6⁰/o-os m. kir. adómentes állami járadékkölcsön (II. Hadikölcsön-) kötvények kiszolgáltatásáról és a kötvényekről kiadott ideiglenes elismervényeknek a végleges kötvényekre való kicseréléséről.

Az 1912 : LXIII. t.-c. 17. §-a alapján kibocsátott 1915. évi 6⁰/o-os járadékkölcsön végleges szabad és zárt kötvényei immár elkészülvén, azok a jegyző felek részére az illető aláírási helyeknél rendelkezésre állanak.

E kötvényeknek az aláírási helyek által kiállított pénztári elismervények ellenében való kiadása, illetve ha az egyes jegyző felek a most említett pénztári elismervények ellenében a m. kir. pénzügyminisztérium által kiadott ideiglenes elismervényeket (ideiglenes járadékkötvényeket) már felvették, ezeknek az ideiglenes elismervényeknek a végleges szabad és zárt kötvényekre való ki-

cserélése kizárólag annál a hivatalos aláírási helynél történik, amely az illető A), illetve B) mintájú pénztári elismervényen, illetve a kicserélendő ideiglenes elismervényen alkalmazott festékes bélyegzővel kibocsátó helyként van feltüntetve. A kiszolgáltatás az illető hivatalos aláírási hely részéről az *ott megjelenő felek* részére díjmentesen történik. Ugyancsak díjmentesen tartoznak a *náluk megjelenő* feleknek a végleges kötvényeket kiadni azok az intézetek is, amelyeket az 1915. évi május 8-án kelt aláírási felhívásban felsorolt hivatalos aláírási helyek az aláírások közvetítésére felhatalmaztak.

A posta útján beküldött A), illetve B) mintájú pénztári elismervények, illetőleg ideiglenes elismervények ellenében kiadandó végleges kötvényeknek a felek részére való elküldésével járó költségeket önérthetőleg az ideiglenes elismervényeket beküldő felek tartoznak viselni.

A végleges kötvények a szabad darabokat jegyző feleknek szabad darabokban, a zárt darabokat jegyző feleknek pedig zárt darabokban adatnak ki.

Úgy a szabad, mint a zárt kötvények 50, 100, 1000, 5000 és 10.000 K névértékű bemutatóra szóló címletekben kerülnek kiadásra, és az egyes címletek 1915. évi november hó 1-én esedékes kezdő szelvényű, 20 darab (2—21 sorszámú) szelvényt és 1 szelvényutalványt tartalmazó szelvényívvel vannak ellátva.

A zárt kötvények, amelyek 1920. évi november hó 1-ig nem tárgyai a tőzsdei forgalomnak, a szabad kötvényektől annyiban eltérően állítottak ki, hogy a zárt kötvények előlapján alkalmazott szövegben kifejezésre jut az illető kötvény zárt jellege.

A zárt kötvényekről ezenkívül a jegyző félnek a m. kir. pénzügyminiszteri számvevőség hitelügyi csoportja által kiállított külön »Elismervény« adatik ki.

Ebben az »Elismervényben« fel vannak tüntetve a jegyző fél neve és lakhelye, továbbá az általa jegyzett névértéknek megfelelő kötvények, darabszám és kötvényszám szerint részletezve, s a m. kir. pénzügyminiszterium elismeri benne, hogy az illető kötvények az aláírás alkalmával 1920. évi november 1-ig zároltattak.

Míthogy a zárt darabokra történt jegyzéseknél minden egyes aláírás alapján csak egy darab és pedig a jegyzett össznévértékről szóló külön »Elismervény« fog kiadatni, szükséges, hogy a zárt

kötvényeket jegyző felek, ha részletfizetés mellett egyenlítették ki, a kötvények jegyzési árát az egész jegyzett összegre vonatkozó összes pénztári elismervényeket egyszerre mutassák be az aláírási helynél a végleges kötvények felvétele céljából. Amennyiben valamely zárt kötvényeket jegyző fél a pénzügyminiszterium által kiállított ideiglenes elismervényeket időközben felvette volna és az általa annak idején jegyzett kötvények össznévértékének megfelelő ideiglenes elismervényeket bármely oknál fogva nem nyújthatná be az aláírási (kibocsátó) helynél, úgy az illető részére csak a tényleg benyújtott zárt darabokról szóló ideiglenes elismervényeknek megfelelő névértékű zárt kötvények és az ennek megfelelően kiállított külön »Elismervény« fognak kiadatni, míg az ily módon kiszolgáltatott és az aláírás alkalmával jegyzett zárt kötvények névértéke között mutatkozó különbözetnek megfelelő névértékű kötvények az ideiglenes elismervények beszolgáltatása ellenében nem zárt darabokban, hanem már csak szabad darabokban fognak kiadatni, kivéve, ha az illető fél az ideiglenes elismervények bemutatása mellett igazolni tudja, hogy azonos azzal a féllel, aki a jegyzést annak idején teljesítette.

A zárt kötvény bemutatójának kérelmére a m. kir. államkincstár a bemutatott kötvény zárolását bármikor feloldja olyképp, hogy a zárt kötvény helyett a bemutatónak a kötvényköpenynek és az összes még le nem járt szelvényeknek, valamint a szelvényutalványnak bevonása mellett költségmentesen tőzsdei forgalomra alkalmas, megfelelő névértékű, 1915. évi május 1-ei kelettel kiállított, 6⁰/₀-os m. kir. adómentes állami járadékkötvényeket szolgáltat ki, amelyek az összes folyószelvényekkel és szelvényutalvánnyal vannak ellátva.

Abban az esetben azonban, ha a bemutatott kötvényköpeny mellől a bemutatás alkalmával egyes még le nem járt szelvények vagy esetleg a szelvényutalvány hiányzanak, úgy a hiányzó szelvényeknek megfelelő lejáratú szelvények — illetve ha a szelvényutalvány hiányzik, a szelvényutalvány — a tőzsdei forgalomra alkalmas kötvénnyel nem fognak kiadatni.

Amennyiben a zárt kötvények nem oldatnak fel, úgy a pénzügyminiszteri számvevőség hitelügyi csoportja által kiállított külön »Elismervény«-ben megnevezett személy, vagy ennek örököse (hagyományosa) — de nem más jogutódja vagy hitelezője a fel-

oldatlan zárolt kötvényeknek s a még le nem járt szelvényeknek és a szelvényutalványnak, valamint a szóban forgó külön »Elismervény«-nek bemutatása mellett a feloldatlan zárolt kötvényeken alapuló tőkekövetelést 1920. évi augusztus 1-től 1920. évi november 1-ig bezárólag visszafizetésre felmondhatja.

A felmondás történhetik akár a szóban forgó »Elismervény«-ben felsorolt összes még feloldatlan kötvényekre, akár azoknak csak egy részére nézve.

A m. kir. államkincstár jogosult a felmondás jogát érvényesítő személynek személyazonosságát vizsgálni.

A felmondott kötvény felmondási záradékkal fog elláttatni és a m. kir. államkincstár az ilykép záradékolt kötvény bemutatójának a kötvény névértékét — a kötvénynek és még le nem járt szelvényeinek, valamint a szelvényutalványnak bevonása mellett — bélyegmentes nyugtára 1921. évi november 1-én kifizeti.

Ha a bemutatott kötvény mellől valamely a visszafizetés időpontjáig le nem járt szelvény hiányzik, úgy ennek értéke a kifizetés alkalmával a tőkéből levonatik.

Ha a bemutatott kötvény mellől a szelvényutalvány hiányzik, a m. kir. államkincstár a felmondott tőkekövetelést csak abban az esetben fizeti ki, ha a kötvénytulajdonos vagy ennek örököse (hagyományosa) az 1881 : XXXIII. t.-c. 36. §-a értelmében oly birói meghagyást eszközöl ki és mutat be, amely meghagyás szerint az új szelvényív csak a kötvény bemutatójának adandó ki.

Azok a zárolt kötvények, amelyek 1920. évi november 1-ig sem fel nem oldattak, sem fel nem mondattak, mint szabad kötvények maradnak forgalomban.

Úgy a zárolt kötvények feloldása, mint a felmondott zárolt kötvények névértékének kifizetése a m. kir. központi állampénztár útján történik.

A felmondásnál és visszafizetésnél követendő eljárás részleteit a m. kir. pénzügyminisztérium annak idején rendelettel fogja szabályozni.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 24-én.

A m. kir. pénzügyminisztérium.

V. Ipari és kereskedelmi vonatkozású rendelkezések.

1/b. Gőzgépkezelők és kazánfűtők.

729.

A kereskedelemügyi és földművelésügyi m. kir. minisztereknek 1914. évi 59.651. K. M. számú rendelete,

a cséplőgépek hajtására szolgáló gőzgépek (locomobilok) önálló kezelésére szükséges gőzgépkezelők és gőzkazánfűtők alkalmazásáról.

A földművelésügyi m. kir. miniszterrel egyetértőleg az iparfelügyelet és kazánvizsgálat tárgyában 1901. évi március hó 30-án 17.001/1901. K. M. szám alatt kiadott utasítás¹⁾ 46. §-a további intézkedésig oly rendelkezéssel egészítették ki, mely szerint abban az esetben, ha az e szakaszban meghatározott képesítésű gépkezelő vagy fűtő a mozgósítás következtében nincs rendelkezésre, cséplőgépet hajtó gőzgép (locomobil) önálló kezelésére és önálló fűtésére olyan egyént is lehet alkalmazni, akiről — habár az e §-ban meghatározott képesítést bizonyítvánnyal igazolni nem tudja — eddigi alkalmaztatását tekintve, alaposan fel lehet tenni, hogy ily gőzkazán fűtésére és gőzgép kezelésére kellő gyakorlati jártassága van (pl. nem képesített gépész, fűtő, etető stb.)

Budapesten, 1914. évi augusztus hó 5-én.

Báró Harkányi János s. k.

kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

Báró Ghillány Imre s. k.

m. kir. földművelésügyi miniszter.

¹⁾ Lásd: Magy. Rend. Tára, 1901. évf., 35. o.

2. Részvénytársaságok és szövetkezetek közgyűlésének idejéről és a mérlegkészítésről.

730.

**A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.212. M. E. számú
rendelete,**

*a részvénytársaságok és a szövetkezetek közgyűlésének idejéről és a
mérlegkészítésről szóló 130/1915. M. E. számú rendelet kiegészi-
téséről.*

A m. kir. minisztérium az 1914: L. t.-c. 12. §-ában ka-
pott felhatalmazás alapján az 1915. évi január hó 14. napján
130/1915. M. E. szám alatt kibocsátott rendeletének¹⁾ kiegészítéseül
a következőket rendeli:

1. §.

Az 1898 XXIII. t.-c. alapján alakult Országos Központi Hitel-
szövetkezetnek, valamint a »Hangya«, a Magyar Gazdaszövetség
fogyasztási és értékesítő szövetkezetének kötelékébe tartozó szö-
vetkezetek igazgatósága az 1914. évi üzleti évre vonatkozólag a
számadások megvizsgálása, a mérleg megállapítása és a nyereség
felosztása végett tartandó közgyűlést, amelyet a m. kir. minisz-
tériumnak 130/1915. M. E. számú rendelete értelmében 1915. évi
június hó 30. napjáig bezárólag kellene megtartani, az 1915. évi
október hó 31. napjáig bezárólag halaszthatja.

2. §.

E rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a
magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Budapesten, 1915. évi június hó 25-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd a 400. o.

731.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.008. M. E. számú rendelete,

a részvénytársaságok és szervezetek közgyűlésének idejéről és a mérleg készítéséről szóló 130/1915. M. E. számú rendelet kiegészítéséről.

A m. kir. minisztérium az 1914 : L. t.-c. 12. §-ában kapott felhatalmazás alapján, az 1915. évi január hó 14. napján 130/1915. M. E. szám alatt kibocsátott rendeletének ¹⁾ kiegészítéséül, a következőket rendeli :

1. §.

Ha valamely részvénytársaság vagy szervezet az 1914. évi augusztus hó 1. napján vagy azután záródó üzleti évre vonatkozólag a számadások megvizsgálása, a mérleg megállapítása és a nyereség felosztása végett tartandó közgyűlését az alapszabályokban, vagy a 130/1915. M. E. számú rendeletben megszabott határidőn belül a hadi állapot következtében előállott elháríthatatlan akadály miatt nem tarthatja vagy nem tarthatta meg, vagy ha a közgyűlésnek az említett határidőn túl halasztását a hadi állapottal összefüggő egyéb különös méltánylást érdemlő körülmények indokolják, a kereskedelemügyi miniszter az igazgatóság kérelmére a közgyűlés megtartására megszabott határidőt az illető részvénytársaság vagy szervezet tekintetében — a szükséghez képest esetleg ismételten is — megfelelő határozott időtartamra meghosszabbíthatja.

Az engedélyezett halasztásról a kereskedelemügyi miniszter az illetékes cégbíróságot egyidejűleg értesíti.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 13-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd a 400. o.

3. A találmányi szabadalmakra és a védjegyvoltalomra vonatkozó rendelkezések.

732.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1914. évi 76.311. számú rendelete,

a védjegyek oltalmáról intézkedő 1890 II. és 1895 : XLI. törvénycikkekben megállapított határidők meghosszabításáról.

A háború esetén szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikk 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. minisztérium által 6.981/1914. M. E. szám alatt kibocsátott rendelet ¹⁾ értelmében a következőket rendelem :

1. §.

Azoknak a védjegyeknek a megújítására, amelyeknek oltalmi ideje az 1914. évi július hó 26-ika és 1914. évi december hó 31-ike közötti időben jár le, 1915. évi február hó 1-ig halasztás engedélyeztetik.

2. §.

Az 1. §-ban foglalt halasztás igénybevételével megnyújtott védjegyek újabb 10 évi oltalmi ideje azon a napon kezdődik, amely napon az illető védjegyet az 1890 : II. t.-c. 16. §-a értelmében legkésőbb meg kellett volna újítani.

3. §.

Ha azokat a védjegyeket, amelyeknek oltalmi ideje az 1914. évi július hó 26-ika és 1914. évi december hó 31-ike közötti időben jár le, a kereskedelmi és iparkamara már törölte volna, a törölést hatályon kívül kell helyezni, ha a tulajdonos a megújítást 1915. évi február hó elsejéig kérelmezi.

4. §.

Az 1895 : XLI. t.-c. 4. §-ában megállapított kétévi határidőnek folyása a háború által okozott akadályoztatás tartama alatt szünetel.

¹⁾ Lásd a 401.

5. §.

A polgári peres és nem peres eljárásban kivételes intézkedéseket életbeléptető 5.761/1914. M. E. számú rendelet¹⁾ a védjegyekben is megfelelően alkalmazandó.

6. §.

A jelen rendeletben foglalt kedvezmények a külföldi vállalatok védjegyeire csak akkor nyernek alkalmazást, ha a védjegy származási országa a magyarországi vállalatok védjegyeit hasonló kedvezményben részesíti, és ez a körülmény a hivatalos lapban hirdetmény útján közzététetik.

7. §.

Ez a rendelet a hirdetés napján lép életbe.

Budapesten, 1914. évi október hó 21-én.

Báró Harkányi János s. k.
kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

733.**A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi
40.000. számú rendelete,**

*a védjegyek oltalmáról szóló 1890 II. és 1895 XLI. törvény-
cikkben megállapított határidők meghosszabbításáról.*

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikk 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a magyar királyi minisztérium által 6.981/1914. M. E. szám alatt kibocsátott rendelet²⁾ értelmében a következőket rendelem :

1. §.

Azoknak a védjegyeknek a megújítására, amelyeket az oltalom fenntartása céljából 1914. évi július hó 26. napja után meg kellett vagy meg kell hosszabbítani, későbbi rendeletben megállapítandó naptól számított három hónapig halasztást engedélyezek.

¹⁾ Lásd a 626. o.

²⁾ Lásd a 401. o.

2. §.

Az 1914. évi október hó 21-én 76.311. szám alatt kelt rendeletemnek¹⁾ 2—6. §-ai továbbra is megfelelően alkalmazandók.

3. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép hatályba. Ettől a naptól kezdve az 1914. évi október hó 21-én 76.311. szám alatt kelt rendeletem 1. §-ának és az 1914. évi december hó 31-én 90.591. szám alatt kelt rendeletemnek helyébe a jelen rendelet lép.

Budapesten, 1915. évi június hó 28-án.

Báró Harkányi János s. k.
kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

734.**A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi
54.400. számú rendelete,**

*a találmányi szabadalmakról szóló 1895 XXXVII. törvénycikk
45. §-ában megállapított évi díjak fizetési határidejének meg-
hosszabbításáról.*

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikk 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a magyar királyi minisztérium által 6.981/1914. M. E. szám alatt kibocsátott rendelet²⁾ értelmében a következőket rendelem :

1. §.

Az 1915. évi április hó 22-én 24.685. szám alatt kiadott rendeletemnek³⁾ azt az intézkedését, amelynek értelmében a szabadalmi évi díjak és pótdíjak fizetésére megállapított határidőknek folyása 1915. évi augusztus hó 31. napjáig szünetel, akként módosítom, hogy e szünetelés tartama 1915. évi december hó 31. napjáig terjed.

Egyebekben előlídezett rendeletem változatlanul hatályban marad.

¹⁾ Lásd a 403. o.

²⁾ Lásd a 401. o.

³⁾ Lásd a 1272. o.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép hatályba.
Budapesten, 1915. évi augusztus hó 19-én.

Báró Harkányi János s. k.
kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

735.

**A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi
13.221. számú hirdetménye,**

*az ipari tulajdonjogi oltalom terén tett kivételes intézkedéseknek
Spanyolország és Svédország alattvalóira való kiterjesztéséről.*

Az 1914. évi 87.021. számú rendeletem¹⁾ 2. §-ának megfelelőleg ezennel közhirrre teszem, hogy Spanyolország és Svédország az ipari tulajdonjogok terén idegen államok honosainak is oly természetű kedvezményeket nyújtanak, mint aminők előlídezett rendeletemben nyertek a magyar szent korona országaira nézve megállapítást.

Ehhez képest Spanyolország és Svédország alattvalói a 87.021. 1914. számú rendeletemben megállapított kedvezményekre a viz-
szonosság alapján igényt tarthatnak.

Budapesten, 1915. évi március hó 8-án.

Báró Harkányi János s. k.
kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

736.

**A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.949. M. E. számú
rendelete,**

az ipari minták oltalmi időtartamának meghosszabbításáról.

A magyar királyi minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

¹⁾ Lásd a 404. o.

1. §.

Az ipari minták oltalmi időtartamának (1907. évi 107.709. számú K. M. rendelet¹⁾ 6. §-a) kezdete és folyása az 1914. évi július hó 26. napjától kezdve későbbi rendeletben megállapítandó napig szünetel.

Ennek következtében, azoknál az ipari mintáknál, amelyek 1914. évi július hó 26. napja előtt tétettek le, az oltalmi időnek ezen a napon még le nem telt része a későbbi rendeletben megállapítandó naptól kezdve fog tovább folyni, azoknál az ipari mintáknál pedig, amelyek 1914. július 26. napján vagy e nap után tétettek le, az oltalmi időtartam a későbbi rendeletben megállapítandó napon fogja kezdetét venni. Az oltalmi időnek 1914. évi július hó 26-ika előtt letelt részét egész hónapok szerint kell számítani, s az egy hónapnál kisebb időtartamot nem kell beszámítani.

Ez a rendelkezés azokra a mintákra is alkalmazandó, amelyeknek oltalmi ideje az 1914. évi július hó 26. napja és a jelen rendelet hatálybalépésének napja közötti időben már lejárt. Ha azonban valaki a lejárt mintát a jelen rendelet hatályba lépésének napja előtt alkalmazásba vette, őt ezért semmiféle jogkövetkezmények nem terhelik és a minta további használatára is joga van. A szünetelés dacára a letett minták teljes törvényes oltalomban részesülnek.

2. §.

Ha valamely mintaoltalmi jog, amelynek oltalmi időtartamát a jelen rendelet meghosszabbította, a lajstromban már töröltetett volna, a törlés meg nem történtnek tekintendő és az erre vonatkozó bejegyzés hatályon kívül helyezendő. Ebben az esetben a mintát a köztulajdonba átment minták közül az oltalmát élvező minták közé kell visszahelyezni.

3. §.

Azoknál a mintáknál, amelyeknek egy vagy két évi oltalmi időtartama 1914. évi július hó 26. napján még nem járt le, vagy amelyeket az 1. §. 1. bekezdésében említett időn belül egy vagy két évre jelentettek be, a bejelentő a megengedett leghosszabb időtartamot utólag is igénybe veheti az által, hogy a díjtöbbletet az illetékes kereskedelmi és iparkamaránál megfizeti. Ilyen meghosszabbítást azonban csak egyszer lehet igénybe venni.

¹⁾ Lásd: Magy. Rend. Tára, 1907. évf., 2238. o.

4. §.

Az 1. §-ban foglalt meghosszabbítás megfelelően arra az időre is kiterjed, amelyen belül a mintát a belföldön gyakorlatba kell venni, és amelyen belül a minta titkos minta gyanánt kezelendő (1907. évi 107.709. számú K. M. rendelet 27. §-a). Ha azonban valamely zárt borítékban letett mintát a titkos mintatárból a nyilvános mintatárba már áthelyeztek, az illető minta továbbra is a nyilvános mintatárban kezelendő.

5. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.
Budapesten, 1915. évi augusztus hó 9-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

VI. Nemzetközi vonatkozású rendelkezések.

1. Vámügyi rendelkezések.

737.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 575. M. E. számú rendelete,

több cikk vámjának időleges felfüggesztéséről.

Az 1914: XLVIII. t.-c. 2. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. minisztérium, egyetértve az osztrák cs. kir. kormánnyal, a m. kir. minisztériumnak 1914. évi október hó 9-én 7.475. M. E.,¹⁾ illetve 1915. évi január hó 21-én 323/M. E.²⁾ szám alatt kelt rendeletei kapcsán, további rendelkezésig, az Osztrák-Magyar monarchia két államának az 1908 XII. t.-c. A) mellékletét képező szerződéses tarifája 131/132. tételeiben — a *besűrített (kondenzált) vagy szárított tej tejtömbökben is*, mindezek cukor hozzáadásával, vagy a nélkül — vámját vámpótlékkal együtt felfüggeszti, továbbá a vámtarifa 115. tételébe sorolt *szágó és szágópólló, tapióka, arrowroot*, valamint a 613. tételébe tartozó *keményítő (keményítőliszt is)* -vámentes behozatalát engedélyezi — fogyasztási cikkekre való fel-

¹⁾ Lásd a 418. o.

²⁾ Lásd a 419. o.

dolgozásra, engedélyjegy alapján, a rendeleti úton megállapítandó feltételek és ellenőrzés mellett.

(L. a vámtarifa Végrehajtási Utasításának 3. §-át.)

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép hatályba.

Budapesten, 1915. évi február hó 9-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

738.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.009. M. E. számú rendelete,

több cikk vámjának időleges felfüggesztéséről.

Az 1914 : XLVIII. t.-cikk 2. §-ában nyert felhatalmazás alapján a magyar királyi minisztérium, az osztrák császári királyi kormánnyal egyetértve, a magyar királyi minisztériumnak 1914. évi október hó 9-én 7.475. M. E.,¹⁾ 1915. évi január hó 21-én 323. M. E.,²⁾ 1915. évi február hó 9-én 575. M. E.,³⁾ 1915. évi február hó 24-én 736. M. E.,⁴⁾ 1915. évi március hó 17-én 955. M. E.,⁵⁾ 1915. évi április hó 24-én 1.401. M. E.⁶⁾ és 1915. évi május hó 15-én 1.698. M. E.⁷⁾ szám alatt kelt rendeletei kapcsán az Osztrák-Magyar Monarchia két államának az 1908 : XII. törvénycikk A) mellékletét képező szerződéses vámtarifája alábbi számaiban megállapított vámokat további rendelkezésig felfüggeszti :

A 21. tarifaszám. Melássz.

A 300. tarifaszámból. Tekercspapiros, papirosfonalat előállító gyárak számára, papirosfonál, textilose- és efféle fonál előállítására, külön engedély alapján a rendeleti úton megállapított feltételek és ellenőrzés mellett.

(L. a vámtarifa végrehajtási utasításának 3. §-át.)

Az 528., 530., 538., 539., 553. és 554. tarifaszámokból. Gőzekék és egyéb motoros ekék, valamint mezőgazdasági célokra

¹⁾ Lásd a 418. o.

²⁾ Lásd a 419. o.

³⁾ Lásd az 1765. o.

⁴⁾ Lásd a 420. o.

⁵⁾ Lásd az 1273. o.

⁶⁾ Lásd az 1274. o.

⁷⁾ Lásd az 1276. o.

szolgáló tractorok, ez utóbbiak az illetékes mezőgazdasági testületek igazolványa ellenében.

A 612. tarifaszámból. Kazein.

Továbbá a XXII—XXVI. tarifaosztályokhoz tartozó általános jegyzetek 6. pontja a következőkép módosul:

»Durva kelméből való mindennemű zsák, valamint ilyen zsákok előállítására alkalmas szövet vámmentes.«

Ez a rendelet kihirdetésének napjával lép hatályba.

Budapesten, 1915. évi június hó 15-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

739.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.117. M. E. számú rendelete,

több cikk vámjának időleges felfüggesztéséről.

Az 1914: XLVIII. törvénycikk 2. §-ában nyert felhatalmazás alapján a magyar királyi minisztérium, az osztrák császári királyi kormányval egyetértve, a magyar királyi minisztériumnak

1914. évi október hó 9-én 7.475/M. E.,¹⁾

1915. évi január hó 21-én 323/M. E.,²⁾

1915. évi február hó 9-én 575/M. E.,³⁾

1915. évi február hó 24-én 736/M. E.,⁴⁾

1915. évi március hó 17-én 955/M. E.,⁵⁾

1915. évi április hó 24-én 1.401/M. E.,⁶⁾

1915. évi május hó 15-én 1.698/M. E.⁷⁾ és

1915. évi június hó 15-én 2.009/M. E.⁸⁾ szám alatt kelt rendeletei kapcsán az Osztrák-Magyar Monarchia két államának az 1908: XII. törvénycikk 4) mellékletét képező szerződéses vámtarifája alábbi számaiban megállapított vámokat további rendelkezésig felfüggeszti.

¹⁾ Lásd a 418. o.

²⁾ Lásd a 419. o.

³⁾ Lásd az 1765. o.

⁴⁾ Lásd a 420. o.

⁵⁾ Lásd az 1273. o.

⁶⁾ Lásd az 1274. o.

⁷⁾ Lásd az 1276. o.

⁸⁾ Lásd az 1766. o.

71. tarifaszám: Ló.

A 131. és 132. tarifaszámokból: Liszt és őrlemény, ha a kisforgalom számára ki van szerelve, vagy tápszernek jelezve, vagy használati utasítással ellátva; aleuronátliszt (szárított és őrölt búzasikér élelmiszerek előállítására); növényi fehérjeanyagok tápcélokra alkalmas tiszta állapotban.

A 287. tarifaszámból: Tekercspapiros, papirosfonálgyárak részére, papirosfonál, textilose és hasonló fonalak gyártására, engedélyjegy alapján a rendeleti úton megállapított feltételek és ellenőrzés mellett (a V. T. T. V. U. 3. §-a).

A 600. 1. tarifaszámból: Perocid (ritka földek sulfátja, mely mint rézgálicpótló-szer a peronospora ellen alkalmaztatik).

A 622. tarifaszámból: Neradol (szaporítószer cserzőanyagok részére).

Ez a rendelet kihirdetésének napjával lép hatályba.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 24-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

740.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter. — 1915. évi 46.997/IV. szám.

Az olasz kormány által hadidugárúknak minősített tárgyak jegyzéke.

Az olasz királyi kormány folyó évi június hó 15-én közzétette azon cikkek jegyzékét, amelyeket feltétlen, illetőleg feltételes hadidugárúknak minősít.

I. Feltétlen hadidugárúk.

1. Mindennemű fegyver, beleértve a sport- és vadászfegyvereket, valamint ezek ilyeneknek felismerhető alkatrészei.

2. Mindennemű lövedék, töltényhüvely és töltény, valamint ezek ilyeneknek felismerhető alkatrészei.

3. Lőpor és robbantóanyagok, amelyek kifejezetten hadicélokra vannak rendelve.

4. Robbanóanyagok alkatrészei, névszerint: salétromsav, kén-sav, glicerín, acetón, kalciumacetát és valamennyi más fémacetát, kén, kaliumnitrát, a kátrány desztilláció termékei a benzoltól a krezolig bezárólag, anilin, methylanilin, ammoniumhyperklorát, natrium-

hyperklorát, natriumklorát, baryumklorát, ammoniumnitrát, cyanamid, kaliumklorát, kalciumnitrát, kéneső.

5. Gyantatermékek, kámfor és terpentín (terpentinolaj és terpentin-szesz).

6. Ágyútalpak, lőszerkocsik, mozdonyok (lővegelőrészek), katonai kocsik, tábori kovácsműhelyek, valamint ezek ilyeneknek felismerhető alkatrészei.

7. Távídságmérők és ezek ilyeneknek felismerhető alkatrészei.

8. Mindennemű, kétségtelenül felismerhető katonai ruházati és felszerelési tárgyak.

9. Hadicélokra használható háta, igavonó és málhásállatok.

10. Kétségkívül felismerhető mindennemű katonai (ló) szerszám.

11. Tábori eszközök és ezeknek kétségkívül felismerhető alkatrészei.

12. Páncéllemezek.

13. Vasötvözetek, köztük a wolframvas, molybdénvas, mangánvas, vanádiumvas, krómvas.

14. A következő fémek: wolfram, molybdén, vanádium, nikkel, szelén, kóbalt, nyers hematitvas, mangán.

15. A következő ércek: wolframit, scheelit, molibdénfény, mangánérc, nikkelérc, krómérc, hematitérc, cinkérc, ólomérc és bauxit.

16. Alumínium, alumíniumoxyd, alumíniumsók.

17. Antimónium az antimóniumsulfidokkal és oxydokkal együtt.

18. Megmunkálatlan vagy részben megmunkált réz és rézdrót.

19. Ólomtömbök, lapok és csövek.

20. Tüskés vasdrót, valamint annak megerősítésére és elvágására szolgáló eszközök.

21. Hadihajók és egyéb hadijárművek, valamint olyan alkatrészek, amelyek különleges minőségük szerint csupán hadijárműveken nyerhetnek alkalmazást.

22. Tengeralti jelzőcsengő-készülékek.

23. Repülőgépek, léghajók, léggömbök és mindennemű egyéb légi jármű, ezek alkatrészei, valamint kellékei és egyéb tárgyak és anyagok, amelyek felismerhetően léggömbökkel vagy légi járművekkel kapcsolatban való használatra vannak rendelve.

24. Mindennemű motoros jármű és alkatrészei.

25. Automobil- és kerékpárabroncsok az ezek készítésére vagy kijavítására szolgáló tárgyakkal és anyagokkal együtt.

26. Kaucsuk (beleértve a nyers kaucsukot, a kaucsukhulladékokat és a regenerált kaucsukot), valamint egészen kaucsukból készített tárgyak.

27. Vaspyrit.

28. Ásványolajok és motorspiritusz (nyers és desztillált ásványolajok, petroleum, benzin, nafta és a motorokhoz használt mindennemű esszencia).

29. Műszerek és készülékek, amelyek kizárólag hadilőszerek készítésére, fegyverek és szárazföldi vagy tengeri hadianyag előállítására vagy kijavítására szolgálnak.

30. Nyers gyapjú, fésűs gyapjuszalag és fésűs gyapjúkóc, kártolt és fésűs gyapjufonal.

31. Ón, ónklorid, ónérc.

32. Ricinusolaj.

33. Paraffinvasz.

34. Rézjodid.

35. Kenőanyagok.

36. Marha-, bivaly-, borju- és lóbőrök, sertés-, juh-, kecske- és szarvasbőrök; nyeregnek, lószerszámnak, katonai cipőnek és felszerelésnek való nyers és kidolgozott bőr.

37. Ammoniak és összes sói, cseppfolyós ammoniak, hűgysav, anilin és vegyi összetételei.

II. Feltételes hadidugárúk.

1. Élelmiszerek.

2. Abrak, mindennemű takarmány.

3. Katonai célokra alkalmas ruházati cikkek, ruhaszövetek és lábbeliek.

4. Arany és ezüst, érmekben és rudakban; papírpénz.

5. Hadicélokra használható mindennemű jármű és alkatrészei, kivéve a motoros járműveket.

6. Mindennemű hajó, csónak és vízijármű, uszódokkok és szárazdokkokhoz való berendezések, valamint mindezek alkatrészei.

7. Szilárd vagy mozgó vasuti anyagok, táviró-, szikratáviró- és távbeszélőanyagok.

8. Tüzelőanyagok, kivéve az ásványolajokat.

9. Olyan lőpor és robbantóanyagok, amelyek nincsenek kifejezetten hadicélokra rendelve.

10. Lópatkók és patkolóanyagok.

11. Lószerszám és nyeregárúk.

12. Távcsövek, tábori messzelátók, időmérők és különféle hajózási műszerek.

13. Mindennemű cserzőanyagok, beleértve a cserzésre alkalmas kivonatokat is.

2. Ki,- be- és átviteli¹korlátozások.

741.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.388. M. E. számú rendelete,

több cikk ki- és átvitelének tilalma tárgyában 551/1915. M. E., 956/1915. M. E., 1.699/1915. M. E. és 1.896/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletek módosításáról.

Az osztrák-magyar monarchia két államának az 1908. évi XII. törvénycikkkel beiktatott szerződéses vámtarifája VII. cikke alapján a magyar királyi minisztérium, az osztrák császári királyi kormányval egyetértve, a következőket rendeli, illetve teszi közzé:

1. §.

A magyar királyi minisztériumnak 1915. évi február hó 9-én kelt 551. M. E.¹⁾, 1915. évi március hó 18-án kelt 956. M. E.²⁾, 1915. évi május hó 15-én kelt 1.699. M. E.³⁾ és 1915. évi június hó 6-án kelt 1.896. M. E.⁴⁾ számú rendeleteiben foglalt jegyzéke ama cikkeknek, amelyeknek ki-, illetve átvitele tilalmazva van, következőkép módosíttatik:

A II. csoport 57. pontja a következőképen módosul:

57. Mindennemű és minden vastagságú vas- és acélpléh.

¹⁾ Lásd a 453. o.

²⁾ Lásd az 1277. o.

³⁾ Lásd az 1282. o.

⁴⁾ Lásd az 1284. o.

2. §.

Ez a rendelet a kihirdetés napjával lép hatályba.
Budapesten, 1915. évi július hó 7-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

742.

**A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.884. M. E. számú
rendelete,**

*több cikk ki- és átvitelének tilalma tárgyában 551/1915. M. E.,
956/1915. M. E., 1699/1915. M. E., 1896/1915. M. E. és 2.388/1915.
M. E. számú minisztériumi rendeletek kiegészítéséről, illetőleg
módosításáról.*

Az osztrák-magyar monarchia két államának az 1908: XII. törvénycikkkel beiktatott szerződéses vámtarifája VII. cikke alapján a magyar királyi minisztérium az osztrák császári királyi kormánnyal egyetértve a következőket rendeli, illetve teszi közzé:

1. §.

A magyar kir. minisztériumnak 1915. évi február hó 9-én kelt 551/M. E.,¹⁾ 1915. évi március hó 18-án kelt 956/M. E.,²⁾ 1915. évi május hó 15-én kelt 1.699/M. E.,³⁾ 1915. évi június hó 6-án kelt 1.896/M. E.⁴⁾ és 1915. évi július hó 7-én kelt 2.388/M. E.⁵⁾ számú rendeleteiben foglalt jegyzéke ama cikkeknek, amelyeknek ki, illetve átvitele tilalmazva van, következőkép kiegészítettik, illetve módosítottak:

A II. csoport 114. pontja a következőkép módosul:

114. a következő gyógyanyagok és gyógyszerek:⁶⁾

*tímsó és alumíniumsók, aloë, ammoniak, antipyrin, aspirin
atropin, valamint a belladonna gyökerei és levelei, keserű mandulavíz, bórsav és bórsavas sók, brom és összetételei, catgut*

¹⁾ Lásd a 453. o.

²⁾ Lásd az 1277. o.

³⁾ Lásd az 1282. o.

⁴⁾ Lásd az 1284. o.

⁵⁾ Lásd az 1771. o.

⁶⁾ Az alább dülten szedett cikkek az 1. §-ban idézett rendeletekben nem foglaltatnak.

kámfor, cascara sagrada és ebből való készítmények, chinakéreg, chinin (sósavas és kénsavas), chinisol, sebészeti selyem, chloralhydrat, chloroform, kokain és sói, codein (sósavas és foszfor-savas), digitalislevelek és ebből való készítmények, mint digipuratum, digalen stb. dionin, eserín (phisostigmin), ennek sói, összetételei és eserinkészítmények, eucain, novocain, tropacocain, formalin, fukszin, guajacol, ennek sói, összetételei és guajacol-készítmények, jód, jódkáli, jódnátron, jodoform, jódtinktúra, jódkén-só, koffeín, ennek sói, összetételei és koffeinkészítmények, kreozot, ennek sói, összetételei és kreozotkészítmények, magnéziumsók, menthol, morfium és sói, érzéketlenítő aether, érzéketlenítő keverékek (Schleich-féle és egyéb), ópium, ópiumtinktúra, perhydrol, perubalzsam, perugen, borsosmentaolaj, phenacetin pilocarpin, pyrazolonum phenyldimethylicum és származékai (pyramidon stb.), kénesősók, radix ipecacuanhae, radix liquiritiae, radix rhei, radix valerianae, rhizoma hydrastis can. és ebből való készítmények, kenőcsök és paszták állati, növényi és ásványi zsíradékokból, salipyrin és az ezt helyettesítő készítmények, salicilsav és sói, salvarsan és neosalvarsan, scopolamin (hyoscin) és sói, senegagyökér, sennalevelek, ezüstösszetételek, szervesek és szervetlenek, valamint gyógycélokra valóknak mondott ezüst-készítmények, strophantusmag és készítmények, strichnin és sói, styrax, sulfonal, suprarenin, adrenalin, paranephrin, ennek összetételei és paranephrinkészítmények, tannin, tannalbin (albumin tannic.), theobromin és ennek más sókkal való összetételei, trional, urotropin (orvosi hexamethylentetramin), vaselin, veronal, wismutsók, tisztított gyapjúzsír (lanolin), cink-sók, továbbá kötő vatta, kötő gaze és más kötőzőkermék bármily alakban.

2. §.

Ez a rendelet a kihirdetés napjával lép hatályba.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 5-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

743.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.118. M. E. számú rendelete,

több cikk ki- és átvitelének tilalma tárgyában 551/1915. M. E., 956/1915. M. E., 1.699/1915. M. E., 1.896/1915. M. E., 2.388/1915. M. E. és 2.884/1915. M. E. szám alatt kiadott minisztériumi rendeletek kiegészítéséről, illetőleg módosításáról.

Az osztrák-magyar monarchia két államának az 1908 : XII. törvénycikkkel beiktatott szerződéses vámtarifája VII. cikke alapján a magyar királyi minisztérium, az osztrák császári királyi kormányval egyetértve, a következőket rendeli, illetve teszi közzé:

1. §.

A magyar királyi minisztériumnak 1915. évi február hó 9-én kelt 551. M. E.,¹⁾ 1915. évi március hó 18-án kelt 956. M. E.,²⁾ 1915. évi május hó 15-én kelt 1.699. M. E.,³⁾ 1915. évi június hó 6-án kelt 1.896. M. E.,⁴⁾ 1915. évi július hó 7-én kelt 2.388. M. E.⁵⁾ és 1915. évi augusztus hó 5-én kelt 2.884. M. E.⁶⁾ számú rendeleteiben foglalt jegyzéke ama cikkeknél, amelyeknek ki-, illetve átvitele tilalmazva van, következőkép kiegészítettik, illetve módosítatik:

Az I. csoport 14. pontjában a »libák« szó helyébe »mindennemű szárnyas« teendő.

E ponthoz a következő jegyzet veendő fel:

Jegyzet. Beigazolhatóan az 1915. évi augusztus hó 27-ikéig bezárólag feladott szárnyas nem esik a kiviteli tilalom alá.

Az I. csoport 25. pontja után újonnan felveendő:

26. füge, aszuszölő, szemekben és fűrtökben, aprószölő, citrom, limóni, cedrátyümölcs,

27. citromlé.

A II. csoport 4. pontja végére pontosvessző teendő és hozzáfűzendő:

»növényi párnázóanyag«.

¹⁾ Lásd a 453. o.

²⁾ Lásd az 1277. o.

³⁾ Lásd az 1282. o.

⁴⁾ Lásd az 1284. o.

⁵⁾ Lásd az 1771. o.

⁶⁾ Lásd az 1772. o.

A II. csoport 5. pontja végén törölendő a következő szavak: »a cukorrépa kivételével«.

A II. csoport 8. pontjában a »kókuszdióolaj« szó után beszúrandó: »94. t.-sz. (növényi vjasz)«.

A II. csoport 15. pontjában a »grafit« szó után beszúrandó: »grafitból való olvasztótégelyek cserepei is«, a »kaolin« szó után pedig felveendő: »ázalagföld«.

A II. csoport 25. pontja a következőképp módosul:

25. pamutszövet, közönséges (189. és 190. t.-sz.), finom (191. t.-sz.) és legfinomabb (192. t.-sz.), továbbá bársony és bársonyszerű szövetek, bársonyszalagok is (193. t.-sz.), szalagárúk (194. t.-sz.), kötszövött és kötött árúk (200. t.-sz.) és műszaki cikkek pamutból (201. t.-sz.), végre asztalnemű, ágynemű és férfi fehérnemű pamutból (a piperefehérnemű kivételével).

Jegyzet. E tilalom alól ki van véve a műbőr (pegamoid stb.)

A II. csoport 34. pontja a következőképp módosul:

34. a 229. t.-sz. alá tartozó külön meg nem nevezett gyapjúárúk, négyyszög méterenkint 350 gramm és ennél nagyobb súlyúak, úgyszintén a 230. t.-sz. alá tartozó bársonyok és bársonyszerű szövetek, gyapjútakarók és pokrócok, továbbá kötszövött és kötöttárúk gyapjúból.

A II. csoport 35. pontja a következőképp módosul: 35. mindenemű egyenruha és egyenruhacikk, hátizsákok is.

A II. csoport 71. pontja végéhez hozzáfűzendő: »továbbá cipőszegek hegymászó cipők szögezésére«.

A II. csoport 86. pontjában az »alumíniumból«: szó után a következő szöveg szúrandó be: »valamint ezek ötvényeiből (mindennemű fehérfémből és sárgafémből)«.

A II. csoport 107. pontja végére felveendő: »továbbá fényképészeti lemezek és fényképészeti papirosok«.

A II. csoport 110. pontjában a »káliumklorát« szó helyébe a következők veendőek fel:

»mindennemű klorát, mint káliumklorát, nátriumklorát stb., úgyszintén perklorátok«.

A II. csoport 112. pontjában a »borkősav« szó zárjelek közé teendő és utána a következő szöveg veendő fel:

»borkő, nyers és finomított, borsavas mész, borseprő, tézta-szerű állapotban és szárítva«.

A II. csoport 124. pontja végéhez hozzáfűzendő:

»a forgácsot és hulladékot is ideértve«.

A II. csoportban új pont gyanánt felveendő:

»126. cerium, thorium, cervas és cervaspálcikák és cérium-fémek.«

2. §.

Ez a rendelet a kihirdetés napjával lép hatályba.
Budapesten, 1915. évi augusztus hó 24-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

744.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.482. M. E. számú rendelete,

több cikk ki- és átvitelének tilalma tárgyában 551/1915. M. E., 956/1915. M. E., 1.699/1915. M. E., 1.896/1915. M. E., 2.388. 1915. M. E., 2.884/1915. M. E. és 3.118/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletek kiegészítéséről, illetőleg módosításáról.

Az osztrák-magyar monarchia két államának az 1908. évi XII. törvénycikkkel beiktatott szerződéses vámtarifája VII. cikke alapján a magyar királyi minisztérium, az osztrák császári királyi kormánnyal egyetértve, a következőket rendeli, illetve teszi közzé:

1. §.

A magyar királyi minisztériumnak 1915. évi február hó 9-én kelt 551. M. E.,¹⁾ 1915. évi március hó 18-án kelt 956. M. E.,²⁾ 1915. évi május hó 15-én kelt 1.699. M. E.,³⁾ 1915. évi június hó 6-án kelt 1.896. M. E.,⁴⁾ 1915. évi július hó 7-én kelt 2.388. M. E.,⁵⁾ 1915. évi augusztus hó 5-én kelt 2.884. M. E.⁶⁾ és 1915. évi augusztus hó 24-én kelt 3.118. M. E.⁷⁾ számú rendeleteiben foglalt jegyzéke ama cikkeknek, amelyeknek ki-, illetve átvitele tilalmazva van, következőkép kiegészítettik, illetve módosítottik:

¹⁾ Lásd a 453. o.

²⁾ Lásd az 1277. o.

³⁾ Lásd az 1282. o.

⁴⁾ Lásd az 1284. o.

⁵⁾ Lásd az 1771. o.

⁶⁾ Lásd az 1772. o.

⁷⁾ Lásd az 1774. o.

A II. csoport 5. pontja következőkép módosul:

»5. Káposztarepce és repcemag, továbbá cukorrépmag.«

A II. csoport 12. pontjához hozzáfűzendő:

»továbbá kádár, sörfőző, kefekötő és kötélverőszuromok.«

A II. csoport 96. pontjához a »zsebtűziszerszámok« szó után hozzáfűzendő:

»Az ezekhez való kanócok is.«

A II. csoport 112. pontjában az »ammoniak« szó után beszurandó: »glaubersó és keserűsó, hidrogénsuperoxid, klórmész« és »formaldehydoldatok« szó után beszurandó: »lysoform«.

2. §.

Ez a rendelet a kihirdetés napjával lép hatályba.

Budapest, 1915. évi szeptember hó 24-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

3. Ellenséges államok polgárai és lakosai javára fennálló tartozásokra vonatkozó kivételes intézkedések és egyes vállalatok felügyelet alá helyezése.

745.

A m. kir. kereskedelemügyi és pénzügyi minisztereknek 1915. évi 52.729. K. M. IV. számú rendelete,

a m. kir. minisztérium 8.286/1914. M. E. és 9.051/1914. M. E. számú rendeleteiben megállapított pénz- és értékpapírelvonási tilalom alól kivétel engedélyezéséről.

A m. kir. minisztérium 8.286/1914¹⁾ és 9.051/1914. M. E.²⁾ számú rendeleteinek 1. §-ában a Britbirodalommal, Franciaországgal és Oroszországgal szemben megállapított pénz- és értékpapírelvonási tilalom alól az előbb idézett rendelet 5. §-a alapján

¹⁾ Lásd a 467. o.

²⁾ Lásd a 469. o.

kivételt engedélyezünk az osztrák-magyar haderő által megszállott és katonai közigazgatás alá helyezett oroszlengyelországi területek tekintetében.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 26-án.

Dr. Teleszky János s. k.
m. kir. pénzügyminiszter.

Báró Harkányi János s. k.
m. k. kereskedelemügyi miniszter.

VII. Az igazságszolgáltatás körébe tartozó rendelkezések.

3. A hadi cikkekre fel nem esketett katonai egyéneknek a katonai büntetőtörvények alá helyezése.

746.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 4.272. M. E. számú rendelete,

a katonai büntetőtörvény II. részében foglalt rendelkezéseknek a hadifoglyokra való alkalmazásáról.

Az első két nemzetközi békeértekezleten megállapított több egyezmény és nyilatkozat becikkelyezése tárgyában alkotott 1913. évi XLIII. törvénycikk 1. §-ának 4. pontja és 5. §-a, továbbá 2. §-ának 2. pontja és 6. §-a szerint törvénybe iktatott s a szárazföldi háború törvényeiről és szokásairól szóló két nemzetközi egyezményhez mellékelt szabályzat 8. cikke a következő rendelkezéseket tartalmazza :

»A hadifoglyok a fölöttük hatalmat gyakorló állam hadseregében hatályban levő törvényeknek, szabályzatoknak és rendeleteknek vannak alávetve. Fegyelemsértő cselekményeik miatt velük szemben a szükséges megtorló rendszabályok alkalmazhatók.«

Ezek értelmében a fegyveres erő csapatainak vagy parancsnokságainak, vagy a csendőrségnek őrizete alá helyezett, vagy hadijárművekre szállított hadifoglyokra a katonai büntetőtörvény II. részének következő rendelkezései alkalmazandók ; nevezetesen :

a 2., 3. és 4. fejezet,

a 9. fejezet — a 264. §. kivételével,

a 10. fejezet 284. §-ának *a)*, *b)* és *c)* pontjai, 285. §-a, 286. §-ának *e)* és *f)* pontjai, 287. 288. §-a, 289. §-ának *a)* pontja, 290. és 292. §-a.

Ha ily hadifogoly a fegyveres erő vagy a csendőrség valamely tagja, vagy valamely hadifogoly által elkövetett katonai bűncselekménynek vált részesévé, vagy azokban egyébként közreműködött, úgy reá a katonai büntetőtörvény 314—317. §-ai helyett az egyes katonai büntetteknel megállapított törvényes rendelkezések, és ha ott a bűnrészességre vagy egyéb közreműködésre nézve külön rendelkezések nincsenek, a katonai büntetőtörvény 11., 12., 14. és 17. §-aiban foglalt általános határozmányok nyernek alkalmazást.

A hadifoglyok előjárója (fellebbvalója) gyanánt kell tekinteni az ellenséges haderőhöz tartozó s az előjáró (fellebbvaló) állásával megbízott katonai egyént is.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 11-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

5. A gyorsított bűnvádi eljárás, esetleg a rögtönbiráskodás életbeléptetése.

747.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.060. M. E. számú rendelete,

a gyorsított bűnvádi eljárás módosított és kiegészített szabályainak életbeléptetéséről.¹⁾

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-c. 12. §-ának 4. pontjában nyert felhatalmazás alapján, továbbá az 1915 XIX. t.-c. 15. és 16. §-aiban foglalt rendelkezések végrehajtásául a következőket rendeli:

¹⁾ Azok a szövegrészek, amelyek tekintetében ez a rendelet az 5.488/1914. M. E. számú (lásd a 486. o.) rendeletről eltér, *dült betűkkel* vannak szedve.

I. A gyorsított bünvádi eljárás rendes szabályai.

1. §.

Amennyiben az 1912 XXXIII. t.-c. 14. §-a alapján — az 5.491/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelet,¹⁾ továbbá az 5.735/1914. M. E. szám alatt kiadott rendeletnek²⁾ 12. pontja értelmében — a katonai büntetőbiráskodás alá nem esnek, tekintet nélkül a terhelt korára, a gyorsított bünvádi eljárásnak az igazságügy-miniszter által megállapított rendes szabályai nyernek alkalmazást

1. valamennyi kir. törvényszéknél az 1915: XIX. t.-c. 16. §-ában felsorolt bűncselekmények eseteiben ;

2. az aranyosmaróti, beregszászi, beszterczei, besztercebányai, brassói, csikszeredai, dési, dévai, eperjesi, érzsébetvárosi, fehértemplomi, fiumei, gyulafehérvári, karánsebesi, kassai, kézdivásárhelyi, kolozsvári, lőcsei, lugosi, marosvásárhelyi, máramaros-szigeti, nagybecskereki, nagykikindai, nagyszebeni, nyitrai, pancsovai, pécsi, pozsonyi, rózsahegyi, sátoraljaújhelyi, szabadkai, szegedi, székelyudvarhelyi, temesvári, tordai, trencsényi, újvidéki, zilahi és zombori kir. törvényszékek területén lévő polgári büntetőbiróságoknál a 2. §-ban felsorolt bűncselekmények eseteiben.

A gyorsított bünvádi eljárásnak rendes szabályait kell alkalmazni akkor is, ha a bűncselekményt a jelen rendelet életbelépésének napja előtt követték el, kivéve, ha a bűncselekmény miatt rendes eljárást indítottak és ennek során a főtárgyalást (járásbirósági ügyben a tárgyalást) már kitűzték.

2. §.

Az 1. §. 2. pontja értelmében a gyorsított bünvádi eljárás rendes szabályai alá tartoznak a következő bűncselekmények :

I.

A felségsértés (Btk. 126., 127., 130—135. §-ok) ; a király és a királyi ház tagjainak bántalmazása (Btk. 139—141. §-ok) ; a király megsértése (1913 XXXIV t.-c. 2. §.) ; a hűtlenség (Btk. 142—149. §-ok, 1912 : LXIII. t.-c. 18. §.) ; a lázadás (Btk. 152—158.,

¹⁾ Lásd a 475. o.

• ²⁾ Lásd a 65. o.

161. §-ok); a hatóságok vagy országgyűlési tagok elleni erőszak (1914: XL. t.-c. 2. és 11. §-ok); az alkotmány, a törvény vagy a hatóságok elleni izgatás (Btk. 172., 173. §-ok, 1912: LXIII. t.-c. 19. §.); a királyság intézményének megtámadása (1913: XXXIV. t.-c. 3. §.); az 1912: LXIII. t.-c. 20. §-ában meghatározott bűncselekmények; a vaspályákon, távirdákon (távbeszélőkön) vagy tengeralatti kábelén elkövetett közveszélyű cselekmények (Btk. 434—441. §-ok, 1912: LXIII. t.-c. 21. §., 1888: XXXI. t.-c. 12. §., 1888: XII. t.-c. 5. és 6. §.); a fegyveres erő elleni büntettek és vétségek (Btk. 453., 454., 455., 456. §-ok, 1912: XXX. t.-c. 66., 67., 69. §-ok; 1912: LXIII. t.-c. 22., 23. és 29. §-ok); a katonai behívási parancs iránt engedetlenségre való csábítás (1890: XXI. t.-c. 6. §.); a Btk. 465., 467., 470., 471., 475., 478—481. §-aiban meghatározott hivatali büntettek és vétségek; az 1912: LXIII. t.-c. 24., 25. és 26. §-aiban meghatározott bűncselekmények; az 1915: XIX. t.-cikkben meghatározott büntettek és vétségek, a Btk. 171. §-ában meghatározott felhívás és a Btk. 174. §-ában meghatározott feldicsérés, ha a fentebb felsorolt bűncselekmények valamelyikére irányulnak.

II.

Amennyiben a közös hadsereg (haditengerészet), a magyar vagy az osztrák honvédség, a magyar vagy az osztrák népfölkelés tényleges szolgálatában álló egyéneivel, vagy a tábori csendőrség közegeivel, a csendőrség, a pénzügyőrség és az állami erdészeti személyzet kötelékébe tartozó egyénnel, avagy a hadiszolgáltatásokról szóló 1912: LXVIII. t.-c. 4. §-a alapján bevont oly egyénnel szemben követték el, akik katonailag szervezett vasút- vagy távirda- (távbeszélő-) biztosító szolgálatban, vagy katonailag szervezett határvédő (tengerpartvédő) szolgálatban állanak, a következő bűncselekmények: hatóság közege elleni erőszak (1914: XL. t.-c. 4., 5. és 11. §-ok); az ember élete elleni büntettek és vétségek (278—283. §-ok, 287. §. 2. és 3. bekezdése, 288. §.); szándékosan elkövetett testi sértés (Btk. 301—303., 305—309. §-ok); a Btk. 336. §. 5. pontjába és a Btk. 337. §-ába ütköző lopás; a rablás (Btk. 344—346. §-ok); a zsarolás (Btk. 350., 351. és 353. §-ok); a Btk. 171. §-ában meghatározott felhívás, és a Btk. 174. §-ában meghatározott feldicsérés, ha a fentebb felsorolt bűn-

cselekmények valamelyikére irányulnak; az 1879 XL. t.-c. 41. §-ában meghatározott közcsend elleni és 46. §-ában meghatározott hatóság elleni kihágás.

III.

Amennyiben a katonai igazgatás használatában vagy üzemében álló dolgon, vagy a II. pontban felsorolt egyének veszélyeztetésével, vagy *a fegyveres erő érdekének megsértésével, vagy végül* a hadjárat sikeres eredményének veszélyeztetésével követték el, a következő bűncselekmények a közegészség elleni büntett és vétség (Btk. 314—315. §-ok); *a csalás* (1908 XXXVI. t.-c. 50. §., Btk. 380—383. §-ok); más vagyonának megrongálása (Btk. 418—421. §-ok); a gyújtogatás büntette (Btk. 422—424., 428. §-ok), a vizáradás okozásának büntette (Btk. 429—431. §-ok); a hajókon elkövetett közveszélyű cselekmények büntettei (Btk. 434. és 444. §-ok); az 1914: XIV. t.-c. 24. §-ának 7. pontjában meghatározott bűncselekmény; a Btk. 171. §-ában meghatározott felhívás, és a Btk. 174. §-ában meghatározott feldicsérés, ha a fentebb felsorolt bűncselekmények valamelyikére irányulnak.

3. §.

A jelen rendelet 1. §-ának 1. pontja alá eső bűncselekmények eseteiben valamennyi kir. törvényszéknél a kir. törvényszéknek öt tagból alakított tanácsa előtt kell megtartani a főtárgyalást.

Ha a főtárgyalás a jelen rendelet életbelépésének napja előtt már megkezdett, tovább is az eddigi szabályok szerint alakított tanács jár el.

4. §.

Az 1915: XIX. t.-c. 15. §-a alá eső azokban az ügyekben, amelyekben a főtárgyalást már kitűzték, az eddig illetékes kir. törvényszék jár el, az ítélőtanácsot azonban ily esetben is öt tagból kell megalakítani.

II. A gyorsított bünvádi eljárás rögtönbiráskodási szabályai.

5. §.

Előzetes kihirdetés után rögtönbiráskodásnak lehet helye a kihirdetés után elkövetett, az 1912: LXIII. t.-c. 12. §-ának 4. pontjában megjelölt következő büntettekre nézve: a hűtlen-

ségre, a lázadás büntettére, a gyilkosságra, a szándékos emberölésre, a közegészség ellen halál okozásával elkövetett büntettre, a rablásra, a gyujtogatásra, a vizáradás okozásának büntettére, a vaspályákon, távirdákon (távbeszélőn) vagy hajókon elkövetett közveszélyű cselekmények büntetteire nézve.

A rögtönbiráskodás kihirdetésének ezekben az esetekben is csak akkor van helye, ha a felsorolt büntettek oly fenyegető módon harapóznak el, hogy a katonai fegyelem csorbulásának, vagy a közbiztonság veszélyeztetésének, vagy az állam hadierejét fenyegető bűncselekmények szélesebbkörű elterjedésének megakadályozása végett elrettentő példaadás válik szükségessé.

Mihelyt a rögtönbiráskodás elrendelésének oka megszűnt, főleg ha a halálbüntetésnek egy vagy több bűnösön foganatositott végrehajtásával az elrettentő példa már megadatott, a rögtönbiráskodás megszüntetését azonnal ki kell mondani és mindig ugyanoly módon ki kell hirdetni, mint a rögtönbiráskodás elrendelését.

A rögtönbiráskodás kihirdetésének szükségessége, valamint a kihirdetett rögtönbiráskodás megszűnése fölött az igazságügy-miniszter a belügyminiszterrel és a honvédelmi miniszterrel egyetértve határoz. Ugyanők jelölik ki azt a területet és azokat a bűntetteket, amelyekre a rögtönítélő eljárás hatályba lép.

A rögtönítélő eljárásra a gyorsított bűnvádi eljárásnak rögtönbiráskodási szabályai irányadók.

III. Záró rendelkezések.

6. §.

Ez a rendelet 1915. évi június hó 17. napján lép életbe

Ettől a naptól kezdve a m. kir. minisztérium által a gyorsított bűnvádi eljárás szabályainak életbeléptetése tárgyában 1914. évi július hó 27. napján 5.488/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelet,¹⁾ továbbá a m. kir. minisztérium által a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott egyes rendeletek hatályának kiterjesztése tárgyában 1914. évi augusztus hó 1. napján 5.735/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelet²⁾ 11. pontja, végül a m. kir. minisztérium által

¹⁾ Lásd a 486. o.

²⁾ Lásd a 65. o.

ugyane tárgyban 1914. évi augusztus hó 14. napján 6.082/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelet¹⁾ 3. pontja helyébe a jövőre nézve a jelen rendelet rendelkezései lépnek.

Budapesten, 1915. évi június hó 17-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

748.

A m. kir. igazságügyminiszter 1915. évi 9.550. I. M. E. számú rendelete,

a gyorsított bűnvádi eljárás módosított és kiegészített szabályainak megállapításáról.²⁾

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 LXIII. t.-c. 31. §-ában nyert felhatalmazás alapján a gyorsított bűnvádi eljárásnak *módosított és kiegészített* szabályait a következőkben állapítom meg

I. FEJEZET.

A gyorsított bűnvádi eljárás rendes szabályai.

I. Általános rendelkezések.

1. §.

Azokat a bűncselekményeket, amelyek a gyorsított bűnvádi eljárás alá tartoznak, úgyszintén azt a területet, amelyre ezeknek az eljárási szabályoknak hatályossága kiterjed, valamint e szabályok életbelépésének időpontját a m. kir. minisztériumnak az 1912 LXIII. t.-c. 12. §-ának 4. pontjában nyert felhatalmazás alapján *1915. évi június hó 17. napján 2.060/1915. M. E. szám alatt kibocsátott rendelete³⁾ határozza meg.*

A gyorsított bűnvádi eljárásnak csak annyiban van helye, amennyiben a terhelt vagy a cselekmény nem tartozik a katonai büntetőbíráskodás alá.

¹⁾ Lásd a 67. o.

²⁾ Azok a szövegrészek, amelyek tekintetében ez a rendelet a 12.002/1914. I. M. E. számú rendelethől (Lásd a 489. o.) eltér, *dült betűkkel* vannak szedve.

³⁾ Lásd az 1779. o.

2. §.

A gyorsított bűnvádi eljárásban a bűnvádi perrendtartásról szóló 1896 : XXXIII. t.-c. (Bp.) rendelkezéseit, *valamint az e törvényt módosító és kiegészítő törvények rendelkezéseit a jelen rendeletből folyó eltérésekkel kell alkalmazni.*

3. §.

Pótmagánvádnak a gyorsított bűnvádi eljárásban nincs helye.

A vádat a Bp. 41. §-a alá eső bűncselekmények miatt is a kir. ügyészség képviseli.

4. §.

Magánjogi igény kérdésében a bíróság a tárgyalást és az ítélethozást mellőzi, ha ez a bűnvádi eljárást késleltetné.

5. §.

Minden intézkedést a lehető legnagyobb sürgősséggel kell elrendelni és foganatosítani, tekintet nélkül a vasárnapra és ünnepnapokra és a nap szakára. *Ugyanez áll a határnapok megállapítása tekintetében is.*

A határidőkre a vasárnapot és a Gergely-naptár szerinti ünnepet be kell számítani akkor is, ha az a határidő utolsó napjára esik.

6. §.

A gyorsított bűnvádi eljárásra a cselekmény elkövetésének helye szerint illetékes bírósággal egyenlően illetékes az a bíróság, amelynek területén a terheltet kézrekerítették vagy fogva tartják, ha a gyorsított eljárásra az is fel van hatalmazva.

Ez a rendelkezés nem érinti azokat a jogszabályokat, amelyek a kir. ítélőtáblák székhelyén működő kir. törvényszékeknek, Budapesten a budapesti kir. büntetőtörvényszéknek kivételes hatáskörét állapítják meg.

Ha az illetékes bíróság előtt az eljárás megindítása vagy folytatása nehézségekbe ütköznék, az ügyben a gyorsított bűnvádi eljárásra hivatott az a bíróság válik illetékesé, amelyhez a kir. ügyészség fordul.

Az ügy áttételének más illetékes bírósághoz csak a kir. ügyészség indítványára van helye.

7. §.

Az ügyek egyesítésének és az egyesítés mellőzésének vagy megszüntetésének csak a kir. ügyészség indítványára és csak akkor van helye, ha az az eljárás gyors befejezését nem akadályozza.

Gyorsított bűnvádi eljárás alá tartozó ügy nem egyesíthető olyan ügygel, amely nem tartozik gyorsított eljárás alá.

Az egyesítést az a bíróság rendeli el, amelyiknél a kir. ügyészség erre irányuló indítványt terjeszt elő, feltéve, hogy e bíróság hatáskörét egyik ügy sem haladja meg.

8. §.

Ha a Bp. 55. §-ának megfelelő védő nem áll azonnal rendelkezésre, védőül ügyvédjelölt vagy más alkalmas jogtudó egyén is választható vagy kirendelhető azokban az esetekben, amelyekben a védőt hivatalból kell kirendelni. A védőt az ügyvédi kamara székhelyén is a törvényszék elnöke rendeli el.

A védő a vádirat benyújtásáig a terhelttel csak hatósági személy ellenőrzése mellett érintkezhetik, és az iratokat csak akkor tekintheti meg, ha ez az eljárás célját nem veszélyezteti.

A védő kérelmére a főtárgyalást a védelem előkészítése céljából nem lehet elhalasztani. A védő elmaradása vagy az, hogy védő nem volt kirendelhető, a Bp. 56. §. 1., 3. és 4. pontjának esetein kívül a főtárgyalás megtartását nem akadályozza.

2. Előkészítő eljárás.

9. §.

Vizsgálatnak nincs helye. A vizsgálatot a nyomozás pótolja.

A nyomozást a kir. ügyészség maga is teljesítheti. A nyomozásban a kir. ügyészséget ugyanazok a jogok illetik meg, mint a Bp. szerint a vizsgálóbíró a vizsgálat folyamán.

A rendőri hatóság, a Bp. 98. §-ának harmadik bekezdésében megjelölt intézkedéseket kivéve, bármely nyomozó cselekményt elrendelhet és foganatosíthat, de köteles erről a kir. ügyészséget késedelem nélkül, lehetőleg távirat vagy távbeszélő útján értesíteni.

A posta- vagy távirdahivatalban, továbbá a szállító- és fuvarozó intézeteknél lefoglalt levelek, táviratok és egyéb küldé-

mények átvételére a rendőrhatalóság vagy annak valamely tagja is feljogosítható.

A nyomozást a kir. ügyészség a határrendőrségre is bízhatja.

Egyes nyomozó cselekmények fogatosítása végett a katonai hatóságok is megkereshetők.

10. §.

A nyomozó eljárásban minden hosszadalmasságot kerülni kell.

Jegyzőkönyvet csak oly nyomozó cselekményekről kell szerkeszteni, amelyek a fő tárgyalásnál bizonyítékul fognak szolgálni és ott nem lesznek megismétlendők ; más esetekben elég, ha a kihallgatott egyén vallomásának lényeges tartalmáról a jegyzőkönyvvezető vagy a cselekményt fogatosító közeg maga rövid feljegyzéseket tesz és ezt aláírja.

A nyomozó cselekménynél csak akkor kell bírósági tanut alkalmazni, ha a kir. ügyészség szükségesnek találja.

Szakértői szemlénél és vélemény adásánál egy szakértő alkalmazása minden esetben elégséges, s a halottszemlénél és a boncolásnál szükség esetében a kezelőorvos is alkalmazható ily szakértőül, ha alkalmazása aggályosnak nem mutatkozik.

11. §.

Az előzetes letartóztatás tartamára a vizsgálati fogságra vonatkozó szabályok irányadók.

Az előzetes letartóztatás tartamának meghosszabbítása tárgyában a kir. ügyészség határoz.

Annak megengedése, hogy a terheltet előzetes letartóztatása alatt lakásán vagy a fogházon kívül eső más helyiségben őrizték, a kir. ügyészség hatáskörébe tartozik.

Az előzetes letartóztatás megszüntetése tárgyában a fő tárgyalás kitűzése a kir. ügyészség határoz.

A letartóztatott terhelt biztosíték ellenében szabadlábra nem helyezhető.

12. §.

A nyomozó hatóságnak intézkedése ellen, amennyiben a Bp. a perorvoslatot megengedi, huszonnégy óra alatt előterjesztésnek van helye az első fokon eljáró bírósághoz. Törvényszéki ügyekben az előterjesztés felől a törvényszék büntető tanácsa

határoz. *A bíróságnak ily előterjesztés folytán hozott határozata ellen. a 2. bekezdésben említett esetek kivételével, perorvoslatnak nincs helye.*

A bíróságnak oly határozata ellen, amely előterjesztés folytán a terheltnek szabadlábra helyezését rendeli el, vagy az előzetes letartóztatásban levő terheltnek a fogházon kívül eső helyiségben való őrzését engedi meg, a kir. ügyészség felfolyamodással élhet, amelynek felfüggesztő hatálya van.

13. §.

A kir. ügyészség, mihielyt a nyomozás adataiból a vádemelésre elegendő alapot talál, késedelem nélkül, lehető rövidséggel szerkesztett vádiratot terjeszt a bíróság elé, amelyben az ügy főtárgyalására határnap kitűzését is kéri.

A vádiratot a főtárgyalási tanács elnökénél kell benyújtani, aki a főtárgyalásra határnapot tűz, a vádiratot a terhelttel az idézéssel együtt közli és megteszi a főtárgyalás előkészítéséhez szükséges egyéb intézkedéseket.

A vádirat ellen kifogásnak nincs helye.

14. §.

A főtárgyalás határnapját akként kell kitűzni, hogy a vádiratnak a terhelttel közlése és a főtárgyalás határnapja közé legalább három napi időköz essék, kivéve, ha a terhelt ez időköz megrovidítésébe kifejezetten beleegyezik.

A vádlottnak új bizonyítékok megszerzése iránt indítványát legkésőbb a vádirat közlését követő *harmadik* napon kell megtennie.

A főtárgyalásra távirat vagy távbeszélő útján is lehet idézni.

3. Főtárgyalás.

15. §.

A bíróság elnöke a nyilvánosságot a Bp. 293. §-ában meghatározott eseteken kívül kizárja, ha a főtárgyalás nyilvánossága az állam biztonságát, vagy a katonai szolgálati érdekeket veszélyeztetné. Ha a nyilvánosság az állambiztonság veszélyeztetésének okából van kizárva, a főtárgyaláson a vádlott bizalmi férfiai sem lehetnek jelen.

16. §.

A főtárgyalás elhalasztásának vagy elnapolásának csak elkerülhetetlen szükség esetében és csak a lehető legrövidebb időre van helye. Ha bizonyítás kiegészítése szükséges, ezt a tárgyaló bíróság kiszállással vagy egyik tagjának kiküldésével is foganosithatja.

17. §.

Az ítéletet mindjárt meghozása után ki kell hirdetni.

Az ítéletnek tartalmaznia kell annak megemlítését is, hogy a bíróság a gyorsított bünvádi eljárás rendes szabályai szerint járt el.

4. Perorvoslatok.

18. §.

Az ítélet ellen egyfokú perorvoslatnak van helye, amennyiben a perorvoslatot a Bp. ki nem zárja.

Az 1915: XIX. t.-c. 16. §-ában felsorolt bűncselekmények eseteiben, amelyekben a főtárgyalást a kir. törvényszéknek öt tagból alakított tanácsa előtt kell megtartani, a kir. törvényszék ítélete ellen semmisségi panasznak van helye, amely felől a kir. Kúria határoz. A semmisségi panasz a Bp. 428. §-ának 1. bekezdésében említett okokon felül a büntetés súlyosítása és enyhítése végett is használható.

A perorvoslatot azonnal, az ítélet kézbesítése esetében pedig ettől számított három nap alatt kell bejelenteni, indokait pedig a határozat közlésétől számított három nap alatt lehet beadni; a Bp. 388. §-ának utolsó bekezdésében említett halasztásnak nincs helye.

Perorvoslat bejelentése esetében az elsőfokú bíróság az iratokat három nap letelte után haladék nélkül köteles a felsőbírósághoz felterjeszteni.

A kir. ügyészség által bejelentett perorvoslatnak a fogva lévő vádlott szabadlábra helyezésére halasztó hatálya van.

19. §.

A fellebbviteli tárgyalás a vádlottnak a Bp.-ban megkívánt jelenléte nélkül is megtartható, ha a vádlott nem volt megidézhető vagy előállítható. Ha azonban a vádat oly büntett miatt emelik, amelyre a törvény öt évig terjedhető szabadságvesztésbüntetésnél súlyosabb büntetést állapít meg, az alsóbíróság által felmentett

vádлотtat a fellebbviteli bíróság a vád tárgyaúl szolgáló cselekményért csakis a Bp. szabályainak megfelelő eljárással ítéłheti el.

Ha a bizonyítás kiegészítése szükséges, azt a fellebbviteli bíróság egyik tagjának kiküldésével is foganatosíthatja.

20. §.

A 18. §. 2. bekezdése alá eső ügyekben, ha a kir. Kúria úgy találja, hogy a kir. törvényszék ténymegállapítása az iratok tartalmával ellentétben áll, vagy helytelen ténybeli következtetéssel történt, és a tényállás az iratok alapján helyesen megállapítható, a kir. Kúria a ténymegállapítást helyesbíti és a Bp. 387. §-ában foglalt rendelkezések szem előtt tartásával a törvénynek megfelelő határozatot hoz.

Ha az iratok alapján a tényállás helyesen megállapítható nem volna, és csupán egyes ténybeli megállapítások helyességére nézve merült fel kétség, vagy csupán egyes bizonyítékoknak felvétele, illetőleg megszerzése vált szükségessé, a kir. Kúria az ítélet megsemmisítése nélkül a bizonyítás kiegészítését rendeli el, és a bizonyítás felvételére saját bíróját vagy annak a bíróságnak a bíróját küldi ki, amelynek területén a bizonyítás felvétele a legcélszerűbben megtörténhetik. Ilyenkor a bizonyítás felvételére nézve a Bp. 406. §-ában foglalt rendelkezéseket megfelelően kell alkalmazni.

Ha pedig az előbbi bekezdésben említett bizonyítás-kiegészítés nem mutatkozik célravezetőnek, a kir. Kúria az ítéletet megsemmisíti, új eljárást rendel el és ezt akár az eljárt, akár hasonló hatáskörű más kir. törvényszékre bizza.

E §. alapján a kir. Kúria csupán hivatalból intézkedhetik, a felek e tárgyban indítványt nem tehetnek.

A jelen §-ban foglalt rendelkezések az 1914 : XIII. t.-c. 35. §-ának 1. bekezdésében foglalt rendelkezések hatályát nem érintik.

5. Vegyes rendelkezések.

21. §.

Halálbüntetés megállapítása esetében az a bíróság, amelyik a jogerős ítéletet hozta, a Bp. 497. §-a 2. bekezdésének megfelelő eljárás után a bünygyi iratokat az esetleg beadott kegyelmi kérvénnyel, valamint a kir. ügyészségnek és a bíróságnak véleményével, a kegyelmezés kérdésében a királyhoz intézendő felterjesztés végett, közvetlenül az igazságügyminiszterhez küldi.

22. §.

A gyorsított bűnvádi eljárásnak az 1—5., 7—20. §-okban foglalt szabályait a nyomtatvány útján elkövetett bűncselekmény esetében is alkalmazni kell.

A gyorsított bűnvádi eljárási szabályok hatályosságának területén mindegyik kir. törvényszéknek van sajtóbíróági hatásköre, és mindegyik kir. ügyészségnek sajtóközvédelmi jogosultsága.

Az illetékességre a Bp. 562. §-a irányadó. E rendelet 6. §-ának 3. és 4. bekezdésében foglalt szabályok itt is állanak.

A nyomozás a felelős személy kipuhatolására szorítkozik.

A lefoglalás hatályát veszti, ha a kir. ügyészség a lefoglalástól számított nyolc nap alatt a nyomozást meg nem indítja.

A terhelt a vádirat benyújtása után a sajtójogi felelősséget más felelős személyre át nem háríthatja.

23. §.

A kir. járásbíróságok a gyorsított bűnvádi eljárás alá tartozó ügyekben is a Bp.-nak a járásbíróság előtti eljárás tekintetében irányadó szabályai szerint járnak el. Az 1—7. §-oknak, a 9. §. 2—5. bekezdéseinek, a 10—12. §-oknak és a 15—19. §-oknak szabályai azonban a kir. járásbíróságok előtti eljárásban is alkalmazandók.

24. §.

Ujrafelvételnek és a jogegység érdekében perorvoslatnak a gyorsított bűnvádi eljárásban hozott határozatok ellen is a Bp. szabályai szerint van helye.

II. FEJEZET.

A gyorsított bűnvádi eljárás rögtönbíráskodási szabályai.

1. A rögtönbíráskodás kihirdetése.

25. §.

A gyorsított bűnvádi eljárásnak a jelen fejezetben megállapított rögtönbíráskodási szabályai csak akkor nyernek alkalmazást, ha a rögtönbíráskodás kihirdetését az igazságügyminiszter, a minisztériumnak az 1912 LXIII. t.-c. 12. §-ának 4. pontja

alapján kiadott rendelete értelmében, a belügyminiszterrel és a honvédelmi miniszterrel egyetértve elrendelte. Ugyanez a rendelet jelöli ki azt a területet és azokat a büntetteket, amelyekre a rögtönítélő eljárás hatályba lép.

A Bp. szabályait ezekben az ügyekben csak annyiban kell alkalmazni, amennyiben az alábbi rendelkezésekből más nem következik.

26. §.

Ha a minisztériumnak az előbbi §-ban említett rendelete értelmében a rögtönbíráskodás kihirdetése el van rendelve, erről a rögtönítélő eljárás hatályosságának területén azonnal hirdetményt kell közzétenni.

A hirdetménynek tartalmaznia kell:

1. azoknak a büntetteknek megjelölését, amelyek miatt, és azt a területet, amelyre a rögtönbíráskodást elrendelték ;

2. azt a felhívást, hogy az ily büntettek elkövetésétől mindenki óvakodjék, és

3. azt a figyelmeztetést, hogy a polgári büntetőbíráskodás alá tartozó minden olyan egyén, aki a kihirdetés után a megjelölt területen ily bűncselekményt követ el, rögtönítélő eljárás alá kerül és halállal bünhődik.

A hirdetményt a kir. törvényszék elnöke bocsátja ki; ugyanő teszi meg a hirdetmény közzétételre végett szükséges intézkedéseket.

A hirdetményt a rögtönítélő eljárás hatályosságának területén levő mindegyik kir. bíróságnál ki kell függeszteni; továbbá kifüggesztés és a helyben szokásos kihirdetés végett közölni kell a rögtönítélő bíróság területén levő közigazgatási hatóságokkal (főszolgabíró, polgármester, rendőrkapitány) és a községi előjáróságokkal; ezenfelül a közzététel hírlapok útján is történhetik

27. §.

A kir. törvényszék elnöke azonnal kijelöli a rögtönítélő eljárásra hivatott tanács (rögtönítélő bíróság) tagjait.

A rögtönítélő bíróság az elnökön kívül négy tagból áll. Elnöke a kir. törvényszék elnöke vagy ennek helyettese; tagjait a kir. törvényszék ítélőbírái közül kell kijelölni. Ezenkívül a rögtönítélő eljárás hatályosságának területén levő mindegyik kir. bíróságnál ki kell függeszteni; továbbá kifüggesztés és a helyben szokásos kihirdetés végett közölni kell a rögtönítélő bíróság területén levő közigazgatási hatóságokkal (főszolgabíró, polgármester, rendőrkapitány) és a községi előjáróságokkal; ezenfelül a közzététel hírlapok útján is történhetik

tönítelő bírósághoz egy pótbíró és jegyzőkönyvvezetőt kell kirendelni.

Ha a rögtönítelő bíróság a kir. törvényszék tagjai sorából meg nem alakítható, a kir. törvényszék székhelyén vagy ehhez közel levő kir. járásbíróság ítélőbírái is kijelölhetők.

A rögtönítelő bíróság tagjául albirót nem szabad kijelölni.

28. §.

A kir. ügyészség vezetője azonnal kijelöli a kir. ügyészségnek egy vagy több tagját, aki a rögtönítelő bíróság mellett a közvádló tennivalóit ellátja és erről a törvényszék elnökét azonnal értesíti.

29. §.

A rögtönítelő eljárás kihirdetéséről s a rögtönítelő bíróság és a kir. ügyészség tagjainak kijelöléséről, az igazságügyminiszterhez haladéktalanul, ha lehet: táviratilag jelentést kell tenni.

2. A rögtönítelő eljárás megindítása.

30. §.

A terhelt csak akkor állítható a rögtönítelő bíróság elé, ha tetten érték, vagy ha bűnössége minden valószínűség szerint haladéktalanul be fog bizonyulni.

Nem állíthatók a rögtönítelő bíróság elé az elmebetegek, mulékony súlyos betegségben szenvedő egyének, valamint teherben levő nők felgyógyulásuk előtt.

Ha a terhelt ellen rendes bünvádi eljárást vagy az I. Fejezetben szabályozott gyorsított bünvádi eljárást rendeltek el, rögtönítelő eljárásnak ugyanazon cselekmény miatt többé nincs helye.

31. §.

A rögtönítelő bíróság eljárhat tekintet nélkül a terhelt ellen a rendes bíróság előtt folyó más bünvádi ügyekre.

A rögtönítelő bíróság a kir. törvényszék területén bármely helyen összeülhet azon a kerületen belül, amelyre a rögtönítelő eljárást kihirdették.

32. §.

Az eljárásra a cselekmény elkövetésének helye szerint illetékes rögtönítelő bírósággal egyenlően illetékes az a rögtönítelő bíróság, amelynek területén a terheltet kézrekerítették vagy fogva tartják.

Ha az illetékes rögtönítelő bíróság előtt az eljárás megindítása vagy folytatása nehézségekbe ütköznék, az ügyben az a rögtönítelő bíróság válik illetékessé, amelyhez a kir. ügyészség fordul.

Az ügy áttételének más illetékes bírósághoz csak a kir. ügyészség indítványára van helye.

33. §.

A rögtönítelő eljárás alá tartozó bűncselekménnyel terheltet letartóztatásba kell helyezni és haladéktalanul a kir. ügyészség elé kell állítani, aki a terheltnek a rögtönítelő bíróság összeülésiéig szükséges fogvatartása iránt intézkedik.

34. §.

Mihelyt a rögtönítelő eljárás megindítása szükségessé válik, erről a kir. ügyészség a rögtönítelő bíróság elnökét haladéktalanul értesíti, aki köteles mindjárt az értesítés beérkezése után a legnagyobb gyorsasággal intézkedni az iránt, hogy a rögtönítelő bíróság összeüljön. A kir. ügyészség továbbá gondoskodni köteles arról, hogy a rögtönítelő bíróság biztonsága és a halálbüntetés esetleges végrehajtása végett szükséges karhatalom rendelkezésre álljon, és hogy a rögtönbíráskodás megtartására kijelölt helyen a szükséges hivatalos felszerelés készenlétben, egy lelkész, egy orvos és esetleg a hóhér jelen legyen, és hogy ha halálbüntetés mondatnék ki, annak végrehajtását, amennyiben az elítélt kegyelmet nem kapott, semmi se akadályozza.

35. §.

Sem alakszerű nyomozó eljárásnak, sem vádirat benyújtásának nincs helye. Az egész eljárás elejétől végig az együttülő rögtönítelő bíróság előtt, és hacsak lehet: félbeszakítás nélkül folyik le.

A terheltet mindjárt a rögtönítelő bíróság összeülése után ez elé kell állítani.

A kir. ügyészség kötelessége a tárgyaláshoz szükséges bizonyítékokat előteremteni, főleg a sértettet, a tanukat és a szakértőket, ha szükséges, közvetlenül megidézni vagy elővezetésük iránt is intézkedni.

A rögtönbíráskodás bármely órában és a szabad ég alatt is megtartható.

Az egyes terheltek ellen az eljárás leghosszabb tartama, ideértve az ítélethozást, háromszor huszonnégy óra, s ezt a határidőt attól az időponttól kell számítani, amikor a terheltet a rögtönítélő bíróság elé állították. Ha ez a határidő be nem tartható, amennyiben az I. Fejezetben szabályozott gyorsított bűnvádi eljárásnak helye van, ez az eljárás, különben pedig a rendes bűnvádi eljárás indul meg.

3. Tárgyalás a rögtönítélő bíróság előtt.

36. §.

A rögtönítélő bíróság előtt a tárgyalást minden hosszadalmasság kerülésével a Bp. XVIII. fejezetében foglalt szabályok megfelelő alkalmazásával kell lefolytatni, amennyiben az alábbiakban nincs eltérés megállapítva.

A terhelt védőt választhat s e jogáról őt a kir. ügyésznek mindjárt a rögtönítélő eljárás elrendelése után, mindenesetre azonban a rögtönítélő bíróság elé állítása előtt fel kell világosítani. Ha a terhelt e jogával nem él, vagy ha a választott védőt a tárgyalásra azonnal meghívni lehetetlen, a bíróság hivatalból rendel védőt. Ha e célra a Bp. 55. §-ának megfelelő védő nem áll azonnal rendelkezésre, ügyvédjelölt és más alkalmas jogtudó egyén is kirendelhető.

37. §.

A tárgyalás azzal kezdődik, hogy a kir. ügyész a vádirat felolvasása helyett a terhelt ellen fennforgó tényeket előadja.

Az eljárás rendszerint annak a tettetnek bizonyítására szorítkozik, amely miatt a rögtönítélő eljárást megindították; az ügyész indítványára azonban kiterjeszthető más oly cselekményekre is, amelyek rögtönítélő eljárás alá tartoznak, ha ennek következtében a rögtönítélő eljárást meghiusító késedelemtől tartani nem kell. A terhelt egyéb bűncselekményét figyelmen kívül kell hagyni.

A tettestársak és a bűnrészesek kipuhatolását is szem előtt kell ugyan tartani, de emiatt a vádlott ellen az ítélet meghozását és végrehajtását elhalasztani nem szabad.

A bizonyító eljárás befejeztével a kir. ügyész annak eredményét kifejti és indítványát megteszi. Erre a vádlott és védője felel, és ha az ügyész még válaszol, az utolsó felszólalás joga mindig a vádlottat és védőjét illeti.

38. §.

Ezután az elnök a tárgyalást befejezettnek nyilvánítja és a vádlottat eltávolíttatja, mire a rögtönítelő bíróság zárt tanácskozás után határoz.

A rögtönítelő bíróság, ha a terheltet a rögtönítelő eljárás alá tartozó valamely büntettségben egyhangúlag bűnösnek nyilvánítja, ítéletében egyúttal halálbüntetést szab ki.

Oly vádlottra, aki a tett elkövetésekor huszadik életévét még be nem töltötte, halálbüntetés helyett tiz évtől tizenöt évig terjedhető fegyházbüntetést, ha pedig a vádlott a tett elkövetésekor életének tizenharmadik évét nem töltötte be, öt évtől tiz évig terjedhető fogházbüntetést kell kiszabni. Ezenkívül a rögtönítelő bíróság, ha a halálbüntetésnek egy vagy több, a büntetésre legméltóbb egyénen fogatosított végrehajtása a nyugalom és a rend helyreállítására szükséges elrettentő példát már megadta, fontos okokból a kevésbé bűnös részesekre halálbüntetés helyett életfogytig vagy tiztől tizenöt évig terjedhető fegyházbüntetést szabhat ki. A büntetés további enyhítése nincs megengedve.

Ha a rögtönítelő eljárás alá tartozó büntettekre nézve, a Bp. 326. §. 1—3. pontjában említett valamelyik feltétel forog fenn, a rögtönítelő bíróság a vádlottat ítéletével felmenti.

39. §.

Az ítéletet rövid indokolással együtt azonnal írásba kell foglalni.

4. Végrehajtás.

40. §.

A rögtönítelő bíróság határozatai ellen perorvoslatnak — az újrafelvétel és a jogegység érdekében használható perorvoslatot

ide nem értve — nincs helye, és az az ellen bárki által benyújtott kegyelmi kérvénynek nincs felfüggesztő hatálya.

Ha a vádlottat halálra ítélték, a rögtönítelő bíróság a Bp. 497. §-ának megfelelő eljárás után azonnal határoz abban a kérdésben, hogy az elítéltet kegyelemre ajánlja-e vagy sem.

Ha a bíróság az elítéltet kegyelemre ajánlandónak nem találta, az ítélet kihirdetése után az elítélt mellé, amennyiben lehetséges, lelkészt ad, és a halálra előkészülés végett adott megfelelő határidő letelte után, rendszerint két órán belül, a halálbüntetést rajta végrehajtják.

Ha a rögtönítelő bíróság a halálra ítéltet kegyelemre ajánlandónak találta, a bűnügyi iratokat az esetleg beadott kegyelmi kérvénnyel, valamint a kir. ügyészségnek és a bíróságnak véleményével együtt azonnal az igazságügyminiszterhez terjeszti fel. Ha a halálra ítélt kegyelmet nem kapott, ennek kihirdetése után a halálbüntetést az előbbi bekezdésnek megfelelően kell végrehajtani.

41. §.

A rögtönítelő bíróság által kiszabott szabadságvesztés-büntetés végrehajtását az ítélet kihirdetése után azonnal meg kell kezdeni.

Felmentő ítélet hozása esetében annak kihirdetése után a vádlottat, ha a további letartóztatását törvényes ok szükségessé nem teszi, azonnal szabadlábra kell helyezni.

5. Vegyes rendelkezések.

42. §.

A rögtönítelő eljárásban hozott minden ítéletet jogerőre emelkedése, illetőleg a 40. §. utolsó bekezdése esetében az iratok visszaérkezése után a tárgyalási iratokkal együtt legkésőbb tizennégy nap alatt a kir. főügyészhez kell küldeni, aki az iratok átvizsgálása és a metán szükséges intézkedések elrendelése után az igazságügyminiszternek jelentést tesz.

Ujrafelvételnek és a jogegység érdekében perorvoslatnak a Bp. szabályai szerint van helye.

43. §.

Ha a rögtönítélő bíróság az ügyet rögtönbíróági eljárás alá tartozónak nem találja, vagy ha büntető ítélet csak abból az okból nem hozható, mert egyhangú határozat nem jött létre, vagy ha a terhelt ellen súlyos gyanúokok forognak ugyan fenn arra nézve, hogy a terhére rótt bűncselekményt elkövette, de bűnösségének bizonyítása a törvényes határidőn belül lehetetlen, vagy ha a tárgyalás alatt derül ki, hogy a terhelt a 30. §. 2. bekezdésében megjelölt valamely állapotban van, végül ha a törvényes határidőn belül ítéletet hozni egyáltalán nem lehet, a rögtönítélő bíróság úgy határoz, hogy további rögtönítélő eljárásnak nincs helye.

A rögtönítélő bíróság végzését a vádlottal és a kir. ügyész-séggel közli, és az ügyet, amennyiben az I. Fejezetben szabályozott gyorsított bűnvádi eljárásnak helye van, az erre hivatott bírósághoz, különben pedig a rendes bírósághoz teszi át; egyúttal arról is határoz, vajjon a terhelt továbbra is fogva maradjon-e vagy sem.

44. §.

A rögtönítélő bíróság előtt tartott tárgyalásról jegyzőkönyvet kell szerkeszteni, de tartalmát a tárgyalásnak csakis a lényegére kell szorítani. A jegyzőkönyvet az elnök és a jegyzőkönyvvezető írja alá.

45. §.

A rögtönbíráskodás megszüntetése iránt az igazságügyminiszter intézkedik a belügyminiszterrel és a honvédelmi miniszterrel egyetértve. A rögtönbíráskodás megszüntetését ugyanoly módon ki kell hirdetni, mint elrendelését.

A függőben levő bűnvádi ügyekben, ideértve azokat is, amelyekben már halálos ítéletet hoztak, de azt még végre nem hajtották, a rögtönbíráskodás megszüntetését a terhelt tudtára kell adni, az ügyet, amennyiben az I. Fejezetben szabályozott gyorsított bűnvádi eljárásnak helye van, az erre hivatott bírósághoz, különben pedig a rendes bírósághoz kell áttenni. Az a bíróság, amelyhez az ügyet áttették, úgy jár el, mintha a rögtönítélő eljárás meg sem lett volna indítva.

A kiszabott szabadságvesztésbüntetés végrehajtását a rögtönbíráskodás megszüntetése nem érinti.

III. FEJEZET.

Záró rendelkezések.

46. §

Ez a rendelet 1915. évi június hó 17. napján lép életbe.

Ettől a naptól kezdve a gyorsított bűnvádi eljárás szabályainak megállapítása tárgyában 1914. évi július hó 27. napján 12.002/1914. I. M. E. szám alatt kiadott rendelet helyébe a jövőre nézve a jelen rendelet rendelkezései lépnek.

A jelen rendelet 18. §-ának 2. bekezdésében, úgyszintén 20. §-ában foglalt rendelkezések nem nyernek alkalmazást azokban az ügyekben, amelyekben a jelen rendelet életbelépésének napja előtt a főtárgyalás már megkezdődött.

Budapesten, 1915. évi június hó 17-én.

Dr. Balogh Jenő s. k.

**5/b. A hadviselés érdekei ellen elkövetett
bűncselekmények.**

749.

**A m. kir. igazságügyiminiszter 1915. évi 11.412.
I. M. E. számú rendelete,**

*a közszállításokból való kizárást megállapító jogerős bírói ítéleteknek
a kereskedelemügyi miniszterrel közléséről.*

A hadviselés érdekei ellen elkövetett bűncselekmények, különösen a hadi szállítások körül elkövetett visszaélések megtorlásáról szóló 1915 : XIX. t.-c. 13. §-a értelmében a törvény 3. §-a szerint büntetendő bűntettek eseteiben a bíróság az 1907 : III. t.-c. 15. §-ában említett kizárást is elrendelheti.

Felhívom a kir. törvényszékeket, hogy azokat a jogerős bírói ítéleteket, amelyek az idézett §. alapján kizárást állapítanak meg, a kereskedelemügyi miniszter ural mindenkor sürgősen közöljék.

Budapesten, 1915. évi július hó 22-én.

Dr. Balogh Jenő s. k.

m. kir. igazságügyiminiszter.

7. Magánjogi természetű rendelkezések.

750.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.807. M. E. számú rendelete,

a magánjogi kötelezettségek teljesítésére engedett halasztás (moratórium) fokozatos megszüntetéséről.

Moratóriumfeloldó rendelet.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az ugyan ezen törvénycikket és az 1912: LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914: L. t.-c. 14. §-ában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

I. A halasztás alá eső pénztartozások törlesztése.

1. §.

Az 1915. évi július hó 31. napjáig bezárólag lejárt pénztartozások, amelyek 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltón, kereskedelmi utalványon, közraktári jegyen, csekken vagy általában oly kereskedelmi ügyleten vagy más magánjogi címen alapulnak, amely 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt keletkezett — amennyiben a tartozás az 1915. évi március hó 24. napján 1.040/1915. M. E. szám alatt¹⁾ kiadott hatodik moratóriumi rendelet értelmében 1915. évi július hó 31. napján még halasztás alá esett, — a jelen rendeletben meghatározott módok szerint törlesztendőek.

Az 1915. évi július hó 31. napja után lejáró pénztartozások teljesítése, tekintet nélkül keletkezésük idejére, lejáratukkor teljes összegükben követelhető, amennyiben a jelen rendelet kivételt nem tesz.

Amennyiben a pénztartozás a jelen rendelet értelmében halasztás alá esik és a tartozás után kikötés alapján vagy törvénnyel fogva kamat jár, a kamatot a hátralék után a halasztás idejére is lehet számítani. Nem kamatozó tartozás után törvényes kamat számítható.

¹⁾ Lásd az 1288. old.

1. Törlesztéses és kötvénykibocsátás alapjául szolgáló kölcsönök.

2. §.

M. Törlesztéses záloglevélkölcsönöknek, valamint gyámi pénzek elhelyezésére alkalmas, vagy óvadékképessé nyilvánított egyéb kötvények kibocsátására alapul szolgáló követeléseknek 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt esedékessé vált kamatai és tőketörlesztő részletei, amelyek a hatodik moratóriumi rendelet 4. §-ának I. 3. pontja értelmében 1915. évi július hó 31. napján még halasztás alá estek, négy egyenlő részletben törlesztendő, és pedig az 1915. évi november, az 1916. évi május és november, valamint az 1917. évi május havában, a lejárat napjának megfelelő napon, és ha ez a nap az illető hónapban hiányzik, a hónap utolsó napján.

Az első bekezdés értelmében törlesztendő az ott említett követeléseknek oly kamatai és tőketörlesztő részletei is, amelyek 1914. évi augusztus hó 1. napján vagy az után 1915. évi július hó 31. napjáig bezárólag váltak esedékesekké, amennyiben oly adósról van szó, aki a tartozásért a jelzálogadósokon kívül felelős.

L. Az első bekezdés szabálya az ingatlanon jelzálogjoggal biztosított másnemű törlesztéses kölcsönnek 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt esedékessé vált kamataira és 1915. évi július hó 31. napjáig bezárólag esedékessé vált tőketörlesztő részleteire is kiterjed, amennyiben a hatodik moratóriumi rendelet 4. §-ának I. 10. pontja értelmében 1915. évi július hó 31. napján még halasztás alá estek.

Ha az adós az első vagy a harmadik bekezdésben említett tartozásoknak akár folyó kamatai és tőketörlesztő részletei, akár az ugyanott említett hátralékok tekintetében a hitelező oly felhívásának vételétől számított tizenöt nap alatt, amely felhívás az adóst a nemteljesítésnek erre a következményére kifejezetten figyelmezteti, fizetési kötelezettségének bármely részben nem tesz eleget, a hitelező az összes korábban lejárt kamatok és tőketörlesztő részletek megfizetését is követelheti; ebben az esetben annak a bizonyítására, hogy a hitelező az adóst a fizetésre felhívta, elegendő, ha a hitelező postai igazolvánnyal bizonyítja, hogy az adós részére ajánlott levelet adott fel; az adóst terheli annak a bizonyítása, hogy a levél nem fizetési felhívást tartalmazott, vagy hogy a fizetésre megszabott határidő még nem telt el.

Törlesztéses kölcsönnek a jelen rendelet alkalmazásában azt

kell tekinteni, amelynél a tőke lefizetése előre megállapított törlesztési terv szerint legalább tizenöt évre van elosztva.

3. §.

Az olyan adós, aki a 2. §-ban említett törlesztéses kölcsönért a jelzálogadósan kívül felelős, a tartozás teljesítését mind a folyó, mind a hátralékos kamatok és tőketörlesztő részletek tekintetében megtagadhatja, amíg a jelzálogadós katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénekkel egy tekintet alá esik, és e miatt ellene a követelést bírói úton érvényesíteni nem lehet.

4. §.

Bérbeadott ingatlan tulajdonosa megtagadhatja az ingatlanon jelzálogjoggal biztosított törlesztéses kölcsön kamatainak és tőketörlesztő részleteinek kielégítését annyiban, amennyiben bebizonyítja, hogy a tartozást — rendelkezésére álló egyéb vagyon hiányában — azért nem egyenlítheti ki, mert a hátralékos tartozásnak megfelelő összeget az ő bérlői az őket a jelen rendelet értelmében megillető halasztás következtében nem fizették meg.

Bérbeadott házon jelzálogjoggal biztosított törlesztéses kölcsönnek folyó kamatait és tőketörlesztő részleteit az adós mindaddig, amíg a 25. §. hatálya fennáll, egyenlő havi részletekre felosztva fizetheti kamatostul, de kötbér nélkül.

2. Biztosítások.

5. §.

A biztosítási ügyletekből eredő tartozások hátralékát, amely a hatodik moratóriumi rendelet 4. §-ának I. 7. pontja értelmében 1915. évi július hó 31. napján még halasztás alá esett — amennyiben a 6. §. kivételt nem tesz — a következő időpontokban kell törleszteni:

az 1915. év március havának végéig lejárt tartozások hátralékát 1915. évi szeptember hó 30. napján;

az 1915. év április havában lejárt tartozások hátralékát 1915. évi október hó 31. napján;

az 1915. év május havában lejárt tartozások hátralékát 1915. évi november hó 30. napján;

az 1915. év június és július havában lejárt tartozások hátralékát 1915. évi december hó 31. napján.

6. §.

Biztosítási díjak, akár a jelen rendelet életbelépte előtt jártak le, akár az után járnak le, egészen halasztás alá esnek, ha akkor, amikor fizetendők volnának, a biztosított katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esik.

Az előbbi bekezdés értelmében halasztás alá eső tartozásokat a halasztás alapjául szolgáló körülmény megszűnése után három hónaponként négy részletben kell törleszteni. Az első részlet attól a naptól számított három hónap elteltével kell megfizetni, amelyen a kötelezettre nézve a katonai szolgálat vagy az ezzel egy tekintet alá eső helyzet megszűnt.

7. §.

Annak a biztosítási díjnak a megfizetését, amely a moratóriumi rendeletek szerint egészen vagy részben moratórium alá esett, vagy a jelen rendelet szerint halasztás alá esik (6. §.), a biztosított (a szerződő fél) a halasztás idejének eltelte után nem tagadhatja meg arra való hivatkozással, hogy a biztosítás a díj nemfizetése következtében megszűnt; kivéve, ha a biztosított (a szerződő fél) a biztosítási díj lejáratának napját, vagy a biztosítótól engedett avagy a törvényes halasztás (1875 : XXXVII. t.-c. 505. §. 3. pontja) leteltét követő tizenöt napon belül a biztosítóval írásban közölte, hogy a biztosítást megszüntetni kívánja. Ennek bizonyítására elegendő, ha a biztosított (a szerződő fél) postai igazolvánnyal bizonyítja, hogy e határidőn belül a biztosító címére ajánlott levelet adott postára; a biztosítót terhelő annak bizonyítása, hogy a levél nem tartalmazott a biztosítást megszüntető nyilatkozatot.

Abból az okból, hogy a biztosított (a szerződő fél) a jelen rendelet értelmében törlesztendő biztosítási díjat az 5. és a 6. §-ban meghatározott határidőben nem fizette meg, a biztosító a szerződést meg nem szüntetheti. Az ilyen díjra az 1875 : XXXVII. t.-c. 487., 506. és 514. §-aiban meghatározott megrövidített elévülés nem terjed ki, hanem a díj járulékaival együtt a rendes magánjogi elévülés alá esik.

3. *Bértartozások.*

8. §.

Lakás vagy egyéb helyiség bérletére nézve kötött szerződésből eredő bértartozás, akár a jelen rendelet életbelépte előtt

járt le, akár az után jár le, egészen halasztás alá esik, ha a kötelezett fél katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénekkel egy tekintet alá esik.

Nem esik azonban e halasztás alá a katonai szolgálatot teljesítő vagy ezzel egy tekintet alá eső egyén lakbértartozása, ha a kötelezett szolgálati vagy alkalmazási viszonyból folyó rendes járandóságaiban, vagy legalább lakpénzben, vagy lakbér céljára nyújtott közsegélyben részesül. Ha a kötelezett fél csupán lakpénzben, vagy lakbér céljára nyújtott közsegélyben részesül, a bértartozás csak az élvezett lakpénznek vagy közsegélynek megfelelő mértékben fizetendő. A lakásnak vagy egyes részeinek albérlésbe adása esetében a bérösszeg az albérlőtől járó bér erejéig szintén ki van véve a halasztás alól. Nem esik továbbá halasztás alá az üzleti vagy üzemi helyiségek bére, ha az üzlet vagy üzem a tulajdonos hadbavonulása ellenére is tovább folyik.

Az előbbi bekezdések értelmében halasztás alá eső tartozások törlesztése a 6. §. második bekezdése értelmében történik.

4. Megbízások és hasonló munkaszerződések.

9. §.

A megbízásból és hasonló más személyes munkateljesítmények iránt kötött szerződésekből eredő tartozások hátraléka, amely a hatodik moratóriumi rendelet 4. §-ának I. 12. pontja értelmében 1915. július hó 31. napján még halasztás alá esett, kéthavonként huszonöt százalékos részletekben törlesztendő. A fizetési határidőt attól a naptól kell számítani, amelyen a hatodik moratóriumi rendelet értelmében a tartozásra legutóbb kellett részletfizetést teljesíteni. A részleteket az 1914. évi augusztus hó 1. napján hátralékban maradt és az ezen naptól 1915. évi július hó 31. napjáig bezárólag lejárt valamennyi tartozás teljes összege után kell számítani.

Az ügyvéd a felével szemben bíróilag megállapított díj- és költségkövetelését az érvényesített követelésre befolyt összeg erejéig teljes összegében érvényesítheti.

5. Ingó dolgok vételára és ipari munkateljesítmények ellenértéke.

10. §.

Az ingó dolgok vételára és ipari munkateljesítmények ellenértéke címén fennálló tartozások hátralékát, amely a hatodik moratóriumi rendelet 4. §-ának I. 13. pontja értelmében 1915.

évi július hó 31. napján még halasztás alá esett, a következő részletekben kell törleszteni:

a) az 1915. évi március hó végéig lejárt tartozásokat kéthavonként tiz százalékos részletekben;

b) az 1915. év április, május, június és július hónapjaiban lejárt tartozások hátralékát havonként tiz százalékos részletekben; ha azonban ily módon — a hatodik moratóriumi rendelet értelmében fizetendő részletek hozzászámításával — már öt részlet vált esedékessé, a további részletek már csak kéthónaponként fizetendők.

A részleteket mindig a tartozás eredeti összege után, és ha a tartozás a szerződés értelmében részletekben fizetendő, külön mindegyik részlet után kell számítani. Az első részletet az 1915. év szeptember havának azon a napján kell megfizetni, amely számánál fogva a korábbi részletekre nézve megállapított fizetési napnak megfelel, és ha ez a nap szeptember havában hiányzik, szeptember hó 30. napján.

Az előbbi bekezdések szabályait megfelelően kell alkalmazni a hatodik moratóriumi rendelet 10. §-ának második bekezdésében említett tartozásokra is.

Vételi bizomány esetében a bizományos az általa fizetett vételár megtérítését ugyancsak az első bekezdés értelmében követelheti megbízójától.

A munkavállalót alvállalkozójával szemben terhelő tartozások az első bekezdés szerint törlesztendő részleteken felül is fizetendők abban az arányban, amelyben a munkavállaló a teljesített munkáért az ellenértéket kézhez kapta.

6. Elálláson és szerződésszegésen alapuló tartozások.

11. §.

Oly szerződés alapján, amely 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt volt teljesítendő, az elállás jogának gyakorlásából, avagy a szerződés nemteljesítéséből, vagy nem kellő teljesítéséből eredő pénztartozások hátralékát — amennyiben a hátralék a hatodik moratóriumi rendelet 4. §-ának I. 16. pontja értelmében 1915. évi július hó 31. napján még halasztás alá esett — három egyenlő részletben kell törleszteni az 1915. év szeptember és november, valamint az 1916. év január havának azon a napján, amely az első részlet fizetésére a hatodik moratóriumi rendeletben megszabott napnak megfelel.

Ha az adós az előbbi bekezdésben meghatározott valamely részletet a hitelező felhívásának vételétől számított tizenöt nap alatt meg nem fizet, az egész hátralék egyszerre válik esedékessé.

7. Családjogi és öröklési jogi címen, valamint társaságon és közösségen alapuló tartozások.

12. §.

Családjogi és öröklési jogi címen alapuló, valamint a társasági viszonyból vagy a vagyonszövetség megszűntetéséből eredő pénztartozások hátralékát — amely a hatodik moratóriumi rendelet 4. §-ának I. 18. pontja értelmében 1915. év július hó 31. napján még halasztás alá esett — három egyenlő részletben kell törleszteni az 1915. év október, valamint az 1916. év március és október havának azon a napján, amely az első részlet fizetésére a hatodik moratóriumi rendeletben megszabott napnak megfelelő.

8. Váltón és más forgatható értékpapíron alapuló tartozások.

13. §.

A hatodik moratóriumi rendelet szerint részben vagy egészen halasztás alá eső váltón, kereskedelmi utalványon, közraktári jegyen és csekken alapuló tartozások hátralékát — amely a hatodik moratóriumi rendelet 4. §-ának II. pontja értelmében 1915. évi július hó 31. napján még halasztás alá esett — amennyiben a 19. §. kivételt nem tesz, két egyenlő részletben kell törleszteni, és pedig a látra szóló, vagy az 1914. évi november hó 1. napja előtt lejárt papírok után az 1915. évi október és az 1916. év október havában, a halasztás alá eső többi papír után az 1915. év november és az 1916. év november havában, minden esetben az illető hónapnak azon a napján, amely számánál fogva a lejárat napjának megfelelő, és ha ez a nap az illető hónapban hiányzik, a hónap utolsó napján.

Az első bekezdés rendelkezései nem terjednek ki azokra a kötelezettekre, akiknek állandó üzleti telepe, üzeme vagy gazdasága, ilyenek hiányában pedig lakóhelye (székhelye) kizárólag Bereg, Máramaros, Sáros, Szatmár, Szerém, Ugocsa, Ung vagy Zemplén vármegye, vagy Szatmárnémeti törvényhatósági joggal felruházott város vagy Zemun város területén van. Azt, hogy az ilyen kötelezettek az első bekezdésben említett tartozásokat

mikor és milyen részletekben kötelesek megfizetni, a pénzügyminiszter külön rendelettel állapítja meg; ez a rendelet a fizetési kötelezettség mértékét az egyes vármegyéken belül vidékenként különbözőképen is megszabhatja.

Azzal szemben, aki az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltón oly tartozás okából vállalt váltói kötelezettséget, amely a jelen rendelet értelmében törlesztendő, a váltóbirtokos, akinek javára az említett köztörvényi tartozás fennáll, a váltón alapuló követelést az előbbi bekezdésekben meghatározottnál nagyobb mértékben is érvényesítheti, amennyiben az említett köztörvényi tartozásból a jelen rendelet szerint már nagyobb részlet vált esedékessé. Ezek a szabályok a kereskedelmi utalványra, a közraktári jegyre és a csekkre megfelelően szintén kiterjednek.

9. *Betétek.*

14. §.

Betéti üzlettel foglalkozó intézeteknél és más ily cégeknél 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt folyószámlára elhelyezett betétekről a folyószámla tulajdonosa — a kikötött felmondási idők épségben tartása mellett — összegre való tekintet nélkül rendelkezhetik.

Betéti üzlettel foglalkozó intézeteknél és más ily cégeknél 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt betéti könyvre elhelyezett betétekről, ideértve az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt lejárt kamatokat is, a betevő — a kikötött felmondási idők épségben tartása mellett — a minisztérium további rendelkezéséig csak az alább következő korlátok között rendelkezhetik.

Ha a betéti könyvre elhelyezett betét 1914. évi augusztus hó 1. napján kétezer koronát meg nem haladt, a betevő az 1914. évi augusztus hó 1. napja óta folyó egész időre kétszáz koronának, ha pedig kétezer koronát meghaladt, havonként kétszáz koronának kifizetését követelheti; az utóbbi esetben azonban a halasztás egész ideje alatt az 1914. évi augusztus hó 1. napján fennállott betétből legfeljebb tíz százaléknak kifizetését lehet követelni.

A második bekezdésben említett, betéti könyvre elhelyezett betétekből a betevő az őt terhelő adók vagy más köztartozások kiegyenlítéséül, vagy — a pénzügyminiszter által megállapítható módzatok szerint és korlátok között — az állam kölcsöneire történő befizetések céljából bármilyen összeget a beszédésükre vagy átvételükre hivatott pénztárhoz utalhat át.

A betéti könyvre elhelyezett betét kifizetését a betevő összegre való tekintet nélkül követelheti, amennyiben hitelt érdemlően kimutatja, hogy valamely halasztás alá esett tartozását, amelyre moratóriumi rendeletek vagy a jelen rendelet értelmében fizetést kell teljesítenie, a betétével való rendelkezés hiányában saját vagy vele szemben eltartásra jogosult hozzátartozói megélhetésének, vagy gazdasági vállalata vagy üzeme folytathatásának veszélyeztetése nélkül — teljesíteni nem képes, és az e végből szükséges összeget a hitelező javára utalja át. A betevőnek ki kell mutatnia azt is, hogy a betéttel való rendelkezés joga ő már 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt megillette, vagy hogy e jogot azóta öröklés útján szerezte meg.

A betevő az előbbi két bekezdésben meghatározott jogáva csak úgy élhet, ha a szükségelt összeget — amennyiben hosszabb felmondási idő kikötve nincs — legalább nyolc nappal előbbi írásban bejelenti.

Hitelszövetkezeteknél a jelen §. szerint követelhető összeg a betéti könyvre elhelyezett betét felét egyik esetben sem haladhatja meg.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napján fennállott betétből e napot vagy később kifizetett összegek a harmadik bekezdés alapján utóbb követelt összegekbe beszámíthatók.

Ha a betéti üzlettel foglalkozó intézet vagy más ily cég a betétre nézve 1914. évi július hó 31. napján fennállott kamatlábat akár a jelen rendelet életbelépése előtt, akár azután egyoldalúan leszállította, a teljes betét kifizetését nem tagadhatja meg, hacsak a kamatlábat a jövőre nézve az 1914. évi július hó 31. napján fennállott kamatláb magasságára nem emeli. Amennyiben az intézet vagy cég a betét kifizetésére a felmondási időt igénybe veszi, erre az időre sem fizethet kisebb kamatot, mint amilyenre 1914. évi július hó 31. napján volt kötelezve.

A betétekről való rendelkezésnek a jelen rendeletben foglalt korlátozásait a minisztériumnak külön rendelete fogja a szükséghez képest feloldani.

15. §.

A betéti üzlettel foglalkozó intézet vagy más ily cég a 14. §-ra hivatkozással nem tagadhatja meg a betevő olyan rendelkezésének a foganatosítását, amelynél fogva betéteiből valamely összeg ugyanazon intézetnél vagy cégnél az átutalásra vonatkozó záradékkal ellátott más betéti könyvre vitessék át. Az így más személy javára átutalt összeg felett ez a személy a rendelkezés

korlátozások feloldásáig csak a közte és a betevő között létrejött és az intézettel vagy céggel kötött megállapodás korlátain belül és csak annyiban rendelkezhetik, amennyiben arról a betevő átutalás nélkül rendelkezhetett volna; a betevő ebben az esetben megmaradó betéte felett a megfelelő összeg erejéig nem rendelkezhetik. A betevő a saját betéti könyvére átutalt összeg kifizetését szintén csak ugyanabban a mértékben követelheti, amelyben ezt az átutalás nélkül követelhette volna.

16. §.

Közalapoknak betéti könyvre elhelyezett betétei a felmerült szükséghez képest, amelyet a felügyeletre hivatott kormányhatóság állapít meg, a kikötött felmondási idő épségben tartása, de legalább nyolc nappal előbb történt írásbeli bejelentés mellett, korlátlanul kifizetendők. A szükséglet mértékét a rendezett tanácsú városok, a nagy- és kisközségek alapjaira vonatkozólag ötezer koronát meghaladó összegek tekintetében a belügyminiszter, ötezer koronát meg nem haladó összegek tekintetében a vármegye alispánja állapítja meg.

Ugyanez áll a munkásbiztosító pénztáraknak és a bányatársuladának betéteire nézve. A munkásbiztosító pénztárak tekintetében a szükséglet mértékét az állami munkásbiztosítási hivatal állapítja meg.

Városok és községek, valamint a gyámpénztárak betéti könyvre elhelyezett betéteikről folyó szükségleteik fedezése végett — a kikötött felmondási idő épségben tartása, de legalább nyolc nappal előbb történt írásbeli bejelentés mellett — a 14. és a 15. §-ban megszabott korlátokra való tekintet nélkül rendelkezhetnek. A folyó szükséglet mértékét Budapest székesfővárosra nézve húszezer koronát meghaladó összegek tekintetében a belügyminiszter, húszezer koronát meg nem haladó összegek tekintetében a tanács, a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsú városokra nézve a belügyminiszter, a nagy- és kisközségekre nézve ötezer koronát meghaladó összegek tekintetében a belügyminiszter, ötezer koronát meg nem haladó összegek tekintetében a vármegye alispánja állapítja meg. A gyámpénztárakra nézve a folyó szükséglet megállapítására az árvaszék van hivatva.

A gyámpénztárban kezelt és a gyámsági vagy gondnoksági viszony megszűnése következtében esedékessé vált készpénzt csak kivételesen és csak olyan mértékben szabad kifizetni,

amely mértékben azt a belügyminiszter esetről-esetre megállapítja.

A vízrendező társulatok az általuk az 1885:XXIII. t.-c. 148. §-a értelmében alakított és valamely pénzintézetnél betéti könyvre elhelyezett árvédelmi tartalékalapokról a felmerült szükséghez képest, amelyet a felügyeletre hivatott kormányhatóság állapít meg, a 14. és a 15. §-ban foglalt korlátokra tekintet nélkül rendelkezhetnek.

10. Egyéb tőketartozások.

17. §.

A 2—16. §-okban és a 19. §-ban nem említett minden olyan tartozás, amely a hatodik moratóriumi rendelet értelmében 1915. évi július hó 31. napján halasztás alá esett, az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt lejárt kamattal együtt három részletben törlesztendő olyképen, hogy a tartozásnak huszonöt-huszonöt százaléka az 1915. év október és az 1916. év március havában fizetendő, a maradék pedig az 1916. év október havában, minden esetben a hónapnak azon a napján, amely számánál fogva a tartozás lejáratának napjának felel meg, és ha ez a nap az illető hónapban hiányzik, vagy határozott lejárat nap megállapítva nem volt, a hónap utolsó napján.

Azt, hogy az ingatlanok árverési vételárának halasztás alá eső hátraléka milyen módozatok szerint törlesztendő, az igazságügyminiszternek a 40. §. alapján kibocsátandó rendelete állapítja meg.

18. §.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött szerződésekből ingatlanok, vállalatok vagy üzletek vételára címén keletkezett, 1915. évi július hó 31. napja után december hó 31. napjáig bezárólag lejáró pénztartozások, illetőleg ily tartozásoknak az említett idő alatt lejárt részletei két egyenlő részletben törleszthetők. Az első részletet az 1915. év augusztus és szeptember havában lejáró tartozások után a lejáratot követő két hónap elteltével, az 1915. év október, november és december havában lejáró tartozások után a lejárat napján, a második részletet pedig mindegyik esetben az első részletre megszabott fizetési napot követő négy hónap múlva kell megfizetni.

A hatodik moratóriumi rendelet 12—16. §-aiban foglalt ren-

delkezéseket az előbbi bekezdésben említett tartozások tekintetében megfelelően alkalmazni kell.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött másnemű szerződésből eredő és 1915. évi július hó 31. napja után december hó 31. napjáig bezárólag lejáró pénztartozások tekintetében, amelyeknek biztosítására értékpapírok vannak zálogul lekötve, az első bekezdés szabálya a zálogtárgyból való kielégítésre megfelelően szintén kiterjed.

19. §.

Helyi érdekű vasút építési és üzletberendezési költségeinek fedezése céljából 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt vállalt tőketartozások, amelyeknek biztosítására az illető helyi érdekű vasút címletei vannak zálogul lekötve, tekintet nélkül lejáratukra, egészen halasztás alá esnek. Ugyanez áll az ilyen tartozás okából vállalt váltókötelezettségre nézve is, a szerződő felek egymásközti viszonyában, tekintet nélkül a váltó kiállításának idejére. Ez a szabály nem érinti az adósnak a váltó időközönkénti megújítására és a kamatok fizetésére vonatkozó kötelezettségét.

Az első bekezdésben említett tartozást csak a háború befejezését (1912: LXIII. t.-c. 13. §.) követő hat hónapra lehet felmondani. Ha a tartozás a háború befejezése előtt felmondás nélkül járt le, a tartozást csak a háború befejezését követő hat hónap eltelével kell megfizetni.

Az előbbi bekezdésekben meghatározott kedvezményeket az adós elveszti, ha a tartozás kamatait a szerződésnek megfelelően a hozzá e végből intézett felhívás vételétől számított tizenöt nap alatt meg nem fizeti, vagy a váltók megújítására irányuló kötelezettségének ugyanilyen idő alatt nem tesz eleget.

11. Kamatok.

20. §.

A 2—18. §. értelmében fizetendő tőkerészlettel együtt az egész hátralékos tartozás után a tőkerészlet fizetésének napjáig lejárt kamat megfizetését is lehet követelni.

A 14. §-ban említett, betéti könyvre elhelyezett betéteknek 1914. évi augusztus hó 1. napjától járó kamatait a betevő más megállapodás hiányában bármikor követelheti.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt lejárt — a 2. §. alá nem eső — kamatot, amelynek tőkéje nem esik a jelen rendelet-

ben meghatározott törlesztés alá, a 17. §. értelmében kell törleszteni. Ha az adós valamelyik esedékes részletet a hitelező felhívásának vételétől számított tizenöt nap alatt meg nem fizeti, az egész kamathátralék egyszerre válik esedékessé.

II. Váltókra és más forgatható értékpapírokra vonatkozó különös szabályok.

21. §.

A váltóbirtokos azt a váltót, amelyet adósa neki az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kitöltetlenül oly követelés okából adott, amely a jelen rendelet értelmében törlesztendő, a halasztás letelte előtt csak 1914. évi augusztus hó 1. napja előtti kelettel van jogosíva kitölteni. Az ezzel ellenkező kitöltést megállapodásellenesnek kell tekinteni.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltó tekintetében a halasztás ideje alatt az 1876 : XXVII. t.-c. 25—29. §-aiban szabályozott biztosítási visszkeresetnek helye nincs.

22. §.

A 13. §. értelmében fizetendő részletekre vonatkozó kereset vagy visszkereset fenntartása végett a törvény értelmében szükséges bemutatás mindaddig megtörténhetik, amíg a bemutatásra rendelt határidő a tartozás fennmaradó hátraléka tekintetében is le nem telt. Ha ezen az időn belül a bemutatás valamely esedékes részlet fizetése céljából megtörtént, a papírt később esedékessé váló részlet okából a kereset vagy visszkereset fenntartása végett újból bemutatni nem kell. Az 1876 : XXXVII. t.-c. 448. §-ának második bekezdésében megszabott harmincnapi határidőt a tartozás utolsó részletének esedékességétől kell számítani.

A 13. §-ban említett halasztás alá eső papírok tekintetében a kereset vagy a visszkereset fenntartása végett törvényben előírt óvás felvételére — a látra és a lát után bizonyos időre fizetendő papírok kivételével — nincs szükség; ha a kötelezett a bemutatás megtörténtét tagadja, a bizonyítás őt terheli. A netalán mégis felvett óvás hatályos ugyan, de annak költségeit csak abban az esetben kell megtéríteni, ha a papírból kötelezettek valamelyike külföldön lakik.

Ugyancsak meg kell téríteni annak az óvásnak a költségeit, amelyet a papírbirtokos az 1914. évi augusztus hó 3. napjáig bezárólag az első moratóriumi rendelet ellenére vett fel.

A visszkeresetre jogosult hitelező a fizetendő részlet után számított váltódíjat abban az esetben is követelheti, ha a fizetés végett bemutatott papírt nem óvatoltatta.

Az előzők értesítésére nézve az 1876: XXVII. t.-c. 45—47. §-ait abban az esetben is megfelelően kell alkalmazni, ha a birtokos a papírt fizetés hiánya miatt nem óvatoltatta; az utóbbi esetben az értesítést a bemutatás után tizenöt nap alatt kell teljesíteni.

A váltóbirtokos köteles a részfizetés tényét és hogy az mikor és kinek a részéről történt, a váltóra feljegyezni. A váltókötelezett követelheti, hogy neki a részfizetésről a váltó másolatán nyugtatóvány adassék. A fizetési visszkeresetnek alávetett váltókötelezett ezenfelül az egész váltóösszeg tekintetében hatályosan felvett óvás hiteles másolatának vagy az 1914. évi július hó 31. napja után a részfizetés nemteljesítéséről felvett eredeti óvásnak kiadását is követelheti. Ha óvás nem vétetett fel, a váltóbirtokos a váltómásolatot, amelyen a részfizetést nyugtatja, a váltókötelezett kívánságára és költségére hitelesíttetni köteles; az Osztrák-Magyar Banknak a váltómásolatra vezetett tanusítása a váltómásolat hitelesítését pótolja. Mindezek a szabályok a kereskedelmi utalványra, a közraktári jegyre és a csekkre is megfelelően állanak.

23. §.

A moratóriumi rendeletek vagy a jelen rendelet értelmében halasztás alá nem eső váltó, kereskedelmi utalvány és közraktári jegy tekintetében, amely 1915. évi december hó 1. napja előtt járt vagy jár le, a fizetés végetti bemutatásra és a fizetés hiánya miatti óvás felvételére a moratóriumi rendeletekben vagy a törvényben megszabott határidő 1915. évi december hó 3. napjáig bezárólag meghosszabbíttatik. Ugyanezen idő alatt történhetik az említett papírok tekintetében a névbecsülési fizetés végetti bemutatás.

24. §.

Az 1876: XXVII. t.-c. 40. §-ában meghatározott letétel joga az elfogadót két köznap elteltével illeti meg, amely a 13. §-ban

említett papírok tekintetében attól a naptól számítandó, amelyen a tartozás részlete a moratóriumi rendeletek vagy a jelen rendelet szerint fizetendő, a 23. §-ban említett papírok tekintetében pedig a lejárát napjától.

Bármelyik előző követelheti, hogy a papír birtokosa a papírt fizetés végett mutassa be, és pedig a 13. §-ban említett papírok tekintetében azon nap eltelte után, amelyen a tartozás részlete a moratóriumi rendeletek vagy a jelen rendelet szerint fizetendő, a 23. §-ban említett papírok tekintetében pedig a lejárát után; ha a papír birtokosa a hozzá intézett felhívás vétele után ennek haladéktalanul nem tesz eleget, az ebből eredő kárért felelős.

III. A bérleti viszonyra vonatkozó rendelkezések.

25. §.

I. 1. Lakás vagy egyéb helyiség bérbeadója a jelen rendelet fennállásának ideje alatt a részére a szerződésben, szabályrendeletben vagy más jogszabályban biztosított azt a jogot, hogy a bér nemfizetése esetére a bérletet a szerződés felbontásával vagy rendkívüli felmondással megszüntethesse, heti vagy havi bérlateknél egyáltalában nem, hosszabb tartamú bérlateknél pedig csak halasztás alá nem eső bér nemfizetése okából és ez alapon is csak akkor gyakorolhatja, ha a bérlő a folyó bérösszegnek egy-egy hónapra eső részét minden hónap ötödik napjának elteltéig meg nem fizeti. Ez a jog azonban az illető bérleti időszak utolsó hónapjának tizedik napja után többé nem gyakorolható.

2. Ha a bérlő a folyó bérösszegnek egy-egy hónapra eső részét az illető hónap ötödik napjáig megfizeti, a bérbeadó a folyó bérösszeg hátralevő részére vonatkozó követelését nem érvényesítheti. A bérbeadó a bérnek a lejáratkor ki nem egyenlített része után késedelmi kamatot követelhet.

3. Az I. 1. és 2. pont szabálya lakásbérlet esetében nem áll, ha a bérlő szolgálati vagy alkalmazási viszonyából kifolyóan lakpénzben részesül és a felvett lakpénzt nem fordítja a bértartozás teljesítésére. Ha a katonai szolgálatot teljesítő, vagy az ily egyénnel egy tekintet alá eső bérlő vagy családtagja a lakás céljára kapott közsegélyt s e mellett a lakásnak vagy egyes részeinek esetleges albérletbe adásából befolyt jövedelmét is pontosan beszolgáltatja: vele szemben a rendkívüli felmondás joga akkor is ki van zárva, ha a beszolgáltatott összeg az I. 1. pontban említett havi részleteknél kevesebbet tesz ki.

II. 1. A bérbeadó a katonai szolgálatot teljesítő vagy az ilyen egyénnel egy tekintet alá eső személy által bérelt lakás bérletét, amelynek bére egy éven át Budapesten 1500 koronát, 20.000-nél nagyobb lakosszámú helységben 1.000 koronát, ennél kisebb helységben pedig 700 koronát meg nem halad, a minisztérium további rendelkezéséig rendes felmondással sem szüntetheti meg:

a) ha a bérlő a bért az I. pontnak megfelelően megfizeti, vagy

b) ha a bérlő szolgálati vagy alkalmazási viszonyából kifolyóan csak lakpénzben részesül, vagy a bérlővel közös háztartásban élő családtag lakbér céljára nyújtott közsegélyt kap, és a bérlő vagy családtagja a lakpénzt vagy közsegélyt és e mellett a lakásnak vagy egyes részeinek esetleges albérletbe adásából befolyó jövedelmet is a bértartozás teljesítésére fordítja.

2. Arra az időre, amely alatt a bérbeadó a bérletet a jelen II. pont értelmében fel nem mondhatja, béremelésnek sincsen helye.

3. A jelen II. pont szabályai nem érintik a bérbeadónak a rögtöni hatályú felmondásra való jogát.

III. Ha a lakás bérlője a bérleti szerződés megkötése után kezdi meg katonai szolgálatát, vagy jut olyan helyzetbe, amelynél fogva a katonai szolgálatot, teljesítő egyénnel egy tekintet alá esik: a bérbeadó a bérelt lakás használatbavételét meg nem tagadhatja, sem a bérleményt az első bérösszeg meg nem fizetése okából rögtöni hatállyal fel nem mondhatja, habár a bérlő az első bérösszeget a kellő időben nem fizette is meg egészen, de a fogláló betudásával az első bérösszegnek legalább harmad-részét kellő időben megfizette.

IV. Az üzleti vagy üzemi helyiség bérlője, aki katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esik, a határozott időre szóló bérleti szerződést is megszüntetheti a határozatlan időre kötött bérleti szerződésekre megszabott felmondás útján, ha az üzlet vagy az üzem megszűnt. Ez a szabály megfelelően az olyan lakás bérletére is áll, amelyet a bérlő egyúttal keresetszerű foglalkozásának céljára is használ.

26. §.

Főbérlet esetében a főbérlő megtagadhatja a bértartozás teljesítését annyiban, amennyiben bebizonyítja, hogy a bérösszegnek hátralékos részét — rendelkezésére álló egyéb vagyon hiányában — azért nem egyenlíthette ki, mert a hátralékos bérnek

megfelelő összeget az ő bérlői az őket a jelen rendelet értelmében megillető halasztás következtében nem fizették meg.

Főbérlet a rendelet értelmében az olyan szerződés, amelynek fogva valaki (a főbérlő) több lakásból álló házat, vagy a házban több lakást bérel abból a célból, hogy másnak bérbe adja.

27. §.

Ha a főbérbeadó a főbérleti szerződést (26. §. második bekezdése) akár felmondással, akár a nélkül megszünteti, a megszüntetés alapján nem követelheti a főbérlő bérlőjétől a bérben birt helyiség visszabocsátását, hacsak oly körülmény nem forog fenn, amelynek alapján ezt a főbérlő is követelhetné volna tőle.

28. §.

Ha főbérlet esetében (26. §. második bekezdése) a főbérlő katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénekkel egy tekintet alá esik, a főbérbeadónak törvényes zálogjoga van a főbérlőnek saját bérlője ellen fennálló bérkövetelésén; a főbérlő bérlője azonban a folyó bért mindaddig hatályosan fizetheti a főbérlő kezéhez, amíg a főbérbeadó őt ettől el nem tiltja.

Az eltiltás után a főbérbeadó a főbérlőnek saját bérlőjével szemben fennálló törvényes zálogjogát gyakorolhatja. A főbérlőnek e zálogjogról való lemondása vagy a főbérlő és az ő bérlője közötti oly megállapodás, amely e zálogjogot kizárja vagy korlátozza, a főbérbeadóval szemben hatálytalan.

E §. szabályait egyes lakásnak vagy lakásrésznek albérletbe adása esetére is megfelelően kell alkalmazni.

IV. Kivételes rendelkezések a háborús események által érintett adósok tekintetében.

29. §.

A nemteljesítés esetére megállapított jogkövetkezmények — a késedelmi kamat fizetésére irányuló kötelezettséget kivéve — nem állanak be azon idő alatt, amíg az adós lakóhelyén vagy üzleti telepén a bíróság működése a háborús események következtében szünetel.

30. §.

Azokat az eseteket, amelyekben a bíróság a jelen rendelet értelmében törlesztendő tartozás tekintetében a teljesítés határidejét meghosszabbíthatja, az igazságügyminiszternek, Horvát-Szlavonországekban a bánnak külön rendelete határozza meg.

31. §.

A pénzügyminiszter a betéti üzlettel foglalkozó pénzintézet vagy más ily cég javára, amelynek székhelye az ellenséges betörés vagy az ennek nyomában járó események által közvetlenül érintett vidéken van, az intézetnél vagy a cégnél elhelyezett betétekről való rendelkezés tekintetében általában, vagy esetről-esetre, előre meghatározott, vagy bizonytalan időre a 13—15. §-okban foglalt szabályokon túl terjedő korlátozásokat állapíthat meg.

Ha a betevő az előbbi bekezdés értelmében tett intézkedés következtében betétéről nem rendelkezhetik, a jelen rendelet értelmében törlesztendő tartozások teljesítését egészen vagy megfelelő részben megtagadhatja, amennyiben kimutatja, hogy e tartozásokat a betétéről való rendelkezés hiányában — saját vagy vele szemben eltartásra jogosult hozzátartozói megélhetésének, vagy gazdasági vállalata vagy üzeme folytathatásának veszélyeztetése nélkül — teljesíteni nem képes.

V. Vegyes és záró rendelkezések.

32. §.

Abból az okból, hogy az adós a jelen rendelet értelmében törlesztendő tartozásnak valamely esedékes részletét meg nem fizette, a hitelező — amennyiben a jelen rendelet mást nem rendel — a nemteljesítés esetére megállapított jogkövetkezményeket a minisztérium további rendelkezéséig nem érvényesítheti, kivéve az esedékes részleteknek és járulékainak érvényesítését, ideértve a részlet nemfizetése esetére ez után kikötött kötbért is.

Ugyanez áll a minisztérium további rendelkezéséig abban az esetben is, ha az adós az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt folyósított törlesztéses kölesönnek (2. §. utolsó bekezdése), vagy grámi pénzek elhelyezésére alkalmas vagy óvadékképessé nyilvánított kötvények kibocsátására alapul szolgáló követelésnek hátralékos kamatát vagy tőketörlesztő részletét meg nem fizette, tekintet nélkül arra, hogy a kamat vagy tőketörlesztő részlet a jelen rendelet életbelépte előtt vagy az után vált-e esedékessé. A 2. §. negyedik bekezdésének szabályát ez nem érinti.

33. §.

A 32. §. első bekezdésének szabálya kiterjed annak az adós-
nak halasztás alá nem eső minden pénztartozására is, aki ká-

tonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénekkel egy tekintet alá esik. Kötbért az ilyen tartozás nem teljesítése esetében nem lehet követelni.

Az előbbi bekezdésben megjelölt személy halála esetében az ott meghatározott kedvezmény az örökhagyó tartozásai tekintetében a halálesettől számított hat havi időre az örökös is megilleti.

Ha az első bekezdésben megjelölt személy gazdasági vállalata vagy üzeme a kedvezmény alapjául szolgáló körülmény ellenére tovább folyt, a jelen §. szabályai a gazdasággal vagy üzemmel kapcsolatos pénztartozások tekintetében nem állanak.

34. §.

Az a körülmény, hogy valamely követelés a jelen rendelet szerint halasztás alá esik, nem zárja ki a követelésnek beszámításra való felhasználását.

35. §.

A halasztás ideje a tartozásnak a halasztás alá eső része tekintetében sem az elévülés idejébe, sem a jogok érvényesítésére vagy fenntartására megállapított határidőbe nem számítható be.

Az elévülés a 13. §-ban említett értékpapirokon alapuló tartozásoknak bármely részlete tekintetében csakis a tartozás hátralékára vonatkozó elévüléssel együtt fejeződik be.

A váltón, kereskedelmi utalványon és közraktári jegyen alapuló követelés elévülésének ideje, tekintet nélkül a kiállítás idejére, egy évben állapíttatik meg azokban az esetekben, amelyekben az 1876 : XXVII. t.-c. szerint számítandó elévülési idő egy évnél rövidebb volna. Ezt a rendelkezést a jelen rendelet életbe lépte előtt már befejezett elévülésre nem lehet alkalmazni.

36. §.

A vasutak alkalmazottainak illetményeiből az 1914 : XVII. t.-c. 25. §-a alapján engedett levonásokat a minisztérium további rendelkezéséig a következő szabályok szerint kell eszközölni:

I. A hadba nem vonult alkalmazottaknak illetményeiből a levonásokat ezután is változatlanul kell eszközölni.

II. A mozgósítás folytán katonai szolgálatra bevonult alkalmazottak illetményeiből teljesítendő levonások a következőképp szabályoztatnak:

1. Mindaddig, amíg a hadbavonult alkalmazott fizetését, személyi és korpótlékát, havidíját, napidíját vagy napibérét a vas-

úttól csorbíthatlanul megkapja, a levonásokat ezekből az illetményekből változtatlanul, azaz úgy kell teljesíteni, mintha az illető katonai szolgálatra be nem vonult volna.

2. Azoknál az alkalmazottaknál, akiknek állandó illetményei a hadbavonulás folytán csökkenést szenvednek, az említett állandó illetmények csökkenésének időpontjától kezdve a levonásokat a következőkép kell teljesíteni:

a) az 1914 : XVII. t.-c. 22. §-ában említett jóléti intézetek tagsági díjait és járulékait az illető intézetek alapszabályai szerint a csökkent illetményekből is változtatlanul le kell vonni;

b) a zálogjoggal biztosított követelések levonásánál, illetőleg az 1908 : XLI. törvénycikkben megszabott végrehajtási korlátozások alkalmazásánál ügyelni kell arra, hogy — a katonai illetménynek évi összegét teljesen figyelmen kívül hagyva — illetménynek az előbb említett állandó illetményeknek nem eredeti összegét, hanem csak a szabályoknak megfelelően leszállított összegét lehet tekinteni. E határozmány alól kivételnek azok a zálogjoggal biztosított követelések, amelyeknél a levonás az illetménynek emelkedése esetén sem változó egyenlő havi részletekben történik, amelyeket tehát a fizetés természetével bíró állandó illetményeknek csökkenése dacára továbbra is a bírósággal előjegyzett havi részletekben kell levonni, de az 1914 : XVII. törvénycikk 25. §. IV. pontjában megállapított korlátok sérelme nélkül;

c) a vasutak kebelében, vagy az alkalmazottak körében létesült és az 1914 : XVII. t.-cikk 22. §-ában nem említett jóléti intézmények, jótékonycélú egyletek és szövetkezetek követeléseinek, valamint tagsági díjainak (1914 : XVII. t.-c. 25. §. III. 5. pontja) levonását be kell szüntetni.

37. §.

A pénzügyminiszter felhatalmaztatik, hogy közterhek kivételére jogosított testületeknek a hatodik moratóriumi rendelet 4. §-ának I. 3. pontjában említett olyan tartozásaik fizetésére, amelyek e közterhekből fedeztetnek, halasztást engedhessen, amennyiben e közterhek fizetésére halasztás adatott.

38. §.

Nem ellenséges külföldi államok polgárainak követeléseire és tartozásaira az alábbi 2. és 3. bekezdésben foglalt megszorításokkal szintén a jelen rendelet szabályai irányadók; ellenséges

állam kötelékébe tartozó külföldiek követelései és tartozásai pedig az alábbi 4. és 5. bekezdés szabályai alá esnek.

Ha magyar állampolgár más nem ellenséges államban vagy mely magánjogi követelést csak kisebb mértékben vagy messzebb menő korlátozásokkal érvényesíthet, mint ahogyan azt a jelen rendelet megállapítja, akkor az ily állam kötelékébe tartozó hitelezőnek követelései a magyar szent korona országaiban hasonló megszorítások alá esnek.

Ha magyar állampolgárnak valamely magánjogi tartozásai más nem ellenséges államban az ottani állampolgárok részére engedett kedvezmények vagy egyáltalában nem terjednek vagy az általánosnál szűkebb körben érvényesülnek, akkor ily állam kötelékébe tartozó adósok tartozásai a magyar szent korona országaiban hasonló megszorítások alá esnek.

Ellenséges állam kötelékébe tartozó hitelező — a jelen rendeletben foglalt korlátozásokkal — követelését csak annyiban érvényesítheti, amennyiben bebizonyítja, hogy hazájában, pedig más ellenséges állam területén lakik, lakóhelyének államában is, az ott fennálló jogszabályok szerint magyar állampolgárnak megfelelő esetben követelését nem kisebb mértékben és nem messzebb menő korlátozásokkal érvényesítheti, mint ahogyan azt a jelen rendelet megállapítja.

Ellenséges állam kötelékébe tartozó adós a jelen rendeletben az adósok részére biztosított kedvezményeket csak annyiban érvényesítheti igénybe, amennyiben bebizonyítja, hogy hazájában, pedig más ellenséges állam területén lakik, lakóhelyének államában is, az ott fennálló jogszabályok szerint magyar állampolgárnak megfelelő esetben a belföldi adósok tartozásaival egyenlő elbánásban részesülnek.

Akár ellenséges, akár nem ellenséges külföldi államok polgárainak oly követeléseire és tartozásaira, amelyek a magyar szent korona országaiban folytatott kereskedelmi vagy ipari üzletükből vagy gazdaságukból származnak, a jelen rendelet szabályai a fenti 2—5. bekezdésben foglalt megszorítások nélkül irányadóak.

A jelen §. szabályait a jogi személyekre megfelelően kell alkalmazni.

A jelen §. szabályai csak annyiban állanak, amennyiben a kir. minisztériumnak 7.808/1914. M. E. számú rendeletén¹⁾ alapuló rendelet, vagy pedig 8.286/1914. M. E.²⁾, vagy a 9.051/1914. M.

¹⁾ Lásd a 463. o.

²⁾ Lásd a 467. o.

szám¹⁾ alatt kibocsátott vagy más érvényes rendelet másképen nem rendelkezik.

39. §.

Minden oly külföldi bírói intézkedést, amely az adóst a moratórium rendelethez vagy a jelen rendelethez engedett kedvezményektől akarata ellenére megfosztaná, hazai tiltó törvénybe (hazai közrendbe) ütközőnek és hazai törvény céljával ellentézőnek kell tekinteni.

40. §.

A jelen rendelet következtében a peres és nem peres eljárásban szükséges szabályokat az igazságügyminiszternek, Horvát-Szlavonországokban a bánnak külön rendelete állapítja meg.

41. §.

E rendelet hatálya, amennyiben a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott jogviszonyokra vonatkozik, Horvát-Szlavonországokra is kiterjed. A 16. §. értelmében a községek, a városok és községek, valamint a gyámpénztárak folyó szükségletei mértékének megállapítására hivatott hatóságot Horvát-Szlavonországok területére nézve a bán határozza meg.

42. §.

A jelen rendelethez megállapított határidőket a magyar királyi minisztérium az 1914: L. t. c. 14. §-ában kapott felhatalmazás erejénél fogva arra az esetre is irányadóknak jelenti ki, ha a háború befejezésének napján (1912: LXIII. t. c. 13. §.) túlterjednek.

43. §.

Ez a rendelet — amelyet moratóriumfeloldó rendelethez kell idézni — 1915. évi augusztus hó 1. napján lép életbe.

Ettől a naptól fogva az 1915. évi március hó 24. napján 1.040. 1915. M. E. szám alatt kiadott hatodik moratórium rendelet²⁾ rendelkezéseinek hatálya — amennyiben a jelen rendelet másként nem intézkedik — a jövőre nézve megszűnik.

Budapest, 1915. évi július hó 28-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd a 469. o.

²⁾ Lásd az 1288. o.

állam kötelékébe tartozó külföldiek követelései és tartozásai pedig az alábbi 4. és 5. bekezdés szabályai alá esnek.

Ha magyar állampolgár más nem ellenséges államban valamilyen magánjogi követelést csak kisebb mértékben vagy messzebbmenő korlátozásokkal érvényesíthet, mint ahogyan azt a jelen rendelet megállapítja, akkor az ily állam kötelékébe tartozó hitelezőnek követelései a magyar szent korona országaiban hasonló megszorítások alá esnek.

Ha magyar állampolgárnak valamely magánjogi tartozásáról más nem ellenséges államban az ottani állampolgárok részéről engedett kedvezmények vagy egyáltalában nem terjednek ki vagy az általánosnál szűkebb körben érvényesülnek, akkor az ily állam kötelékébe tartozó adósnak tartozásai a magyar szent korona országaiban hasonló megszorítások alá esnek.

Ellenséges állam kötelékébe tartozó hitelező — a jelen rendeletben foglalt korlátozásokkal — követelését csak annyiban érvényesítheti, amennyiben bebizonyítja, hogy hazájában, ha pedig más ellenséges állam területén lakik, lakóhelyének államában is, az ott fennálló jogszabályok szerint magyar állampolgár megfelelő esetben követelését nem kisebb mértékben és nem messzebbmenő korlátozásokkal érvényesítheti, mint ahogyan azt a jelen rendelet megállapítja.

Ellenséges állam kötelékébe tartozó adós a jelen rendeletben az adósok részére biztosított kedvezményeket csak annyiban veheti igénybe, amennyiben bebizonyítja, hogy hazájában, ha pedig más ellenséges állam területén lakik, lakóhelyének államában is, az ott fennálló jogszabályok szerint magyar állampolgár roknak tartozásai megfelelő esetben a belföldi adósok tartozásaival egyenlő elbánásban részesülnek.

Akár ellenséges, akár nem ellenséges külföldi államok polgárainak oly követelései és tartozásai, amelyek a magyar szent korona országaiban folytatott kereskedelmi vagy ipari ügyleteiből vagy gazdaságukból származnak, a jelen rendelet szabályai a fenti 2–5. bekezdésben foglalt megszorítások nélkül irányadóak.

A jelen §. szabályait a jogi személyekre megfelelően kell alkalmazni.

A jelen §. szabályai csak annyiban állanak, amennyiben a kir. minisztériumnak 7.808/1914. M. E. számú rendeletén¹⁾ alapuló rendelet, vagy pedig 8.286/1914. M. E.²⁾, vagy a 9.051/1914. M. E.

¹⁾ Lásd a 463. o.

²⁾ Lásd a 467. o.

szám¹⁾ alatt kibocsátott vagy más érvényes rendelet másképen nem rendelkezik.

39. §.

Minden oly külföldi bírói intézkedést, amely az adóst a moratóriumi rendeletekben vagy a jelen rendeletben engedett kedvezményektől akarata ellenére megfosztaná, hazai tiltó törvénybe (hazai közrendbe) ütközőnek és hazai törvény céljával ellenkezőnek kell tekinteni.

40. §.

A jelen rendelet következtében a peres és nem peres eljárásban szükséges szabályokat az igazságügyminiszternek, Horvát-Szlavonországokban a bánnak külön rendelete állapítja meg.

41. §.

E rendelet hatálya, amennyiben a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott jogviszonyokra vonatkozik, Horvát-Szlavonországokra is kiterjed. A 16. §. értelmében a közalapok, a városok és községek, valamint a gyámpénztárak folyó szükségletei mértékének megállapítására hivatott hatóságot Horvát-Szlavonországok területére nézve a bán határozza meg.

42. §.

A jelen rendeletben megállapított határidőket a magyar királyi minisztérium az 1914:L. t.-c. 14. §-ában kapott felhatalmazás erejénél fogva arra az esetre is irányadóknak jelenti ki, ha a háború befejezésének napján (1912:LXIII. t.-c. 13. §.) túlterjednek.

43. §.

Ez a rendelet — amelyet moratóriumfeloldó rendeletként kell idézni — 1915. évi augusztus hó 1. napján lép életbe.

Ettől a naptól fogva az 1915. évi március hó 24. napján 1.040. 1915. M. E. szám alatt kiadott hatodik moratóriumi rendelet²⁾ rendelkezéseinek hatálya — amennyiben a jelen rendelet másként nem intézkedik — a jövőre nézve megszűnik.

Budapesten, 1915. évi július hó 28-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd a 469. o.

²⁾ Lásd az 1288. o.

751.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 89.340. számú
III-c.
körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztviselőjéhez,¹⁾**

*a moratoriumfeloldó rendelet (1915. évi 2.807. M. E. sz.) 16. §-a
harmadik bekezdésének végrehajtásáról.*

A 2.807/1915. M. E. szám alatt kiadott moratoriumfeloldó rendelet²⁾ 14. §-a értelmében a folyószámlára elhelyezett betétek a moratorium alól mentesítettek, a betéti könyvre elhelyezett betétösszegek tekintetében azonban a minisztérium a moratorium feloldása iránt a szükséghez képest külön rendelettel fog intézkedni.

Ehhez képest, hivatkozással a hatodik moratoriumi rendelet tárgyában az 1915. évi március hó 29-én 35.400. szám alatt kiadott körrendeletemre,³⁾ a betéti könyvre elhelyezett összegek igénybevételére nézve a 161.200/1914. számú körrendeletem⁴⁾ rendelkezéseit a 2.807/1915. M. E. számú moratoriumfeloldó rendelet 16. §-a harmadik bekezdésének végrehajtásaként továbbra is hatályban tartom.

Budapesten, 1915. éviⁱ július hó 30-án.

A miniszter helyett:

Dr. Némethy Károly s. k.
államtitkár.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd az 1800. o.

³⁾ Lásd az 1316. o.

⁴⁾ Lásd az 539. o.

752.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 89.412. számú
körrendelete valamennyi árvaszékhez,**

a magánjogi kötelezettségek teljesítésére engedett halasztás (moratorium) fokozatos megszüntetése tárgyában kiadott 1915. évi 2.807. M. E. számú rendelet 16. §-ának a gyámpénztárak pénzüintezeti betétjeire vonatkozó részében való végrehajtásáról.

Hivatkozással a hatodik moratoriumi rendelet tárgyában 1915. évi április hó 1-én 35.000/1915. VIII—a. B. M. szám alatt kiadott körrendeletemre,¹⁾ a 170.291/1914. B. M. számú körrendeletem²⁾ rendelkezéseit a 2.807/1915. M. E. számú moratoriumfeloldó rendelet³⁾ 16. §-a negyedik bekezdésének végrehajtásaként továbbra is hatályban tartom.

Budapesten, 1915. évi július hó 29-én.

A miniszter helyett:

Dr. Némethy Károly s. k.
államtitkár.

753.

**A m. kir. pénzügyminiszter 1915. évi 12.199. P. M.
számú rendelete,**

a betéti üzlettel foglalkozó intézeteknél és más ily cégeknél 1914. évi augusztus 1-je előtt betéti könyvre elhelyezett betéteknek az 1912: LXIII. t.-c. 17. §-a alapján kibocsátott 1915. évi 5¹/₂0-os és 6⁰/₀-os magyar járadékkölcsönökre (hadikölcsön) történt befizetések céljából felvett lombardkölcsönök részbeni törlesztésére való igénybe vehetéséről.

A m. kir. minisztérium 1915. évi július hó 27-én 2.807. M. E. szám alatt kelt rendelete³⁾ 14. §-ában nyert felhatalmazás alapján ezennel elrendelem, hogy a betéti üzlettel foglalkozó intéze-

¹⁾ Lásd az 1317. o.

²⁾ Lásd az 558. o.

³⁾ Lásd az 1800. o.

teknél s más ily cégeknél 1914. évi augusztus hó 1-je előtt betéti könyvre elhelyezett minden betét, amely a folyó évi májusi hó 8-iki kelettel közzétett aláírási felhívásaim és folyó évi májusi hó 26-iki kelettel kibocsátott hirdetményem értelmében az 1914. évi LXIII. t.-c. 17. §-a alapján kibocsátott 1915. évi 5¹/₂%-os és 6%-os magyar járadékkölcsönkötvényekre (hadikölcsön) történő befizetésekre, — a jegyzett összeg kiegyenlítéséhez szükséges összeg egy részének lombardkölcsön igénybevételével való beszerzése mellett — a jegyzés idejében fennállott betétösszeg 25%-a, de legfeljebb a betét tulajdonosa által jegyzett összeg 25%-a erejéig felhasználtatott, folyó évi szeptember hó 1-től kezdődőleg az igénybevett lombardkölcsön törlesztésére a jegyzés idejében fennállott betétösszeg további 25%-a, de legfeljebb jegyzett összeg további 25%-a erejéig felhasználható. A betét üzlettel foglalkozó intézet vagy más ily cég köteles ezt az összeget a fent megjelölt célra a jegyző fél kívánatára ahhoz az intézethez vagy céghez átutalni, amelynél a lombardkölcsön igénybevételét.

Arra vonatkozólag, hogy a betéti könyvre elhelyezett betétek a jegyzés céljaira igénybe vett lombardkölcsönök további törlesztésére mi módon lesznek felhasználhatók, később kiadandó rendeletem fog intézkedni.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 1-én.

Országos Széchényi Könyvtár
Dr. Teleszky János s. k.
 m. kir. pénzügyminiszter.

754.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.985. M. E. számú rendelete,

a háborúra való tekintettel egyes társaságok vagy egyéb vállalatok részére valamely szövetséges hatalom által kirendelt szervek jogköréről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az ugyanazt a törvénycikket és az 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 14. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

1. §.

Ha valamely szövetséges hatalom, tekintettel a háborúra, akár saját területén, akár általa katonailag megszállott területen egyes

kereskedelmi vagy más társaságok vagy egyéb vállalatok felügyeletére vagy ügyeinek vitelére szervet rendel ki, ennek a szervnek jogkörére, tehát képviseleti jogkörére is, kizárólag azok a jogszabályok irányadók, amelyeket a kirendelő szövetséges hatalom e részben saját törvényei értelmében megállapított.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya kiterjed a magyar szent korona országainak egész területére.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 11-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

755.

A m. kir. minisztérium '1915. 1.923. M. E. számú rendelete,

a házasságkötésre vonatkozó kivételes intézkedések kiegészítéséről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az idézett törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912: LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914: L. t.-c. 14. §-ában nyert felhatalmazás alapján, a házasságkötésre vonatkozó, kivételes intézkedések tárgyában kibocsátott 1915. évi 647. M. E. számú rendelet¹⁾ kiegészítéseként a következőket rendeli:

1. §.

Az igazságügyminiszter az állami anyakönyvekről szóló 1894: XXXIII. t.-c. 59. §-ának 2. bekezdésében meghatározott tanusítvány kiadására a 647/1915. M. E. számú rendelet 4. §-ában megállapított feltételek mellett oly cs. és kir. tiszteletbeli konzuli hatóságokat is felhatalmazhat, amelyekhez a kezelő szakhoz tartozó valóságos konzuli tisztviselő van beosztva.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Budapesten, 1915. évi június hó 7-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd a 621. o.

756.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.826. M. E. számú rendelete,*a hadbavonult gazdatisztekről.*

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az ugyanezen törvénycikket és az 1912: LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 L. t.-c. 14. §-ában kapott felhatalmazás alapján — a birtokos és a gazdatiszt közötti jogviszonyok szabályozásáról szóló 1900: XXVII. t.-c. szabályainak kiegészítéséül — a következőket rendeli

1. §.

Ha a gazdatiszt katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő személyekkel egy tekintet alá esik (1.380/1915. M. E. számú rendelet¹⁾ 3. §-a) és e miatt gazdatiszti szolgálatának teljesítésében három hónapot meghaladó időre akadályozva van: az akadályozás idejére az első három hónapon túl járandóságait nem követelheti.

A birtokos azonban (1900: XXVII. t.-c. 28. §.) köteles a gazdatisztnak a szolgálat helyén birt lakásban visszamaradt családtagjait a lakás, a kert, a kikötött állattartás és tüzelőanyag egészének, valamint a gazdatiszt minden egyéb természetbeli járandósága felének élvezetében meghagyni.

Ha a gazdatiszt a természetbeni járandóságoknak vagy azok egy részének megváltása fejében készpénzilletményben részesül, a visszamaradt családtagok részére ezen készpénzilletménynek felét kell kiszolgáltatni. Ha pedig a gazdatisztnak a lakáson, kert-használaton, állattartáson és tüzelőanyagon, vagy ezeknek készpénzbeli egyenértékén kívül sem más természetbeli járandósága, sem ilyennek megváltása fejében kikötött készpénzilletménye nincs, a visszamaradt családtagok részére a gazdatiszt egész készpénzilletményének harmadrésze jár.

Ha azonban a visszamaradt családtagok az állam részéről hadisegélyben részesülnek, ezen hadisegély értéke a családot — a lakás, kert, állattartás és tüzelőanyagon kívül — ezen rendelet szerint megillető járandóságok értékébe betudható.

¹⁾ Lásd az 1341. old.

2. §.

Ha a birtokos az olyan gazdatiszt szolgálati szerződését, aki katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő személyekkel egy tekintet alá esik, felmondás útján megszüntetni kívánja, a felmondást — amennyiben ennek helye van — az 1900 : XXVII. t.-c. 15. §-ában meghatározott, vagy a szerződésileg megállapított időre gyakorolhatja, és azt írásban a gazdatisztnek vele közös háztartásban élő feleségével, nagykorú gyermekével vagy szülőjével szemben is kijelentheti.

A felmondást a távollevő gazdatiszttal szemben az 1874 XXXV. t.-c. 101. §-ának megfelelően közjegyző útján is hatályosan ki lehet jelenteni.

Amig a gazdatiszt a felmondás ideje alatt katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő személyekkel egy tekintet alá esik, járandóságai tekintetében szintén az 1. §. szabályai irányadók.

Az 1. §. második és harmadik bekezdésében említett járandóságokat a birtokos mindaddig, amig a gazdatiszt katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő személyekkel egy tekintet alá esik, a felmondás és a szerződésnek a felmondás következtében megszűnte után is kiszolgáltatni köteles. A lakásból való kiköltözésre a gazdatiszt családjának 30 napi időt kell hagyni attól az időponttól számítva, amelyben a családnak az 1. §. második és harmadik bekezdésében említett járandóságokra való joga megszűnik.

3. §.

A birtokos által esetleg kirendelt helyettes lakása és élelmezése tekintetében az 1900 : XXVII. t.-c. 10. §-ában foglalt szabály arra az időre is áll, amely alatt a gazdatiszt az 1. §-ban említett okból szolgálatának teljesítésében akadályozva van, és családjá az 1. §. második bekezdésében említett járandóságokat élvezi.

Ugyanez áll az akadályozás megszűnése után is arra az időre, ameddig a helyettesnek alkalmazása tart.

Ha a birtokos által kirendelt helyettest és családtagjait a gazdatisztnek a birtokostól természetben nyújtott lakásában a visszamaradt családtagok mellett megfelelően elhelyezni nem lehet : a birtokos a gazdatiszt visszamaradt családtagjai részére

ugyanabban a községben a körülményeknek megfelelő más lakást ajánlhat fel, úgy azonban, hogy az átköltözésre — melynek költségeit a birtokos viseli — a családtagoknak legalább 30 napi idejük maradjon. Ily lakásváltozás esetében a helyettes élelmezéséről a visszamaradt családtagok többé gondoskodni nem kötelesek. A visszamaradt családtagok a felajánlott lakást nem kötelesek elfogadni. ha a lakásváltozás következtében az 1. §. második bekezdésében említett többi járandóság élvezetében lényegesen akadályozva lennének.

4. §.

Ha a katonai szolgálatot teljesítő, vagy ily személlyel egy tekintet alá eső gazdatiszt a szerződés fennállásának ideje alatt meghal, az 1900 XXVII. t.-c. 11. §-át kell alkalmazni. Ez akkor is áll, ha a halál a felmondás ideje alatt következett be.

5. §.

A jelen rendelet szabályai nem nyernek alkalmazást akkor, ha a felek a jelen rendelet életbelépte előtt bármely módon máskép állapodtak meg.

A jelen rendelet életbelépte után létrejött megállapodások, amennyiben a jelen rendelet szabályaitól a gazdatiszt hátrányára térnek el, hatálytalanok.

6. §.

A birtokos, amennyiben a gazdatiszt járandóságait megállapodás nélkül a jelen rendeletben meghatározottnál nagyobb mértékben szolgáltatatta ki, a többletet sem vissza nem követelheti, sem a jelen rendelet szerint még kiszolgáltatandó járandóságokba be nem számíthatja.

Az 1. §-ban említett három hónapi időbe azonban azt az időt is be lehet számítani, amely alatt a gazdatiszt a jelen rendelet életbelépte előtt katonai szolgálatot teljesített, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esett.

7. §.

A jelen rendelet kihirdetése napján lép életbe.

Budapesten, 1915. évi július hó 26-án.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

757.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.551. M. E. számú rendelete,

az iparos- és kereskedőtanoncok tanviszonyának a háború következtében szükségessé vált kivételes szabályozásáról.

A magyar királyi minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. törvénycikket és a hadi szolgáltatásokról szóló 1912: LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914: L. t.-c. 14. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §.

Mindazoknak az iparos- és kereskedőtanoncoknak tanidejét, akiknek tanviszonya a tanoneszerződésben megszabott időtartam lejártá előtt a háború ideje alatt katonai szolgálatra bevonulásuk következtében szűnt meg vagy fog megszűnni, befejezettnek kell tekinteni, ha a tanviszony tényleges megszűnésének időpontjáig a szerződésszerű tanidőnek legalább kétharmadrésze letelt, vagy ha a tanonc e minőségben ugyanabban a szakmában legalább huszonegy hónapot töltött.

Nem alkalmazható az első bekezdés szabálya, ha a tanonc a jelen rendelet életbelépte előtt eddigi szakmájában újból tanviszonyba állott és nem került ezután az első bekezdés rendelkezése alá.

A tanviszonynak az első bekezdés értelmében történt befejezéséhez az ipari képesítés (1884: XVII. t.-c. 4. §-a) tekintetében ugyanoly joghatály fűződik, mintha a szerződésszerű tanidő egészében letelt volna.

2. §.

Az 1. §. szabályai állanak abban az esetben is, ha a tanviszony azért szűnt vagy szűnik meg, mert az iparos (kereskedő) katonai szolgálatra bevonulás miatt, vagy egyéb okból üzletével a háború tartama alatt felhagyott.

A tanidőt ebben az esetben nem lehet a tanonc 14. életévének betöltése előtt befejezettnek tekinteni. Az ipartörvény (1884. évi XVII. törvénycikk) 61. §-ának utolsó bekezdésében megállapított korhatár ily tanoncokkal szemben nem nyer alkalmazást.

3. §.

A tanidőnek az 1. és 2. §-okban megszabott tartamába a próba-időt (1884 : XVII. törvénycikk 68. §-a), valamint a tanonc által betegség miatt mulasztott időnek két hónapot meg nem haladó részét is be kell számítani.

Ha a szerződés szerinti tanidőnek kétharmad részéből vagy a huszonegy hónapból — a tanidőt az első bekezdés értelmében számítva — tizenöt napot meg nem haladó idő hiányzik, a tanidő kétharmadát, vagy a huszonegy hónapot kitöltöttnek kell venni.

4. §.

A tanoncszerződésnek azok a kikötései, amelyek az iparos (kereskedő) javára követelési jogot állapítanak meg arra az esetre, ha a tanviszony a szerződésszerű időtartam előtt nyer befejezést, nem érvényesíthetők, ha a tanviszony befejezése a jelen rendelet rendelkezései értelmében történt.

5. §.

A jelen rendelet alkalmazásánál katonai szolgálatra bevonuláshoz kell tekinteni a véderőről szóló 1912 : XXX. törvénycikk 7. §-a, vagy a hadi szolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikk értelmében hadi célokra irányuló szolgálatokra alkalmazást is.

6. §.

Minden iparos, kereskedő, kinek tanonca a háború tartama alatt az 1. §-ban említett katonai szolgálatra behivatott vagy jövőben behivatik, továbbá minden oly iparos- (kereskedő-) tanonc szülője (gyámja), akinek tanviszonya a 2. §-ban jelzett körülmények folytán megszűnt vagy jövőben megszűnik, köteles ezt a körülményt az elsőfokú iparhatóságnál (az ipartestületnél) szóval vagy írásban bejelenteni. A bejelentés bélyegmentes.

A bejelentés az 1. §. esetében a behívás napjától számított 15 nap alatt foganatosítandó.

Az iparhatóság (az ipartestület) a bejelentés vétele után, úgyszintén azokban az esetekben, amelyekben más úton (a tanonc hozzátartozói, esetleg más részről jött jelentés útján vagy hivatalból) nyert tudomást valamely iparos- (kereskedő-) tanonc katonai szolgálatra történt behívásáról, illetőleg valamely tanviszornak a 2. §-ban jelzett körülmények folytán bekövetkezett megszűntéről, hivatalból köteles megállapítani, hogy az 1. és 2. §-ban jelzett időt a tanonc kitöltötte-e, s igenlő esetben a tan-

viszony befejezését a tanonclajstromba feljegyezni és az 1884. évi XVII. törvényeikk 67. §-ában előírt bizonyítványt a tanonc részére kiállítani köteles.

7. §.

A 6. §-ban említett bizonyítványok kiállítása minden esetben teljesen díjtalanul történik.

8. §.

Az e rendelet 1—7. §-aiban foglalt rendelkezések azokkal az iparosokkal szemben, akik mint szegődményes iparosok valamely mezőgazdasági üzem körében végeznek ipari munkát, illetőleg az iparosok tanoncaival szemben megfelelő alkalmazást nyernek.

9. §.

A jelen rendelet végrehajtása céljából szükséges utasításokat a kereskedelemügyi miniszter, Horvát-Szlavonországok területére nézve a horvát-szlavon-dalmátországi bán adja ki.

E rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 30-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

Országos Széchényi Könyvtár

758.

A m. kir. igazságügyminiszter, 1915. évi 12.620.

I. M. E. számú rendelete,

a Budapesti Giró- és Pénztáregylet Részvénytársaság által fogantatandó értékpapír-árverések szabályainak megállapításáról.

A m. kir. minisztériumnak a zálogtárgyak értékesítésének korlátozásáról 1915. évi július hó 31. napján 2.842/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletében¹⁾ — a 2. §. második bekezdésében kapott felhatalmazás alapján — az említett rendelet értelmében a Budapesti Giró- és Pénztáregylet Részvénytársaság által fogantatandó értékpapír-árverések szabályait a következőkben állapítom meg.

¹⁾ Lásd az 1834. o.

1. §.

Az elárverezendő értékpapirokat az árverési megkereséssel egyidejűleg — amelyben az adós nevét is meg kell jelölni — a Budapesti Giró- és Pénztáregylet Részvénytársaságnak számjegyzék kíséretében elismervény ellenében át kell adni.

2. §.

Az árverés a megkereső fél nevében és veszélyére történik a nélkül, hogy a részvénytársaság a szerződő felek között fennforgó jogviszonynak, vagy az átadott címletek forgalomképességének vagy esetleges hiányainak vizsgálatába bocsátkozni volna köteles.

Ha azonban a részvénytársaságnak kétsége van a felől, hogy a megkereső felet csakugyan illeti-e oly követelés, amelynek alapján az árverést a 2.842/1915. M. E. számú rendelet értelmében meg lehet tartani, az árverés kitűzését felelősség és indokolás nélkül megtagadhatja, vagy az árverés kitűzését attól teheti függővé, hogy a megkereső fél előtte valószínűvé tegye azt a jogviszonyt, amelynek alapján az árverés kitűzését kéri.

Az árverés kitűzésének megtagadása esetében a megkereső fél a 68.300/1914. I. M. számú rendelet¹⁾ 3. §-ának 1. bekezdése szerint illetékes járásbírósághoz folyamodhatik, amely az idézett rendelet alkalmazásával határoz a felől, hogy a részvénytársaság megtartsa-e az árverést vagy ne.

Ezeket a szabályokat megfelelően alkalmazni kell akkor is, ha a részvénytársaságnak az árverés kitűzése után támad kétsége a 2. bekezdésben említett körülmény felől.

3. §.

Az árverést a részvénytársaság legkésőbb a megkeresés beérkezésének vagy a jogerősséget tanusító záradékkal ellátott bírói határozat (2. §. 3. és 4. bekezdése) bemutatásának napját követő tizedik napra tűzi ki és kiküldöttje által foganatosítja.

Az árverésről a részvénytársaság legalább három nappal az árverés megtartása előtt hirdetményt tesz közzé, amelyben az árverés napját, óráját, helyét és az árverésre kerülő értékpapirokat megjelöli. A hirdetmény közzététele a részvénytársaság helyiségében való kifüggesztéssel történik; a részvénytársaság azonban a hirdetményt belátása szerint más módon is közzé-

²⁾ Lásd Magy. Rend. Tára, 1914. évf., 2811.

teheti. Az árveréseket a társaság saját helyiségében fogantatja.

4. §.

Hogy az egy napon — akár ugyanazon megkereső fél, akár különböző megkereső felek nevében — árverésre kerülő ugyanazon nemű értékpapírok minő tételekben bocsáttassanak árverésre, azt a részvénytársaság belátása szerint határozza meg.

5. §.

Az értékpapír kikiáltási árát a részvénytársaság határozza meg; a kikiáltási ár nem lehet alacsonyabb a 2.842/1915. M. E. számú rendeletben meghatározott legalacsonyabb eladási árnál.

Az árverést addig kell folytatni, amíg ígéretet tesznek; ha további ígéretet nem tesznek, az értékpapírt a megígért árnak háromszori kikáltása után a legtöbbet ígérő által megvettnek kell kijelenteni még akkor is, ha más árverelő nem tett ígéretet. (1881 : LX. t.-c. 107. §. 2. bek.)

Ha a 2.842/1915. M. E. számú rendeletben meghatározott legalacsonyabb eladási áron vevő nem jelentkezik: a részvénytársaság az árverést felfüggeszti és a megkereső fél kívánságára újból kitűzi.

Az árverésen megvett minden értékpapír vételárát azonnal meg kell fizetni, s a fizetés után az elárverezett értékpapírt azonnal a vevő birtokába kell adni. Ha a legtöbbet ígérő a vételárt azonnal meg nem fizeti, az értékpapírt azonnal újra kell árverelni. A nem fizető árverelőnek a netaláni többletthez nincs igénye, de a netaláni kisebb összeget pótolni köteles és az árverés további folyamában nem vehet részt. (1881 : LX. t.-c. 108. §. 1. bek.)

6. §.

Ha a részvénytársaság alaposan feltételezheti, hogy az árverés körül visszaélés merült fel, az árverés folytatását felelősség és indokolás nélkül megtagadhatja. A megtagadásról a megkereső felet értesíti.

7. §.

Az egy időben — akár ugyanazon megkereső fél, akár különböző megkereső felek nevében — történt árverésről a részvénytársaság kiküldöttje közös jegyzőkönyvet készít, amely a megkereső fél és az adós megnevezését, az árverelt értékpapírok

megjelölését, a vevő nevét és az eladási árat foglalja magában. Az árverési jegyzőkönyvet a részvénytársaság kiküldöttje alá írja és a részvénytársaság megőrzi, és akár a megkereső félnek akár az adósnek kívánságára a jegyzőkönyvnek őt illető részéről kivonatos másolatot ad.

A részvénytársaság az árverésen eladott értékpapirokról a vevő részére számlát állít ki.

A részvénytársaság az árverés költségét a megkereső félnek számítja fel. Az árverési jegyzőkönyv bélyegét a megkereső fél előlegezni köteles.

Az értékpapir-forgalmi adót az 1900:XI. t.-c. rendelkezése szerint kell leróni.

8. §.

A részvénytársaság köteles a befolyt vételárat a megkereső féllel az árverés megtartása után három nap alatt elszámolni.

9. §.

Ez a rendelet kihirdetésével lép életbe.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 17-én.

Dr. Balogh Jenő s. k.

m. kir. igazságügyminiszter.

759.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.842. M. E. számú rendelete,

a zálogtárgyak értékesítésének korlátozásáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az ugyanezen törvénycikket és az 1912: LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914: L. t.-c. 14. §-ában kapott felhatalmazás alapján következőket rendeli:

1. §.

A hitelező, akit megillet a jog, hogy értékpapirból, mint zálogtárgyból bírói közbenjárás nélkül elégítheti ki magát, az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt részére lekötött értékpapirból csak az alábbi 2. és 3. §-ban foglalt módon és csak abban az esetben szerezhet kielégítést, ha az adóst kötelezettségével teljesítésére felhívta, és az adós e felhívásnak vételétől számított tizenöt nap alatt nem tett eleget.

Az előbbi bekezdés szabályai megfelelően kiterjednek arra az esetre is, ha 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt eladott értékpapir tekintetében az eladót a vevő késedelme miatt az árú eladásának joga illeti meg.

2. §.

A budapesti tőzsdén jegyzett értékpapírt csak nyilvános árverésen lehet eladni, de nem alacsonyabb árban, mint amely árfolyamon az értékpapírt a budapesti tőzsdén 1914. évi július hó 25. napján, e napi jegyzés hiányában pedig ezt a napot megelőzőleg utoljára jegyezték. Ugyanezen szabály megfelelően áll az olyan értékpapírra is, amelyet a budapesti tőzsdén nem, de a bécsi tőzsdén jegyeznek.

Az előbbi bekezdésben említett árverést a Budapest Giró- és Pénztáregylet Részvénytársaság foganatosítja. Az árverés szabályait az igazságügyminiszter külön rendelettel állapítja meg.

3. §.

A 2. §-ban nem említett értékpapírból a hitelező csak az 1875: XXXVII. t.-c. 305. §-ában megszabott módon, bírósági árverés útján szerezhet kielégítést.

A bíróság az árverést csak abban az esetben rendelje el, ha azt találja, hogy az árverés elmaradása a hitelező érdekét lényegesen sértené. A bíróság az árverést elrendelő határozatában egyúttal meghatározza azt a legalacsonyabb árat, amelyen alul az értékpapírt eladni nem lehet. Ez az ár nem lehet alacsonyabb az értékpapírnak 1914. évi július hó 25. napján volt forgalmi értékénél. A legalacsonyabb ár meghatározása végett a bíróság elsősorban a legközelebbi kereskedelmi és iparkamara szakvéleményét kérje ki.

4. §.

Az 1. §-nak, a 2. §. első bekezdésének, valamint a 3. §. második bekezdésének szabályai megfelelően akkor is állanak, ha oly hitelező, aki végrehajtási eljárásan kívül kérheti a követelése fejében 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt zálogul lekötött értékpapir bírói eladását, e végett a bírósághoz folyamodik.

A bíróság a 2. §. első bekezdésének és a 3. §. második bekezdésének megfelelően jár el akkor is, ha a hitelező az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt zálogul lekötött értékpapírnak végrehajtási árverésen való eladását kéri.

5. §.

A hitelező az 1914. évi augusztus hó 1. napja óta zálogul lekötött értékpapírból is csak az 1—4. §-ok szerint szerezhet ki-

elégítést, ha tudomása van arról, hogy a zálogadós katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénekkel egy tekintet alá esik; kivéve, ha e körülmények már a zálogadásakor is fennforogtak.

A bíróság a 2. §. első bekezdésének, valamint a 3. §. második bekezdésének megfelelő alkalmazásával jár el akkor is, ha a hitelező az 1914. évi augusztus hó 1. napja óta zálogul lekötött értékpapir bírói eladását kéri, és a bíróságnak tudomása van arról, hogy a zálogadós katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénekkel egy tekintet alá esik; kivéve, ha e körülmények már a zálogadásakor is fennforogtak.

A jelen §. alkalmazásában az 1914. évi augusztus hó 1. napja óta kibocsátott értékpapírok legalacsonyabb eladási árául a kibocsátási ár szolgál; az 1914. évi augusztus hó 1. napja óta kibocsátott állami kölcsönkötvényekből a bíróságon kívüli kielégítésre jogosított hitelező a 2. §. második bekezdésében meghatározott módon szerezhet kielégítést.

6. §.

Ha a hitelező az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött szerződés értelmében a 2. §-ban említett értékpapir árhanyatlás esetében pótfedezetet követelhet: arra nézve, hogy a pótfedezet követelésének előfeltételei fennállanak-e, szintén a 2. §. első bekezdésében meghatározott árfolyam irányadó.

7. §.

Az 1881:XIV. t.-cikkben említett kézizálog-kölcsönügyleteknek az árverést csak a kereskedelemügyi miniszter által esetről-esetként adott engedély alapján lehet megtartani. A zálogkölcsöndíjat a 1881:XIV. t.-c. 15. §-ában meghatározott időn túl is lehet szedni. A kir. zálogházakra ezek a szabályok megfelelően állanak.

8. §.

Ez a rendelet kihirdetése napján lép életbe. Hatálya, amennyiben a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott jogviszonyokra vonatkozik, Horvát-Szlavonországra is kiterjed. A 2. §-ban említett árverés foglaltatásának szabályait Horvát-Szlavonországra is kiterjesztjük.

Budapesten, 1915. évi július hó 31-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

760.

A m. kir. pénzügyminiszter 1915. évi 72.109. számú rendelete,

a cukorrépa szállítása iránt kötött szerződésekben vételár kiszámítási alapul kikötött tőzsdei árjegyzések helyettesítéséül megállapított ár közhírré tételéről.

A m. kir. minisztériumnak a cukorrépa szállítása iránt kötött szerződésekben vételár kiszámítási alapul kikötött tőzsdei árjegyzések helyettesítése tárgyában 1915. évi január hó 26-án 368/1915. M. E. szám alatt kiadott s a Budapesti Közlöny 1915. évi január hó 26-án megjelent 21-ik számában közzétett rendelete¹⁾ értelmében a kereskedelemügyi és földmívelésügyi miniszterekkel, Horvát-Szlavonországoakra nézve az utóbbi helyett a bánnal egyetértőleg, felerészben a cukorrépatermelők, felerészben a nyerscukorgyárak érdekeltjei köréből alakított négytagú bizottság meghallgatása után azt az árat, amelyet a vételár kiszámításánál — a felek újabb megállapodásának hiányában — alapul kell venni azoknak a szerződéseknek a teljesítésénél, amelyekben a szállításra lekötött cukorrépa vételára valamely tőzsde nyerscukor-árjegyzési havi átlagának alapul vételével van meghatározva, egy métermázsa nyerscukor tekintetében a prágai tőzsdén jegyzett aussigi rakodóparti (ab Aussig-Landungsplatz) középár helyett:

1915. évi február havára	26 korona	70 fillérben,
1915. » március	31	20
1915. április »	31	20
1915. május	31	20

az ugyanott jegyzett prágai (ab Prag) középár helyett pedig:

1915. évi február havára	26 korona	10 fillérben,
1915. március »	30	60
1915. április	30	60
1915. május	30	60

állapítom meg.

Budapesten, 1915. évi július hó 5-én.

Dr. Teleszky János s. k.

m. kir. pénzügyminiszter.

¹⁾ Lásd a 623. o.

8. A peres és nem peres eljárásra vonatkozó kivételes rendelkezések.

761.

A m. kir. minisztérium 1914. évi 7.964. M. E. számú rendelete,

*az osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságokkal és orszá-
gokkal a kölcsönös végrehajtási jogsegély szabályozása tárgyában
kötött és az 1914 XLII. törvénycikkbe iktatott szerződés 21. cikké-
hez megállapított kiegészítő rendelkezésekről.*

I.

Kiegészítő rendelkezések a végrehajtási jogsegély iránt 1914. évi május hó 10. napján kötött szerződéshez.

A magyar királyi kormány és a császári királyi osztrák kormány, a háborús események folytán a magánjogi kötelezettségek teljesítésére engedett halasztás következtében, a kölcsönös végrehajtási jogsegély szabályozása tárgyában az 1914. évi május hó 10. napján kötött szerződés 21. cikkéhez a következő kiegészítő rendelkezésekben állapodtak meg.

Oly követelésekre és oly követelések részösszegeire, amelyek a per bíróságának államában a háborús események következtében kiadott külön szabályok értelmében moratórium alá estek, és amelyekre nézve az 1915. évi április hó 30. napjáig végrehajtható okirat keletkezett, a végrehajtást a másik államban az 1915. évi október hó 1. napjáig akkor is el kell rendelni, ha a végrehajtás a végrehajtási jogsegély iránt kötött szerződés hatályosságának kezdetekor érvényes szabályok szerint volt elrendelhető.

Ha a moratórium az 1914. évi november hó végét meghaladó időtartamra terjedne, az előbbi bekezdés rendelkezését azzal a változtatással kell majd alkalmazni, hogy a hitelezőt a határidőnek ugyanolyan tartamú meghosszabbítása illesse, mint amennyi időt ő a moratórium következtében veszít.

A jelen kiegészítő rendelkezések ugyanazon a napon lépnek életbe, mint az 1914. évi május hó 10. napján kötött szerződés.
Budapesten, 1914. évi október hó 24. napján.

Tisza s. k.
m. kir. miniszterelnök.

Wien, am 24. Oktober 1914.

Stürgkh m. p.
k. k. Ministerpräsident.

II.

A jelen rendelet I. részében foglalt kiegészítő rendelkezéseket a m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján Magyarországon kötelező erővel ruházta fel.

Budapesten, 1914. évi október hó 30. napján.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

762.

A m. kir. igazságügyminiszter 1915. évi 12.000. I. M. E. számú rendelete,

a moratórium fokozatos megszüntetése következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges szabályok megállapítása tárgyában.

Ötödik moratóriumi eljárási rendelet.

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az idézett törvénycikket és az 1912: LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914: L. t.-c. 14. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. minisztérium által az 1915. évi július hó 27. napján 2.807/1915. M. E. szám alatt kibocsátott rendelet¹⁾ 40. §-a értelmében a következő szabályokat állapítom meg:

¹⁾ Lásd az 1800. o.

I. Peres és meghagyásos eljárási rendelkezések.

1. §.

Az 1915. évi április hó 29-én 7.400/1915. I. M. E. szám alatt kiadott igazságügyminiszeri rendelet¹⁾ 1. §-ában kereset indítására és 10. §-ában fizetési meghagyás kibocsátására megállapított tilalom a jelen rendelet életbeléptetésével megszűnik.

A jelen rendelet életbelépése előtt érkezett keresetlevél alapján folyamatban levő perekben, valamint a jelen rendelet életbelépése után megindított perekben a peres eljárást mind az elsőbíróság előtt, mind a fellebbviteli bíróság előtt a fennálló eljárási szabályok szerint kell folytatni a jelen rendeletben meghatározott eltérésekkel.

2. §.

Ha a bíróság a jelen rendelet életbeléptekor folyamatban levő olyan perben, amelyet az 1915. évi március hó 24-én 1.040. 1915. M. E. szám alatt kiadott hatodik vagy korábbi moratóriumi rendelet²⁾ értelmében egészen vagy részben • halasztás alá eső pénztartozás iránt indítottak, a pénztartozásnak és járulékainak — ideértve a perköltséget is — megfizetésében marasztaló határozatot hoz, határozatában a teljesítés határidejét a m. kir. minisztériumnak 1915. évi július hó 27. napján 2.807/1915. M. E. sz. a. kiadott rendeletében (moratóriumfeloldó rendelet) foglalt rendelkezések értelmében köteles megállapítani.

3. §.

Ha az adós a moratóriumfeloldó rendelet értelmében részletekben törlesztendő pénztartozásnak egy része, vagy a kamat tekintetében nem tett eleget fizetési kötelezettségének, a hitelező keresetét azzal együttesen az egész pénztartozásra — ideértve a kamatot és egyéb járulékot is — megindíthatja, amely esetben a teljesítési határidőt a moratóriumfeloldó rendelet értelmében kell megállapítani.

Ha a hitelező keresetét csak a pénztartozásnak egy részére vagy kamatjára indítja, az alperes viszontkeresetet indíthat a pénztartozás fenn nem állásának birói megállapítására annak kimutatása nélkül, hogy a megállapítás az ő jogállapotának biztosítására a felperessel szemben szükségesnek mutatkozik.

¹⁾ Lásd az 1351. o.

²⁾ Lásd az 1288. o.

4. §.

Ha a hitelező a 3. §. esetében a pénztartozásnak csupán egy része iránt indít keresetet, a bírói hatáskör szempontjából a pertárgy értékének a megállapításában a még fennálló egész követelés értéke, vagyis a lejárt követelésnek a moratóriumfeloldó rendelet értelmében még nem érvényesíthető része is irányadó, de a még le nem járt részletek figyelembe nem vétetnek.

5. §.

Ha a hitelező köztörvényi úton érvényesít a moratóriumfeloldó rendelet értelmében részletekben törlesztendő olyan pénztartozást, amelynek fejében az adós váltót adott, a marasztalást attól a feltételtől kell függővé tenni, hogy a hitelező a teljesített fizetést az 1876:XXVII. t.-c. 39. §-a értelmében nyújtatja.

6. §.

A moratóriumfeloldó rendelet értelmében részletekben törlesztendő váltótartozásnak része vagy kamatja iránt indított váltókeresethez vagy visszkeresethez az eredeti váltó helyett a váltó hiteles másolatát lehet mellékelni. Nem kell a váltó hiteles másolatát sem mellékelni akkor, ha a fizetés hiánya miatt felvett óvás vagy hiteles másolata van csatolva. Az osztrák-magyar banknak a váltómásolatra vezetett tanúsítása a váltómásolat hitelesítését pótolja.

Váltótartozás egy részének vagy a váltótartozás kamatjának megfizetése iránt az eredeti váltó bemutatása nélkül kibocsátott meghagyás alapján nincs helye biztosítási végrehajtásnak a miatt, hogy a meghagyás ellen kifogást adtak be.

7. §.

Ha a váltóbirtokos az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltón alapuló pénztartozást a moratóriumfeloldó rendelet 13. §-ának utolsó bekezdése alapján az e §. előbbi bekezdéseiben meghatározottnál nagyobb mértékben érvényesíti, meghagyás kibocsátásának csak akkor van helye, ha a váltóbirtokos a meghagyásos eljárás egyéb előfeltételein felül a keresethez csatolt okirattal kimutatja, hogy a váltói kötelezettséget a moratóriumfeloldó rendelet szerint a váltótartozásra meghatározottnál nagyobb mértékben törlesztendő tartozás okából vállalták.

Az előbbi bekezdés a kereskedelmi utalványra, közraktárjegyre és a csekkre megfelelően kiterjed.

8. §.

Ha a bíróság a 2. vagy a 3. §. esetében a kereseti követelés egyes részeire nézve különböző teljesítési határidőket állapít meg, az összes körülmények mérlegelésével méltányosság szerint határoz a felől, hogy az alperes a perköltséget melyik teljesítési határidőben és esetleg minő részletekben fizesse. Ha a bíróság a kereset elutasításával a felperest marasztalja a per költségében, a teljesítési határidőt a peres eljárás általános szabályai értelmében kell megállapítani.

9. §.

Az elsőbíróság az előtte a következő §-ban meghatározott pénztartozás megfizetése iránt folyamatban lévő perben hozott ítéletében az alperes kérelmére a törvényben megszabott teljesítési határidőt meghosszabbíthatja, ha a meghosszabbítás az alperes vagyoni helyzetét tekintve indokolt, és a felperesnek aránytalan sérelmet nem okoz.

A meghosszabbításnak oly időre lehet helye, amely idő alatt az adós teljesítőképességének helyreállása várható, de a meghosszabbítás három hónapnál tovább nem terjedhet.

A meghosszabbított teljesítési határidő az elsőbírósági ítélet közlését követő napon kezdődik.

Az alperesnek a kérelem előterjesztésekor nyomban valószínűvé kell tennie azokat a tényállításokat, amelyekre kérelmét alapítja. Tárgyalás elhalasztásának e kérelem okából nincs helye.

A bíróság a teljesítési határidő meghosszabbítását akár az egész követelésre, akár egy részére mondhatja ki, és a meghosszabbítást szabad belátása szerint megállapított biztosítéktól teheti függővé.

A kir. törvényszéknél 1915. évi január hó 1. napja előtt megindított rendes perekben a teljesítési határidő meghosszabbítása iránti kérelmet a pernek ítélet alá terjesztése előtt kell előterjeszteni.

A kérelemmel okozott költséget minden esetben a kérelmező fél viseli.

Az ítéletnek a kérelem tárgyában hozott határozatot tartalmazó része ellen fellebbezettel nincs helye.

A fellebbviteli eljárásban a teljesítési határidő meghosszabbításának a jelen §. alapján nincs helye.

A teljesítési határidőt az 1. bekezdésben említett perekben az 1911 : I. t.-c. 397. §-ának 1. bekezdése alapján nem lehet meghosszabbítani.

10. §.

Azok a pénztartozások, amelyek megfizetése iránt folyamatba tett perekben a teljesítési határidőt az előbbi §. alapján meg lehet hosszabbítani, a következők :

1. haszonbértartozás,

2. az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt adott megbízásból és hasonló más személyes munkateljesítmények iránt ezen nap előtt kötött szerződésekből eredő költség- és díjartozások, ideértve az orvosi, ügyvédi, mérnöki, írói és művészi, alkuszi, közvetítői, ügynöki és bizományi költségeket és díjakat, és a szállítmányozási és fuvarozási ügyletből eredő tartozások ;

3. az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött szerződés alapján szállított ingó dolgok vételára címén és az e nap előtt kötött szerződés alapján végzett ipari munkateljesítmények ellenértéke címén fennálló tartozások, továbbá a bizományos által fizetett vételár megtérítése ;

4. az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött, de a moratórium fennállásának ideje alatt teljesítendő volt szerződés alapján az elállás jogának gyakorlásából, avagy a szerződés nemteljesítéséből vagy nem kellő teljesítéséből eredő pénztartozások ;

5. tiltott cselekményekből és vétlen károkozásból eredő tartozások ; továbbá bírói határozat alapján teljesített fizetések visszatérítésére irányuló tartozások, ha a határozatot, amelynek alapján a fizetést teljesítették, jogerős bírói határozat megváltoztatta, hatályon kívül helyezte vagy korlátozta ;

6. családjogi és öröklési jogi címen alapuló pénztartozások — kivéve a tartásdíjakat és életjáradékokat, — valamint a társasági viszonyból vagy a vagyonközösség megszüntetéséből eredő pénztartozások.

11. §.

Az elsőbíróság az előtte folyamatban levő perben hozott ítéletében az alperes kérelmére — ha ez az ő vagyoni helyzetét tekintve indokolt — a törvényben megszabott teljesítési határidő

meghosszabbítását a pénztartozás minőségére és a három hónapi korlátozásra tekintet nélkül oly időre mondhatja ki, amely idő alatt az adós teljesítőképességének helyreállása várható:

1. ha az adós kimutatja, hogy ellenséges betörés vagy az ennek nyomában járó események következtében az ezek által érintett vidéken levő vagyonában, vagy annak következtében, hogy ő katonai szolgálatot teljesített, vagy a katonai szolgálatot teljesítő személyekkel egy tekintet alá esett, bármely vagyonában olyan kárt szenvedett, amely miatt pénztartozását — saját vagy vele szemben eltartásra jogosult hozzátartozói megélhetésének, vagy gazdasági vállalata vagy üzeme folytathatásának veszélyeztetése nélkül — teljesíteni nem képes;

2. az adósnak olyan gazdasági vállalatával vagy üzemével kapcsolatos pénztartozására, amely vállalatra vagy üzemre nézve az adós a kereskedelemügyi miniszter által kiállított bizonyítvánnyal kimutatja, hogy a vállalatot vagy üzemet a háborús események következtében szüneteltetni kénytelen, vagy hogy a vállalat vagy üzem túlnyomóan a vámkülföldre, vagy Bosznia és Hercegovínának, vagy a birodalmi tanácsban képviselt királyságoknak és országoknak a háborús események által érintett vidékeire való kivitelre szánt árukat állít elő vagy szállít, vagy hogy általában a vállalatban vagy üzemben előállított árukat a háborús események következtében hosszabb ideig nem volt képes forgalomba hozni;

3. a gyógyfürdőknek, fürdőhelyeken kizárólag a fürdőidény tartama alatt folytatott kereskedelmi vállalatoknak és az idegenforgalomra alapított más olyan vállalatoknak a jelen rendelet életbelépte előtt keletkezett jogcímen alapuló pénztartozásaira, amelyeknek idényhez kötött üzemét a háborús események következtében idő előtt be kellett szüntetni, vagy amelyeknek üzeme a háborús események következtében oly mértékben csökkent, hogy a vállalat rendes üzemben levőnek nem tekinthető, ha az adós ezt a körülményt a belügyminiszter által kiállított bizonyítvánnyal igazolja: ha a marasztalás tőkeösszege ezer koronát meghalad, a teljesítési határidőt a fürdőidény végére lehet megállapítani és a teljesítést legfeljebb három fürdőidényre is fel lehet osztani.

A kereskedelemügyi miniszter és a belügyminiszter az e §-ban említett bizonyítványt kérelemre általánosságban, egyes jogügylekre való vonatkozás nélkül is kiállíthatja.

Ha az adós öröklési jogi címen alapuló pénztartozását az öröklés útján reászált vagyonból csak olyan vagyontárgyak értékesítése útján fedezhetné, amelyeknek értékesítése esetében a fennálló körülmények folytán aránytalanul károsodnék: a bíróság az adós kérelmére a teljesítés határidejét — megfelelő dologi biztosíték adásától feltételezetten — oly időre halaszthatja, amikorra a vagyontárgyak kellő értékesítése remélhető, kivéve, ha a hitelezőn ezzel méltánytalan sérelem esnék. Ez a szabály megfelelően akkor is áll, ha társasági vagy más közös vagyonból a társaság tagjának, vagy a részesnek járó illetményt pénzben kellene kiszolgáltatni.

A 9. §. 3—7. bekezdéseit az e §-ban említett esetekben is alkalmazni kell.

Ha a bíróságtól e §. alapján engedett halasztás túlerjed azon a napon, amelyet a m. kir. minisztériumnak további rendelete meg fog állapítani, a halasztás a most említett napon megszűnik.

II. Végrehajtási eljárási rendelkezések.

Végrehajtásra vonatkozó rendelkezések.

12. §.

A végrehajtást elrendelő bíróság a végrehajtást szenvedő kérelmére a végrehajtást a 11. §-ban említett tartozások tekintetében az ugyanott meghatározott okból az ott megjelölt időtartamra felfüggesztheti.

Az adós a végrehajtható közokirat tekintetében a végrehajtás elrendelése előtt is kérheti, hogy a végrehajtás elrendelésére hivatott bíróság a közokirat végrehajthatóságát a 11. §-ban meghatározott okból az ott megjelölt időtartamra függeszse fel.

Az első és a második bekezdés szabálya nem áll, ha a bíróság a teljesítési határidőt a 11. §. alapján meghosszabbította.

13. §.

A végrehajtható, ha már foganatosított végrehajtást olyan pénztartozásnak egy részére vagy kamatjára, amely a moratórium-feloldó rendelet értelmében részletekben fizetendő, kérheti, hogy a további rész vagy járulécai erejéig a kielégítési végrehajtást a bíróság úgy rendelje el, hogy az kiküldött kirendelése nélkül a felülfoglalásnak és keltének az alapvégrehajtási jegyzőkönyvre feljegyzé-

sével foganatosittassék. A felülfoglalás keltére nézve a kielégítési végrehajtás elrendelésének a napja irányadó; ha a bíróság ugyana nap több kielégítési végrehajtást rendelt el, ezeket úgy kell tekinteni, mintha egyidőben foganatosították volna.

Ha a végrehajtató ily kérelmet nem terjeszt elő, a végrehajtásnak kiküldött útján történt foganatosításával felmerült költség végrehajtást szenvedő fél ellen csak akkor állapítható meg, ha végrehajtató kimutatja, hogy az 1881 LX. t.-c. 117. §-ának *a*-c pontjaiban meghatározott esetek valamelyike forog fenn.

14. §.

A végrehajtásnak törlesztéses záloglevélkölcsön vagy a moratóriumfeloldó rendelet 2. §-ának 1. és 3. bekezdésében meghatározott más követelés kamataira és tőketörlesztő részleteire közjegyző okirat alapján elrendelése szempontjából az idézett §. 4. bekezdésében megkivánt felhívás bizonyítására elegendő (1874:XXXV t.-c. 111. §-ának 2. bekezdése), ha a hitelező postai igazolvánnyal bizonyítja, hogy az adós részére levelet adott fel, amelynel feladásától legalább húsz nap már eltelt.

15. §.

Ha a bíróság a hatodik vagy korábbi moratóriumi rendelet értelmében moratórium alá eső pénztartozás tekintetében marasztaló határozatot hozott, és ez a pénztartozás a határozat meghozatala után a moratórium alól egészen vagy részben kivételt, a moratórium alól kivett pénztartozás, vagy a pénztartozásnak a moratórium alól kivett része tekintetében a kielégítési vagy a biztosítási végrehajtást a marasztaló határozat alapján a minisztériumnak moratóriumfeloldó rendeletében a részletfizetésekre megállapított időpontban el kell rendelni, jöllehet a bíróság határozatában a teljesítési határidő felől másként rendelkezett és nem mondotta ki, hogy a határozat moratóriumra tekintet nélkül végrehajtható.

Ha a végrehajtás elrendelésének az előbbi bekezdésben meghatározott előfeltételei az iratokból meg nem állapíthatók, a végrehajtási kérelem érdemleges elintézése előtt a feleket meg kell hallgatni.

Árverésre vonatkozó rendelkezések.

16. §.

Végrehajtási árverést ingóra csak akkor lehet foganatosítani, ha az árverést az 1881 : LX. t.-c. 104. vagy 233. §-ának esetében, vagy az összes körülmények szorgos méltatásával más esetben a bíróság kérelemre elrendelte. A bíróság ne rendelje el ingóra az árverést akkor, ha azt találja, hogy az árveréstől kellő eredményt nem várhat.

17. §.

Végrehajtási árverést ingatlanra csak akkor lehet elrendelni, s az elrendelt árverést csak akkor lehet foganatosítani:

1. ha az árverést törlesztéses záloglevélkölsönügylet alapján jogosított végrehajtható kéri, az adós pedig az árverési kérelem előterjesztésekor kettőnél több tőketörlesztő részlettel hátralékban van, és az árverési kérelmet megelőző egy év alatt legalább két ilyen részletet nem fizetett;

2. ha utóajánlatot adtak be;

3. ha az árverési vevő, tekintet nélkül az árverés időpontjára, a bármelyik telekkönyvi érdekelt kérelmére ujonnan megállapítandó fizetési határidőknek a kitűzött időben eleget nem tett, a telekkönyvi hatóság a fizetési határidőket az eredeti árverési feltételek figyelembevételével állapítja meg, a határidőket meg is hosszabbíthatja, úgy azonban, hogy a meghosszabbítás az utolsó részletre nézve se terjedjen túl 1916. évi július hó 1. napján.

Házadó alá eső ingatlanra, amennyiben az ily ingatlan nem gazdasági mivelés céljára szolgáló ingatlannal egy birtoktest, csak a 2. pont esetében, és e pont esetében is csak az 1914. évi augusztus hó 5. napja előtt megtartott árverésre beadott utóajánlat következtében lehet árverést rendelni vagy foganatosítani.

A jelen §. 2. és 3. pontja és utolsó bekezdése végrehajtási árverés hatályával bíró önkéntes árverésre (1881 : LX. t.-c. 205. §.) is alkalmazást nyer.

18. §.

A telekkönyvi hatóság, ha a 17. §. 1. pontjára alapított árverési kérvényben előadottakból megállapítja, hogy a végrehajtást szenvedett kettőnél több tőketörlesztő részlettel hátralékban van, és hogy az árverési kérelmet megelőző év folyamán legalább két ily

részletet nem fizetett, az árverés megtartását a felek meghallgatása nélkül elrendeli s végzését — amely az elárverezendő ingatlannak, a feleknek és a behajtandó követelés tőkeösszegének megjelölését, valamint a kikiáltási árt tartalmazza — kézbesített a tudott lak-hellyel bíró telekkönyvi érdekelteknek, ha pedig a végrehajtást szenvedő lakhelye ismeretlen, a részére kinevezett ügygondnoknak.

Az árverés elrendelése ellen ilyen esetben a végzés kézhezvételétől nyolc nap alatt előterjesztést adhat be:

1. a végrehajtást szenvedő azon az alapon, hogy tartozását saját vagy vele szemben eltartásra jogosult hozzátartozói megélhetésének, vagy gazdasága, gazdasági vállalata vagy üzeme folytathatásának veszélyeztetése nélkül nem volt képes teljesíteni;

2. mind a végrehajtást szenvedő, mind más telekkönyvi érdekelt azon az alapon, hogy a helyi viszonyokra tekintettel az árveréstől kielégítő eredmény (20. §.) nem várható.

A telekkönyvi hatóság az előterjesztés felől a felek és az előterjesztést tevő meghallgatásával határoz. Az 1. és a 2. pontban említett körülményeket elég valószínűvé tenni. A telekkönyvi hatóság, ha az előterjesztésnek helyt ad, az árverést elrendelő határozatát hatályon kívül helyezi, ha pedig az árverést megtartandónak találja, vagy ha előterjesztést nem adtak be, árverési hirdetményt bocsát ki. Az árverés időpontját az 1915. évi október hó 1. napja előtti időre nem lehet kitűzni.

19. §.

A végrehajtási törvénynek a csatlakozásra vonatkozó rendelkezései a 17. §. 1. pontja alapján elrendelt árverés esetére nem nyernek alkalmazást.

20. §.

Ha a végrehajtást szenvedett a 17. §. 1. pontja alapján elrendelt árverés határnapja előtt legalább nyolc nappal hiteltérdemlően kimutatja, hogy lejárt tartozásának hátraléka két tőketörlesztő részletre apadt, vagy hogy az árverési kérelmet megelőző év folyamán legalább két ily részletet fizetett, kérelmére a telekkönyvi hatóság az árverést megszünteti s a végrehajtást szenvedettet az okozott költségben elmarasztalja.

Az ingatlant a 17. §. 1. pontja alapján elrendelt árverésen a jelzálogilag bekebelezett törlesztéses záloglevélkölcsön megadásának alapjául szolgált intézeti becslésben megállapított becsértéknél, ha

pedig a kikiáltási ár ezt az összeget meghaladja, a kikiáltási árnál alacsonyabb áron nem lehet eladni. Az intézeti becslésről készült iratot az árverési kérvényhez kell csatolni.

Az árverés megsemmisítésének kérelemre azon az alapon is helye van, hogy a jelen rendelet szabályait nem tartották meg (1881:LX. t.-c. 178. §.).

21. §.

Bármelyik érdekelt fél az árverésen megvett ingatlanra, amelyet a vevő vételi bizonyítvány alapján birtokba vett, zárlat elrendelését kérheti, ha :

1. az árverési vevőnek oly cselekményét vagy mulasztását bizonyítja, amely az ingatlan állagának jelentékeny sérelmét vagy értékcsönkulását eredményezi ; vagy ha :

2. az árverési vevő a vételári részlet után járó kamat megfizetése iránti kötelezettségének a telekkönyvi hatóság felhívására a felhívásban megszabott határidőben eleget nem tesz ; a hátralékos kamat lefizetésével az elrendelt zárlatot kérelemre meg kell szüntetni.

Erre a zárlatra az 1881:LX. törvénycikknek az e törvénycikk 237. §-ának f) pontja alapján elrendelhető zárlatra vonatkozó rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

22. §.

Ingatlannak a 17. §. alapján elárverezése esetében, úgyszintén ingatlannak haszonélvezetére vezetett végrehajtás esetében az ingatlant közvetlenül terhelő adók és más köztartozások elsőbbségére nézve az 1881:LX. t.-c. 189. §-ában és az 1912:LIII. t.-c. 35. és 36. §-ában megállapított három évi időtartam abban az esetben, ha a jogerőre emelkedett árverést az 1915. évi október hó 1. napján vagy e nap után három év alatt tartották meg, vagy az ingatlannak végrehajtási zár alá vételét ez alatt az idő alatt rendelték el, az 1914. évi augusztus hó 5-étől 1915. évi szeptember hó 30-áig terjedő idővel meghosszabbítatik.

Külföldi bíróság végrehajtás iránti megkeresése.

23. §.

Ha a külföldi bíróságtól végrehajtásra irányuló megkeresés érkezik, a magyar bíróság a végrehajtás elrendelésének kérdésében

a felek meghallgatása nélkül határoz, de a végrehajtás elrendelés előtt hivatalból vizsgálni köteles különösen azt, vajjon a külfölk közokirat, amely a végrehajtási kérelem alapjául szolgál, nem olyan-e, hogy érvényességének elismerése az adóst a magyar szent korona országaiban a megkeresés elintézésakor irányadó fizetési határidőktől, vagy a fennállott moratóriummal kapcsolatos jogoktól — ideértve a fennállott moratóriumi rendeletek értelmébebe gyakorolt elállási jogot is — akarata ellenére megfosztaná.

Igenlő esetben a végrehajtást meg kell tagadni, még ha a külföldi bíróság ki is mondta, hogy a végrehajtás útján kielégítendő követelés nem esik halasztás alá.

A magyar bíróság, határozatának meghozatala előtt az 1. bekezdésben tárgyalt körülményekre nézve felvilágosításokat kérhet, ha e körülmények tekintetében kétsége van és a kétséget a megkeresésnek vagy mellékleteinek adatai el nem oszlatják.

24. §.

Külföldi bírói határozat alapján végrehajtást elrendelő végzés ellen a végrehajtást szenvedő, az 1912 : LIV. t.-c. 40. §-a szerint megengedett felfolyamodáson felül, az elrendelő bíróságnál a végzés kézbesítésétől számított tizenöt nap alatt kifogást terjeszthet elő a miatt, hogy a végrehajtást a jelen rendelet 23. §-a ellenére rendelték el.

Kifogás előterjesztésének esetében a már foganatosított végrehajtási cselekmények hatályban maradnak, de a végrehajtási eljárás nem folytatható. A bíróság a kifogás következtében a végrehajtás elrendelésének kérdésében a felek meghallgatása után végzéssel határoz. Egyebekben a kifogásra az 1911 I. t.-c. 129., 134., 135., 140. és 141. §-ai megfelelően alkalmazandók; az 1911 I. t.-c. 141. §-át akkor is alkalmazni kell, ha a fél a kifogást elkésztetten terjesztette elő.

Amennyiben nemzetközi szerződés másként intézkedik, a jelen rendelet 23. és 24. §-a nem nyer alkalmazást.

III. Csődeljárási rendelkezések.

25. §.

A minisztérium további rendelkezéséig hitelező kérelmére csődnyitást elrendelni nem lehet. Az 1914. évi augusztus hó 15. napja

előtt csődnyitás iránt hitelező részéről beadott kérelem tárgyában az eljárást a panaszlott kérelmére folytatni kell; ha a bíróság ebben az esetben csődnyitásnak helyét látja, az eljárást félbeszakítja, ha pedig csődnyitásnak nem látja helyét, a csődkérvényt elutasítja. Félbeszakítás esetében a bíróság a netán előbb elrendelt biztosítási intézkedések (1881 XVII. t.-c. 86. §. 2. bek.) fenntartása vagy megszüntetése felől — szükség esetében az érdekeltek meghallgatása után — határoz.

A csődtörvény (1881 XVII. t.-c.) 27. §-ának utolsó bekezdésében megszabott hat hónapi határidőbe, ugyyszintén a csődtörvény 28. §-ában megszabott két évi határidőbe nem számítható be az 1914. évi augusztus hó 1. napjától a minisztérium további rendelkezésében meghatározandó időpontig terjedő idő.

IV. Vegyes és zárórendelkezések.

26. §.

A moratóriumfeloldó rendeletnek részlettörlesztéseket megállapító rendelkezései nem érintik a telekkönyvi nem peres ügyekre vonatkozó szabályokat. Az a körülmény, hogy a követelés részletekben törlesztendő, nem akadályozza az egész követelésre vonatkozó telekkönyvi bejegyzést — ideértve az előjegyzést is, — amennyiben annak egyébként helye van.

Lejárt váltó alapján telekkönyvi előjegyzésnek bármely váltókötelezett ellen óvás bemutatása nélkül is helye van.

27. §.

A birtokrendezési ügyek menetére vonatkozó kivételes szabályokat az igazságügyminiszternek külön rendelete vagy külön rendelkezése állapítja meg.

28. §.

Ha külföldön, de Ausztria területén kívül lakó hitelezőnek belföldi vagy belföldön lakó adósa hiteltérdemlően kimutatja, hogy a hitelező biztosítására belföldön lakó harmadik személynél (zálogtartónál) való letétel útján zálogot adott, a zálogtartó lakóhelye szerint illetékes járásbíróság a zálogtartónak meghagyhatja, hogy további bírói rendelkezésig a zálogot senkinek ki ne adja és a zálogot ne értékesítse, valamint meghagyhatja azt is, hogy a zálogot bírói

letétbe helyezze. E meghagyás figyelmen kívül hagyása teljes kártérítésre kötelez.

A zálogtartó a zálogot megelőző bírói eljárás nélkül is bírletétbe helyezheti, a zálogadó megjelölésével. A letétbe helyezés zálog kiadása kérdésében valamennyi érdekelt felet meg kell hallgatni.

Az előbbi bekezdéseket akkor is alkalmazni kell, ha a hamedik személy az adós által tartozásának fedezetéül lekötött ingaságot nem mint zálogtartó, hanem mint a hitelező letéteményese örök.

A meghagyás kibocsátása iránti kérelem elirtézése előtt érdekelteket meg kell hallgatni. A meghagyást tartalmazó végz ellen halasztó hatállyal nem bíró egyfokú felfolyamodásnak van helye.

A járásbíróság meghagyását bármelyik érdekelt fél, vagy zálogtartó kérelmére valamennyi érdekelt fél meghallgatása után hatályon kívül helyezheti; a végzés ellen halasztó hatályú egyfokú felfolyamodásnak van helye.

Ha a bíróság a meghagyás hatályon kívül helyezése vagy letét kiutalása (jelen §. 2. bekezdése) kérdésében megnyugváss nem határozhatna, a felek valamelyikét per útjára utasítja és per megindítására megfelelő határidőt tűz ki.

E §. alkalmazásában lakóhely alatt a székhelyet, ilyen hiányában a telep helyét is érteni kell.

29. §.

A pénzkövetelések kivételes biztosításáról 1914. évi november hó 30. napján 22.300. I. M. E. szám alatt¹⁾ kibocsátott igazságügy miniszteri rendelet 8. §-át ugyane megjelöléssel a következő rendelkezés helyettesíti:

Az 1881 LX. t.-c. 235. §-a a kivételes biztosítási végrehajtásra megfelelő alkalmazást nyer azzal az eltéréssel, hogy idézett §-ban említett harminc napi zárhatáridőt egészen vagy részben moratórium alá eső követelést illetőleg a moratórium megszűnte után attól a naptól kell számítani, amely napon az egész pénztartozás, vagy a pénztartozás utolsó részlete a m. kir. miniszteriumnak a moratórium megszüntetéséről kibocsátandó rendelet értelmében fizetendő lesz.

Egyebekben ez e rendelet érintetlenül marad.

¹⁾ Lásd az 588. o.

30. §.

Ha valamely követelés teljesítésében való marasztalás a m. kir. minisztérium 1914. évi november hó 9. napján 8.286. M. E. szám alatt¹⁾ és 1914. évi december hó 14. napján 9.051. M. E. szám alatt²⁾ kiadott rendeleteiben, vagy az ezután kiadandó hasonló rendeletekben foglalt pénz- és értékpapírelvonási tilalomba ütközik, az a bíróság, amelynél az ügy folyamatban van, az eljárást — ideértve a végrehajtási eljárást is — az eljárás bármely szakában hivatalból is felfüggeszteni köteles, tekintet nélkül arra, hogy az ügy az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt, vagy e nap után indult meg, kivéve, ha az adós az eljárás folytatását kéri.

Ha a bíróság az eljárásnak az adós kérelmére folytatása esetében marasztaló határozatot hoz, határozatában a teljesítési határidőt úgy állapítja meg, hogy az azzal a nappal kezdődjék, amely napon a pénz- és értékpapírelvonási tilalom a megítélt követelés tekintetében hatályát veszti.

A bíróság a felfüggesztést az után a nap után, amelyen az előbbi bekezdésben említett pénz- és értékpapírelvonási tilalom a keresettel érvényesíteni kívánt követelés tekintetében hatályát veszti, kérelemre megszünteti.

Egyebekben az 1911 I. t.-c. 472—474. §-ai megfelelő alkalmazást nyernek.

A jelen §. rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell olyan eljárásra is, amely ellenséges állam kötelékébe tartozó hitelezőnek a moratóriumfeloldó rendelet 38. §-a értelmében nem érvényesíthető követelésére vonatkozik.

31. §.

A felsővizközi járásbíróság területén lakó adós ellen fizetési meghagyást (1911: I. t.-c. 592., 608., 620. §§.) kibocsátani nem lehet, és őt akár félként, akár tanuként határnapra idézni csak akkor lehet, ha a felek valamelyike valószínűvé teszi, hogy a késedelemből helyrehozhatatlan kára származik. Az ily adós ellen a végrehajtás biztosításon túl nem terjedhet, kivéve az 1881: LX. t.-c. 104. és 233. §-ában említett árverés esetét.

¹⁾ Lásd a 467. o.

²⁾ Lásd a 469. o.

32. §.

A jelen rendelet 1915. évi augusztus hó 1. napján lép életbe.

Ettől a naptól fogva az 1915. évi április hó 29. napján 7.400. I. M. E. szám alatt kiadott igazságügyminiszteri rendelet¹⁾ (negyedik moratóriumi eljárási rendelet) hatályát veszti.

Ahol jogszabály, bírói vagy más hatósági intézkedés korábbi moratóriumi eljárási rendeletnek valamely rendelkezésére hivatkozik, e helyett a jelen rendeletnek azt a rendelkezését kell érteni, amely a korábbi rendelet illető rendelkezésének helyébe lépett.

Budapesten, 1915. évi július hó 31-én.

Dr. Balogh Jenő s. k.

763.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.021. M. E. számú rendelete,

a háború következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges rendkívüli intézkedések megállapításáról 1.380/1915. M. E. szám alatt kiadott minisztériumi rendelet kiegészítéséről és módosításáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában és az idézett törvénycikket, valamint az 1912 : LXVIII. t.-cikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 14. §-ában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

1. §.

A háború következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges rendkívüli intézkedések megállapításáról 1915. évi április hó 29. napján 1.380/1915. M. E. szám alatt kiadott minisztériumi rendelet²⁾ 1. §-ának 1. bekezdése a következő mondat-
tal egészítették ki :

A bíróság nem függeszti fel az eljárást, ha olyan körülmények vannak, amelyek esetében a felfüggesztést az 5. §. alapján nyomban meg kellene szüntetni.

¹⁾ Lásd az 1351. o.

²⁾ Lásd az 1341. o.

2. §.

Az 1.380/1915. M. E. számú rendelet 2. §-ának 1. bekezdése a következő mondattal egészítették ki:

A bíróság nem függeszti fel az eljárást, ha olyan körülmények vannak, amelyek esetében a felfüggesztést az 5. §. alapján nyomban meg kellene szüntetni.

Az idézett rendelet 2. §-a a következő új bekezdéssel egészítették ki:

Ha az ügyvéd valamelyik ügyben az eljárás folytatását kérte, az ő képviselőjével ugyanannál a bíróságnál folyamatban lévő többi ügyben is folytatni kell az eljárást, kivéve, ha az eljárást az 1. §. alapján függesztették fel.

3. §.

Az 1.380/1915. M. E. számú rendelet 5. §-a 2. bekezdésének e szavai helyébe: »hivatalból köteles megszüntetni«, a következő szavak lépnek: »kérelemre megszüntetni köteles«, mihez képest ennek a bekezdésnek új szövege így szól:

Ha kétségtelen, hogy a felfüggesztésnek az előfeltételei (1., 2. §.) nem voltak meg, vagy már nincsenek meg, úgyszintén a 2. §. esetében akkor is, ha a fél az ügyvédjének adott megbízást visszavonta, a bíróság a felfüggesztést kérelemre megszüntetni köteles.

4. §.

Az 1.380/1915. M. E. számú idézett rendelet 7. §-ának a következő szavai után: »a minisztériumnak« a következő szavakat kell tenni: »a katonai szolgálatot teljesítő személyekre és az ily szolgálatot teljesítőkkal egy tekintet alá eső személyekre vonatkozó«; mihez képest ennek a §-nak új szövege így szól:

A bíróság a felfüggesztést az után a nap után, amelyet a minisztériumnak a katonai szolgálatot teljesítő személyekre és az ily szolgálatot teljesítőkkal egy tekintet alá eső személyekre vonatkozó kivételes intézkedéseket hatályon kívül helyező rendelete meghatároz, a 6. §. 6. és 7. pontjában említett személyeket illetőleg pedig az akadály megszüntét követő harminc nap elteltével kérelemre megszünteti, hacsak az 1. vagy a 2. §-ban említett egyén kérelmére, vagy az 5. §. értelmében a felfüggesztést már előbb meg nem szüntette.

5. §.

Az 1.380/1915. M. E. számú rendelet 9. §-ának 4. bekezdésében előforduló következő szavak; »ezt a §-t« helyébe e szavakat kell tenni: »ennek a §-nak előbbi bekezdéseit«, mihez képest a 9. §. 4. bekezdésének új szövege következőképen szól:

Feleség, fel- vagy lemenő ágbeli rokon és törvénytelen gyermek javára megállapított tartás, továbbá a szolgálati szerződésből — ideértve a mezőgazdasági és ipari munkaviszonyt is — eredő követelés kielégítésére, úgyszintén bérelt lakás, más helyiség vagy terület átadására vagy visszabocsátására irányuló végrehajtásra ennek a §-nak előbbi bekezdéseit nem lehet alkalmazni.

Az idézett rendelet 9. §-a a következő új, 5. bekezdéssel egészítettetik ki:

Ha a végrehajtást szenvedő katonai szolgálatot teljesít, vagy az ily szolgálatot teljesítő személyekkel egy tekintet alá esik, végrehajtás alól ki van véve, és ennélfogva még a végrehajtást szenvedő beleegyezésével sem foglалható le mezei gazdasággal foglалkozók részére az általuk művelt vagy műveltetett szántóföld műveléséhez szükséges vetőmag, takarmány, szalma, alom és trágya, a most felsorolt ingóságok hiányában pedig a lefoglалható készpénzből a beszerzésükre szükséges összeg. Az 1908 : XLI. törvény-cikknek azokat a rendelkezéseit, amelyek az 1908 : XLI. t.-c. 2. §-a 18. pontjának esetére vonatkoznak, a jelen bekezdés esetére megfelelően alkalmazni kell.

6. §.

Az 1.380/1915. M. E. számú rendelet 10. §-ának 4. pontjából kimaradnak ezek a szavak: »moratórium alá nem eső« és helyükbe »a« szót kell tenni, mihez képest ennek a pontnak új szövege így szól:

4. a követelés kifizetése céljából közpénztárból vagy letétből felvehető követelésnek az utalványozását.

7 §.

Az 1.380/1915. M. E. számú rendelet 13. §-ából kimaradnak ezek a szavak: »a hatodik moratóriumi rendelet vagy«, e szavaknak: »ezzel kapcsolatos későbbi rendelkezése« a helyébe pedig ezt a szót kell tenni: »moratóriumfeloldó rendelete«; mihez képest a 13. §. új szövege így szól:

Az 1881 : LX. t.-c. 72. §-ában meghatározott törvényes zálogiog a bérbeadót nemcsak félévi, hanem olyan időre járó bérösszeg erejéig illeti meg, amely idő alatt bérkövetelését katonai szolgálatot teljesítő (3. §. 1. bekezdésének 1—3. pontjai) bérlőjével, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá eső (3. §. utolsó bekezdése) bérlőjével szemben a m. kir. minisztériumnak moratóriumfeloldó rendelete értelmében nem érvényesítheti.

8. §.

Ez a rendelet kihirdetésével lép életbe.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 14-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

764.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.265. M. E. számú rendelete,

a Haditermény-részvénytársaság polgári pereiben kivételes eljárási szabályok megállapításáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában és az idézett törvénycikket, valamint az 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 14. §-ában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §.

A Haditermény-részvénytársaság az olyan ügyletéből felmerült pereket, amelyet mezőgazdasági terménynek vagy belőle előállított gyártmánynak megszerzése, tárolása, feldolgozása, forgalombahozatala vagy továbbítása körében kötött — ideértve a közvetlen kötelezettek tartozásának biztosítására harmadik személyekkel kötött ügyleteket is — a per tárgyának értékére tekintet nélkül, a budapesti kir. törvényszék előtt is megindíthatja.

A részvénytársaság ellen az előbbi bekezdésben meghatározott ügyletből felmerült pert, a per tárgyának értékére tekintet nélkül, a budapesti kir. törvényszéknél kell megindítani, kivéve, ha a részvénytársaság magát más bíróságnak a fennálló jogsza-

bályok értelmében alávetette, amely esetben a pert csak ennél a bíróságnál lehet ellene megindítani.

A budapesti törvényszék e perekben a 2—5. §-ok szerint jár el.

A jelen rendelet nem nyer alkalmazást az olyan perre, amelyben akár a felperes, akár az alperes termelő.

2. §.

Az 1. §. értelmében a budapesti kir. törvényszék elé tartozó perekben a polgári perrendtartásról szóló 1911 : I. törvénycikknek a törvényszéki eljárásra vonatkozó rendelkezéseit megfelelően a következő eltérésekkel kell alkalmazni:

1. az idéző végzésben a per felvételére és egyúttal érdemleges tárgyalására kell a határnapot kitűzni (Pp. 142. §.) és az érdemleges tárgyalást nyomban meg kell tartani a perfelvételi tárgyalás után (Pp. 181. §.);

2. a tárgyalást a kir. törvényszék székhelyén a bíróság hivatali helyiségén kívül is meg lehet tartani (Pp. 143. §.);

3. az érdemleges tárgyalás megkezdése előtt a felperes előkészítő iratot nem adhat, az alperes csak egy előkészítő iratot adhat a tárgyalási időköz első felében (Pp. 194—196. §§.);

4. a tárgyalást a Pp. 204. §-ának 2—4. pontjaiban meghatározott módon elő kell készíteni, amennyiben ily előkészítés az eset körülményei szerint lehetséges;

5. szerződési kikötés esetében, vagy ha mind a két fél beleegyezik, az árú minőségére, minőségi súlyára és értékére vonatkozó szakértői véleményadása végett a budapesti árú- és értéktőzsde szakértői bizottságát kell megkeresni; a fél e bizottság véleményét előre is megszerezheti; e bizottság a felek jelenléte nélkül is eljárhat. A szakértői bizottság szakértői véleménye mind a felekre, mind a bíróságra kötelező (Pp. 350., 367. §§.);

6. a teljesítési határidő meghosszabbításának nincs helye (Pp. 397. §.);

7. az ítélet fellebbevitelre tekintet nélkül végrehajtható és az ítéletben ilyennek nyilvánítandó (Pp. 415. §.);

8. az eljárásban ellentmondásnak nincs helye; oly esetben, amidőn a polgári perrendtartás szerint ellentmondásnak volna helye (Pp. 460. §.), a mulasztás következményeit igazolással lehet orvosolni.

3. §.

A kir. törvényszéknek a jelen rendelet szerinti eljárásra tartozó perekben hozott ítélete ellen más fellebbevitel kizárásával csak felülvizsgálati kérelemnek van helye.

A kir. törvényszéknek hatáskörét vagy illetékességét megállapító ítélete, vagy ítéletének a hatáskört vagy az illetékességet megállapító része ellen fellebbezvitelnek nincs helye.

A felülvizsgálati kérelem és a felfolyamodás felett a kir. Kúria határoz.

4. §.

A jogerős végítélet vagy egyesség ellen a Pp. 563—574. §-ainak megfelelő alkalmazásával perújításnak van helye. Perújítás alapján az alapperbeli ítélet vagy egyesség végrehajtását nem lehet felfüggeszteni.

5. §.

A jelen rendelet alá tartozó ügyeket minden fokon soron kívül kell elintézni.

6. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Hatálya Horvát-Szlavonországora nem terjed ki.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 3-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

765.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.506. M. E. számú rendelete,

az állami, vármegyei és vasuti alkalmazottak részére kiutalványozott beszerzési előlegeknek végrehajtás alóli mentességéről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912:LXIII. t.-c. 16. §-a és az 1914:L. t.-c. 14. §-a alapján a következőket rendeli:

1. §.

Az állami, vármegyei és vasuti alkalmazottak részére elsőrendű tömegfogyasztási cikkeknek beszerzése végett járandóságaik terhére kiutalványozott, de a jogosult által még fel nem vett előlegeket (beszerzési előleg) végrehajtási úton lefoglalni nem lehet.

Arra nézve, hogy a beszerzési előleg törlesztésére az alkalmazott járandóságai mennyiben vehetők igénybe, a beszerzési előlegeket engedélyező szabályok irányadók.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországokra nem terjed ki.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 24-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

766.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.507. M. E. számú rendelete,

a vasuti alkalmazottak részére engedélyezett beszerzési előlegeknek a járandóságokból való levonásáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-a és az 1914 : L. t.-c. 14. §-a alapján a következőket rendeli:

1. §.

Vasuti vállalatok az alkalmazottaik részére elsőrendű tömegfogyasztási cikkek beszerzése végett engedélyezett előlegek (beszerzési előlegek) visszatérítésének módozatait a kereskedelemügyi miniszter jóváhagyásával akként szabályozhatják, hogy erre a célra az alkalmazottnak járandóságai a vasuti szolgálati rendtartásról szóló 1914 : XVII. t.-c. 25. §-ának IV. pontjában meghatározott mértéken túl is, a fizetésnek és — a lakáspénzt ide nem értve — fizetés természetével bíró egyéb illetményeknek 70%-át meg nem haladó összeg erejéig igénybe vehetők legyenek.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya kiterjed a magyar szent korona országainak egész területére.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 24-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

767.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.512. M. E. számú rendelete,

a hazaárulók vagyonának zárlat alá vételéről.

A m. kir. minisztérium a hazaárulók vagyoni felelősségéről szóló 1915 : XVIII. t.-c. 1. §-ának második bekezdésében kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §.

A hazaárulók vagyoni felelősségéről szóló 1915 XVIII. t.-c. 1. §-ában meghatározott zárlat elrendelése iránt az a kir. ügyészség tesz indítványt, amelyet az igazságügyminiszter erre kijelöl.

A zárlatot az idézett törvénycikk értelmében az igazságügyminiszter által külön kijelölendő vizsgálóbíró rendeli el.

2. §.

A zárlat elrendelése iránt tett indítványban a bűncselekményre vonatkozó adatokat az iratokkal vagy ezeknek hivatalos másolatával együtt a vizsgálóbíróval közölni kell.

A kir. ügyészség indítványában lehetőleg jelölje meg azokat az ingatlanokat és egyéb főbb vagyontárgyakat, amelyekre a zárlatot foganatosítani kell, továbbá azt a bíróságot, amely a zárlat foganatosítására illetékes (5. §.).

3. §.

Ha a zárlat elrendelésének az 1915 XVIII. t.-c. 1. §-ában megszabott előfeltételei megvannak, a vizsgálóbíró az idézett törvénycikk értelmében a terheltnek belföldön található ingó és ingatlan vagyonára a zárlatot a kir. ügyészség indítványa alapján — a veszély igazolása nélkül is — azonnal végzéssel elrendeli, tekintet nélkül arra, hogy az elkövetett cselekmény miatt a bűnvádi eljárás, vagy az állam igényének érvényesítése végett a polgári kereset már megvan-e indítva.

A vizsgálóbíró a zárlatot a terhelt meghallgatása nélkül rendeli el; ha azonban kétségek elosztatása végett szükségesnek találja és a meghallgatás nem okoz a célt meghiusító késedelmet, a terheltet a zárlat elrendelése előtt akár közvetlenül, akár megkeresés útján meghallgathatja.

A zárlat elrendelésének kérdésében hozott végzés ellen, a bűnvádi perrendtartásról szóló 1896 : XXXIII. t.-c. 378. és 379. §-ának megfelelő alkalmazásával, a végrehajtásra halasztó hatállyal nem bíró felfolyamodásnak van helye a vádtanácshoz, ennek végzése ellen pedig a kir. ítélőtáblához.

4. §.

A zárlatot elrendelő végzést, úgyszintén a terhelt ellen folyamatba tett bűnvádi eljárást befejező jogerős véghatározatot a kir. kincstári jogügyi igazgatósággal is közölni kell.

Ha az indítvány előterjesztésekor a bűnvádi eljárás a terhelt ellen még megindítva nem volt, a kir. kincstári jogügyi igazgatóságot a bűnvádi eljárás megindításáról, esetleg ennek akadályáról értesíteni kell.

5. §.

A vizsgálóbíró az elrendelt zárlat foganatosítása végett a végrehajtási eljárás szabályai szerint illetékes polgári bíróságot keresi meg, amely egyúttal a zárlat folyamán esetleg felmerülő tartási igények (9. §.) kérdésében is határoz. Ha a zárlat foganatosítására több bíróság illetékes, közülük a vizsgálóbíró jelöli ki az esetleg felmerülő tartási igények elbírálására hivatott bíróságot.

A terheltnek több járásbíróság területén levő vagyonát lehetőleg egy zárgondnok kezelésére kell bízni, feltéve, hogy ez költségzaporítás nélkül történhetik.

Ha kitűnik, hogy a terheltnek oly járásbíróság területén is van vagyona, amelyet a vizsgálóbíró meg nem keresett, ennél a zárlat foganatosítását közvetlenül is lehet kérni.

Amennyiben a zárlattal az államnak telekkönyvi jogokra vonatkozó igényét kell biztosítani, a zárlat telekkönyvi feljegyzése végett az illetékes telekkönyvi hatóságot a vizsgálóbíró közvetlenül keresse meg, ha a rendelkezésére álló adatok erre elegendő alapot nyújtanak; különben pedig a zárlatot foganatosító bíróság köteles gondoskodni arról, hogy a zárlat a telekkönyvben haladéktalanul feljegyeztessék.

A zárlat foganatosításáról az azt elrendelő vizsgálóbírót értesíteni kell.

6. §.

A zárlat foganatosítására, a terhelt értesítésére, a zárlat hatályára, a zárgondnoki utasításokra, a zárgondnok jogaira és kötelességeire, a zárgondnok elmozdítására, a zárgondnoki szám-

adásokra, a zárgondnok kezelése alatt befolyt jövedelmi tárgyak értékesítésére és a zárgondnoki számadások elintézésére az 1881: LX. t.-c. 239. §-ának 3. bekezdése, 240. §. 2. és 3. bekezdése, 241. §., 245. §. 1. és 3. bekezdése, 246., 247., 248. és 249. §-ai alkalmazandók azzal az eltéréssel, hogy az azokban a zárlatot elrendelő bíróságra ruházott hatáskör az 1912: VII. t.-c. 28. §-ához képest a zárlatot foganatosító kir. járásbíróságot illeti.

A terhelt vagyonához tartozó követelések zárlat alá vétele tekintetében megfelelően az 1881: LX. t.-c. 79—84. és 122. §-ának, valamint az 1908: XLI. t.-c. 18. §-ának a követelések lefoglalására vonatkozó rendelkezései irányadók.

Ha a terhelt távol van vagy meghalt, amennyiben az eljárás folyamán jogainak védelme érdekében szükséges, részére ügygondnokot kell rendelni.

A zárlatot kérőnek jogait a kir. kincstári jogügyi igazgatóság gyakorolja.

7. §.

Ha a terhelt vagyona csak készpénzből, értékpapirokból, arany- és ezüstneműekből és egyéb drágaságokból áll, a zárlatot foganatosító járásbíróság a zárlatot, zárgondnok kinevezésének mellőzésével, az 1881: LX. t.-c. 73. §-a szerint foganatosítja.

8. §.

A zárlatnak ingó vagyona foganatosításánál az 1881: LX. t.-c. 48. és 49. §-ai megfelelően irányadók.

A zárlat foganatosítására illetékes kir. járásbíróság a házastárs kérelmére és a kir. kincstári jogügyi igazgatóság meghallgatása után — ha a házastárs igényének alaposságát kétséget kizáróan kimutatja — a zárlat foganatosítását mellőzheti, illetőleg a foganatosított zárlatot megszüntetheti oly egyéb vagyontárgyak tekintetében is, amelyek a házastársat illetik, vagy amelyeknek természetben való kiadására a házastárs a házassági vagyonjog szabályai szerint a házasság megszűnése esetében a törvénynél fogva igényt tarthat.

Az állam igényeinek érvényesítésére irányuló polgári keresetnek beadása után az 1915 XVIII. t.-c. 2. §-ának második bekezdésében megjelölt bíróság bármelyik peres fél kérelmére a polgári per adataihoz képest elrendelheti, hogy a zárlat szűkebb terjedelemben szoríttassék, mint ahogy foganatosítva lett, vagy hogy a terheltnek zárlat alá nem vett vagyontárgyaira is kiterjesztessék.

9. §.

Amennyiben a terhelt másnak (feleség, előd és ivadék) eltar-
tására a törvénynél fogva köteles, a szükséges tartás mértékét
és kiszolgáltatásának módozatait, ha jogerős bírói vagy gyám-
hatósági határozattal még megállapítva nem lennének, vagy e
megállapítás a változott körülményeknek meg nem felelne, a
jogosult kérelmére a feleknek és a zárgondnoknak meghallga-
tása után a kir. járásbírótság (5. §.) a körülmények figyelembe
vételével a méltányosság szerint végzéssel állapítja meg s ez a
bírótság a zárgondnokot megfelelő utasítással látja el arra, hogy
a befolyó jövedelemből az eltartásra jogosultnak, illetőleg tör-
vényes képviselőjének a szükséges tartást kiszolgáltassa.

A tartás kiszolgáltatása olyképen is történhetik, hogy a bírós-
ság a terhelt vagyonának megfelelő részét — a zárlat jog-
hatályának és a zárgondnok hatáskörének egyébként érintetlenül
hagyásával — a tartásra jogosult használatára és kezelésére
bízza.

10. §.

Ha harmadik személy egyes vagyontárgyakra nézve a zárlat
mellőzését vagy megszüntetését tulajdoni vagy más korábban
szerzett joga alapján kéri, e kérelem tárgyában a zárlat fogana-
tosítására illetékes kir. járásbírótság a felek meghallgatása után
végzéssel határoz. Ez a határozat nem zárja ki, hogy az ilyen
harmadik személy jogát rendes bírói úton érvényesítse.

11. §.

A zárlat költségeinek előlegezése tárgyában — ideértve a zár-
gondnok költségeit is — bármely érdekelt fél kérelmére a zár-
latot fogاناتosító bíróság határoz.

A zárlat tartama alatt felmerülő költségek a zárgondnok keze-
lése alatt befolyt jövedelemből fedezendőek.

A zárlat költségeinek viseléséről, az 1881: LX. t.-c. 251. §-ának
megfelelő alkalmazásával, az 1915: XVIII. t.-c. 2. §-ának második
bekezdésében megjelölt kir. törvényszék határoz.

A zárlat költségeinek és a zárgondnok díjainak összegét a
zárlatot fogاناتosító bíróság az 1881: LX. t.-c. 252. §-a értelmé-
ben állapítja meg.

12. §.

A kir. járásbírósnak a jelen rendelet alapján hozott határo-
zatai ellen a végrehajtási eljárás szabályai szerint van helye
jogorvoslatnak.

13. §.

Az 1915:XVIII. t.-c. alapján elrendelt zárlatot kérelemmel fel kell oldani:

1. ha a zárlatot elrendelő végzésnek közlésétől számított egy év alatt sem a bűnvádi eljárás megindítása iránt nem történt intézkedés, sem a kir. kincstári jogügyi igazgatóság az állam igényeinek érvényesítése végett a polgári keresetet meg nem indította;

2. ha a büntetőbíróóság a zárlat elrendelésének alapjául szolgáltatott cselekmény miatt a vádlottat jogerős ítélettel olyan bűncselekményben mondja ki bűnösnek, amelynek alapján az államot az 1915:XVIII. t.-c. 2. §-ában meghatározott igény meg nem illeti;

3. ha a zárlat elrendelésének alapjául szolgáltatott cselekmény miatt folyamatba tett bűnvádi eljárás a 2. pontban nem említett egyéb módon nyert jogerős befejezést és a kir. kincstári jogügyi igazgatóság a jogerős határozatnak vele történt kézbesítésétől számított három hónap alatt az állam igényeinek érvényesítése végett a polgári keresetet meg nem indította;

4. ha az 1915:XVIII. t.-c. 2. §-ának második bekezdésében megjelölt bíróság az állam igényének érvényesítése végett megindított polgári keresetet jogerős ítélettel elutasította, vagy jogerős ítélettel megállapította, hogy az államot ez az igény meg nem illeti;

5. ha megállapítást nyer, hogy a zárlat elrendelésének valamely előfeltétele hiányzik;

6. ha a zárlat feloldását a kir. kincstári jogügyi igazgatóság kéri.

A zárlat feloldása felől a zárlatot elrendelő vizsgálóbíró végzéssel határoz. Ha a terhelt kéri a zárlat feloldását, ezt a kérelmet indítványtétel végett közölni kell a zárlat indítványozására illetékes kir. ügyészszéggel és a kir. kincstári jogügyi igazgatósággal.

Ha a kir. kincstári jogügyi igazgatóság kéri a feloldást, a vizsgálóbíró azt a felek meghallgatása nélkül rendeli el. A feloldás elrendelése esetében a vizsgálóbíró haladéktalanul megkeresi a zárlatot foganatosító bíróságot [a szükséges intézkedések megtétele végett.

A zárlat feloldásának kérdésében hozott végzés ellen, a bűnvádi perrendtartásról szóló 1896:XXXIII. t.-c. 378. és 379. §-ának megfelelő alkalmazásával, a feloldás foganatosítására halasztó

hatállyal bíró felfolyamodásnak van helye a vádtanácsához, ennek végzése ellen pedig a kir. ítélőtáblához.

14. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországekra nem terjed ki.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 25-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

VIII. Közegészségügyi rendelkezések.

1. Általános közegészségügyi rendelkezések.

768.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 87.673. számú
II-a
körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztviselőjéhez,¹⁾**

a katonaságnak a polgári hatóságokkal való egyetértő eljárásáról középületeknek kórházi vagy beszállásolási célokra való igénybevételenél.

A cs. és kir. hadügyminiszter úr arról értesített, hogy az e részben fennálló szigorú rendelkezése ellenére előfordult, hogy egyes katonai közegek kórházi célokra vagy beszállásolás végett fontos, közcélokat szolgáló épületeket vettek igénybe a nélkül, hogy előzetesen a polgári hatóságokkal tárgyaltak volna.

A hadügyminiszter úr ennél fogva az összes katonai parancsnokságoknak meghagyta, figyelmeztessék és szigorúan utasítsák újból az alárendelt szerveiket, hogy ilyen épületeknek kórházi vagy beszállásolási célokra való igénybevételenél mindenkor az illetékes polgári hatóságokkal egyetértőleg járjanak el, és ugyanezt a rendelkezést tartsák be a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. t.-c. 27. §-ának esetében is.

Erről ^{Alispán}_{Polgármester} urat tudomásvétel és az alárendelt közigazgatási hatóságokkal és közegekkel közlés végett értesitem.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 2-án.

A miniszter helyett:

Perényi s. k.
államtitkár.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

769.**A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 5820. eln. számú rendelete,**

az elesettek és a harctéren elhaltak exhumálásáról és elszállításáról.

A hadtápfőparancsnokság Op. 21.369., illetőleg 31.851. szám alatt közzétette a csatatéren elesett, vagy a tábori egészségügyi intézetekben elhalt katonai személyek exhumálása és elszállítására vonatkozó alapelveket.

E tekintetben tehát jövőben a következő határozványok érvényesek :

Az exhumálás és elszállítás iránti kérelmek a kérvényező tartózkodási helye szerint illetékes katonai parancsnokságnál nyújtandók be. Ezen parancsnokság a kérvényeket, és pedig ha a hadsereg hadtápkörletében eltemetett hulláról van szó, az illető hadsereg hadtápparancsnoksághoz, ha pedig az illető hadsereg-hadtápkörlet területe nem ismeretes, a hadtápfőparancsnoksághoz továbbítja. Az illetékes hadsereghadtápparancsnokság azután — a hadtápfőparancsnokság által a fertőzött hullák szállítására nézve kiadott rendelkezések figyelembevételével — az illetékes 1. fokú közigazgatási hatósággal egyetértőleg határozatot hoz, és engedélyezés esetén felhívja a kérvényezőt, hogy azon időpontot, amikor az exhumálást óhajtja, idejekorán táviratilag tudassa.

Exhumálni csak *egyes sírokból* lehet.

Erre nézve megjegyeztetik, hogy Ausztriában a kiütéses hagymázban, himlőben, ázsiai kolerában vagy pestisben, Magyarországon ezenkívül még a vörhenyben és diftériában elhaltak hulláinak a kiemelése, illetőleg elszállítása csak az elhalálozás után egy év múlva engedhető meg.

Bosznia és Hercegovinára nézve e tekintetben az országos kormány 1879. évi május hó 12-iki rendeletének határozványai érvényesek.

A hulla kiemelése az e célból kiküldött katonai megbízott jelenlétében, aki a vonatkozó hullaszállítási okmányt (Leichenpass) is láttamozni fogja, szigorúan az erre vonatkozó belügyminiszeri rendeletek határozványai szerint hajtatik végre.

A hullaszállításra vonatkozó szabályok a monarchia belsejében szigorúan betartandók.

Oly hullák exhumálása és elszállítása iránti kérvények, amelyek oly helyeken vannak eltemetve, ahol még 1. fokú közigazgatási hatóságok, illetőleg katonai kormányzóságok (körlet-parancsnokságok) nem működnek, elvileg elutasíttatnak.

Megjegyeztetik, hogy a katonai megbízott jelenlétére vonatkozó határozvány csak a most fennforgó viszonyokra és csakis a hadseregkörletben nyer alkalmazást.

A leszerelés utáni időben az exhumálásra nézve a békében fennálló szabályok érvényesek.

A közönség a napisajtó útján a fenti határozványokra azon hozzáadással fog figyelmeztettetni, miszerint kívánatos, hogy az elesettek és harctéren elhaltak exhumálása és a hullák elszállítása a *háború utáni időre halasztassék*, és hogy a vasuti kezelőségek olyan elszállításokra, amelyek csak a hadjárat befejezte után hajthatnak végre, 50% szállítási engedményt helyeztek kilátásba.

Jelen — a zagrebi honvédkerületnél horvát nyelvre fordítandó — rendelet valamennyi honvédkerületi parancsnokságnak közvetlenül kiadatik.

Budapesten, 1915. évi május hó 28-án.

A miniszter rendeletéből:

Török s. k.
altábornagy.

770.

**A m. kir. belügyminiszter 1915 évi 53.902. számú
VII—a.
körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztviselőjéhez,¹⁾**

a harctéren elhalt katonai személyek holttestének exhumálása és elszállítása körül követendő eljárásról.

A harctéren elesett, illetőleg a tábori egészségügyi intézetekben elhalt katonák holttestének exhumálása és elszállítása tárgyában a hadtápfőparancsnokság által kiadott és a 3.969/1915. B. M. eln. sz. körrendelettel²⁾ közölt rendelkezésekkel kapcsolatban az e részben követendő eljárásra nézve a cs. és kir. hadügyminiszter úr 6.234/1915. szám alatt a következőkben rendelkezett:

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd az 1370. o.

A harctéren elesett vagy a tábori egészségügyi intézetekben elhalt katonai személyek holttestének exhumálása és elszállítása iránti kérvényt a *folyamodó tartózkodási helye szerint illetékes katonai parancsnoksághoz kell beadni*. Ez a katonai parancsnokság továbbítja a kérvényt, és pedig amennyiben valamely a hadsereg hadtápkörletében eltemetett holttestről van szó, az illető hadsereg hadtápparancsnokságához, vagy ha az illető hadtápkörlet pontos határa nem volna ismeretes, a hadtápfőparancsnoksághoz.

Exhumálások csak külön sirokból történhetnek.

A 3.969/1915. B. M. eln. sz. körrendelet szerint az exhumálás e célra kiküldött katonai képviselő jelenlétében történik, aki egyúttal a hullaszállítási levelet is aláírja. Ez a rendelkezés csak a jelenlegi viszonyok között és csak a hadsereg körzetében nyer alkalmazást. Az általános leszerelés után az exhumálás a békeidőben érvényes szabályok szerint történik.

Erről oly felhívással értesítem, hogy ezen rendelkezéseknek legszélesebb körben való közzététele iránt intézkedjék s ez alkalommal hívja fel a nagyközönség figyelmét arra, hogy kívánatos volna a harctéren elesett, vagy a tábori egészségügyi intézetekben elhalt katonai személyek exhumálását és hazaszállítását a háború befejezése utánra halasztani annál is inkább, mert a vasuti igazgatóságok a háború befejezése után történő hullaszállításoknál 50⁰/o-os fuvarkedvezményt helyeztek kilátásba.

Budapesten, 1915. évi június hó 4-én.

Sándor János, s. k.

2. Járványokra vonatkozó rendelkezések.

771.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 81.500 számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,¹⁾

a járványos agy- és gerincagyhártyalob ellen való védekezéséről.

A járványos agy- és gerincagyhártyalob, nyilván a háború okozta rendkívüli viszonyokkal kapcsolatban, ez évben a szokottnál jóval jelentékenyebb számmal mutatkozik az országban.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

Tekintettel arra, hogy e betegség rendszerint súlyos lefolyású (a halálozás néha 30—60/o) s hogy ennek a fertőző betegségnek megállapítása gyakran — különösen az enyhe esetekben — nehézséggel jár, minélfogva gyakran későn vagy hiányosan, vagy egyáltalában nem alkalmaztatnak az óvórendszabályok, felhivom ^{Alispán} ~~Polgármester~~ urat, hogy a járványos agy- és gerincagyhártyalob elleni védekezésről szóló 54.890/1905. B. M. számú körrendelet újabb közzétételével hívja fel az orvosok figyelmét az agy- és gerincagyhártyalob bejelentésének kötelezettségére, a betegek szigorú elkülönítésének szükségére, a betegek által használt tárgyak (evő-, ivóeszközök, zsebkendők, törülközők, ruha, fehér- és ágyneműek) és a betegszoba fertőtlenítésének fontosságára és az egyéni védekezésnél követendő óvószabályokra. Ami az egyéni óvószabályokat illeti, szem előtt kell tartani, hogy mivel a szóban levő betegségnek ragálya főképen a köpetben, nyálban és az orr váladékában foglaltatik, ennélfogva a fertőzés az ezekkel szennyezett tárgyakról, továbbá a beteggel való érintkezéssel (pl. csókolással), úgyszintén köhögésével, tüsszentésével, köpködésével, sőt hangos beszédével is áterjedhet az egészségesre.

Megjegyzendő, hogy a betegség csiráját (meningokokkuszt) nemcsak az agy-gerincagyhártyalobban szenvedő beteg, hanem elég gyakran a legközelebbi környezetében levő egészségesek is magokban foglalhatják, akik tehát szintén terjeszthetik az agy- és gerincagyhártyalobot, ennélfogva tanácsos az óvószabályokat ezekkel szemben szintén alkalmazni.

Budapesten, 1915. évi július hó 21-én.

Sándor János s. k.

772.

A m.kir. belügyminiszter 1915. évi 96.219. számú ^{VII-d.} körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,¹⁾

a hadsereg számára szállító üzemek alkalmazottainak hólyagos himlő ellen való újraoltásáról.

A hadsereg hólyagos himlővel való esetleges fertőzésének megakadályozása érdekében, 1915. évi január hó 30-án 8.171/1915.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

B. M. sz. a. kelt körrendeletem¹⁾ kapcsán, az 1887:XXII. t.-c. 10. §-a alapján, a hadügyminiszter úr megkeresése folytán elrendelem, hogy a hadsereg részére szállításokkal megbízott összes üzemek alkalmazottai, lehetőleg ezek hozzátartozói, úgyszintén az alvállalkozók és azok alkalmazottai, amennyiben a háború kezdete óta beoltva nem lettek volna, hólyagos himlő ellen újraoltassanak.

Ezen újraoltások végrehajtására nézve a 40.180/1887. sz. körrendelethez²⁾ mellékelt szabályzatban, illetőleg az 1908 XXXVIII. t.-c. 9. §-ának 3. pontjában foglalt rendelkezések irányadók. Felhívom tehát, hogy

(valamennyi th. város polgármesterének)

hatósági orvosait

(valamennyi vármegyei alispánnak)

a községi, kör- és r. t. városi — szükség esetén pedig a járási — orvosokat

(valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének)

megfelelően utasítsa.

A hadsereg részére szállítással megbízottak jegyzékét, törvényhatóságunkint csoportosítva, pótlólag meg fogom küldeni.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 23-án.

Sándor János s. k.

773.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.144. M. E. számú rendelete,

a vasuti alkalmazottaknak kolera ellen való kötelező beoltásáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvények kiegészítésére vonatkozó 1915 XIII. törvénycikk 4. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

¹⁾ Lásd a 696. o.

²⁾ Lásd: Magy. Rend. Tára, 1887. évf., 1658. o.

1. §.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter által kijelölt közforgalmú vasutaknak az általa kijelölt vonalain működő és szolgálati ágakhoz tartozó személyzetét az ázsiai kolera ellen be kell oltani.

2. §.

A beoltottak a beoltásból folyólag semmiféle költséggel sem terhelhetők.

3. §.

Jelen rendelet azonnal hatályba lép.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 24-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

774.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 66.034. számú
körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztviselőjéhez,

a hadifoglyok között fellépett kolerajárványról.

Utóbbi időben az északi harctérről érkezett, Magyarországon elhelyezett hadifoglyok között jelentékenyebb számban ázsiai kolera-megbetegedések fordultak elő.

Ennélfogva felhivom ^{Alispán}_{Polgármester} urat, hogy a lakosságnak a törvényhatóság területén avagy a közelben levő hadifogolytáborral való érintkezése meggátlására különös figyelmet fordítson, és az illetékes katonai parancsnoksággal egyetértően szigorúan fogantartsa azokat az intézkedéseket, amelyek a betegségeknek a polgári lakosságra való áttérjedésének megakadályozására alkalmasok.

A lakosság körében különösen kezdetben felmerülő kolera-nyanus megbetegedés esetén, a 110.000/1911. B. M. sz. szabályzat vonatkozó határozmányainak szem előtt tartásával, minden késedelem nélkül, kellő gondossággal és szigorral kell eljárni.

Budapesten, 1915. évi június hó 23-án.

Sándor János s. k.

775.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 58.969 számú
VII—d.
körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztviselőjéhez ¹⁾,**

*a hadsereget kísérő polgári személyeknek visszatérésük alkalmával
való orvosi megvizsgálásáról.*

A hadsereget kísérő polgári személyek közt visszatérésük alkalmával közveszélyes fertőző betegségek fordulván elő, a hadügyminiszter úr közlése szerint a hadtápfőparancsnokság elrendelte, hogy az ily polgári személyek visszatérésük alkalmával fertőző betegségektől és tetvektől való mentesség szempontjából ugyanolyan elbánás alá vétessenek, mint a katonák.

Az orvosi vizsgálat eredményét az utazási okmányokra rá kell vezetni.

Erről ^{Alispán}
Polgármester urat tudomásul és mihez tartásul értesitem.
Budapesten, 1915. évi június hó 15-én.

Sándor János s. k.

776.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 93.450. számú
VII—d.
körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztviselőjéhez,¹⁾**

a hadseregtől az ország belsejébe visszatérő polgári személyek egészségügyi megfigyeléséről.

A hadügyminiszter úr közlése szerint a hadtápfőparancsnokság elrendelte, hogy a hadseregtől az ország belsejébe avagy a hadtápkörletben levő lakóhelyükre visszatérő polgári személyeket, nevezetesen a polgári kocsisokat meghatározott állomásokon legalább öt napig meg kell figyelni, ez idő alatt a tetvektől is mentesíteni kell, s a menet- (utazási) okmányokon feltűnően feljegyezni, hogy »5 napi megfigyelés szerint fertőzéstől mentes«, továbbá »rovaroktól mentes«.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

Felhivom ^{Alispán}~~Polgármester~~ urat, hogy e rendelkezésről az összes egészségügyi hatóságokat tudomás és mihez tartás végett értesitse.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 23-án.

Sándor János s. k.

3. Csonka és béna katonák orvosi utókezelése, műtagokkal ellátása és gyakorlati oktatása.

777.

A m. kir. miniszterelnök 1915. évi 3.300. M. E. számú rendelete,

a csonkított és béna katonák orvosi utókezeléséről, mesterséges testrészekkel való ellátásáról és gyakorlati oktatásáról.

A m. kir. kormány az 1915 XV. t.-c. 8. §-ában nyert felhatalmazás alapján a háború folyamán megsérült katonai személyek orvosi utókezelése, mesterséges testrészekkel való ellátása és gyakorlati oktatása ügyében egyelőre a következőket rendeli:

1. §.

A fegyveres erőhöz tartozó személyek, ideértve a hadiszolgálatról szóló 1912 : LXVIII. t.-c. alapján személyes szolgálatra bevont egyéneket is, ha a jelenlegi háború tartama alatt csonkulás, bénulás, izületi merevség vagy valamely sérülés más utóhatása következtében keresetképességükben szenvedtek és ha remény van arra, hogy ezek a személyek megfelelő orvosi utókezelés vagy gyakorlati oktatás által polgári keresetképességüket egészen vagy részben visszanyerhetik, intézetekben orvosi utókezelés (chirurgikus vagy orthopaedikus kezelés, gyógyfürdők használata, gyógy- és üdülőhelyeken való elhelyezés és kezelés) alá kerülnek és gyakorlati oktatás által korábbi foglalkozásuk folytatására vagy más foglalkozás üzésére képessé tételnek.

Hogy ezek a rendelkezések mennyiben nyernek alkalmazást azokra a személyekre, kiknek egészsége hadi fáradalmak következtében más módon szenvedett és más olyan egyénekre, akik a

fegyveres erő kötelékében szolgálatot teljesítettek, külön rendelet fogja szabályozni.

2. §.

Az intézeti orvosi utókezelés és gyakorlati oktatás történhetik elsősorban a m. kir. Rokkantügyi Hivatal által állított állami intézetekben, továbbá a katonai igazgatás és a Magyar Vöröskereszt Egyesület intézeteiben, valamint olyan intézetekben, amelyeknek ilyen célra való felhasználását a m. kir. miniszterelnök a m. kir. belügy- és honvédelmi miniszterrel, valamint a cs. és kir. hadügy-miniszterrel egyetértőleg megengedi.

A m. kir. Rokkantügyi Hivatal és az ezen hivatal fennhatósága alatt álló utókezelő gyógyintézetek, mesterséges testrészeket előállító műhelyek, rokkant iskolák és egyéb intézmények szervezetét külön rendelet állapítja meg.

Horvát-Szlavonországokban az orvosi utókezelés és gyakorlati oktatás a »Horvát-Szlavon hadirokkantak gyógykezelésére és oktatására alakított országos Bizottság« (Zemaljski odbor za liječenje i naobrazbu hrvatsko-slavonskih ratnih invalida) által felállított intézetekben, továbbá az ottani és Vöröskereszt egyleti intézetekben történik.

3. §.

Azok a betegek, akiknek mesterséges testrészekre vagy más orthopaedikus segédeszközökre szükségük van, az orvosi utókezelés, illetőleg oktatás keretében ezeket ingyen megkapják.

A mesterséges testrészek és egyéb orthopaedikus segédeszközök beszerzését és azokkal való ellátást külön rendelet fogja szabályozni.

4. §.

A legénységi állományhoz tartozó személyeket, akik az intézettől (2. §.) szükségesnek talált orvosi utókezelésnek, mesterséges testrész alkalmazásának vagy gyakorlati oktatásnak magukat nem vetik alá, felülbírálati bizottság elé kell állítani.

Azoktól, akik a felülbírálati bizottság által szükségesnek talált orvosi utókezelésnek, mesterséges testrész alkalmazásának vagy gyakorlati oktatásnak magukat nem vetik alá, vagy annak sikerét szándékosan késleltetik vagy meghiúsítják, a rokkantsági ellátásra

való igényük egészen vagy részben, avagy az igény a rokkant-házak ellátási állományába való felvételre megvonható, ha nincs legalább 10 évi beszámítható tényleges katonai szolgálati idejük.

5. §.

A 4. §-ban említett felülbírálati bizottságok Budapesten, Pozsonyban és Kolozsvárott állítatnak fel. Elnökét és tagjait orvosok és gazdasági (mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi) szakemberek sorából a m. kir. miniszterelnök nevezi ki az érdekelt szakminiszter meghallgatásával. A felülbírálati bizottság hármas szaktanácsokban jár el, mely tanácsokat a bizottsági elnök alakítja meg. Ha a bizottság gyakorlati oktatás kérdésében határoz, a szaktanács egyik tagjának gazdasági szakembernek kell lennie.

Horvát-Szlavonországokban hasonló bizottság Zagrebben állítatik fel, melynek felállítása iránt a m. kir. miniszterelnök a honvédelmi miniszterrel és a bánnal egyetértőleg intézkedik.

6. §.

A közös hadsereg (haditengerészet) költségén történő orvosi utókezelés és gyakorlati oktatás tartama egy esztendő nem haladhat meg. Ezen időn belül az egyesek kezelésének és oktatásának tartamát a betegségek és foglalkozási ágak szerint esetről-esetre kell megállapítani.

Intézeti kezelésre vagy gyakorlati oktatásra való felvétel a leszerelés befejeztével megszűnik, a hadifoglyok kivételével, kikre nézve külön rendelkezés történik.

Ha az orvosi utókezelés vagy gyakorlati oktatás nem a katonai igazgatás intézetében történik, úgy a közös költségekből megtérítendő ápolási díj fejenként napi 3 korona.

Az első bekezdésben említett időpontig a mesterséges testrészek és egyéb orthopaedikus segédeszközök beszerzésének a köz- vagy a magánjótékonyosság által nem fedezett költségeit is a közös hadsereg (haditengerészet) költségvetése viseli. Hogy a közös költségek terhére mely mesterséges testrészek és más orthopaedikus segédeszközök szerezhetők be s azok egyes nemeiért mennyi fizethető, külön rendelet szabályozza.

7. §.

Ez a rendelet kihirdetése napján lép életbe.

Végrehajtásával a m. kir. miniszterelnök bizatik meg, aki az érdekelt m. kir. miniszterekkel, Horvát-Szlavonországra vonatkozólag pedig a bánnal egyetértőleg jár el.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 4-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

778.

A m. kir. miniszterelnök 1915. évi 3.301. számú rendelete,

a rokkant katonákat gondozó szervezetről.

I. FEJEZET.

A m. kir. Rokkantügyi Hivatalról, Szakfelügyelőkről és Tanácsról.

1. §. A m. kir. Rokkantügyi Hivatal.

A csonkitott, béna és belbeteg katonák ügyének egységes irányítása, szervezése és igazgatása céljából m. kir. Rokkantügyi Hivatal állittatik.

A Hivatal megjelölés e rendeletben a m. kir. Rokkantügyi Hivatalt jelenti.

2. §. A Hivatal szervezete.

A Hivatal a m. kir. miniszterelnökség fennhatósága alatt áll. Elnöke a m. kir. miniszterelnök, aki egyszersmind az alelnököt is megbizza.

A Hivatal személyzete áll:

1. a miniszterek által kirendeltekből,
2. a katonai hatóságok által kivezényeltelkekből,
3. a Hivatal által alkalmazottakból.

Az 1. és 2. pont alatt említettek kirendelése, illetőleg kivezénylése a Hivatal megkeresése alapján történik.

3. §. A hivatal hatásköre.

A Hivatal hatáskörébe tartozik:

1. a csonkitott, béna és belbetegségben szenvedő katonákat orvosi utókezelésben és gyakorlati oktatásban részesítő intézetek, mesterséges testrészeket előállító műhelyek, valamint mezőgazdasági és ipari kereseti telepek és műhelyek állítása, fenntartása és igazgatása;

2. csonkitott, béna és belbeteg katonák részére egyesek és jogi személyek által állítandó intézetek kezdeményezése, irányítása, támogatása és felügyelete;

3. a csonkitott és béna katonák intézetei, telepei és műhelyei beruházási, felszerelési és fenntartási alapjának, a mesterséges testrészek beszerzésére szolgáló alapnak és a mozgósítási hitel terhére adott esetleges inás alapnak kezelése;

4. csonkitott, béna és belbeteg katonák érdekében gyűjtések kezdeményezése, rendezése és ellenőrzése;

5. a csonkitott, béna és belbeteg katonák nyilvántartása, személyi és vagyoni viszonyaikról hivatalos adatok beszerzése és bizonyítványok kiállítása, az orvosi utókezelést, mesterséges testrészek alkalmazását és gyakorlati oktatást igénylő katonák kiszemeltetése, gyűjtő és szétosztó központokba, a fenti intézetekbe, telepekre és műhelyekbe a cs. és kir. katonai parancsnokságokkal egyetértőleg való beutalása, szabadságolások és elbocsátások iránt a katonai hatóságoknak való javaslattevés;

6. a rokkantak munkájának közvetítése;

7. az elhelyezett rokkantak társadalmi gyámolításának (patronage) szervezése és irányítása;

8. jogügyletek kötése, a fennhatósága alatt álló intézetek számára utasítások kibocsátása, a rokkant iskolák részére tantervek kiadása és nyilvánossági, illetőleg képesítő jog kieszközlése;

9. saját költségelőirányzatának megtervezése, zárszámadásának elkészítése, a fennhatósága alá tartozó intézetek költségvetésének jóváhagyása és zárszámadásának megvizsgálása, valamint az utalványozási jog gyakorlása;

10. a csonkitott, béna és belbeteg katonák egyéb olyan ügyei, melyeket a m. kir. miniszterelnökség a Hivatal hatáskörébe utal.

4. §. *Rokkantügyi Szakfelügyelők.*

Az orvosi utókezelést nyújtó intézetek és mesterséges testrészeket gyártó műhelyek felett az orvosi felügyeletet, a gyakorlati oktatást nyújtó intézetek felett az oktatási felügyeletet, a mezőgazdasági és ipari kereseti telepek és műhelyek felett pedig a gazdasági felügyeletet a szakfelügyelők gyakorolják, kiket a Hivatal biz meg.

5. §. *A Rokkantügyi Tanács.*

A csonkitott, béna és belbeteg katonák ügyében a társadalmi és gazdasági körökkel való állandó érintkezés és együttműködésⁱ biztosítása céljából legalább 18 és legfeljebb 36 tagú tanács alakítatik, amelynek elnöke a m. kir. miniszterelnök és melynek tagjait ugyanő hívja meg.

II. FEJEZET.

A csonkitott, béna és belbeteg katonákat orvosi utókezelésben és gyakorlati oktatásban részesítő intézetekről, a mesterséges testrészeket előállító műhelyekről, valamint a mezőgazdasági és ipari kereseti telepekről és műhelyekről.

1. Cím.

A csonkitott és béna katonák intézeteiről.

1. Az intézetekről általában.

6. §. Az intézetek beosztása.

A csonkitott és béna katonák intézetei a következők:

1. utókezelő gyógyintézetek;
2. mesterséges testrészeket előállító műhelyek;
3. rokkantak iskolái.

Ahol a gyógyítottak és oktatottak csekélyebb száma, az elhelyezési viszonyok vagy más ok célszerűvé teszi, ott a felsorolt intézetek szervezetiileg egyesíthetők vagy legalább egymással szorosabb vagy lazább összeköttetésbe hozhatók. Az összevonás módját és mértékét a Hivatal esetről-esetre állapítja meg. Összevonás esetén igazgatótanács alakítható, melynek elnökét a m. kir. miniszterelnök nevezi ki, tagjait pedig az egyes intézetek személyzetéből, valamint

a szakkörökből és a társadalomból a Hivatal hívja meg. Az igazgatótanács hatáskörét és ügyrendjét a Hivatal szabályozza, amely az igazgatótanácsra a 3. §-ban felsorolt ügykörnek egy részét is átruházhatja.

7. §. Az intézetek célja.

Az utókezelő gyógyintézeteknek az a célja, hogy azoknak a hadisérülteknek egészségét, akik a rendes kórházi kezelés után bénák maradtak, javító műtétekkel, orthopaediával, massage-zsal, mozgattással, villamozással, meleggel és fürdőkkel, továbbá odontoorthopaedikus kezeléssel helyreállítsák és őket újból keresetképesé tegyék. A mesterséges testrészeket előállító műhelyek azokat, akik a háborúban szenvedett sebesülés következtében vagy hadiszolgálatban más módon valamelyik testrészüket elvesztették, mesterséges testrésszel látják el. A rokkant-iskolák a sérült katonákat csonkulásukra, illetőleg bénulásukra való tekintettel, korábbi foglalkozásukra újból begyakorolják, amennyiben pedig ez lehető nem lenne, új foglalkozásra tanítják.

8. §. Az intézetek főhatósága és felügyelete.

Az intézetek a Hivatal fennhatósága és igazgatása alatt állanak.

Felügyeletüket szakszempontról szakfelügyelők, katonai szempontból pedig a cs. és kir. katonai parancsnokságok végzik, kik az intézeteket bármikor megvizsgálhatják. A cs. és kir. katonai parancsnokság a Hivatallal egyetértőleg biztosítja, hogy a meggyógyultak csapattestükhöz haladéktalanul bevonuljanak, azok pedig, akiknek kezelése, illetőleg tanítása befejezést nyert és akik mesterséges testrésszel elláttak, nyomban katonai felülvizsgálati bizottság elé állíttassanak.

9. §. Az intézetek személyzete.

Az intézetek személyzete:

1. orvosi személyzet;
2. a mesterséges testrészeket előállító műhelyek személyzete;
3. a rokkant-iskolák személyzete;
4. gazdasági és számvevő segédszemélyzet;
5. felügyelő parancsnok;
6. felügyelő személyzet;
7. őrszemélyzet.

Az 1—4. pont alatt felsorolt személyzet a Hivatal kezdeményezésére odavezényelt katonai személyekből, a más állami hatóságok, hivatalok és intézetek által rendelkezésre bocsátott, valamint a Hivatal által alkalmazott polgári személyekből áll.

Az 5—7. alatt említett katonai személyek jogait s ügykörét a 29.600/1915. sz. a. kiadott cs. és kir. hadügyminiszteri utasítás szabályozza.

Az alább részletesen felsorolt ügykörök a szükséghez képest összevonhatók, s több ügykör egy személyre bízható. (6. §. utolsó bekezdése.)

II. Az utókezelő gyógyintézetekről.

10. §. Az orvosi személyzet.

Az orvosok:

1. az igazgatók;
2. osztályvezető főorvosok;
3. másodorvosok.

11. §. Az utókezelő gyógyintézet igazgatója.

Az igazgató az egész intézetet vezeti, működését irányítja. Az igazgatónak van alárendelve az egész polgári személyzet s ha a katonai hatóság az intézet parancsnokává nevezi ki az igazgatót, úgy a kirendelt katonai felügyelő-személyzetnek is ő a parancsnoka.

Az igazgató határozza meg minden alkalmazott hatáskörét, ellenőrzi őket és felelős az egész intézet működéséért. Ő alakítja meg az utókezelő gyógyintézet (chirurgicus, orthopaediai, odonto-orthopaediai, thermotherapiiai, electrotherapiiai stb.) osztályait, megállapítja az intézeti házirendet, napirendet és munkarendet, ellenőrzi az orvosi és ápolószemélyzetet. Időnkint megjelenik az osztályvezető-főorvosok beteglátogatásain.

Az igazgató őrködik az intézet hygienikus viszonyai felett. Gyakran és váratlanul meggyőződést szerez az intézetbe felvettek mikénti elhelyezéséről és ápolásáról s különösen a tisztaságról, a fűtés és világítás szabályszerűségéről és a házirend megtartásáról. Ellenőrzi az intézeti étellemezést, időnkint meggyőződést szerez az ételek és italok minőségéről, a használt edények állapotáról és az ételek mikénti elkészítéséről. A kötszerek és egyéb gyógyanyagok felhasználását ellenőrzi. Járványos betegségek előfordulása esetén erről

a Hivatalnak és az illetékes polgári hatóságnak jelentést tesz. Felveszi a Hivatal által az intézetbe utalt katonákat, sürgős esetben pedig utókezelésre szorulókat maga is befogadhat.

Az igazgató elnöke az intézeti felvevő és kibocsátó bizottságnak és ennek javaslata alapján dönt saját felelősségére.

Figyelemmel kíséri az intézetbe felvettek ápolásának időtartamát s felelős azért, hogy a sérültek ne maradjanak tovább az intézetben, mint szükséges, és hogy a gyógyíthatók addig ne távozzanak, amíg minden lehető meg nem történt javulásuk érdekében. Ha az ápolási idő 11 hónapot meghalad, erről a Hivatalnak esetről-esetre jelentést tesz.

Az igazgató állapítja meg a tűz esetén követendő eljárást.

Utalványoz és ellenőrzi a pénz, vagyon és az értékposta kezelését, de e tennivalókat az utalványozás kivételével másra is bízhatja.

Az igazgató vezetője az intézet irodájának, beosztja oda a személyzetet, felelős a beadványok pontos elintézéseért és az egész irodai ügymenetért.

Az igazgató a hivatalnak jelentést tesz és pedig :

1. naponként a kezelés alatt állók és az üres ágyak számáról;
2. hetenként a közel-jövőben előreláthatólag megüresedő ágyak számáról;

3. havonként az osztályokról, az azokba beosztott orvosi személyzet számáról és minden egyesnek munkaköréről, továbbá az intézetbe felvett és onnan távozó katonák számáról, és az elért gyógyulási eredményekről.

12. §. Az osztályvezető főorvos.

Az osztályvezető főorvos gondoskodik az osztályában elhelyezett betegek ápolásáról és kezeléséről. Megállapítja az alá rendelt másodorvosok munkakörét, felosztja köztük a betegeket, vezeti a betegek gyógykezelését. A betegkezelést illetőleg saját felelősségére önállóan intézkedik, egyébként a kórházigazgatónak van alárendelve.

Tagja az intézet felvevő és kibocsátó bizottságának, ahol a kezelésre nézve, elbocsátásnál pedig a kiállítandó bizonyítvány orvosi részének szövegezésére nézve javaslatot tesz.

Az osztályvezető főorvost a Hivatal az utókezelést és tanítást

igénylő sebesült katonák kiválasztására kórházakba, lábbadozó osztagokhoz, üdülő otthonokba stb. küldheti ki.

Az osztályvezető főorvos esetleges további teendőit az intézet igazgatója állapítja meg.

13. §. A másodorvos.

A másodorvos a betegeket az osztályvezető főorvos utasításai szerint kezeli. A főorvos reggeli látogatása előtt megvizsgálja a súlyosabb betegeket, hogy állapotukról jelentést tehessen s ezeket a betegeket délután is felkeresi. Az osztályvezető főorvost távollétében az ezzel megbízott másodorvos helyettesíti. Az intézeti igazgató által megállapított sorrendben a másodorvosok ügyeletes orvosi szolgálatot teljesítenek.

A másodorvos egyéb teendőit az intézet igazgatója állapítja meg

III. A mesterséges testrészeket előállító műhelyekről.

14. §. A mesterséges testrészeket előállító műhely személyzete.

A műhely személyzete a következő:

1. irányító főorvos;
2. mintázó főorvos;
3. adminisztratív és technikai igazgató;
4. műhely-osztályvezető;
5. munkások.

15. §. Az irányító főorvos.

Az irányító főorvos a Hivatal jóváhagyásával megállapítja a gyártandó mesterséges testrészek szerkezetének rendszerét és a mintázó főorvosnak és segédeinek, valamint a műhelynek tevékenységét orvosi szakszempontról irányítja. Figyelemmel az egyesek csontjának állapotára, az irányító főorvos állapítja meg, hogy a gipszminták milyen sorrendben készíttessenek, és ezen minták alapján milyen egymásutánban állíttassanak elő az ideiglenes és végleges mesterséges testrészek. Rendszerint jelen van a mesterséges testrészek feladásánál is.

16. §. A mintázó főorvos.

A mintázó főorvos a hozzá küldött amputáltnak csontjából gipszmintát készít s egyszersmind azt, akiről mintát készít, beiratja

a mintázottak törzskönyvébe. A törzskönyvben minden mintázott külön számot nyer, mely egyszersmind az elkészült mesterséges testrész száma is. Erről a számról a mintázottak cédulát kapnak, hogy ennek alapján a mesterséges testrésszel kapcsolatos minden ügyben a mintázottak törzskönyvének megfelelő számára hivatkozassanak.

Az elkészült mesterséges testrész a mintázó főorvoshoz szállítólevéllel küldetik, aki azt az amputáltra feladatja, az esetleg szükséges módosítást elrendeli, a megfelelőt pedig átadja, az átadás megtörténtét a szállítólevélen igazolja, s ugyanott az átvételt a csonkítottal is elismerteti. Ha később merülne fel módosítás szüksége, úgy az amputált a mintázó főorvoshoz fordul, aki abban az esetben, ha a javítást szintén indokoltnak tartja, erről igazolványt ad, melynek alapján a műhely a módosítást elkészíti.

17. §. A műhely adminisztratív és technikai igazgatója.

Az adminisztratív és technikai igazgató vezeti a műhely üzemét. Gondoskodik, hogy a szükséges műhely, ennek gépi és szerszámberendezése, valamint a gyártáshoz szükséges anyag rendelkezésre álljon, s amennyiben szükséges, erre nézve a Hivatalnak előterjesztést tesz.

A műhelybe küldött gipszmintákat a kiöntés megtörténteig sértetlenül megőrizteti, a pontos kiöntésről gondoskodik s a kiöntött gipszminták raktárát olyan rendben tartja, hogy bármelyik minta azonnal elő legyen adható, és hogy az a mesterséges testrész elkészülte után is még hosszabb ideig rendelkezésre álljon.

A munkásokat az egyes (kötyszerész, kovács, lakatos, cipész stb.) műhelyekbe beosztja és kijelöli a munkavezetőket. Arra kell törekednie, hogy a rábizott munkások munkaereje kihasználtságos, s hogy az általuk készített munkák minőségileg is kifogástalanok és az orvosi utasításoknak megfelelőek legyenek. Fegyelmi szempontból felmerülő panaszait további eljárás végett közli a felügyelő parancsnokkal, aki az utókezelő gyógyintézet kirendelt tisztjével ugyanazon személy lehet.

Ügyel arra, hogy a munkások alkalmazásánál az 1884 : XVII. t.-c. és az 1893 : XXVIII. t.-c. rendelkezései megtartassanak.

A műhely működéséről, különösen termeléséről a Hivatalnak havonként jelentést készít.

Utalványoz és ellenőrzi a pénz-, vagyon- s értékpostakezelést, azonban e tennivalókat az utalványozás kivételével másra is bízhatja.

18. §. A műhelyosztályvezetők.

A mesterséges testrészek és egyéb orthopedikus segédeszközök egyes csoportjainak előállítására külön műhelyek is létesíthetők, amelyek az egész műhely egy-egy osztályát képezik. Hogy ilyen esetekben az ügykör miképpen oszlik meg a műhely adminisztratív és technikai vezetője s az osztályvezetők között, azt a Hivatal esetről-esetre állapítja meg.

19. §. A munkások.

A munkások rendszerint kivezényelt katonák, kivételesen azonban polgári személyek is alkalmazhatók. A katonák kivezénylése ügyében a műhely adminisztratív és technikai igazgatójának kérésére a Hivatal jár közbe. A polgári személyeket a Hivatal hozzájárulásával az igazgató alkalmazza.

20. §. Fogtechnikai laboratórium vezetője és tagjai.

Az utókezelő gyógyintézet odonto-orthopediai osztályával kapcsolatban fogtechnikai laboratórium szervezhető, melynek célja az állkapocs-sérüléseknél előforduló állkapocs és foghiányok pótlása, valamint az állkapocs-sérülések kezeléséhez szükséges készülékek előállítása. Vezetője a laboratórium-vezető főorvos vagy fogtechnikus, aki alatt a technikai segédszemélyzet működik.

IV. A rokkantak iskoláiról.

21. §. A rokkant-iskolai személyzet.

A rokkant-iskolai személyzet a következő:

1. a rokkant-iskolai igazgató ;
2. az elemi és polgári iskolai és általános ismeretekre oktató tanfolyamok vezetője ;
3. elemi, polgári iskolai és gyógypaedagógiai tanítók ;
4. a műhelyfőnök ;
5. a művezetőmester ;

6. más szaktanfolyamok vezetője ;
7. rokkant-iskolai orvos.

22. §. *A rokkant-iskolai igazgató.*

A rokkant-iskolát az igazgató vezeti, akinek a rokkantak oktatásával foglalkozó, illetőleg a rokkantakat gondozó egész személyzet alá van rendelve. Ha az igazgatót a katonai hatóság az intézet parancsnokává kinevezi, úgy a kirendelt katonai felügyelő személyzetnek is ő a parancsnoka.

Az igazgató határozza meg minden rokkant-iskolai alkalmazott hatáskörét, ellenőrzi őket, felelős az egész iskola működéséért.

A Hivatal jóváhagyásával a rokkant-iskola igazgatója szervezi a magában az iskolában vagy más helyiségben fennálló oktatási műhelyeket és tanfolyamokat és a rokkantakat ezekbe beosztja. Megállapítja az iskola házirendjét, továbbá az egyes műhelyek és tanfolyamok napirendjét, és tanrendjét, s gondoskodik arról, hogy a Hivatal által megállapított tananyag feldolgoztassék. Állandóan figyelemmel kíséri és ellenőrzi a műhelyekben és tanfolyamokon folyó oktatást. Gyakran és váratlanul meggyőződést szerez az iskolába felvettek elhelyezéséről, különösen a tisztaságról, a fűtés és világítás szabályszerűségéről, s a házirend megtartásáról. Ellenőrzi az iskolában levők ételmezését, időnkint meggyőződést szerez az ételek, italok mennyiségéről és minőségéről, a használt edények állapotáról és az ételek mikénti elkészítéséről.

Amennyiben egyes rokkantaknak gyakorlati kiképzéséről bármely okból nem lehetne magában az iskolában gondoskodni, az igazgató közreműködik az érdekelteknek megfelelő mesterműhelyekben vagy ipartelepeken való elhelyezésénél és őket tanulmányaikban ellenőrzi.

A rokkant-iskolai orvossal egyetértőleg őrködik az iskola egészségügyi viszonyai felett, járványos betegségek előfordulása esetén, erről a Hivatalnak és az illetékes polgári hatóságnak jelentést tesz.

Az igazgató a hozzá beosztott tanítókkal jegyzőkönyvet vétet fel azoknak a rokkant katonáknak életviszonyairól, akik magában az iskolában vagy az iskola székhelyén levő utókezelő gyógyintézetben vannak, továbbá mindazokról a rokkantakról, akiknek az iskola székhelyén lételéről egyáltalában tudomást szerez. E jegyző-

könyveket az illető rokkant vagyoni és kereseti viszonyainak pontos és hiteles megállapíthatása végett a Hivatalhoz felterjeszti.

Felveszi a Hivatal és az utókezelő gyógyintézetek által az iskolába utalt rokkant katonákat. A nála közvetlenül jelentkező katonákat rendszerint nem veszi fel, hanem előbb a rokkantság megállapítása végett az iskolához legközelebb eső utókezelő gyógyintézethez utalja.

Az igazgató az elnöke az iskola felvevő és kibocsátó bizottságának és ennek javaslata alapján saját felelősségére maga dönt. Havonként legalább egyszer tanulmányi értekezletet tart és ezen elnököl. Gondoskodik arról, hogy az intézetben összhang, egyetértés és egészséges szellem uralkodjék.

Az igazgató jelen van az iskolai vizsgákon s az ezek alapján kiadott rokkant-iskolai bizonyítványokat aláírja. Figyelemmel kíséri az iskolába felvettek oktatásának időtartamát, és ha ez az idő a hivatal fenhatósága alatt álló utókezelő gyógyintézetben töltött időt is beleszámítva, 11 hónapot meghalad, erről a Hivatalnak esetről-esetre jelentést tesz.

Az igazgató állapítja meg a tűz esetén követendő eljárást.

Utalványoz és ellenőrzi a pénz, vagyon és az értékposta kezelését, azonban e tennivalókat az utalványozás kivételével másra is bízhatja.

Vezetője az iskola irodájának, beosztja oda a személyzetet, felelős a beadványok pontos elintézéseért és az egész irodai ügymenetért.

Az igazgató a Hivatalnak jelentést tesz:

1. naponként az iskola épületében vagy helyiségeiben elhelyezett tanulók és az üres ágyak, illetőleg a műhelyben vagy szaktanfolyamon megüresedett helyek számáról;

2. hetenként a közel-jövőben¹ előreláthatólag megüresedő ágyak számáról;

3. havonként az egyes ipari oktatási műhelyekről és tanfolyamokról, valamint az ezek vezetésére beosztott személyzet számáról, minden egyesnek munkaköréről, továbbá az iskolába felvett és onnan távozó katonák számáról, minden egyes műhely, illetőleg tanfolyamnál az elért eredményekről, a műhelyeknél ezenfelül a termelt cikkek mennyiségéről és esetleges értékesítéséről is.

23. §. Az elemi és polgári iskola, továbbá az általános ismeretekre oktató tanfolyamok vezetője.

Az elemi és polgári iskola, továbbá az általános ismeretekre oktató tanfolyamok vezetője az oktatást irányítja, a tanítók működését ellenőrzi. Részt vesz a felvevő és kibocsátó bizottságban s it a rokkant-iskola igazgatójának javaslatokat tehet. A rokkant-iskola igazgatója megbízhatja a bizottság tárgyalásairól készítendő jegyzőkönyv vezetésével is. A vezetésére bízott tanfolyamok és iskolai osztályok vizsgáin részt vesz, s a tanfolyam elvégzettét igazoló bizonyítványt aláírja. A tanítóknak a rokkantak életviszonyainak kipuhatólására irányuló munkásságát ellenőrzi s esetleg utmutatásokat ad nekik.

További teendőit a rokkant-iskola igazgatója állapítja meg.

24. §. Elemi, polgári és gyógypaedagógiai tanítók.

A tanítók az oktatást a tanterv szerint és a tanfolyam-vezető által megszabott módon végzik. Működési körük vagy az elemi és polgári iskolai egyes osztályok egész tananyagának oktatására kiterjed, vagy csak egyes ismeretekre, úgymint kéz-, gép-, gyors és Baille-írás, gyakorlati számtan, rajz stb. tanítására szorítkozik. A tanítók az oktatáson kívül kötelesek a rokkant-iskolai igazgatónak minden irányban, de különösen az irodai teendők végzésében segédkezni, az utókezelésre vagy oktatásra szoruló katonák kiszemelésére kiküldött bizottságban részt venni, a rokkantak életviszonyait kipuhatólni és őket arra buzdítani, hogy magukat utókezelésnek alá vessék, a mesterséges testrészeket használják és a rokkantak iskolájában a gyakorlati oktatásban részt vegyenek.

25. §. A műhelyfőnök.

A műhelyfőnök az ipari kiképzést vezeti, a művezető mesterek felett rendelkezik. A tanterv alapján egyénenkint megállapítja a tanmenetet és ennek megtartása felett őrködik. Ügyel arra, hogy a rokkant választott mesterségét lehetőleg teljesen elsajátítsa, és a reá nézve szükséges összes segédeszközök kezelésében kellő jártasságra tegyen szert. Gondoskodik a műhelyek rendszeres és gazdaságos tevékenységéről, az anyagkészlet takarékos felhasználásáról és a műhelyi felszerelés jókarbantartásáról. A műhelyi ügyvitelt és számadásokat vezeti. Részt vesz az iskolai felvevő és

kibocsátó bizottságban s itt a rokkant-iskola igazgatójának a rokkant által választandó iparág tekintetében, továbbá elbocsátáskor a Hivatalnak teendő javaslat szövegére vonatkozólag előterjesztést tesz. Az ipari kiképzésben részesülő rokkant vizsgáján részt vesz, illetőleg a próbamunkát ellenőrzi, s az iskola által a tanulmányi eredményről adandó külön bizonyítványt ő is aláírja.

További teendőit a rokkant-iskola igazgatója állapítja meg.

26. §. *A művezető mester.*

A művezető (asztalos, bognár, mázóló, lakatos, cipész, szíjgyártó, szabó, kosárfonó, kefekötő, szövő stb.) mester, illetőleg mesterek közvetlenül a műhelyfőnök alatt állanak. Kötelesek mindent elkövetni, hogy a rájuk bízott rokkant katonákat a választott iparágban minél gyorsabban és minél tökéletesebben kiképezzék, bennük a munkaszeretetet és különösen mesterségük szeretetét felébresszék és ébrentartsák. A munkába vett daraboknak pontos és gondos elkészítéséért, a takarékos anyagkezelésért felelősek és gondoskodnak arról, hogy a rokkantak a gyakorlatban megkívánt rendszeres, gondos és gyors munkához hozzászokjanak.

E célból kötelesek a munkarendet és tanmenetet pontosan megtartani. Kötelességük továbbá minden egyes növendék életviszonyait, hajlamait, tehetségeit tanulmányozni, s különösen azt vizsgálni, hogy a rokkantnak nem volna-e rokkantsága következtében valamely különleges munkaeszközökre, műszerre, munkaprothesisre vagy más orthopaedikus segédeszközre szüksége, nem kell-e munkája közben a rendestől eltérő módon eljárnia. Kötelesek a rokkantakat ebben az irányban utbaigazítani, tanácscsal ellátni és begyakorolni. A tanfolyam, illetőleg a kiképzés bevégeztével a művezető mester részt vesz a rokkantak' kibocsátó bizottságának ülésében s ott véleményt mond a rokkant képzettségéről.

27. §. *A szaktanfolyam-vezetők.*

Olyan rokkantak, akik más fennálló iskolában vagy ezzel kapcsolatban szervezett tanfolyamon tanulnak, szintén a rokkant-iskola kötelékében és fennhatósága alatt maradnak. Egyébként rájuk az illető intézet szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Ha a Hivatal önálló mezőgazdasági, ipari s egyéb szaktanfolyamokat szervez, ezek élére szaktanfolyamvezetőket állithat, akik

a rokkant-iskola igazgatója alatt állanak s részt vesznek az iskolai fölvevő és kibocsátó bizottság tárgyalásain. Részletes teendőiket a hivatal vagy a rokkant-iskola igazgatója állapítja meg.

28. §. *A rokkant-iskola orvosa.*

A rokkant-iskola orvosa az iskola egészségügyi viszonyai felett őrködik, a rokkantak elhelyezését, élelmezését hygienikus szempontból ellenőrzi, járványos betegség előfordulta esetén erről a rokkant-iskola igazgatójának azonnal jelentést tesz, és a sürgős orvosi intézkedéseket saját hatáskörében foganatosítja.

Naponkint beteglátogatást végez, a gyengélkedőket kezeli, a súlyosabb betegeknek megfelelő gyógyintézetbe való szállítása iránt javaslatot tesz. A rokkant-iskola tanító-személyzetét támogatja abban, hogy a csonkitottakat a mesterséges testrészekhez idomuló szerszámok és egyéb orthopedikus segédeszközök használatára megtanítsák, a bénák számára pedig a bénult testrészhöz idomuló szerszámokat készítsenek, s őket azok használatára begyakorolják.

A rokkant-iskola orvosa valamely közeli utókezelési gyógyintézet fő- vagy alorvosa is lehet.

V. Az intézeti számvevőről.

29. §. *A felelős számadó.*

A Hivatal az utókezelő gyógyintézeteknél, mesterséges testrészeket előállító műhelyeknél és rokkant-iskoláknál a számvitel, számadás, pénz- és vagyonkezelés, valamint a gazdasági teendők végzésére vagy külön szakközegeket alkalmaz, vagy ezen teendőket az illető intézeti igazgató hatáskörébe utalja, aki azokat saját felelősségére másra is bízhatja.

Kötelessége különösen:

1. az illető intézet élelmezési ügyeinek intézése és az ilyen raktárak kezelése ;

2. egyéb raktárak, nevezetesen ruha, ágynemű, szalma, gyógyszer és kötszer, betegszállítási eszköz stb. raktárak gondozása s ezek leltárának vezetése ;

3. az intézetben levő katonáktól elvett ruházat, egyéb tárgyak és értékek megőrzése ;

4. ha az intézetnek külön mosóintézete van, úgy ennek vezetése ;

5. az összes számadások és leltárak elkészítése és egyéb a számvittel és számadással kapcsolatos teendők intézése ;

6. a szükséges ellátmánynak folyósíthatása céljából négy havi időszakra előzetes költségkimutatás készítése, melyet az intézeti igazgató előzetes jóváhagyás végett a Hivatalnak bemutat ;

7. a Hivatal által hatáskörébe utalt más ügyek.

Az igazgató, aki az egyes kiadásokat utalványozza, továbbá az, aki a pénz kezelésével van megbízva, a számadást nem vezetheti, hanem e háromféle tennivalót három külön egyénnek kell ellátnia.

VI. A felvételtől és kibocsátásról.

30. §. A felvevő és kibocsátó bizottság.

A Hivatal által fenntartott utókezelő gyógyintézeteknél, továbbá a rokkant-iskoláknál a felvételnél és kibocsátásnál egy-egy külön felvevő és kibocsátó bizottság működik közre.

Az utókezelő gyógyintézetnél ezen bizottságnak tagjai: az utókezelő gyógyintézet igazgatója, mint elnök, az osztályvezető főorvosok, mint bizottsági tagok és az igazgató által megbízott jegyzőkönyvvezető.

A rokkant-iskolánál alakítandó ilyen bizottságnak tagjai: a rokkant-iskola igazgatója, mint elnök, az elemi és polgári iskola, valamint az általános ismeretekre oktató tanfolyamok vezetője, a műhelyfőnök, továbbá a többi (földművelési, kertészeti, méhészeti stb.) tanfolyamok vezetői és a rokkant-iskola orvosa, mint bizottsági tagok, ezenfelül a rokkant-iskola igazgatója által megbízott jegyzőkönyvvezető.

A bizottságok csak véleményt mondanak, melynek meghallgatása után az intézeti igazgató saját hatáskörében határoz. (11. és 22. §.)

31. §. Az utókezelő gyógyintézetbe és a rokkant-iskolába való felvétel.

Az utókezelő gyógyintézetekbe a Hivatal által a cs. és kir. katonai parancsnokságokkal egyetértőleg oda utalt csonkított és bÉna katonák vehetők fel.

A rokkant-iskolába felvehető az, akit a Hivatal és a Hivatal

fennhatósága alatt álló utókezelő gyógyintézet oda utalt, továbbá akiről az utókezelő gyógyintézet vizsgálat alapján megállapította, hogy katonai szolgálatra minden valószínűség szerint alkalmatlan. Ha a rokkant nem közvetlenül utókezelő gyógyintézetből lép át a rokkant-iskolába, felvétele az illetékes cs. és kir. katonai parancsnokság hozzájárulásával történik.

A felvétel mindkét intézetben akként történik, hogy az illető az intézet irodája a törzskönyvbe beírja, személyi adatait feljegyzi, s azután az intézet igazgatójának bemutatja. Ha utókezelő gyógyintézetbe való felvételtől van szó, akkor az igazgató a felvett katonát valamelyik osztályvezető főorvoshoz osztja be, ha pedig rokkant-iskoláról van szó, akkor az igazgató az elemi, polgári és általános ismeretekre oktató tanfolyamok fővezetőjének, a műhelyfőnöknek vagy a más tanfolyamok vezetőjének adja át az illetőt.

Mindkét intézetnél köteles a katonát átvevő szakférfiú az illetőt egy héten belül a megfelelő intézeti bizottság elé állítani s ott javaslatát utókezelésére vagy oktatására vonatkozólag megtenni. E javaslat meghallgatása után az intézet igazgatója saját hatáskörében dönt az utókezelő gyógyintézetekben a kezelési, a rokkant-iskolában pedig az oktatás módja felett. Mind a tett javaslat, mind az igazgató döntése jegyzőkönyvbe vétetik, a sérült előtt felolvastatják, s az illető nyilatkozattételre szólíttatik fel, hogy a döntésnek aláveti-e magát, vagy nem. Igenlő esetben a döntés végleges, ha azonban az illető az intézkedésnek magát alá nem veti, úgy, amennyiben vonakodásának okait maga nem foglalná írásba, ezen okokat jegyzőkönyvbe kell venni és az iratokat a budapesti, kassai és temesvári katonai parancsnokságok területén fennálló intézeteknél a budapesti felülbirálati bizottság elnökéhez, a pozsonyi katonai parancsnokság területén fennálló intézeteknél a pozsonyi, végül a nagyszombati katonai parancsnokság területén fennálló intézeteknél a kolozsvári ilyen bizottság elnökéhez kell hivatalból felterjeszteni.

A rokkant-iskolába még fel nem vett, de a Hivatal rendelkezésére álló adatok szerint gyakorlati oktatást igénylő katonákra nézve a Hivatal megkeresheti az illetékes katonai parancsnokságot aziránt is, hogy ezeket a sérülteket hozassa a rokkant-iskola székhelyén levő valamely férőhelyre, ahol azok e §-ban szabályozott felvételi bizottsági eljárás alá vonatnak.

32. §. Az utókezelő gyógyintézetből való kibocsátás.

Az utókezelő gyógyintézetben ápoltakat az igazgató vagy közvetlenül maga, vagy a felvevő és kibocsátó bizottság meghallgatása után bocsátja ki. Azt, hogy az utókezelő gyógyintézet kibocsátás után a katonákat hova küldje és hogy ez az elküldés mi módon történjék, a Hivatal az illetékes katonai parancsnoksággal egyetértőleg állapítja meg.

1. A kibocsátó bizottság közreműködése nélkül az igazgató által kibocsátható:

a) az, aki az utókezelés következtében katonai szolgálatra alkalmassá vált;

b) az, aki az utókezelés következtében csak helyi szolgálatra vált alkalmassá, de akinél további kezelés esetén sem volna remény a teljes szolgálatképesség elérésére.

2. Kibocsátás végett az intézeti kibocsátó bizottság elé állítandó:

a) az a sérült, aki az utókezelés dacára rokkant maradt, vagyis további utókezelése nem biztat sikerrel, de a Hivatal által beszerzett és az intézettel közölt adatok szerint vagyona van, vagy eddigi foglalkozása alapján magát és családját eltartani képes. Ha a kibocsátást a bizottság meghallgatása után az igazgató kimondta, akkor az illető sérült az e célra az illetékes katonai parancsnokság által kijelölt katonai felülvizsgáló bizottság elé állítatik. Ezen katonai felülvizsgáló bizottság elé kell terjesztani a jelen rendelet mellékletét képező minta szerint a Hivatal által kiállított bizonyítványt is, melynek orvosi részét az utókezelő gyógyintézeti igazgató, a katona vagyoni és kereseti viszonyaira vonatkozó rovatait pedig a beszerzett hivatalos adatok alapján a Hivatal tölti ki;

b) az a sérült, aki az utókezelés dacára rokkant maradt, vagyis a további kezelése nem biztat eredménnyel s vagyona vagy keresete, melynek alapján magát és családját eltartathatná, nincsen. A rokkantat a kibocsátó bizottság meghallgatása után az utókezelő gyógyintézet igazgatója tanulás céljából a rokkant-iskolába teszi át, s átküldi vele a jelen rendelet mellékletét képező minta szerint készítendő s a Hivatal által kiadandó bizonyítvány tervezetét is, melynek azonban csak orvosi rovatait tölti ki.

3. Intézeti bizottság elé állítandó az a sérült is, akinek kezelése még nem nyert ugyan befejezést, de az illető

a) a megállapított kezelésnek vagy mesterséges testrész alkalmazásának nem veti magát alá ;

b) kezelésnek vagy mesterséges testrész alkalmazásának ugyan alávetette magát, de az eredményt meghiusítani vagy hátráltatni igyekszik ;

c) többszöri intés és büntetés dacára fegyelmezetlen magaviseletet tanusít s rossz példát ad.

Az ilyen sérültet, az igazgató az intézeti kibocsátó bizottság elé állítja, amelynek határozatát a szakkérdésben való döntés végett minden esetben hivatalból felterjeszti az illetékes felülbírálati bizottság elnökéhez.

Ha az a) pontban említett esetről van szó, akkor a döntést az érdekelttel közölni kell és fel kell őt szólítani, hogy 24 óra alatt vesse alá magát a kezelésnek. Ha az illető e felhívásra sem egyeznék bele az utókezelésbe, akkor az egész tényállás s különösen a felülbírálati bizottság döntése és az illetőnek ezzel szemben tanusított engedetlensége a Hivatallal közöltetik, amely azután a rokkantsági nyugdíj megvonása ügyében az illetékes katonai hatóságnak a vonatkozó bizonyítvány »Jegyzet« rovatában javaslatot tesz s az egész bizonyítványt kiállítja. E bizonyítvánnyal azután az illető az illetékes cs. és kir. katonai parancsnokság által kijelölt katonai felülvizsgáló bizottság elé állíttatik.

A b) és c) pontok alatt említett esetekben a felülbírálati bizottság döntése nyomban a Hivatalhoz terjesztetik fel. A Hivatal a rokkantsági nyugdíj ügyében a fentebb említett módon jár el s az érdekeltről kiállítja a már említett bizonyítványt, mellyel az illető a fenti katonai felülvizsgáló bizottság elé állíttatik.

33. §. A rokkant-iskolából való kibocsátás.

A rokkant-iskolából való kibocsátást az igazgató mindig a felvevő és kibocsátó bizottság meghallgatásával eszközli. Azt, hogy a rokkant-iskola kibocsátás után a katonákat hova küldje és hogy az elküldés mi módon történjék, a Hivatal az illetékes katonai parancsnoksággal egyetértőleg állapítja meg. Az igazgató az intézetében tanulót kibocsáthatja

1. ha az illető kiképzése befejezést nyert, továbbá, ha utólag

megállapított, hogy továbbképzése nem indokolt, mert vagyona-ból vagy előbbi foglalkozásából magát és családját eltartani képes, és továbbtaníttatását ennek dacára kifejezetten nem kéri. Ezen eset-ben az igazgató a bizottság és esetleg más szakemberek meg-hallgatása után az illető elbocsátása ügyében saját hatáskörében előterjesztést tesz a Hivatalhoz, mely a már említett bizonyít-ványt kiállítja. E bizonyítvánnyal az illető az illetékes cs. és kir. katonai parancsnokság által kijelölt katonai felülvizsgáló bizottság elé állítatik;

2. ha az illető, noha magát és családját vagyonából vagy keresetéből eltartani nem képes, tanulni még sem akar, vagy vállalkozott ugyan a tanulásra, de az oktatás sikerét nem igyekszik előmozdítani, vagy többszöri intés és büntetés dacára fegyel-mezetlen magaviseletet tanusít és rossz példát mutat.

Ha az illető tanulni nem akar, akkor az igazgató a szak-kérdésben való döntés végett a felülbírálati bizottság elnökéhez terjeszti az ügyet s ha ez is kimondja a tanulási kötelezettséget, akkor a döntést közölni kell az érdekelttel és fel kell őt szólí-tani, hogy huszonnégy óra alatt vesse alá magát a szabályszerű oktatásnak. Ha az illető ekkor sem akarná az oktatásnak magát alávetni, akkor az egész tényállás, különösen a felülbírálati bizottság döntése és az illetőnek ezzel szemben tanusított enge-detlensége a Hivatallal közöltetik, mely a rokkantsági nyugdíj megvonása ügyében az illetékes katonai hatóságnak a már emli-tett bizonyítványban javaslatot tesz s az egész bizonyítványt kiállítja. E bizonyítvánnyal aztán az illető a cs. és kir. katonai parancsnokság által kijelölt katonai felülvizsgáló bizottság elé állítatik.

VII. Az utókezelő gyógyintézetben ápoltakról, a mesterséges testrészeket előállító műhely munkásairól és a rokkant-iskolák tanulóiról.

34. §. Az ápoltak, munkások és tanulók.

Az utókezelő gyógyintézet, mesterséges testrészeket gyártó műhely és rokkant-iskola részére az illető intézet igazgatója által megállapított házirendet, tan-, illetőleg napirendet mindenki meg-tartani köteles. Az utókezelő gyógyintézetben ápol katonák

ápolóiknak, orvosaiknak, az intézet igazgatójának, a mesterséges testrészeket előállító műhelyi személyzet a műhelyosztályvezetőnek, valamint az adminisztratív és technikai igazgatónak, a rokkantiskola tanulói tanítóiknak, az illető tanfolyamvezetőnek, a művezető-mesternek, a műhelyfőnöknek, a szaktanfolyamvezetőnek és az iskola igazgatójának engedelmeskedni tartoznak. Az intézet felügyelőparancsnoka által naponként kiadott parancshoz mindenki alkalmazkodni köteles. Fegyelmi szempontból mindenki az intézet felügyelőparancsnokának van alárendelve. Kéréseiket, panaszaikat valamennyien az intézet felügyelőparancsnoka által naponként tartandó kihallgatáson adhatják elő. Megbüntetésük is ez úton történik.

35. §. *Az ápoltak, munkások és tanulók ellátása.*

Az ellátásról az intézet vagy saját kezelésében gondoskodik, vagy más intézményre vagy vállalkozóra bízhatja az élelmezést. Az ápoltak és tanulók napi ápolására szükséges fedezetet az igazgató a Hivaltól kapja s ennek felhasználásáról a napi állomány kimutatása mellett havonként utólagosan a Hivatalnak elszámol.

36. §. *Állomány-nyilvántartás.*

Minden egyes intézet külön törzskönyvet vezet. E törzskönyvre és vezetésére, továbbá az állomány nyilvántartására nézve a m. kir. honvédségi egészségügyi szolgálatról szóló szabályzat (H.—14.) II. részének 62., 63., 64. és 65. §-ai irányadók.

37. §. *Eljárás halálozás esetében.*

A halálozásoknál követendő eljárásra nézve a m. kir. honvédség egészségügyi szolgálatáról szóló szabályzat (H.—14.) II. rész. 28., 29., 30. és 31. §-ai irányadók.

VIII. Ügy- és pénzkezelés, elszámolás.

38. §. *Ügykezelés.*

Az adminisztratív ügykezelés mindegyik intézetben két részre oszlik.

Az intézet nem katonai ügyekben a Hivatal alá tartozik, tehát a Hivatalhoz intézi felterjesztéseit, a Hivaltól kapja utasításait s különösen szervezeti, személyzeti és anyagi ügyekben a Hivatalhoz köteles jelentést tenni.

Az intézet felügyelő parancsnoka által végzendő katonai ügykezelést a 29,600/1915. sz. a. kelt cs. és kir. hadügyminiszteri rendelet szabályozza.

Az intézethez érkező valamennyi hivatalos iratot iktatókönyvbe kell beírni s ebben a sorszámot, az érkezés napját, az irat tárgyát, keltét, a válasz hováirányítását és keltét is fel kell tüntetni. Ezenkívül készíteni kell név- és tárgymutatót, továbbá határidős könyvet, valamint a különböző hatóságok beadványairól külön mutatót, az úgynevezett idegen számok mutatóját s ebben fel kell tüntetni, hogy minden egyes idegen beadványszámnak milyen intézeti szám felel meg.

39. §. Pénzkezelés és elszámolás.

Az intézetek bevételei és kiadásai

1. a Hivatal által nyújtott ellátmány és az ennek keretében teljesített kiadások :

2. közvetlenül és kifejezetten az illető intézetnek nyújtott adományok és az ezekből fedezett szükségletek ;

3. a rokkantak javára a cél közelebbi megnevezése nélkül beküldött adományok és az ezekből fedezett szükségletek ;

4. a katonai kincstártól havidíjakra és zsoldra adott összegek.

Az 1—3. alatt felsorolt bevételek kezeléséről, általában az intézetek pénz-, vagyon- és anyagkezeléséről, valamint a számvitel módjáról a Hivatal részletes utasítást ad ki.

A 4. alatt felsorolt havidíj és zsold, valamint esetleges más katonai kiadásokra a katonai hatóság által a felügyelőparancsnok kezéhez utalványozott összegek nem tartoznak a Hivatal ellenőrzése alá.

IX. A kereseti telepekről és műhelyekről.

40. §. A mezőgazdasági és ipari kereseti telepek és műhelyek célja és szervezete.

Az utókezelő gyógyintézeteken, mesterséges testrészeket gyártó műhelyeken és rokkant-iskolákon kívül a csonkitott és béna katonák gondozására szolgálnak még a mezőgazdasági, kertészeti ipari stb. telepek és műhelyek, amelyeknek az a céljuk, hogy a különösen megbízható és munkás, de csonkultságuk, illetőleg bénult-

ságuk következtében magán munkaadóknál célszerűen el nem helyezhető rokkantak megélhetését közös munkájuk szervezésével és értékesítésével biztosítsák. A kereseti telepek és műhelyek önállók vagy rokkant-iskolával kapcsolatosak. Az összevonás részleteit a Hivatal szabályozza.

Ezeket a kereseti telepeket és műhelyeket a m. kir. miniszterelnök és az érdekelt szakminiszter engedélye alapján a Hivatal szervezi. Gazdálkodásuk, illetőleg üzemük tervét, valamint szabályzataikat a Hivatal állapítja meg.

2. Cím.

A belbeteg katonák intézeteiről.

41. §. A belbetegségben szenvedő katonák érdekében létesítendő intézetek.

A belbetegség következtében keresetkéességükben szenvedett katonák gondozását és az érdekükben létesítendő intézeteket (gyűjtő és elosztó) központokat, különleges kórházakat, szanatóriumokat, üdülőtelepeket, gyógyhelyeket, rokkant-iskolákat stb.) külön rendelet fogja szabályozni.

III. FEJEZET.

Vegyes és záró határozmányok.

42. §. A csonkitott és béna katonák oktatása a rokkant-iskolától független más intézetekben.

Ha a csonkitott és a béna katonák oktatása nem külön rokkant-iskolában, hanem valamely fennálló tanintézetben vagy tanfolyamon történik, úgy a rokkantakra nézve is rendszerint az illető tanintézet, illetőleg tanfolyam szabályai az irányadók. A netán szükséges eltéréseket a Hivatal előterjesztésére vagy véleményének meghallgatása után az illetékes szakminiszter állapítja meg.

43. §. A Csonkitott és Béna Katonákat Gondozó Bizottság megszűnése

Ennek a rendeletnek életb eléptével a Csonkitott és Béna Katonákat Gondozó Bizottság megszűnik és ügykörét a m. kir. Rokkantügyi Hivatal veszi át.

44. §. A rendelet életbelépése, hatálya és végrehajtása.

Ez a rendelet kihirdetése napján lép életbe és hatálya kiterjed Horvát-Szlavonországok kivételével a magyar állam egész területére.

Végrehajtásával a m. kir. miniszterelnök bizatik meg, ki az érdekelt szakminiszterekkel egyetértőleg jár el.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 4-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

1900

778. 3.301/1915. M. E. sz.

Melléklet a 3.301/1915. M. E. számhoz.**M. Kir. Rokkantügyi Hivatal.**

--- -- -- SZ.

BIZONYÍTVÁNY.

1	Parancsnokság, csapattest vagy intézet :	
2	Név :	
3	Rendfokozat :	
4	Születési év :	Sorozási év :
5	Születési hely, járás, vármegye :	
6	Vallás	
7	Mikor és hol sebesült, illetőleg betegedett meg :	
8	Kezelés időtartama ezen intézetben :	
I.	Orvosi utókezelésnek, illetőleg mesterséges testrész alkalmazásának magát alávetette-e vagy sem ?	
II.	1	Az idemellékelt hatósági bizonyítvány (Nyilatkozat) szerint magát és családját eltartani képes.
	2	Sérülése dacára a polgári életben keresetképes.
	3	Az 191..... 191.....ig oktatásban részesült s mint kiképzést nyert.
Elbocsá- tási javaslat	A m. kir. Rokkantügyi Hivatal végleges elbocsátását, a katonai előfeltételek fennforgása után, javasolja.	
Jegyzet		

Budapest, 191 hón.

.....
alelnök.

IX. A katonai szolgálatra vonatkozó rendelkezések.

779.

**A m. kir. honvédelmi miniszter. — 1914. évi
12.303. eln./4. szám.**

Ő császári és apostoli királyi Felsége a f. évi július hó 25-én Bad-Ischlben kelt legfelsőbb elhatározásával az 1886 : XX. t.-c. 4. §-a alapján a magyar népfölkelésnek a honvédelem érdekei által megkövetelt mérvben való felhívását legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott.

Az érintettek behívása »Hirdetmény«-nyel vagy behívójeggyel történik.

Hogy hol lesznek »Hirdetmény«-ek kifüggesztendők, illetve hol fog a behívás behívójegyekkel történni, erre nézve a közigazgatási hatóságok külön lesznek utasítva.

*Báró Hazai Samu s. k.
m. kir. honvédelmi miniszter.*

780.

**A m. kir. honvédelmi miniszter. — 1915. évi 5.225.
eln. szám.**

Ő császári és apostoli királyi Felsége legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott, hogy a népfölkelésről szóló 1886 : XX. t.-c. módosítása és kiegészítéséről szóló törvény¹⁾ alapján a 18. és 43—50 éves népfölkelésre kötelezettek az 1886 XX. t.-c. 4. §-ának első bekezdése értelmében felhivassanak.

A népfölkelés említett születési évfolyamaiba tartozó népfölkelőknek bemutató szemlére való behívása és tényleges szolgálatra való igénybevétele iránt később fogok intézkedni.

Budapesten, 1915. évi május hó 20-án.

*Báró Hazai Samu s. k.
m. kir. honvédelmi miniszter.*

¹⁾ 1915 II. t.-c.

781.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 2.000. H. M. eln. 18. számú utasítása,

az 1873., 1874., 1875., 1876. és 1877. évben született népfölkelésre kötelezettek összeírásáról, bemutatásáról és behívásáról.

A községi előljáráóságok, városi hatóságok és járási tisztviselők részére.**A) A községi előljáráóságok és városi hatóságok teendői.****I. A népfölkelésre kötelezettek felhívása összeírásuk végett.**

1. Az 1873., 1874., 1875., 1876. és 1877. évben született népfölkelésre kötelezettek közül azok, akik annak idejében s sorozó vagy vegyes felülvizsgáló bizottság által fegyverképteleneknek osztályozottak, vagy állítási kötelezettségüknek esetleg egyáltalában nem tettek eleget,

2. az említett születési évfolyambeli népfölkelésre kötelezettek közül azok, akik annak idején besoroztattak, de a hadsereg, haditengerészet, honvédség vagy csendőrség kötelékéből felülvizsgáló bizottság által hozott határozat alapján 1914. évi július hó 31-ig elbocsáttattak,

3. a felhívott 1873—1877. évi születésű népfölkelésre kötelezettek közül azok, akik a magyar vagy osztrák állampolgárságot, illetőleg a bosznia-hercegovinai tartományi illetőséget annak az évnek december 31-ike után szerezték meg, amelyben életük 33. évét betöltötték és állítási kötelezettség alá már nem estek,

4. azok a népfölkelésre kötelezettek, akik az 1914. évi 15.000 eln.¹⁾ és 16.600/el.²⁾, valamint az 1915. évi 500/el.³⁾ szám alatt kibocsátott utasítások értelmében a népfölkelési bemutató vagy utó-bemutató szemlén megjelenni tartoztak, de ebbeli kötelezettségük-eleget nem tettek:

a kellő számban rendelkezésre bocsátott hirdetménnyel, azonkívül a községben (körjegyzőségben) illetőleg városban szokásos egyéb módon (dobszó, templom előtt való kihirdetés stb.) haladéktalanul felhívandók, hogy összeírásuk végett a tartózkodási hely községi előljáráóságánál, illetőleg városi hatóságánál (Budapesten a kerületi előljáráóságnál) jelentkezzenek.

¹⁾ Lásd a 734. és 737. o

²⁾ Lásd a 742. o,

³⁾ Lásd a 762. o.

Összeírás végett nemcsak a magyar, hanem az osztrák állampolgárok, valamint a boszniai és hercegovinai tartományi illetőségű egyének is jelentkezni tartoznak.

A községi előljáróság, illetőleg városi hatóság a szükséghez képest megállapítja a jelentkezés napjait és sorrendjét, és ennek megfelelően a hirdetménynek üresen hagyott helyét kitölti.

II. A népfölkelésre kötelezettek összeírása

és

az összeírt népfölkelésre kötelezettek számának bejelentése.

A népfölkelésre kötelezettek az 1915. évi 500/el. szám alatt kiadott utasítás A) II. fejezet alatt foglalt rendelkezés alapján összeírandók és az összeírás legkésőbb *1915. évi március hó 20-ig* befejezendő.

Az összeírt népfölkelésre kötelezettek összes számát a községi előljáróság, illetőleg városi hatóság az összeírás befejezése után azonnal, legkésőbb *1915. évi március hó 20-án táviratilag* annak a honvédkiegészítő parancsnokságnak jelentse be, amelynek területén az illető község (város) fekszik.

Általános elvül szolgáljon, hogy a kétes illetőségű egyén úgy kezelendő, mintha születési helyén birna illetőséggel.

III. A népfölkelési bemutató és utóbemutató szemlék.

A népfölkelési bemutató szemlék *1915. évi április hó 6-tól 1915. évi május hó 4-ig* terjedő időben a sorozójárások sorozási székhelyein,

az utóbemutató szemlék pedig a m. kir. honvédkiegészítő parancsnokságnál, annak székhelyén *1915. évi május hó 6. és 7-én*, szükséghez és lehetőséghez képest az azok után következő napokon a folyó évi 500/el. 18. szám alatt kiadott utasítás A) VII. fejezetében körvonalazott elvek szerint fognak megtartatni.

Budapesten a szükséghez képest megfelelő számú, esetleg minden kerületben egy-egy bemutató szemlebizottság alakittatik.

IV. A népfölkelési bemutató szemlén való megjelenés kötelezettsége alól az 1915. évi 500/el. szám alatt kiadott utasítás A) IX. fejezete alatt felsorolt eseteken kívül fel vannak még mentve :

- a) a nyugdíjas katonai havidíjasok ;
 - b) azok, akik népfölkelési szolgálati kötelezettségük ideje alatt fegyverképteleneknek (minden népfölkelési szolgálatra alkalmatlannak) mondattak ki.
-

V. Alkalmaztatásuk alapján a népfölkelési bemutató szemlén való megjelenés és bizonytalan időre a népfölkelési fegyveres szolgálat alól, az 1915. évi 500/el. sz. a. kiadott utasítás A) X. fejezete alatt felsorolt egyéneken kívül fel vannak még mentve (kivéve a szolgákat) *a határrendőrségnél* legalább 1915. évi január hó 1-je óta állandóan és hivatásszerűen alkalmazott népfölkelésre kötelezettek.

VI. A népfölkelési bemutató szemlén népfölkelési fegyveres szolgálatra alkalmasoknak talált népfölkelésre kötelezetteknek népfölkelési tényleges szolgálatra való bevonulása később fog közzhírré tétetni.

A külföldi képviseleti hatóságoknál folyó évi március hóban megvizsgálandó és alkalmasoknak osztályozott népfölkelésre kötelezettek *folyó évi április hó 15-én* fognak bevonulni.

Egyebekben az 1915. évi 500/el. szám alatt kiadott utasítás rendelkezései megfelelően alkalmazandók.

B) A járási tisztviselők teendői:

Ugyanazok, mint az 1915. évi 500/el. szám alatt kiadott utasításban előírtak.

A fogházakban és fegyintézetekben letartóztatott és 1915. évi március hó 25-én összeírt népfölkelésre kötelezettekkel szemben az 1915. évi 33.719. szám alatt a törvényhatóságokhoz intézett rendeletben előírt eljárás kötetendő.

Budapesten, 1915. évi február hóban.

Báró-Hazai Samu s. k.
m. kir. honvédelmi miniszter.

Község:

Járás:

Vármege:

NÉVJEGYZÉK

azon 1873., 1874., 1875. 1876. és 1877. évi születési népfölkelére kötelezettekűi, akik a községben tartózkodnak, de más járás területén bírnak illetőséggel.

1	Folyószám								
2	Név								
3	Sorsszám								
4	Születési év és hely								
5	Apa								
6	Anya								
7	Illetőségi hely								
8	Foglalkozás								
9	Szemlebizottsági lelet és határozat. Testmágasság								
10	Megjegyzés								

Jegyzet. A névgyezék a bemutató szemle befejezése után lezárando, a bemutató szemlebizottság elnöke által keltetéssel aláírandó és a honvéd- (had-) kiegészítő parancsnokság pecsétjével ellátandó.

782.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 8.500. eln. számú körrendelete valamennyi magyarországi vármegyei törvényhatósághoz,

az 1878—1890., 1892—1894. és 1896. évben született népfölkelésre kötelezettek bevonulásáról.

Az 1896. évben, valamint 1878. évtől 1890. évig terjedő időben, továbbá az 1892., 1893. és 1894. évben született népfölkelésre kötelezett, nemkülönben a népfölkelésről vagy a hadiszolgáltatásokról szóló törvény alapján kirendelt (igénybe vett), de ebből a szolgálatból időközben elbocsátott s a folyó évben megtartott népfölkelési bemutató vagy utóbemutatószemlén megvizsgált, illetőleg az elrendelt bemutatópótszemlén újra megvizsgált és népfölkelési fegyveres szolgálatra alkalmasnak talált egyéneknek folyó évi július hó 15-én való bevonulására vonatkozó hirdetményt megfelelő példányszámban és járasonként külön-külön csomagokban oly felhívással küldöm meg a törvényhatóságnak, hogy azokat azonnali kifüggesztés és a hirdetmény tartalmának a községekben (városban) dívó más szokásos módon való közhírré tétele végett, az egyes sorozójárási tisztviselőknek küldöncök útján haladéktalanul kézbesíttesse.

Az összes sorozójárások részére szóló külön csomagok hiánytalan átvétele, illetőleg a kézbesítések megtörténte hozzám táviratilag bejelentendő.

Az említett születési évfolyamokhoz tartozó hivatásos gépészeknek és fűtőknek tényleges szolgálata, ha ezen egyének a mezőgazdasági (arató, cséplő, kaszáló stb.) gőz- vagy motorgépeknél alkalmazva vannak és ezen alkalmaztatásukat igazolni tudják, 1915. évi szeptember hó 15-ig a magyar királyi honvédkiegészítő, illetőleg császári és királyi kiegészítési kerületi parancsnokságok által el fog halasztatni.

Az erre vonatkozó részletes utasítást mindakiegészítő parancsnokságoknak, mind a járási tisztviselőknek megadtam.

Budapesten, 1915. évi június hó 29-én.

A miniszter helyett:

Karátson s. k.
államtitkár.

A 8.500/1915. H. M. eln. számhoz.**Bevonulási hirdetemény.**

A népfölkelésre kötelezetteknek az 1886 : XX. törvénycikk alapján történt általános behívása folytán

az 1896. évben született, valamint az 1878. évtől 1890. évig bezárólag született, továbbá az 1892., 1893. és 1894. évben született népfölkelésre kötelezett — nemkülönben a népfölkelésről vagy a hadiszolgáltatásokról szóló törvény alapján kirendelt (igénybe vett), de ezen szolgálatból időközben elbocsátott egyének (munkások, kocsisok, hajcsárok stb.), ha a folyó évben megtartott népfölkelési bemutatószezlén vagy utóbemutatószezlén vizsgáltattak meg, illetőleg az elrendelt bemutatópótszezlén újra megvizsgáltattak és népfölkelési fegyveres szolgálatra alkalmasaknak találtattak,

1915. évi július 15-én

— amennyiben névszerint felmentve nincsenek — a népfölkelési igazolványi lapon feltüntetett m. kir. honvédkiegészítő, illetőleg cs. és kir. kiegészítési kerületi parancsnokság székhelyére népfölkelési tényleges szolgálatra bevonulni tartoznak.

Ezen rendelkezés a cs. kir. osztrák népfölkelés behívása folytán kiterjed mindazon 1878. évtől 1890. évig bezárólag született és 1892., 1893. és 1894. évben született osztrák állampolgárookra is, akik a magyar szent korona országai területén a folyó évi június 18-ika és július 12-ike közötti időben megtartott népfölkelési bemutatószezlén újra megvizsgáltattak és a népfölkelési fegyveres szolgálatra alkalmasaknak találtattak.

Mindazok az egyének, akik önkéntes belépés folytán a honvédségbe vagy a cs. és kir. közös hadseregbe (akár mint egyévi önkéntesek is) már besoroztattak, tekintet nélkül arra, hogy mely születési évfolyamba tartoznak, tényleges szolgálatra 1915. évi július 15-én bevonulni kötelesek.

A fentemlített korosztályokba tartozó azon hivatásos gépészeknek és fűtőknek tényleges szolgálata, akik a mezőgazdasági (arató, cséplő, kaszáló stb.) gőz- vagy motorgépeknél alkalmazva vannak, beigazolt alkalmaztatásuk esetében saját kérelmükre

az illetékes kiegészítő parancsnokság által 1915. évi szeptember 15-éig elhalasztatik.

A bevonulók bevonulásuk alkalmával lehetőleg erős lábbelit, evőeszközt, evőcsészét, aprólékos kéziszerket és 2 napi ételmet hozzanak magukkal.

Ezen felszerelési tárgyak, amennyiben a katonai szolgálatban használhatóknak minősíttetnek, értékük szerint meg fognak térítettetni.

A bevonulás alkalmával a népfölkelési igazolványi lap birtokosa a vasutakon harmadik (gőzhajón második) osztályon ingyen utazik ; ez a népfölkelési igazolványi lap azonban a vasuti, gőzhajó-állomáson jóval a vonat vagy hajó elindulása előtt az állomás jegypénztáránál lebélyegzendő.

Azon behívott népfölkelésre kötelezett, aki a kitűzött határidőre és helyre be nem vonul, karhatalommal vezettetik elő és a katonai behívás iránt tanusított engedetlenség megbüntetéséről szóló 1890 : XXI. t.-c. 4. §-a értelmében két évig terjedhető börtönnel büntettetik.

A magyar királyi honvédségbe vagy a cs. és kir. közös hadseregbe önként belépni óhajtó népfölkelésre kötelezett a törvényes korlátok között a csapattestet maga választhatja, a tényleges szolgálatra történt bevonulása után azonban csak azon csapattesthez kérheti felvételét, ahová mint népfölkelésre kötelezett beosztását nyerte.

Kelt 1915. évi június havában.

783.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 10.500. eln./18. számú rendelete valamennyi magyarországi vármegyei törvényhatósághoz,

az 1876—1890. és 1892—1894. évi születésű népfölkelők bevonulásáról.

Az 1878—1890. és 1892—1894. évi születésű s a pótszemlén alkalmasoknak talált, valamint az 1876. és 1877. évi születésű és a népfölkelési bemutató szemlén, illetőleg utószemlén alkalmasoknak

talált népfölkelésre kötelezettek bevonulására vonatkozólag kibocsátott hirdetményt megfelelő példányszámban és külön-külön csomagokban oly felhívással küldöm meg a törvényhatóságnak, hogy azokat azonnali kifüggesztés és tartalmuknak a községekben, illetőleg városban divó más szokásos módon való közhirrre tétele végett az egyes sorozójárási tisztviselőknek küldöncök útján haldéktalanul kézbesíttesse.

Az összes járáások részére szóló külön csomagok hiánytalan átvétele, illetőleg a kézbesítések megtörténte hozzám táviratilag bejelentendő.

Az említett születési évfolyamokhoz tartozó hivatásos gépszeknek és fűtőknek tényleges szolgálata — ha ezen egyének a mezőgazdasági (arató, cséplő, kaszáló stb.) gőz- vagy motorgépek-nél alkalmazva vannak, és ezen alkalmaztatásukat igazolni tudják — 1915. évi szeptember hó 15-ig a m. kir. honvéd kiegészítő, illetőleg cs. és kir. kiegészítési kerületi parancsnokságok által el fog halasztatni.

Erre vonatkozólag mind a kiegészítő parancsnokságokat, mind a járási (városi) tisztviselőket megfelelően utasítottam.

Egyidejűleg értesitem a törvényhatóságot, hogy a katonai és a honvéd kerületi parancsnokságok útján intézkedtem az iránt, hogy a kolera- vagy más járvány által fertőzött községekből behívott, de a községnek vesztegzár alá vétele folytán felsőbb helyről vett intézkedés alapján eddig még be nem vonult népfölkelésre kötelezettek abban az esetben, ha az utolsó kolera- vagy más járványesettől számított 10 nap már letelt, népfölkelési tényleges szolgálatra behivassanak.

Ennélfogva abban az esetben, ha a törvényhatóság területén valamely községben járvány lépett fel, és a népfölkelésre kötelezettek e miatt be nem vonultak, a járvány megszűnte — amennyiben ez még nem közöltetett volna — a fent említett idő letelte után a katonai és honvéd kerületi parancsnokságnak azonnal tudomására hozandó.

Végül közlöm, hogy a sorozójáráásokban közhirrre tettem, hogy a népfölkelési bemutatószezlén Magyarországon alkalmasnak talált 1897. évi születésű osztrák honosságú és bosznia-hercegovinai tartományi illetőségű egyének, a folyó évi 7.817/el. számú rendeletben foglaltaktól eltérőleg, nem tartoznak a folyó évi augusztus

hó 16-án tényleges szolgálatra bevonulni. Ezen egyének bevonulási ideje, valamint a Magyarországon újra megvizsgált 1878—1886. évi születésű bosznia-hercegovinai tartományi illetőségű egyének bevonulási ideje egy később közzéteendő időpontban fog közhírre tétetni.

A magyar szent korona országai területén alkalmasaknak talált 1896. évi születésű bosznia-hercegovinai tartományi illetőségű egyének az illetékes kiegészítési kerületi parancsnoksághoz folyó évi augusztus hó 16-ára behívójeggyel fognak behivatni.

A sorozójárásokban kihirdettettem egyuttal azt is, hogy a népfölkelésre kötelezettek a bevonulási napon a népfölkelési igazolványi lapon feltüntetett helyre délelőtt 11 óráig tartoznak bevonulni.

Budapesten, 1915. évi július hó 31-én.

A miniszter helyett:

Karátson s. k.
államtitkár.

10.500.
H. M. eln. 18.—1915. szám.

Bevonulási hirdetmény.

A népfölkelésre kötelezetteknek az 1886 : XX. törvénycikk alapján történt általános behívása folytán

az **1876.** és **1877.** évben, valamint az **1878.** évtől **1890.** évig bezárólag született, továbbá az **1892., 1893.** és **1894.** évben született népfölkelésre kötelezett, — nemkülönben a népfölkelésről vagy a hadiszolgáltatásokról szóló törvény alapján kirendelt (igénybevett), de ezen szolgálatból időközben elbocsátott egyének (munkások, kocsisok, hajcsárok stb.), ha a megtartott népfölkelési bemutató szemlén; utóbemutató szemlén, illetőleg pótszemlén a népfölkelési fegyveres szolgálatra alkalmasaknak találtattak,

1915. évi augusztus hó 16-án,

— amennyiben névszerint felmentve nincsenek — a népfölkelési igazolványi lapon feltüntetett m. kir. honvéd kiegészítő, illetőleg cs. és kir. kiegészítési kerületi parancsnokság székhelyére népfölkelési tényleges szolgálatra bevonulni tartoznak.

Mindazok az egyének, akik önkéntes belépés folytán a honvédségbe vagy a cs. és kir. közös hadseregbe (akár mint egyévi önkéntesek is) már besoroztattak, tekintet nélkül arra, hogy mely születési évfolyamba tartoznak, tényleges szolgálatra **1915. évi augusztus hó 16-án bevonulni kötelesek.**

Az 1878—1890. évi és 1892—1894. évi születésű azon hivatásos gépészekre és fűtőkre, akik saját kérelmükre az illetékes kiegészítő parancsnokság által 1915. évi szeptember hó 15-éig már elszabadságoltattak, ezen bevonulási hirdetmény nem vonatkozik; az 1876. és 1877. évi születésű azon hivatásos gépészeknek és fűtőknek tényleges szolgálata pedig, akik a mezőgazdasági (arató, cséplő, kaszáló stb.) gőz- vagy motorgépeknél alkalmazva vannak, beigazolt alkalmaztatásuk esetében saját kérelmükre az illetékes kiegészítő parancsnokság által 1915. évi szeptember hó 15-éig elhalasztatik.

A bevonulók bevonulásuk alkalmával lehetőleg erős lábbelit, evőeszközt, evőcsészét, aprólékos kéziszereket és 2 napi élelmet hozzanak magukkal.

Ezen felszerelési tárgyak, amennyiben a katonai szolgálatban használhatóknak minősíttetnek, értékük szerint meg fognak téríttetni.

A bevonulás alkalmával a népfölkelési igazolványi lap birtokosa a vasutakon harmadik (gőzhajón második) osztályon ingyen utazik; ez a népfölkelési igazolványi lap azonban a vasuti (gőzhajó-)jállomáson jóval a vonat (hajó) elindulása előtt az állomás jegypénztáránál lebélyegezendő.

Azon behívott népfölkelésre kötelezett, aki a kitűzött határidőre és helyre be nem vonul, karhatalommal vezetetik elő s **a katonai behívás iránt tanúsított engedetlenség megbüntetéséről szóló 1890 : XXI. t.-c. 4. §-a értelmében két évig terjedhető börtönnel büntetetik.**

A magyar királyi honvédségbe vagy a cs. és kir. közös hadseregbe önként belépni óhajtó népfölkelésre kötelezett a törvényes korlátok között a csapattestet maga választhatja, a tényleges szolgálatra történt bevonulás után azonban csak azon csapattesthez kérheti felvételét, ahová, mint népfölkelésre kötelezett, beosztását nyerte.

A hadiszolgáltatásokról szóló 1912 LXVIII. t.-c. alapján annak idején kirendelt vagy ezután kirendelendő azok a 18—50 éves népfölkelésre kötelezettek, akik a fegyveres erő kötelékében tel-

jesítenek személyes szolgálatot, illetőleg a köszénbánya-munkás-osztagokhoz tartoznak, az 1886 : XX., illetőleg az 1915 : II. t.-c. alapján behívottaknak tekintetnek.

Kelt 1915. évi július havában.

784.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 12.900. eln. 18. számú rendelete valamennyi magyarországi vármegyei törvényhatósághoz,

az 1897. évben született népfölkelésre kötelezettek bevonulásáról.

Az 1897. évben született s a népfölkelési bemutató szemlén, illetőleg utószemlén alkalmasaknak talált népfölkelésre kötelezettek bevonulására vonatkozólag kibocsátott hirdetményt megfelelő példányszámban és külön-külön csomagokban oly felhívással küldöm meg a törvényhatóságnak, hogy azokat azonnali kifüggesztés és tartalmának a községekben, illetőleg városban divó más szokásos módon való közhírré tétele végett az egyes sorozójárási tisztviselőknek küldöncök útján haladéktalanul kézbesíttesse. Az összes járások részére szóló külön csomagok hiánytalan átvétele, illetőleg a kézbesítések megtörténte hozzám táviratilag bejelentendő.

Az 1897. évi születésű azon hivatásos gőz- vagy motorekegépészeknek és fűtőknek tényleges szolgálatra való bevonulása, akik ily gépeknél tényleg alkalmazva vannak, beigazolt alkalmaztatásuk esetében a községi előjáróságnál (városi hatóságnál) személyesen előterjesztendő kérelmükre az illetékes kiegészítő parancsnokság által 1915. évi november hó 30-ig el fog halasztatni.

Erre vonatkozólag mind a kiegészítő parancsnokságokat, mind a járási (városi) tisztviselőket megfelelően utasítottam.

A külföldön megvizsgált és alkalmasaknak talált 1897. évi születésű népfölkelésre kötelezettek tényleges szolgálatra szintén a folyó évi október hó 15-én tartoznak bevonulni. Ha népfölkelési tényleges szolgálatra bevonulási napjuk előtt jelentkeznének, semmi

körülmények között sem utasíthatók vissza, hanem az illető kiegészítő parancsnoksághoz utasítandók.

A már felhívott születési évfolyamokhoz tartozó és külföldről jövő alkalmas népfölkelésre kötelezettek jelentkezésük alkalmával azonnal bevonulni tartoznak, hacsak a bevonulásra az illető képviseleti hatóságtól halasztást nem nyertek. Ez a rendelkezés a **sorozó járásokban az ez** iránt utasított tisztviselők által szintén közhírré fog tétetni.

A sorozó járásokban kihirdettetem egyúttal azt is, hogy a népfölkelésre kötelezettek a bevonulási napon a népfölkelési igazolványi lapon feltüntetett helyre legkésőbb *délelőtt 11 óráig* tartoznak bevonulni.

Azok a népfölkelésre kötelezettek, akiknek a népfölkelési igazolványi lapjuk szerint Ujvidékre kellene bevonulniok, a járási tisztviselőknek adott utasítás értelmében, ha a közös hadsereghez osztattak be, nem Ujvidékre, hanem *Pécsre*, az oda áthelyezett cs. és kir. kiegészítési kerületi parancsnoksághoz, — a honvédséghez beosztottak pedig Ujvidék helyett *Szabadkára* a 6. honvéd gyalogezred pótzászlóaljához kötelesek bevonulni.

Végül utasítom a törvényhatóságot, hogy abban az esetben, ha valamely községben (városban) *tömegesebb* járványos (kolera stb.) megbetegedések fordulnának elő, ezt a katonai (hadtest-) parancsnokságnak haladéktalanul juttassa tudomására, hogy e parancsnokság a honvédkerületi parancsnoksággal egyetértőleg a fertőzött helységben tartózkodó népfölkelésre kötelezettek bevonulása tekintetében teendő óvintézkedések foganatosisításáról a vármegye alispánját azonnal értesíthesse.

Külön megjegyzem, hogy *szórványos* köleraesetek a bevonulás elhalasztására — tekintettel a hadrakelt seregnél szükséges pótlásokra — okot nem szolgáltathatnak.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 20-án.

A miniszter helyett:

Karátson s. k.
államtitkár.

12.900.

H. M. eln. 18—1915. szám.

Bevonulási hirdetmény.

A népfölkelésre kötelezetteknek az 1915 II. törvénycikk alapján történt behívása folytán

az **1897. évben született**, továbbá a népfölkelésről vagy a hadiszolgáltatásokról szóló törvény alapján kirendelt (igénybevett), de ezen szolgálatból időközben elbocsátott egyének (munkások, kocsisok, hajcsárok stb.), ha a megtartott népfölkelési bemutató szemlén vagy utóbemutató szemlén népfölkelési fegyveres szolgálatra alkalmasaknak találtattak,

1915. évi október 15-én,

— amennyiben névszerint felmentve nincsenek — a népfölkelési igazolványi lapon feltüntetett m. kir. honvédkiegészítő, illetőleg cs. és kir. kiegészítési kerületi parancsnokság székhelyére népfölkelési tényleges szolgálatra bevonulni tartoznak.

Ezen rendelkezés a cs. kir. osztrák népfölkelés behívása folytán kiterjed mindazon **1897. évben született osztrák állampolgárookra, valamint bosznia-hercegovinai tartományi illetőségű egyénekre is**, akik a magyar szent korona országai területén a folyó évben megtartott népfölkelési bemutató szemlén a népfölkelési fegyveres szolgálatra alkalmasaknak találtattak.

Mindazok az egyének, akik önkéntes belépés folytán a honvédségbe vagy a cs. és kir. közös hadseregbe (akár mint egyévi önkéntesek is) már besoroztattak, tekintet nélkül arra, hogy mely születési évfolyamba tartoznak, tényleges szolgálatra **1915. évi október 15-én bevonulni kötelesek.**

Az 1897. évi születésű azon hivatásos gőz- vagy motorekegépészeknek és fűtőknek tényleges szolgálatra való bevonulása, akik ily gépeknél tényleg alkalmazva vannak, beigazolt alkalmaztatásuk esetében a községi előljáráságnál (városi hatóságnál) személyesen előterjesztendő kérelmükre az illetékes kiegészítő parancsnokság által **1915. évi november 30-ig** elhalasztatik.

A bevonulók bevonulásuk alkalmával lehetőleg erős lábbelit, evőeszközt, tisztító eszközt, gyapjuból készült alsóruhát és lehetőleg gyapjuból készült harisnyát (kapcát) hozzanak magukkal. A bevonulás napján elfogyasztott élelemért 1 korona térítési összeg jár.

A lábbeliek és a gyapjuból készült alsóruhák, amennyiben a katonai szolgálatban használhatóknak minősíttetnek, értékük szerint meg fognak téríttetni.

A bevonulás alkalmával a népfölkelési igazolványi lap birtokosa a vasutakon harmadik (gőzhajón második) osztályon ingyen utazik; ez a népfölkelési igazolványi lap azonban a vasuti, gőzhajó-állomáson jóval a vonat vagy hajó elindulása előtt az állomás jegypénztáránál lebélyegzendő.

Azon behívott népfölkelésre kötelezett, aki a kitűzött határidőre és helyre be nem vonul, karhatalommal vezettetik elő s a **katonai behívás iránt tanúsított engedetlenség megbüntetéséről, szóló 1890 : XXI. t.-c. 4. §-a értelmében két évig terjedhető börtönnel büntetetik.**

A magyar királyi honvédségbe vagy a cs. és kir. közös hadseregbe önként belépni óhajtó népfölkelésre kötelezett a törvényes korlátok között a csapattestet maga választhatja, a tényleges szolgálatra történt bevonulás után azonban csak azon csapattesthez kérheti felvételét, ahová mint népfölkelésre kötelezett beosztását nyerte.

Azon népfölkelésre kötelezettek, akiknek a népfölkelési igazolványi lapjuk szerint **Ujvidékre** kellene bevonulniok, figyelmeztetnek, hogy a **közös hadsereghez beosztottak ne Ujvidékre**, hanem **Pécsre**, az oda áthelyezett **cs. és kir. kiegészítési kerületi parancsnoksághoz**, a **honvédséghez beosztottak** pedig **Ujvidék helyett a 6. honvéd gyalogezred pótzászlóaljához Szabadkára** vonuljanak be.

Kelt 1915. évi szeptember havában.

785.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 73.471. számú
IV-c. körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztviselőjéhez,¹⁾**

*az állítási kötelezettségüknek még eleget nem tett férfigyéneknél
hadiszolgálatban előfordult halálesetről adandó értesítésről.*

A védkötelezettség alá tartozó férfigyének kellő nyilvántartása szempontjából jelentékeny fontossága van annak, hogy az állítási kötelezettségüknek még eleget nem tett 24 éven aluli korban levő, hadiszolgálatra bevonult népfelkelőknél, valamint a mozgósított fegyveres erőt követő ugyanily korú férfi polgári egyéneknél előfordult halálesetek az állításkötelesekről készített összeirási és állítási lajstromokban keresztülvezetessenek.

Erre való tekintettel a cs. és kir. hadügyminisztérium és a m. kir. honvédelmi miniszter ur megkeresésére ezennel elrendelem, hogy az állami anyakönyvvezetők az állítási kötelezettségi kort még el nem ért hadiszolgálatba bevonult népfölkelő egyéneknél, valamint a mozgósított fegyveres erőt követő ugyanily korú férfi polgári egyéneknél előfordult halálesetről az elhalt egyén születési helyének községi előjáróságát (városi tanácsot), az állításköteles korban levő szóbanforgó egyéneknél pedig az illetőségi községnek megfelelőleg a főszolgabíró (városi tanácsot) nyomban a haláleset anyakönyvezése után értesítsék, s az értesítésben jelöljék meg, hogy a haláleset közlése az állítási kötelezettség szempontjából vezetett lajstromok kiegészítése végett történik.

Az értesítésre az A. U. 124. §-ában megjelölt 18. mintájú nyomtatványt kell használni azzal a változtatással, hogy a felirat következőkép módosíttassék:

»Értesítés halálesetről ujoncösszeirási (állítási) lajstrom kiegészítése céljából.«

Az értesítésben az elhalt egyén születési helyét is meg kell jelölni.

Ezen rendeletem az anyakönyvvezetőknek az A. T. 72. §-ában és az A. U. 103. §-ában körülírt kötelezettségét nem érinti, s a

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

halálesetnek a születési anyakönyvbe való feljegyzése a szóbanforgó egyéneknél is kötelező marad.

Felhivom $\frac{\text{Alispán}}{\text{Polgármester}}$ urat, hogy a vezetése alatt álló törvényhatóság területén működő állami anyakönyvvezetőket megfelelően utasítsa a rendelet pontos végrehajtását a felügyeleti vizsgálatok keretében ellenőrizze

(csak a vármegyei alispánoknak)

illetőleg a közvetlen felügyelő hatóságok által ellenőriztesse.

Budapesten, 1915. évi július hó 28-án.

A miniszter helyet:

Dr. Némethy Károly s. k.
államtitkár.

786.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 6.083. eln. B. számú rendelete valamennyi magyarországi törvényhatóságnak,

az egyévi önkéntesi jogosultság megállapításáról.

Az 1914. évi október hó 26-áról 17.139. eln. B.¹⁾ és a folyó évi február hó 18-áról 1.923. eln. B.²⁾ szám alatt kelt körrendeleteim kapcsán közlöm, hogy az ezeknek a körrendeleteimnek 6—8. pontjaiban foglalt rendelkezések önként értetődőleg nem képezik akadályát annak, hogy azok az ifjak, akik az egyévi önkéntesi kedvezményben feltételesan részesítettek, abban az esetben, ha az egyévi önkéntesi kedvezményre igényt nyújtó tudományos képzettséget már az annak megszerzésére később megállapítandó végső határidő lejártá előtt megszerzik és ezt igazolják, az egyévi önkéntesi kedvezményben már a végső határidő lejártá előtt, *tanulmányaik befejezésének igazolása után azonnal végleg részesíttessenek.* Amennyiben tehát az egyévi önkéntesjelöltek tanulmányaik befejezését igazolják, azoknak egyévi önkéntesi kedvezményi ügye a védtörvényi utasítás I. része 90. §-ának 1. pontjában foglalt ren-

¹⁾ Lásd a 723. o.

²⁾ Lásd a 730. o.

delkezések betartása mellett, haladéktalanul szabályszerű elsőfokú tárgyalás alá veendő.

Erről a rendeletemről a sorozójárási tisztviselők haladéktalanul értesítendők.

Budapesten, 1915. évi május hó 25-én.

A miniszter helyett:

Karátson s. k.
államtitkár.

787.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 6.765. eln. számú rendelete valamennyi magyarországi törvényhatósághoz, valamennyi horvát-szlavonországi kir. megyei hatósághoz, továbbá Zagreb, Osijek, Varazdin és Zemun városokhoz,

a békéscsabai és az orosházai gazdasági tanfolyamok alapján egyévi önkéntességi jog elnyeréséről.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter és a cs. és kir. hadügyminiszter urakkal egyetértőleg létrejött megállapodás értelmében, a békéscsabai és orosházai hatosztályú állami polgári iskolákkal kapcsolatos egyéves gazdasági tanfolyamnak rendes tanulói minőségben való elvégzése által szerzett képzettség az egyévi önkéntesi szolgálat kedvezményére nem biztosít törvényes igényt. Az említett képzettséggel bíró ifjaknak azonban joguk van arra, hogy a véderőtörvény 21. §-ának 1. pontja harmadik bekezdése alapján az egyévi önkéntesi kiegészítő vizsga letételét megkísérelhessék.

Ez a rendelet a véderőtörvényi utasítás I. részének 83. §-a 1. pontja utolsóelőtti bekezdésénél és VII. mellékletnél előjegyzendő.

Erről a rendeletemről a sorozójárási tisztviselők értesítendők.
Budapesten, 1915. évi június hó 8-án.

A miniszter helyett:

Karátson s. k.
államtitkár.

788.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 7553. eln. számú rendelete valamennyi magyarországi törvényhatósághoz, valamennyi horvát-szlavonországi megyei hatósághoz, továbbá Zágreb, Osijek, Varaždin és Zentun városokhoz,

az 1897. évben született hadkötelesek katonai szolgálatáról.

Az 1897. évben született és fegyveres népfölkelési szolgálatra kötelezett hadköteleseknek egyévi tényleges szolgálata tekintetében a cs. és kir. hadügyminiszter úrral egyetértőleg a következőket rendelem

I.

Feltételes egyévi önkéntesi kedvezménye azoknak az ifjaknak, akik az egyévi önkéntesi kedvezményre jogosító tudományos képzettséget még nem szerezték meg.

1. A z 1897. évben született hadkötelesek — amennyiben az egyévi tényleges szolgálatra jogosító tudományos képzettséget még nem szerezték volna meg, — a véderőről szóló törvény végrehajtására vonatkozó utasítás I. része 90. §-ának 9. pontjában foglalt rendelkezések hasonlatosságára, az egyévi tényleges szolgálat kedvezményében *feltételesen részesítendő*k abban az esetben, ha igazolják, hogy az 1914/15. *tanévben* valamely nyilvános vagy nyilvánossági joggal felruházott főgimnáziumnak, főreáliskolának, vagy ezekkel egyenlő értékű és a véderőről szóló törvény végrehajtására vonatkozó utasítás I. része VII. mellékletében foglalt tanintézetnek legalább egy olyan évfolyamában állanak, amelynek rendes elvégzése alapján a véderőtörvény 21. §-a 1. pontjának harmadik bekezdése értelmében kiegészítő vizsgálatra volnának bocsáthatók.

Ezek szerint tehát a feltételes egyévi önkéntesi kedvezményben részesülhetnek a nyilvános vagy nyilvánossági joggal felruházott főgimnáziumok és főreáliskolák, valamint a polgári iskolák VI. osztályát *a folyó tanévben* végző növendékek, továbbá a véderőről szóló törvény végrehajtására vonatkozó utasítás I. része VII. mellékletében megjelölt valamely tanintézetnek II.

évfolyamát *a folyó tanévben* végző növendékek, végül a nyilvános vagy nyilvánossági joggal felruházott tanítóképző intézeteknek II. évfolyamát *a folyó tanévben* végző növendékek. A polgári iskola VI. osztályát *magánúton* végző növendékek az említett kedvezményben nem részesülhetnek, mert az ilyen ifjak a véd-erőről szóló törvény értelmében kiegészítő vizsgára nem bocsáthatók.

2. Csapatválasztási joggal csak azok az ifjak birnak, akik a feltételes egyévi önkéntesi kedvezmény iránti s megfelelőleg felszerelt kérvényüket *legkésőbb hét nappal* a születésüknek megfelelő évfolyamba tartozó népfölkelőkötelesek *bevonulására* nézve megállapítandó határidő előtt a szerint, hogy a közös hadseregbe vagy a honvédségbe kívánnak belépni, az *illetékes* cs. és kir. kiegészítési kerületi parancsnokságnál, illetőleg az *illetékes* m. kir. honvédkiegészítő parancsnokságnál benyújtják.

Az önkéntes belépés ezen határidő eltelte után is lehetséges ugyan, *de ebben az esetben az önkéntes belépés csak ahhoz a csapat-testhez van megengedve*, amelybe a folyamodó mint népfölkelőköteles már beosztást nyert.

Azok az 1897. évi születésű népfölkelőkötelesek, akik az ország egyes vidékein időelőtti népfölkelési bemutatószezlére vezettettek, s így az 1897. évi születési évfolyamhoz tartozó népfölkelésre kötelezettek általános bevonulására nézve megállapított *idő előtt* vonattak be népfölkelési fegyveres szolgálatra, önkéntes besorozásukat még a bevonulásuk napját követő négy héten belül is kérhetik, a csapatválasztási jog tekintetében fennálló alábbi korlátozással.

A két utóbbi bekezdésben foglalt esetben az egyévi önkéntesi kedvezmény feltételes megadására és így az önkéntes belépésre is vonatkozó kérvényt a felettes póttestparancsnokságnál kell benyújtani, mely azt a határozathozatalra hivatott illetékes kiegészítési kerületi, illetőleg honvédkiegészítő parancsnoksághoz tartozik áttenni.

3. A csapatválasztási jog a következő korlátozásokkal áll fenn

A) *A közös hadseregben.*

Általában minden egyévi önkéntesjelöltnek az illető póttest felvételi engedélyével kell birnia.

A gyalogságnál és a vadászcsapatoknál a felvehető egyévi önkéntesek száma általában nincsen korlátozva. Abba a gyalogezredbe, amelynek kiegészítési területén az egyévi önkéntesjelölt községi illetőséggel bír, a belépés feltétlenül meg van engedve; ezen ezred póttestétől tehát felvételi engedélyt sem kell kérni.

A lovasságnál minden pót század csak három egyévi önkéntest vehet fel s csak azzal a feltétellel, hogy a jelölt egy hadiszolgálatra alkalmas és szabályszerűen felszerelt lovat hoz magával.

A tábori és hegyi tüzéségnél pótütegenként nyolc egyévi önkéntes vehető fel ugyancsak azzal a feltétellel, hogy az egyévi önkéntes egy hadiszolgálatra alkalmas és szabályszerűen felszerelt lovat hoz magával.

A vártüzéségnél úgy az ezredkötelékekben, mint az önálló zászlóaljknál pót századonként tíz egyévi önkéntes vehető fel.

A vonatcsapatoknál minden póttárhoz nyolc egyévi önkéntes vehető fel, azonban szintén azzal a kötelezettséggel, hogy az illető egy hadiszolgálatra alkalmas és szabályszerűen felszerelt lovat hoz magával.

Az árkász- és utászcsapatoknál pót századonként három egyévi önkéntes vehető fel.

A táviró- és vasuti ezredhez felvételnek nincs helye.

Az egészségügyi csapatoknál a felvehető egyévi önkéntesek száma nincs megállapítva; a csapatparancsnok van feljogosítva arra, hogy egyévi önkéntesek felvételére korlátozott számban engedélyt adjon.

B) *A honvédségnél.*

A gyalogságnál az önkéntes belépéshez az illető pót zászlóalj parancsnokságának felvételi engedélye szükséges.

Felvételi engedélyt a népfölkelési bemutatószezlén való megjelenés előtt pót zászlóaljanként husz egyévi önkéntes (jelölt) nyerhet. Azok azonban, akik a népfölkelési bemutatószezmlé alkalmával már a honvédséghez nyernek beosztást, kérelmükre a 2. pont első bekezdésében megjelölt időpontig az előbb említett számon felül is *felvehetők* a honvédgyalogsághoz; ezek közül azoknak, akik azon honvédgyalogezredbe kéri felvételüket, amelynek kiegészítési területén bírnak községi illetőséggel, a felvételi engedélyt okvetlenül meg kell adni. A népfölkelési bemutatószezlénél a

közös hadsereghez beosztást nyert ifjak tehát a honvédséghez már nem vehetők fel.

A lovasságnál és tüzérségnél az önkéntes belépéshez való engedélyt a honvédelmi miniszter adja meg.

4. A kérvényekhez a véderőtörvény végrehajtására vonatkozó utasítás I. része 1. füzet 89. §-ának 5. pontja szerinti okmányokat kell csatolni. Nevezetesen az illetékes járási tisztviselő által kiállított belépési bizonyítványt, a jelen rendelet 1. pontjában említett tanfolyam látogatását vagy elvégzését igazoló bizonyítványt, az atyának vagy a gyámnak hitelesített, vagy a tartózkodási hely járási tisztviselője által megerősített írásbeli beleegyezését, végül a saját költségen szolgálni óhajtó folyamodó részéről a vonatkozó szülői, gyámi vagy egy harmadik személy által kiállított és a járási tisztviselő által megerősített nyilatkozatot. (Ez a két utóbbi nyilatkozat egy iratba is foglalható.) Azoknál a folyamodóknál, akik a lovasságnál, a táborig vagy hegyi tüzérségnél, avagy a vonatsapatnál óhajtanak szolgálni, az atyai, illetőleg gyámi nyilatkozatnak a saját ló és felszerelés beszerzésére vonatkozó kötelezettség elvállalására is ki kell terjednie.

5. Az egyévi tényleges szolgálat kedvezményének „feltételes” megadása tekintetében az illetékes kiegészítési kerületi, illetőleg honvédkiegészítő parancsnokság az illetőségi járási tisztviselővel egyetértőleg határoz.

A lehető legsürgősebben hozott határozatról a kedvezmény megadása esetében az érdekelt felet, továbbá a besorozásról, valamint a kedvezmény megadásáról a véderőtörvény végrehajtására vonatkozó utasítás I. része 90. §-a 4. pontjában foglalt rendelkezéshez képest a tekintetbe jövő elsőfokú kiegészítő hatóságokat is értesíteni kell.

Elutasító határozat hozatala esetében az összes iratokat felülbírálás és végleges elhatározás végett *közvetlenül* a honvédelmi miniszterhez kell felterjeszteni.

6. Az egyévi önkéntesi kedvezményben feltételesen részesített ifjakat a kedvezményben történt végleges részesítésükig az „egyévi önkéntesjelölt” elnevezés illeti meg, szolgálatuk tekintetében azonban az egyévi önkéntesekkel teljesen azonos elbánásban részesülnek.

Az egyévi önkéntesjelöltek az egyévi önkéntesi kedvezményre jogosító tanulmányok befejezését, s így az egyévi tényleges szolgálatra való teljes igény végleges megszerzését egy később meghatározandó időpontig tartoznak majd igazolni.

E célból a következő szempontok figyelembevétele mellett fognak tartósan szabadságoltatni.

A szabadságolásnak abban az esetben, ha a leszerelés olyan időpontban következik be, amidőn a szóbanforgó hadkötelesek már egy teljes éven át állottak szolgálatban, azonnal be fog következni, abban az esetben pedig, ha a leszerelés előbb áll be, az egyévi önkéntesjelöltek óhajuknak megfelelőleg vagy a mozgósítottsági viszony megszűnése és a leszerelés után azonnal tartósan szabadságoltatnak, avagy pedig előbb még leszolgálván a teljes egy évből hiányzó időt, ennek befejezése után lesznek tartósan szabadságolva.

8. Az egyévi tényleges szolgálat kedvezményében való végleges részesítés az előző pont első bekezdése szerint megjelölendő határidő letelte után fog a véderőről szóló törvény végrehajtására vonatkozó utasítás I. része 1. füzeté 90. §-ának 1. pontja értelmében megtörténni.

9. Azok az egyévi önkéntesjelöltek, akik a 7. pont szerint megállapítandó időpontig, vagy már előbb a tudományos képzettség megszerzését igazolják, az egyévi tényleges szolgálat kedvezményében véglegesen fognak részesítettetni, s ha a reájuk háramló egyévi tényleges szolgálatot, mint egyévi önkéntesjelöltek már teljesen lerótták, újabb *tényleges* szolgálatot nem fognak teljesíteni. Azok ellenben, akik a tartós szabadságolás időpontjában az egyévi tényleges szolgálat egész idejét még le nem szolgálták, a hátralevő szolgálatot az előirt tudományos képzettség megszerzése és az egyévi önkéntesi kedvezmény végleges elnyerése után teljesítik.

10. Azok az egyévi önkéntesjelöltek, akik a megállapított időpontig a tudományos képzettség megszerzését nem tudják igazolni, az egyévi önkéntesi kedvezményben utólag nem részesülnek, az egyévi önkéntesjelölti minőségük is megszűnik, és nekik a reájuk háramló rendes törvényes tényleges szolgálati időből még hiányzó időt le kell szolgálniuk.

Az illetőkre vonatkozó avatási jegyzőkönyvet megfelelően helyesbiteni kell.

11. A honvédkiegészítő parancsnokságok az egyévi önkéntesi kedvezményben általuk feltételesen részesített egyévi önkéntesjelöltekről előjegyzést kötelesek vezetni.

II.

A teljes tudományos képzettséggel bíró ifjak egyévi önkéntesi kedvezménye.

Azok az ifjak, akik az egyévi önkéntesi kedvezményre jogosító teljes tudományos képzettséget már megszerezték és a népfölkelési bemutatószemlén alkalmasnak találtattak, tekintet nélkül arra, hogy a fegyveres népfölkelési szolgálatra időelőtt vonattak be, vagy csak ezután fognak behivatni, az egyévi önkéntesi kedvezményben *véglegesen* részesítendők.

Reájuk nézve azonban a jelen rendelet 2., 3., 4. és 5. pontjában foglalt rendelkezések megfelelő alkalmazást nyernek.

Ezek szerint a jelen rendelet 3. pontjában az egyes pótestekhez felvehető egyévi önkéntesjelöltekre nézve megállapított létszámba az egyévi önkéntesi kedvezményben véglegesen részesített ifjak is betudandók.

III.

A középiskola ötödik osztályát látogató vagy azt végzett ifjak szolgálata.

Azok az 1897. évben született ifjak, *akik az 1914/1915. tanévben* valamely nyilvános vagy nyilvánossági joggal felruházott gimnáziumnak, reáliskolának *ötödik osztályát*, vagy ezekkel a középiskolákkal az egyévi önkéntesi kedvezményre való jogosítás szempontjából egyenlő értékű tanintézeteknek¹⁾ *első évfolyamát látogatták*, a fegyveres népfölkelési szolgálat alatt az egyévi önkéntesi karpaszományt viselhetik.

Ezek az ifjak *tiszti kiképzésben nem részesülhetnek*, hanem — amennyiben arra általában alkalmasak — *12 heti összkiképzési idő alatt altisztekké* lesznek kiképezve, s azután a legközelebbi menetalakulással a harctérre küldetnek. Minden egyéb tekintetben

¹⁾ A polgári iskola ötödik osztályának növendékei vagy végzett tanulói, minthogy a polgári iskolának teljes elvégzése az egyévi önkéntességre törvényes igényt nem biztosít, a karpaszomány viselésére nem kaphatnak engedélyt.

azonban ezek a hadkötelesek az egyévi önkéntesi jelvényviselő többi népfölkelőkötelesekkel egyenlő elbánásban részesülnek.

Az egyévi önkéntesi jelvény viselésére vonatkozó igényt ezeknek az ifjaknak annál a cs. és kir. kiegészítési kerületi, illetőleg honvédkiegészítő parancsnokságnál kell érvényesíteniök, amelyhez a *fegyveres népfölkelési szolgálat teljesítése céljából bevonulnak*. A vonatkozó kérelmet a szolgálattételre való jelentkezés alkalmával az iskolai bizonyítvány felmutatása mellett a kiegészítési kerületi, illetőleg honvédkiegészítő parancsnokságnál *előszóval kell előadni*, mire a parancsnokság azonnal határozatot hoz. A határozatot a bemutatási jegyzőkönyvbe be kell jegyezni.

Elutasító határozat ellen a folyamodó 15 napon belül a honvédelmi miniszterhez közvetlenül fellebbezést nyújthat be.

A póttettek az egyévi önkéntesi karpaszomány viselésére jogosított ezeket a hadköteleseket bevonulásuk után azonnal külön előjegyzésbe veszik.

Amennyiben ezek a hadkötelesek a közös hadseregbe vagy a honvédségbe való önkéntes belépésre törekednek, úgy ez csak a véderőről szóló törvény 19. §-ának 4. pontjában megállapított *három* évi tényleges — és hétévi tartaléki — szolgálati kötelezettség mellett történhetik. Ebben az esetben azonban az egyévi önkéntesi karpaszomány viselésére vonatkozó jog elvész.

Jelen rendeletemről a sorozójárási tisztviselők azonnal értesítendőek.

Budapest, 1915. évi június hó 12-én.

A miniszter helyett:

Karátson s. k.

államtitkár.

789.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 10.240. eln/1. számú körrendelete,

az 1865—1874-ig született népfölkelő kötelezett volt tisztek (tiszjelöltek) részére kiképzési tanfolyamok felállításáról.

Az 1865—1872-ig, illetőleg 1874-ig született népfölkelési kötelezettek annak idején történő behívása alkalmával katonaaállományú volt tisztek és tisztjelöltek is nagy számban be fognak vonulni,

akik a már kihirdetett határozmányok szerint a legutoljára viselt rendfokozatukat, a tisztjelöltek a népfölkelő-hadnagyi rendfokozatot fogják elnyerni.

Abból a célból, hogy ezek a volt tisztek (tisztjelöltek) megismerhessék azokat a változásokat, melyek a szabályzatokban és utasításokban utolsó katonai szolgálatteljesítésük óta történtek, és hogy a gyalogsági (a m. kir. honvédségnél a lovassági) csapat-szolgálatban (is) gyakorlatilag iskoláztassanak, hogy azután a népfölkelő kötelezettek katonai kiképzésénél, mint oktatók, eredményesen alkalmazhatók legyenek, szándékomban áll négyhetes külön kiképzési tanfolyamok felállítása, melyek hallgatását minden fegyver- (csapat-) nembeli katonaállományú volt tisztnek és tisztviselőnek kérésére meg lehet engedni.

A tanfolyamok a közös hadsereg és a magyar honvédség számára külön-külön szerveztetnek. Felállításuk a jelentkezők száma szerint minden katonai parancsnokság (kerület) körletében külön-külön, vagy pedig több ily terület részére együttesen fog megtörténni.

E tanfolyamok hallgatása a tekintetbe jövő volt tisztek (tisztjelöltek) érdekében áll, mert ezáltal az esetleges előléptetésükhöz való alkalmasságot hamarább érhetik el.

Azokra a tisztekre (tisztjelöltekre) nézve, akik nem a gyalogságtól származnak, ezek a tanfolyamok még azzal az előnnyel is járnak, hogy az illetőket a legrövidebb idő alatt megismertetik a gyalogsági szakasziparancsnok szolgálatával.

Ez annál fontosabb, mert az összes tiszteket, így tehát a más fegyvernembeliek legnagyobb részét is, a gyalogsághoz kell majd beosztanom.

A kiképzési tanfolyamba való felvételre, valamint a népfölkelő tisztté való egyidejű kinevezésre és az időelőtti behívásra *vonatkozó kérvényt legkésőbb* 1915. évi október hó 5-ig a honvédelmi miniszterhez címezve, a tartózkodási hely szerint illetékes népfölkelő parancsnoksághoz kell benyújtani.

Ebbe a kérvénybe felveendők:

Vezeték- és utó- (kereszt-) név (esetleg nemesi előnév), születési év, honilletékesség (község, járás, megye), tartózkodási hely (község, járás, megye, ország), hivatás (állás, foglalkozás, kereset), nyelvismeretek (a magyar nyelven kívül), a hadseregben (hadi-

tengerészetben), a honvédségben vagy a csendőrségnél teljesítet korábbi szolgálat adatai, az utoljára viselt rendfokozat és az a csapatnem, amelynél az illetők ténylegesen szolgáltak.

A pályázók névaláírásuk mellé pontos lakáscímüket is jegyezzék fel.

Ezeknek az adatoknak *sorrendjét* pontosan be kell tartani.

A kérvényhez mellékelni kell:

A honilletékességi bizonyítványt, a katonai kinevezési okiratot és a kilépési (elbocsátási) okiratot, a politikai hatóság bizonyítványát az illető feddhetetlenségéről és egy hivatalos (hivatalosan megerősített) okmányt az élethivatásáról, végül egy kötelezőt a következő tartalommal:

Kötelező.

Én becsületszavamra kijelentem, hogy jelenleg semmiféle titkos társulathoz nem tartozom és jövőben sohasem fogok ilyenbe belépni.

Kelt.

(P. H.)

Aláírás.

(A kötelező aláírását hatóságilag hitelesíteni kell.)

Azok a pályázók, akik Ausztriában, Boszniában vagy Hercegovinában tartózkodnak, kérvényeiket a honilletékes népfőlkelő parancsnoksághoz küldik be, a külföldön tartózkodók pedig a honilletékes honvédkerületi parancsnoksághoz címezik és az illetékes cs. és kir. képviseleti hatóságnál nyújtják be.

A népfőlkelő parancsnokságnál beérkező kérvény alapján a pályázók ezen parancsnokság rendeletére vagy ott, vagy pedig a tartózkodási helyükhöz legközelebb eső kiegészítő parancsnokságnál honvéd (katona-) orvos által megvizsgáltatnak és a kérvények a honvéd- (katona-) orvosi bizonyítvány csatolása mellett a honvédelmi miniszterhez határozathozatalra felterjesztetnek.

A pályázók behívása és felosztásuk a közös hadseregre és a honvédségre (a népfőlkelésre) 4 héttel a népfőlkelés 2-ik osztályának általános bevonulása előtt fog megtörténni. A pályázók azon hónap elsejével, amelyben szolgálatukat megkezdik, a rendfokozatszerű illetékek élvezetébe lépnek.

A hadsereghez vagy a honvédséghez, továbbá egy meghatá-

rozott csapattesthez való beosztásra nézve előadott kérelmek a lehetőséghez képest figyelembe fognak vétetni.

Azok a pályázók, akik a kiképzési tanfolyamok felállítása előtt óhajtanak belépni, egyelőre valamely póttestnél osztatnak be, a tanfolyamba való vezénylésük ez esetben az illető tanfolyam felállításának időpontjában történik meg.

Azok a pályázók, akik népfőlkelő tisztté való kijelölésre vonatkozó kérvényüket már beadták, ezen körülményre való hivatkozással a tartózkodási helyük szerint illetékes népfőlkelő parancsnokság útján a honvédelmi minisztertől csakis a kiképzési tanfolyam hallgatása céljából szolgálattételre időelőtt való behívásukat kérelmezik.

Budapesten, 1915. évi július hó 30-án.

Báró Hazai Samu s. k.
m. kir. honvédelmi miniszter.

790.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 10.601. eln. 4. számú körrendelete,

az ismét népfőlkelőkötelesekké vált volt tiszteknek stb. korábbi rangfokozatukba kinevezéséről.

Az 1915. évi II. törvénycikk következtében újból népfőlkelésre kötelezettekké vált azon egyének, akik valamikor *tisztek*¹⁾, *katnai (haditengerészeti vagy honvéd) tisztviselők*,²⁾ *vagy tiszt- (tisztviselő-) jelöltek*³⁾ voltak, továbbá azon *volt egyévi önkéntesek*, akik annak idején a tartalékos tiszti vizsgát sikerrel letették — és pedig úgy azok, akik népfőlkelési bemutató szemlén már voltak s ott népfőlkelési fegyveres szolgálatra alkalmasaknak találtattak, valamint azok is, akik ily szemlén csak ezután kötelesek megjelenni — a megfelelő rendfokozatba való kinevezéshez előjegyzésbe vételüket kérelmezhetik.

¹⁾ Idetartoznak a katonaállományú tiszteken kívül az igazságügyi tisztek, a kezelő tisztek (csapatszámvivők) és orvosok.

²⁾ Idetartoznak az összes közös hadseregbeli, haditengerészeti és honvéd tisztviselők.

³⁾ Volt tiszt- és tisztviselőjelöltek alatt a volt zászlósok (hadapródtiszt-helyettesek) és volt hadapródok, illetőleg a hasonállásuak értendők.

Az előjegyzésbe vétel iránti folyamodvány, — amely összes mellékleteivel együtt bélyegmentes, — a m. kir. honvédelmi miniszterhez címzendő és azon népfölkelő parancsnokságnál nyújtandó be, amelynek területén a pályázó tartózkodik.

A magyar szent korona országain kívül tartózkodók folyamodványukat azon népfölkelő parancsnokságnál nyújtásuk be, amely parancsnokságok területén községi illetőséggel bírnak.

Azok, akik kinevezésüket esetleg csak a tényleges szolgálata történt bevonulásuk után óhajtják kérni, ez iránti folyamodványukat az előljáró parancsnokságnál nyújtásuk be. E parancsnokság a folyamodványt a tartózkodási helynek megfelelő népfölkelő parancsnoksághoz juttatja el.

A folyamodványban a következő adatok sorolandók fel:

Családi és utó- (kereszt-) név, esetleges nemességi fokozat, születési év, illetőségi község (járás, megye), tartózkodási (lak-)hely (járás, megye, ország), polgári állás (foglalkozás), nyelvismeretek, a hadseregben (haditengerészetben), honvédségben vagy a csendőrségnél teljesített korábbi szolgálat adatai, utoljára viselt rendfokozat, a tisztii állásra törekvők részéről megjelölése azon csapatnemnek, amelynek kötelékében a pályázó legutoljára ténylegesen szolgált.

Ezekon kívül azok a pályázók, akik esetleg már népfölkelési bemutatón szemlén voltak, folyamodványukban a szemle eredményét is, és pedig a népfölkelési igazolványi lapba bevezetett adatok alapján, jelentsék be.

Nagyobb városban tartózkodó pályázó a folyamodvány aláírásánál pontos lakcímét is tüntesse fel.

A folyamodványhoz csatolandó:

a) illetőségi bizonyítvány, b) a katonai kinevezési és kilépti (elbocsátási) okmány, c) egy a járási tisztviselő (polgármester) által kiállított bizonyítvány az illető feddhetlenségéről, d) egy hivatalos (hivatalosan megerősített) bizonyítvány a polgári állásról (foglalkozásról). E két utóbbi esetleg egybe is foglalható.

Azon volt egyévi önkéntesek, akik a tartalékos tisztii vizsgát sikerrel tették le, az annak idején nyert vizsga-jegyzőkönyvkivonatot is csatolják.

Végül azok a folyamodók, akik a népfölkelésnél *tisztii* (zászlósi)

rendfokozatra pályáznak, a folyamodványhoz még egy kötelezőt is csatoljanak a következő szöveg szerint:

Kötelező.

Én alulírott becsületszavamra kijelentem, hogy jelenleg semmi-féle titkos társulathoz nem tartozom, sem addig, amíg a népfölkelés kötelékében állok, ilyenbe belépni nem fogok.

Kelt ---

P. H.

Aláírás.

E kötelező sajátkezű aláírása hivatalosan igazoltatandó.

A pályázók, — amennyiben az előirt követelményeknek megfelelnek, — a honvédelmi miniszter által *kinevezésre előjegyeztetnek*, és pedig:

- a) a *volt tisztek (tisztsviselők)* a legutóbb viselt rendfokozatba,
- b) a *volt tiszt- (tisztsviselő-) jelöltek* népfölkelő hadnagyokká (hasonállásuakká), és
- c) azon *volt egyévi önkéntesek, akik a tartalékos tiszti vizsgát letették*, népfölkelő zászlósokká.

A kinevezésre *előjegyzésbe vett* pályázók az előjegyzés megtörténtéről és arról, hogy milyen rendfokozatba jegyeztettek elő, az illető népfölkelő-parancsnokság által részükre kiszolgáltatandó *Igazolvány* útján értesülnek.

Azok a pályázók, akik az említett rendfokozatokba bármely okból *nem vétetnek előjegyzésbe*, erről ugyancsak az illető népfölkelő-parancsnokság által, a folyamodványukhoz csatolt katonai okmányok visszaadása mellett, minden indokolás nélkül értesíttetnek.

Népfölkelési tényleges szolgálatra való bevonulás alkalmával az *előjegyeztettek* azon rendfokozatban vétetnek állományba, amely rendfokozatba való kinevezésre *előjegyzésbe vétettek*, ellenben az *előjegyzésbe nem vett volt tisztek (tisztsviselők)*, és az *előjegyzésbe nem vett volt tiszt- (tisztsviselő-) jelöltek* mint népfölkelő őrmesterek (hasonállásúak) vétetnek állományba.

Az igényjogosult pályázóknak tehát érdekükben áll, hogy előjegyzésbe vételüket mielőbb kérelmezzék.

Azok, akik a népfölkelési bemutató szemlén alkalmatlanoknak találtnak, annak idején népfölkelési tényleges szolgálatra bevonulni nem tartoznak. Kinevezésük tehát elmarad.

Azok a népfölkelésre kötelezett orvosok, akik katona (honvéd) orvosi rendfokozatban nem szolgáltak, illetőleg katonai kiképzetésben még nem részesültek, népfölkelő segédorvossá való előjegyzésbe vételüket, illetve kinevezésüket a fentebbi határozványok szerint szintén kérelmezhetik. Ezek előjegyzésük esetén mint *népfölkelő segédorvosok* vétetnek állományba.

A népfölkelésre kötelezett *gyógyszerészek, állatorvosok, mérnökök, építészek és építőmesterek*, akik katonai (haditengerészeti vagy honvéd) tisztviselők nem voltak, illetve katonai kiképzetésben még nem részesültek, szaktudásuknak megfelelő szolgálattételre való beosztásukat, illetve előjegyzésbe vételüket csakis akkor kérhetik, ha a már megejtett népfölkelési bemutató szemlén népfölkelési fegyveres szolgálatra *»nem alkalmas«* osztályozást nyertek. A vonatkozó folyamodvány, — amelyhez a képzettségnek megfelelő *oklevél másolata*, valamint a népfölkelési bemutató szemlebizottság határozatával ellátott *népfölkelési igazolványi* lap másolata csatolandó, — közvetlenül azon cs. és kir. katonai parancsnoksághoz (Militär Kommando-)hoz nyújtandó be, amelynek területén a folyamodó tartózkodik.

Olyan volt tisztek (tisztjelöltek) és volt katonai (haditengerészeti vagy honvéd) tisztviselők, akik rendfokozatukról becsületügyi (fegyelmi) eljárás kikerülése céljából leköszöntek, vagy rendfokozatukat becsületügyi tanácsi (fegyelmi bizottsági) határozat folytán elvesztették, népfölkelő tiszti (zászlósi), illetve tisztviselői kinevezésre való előjegyzésnél csak az esetben jöhetnek figyelembe, ha érdemességük rehabilitálási eljárás alapján, volt tisztviselőket illetőleg pedig a tényállás előző tisztázása alapján a honvédelmi miniszter által megállapított.

Tájékoztatásul közöltetik, hogy a *volt altisztek* (beleértve azon volt egyévi önkénteseket is, akik a tartalékos tisztvizsgát annak idején nem tették le), szolgálattételre való bevonulásuk után előjáró parancsnokságuk javaslata alapján népfölkelő hadapródokká a szükséghez képest kinevezhetők, ha, arcvonalbeli altiszti minőségben teljesítendő szolgálatuk alatt szakaszparancsnokká való alkalmasságukat és különös érdemességüket beigazolták.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 6-án.

Báró Hazai Samu s. k.

m. kir. honvédelmi miniszter.

791.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 11.605. eln. B. számú körrendelete valamennyi magyarországi törvényhatósághoz, valamennyi horvát-szlavonországi megyei hatósághoz, továbbá Zagreb, Osijek, Varaždin és Zemun város hatóságához az 1865—1872. évi születésű népfölkelők egyévi önkéntesi karpaszománya viselésére való jogosultságáról.

Az 1865—1872. évi születésű népfölkelésre kötelezett egyéneknek az egyévi önkéntesi karpaszománya viselésére való jogosultsága tárgyában a következőket rendelem:

1. Az egyévi önkéntesi karpaszománya viselésére igénnyel bír a népfölkelő bemutató szemlén fegyveres szolgálatra alkalmasnak talált minden 1865—1872. évi születésű népfölkelésre kötelezett egyén — tekintet nélkül arra, hogy annak idején állott-e már, s ha igen, mennyi ideig és mily minőségben katonai szolgálatban, — aki igazolni tudja azt, hogy az egyévi önkéntességre jogosító tudományos képzettségnek birtokában van.

2. A megkívánt tudományos képzettséget bírja az, aki akár az 1912:XXX. törvénycikk végrehajtása iránt kiadott utasítás VII. mellékletében, akár pedig még a régi véderőtörvények-hatálya alatt jogosultságot nyújtott és a jelen rendelet mellékletében felsorolt tanintézetek valamelyikét elvégezte, *bármikor is szerezzén meg a vonatkozó tanulmányi bizonyítványt.*

3. A kedvezményre való igényt a népfölkelő bemutató-szemlén kell érvényesíteni. Az igényt a szemlebizottság elé állás alkalmával élő szóval kell bejelenteni, s egyuttal a 2. pont szerinti tudományos képzettséget igazoló tudományi bizonyítványt is fel kell mutatni.

A kedvezményre való igény tekintetében a szemlebizottság elnöke határoz. A határozat a népfölkelési igazolványi lapba és az avatási jegyzőkönyvbe bejegyzendő. A tanulmányi bizonyítványok a kérvényezőnél meghagyandók.

Akik e rendelet tartalmáról idejében nem értesültek, vagy akik idő rövidsége miatt a szükséges iskolai bizonyítványt a szemlén való elővezetetésükig megszerezni nem tudják, illetőleg azok,

akik az ország egyes vidékein idő előtt tartott bemutató szemlék folytán már a szemlebizottság előtt állottak, igényüket — amennyiben azt még nem érvényesítették volna, — *legkésőbb bevonulásuk alkalmával* a tanulmányi bizonyítvány felmutatása mellett annál a kiegészítési kerületi, illetőleg honvédkiegészítő parancsnokságnál tartoznak érvényesíteni, amelyhez bevonulnak.

A szemlebizottság elnökének vagy a kiegészítő parancsnokságnak elutasító határozata ellen a határozat keltétől számított 15 napon belül a honvédelmi miniszterhez lehet fellebbezni. A fellebbezéshez a tanulmányi bizonyítványokat és a népfölkelési igazolványi lap másolatát csatolni kell.

4. Az említett születési évfolyamba tartozó és az egyévi önkéntesi karpaszomány viselésére jogosult népfölkelésre kötelezettek a háború tartamára önként is beléphetnek. Csapatválasztási joga azonban csak annak van, aki a születési évfolyamához tartozó népfölkelésre kötelezettek általános bevonulására nézve megállapított nap előtt legalább egy nappal önkéntes belépés útján felavattatja magát a választott csapattestbe.

Az, aki az 1. és 2. pontban megszabott tudományos képzettség birtokában van, az a háború tartamára az egyévi önkéntes belépés engedélyezését kérheti abban az esetben is, ha a népfölkelési bemutató szemlén alkalmasnak nem találtatott. Az ilyenekre nézve a belépés időbelileg nincsen korlátozva.

Az önkéntes belépés iránti kérvényt a tanulmányi bizonyítvánnyal, az illetékes járási tisztviselő által kiállított 23. mintájú belépési bizonyítvánnyal, továbbá azoknak, akik már a szemlén voltak, a népfölkelési igazolványi lap másolatával, végül a választott csapattest felvételi engedélyével felszerelve az illetékes vagy pedig a tartózkodási helyhez legközelebb eső cs. és kir. kiegészítési kerületi, illetőleg honvédkiegészítő parancsnoksághoz kell be-terjeszteni.

A csapatválasztási jog tekintetében a következő további korlátozások állanak még fenn :

A katonai szolgálatban már állott népfölkelőkötelesek *bizonyos korlátozott számban* felvehetők ahhoz a fegyver-(csapat-)nemhez, amelyben annak idején tényleg szolgáltak, illetőleg az első katonai kiképzésben részesültek, ha az illető fegyvernemhez szükséges testi alkalmassággal még bírnak. Azok azonban, akik a haditengerészetnél

szolgáltak, csak a gyalogsághoz vagy vadász csapatokhoz, illetőleg a vartüzérséghez léphetnek be.

A volt műszaki csapatoknál szolgált egyének csak az utász- vagy árkászcsapatokhoz léphetnek be.

A gyalogsághoz való felvétel általában nincs korlátozva. Amennyiben azonban az egyes csapattestek állományviszonyaiban lényeges eltérések állanak elő, ezek kiegyenlítése céljából utólag áthelyezések fognak történni.

A közös hadseregbe a lovassághoz, tábori és hegyi tüzérséghez, valamint a vonatcsapatokhoz csak azok nyerhetnek felvételi engedélyt, akik kötelezik magukat, hogy egy hadiszolgálatra alkalmas, szabályszerűen felszerelt lóval vonulnak be.

Ugyanez áll a honvédség megfelelő fegyvernemeire is.

5. Azok a régebben már szolgált népfölkelésre kötelezettek, akik az egyévi önkéntesi karpaszomány viselésére jogosítatnak, éppen úgy, mint a többi már szolgált népfölkelésre kötelezett is, bevonulásuk után a már viselt katonai rendfokozatukat visszanyerik, ha annak a múltban történt elnyerését okmányilag igazolni tudják.

6. Ez a rendelet alkalmazást nyer az 1873. évben avagy később született mindazokra az egyénekre is, akiknek népfölkelési kötelezettsége a közös haderőbe vagy honvédségbe történt időelőtti belépésük folytán még a 42-ik életév betöltése előtt ért véget, de akik az 1915:II. törvénycikk rendelkezése folytán újból népfölkelésre kötelezetteké váltak.

7. Később fogok rendelkezni azoknak a fegyveres szolgálatra alkalmasnak talált, 1865—1872. évi születésű népfölkelésre kötelezetteknek kivételes kezeltetése iránt, akik az egyévi önkéntesi kedvezményhez megkivánt tudományos képzettséget nem szereztek meg, akiknek azonban személyes képességeik a közéletben, illetőleg hivatásukban végzett szolgálataik és elért társadalmi állásuk azt bizonyítják, hogy az átlagosnál magasabb képzettséggel bírnak, s így a katonai szolgálat tartama alatt kivételes elbánásban volnának részesítendőek. Ezek a közönséges kaszánya (tábori) munkák végzése alól mentesek lesznek, és — ha a szolgálat lehetővé teszi — engedélyezhető lesz részükre az is, hogy a laktanyán kívül lakjanak.

A most részletezett kedvezmények elnyerése azonban nem biztosít igényt a külön osztagokban vagy bizonyos rendfokozatokra való kiképzésre, vagy egyéb kedvezményekre.

A kivételes elbánásra igénnyel bíró népfölkelésre kötelezettek *kiilön ismertető jelzéssel* fognak elláttatni.

Ezt a kedvezményt *csak a bevonulás után* lehet, és pedig szóbelileg kérelmezni.

8. Az 1915 II. törvénycikk következtében újból népfölkelésre kötelezetté vált volt tisztek, katonai tisztviselők, vagy tiszt- és tisztviselőjelöltek, valamint a tartalékos tiszti vizsgát sikerrel letett volt egyévi önkéntesek kezeltetése tekintetében a folyó évi augusztus hó 6-áról 10.601. elnöki szám alatt kelt és a »Budapesti Közlöny« folyó évi augusztus hó 13-iki 187. számában közzétett rendelettemmel¹⁾ már megfelelőleg intézkedtem.

Jelen rendeletem a járási tisztviselőkkel *azonnal* közzendő.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 19-én.

A miniszter helyett:

Karátson s. k.
államtitkár.

Melléklet a 11.605/1915. H. M. eln. B. sz. körrendeletéhez.

Azon tanintézetek jegyzéke, amelyeknek végzett tanulói az érvényben volt régebbi véderőtörvények rendelkezései szerint az egyévi önkéntesi kedvezményre igénnyel bírtak.

A) A magyar szent korona országaiban.

*I. Az 1868 XL. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott utasítás
126. §-a szerint:*

a m. kir. bányászati és erdészeti akadémia Selmeczbánya,
gazdasági és erdészeti tanoda Kőrös (Horvátország),
gazdasági tanintézet Debreczen,
gazdasági tanintézet Keszthely,
gazdasági tanintézet Magyaróvár,
kereskedelmi akadémia Budapest 1),
állatgyógyintézet Budapest.

¹⁾ Lásd az 1929. o.

II. A véderőről szóló 1868 XL. törvénycikk némely szakaszainak módosítása tárgyában kiadott 1882: XXXIX. t.-cikk alapján készült utasítás 126. §-a, valamint az 1885. évben kiadott utasítás 119. §-a szerint:

m. kir. gazdasági akadémia Magyaróvár,
 gazdasági és erdészeti iskola Kőrös (Horvátorsz.),
 m. kir. gazdasági tanintézet Debreczen,
 m. kir. gazdasági tanintézet Kassa,
 m. kir. gazdasági tanintézet Keszthely,
 m. kir. gazdasági tanintézet Kolozsmonostor,
 keresk. akadémia Budapest,
 keresk. akadémia m. kir. Fiume,
 kereskedelmi középiskola Budapest II. ker.,
 kereskedelmi középiskola Budapest VI. ker.,
 kereskedelmi középiskola (gör. keleti) Brassó,
 kereskedelmi középiskola Debreczen,
 kereskedelmi középiskola Kolozsvár,
 kereskedelmi középiskola Székesfehérvár,
 kereskedelmi középiskola Zagreb,
 kereskedelmi középiskola Zemun,
 kereskedelmi középiskola, Rözer Miklós-féle nyilvános, Budapest,
 kereskedelmi középiskola Wiesznér Ferenc Temesvár,
 állami felsőbb gépészeti és ipariskola Kassa,
 állami középipariskola Budapest,
 műegyetem Budapest 2),
 bányászati és erdészeti akadémia Selmech 2).

III. Az 1889: VI. törv.-cikk végrehajtása tárgyában kiadott utasítás I. rész 64. §-ához kiadott II/a. és II/b. melléklet szerint (ezen mellékletekből csak azok a tanintézetek vétettek fel, amelyek az 1912: XXX. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott utasítás I. rész VII. mellékletében nem, vagy más név alatt foglaltatnak):

m. kir. gazdasági tanintézet Debreczen,
 m. kir. gazdasági tanintézet Kassa,
 m. kir. gazdasági tanintézet Keszthely,
 m. kir. gazdasági tanintézet Kolozsmonostor,
 elemi és polgári iskolai tanítóképző intézetek, nyilvánosak,
 vagy nyilvánossági joggal felruházottak,

tengerészeti akadémia Fiume,
felső kereskedelmi iskola Osiek,
felső kereskedelmi iskola Zagreb,
felső kereskedelmi iskola Zemun,
felső kereskedelmi iskola, Porges Ede-féle, Pécs,
felső kereskedelmi iskola, Wieszner Ferenc-féle, Temesvár,
m. kir. állami mintarajztanoda és rajztanárképző intézet
Budapest,
m. kir. rajztanárképző intézet Budapest,
m. kir. iparművészeti iskola Budapest.

B) A birodalmi tanácsban képviselt királyságokban és országokban.

*1. Az 1868 XL. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott utasítás
126. §-a szerint:*

cs. kir. képzőművészeti akadémia Bécs 3),
cs. kir. képzőművészeti akadémia, a műbarátok hazafias társasága által fenntartott, Prága,
művészeti iskola a cs. kir. műszaki tanintézetnél Krakko,
cs. kir. bányászati akadémia Leoben,
cs. kir. bányászati akadémia Příbram,
cs. kir. erdészeti akadémia Mária-Brunn,
gazdasági tanintézet Dublang,
gazdasági tanintézet Tabor,
gazdasági tanintézet Teschen-Liebwerden,
alsó ausztriai országos földművelési iskola gyakornoki tanfolyama Grossau,
erdészeti tanintézet (azelőtt erdészeti tanoda a morvaországi Russeben) Eulenberg,
erdészeti tanintézet (azelőtt erdészeti tanoda a morvaországi Russeben) Weiswasser,
cs. kir. kereskedelmi akadémia Trieszt,
kereskedelmi akadémia Prága,
kereskedelmi és műipari akadémia Grác,
katonai állatgyógyintézet (amennyiben polgári tanintézetnek tekintendő) Bécs.

II. A véderőről szóló 1868 : XL. törvényeikk némely szakaszainak módosítása tárgyában kiadott 1882 XXXIX. t.-c. alapján készült utasítás 126. §-a, valamint az 1885. évben kiadott utasítás

119. §-a szerint:

cs. kir. képzőművészeti akadémia Bécs,
 cs. kir. képzőművészeti akadémia, Prága,
 művészeti iskola Krakkó,
 cs. kir. műipariskola Bécs,
 gazdasági tanintézet Csernovitz,
 gazdasági tanintézet Dublany,
 gazdasági tanintézet Oberhermsdorf,
 gazdasági tanintézet Tabor (Csehorsz.),
 gazdasági tanintézet Tetschen-liebwerdi,
 gazdasági középiskola Mödling,
 országos gazdasági középiskola Czernichow (Gácsorsz.),
 országos gazdasági középiskola Neutitschein,
 országos gazdasági középiskola Prerau,
 erdészeti tanintézet Eulenberg,
 erdészeti tanintézet Weiswasser,
 orsz. erdészeti tanintézet Lemberg,
 cs. kir. borászati és gyümölcsészeti tanintézet Klosterneuburg,
 cs. kir. kereskedelmi tengerészeti akadémia Trieszt,
 kereskedelmi akadémia Bécs,
 kereskedelmi akadémia Chrudim,
 kereskedelmi akadémia Lincz,
 kereskedelmi akadémia (német) Prága,
 kereskedelmi akadémia (cseh szláv) Prága,
 kereskedelmi akadémia Trieszt,
 kereskedelmi és ipariskola Grác,
 felsőbb kereskedelmi iskola, Revoltella-féle, Triest,
 országos kereskedelmi középiskola Krems,
 »Istituto superiore die liuque edi comersic e seritojo modello«,

Edeles Manc, Trieszt,

»Istituto superiore die 'commersio e banco modello« Heiland

Justinian Trieszt,

cs. kir. állami felsőbb ipariskola Bécs,

cs. kir. állami felsőbb ipariskola Bielicz,

cs. kir. állami felsőbb ipariskola Brünn,

cs. kir. állami felsőbb ipariskola (Instytut techniczno przemyslowy) Krakkó.

cs. kir. állami felsőbb ipariskola Pilsen,

cs. kir. állami felsőbb ipariskola Reichenberg,

országos gépész iskola Bécshely,

műszaki tanintézet s műegyetem Bécs 2),

műszaki tanintézet s műegyetem Brünn 2),

műszaki tanintézet s műegyetem Grác 2),

műszaki tanintézet s műegyetem Krakkó 2),

műszaki tanintézet s műegyetem Lemberg 2),

műszaki tanintézet s műegyetem Prága 2),

cs. kir. bányászati akadémia Leoben 2),

cs. kir. bányászati akadémia Příbram 2).

III. Az 1889 : VI. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott utasítás I. rész 64. §-ához kiadott II/a. és II/b. melléklet szerint (ezen mellékletekből csak azok a tanintézetek vétettek fel, amelyek az 1912 : XXX. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott utasítás I. rész VII. mellékletében nem, vagy más név alatt foglaltatnak) :

tanítóképző intézetek (nyilvánossági joggal felruházottak) országos gazdasági középiskola Raudnitz-hracholuski, felső erdészeti tanintézet Weiswasser, országos erdészeti tanintézet Lemberg, kereskedelmi főiskola Revoltella-féle Trieszt, közép kereskedelmi iskola Trieszt, erőműtani műszaki irányú felső ipariskola német Hohenstadt, véső- és éremkészítő iskola Bécs, felső kereskedelmi iskola »Ferencz József Császár« Brünn 4), felső kereskedelmi iskola cseh Brünn 4), felső kereskedelmi iskola Krakkó 4), felső kereskedelmi iskola Königrätz 4), felső kereskedelmi iskola cseh Pilsen 4).

Megjegyzés :

1. A pesti kereskedelmi akadémia bizonyítványai az időnkinti vizsgákhoz meghivandó tanfelügyelő által ellenjegyzendők. (Csak a 68. évi utasításban előforduló megjegyzés.)

2. Növendékei az egyévi önkéntesi szolgálathoz megkivántató tudományos képzettséget vagy az érettségi bizonyítvánnyal, vagy

valamely középiskola (főgymnásium, főreáltanoda) utolsó évfolyamának bevégzéséről szóló s legalább elsőrendű bizonyítvánnyal tartoznak igazolni; azok azonban, akik a középiskolát nem teljesen végezték be, minden egyes be nem végzett középiskolai osztály helyett a műegyetem vagy a bányászati, illetőleg a bányászati és erdészeti akadémia ugyanennyi évfolyamának bevégzését tartoznak igazolni.

3. Növendékei, ha az algymnásium vagy az alreáltanoda végeztével lépnek az akadémiaába, betöltött három évfolyam után az egyévi önkéntes szolgálatra oly feltétel alatt vétetnek fel, hogy az említett tanulmányi időszak alatt az akadémia alapszabályaiban megszabott elméleti szakokat látogatták, és ezt az akadémia által kiadott bizonyítvánnyal igazolni képesek.

4. Mint »akadémia« az 1912 : XXX. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott utasítás I. részéhez tartozó VII. mellékletben is fel van véve.

792.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 24.630. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,¹⁾

a közigazgatási alkalmazottak felmentésének felülvizsgálatáról.

Az 1915. évi január hó 9-én 267. eln. sz. a. kelt körrendeletben felhívtam már ^{Alispán}_{Polgármester} urat arra, hogy a kiképzett és szakasziparancsnokok gyanánt alkalmazható — de jelenleg felmentett — állami, törvényhatósági és községi tisztviselők és egyéb alkalmazottak névsorát vegye felülvizsgálat alá és jelentse be mindazon tisztviselők neveit, kik a közigazgatás zavartalan menetének sérelme nélkül tényleges katonai szolgálatra a cs. és kir. hadügyminiszter, illetőleg a m. kir. honvédelmi miniszter úrnak rendelkezésére bocsáthatók.

Ez a felülvizsgálat legnagyobbbrészt már meg is történt.

A hadműveletek terjedése, különösen pedig volt szövetségeseinknek, a hitszegő Olaszországnak ellenségeinkhez csatlakozása szükségessé teszi, hogy ne csak a kiképzett és szakasziparancsnokul

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

alkalmas, hanem a fegyveres szolgálatra egyáltalán alkalmasnak minősített, de jelenleg felmentve levő, kiképzett és kiképzetlen, tartalékos és népfőlkelő összes állami, törvényhatósági és községi alkalmazottak felmentései újabb gondos felülvizsgálat alá vétessenek, s a lehetőséghez képest tényleges katonai szolgálatra rendelkezésre bocsáttassanak mindazok, akik a közigazgatás menetének komoly veszélyeztetése nélkül nélkülözhetők.

Ennélfogva felhívom ^{Alispán}_{Polgármester} urat, hogy tegye beható és szigorú vizsgálat tárgyává a belügyi igazgatás ügykörébe tartozó és a bármely katonai hatóság által felmentett tisztviselők és alkalmazottak névsorát, s amennyiben ezek között oly tartalékos vagy népfelkelő akadna, aki akár helyettesítés útján, akár a változott viszonyok folytán bármily más okból nélkülözhető vagy pótolható: intézkedjék, hogy ezek a felmentési javaslatoknál használt minta szerinti kimutatásba foglalva összeirassanak és a kimutatások hozzám haladéktalanul felterjesztessenek, a végből, hogy az illetőket a névjegyzékek itteni *végleges felülvizsgálatának* eredményéhez képest tényleges katonai szolgálatra leendő behívás céljából az illetékes miniszter úrnak rendelkezésére bocsáthassam.

Ismételten hangsúlyozni kívánom, hogy ennél a felülvizsgálatnál a legnagyobb gonddal és körültekintéssel kell eljárni, és különösen ügyelni kell arra, hogy a katonai szolgálatra behívás céljából már előbb rendelkezésre bocsátottak, illetőleg most esetleg rendelkezésre bocsátandók eltávozása után polgári állásukban még megmaradó közigazgatási tisztviselők és egyéb alkalmazottak, ha fokozott tevékenység mellett is, de képesek legyenek a közigazgatás zavartalan menetét biztosítani és ezáltal közvetve magának a hadseregnek nagy érdekeit is szolgálni.

A mai komoly idők mindenkitől fokozottabb odaadást, legmesszebbmenő áldozatkészséget követelnek. Elvárom, hogy ^{Alispán}_{Polgármester} úr a felmentett tisztviselők és alkalmazottak névsorának szigorú, de tárgyilagos átvizsgálásával saját részéről is hathatósan közre fog munkálni arra, hogy minden egyes ember ott vehesse ki részét a nagy munkából, ahol és amily körülmények között azt a hazának mindenek felett álló érdeke leginkább megkívánja.

Budapest, 1915. évi július hó 23-án.

Sándor János s. k.

793.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 65.113. számú
 körrendelete valamennyi törvényhatóság első
 tisztviselőjéhez,¹⁾**

*a lengyel légiből elbocsátott idegen állambeli alattvalókkal szemben
 követendő további eljárásról.*

A lengyel legiókból elbocsátott, idegen államok kötelékébe tartozó legionáriusokkal szemben követendő eljárás tekintetében Ausztriában életbeléptetett szabályok figyelembevételével a következőket rendelem el:

Ellenséges hadviselő állam kötelékébe tartozó, volt legionárius, aki a légio kötelékéből szabályszerű elbocsátás útján lépett ki, az országnak harcszintér mögötti területén a magyar állampolgárokat megillető személyes szabadságot élvezi.

Ehhez képest a légio kötelékéből elbocsátott idegen állampolgárnak internálása rendszerint mellőzendő.

Ha ilyenek katonai parancsnokságok területén esetleg már internáltattak volna, a rendőrhatalóság az illető katonai parancsnokság előzetes értesítése mellett azoknak haladék nélkül szabadon bocsátása iránt a vezetésem alatt álló minisztériumhoz előterjesztést tesz. Amennyiben ezek a volt legionáriusok megélhetésüket igazolni nem képesek és vagyontalanok, a katonai parancsnokságok az illetőknek lehetőleg megfelelő gondozó-intézetbe leendő elhelyezése iránt intézkednek.

A felülvizsgáló-bizottságok a legionáriusokat szolgálatképtelenségük megállapításakor egyúttal figyelmeztetik, hogy az osztrák vagy a magyar állampolgárságot eziránt előterjesztett kérelem alapján esetleg megszerezhetik.

A katonai parancsnokságok ilyen volt legionáriusok részére írásbeli nyilatkozatot állítanak ki, amely a legionáriusnak az ország területén való tartózkodási ideje alatt igazolásul szolgálhat.

Amennyiben a volt legionáriusok az ország határát semleges államok felé akarják átlépni, eziránt előterjesztett kérelmükkel a tartózkodási helyük szerint illetékes elsőfokú rendőrhatalósághoz kell

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

fordulniok, mely a kérelem felett saját hatáskörében dönt, és ha a határátlépés ellen észrevétel fenn nem forog, erről az illető határszéli rendőrhatalóságot értesíti.

Németországba szándékol utazásnál az illetékes német hatóság engedélye felmutatandó.

Erről ^{Alispán}_{Polgármester} urat tudomásvétel és az elsőfokú rendőrhatalóságok (rendőrhatalóság) megfelelő utasítása végett értesitem.

Budapesten, 1915. évi június hó 4-én.

Sándor János s. k.

794.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi ^{84.645}_{V-a.} számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,

a lengyel és ukrainai legionáriusok ellenőrzéséről.

Folyó évi február hó 19-én 5.957/1915. B. M. eln. szám alatt kelt körrendeletemmel¹⁾ a lengyel és ukrainai légió egyenruháját viselő egyének megfelelő ellenőrzése iránt intézkedtem.

Katonai körökben megállapított, hogy lengyel és ukrainai légionáriusok a hadbaszállt hadsereg területén fekvő nagyobb helységekben gyakran jogtalanul tartózkodnak, sőt legutóbb a kémkedés gyanúja ezekre a legionáriusokra terelődik, akiknek egyenruháját erre a célra gyakrabban felhasználják.

Ezért a katonaság a lengyel és ukrainai legionáriusok egyenruhájában megjelenő személyekre különös figyelmet fordít és a hadvezetőség intézkedett, hogy a legionáriusok a katonai helyi hatóságok, valamint a tábori és a belterületen lévő csendőrség felügyelete alá vonassanak.

A légióbeli tiszteket személyazonosságuk igazolására a tisztek szolítják fel.

Igazolási okmányoknak azok a nyílt parancsok, szabadságolási engedélyek tekintendők, amelyek a lengyel légiók parancsnoksága (Legionsgruppe in Ostgalizien) vagy a Grzesicki ezredes lengyel légiójának csoportparancsnoksága, vagy egy katonai parancsnokság (hatóság) által vannak kiállítva.

¹⁾ Lásd a 786. o.

Azokat a légionáriusokat, akik ily igazolványokkal nincsenek ellátva, a legközelebbi katonai (hadtápállomás) parancsnokságnak át kell adni a pótkeretállomásokra való irányítás végett.

Erről ^{Alispán}~~Polgármester~~ urat tudomásvétel és a rendőrhatóságok (rendőrhatóság) megfelelő utasítása végett azzal értesitem, hogy a határrendőrség hatósága területén az intézkedések a határszéli rendőrkapitányságok és kirendeltségek hatáskörébe tartoznak.

Ennélfogva ezt a rendeletemet miheztartás végett a határszéli rendőrkapitányságokkal is közöltem.

Budapesten, 1915. évi július hó 17-én.

A miniszter helyett:

Perényi s. h.
államtitkár.

X. A hadiszolgáltatásokra és a lóállításra vonatkozó rendelkezések.

795.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.817. M. E. számú rendelete,

a hadműveletek folytán elpusztított vagy megrongált községek helyreállítása érdekében szükséges szolgáltatások igénybevételeiről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §.

A hadműveletek folytán elpusztított vagy megrongált községek helyreállítása érdekében a földművelésügyi miniszter, vagy felhatalmazásával a helyreállítási munkálatok intézésében közreműködő közigazgatási hatóság a szükséges építő és egyéb anyagok birtokosait kötelezheti, hogy ez anyagokból meglevő készleteiknek a saját házi és gazdasági szükségletüket meghaladó részét a jelzett célra a hatóságilag megállapított legmagasabb áron átengedjék.

Az 1. bekezdésben említett helyreállítási munkálatok céljáról a földművelésügyi miniszter, vagy felhatalmazásával az említett munkálatok intézésében közreműködő közigazgatási hatóság továbbá igénybe veheti az 1914. L. t.-c. 5. §-ában és az 1915. XIII. t.-c. 2. §-ában meghatározott személyes és egyéb szolgáltatásokat is.

2. §.

Amennyiben az 1. §. 1. bekezdése szerint igénybe vehető építő és egyéb anyagokért követelhető legmagasabb ár általános érvényű rendelettel hatóságilag megállapítva még nincsen, a földművelésügyi miniszter megállapíthatja azt az árat, amelyen az építő és egyéb anyagokat birtokosaik az 1. §-ban jelzett célra átengedni kötelesek, és ennek az árnak az 1914. L. t.-c. 1. §-a értelmében leendő megállapítását a helyreállítási munkálatok intézésében közreműködő közigazgatási hatóságra is bízhatja.

Az 1. §. 2. bekezdése alapján igénybevett személyes és egyéb szolgáltatásokért járó térítéseket, amennyiben az 1914. L. t.-c. 6. §-a értelmében még megállapítva nincsenek, a földművelésügyi miniszter, vagy felhatalmazásával a helyreállítási munkálatok intézésében közreműködő közigazgatási hatóság határozza meg.

3. §.

Az 1. §-ban említett helyreállítási munkálatok intézésében közreműködő közigazgatási hatóság a jelen rendeletben meghatározott jogokat csak a saját hatósági területén gyakorolhatja.

4. §.

Aki a földművelésügyi miniszternek, vagy az 1. §-ban jelzett helyreállítási munkálatok intézésében közreműködő közigazgatási hatóságnak a jelen rendeleten alapuló rendelkezéseit megszegi, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és az 1912. LXIII. t.-c. 15. §-ának 2. bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által az 1914. L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

5. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonorszáგokra nem terjed ki.

Budapesten, 1915. évi július hó 29-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

796.

**A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi
30.419. számú rendelete valamennyi elsőfoku ipar-
hatósághoz,**

a malátakészletek bejelentéséről.

Utalással a m. kir. ministeriumnak folyó évi május hó 22-én 1.692/1915. M. E. szám alatt kelt rendeletére,¹⁾ ezennel megküldöm a malátagyárakban és sörgyárakban levő malátakészletek összeírására szolgáló bejelentőlapnak a várható szükséglethez mért megfelelő számú példányát.

Felhivom az iparhatóságot, hogy a m. kir. minisztériumnak fentidézett rendelete határozmányainak lényeges részét, valamint azt, hogy az ezen rendelettel elrendelt összeírás foganatosításához szükséges bejelentőlapok az iparhatóságnál, illetőleg az illetékes községi előljáráságnál átvehetők, a hatósága területén szokott módon mindenki által megérthető formában soron kívül tegye közhirrre.

A csatoltan megküldött űrlapok hatósága területének községi előljáráságai között a szükséghez képest, vagy azokban a községekben, ahol malátagyár vagy sörgyár van, osztandók el azzal az utasítással, hogy gondoskodjanak ezek pontos kitöltéséről. Egyben felhivom az iparhatóságot, hogy a kerületi kir. iparfelügyelőtől és az illetékes kereskedelmi és iparkamarától saját maga is tudakozódjék az iránt, hogy hatósága területén hol van bejelentési kötelezettség alá eső malátakészlet, illetőleg ilyenről bíró malátagyár és sörgyár, és ezekre az illetékes községi előljáróságok azt előzetesen figyelmeztessék.

¹⁾ Lásd az 1413. o.

Hivja fel egyszersmind a községi előjáróságokat, hogy úgy azokról, akiknek bejelentőlapot kézbesített, valamint mindazokról, akik bejelentőlapért saját maguk jelentkeznek, jegyzéket vezessenek, s mindazoktól, akik a bejelentőlapokat a kézbesítéstől számított 3 napon belül be nem szolgáltatták, azokat hatósági közegekkel szedessék be.

A bejelentőlapok az 1.692/1915. M. E. számú rendelet 2. §-a értelmében két példányban állítandók ki, s jogában áll a bejelentőnek azt postai úton közvetlenül az elsőfokú iparhatóságnak is beküldeni. Amennyiben tehát a bejelentőlapok beszédése iránt eljáró községi hatósági közegek azt a felvilágosítást kapják, hogy a bejelentő a kitöltött íveket közvetlenül a nevezett hatósághoz küldötte be, a jegyzékbe ezt is bevezetni és az elsőfokú iparhatóságot figyelmeztetni kötelesek, hogy a bejelentések megtörténte megállapítható legyen.

A bejelentőlapok két példánya pontosan összeegyeztetendő, az egyik példány a szóbanforgó rendelet 2. §-a értelmében az elsőfokú iparhatóság körzetében marad, a másik példány haladéktalanul a következő címre: Kereskedelemügyi m. kir. minisztérium ipari műszaki ügyosztálya, Budapest, II., Lánchid-utca 1—3. küldendő meg.

Ha hatósága területén bejelentésre köteles malátagyár vagy sörgyár, vagy ezek részéről bejelentendő malátakészlet nem is volna, jelentés erről a körülményről is teendő.

Amennyiben az egyidejűleg megküldött űrlapok a tényleges szükségletet nem fedeznék, pótküldemény iránt forduljon táviratilag a m. kir. központi statisztikai hivatal igazgatóságához.

Az űrlapok kitöltésére vonatkozólag a részletes felvilágosítások magán a bejelentőlapon foglaltatnak. További felvilágosítást szükség esetén rövid úton való megkeresésre a vezetésem alatt álló minisztérium ipari műszaki ügyosztálya ad.

Budapesten, 1915. évi május hó 22-én.

Báró Harkányi János s. k.

797.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 9.717. eln. 20/b. számú rendelete,

a hadicélokra igénybevett malátakészleteknek az igénybevétel alól való feloldásáról.

A folyó évi május hó 22-ik napján kelt 124.831/1915. 20—b. számú rendelettemmel ¹⁾ hadicélokra igénybevetteknek kijelentett malátakészleteket az igénybevétel alól ezennel feloldom.

Ez a rendeletem kihirdetése napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországra is kiterjed.

Budapesten, 1915. évi július hó 17-én.

Báró Hazai Samu s. k.

m. kir. honvédelmi miniszter.

798.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.849. M. E. számú rendelete,

a hadi célokra igénybevett egyes szeszfőzőkészülékeknek a községek (városok) részére szesztermelési célra való ideiglenes átengedéséről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli:

1. §.

A termelési adó alá eső szeszfőződékeknek (pálinkafőző kisüstök) a m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi április hó 19-én 4.700/el. 20/b. szám alatt kelt rendeletével ²⁾ hadicélokra igénybevett és ugyanezen miniszter 1915. évi július hó 31. napján 10.297/el. 20/b. szám alatt kelt rendelete ³⁾ értelmében a katonai igazgatás által végleg átvett berendezései közül egy rész szesztermelési célokra az egyes községekben (városokban) ideiglenesen meg fog hagyatni. Az erre a célra kijelölt berendezéseket birtokosaik a községi előljáráságtól vett felhívásra kötelesek annak a köz-

¹⁾ Lásd az 1415. o.

²⁾ Lásd az 1433. o.

³⁾ Lásd az 1951. o.

ségnek (városnak), amelynek területén a szeszfőzde van, átadni, és ha a főzőkészülék nem hordozható (be van falazva, vagy csak befalazottan használható), az említett községnek (városnak) rendelkezésére bocsátani.

2. §.

A községek (városok) kötelesek a részükre kijelölt főzőkészülékeket átvenni, az 1899 : XX. t.-c. 40. §-a értelmében az üzembejelentést az átvétel után azonnal megtenni, használatukat szesztermelésre az egyeseknek megengedni, és nem használás esetében a főzőkészülékeket gondosan megőrizni.

A községeket (városokat) ezen főzőkészülékekre nézve mindazok a kötelezettségek terhelik, amelyeket a szeszdóra, illetve szeszdópótlókra vonatkozó törvényes szabályok a szeszfőzdevállalkozóra rónak.

A főzőkészülékek jókarban tartásának, valamint javításának költségei a községeket (városokat) terhelik.

3. §.

Azokat a feltételeket, amelyek mellett a községek (városok) a nekik szesztermelési célra átengedett főzőkészülékek használatát az egyeseknek megengedni kötelesek, a pénzügyminiszter rendelettel szabályozza.

4. §.

A befalazott vagy csak befalazott állapotban használható azokat a főzőkészülékeket, amelyek a községeknek (városoknak) szesztermelési célra ideiglenesen átengedtetnek, hacsak a község (a város) más helyre szállításukat nem kívánja, az eddigi helyen kell hagyni. Az ingatlan birtokosa a főzőkészülékeknek ott tartását tűrni és egyúttal megengedni köteles, hogy neki járó ellenszolgáltatásért a főzőkészülékek használatára jogosultak a szesztermelést a jelzett helyen gyakorolhassák. Az ellenszolgáltatás mértékét, lerovásának módját és időpontját a pénzügyminiszter rendelettel állapítja meg.

5. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Budapesten, 1915. évi július hó 31-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

799.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 10.297. eln. 20/b. számú rendelete,

a termelési adó alá eső szeszfőzdék berendezéseinek (pálinkafőző kis üstök) átadásáról.

1. §.

A m. kir. minisztérium folyó évi április hó 19-én kelt 1.337/1915. M. E. számú rendelete ¹⁾ értelmében bejelentés alá eső és az ugyanakkor 4.700/1915. H. M. eln. szám alatt kiadott rendelettemmel ²⁾ hadi célokra igénybevettnék kijelentett üzemi berendezések közül a termelési adó alá eső szeszfőzdék berendezéseit (pálinkafőző kisüstöket) a birtokosok (kezelők, őrzők) kötelesek a katonai igazgatás részére való végleges átvétel végett az alábbi rendelkezések szerint átadni.

Az átvett főzőkészülékek egy része szesztermelési célokra a községekben ideiglenesen meg fog hagyatni.

Az I. fokú iparhatóság a kir. pénzügyigazgatóságtól vett kimutatások alapján közli a községi előljárással (polgármesterrel), hogy mely főzőkészülékek fognak hadicélokra felhasználtatni, és melyek fognak szesztermelési célra meghagyatni.

2. §.

Az átadásra kötelezettek tartoznak pálinkafőzőkészülékeiket, hivatalosan lezárva, a hozzájuk tartozó leletjegyzékkel együtt, a községi előljárással (polgármester) által kitűzött határidőben a községi előljárással (polgármester) által a község (város) területén belül kijelölt helyre elszállítani. A hivatalos zár, amennyiben annak levétele nélkül a készülék el nem szállítható, csak a beszállítás napján vehető le.

Nem szállítandók be a véglegesen átadandó azok a főzőkészülékek, amelyek nem hordozhatók, azaz befalozottak, illetőleg csak befalozottan használhatók, és amelyekre nézve a községi előljárással (polgármester) a birtokosokat értesíti, hogy azok szesztermelési célokra továbbra is eddigi helyükön maradnak. Ezek átadásáról a községi előljárással (polgármester) külön fog intézkedni.

¹⁾ Lásd az 1424. o.

²⁾ Lásd az 1433. o.

3. §.

A községi előljáráóság (polgármester), az átadott főzőkészülékekről és tartozékaikról az átengedőnek elismervényt tartozik adni, és az átvett készülékeken, valamint különálló alkatrészeiken az eddigi birtokos nevét és lakását feltüntetni.

A szesztermelési célokra meghagyott főzőkészülékek további használatát külön rendelet szabályozza.

A többi főzőkészülékeket a községi előljáráóság (polgármester) tartozik a folyó évi augusztus hó 15-ig a 10.298/1915. H. M. eln. számú rendelet¹⁾ szerint illetékes fémátvételi bizottság címére teherárúként feladni, és egyúttal postán az elszállított készülékekről, és külön a szesztermelési célra meghagyott főzőkészülékekről egy-egy kimutatást a vonatkozó eredeti leletjegyzékekkel, illetőleg a meghagyott készülékekre vonatkozólag a leletjegyzékek hivatalból hitelesített másolatával együtt a fémátvételi bizottságnak megküldeni.

A kimutatásban fel kell tüntetni a birtokost, esetleg a készülékek őrzőjét, kezelőjét, a feladás helyét, a csomagolás nemét és a csomagokra alkalmazott jeleket, a csomagoknak a felvevő vasuti hivatal által megállapított számát és azok nyers súlyát, az anyagok tiszta súlyát.

A kimutatás egy második példányát közvetlenül a központi fémrequisziós bizottság (Budapest kereskedelemügyi minisztérium, ipari műszaki ügyosztály) címére kell elküldeni.

Ha oly főzőkészülékekről van szó, amelyek az átvételi bizottság helyén vagy annak közelében vannak és azért vasuton nem szállíthatók, akkor az említett időpontig mindenekelőtt a jegyzékeket kell beküldeni, amire az átvételi bizottság a községi előljáráósággal (polgármesterrel) egyetértőleg meghatározza az elszállítás napját és esetleg az átadás helyét.

A szállítási költségeket a katonai igazgatás megtéríti.

Az elszállítás előtt a még le nem vett zárat a községi előljáráóság (polgármester) leveszi.

Úgy a felek, mint a községek (városok) által leszedett hivatalos zárat az illetékes pénzügyőri szakasznak kell átadni.

¹⁾ Lásd az 1953. o.

4. §.

Az átadott főzőkészülékekért járó térítést, amelyet külön rendeletem fog szabályozni, a fémátvételi bizottságok állapítják meg, és pedig úgy a községekben meghagyott, mint a fémátvételi bizottságokhoz beküldött készülékek után.

5. §.

Ez a rendelet nem vonatkozik azokra a termelési adó alá eső szeszfőzde-berendezésekre, amelyekre nézve a birtokos az I. fokú iparhatóságtól azt az értesítést kapja, hogy azok továbbra is használatában és őrzetében maradnak. Az I. fokú iparhatóság erről a birtokost a kir. pénzügyigazgatóságtól vett kimutatás alapján tartozik értesíteni.

Ez a rendelet továbbá nem vonatkozik a töményítő-készülékekre sem.

6. §.

Ez a rendelet kihirdetése napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországra is kiterjed. A községekben (városokban) azonnal a szokásos módon kihirdetendő és a kötelezettek rendelkezéseinek betartására figyelmeztetendők.

Budapesten, 1915. évi július hó 31-én.

Országos Széchényi **Báró Hazai Samu s. k.**
m. kir. honvédelmi miniszter.

800.

**A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 10.298.
eln. 20/b. számú rendelete,**

*a termelési adó alá eső szeszfőzdek berendezéseinek (a pálinkafőző
his üstök) átvételére hivatott átvételi bizottságokról.*

A 10.297/1915. H. M. eln. szám alatt kelt rendeletem¹⁾ alapján hadicélokra átadandó pálinkafőző kisüstök átvételével, a 4.611/1915. H. M. eln. számú²⁾ rendelettemmel megalakított átvételi bizottságokon kívül, a Budapesten, Kolozsvárott, Miskolczon, Szegeden, Székesfehérvárott, Szombathelyen és Osijeken megalakítandó fémátvételi bizottságokat bizom meg.

¹⁾ Lásd az 1951. o.

²⁾ Lásd az 1439. o.

A bizottságok székhelyük után neveztetnek el — az e rendelettel megalakított budapesti fémátvételi bizottság kivételével, amelynek elnevezése, a 4.611/1915. H. M. eln. számú rendelettel megalakított bizottságtól való megkülönböztetés végett, »Pestvármegyei fémátvételi bizottság Budapesten«.

A Pestvármegyei fémátvételi bizottság körlete Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyén kívül Bács-Bodrog, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Nógrád vármegyékre, továbbá Baja, Kecskemét, Szabadka, Ujvidék és Zombor törvényhatósági joggal felruházott városokra ;

a kolozsvári fémátvételi bizottság körlete Alsó-Fehér, Besztercze-Naszód, Brassó, Csik, Fogaras, Háromszék, Hunyad, Kis-Küküllő, Kolozs, Maros-Torda, Nagy-Küküllő, Szeben, Szilágy, Szolnok-Doboka, Torda-Aranyos, Udvarhely vármegyékre, továbbá Kolozsvár és Marosvásárhely törvényhatósági joggal felruházott városokra ;

a miskolci fémátvételi bizottság körlete Abauj-Torna, Bereg, Borsod, Gömör és Kis-Hont, Hajdu, Liptó, Máramaros, Sáros, Szabolcs, Szatmár, Szepes, Ugocsa, Ung, Zemplén, Zólyom vármegyékre, továbbá Debreczen, Kassa, Miskolcz és Szatmár-Németi törvényhatósági joggal felruházott városokra ;

a szegedi fémátvételi bizottság körlete : Arad, Békés, Bihar, Csanád, Csongrád, Krassó-Szörény, Temes, Torontál vármegyékre, továbbá Arad, Hódmezővásárhely, Nagyvárad, Pancsova, Szeged, Temesvár és Versecz törvényhatósági joggal felruházott városokra ;

a székesfehérvári fémátvételi bizottság körlete : Baranya, Fejér, Somogy, Tolna, Veszprém vármegyékre, továbbá Pécs és Székesfehérvár városokra ;

a szombathelyi fémátvételi bizottság körlete Vas és Zala vármegyékre, továbbá Fiume városára és kerületére ;

az osijeki fémátvételi bizottság pedig : Bjelovár-Krizevci, Požega, Srijem és Virovitica megyékre, továbbá Osijek és Zemun városokra terjed ki.

A Budapest székesfőváros területéről beszállítandó pálinkafőző kisüstök a 4.611/1915. H. M. eln. számú rendelettel megalakított budapesti fémátvételi bizottsághoz ; az Árva, Bars, Esztergom, Győr, Hont, Komárom, Moson, Nyitra, Pozsony, Sopron, Trencsén, Turóc vármegyékből, továbbá Győr, Komárom, Pozsony,

Selmecz- és Bélabánya, valamint Sopron törvényhatósági joggal felruházott városokból beszállítandó pálinkafőző kisüstök a pozsonyi fémátvételi bizottsághoz; a Lika-Krbava, Modrus-Rieka, Varazdin és Zagreb megyékből, továbbá a Varazdin és Zagreb városokból beszállítandó pálinkafőző kisüstök pedig a zagrebi fémátvételi bizottsághoz küldendőek be.

Minden átvételi bizottság áll: a törvényhatóság egy tisztviselőjéből, mint elnökből, a katonai igazgatás egy képviselőjéből, és a pénzügyi bizottság egy képviselőjéből.

Az átvétel szakértő közreműködése mellett történik.

Budapesten, 1915. évi július hó 31-én.

Báró Hazai Samu s. k.

m. kir. honvédelmi miniszter.

801.

A m. kir. pénzügyminiszter 1915. évi 78.500. számú rendelete,

a községeknek (városoknak) szesztermelési célra ideiglenesen átengedett főzőkészülékek használata tárgyában.

A m. kir. minisztériumnak 1915. évi július hó 31-én 2.849. M. E. sz. a. kelt rendelete¹⁾ alapján a községek (városok) részére szesztermelési célra ideiglenesen átengedett főzőkészülékeknek az egyesek által való használatát illetően a következőket rendelem:

1. §.

A község (város), amelynek a főzőkészülék szesztermelési célra ideiglenesen átengedett, mint vállalkozó köteles az üzembejelentést az 1899 : XX. t.-c. 40. §-a, illetve az e törvényeikk végrehajtása iránt kiadott utasítás 9. §-a értelmében az illetékes pénzügyőri szakasznál megtenni. Ez a továbbiak iránt a fennálló szabályok értelmében jár el.

2. §.

A község (város) részére szesztermelési célra ideiglenesen átengedett főzőkészülékeknek az egyesek által való használata, elterősen az 1908 : XXVIII. t.-c. végrehajtása iránt kiadott utasítás²⁾

¹⁾ Lásd a 1949. o.

²⁾ Lásd: Magy. Rend. Tára, 1908. évf., 1235. o.

7. §-ában foglalt rendelkezéstől, minden esetben a kölcsönvétel esetét állapítja meg, tehát akkor is, ha a főzőkészülék a leletjegyzékben kitüntetett helyiségből el nem vitetik. Ennélfogva aki a főzőkészüléket használatba veszi, az idézett végrehajtási utasítás 7. §-ának 2. bekezdése értelmében tartozik magát mindazon kötelezettségeknek alávetni, amelyeket a szeszadótörvény a vállalkozóra szab.

A kölcsönadás azonban csak abban az esetben jelentendő be, ha a főzőkészüléknek a leletjegyzékben kitüntetett helyről ugyanabban a községben levő más helyre való elvitele szándékoltatik. Ez esetben az idézett végrehajtási utasítás említett 7. §-ának első bekezdésében foglalt rendelkezések nyerne alkalmazást.

A főzőkészülék használat végett más községbe nem vihető.

3. §.

A főzőkészülék használatára, és pedig a jelentkezés sorrendjében, elsőbbséggel bírnak azok, akik saját termésű gyümölcsöt (szőlőtörkölyt, borseprűt) dolgoznak fel.

Annak, aki elsőbbségi jogon egy ízben már főzött, a főzőkészülék újabb használatára csak akkor van igénye, ha elsőbbséggel bíró oly személy, aki a főzőkészüléket még nem használta, főzésre nem jelentkezik. Ez a rendelkezés értelemszerűen alkalmazandó a további főzések sorrendjénél is.

Azok, akik vásárolt gyümölcsöt dolgoznak fel, csak akkor használhatják a főzőkészüléket, ha elsőbbséggel bíró személy főzésre nem jelentkezik. A főzés sorrendjére nézve a fenti rendelkezések irányadók. A község (város) mint ilyen a főzőkészüléket szesztermelésre szintén használhatja. A főzés sorrendjére vonatkozó rendelkezések így esetben is alkalmazandók, és ehhez képest a község elsőbbséggel csak az esetben bír, ha saját termésű gyümölcsöt dolgoz fel.

4. §.

A főzésre jogosult adóbejelentést úgy az első, valamint a további főzéseknél rendszerint legfeljebb csak 48 órai időtartamra tehet.

Ha a feldolgozandó nyersanyag oly csekély, hogy az 24 órai szesztermelésre nem elegendő, több igényjogosult együttesen tehet adóbejelentést, amely azonban ez esetben is legfeljebb csak 48 órára terjedhet.

Ennél hosszabb időre úgy az első, mint a későbbi főzéseknél adóbejelentés csak az esetben tehető, ha az más jogosultak érdekeit nem sérti. A községi eljáróság (városokban a polgár-

mester) a fennforgó körülmények gondos mérlegelésével állapítja meg, hogy az adóbejelentés ily esetben mily időre legyen tehető.

Pótbejelentés a fennálló szabályok korlátain belül (1899:XX. t.-c. végrehajtása iránt kiadott utasítás 10. §.) csak az esetben tehető, ha a főzőkészülék használatát más igényjogosultak alapbejelentés folytán nem igénylik.

5. §.

Az adóbejelentéseket, eltérően az 1899:XX. t.-c. 42. §-ának rendelkezésétől, 3 példányban kell kiállítani, és az adóhivatalnál (pénzügyi közegnél) való benyújtás előtt a községnél (városnál) bemutatni.

Ha az a gyümölcs, amelyet valaki elsőbbségi igény alapján saját termésű gyanánt szándékozik feldolgozni, nem a főzőkészülékkel bír, hanem más község határában termett, az adóbejelentéssel együtt ez utóbbi községnek a kérdéses körülményt igazoló bizonyítványát is be kell mutatni. E bizonyítvány, amelyben a feldolgozandó saját termésű gyümölcs megközelítő mennyisége is megjelölendő, kiállítása díj- és bélyegmentes.

A község (város), amelynél az adóbejelentést be kell mutatni, ha a bejelentett időre a főzőkészülék rendelkezésre áll, amit a jelen rendelet 7. §-a értelmében vezetendő nyilvántartásból állapít meg, és amennyiben az adóbejelentést az elsőbbségi igény, illetve a főzési időtartam szempontjából nem kifogásolja, az adóbejelentés valamennyi példányára következő záradékot vezeti:

»A bejelentés elfogadása akadályokba nem ütközik«, és ezt a záradékot aláírásával és pecsétjével ellátja. Ez az igazolás díj- és bélyegmentes.

Az adóhivatal (pénzügyi közeg) csak az ekként megerősített adóbejelentést fogadhatja el.

Az adóbejelentés harmadik példányát, az elintézésellátva, a községnek kell megküldeni.

6. §.

A főzőkészülék használatáért a használatba vett főzőkészülék napi termelőképességének minden 10 litere után 24 óránként 3, illetve 6 fillér díj fizetendő a szerint, amint saját termésű, vagy vásárolt gyümölcs kerül feldolgozásra. Ez a díj az adóbejelentésnek a község által záradékkal való ellátásakor (5. §.) esedékes és a községnél azonnal befizetendő. Nem fizetés esetén a község az adóbejelentésnek záradékkal való ellátását megtagadni köteles.

A használati díj, amelyet a község (város) külön naplóban könyvel el, ha a főzőkészülék befallazott volta folytán az eddigi helyen maradt, fele részben az ingatlan birtokosát, fele részben a községet, minden egyéb esetben egészen a községet illeti.

A használati díjból az ingatlan birtokosát megillető részt a község minden hó végével tartozik kifizetni.

7. §.

Minta. A község (város) a szesztermelési célra átengedett minden egyes főzőkészülékről a csatolt minta szerint nyilvántartást köteles vezetni. Ennek segítségével a község ellenőrzi, hogy a főzési sorrend betartatik-e, és hogy a főzőkészülékre egy és ugyanazon időre több adóbejelentés ne tétessék.

A mintának megfelelő nyomtatványból az első szükségletnek megfelelő mennyiséggel a községet (várost) a pénzügyőri szakasz útján a pénzügyigazgatóság fogja ellátni. Ugyanattól szerzhető be az esetleg később szükséges mennyiség is.

8. §.

A szeszadóra, illetőleg szeszadópótléokra vonatkozó törvények és szabályok határozmányai, amennyiben jelen rendelet másként nem intézkedik, a községeknek (városoknak) szesztermelési célra ideiglenesen átengedett főzőkészülékekre és az ezeken gyakorolt adóköteles műveletekre is alkalmazást nyernek.

9. §.

A jelen rendelet nem érinti a termelési adó alá eső azt a szesztermelést, amely nem a községeknek (városoknak) szesztermelési célra ideiglenesen átengedett, hanem külön intézkedés alapján más (így a földművelésügyi minisztérium tulajdonát képező kölcsönfőzőkészüléken, egyes vállalkozóknál meghagyott stb.) főzőkészüléken folytatattatik.

Ezen a főzőkészülékeken a szesztermelés továbbra is a fennálló szabályok értelmében gyakorolható.

Ezen a főzőkészülékeken, valamint a községeknek (városoknak) szesztermelési célra ideiglenesen átengedett főzőkészülékeken kívül más főzőkészülékeken termelési adó alá eső szesztermelés csak a pénzügyminiszter külön engedélye alapján folytatható.

10. §.

Szabályellenességet követ el és az 1908 : XXVIII. t.-c. 97. §-a alapján, de legfeljebb 200 K-ig terjedhető pénzbüntetéssel kell

büntetni azt, aki elsőbbségi igényt (rendelet 7. §-a) hamis adatok alapján szerez. A pénzbüntetésen felül még a megrövidített használati díj (rendelet 6. §-a) fizetésére is kötelezendő a szabályellenességet elkövető fél.

Jelen rendelet határményait megszegő községi (városi) közeget, amennyiben a mulasztás vagy cselekmény nem esik súlyosabb beszámítás alá, 5—50 K-ig terjedhető rendbirsággal kell büntetni. A rendbirság kirovására, behajtására és hovaforchtására az 1909 : XI. t.-c. 102. és 103. §-ai nyernek alkalmazást.

11. §.

Jelen rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

A pénzügyigazgatóság azonban addig is, amíg a községnek (városnak) szesztermelési célra ideiglenesen átengedett főzőkészlők napi termelőképességét a község (város) által tett üzembelijentés alapján megállapítja, megengedheti, hogy a szesztermelést az arra jogosultak a most hatályban levő vonatkozó leletjegyzék alapján gyakorolják.

Budapesten, 1915. évi július hó 31-én.

Dr. Teleszky János s. k.
m. kir. pénzügyminiszter.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

1

Minta a 78.500/1915. P. Ű. M. számú rendelet 7. §-ái.

Nyilvántartás

-----^{községnek}_{városnak} átengedett és
----- liter napi-termelőképeségű, számú
pálinkafőző készüléken folytatott adóköteles műveletekről.

802.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 12.261. eln. 20/b. számú körrendelete,

az átadott főzőkészülékekért megállapított térítésről.

A folyó évi 10.297/1915. H. M. eln. 20/b. szám alatt kelt rendeletem ¹⁾ alapján átadott főzőkészülékekért járó térítést az átvételi bizottság által megállapított vörös-, illetőleg sárgaréz súlyának minden kilogrammja után 4 koronában állapítom meg.

Ebbe a térítésbe be vannak számítva azok a költségek is, amelyek a főzőkészülékeknek leszerelése és a községen belül kijelölt gyűjtőhelyre való szállítása folytán esetleg felmerültek.

Ez a rendelet kihirdetése napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországora is kiterjed.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 31-én.

Báró Hazai Samu s. k.

m. kir. honvédelmi miniszter.

803.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 12.246. eln. 20/b. számú rendelete,

a salétromkészletek hadicélokra igénybeviteléről.

A hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. t.-c. 24. §-a alapján a következőket rendelem :

1. §.

Az 1915. évi szeptember hó 1-én a magyar szent korona országaiban meglevő 100 kilogrammnyi vagy ennél nagyobb salétromkészleteket hadicélokra igénybevitetteknek jelentem ki.

Az igénybevétel nem terjed ki azokra a készletekre, amelyek a katonai igazgatás megbízásának teljesítése végett feltétlenül szükségesek, valamint nem terjed ki azokra a készletekre sem, amelyek az állam birtokában vannak.

¹⁾ Lásd a 1951. o.

2. §.

Az első szakaszban megjelölt salétromkészletek birtokosai, vagy azok, akik ily készleteket más részére őrizetben tartanak, kötelesek ezeket a készleteket a folyó évi szeptember hó 15-éig az alább megnevezett katonai intézetek részére a következő szakasz rendelkezései szerint elszállíttatni.

A chile, azaz natron és az ammon salétromkészleteket a cs. és kir. lőporgyárnak Blumauba (Felixdorf mellett), a norge azaz mézsalétromkészleteket a cs. és kir. tűzérségi anyagszertárnak Wölfersdorfba, a káli salétromkészleteket a cs. és kir. tűzérségi anyagszertárnak Grácba a déli vasút Karlsdorf állomására kell feladni.

3. §.

Az anyagokat megfelelően, amennyiben többféle anyag kerülne feladásra: külön-külön csomagolva, a feladandó csomagok számának és súlyának a felvevő vasúti hivatal által történt megállapítása után bérmentetlenül teherárúként kell feladni. A feladott anyagok fajait a szállítólevélen fel kell tüntetni.

A csomagolási és a szállítási költségeket a katonai igazgatás a feladónak megtéríti.

A birtokosok vagy azok, akik beküldendő készleteket más részére őrizetben tartanak, az anyagok feladásával egyidejűleg az elszállításra kerülő anyagokról egy jegyzéket kötelesek az illető katonai intézetnek megküldeni. A jegyzékben fel kell tüntetni a birtokost, esetleg az anyagok megőrzőjét, a közigazgatási járást és a helyet, ahol az anyagokat eddig tartották, a feladás helyét, a csomagolás nemét és a csomagokra alkalmazott jeleket, a csomagoknak a felvevő vasúti hivatal által megállapított számát és azok nyers súlyát, az anyagok neveit és azok tiszta súlyát. A jegyzéket a feladónak alá kell írnia.

4. §.

Ha valakinek oly salétromkészlet van birtokában, amelynek faja előtte ismeretlen, köteles ezt a körülményt a főszolgabírónak (a polgármesternek) bejelenteni.

A főszolgabíró (polgármester) ily esetekben köteles az anyag meghatározása végett egy szakértőt kirendelni, a szakértő véleménye alapján az anyag hová való szállítására az utasítást megadni és a szakértői vélemény egy másolati példányát a beküldésre kötele-

zettnek átadni, amely az előbbi szakaszban említett jegyzékhez csatolandó.

A szakértő díjazását a kirendelő hatóság állapítja meg és fizeti ki a mozgósítási hitel terhére.

5. §.

Az átvett salétromkészletekért a katonai igazgatás az alábbi térítéseket fizeti

chile, azaz natronsalétromért 100 kg.-monkint 33 koronát,
norge, azaz mészsálétromért 100 kg.-monkint 28 koronát,
káli salétromért 100 kg.-monkint 64 koronát,
ammonsálétromért 100 kg.-monkint 91 koronát.

6. §.

Az igénybevett készleteket, a birtokos indokolt kérelmére, a kereskedelemügyi miniszter egészen vagy részben a birtokos szabad rendelkezésére kivételesen visszabocsáthatja.

Az ily visszabocsátás iránt beadott kérvények, amelyeknek elintézéséről a kötelezettek a határidő utolsó napjáig értesítést nem kapnak, a vonatkozó anyagok beküldésének kötelezettsége alól nem mentesítenek.

7. §.

A törvényhatóságok kötelesek a készletek beküldését ellenőrizni és e rendeletem pontos végrehajtása érdekében intézkedni, hogy az igénybevett készletek birtokosai egyénenkint is felhívásának készleteik beküldésére, és hogy az I. fokú iparhatóságok őket kötelezettségük teljesítésében támogassák.

8. §.

Aki az igénybevett készletet vagy annak egy részét a jelen rendelet ellenére elidegeníti vagy feldolgozza, vagy pedig azzal a jelen rendelet ellenére más módon rendelkezik, úgyszintén az is, aki a készletnek szabad rendelkezésére visszabocsátása végett valótlán adatokat terjeszt elő, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és az 1914: L. t.-c. 17. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint

rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

9. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát Szlavonországokra is kiterjed.

Budapesten, 1915. évi augusztushó 31-én.

Báró Hazai Samu s. k.
m. kir. honvédelmi miniszter.

804.

**A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi
13.462. eln. 20/b. számú rendelete,**

egyes meghatározott fém tárgyaknak hadicélokra való igénybevételéről és beszolgáltatásáról.

A hadiszolgáltatásokról szóló 1912: LXVIII. t.-c. 24. és 27. §-a alapján a következőket rendelem:

1. §.

A jelen §-ban felsorolt tárgyak, amennyiben egészen vagy túlnyomó részben az alább megnevezett fémekből állnak, hadicélokra ezennel igénybevételnek és a jelen rendelet szerint beszolgáltatandók, még pedig:

1. főzőedények (főző-, befőző- és fagylaltkészítő üstök, fazekak, lábosok, serpenyők, kannák, sütőformák stb.), egyszerű asztali készletek (hűtők, tálak, tálcák, gyertyatartók s hasonló) vörösrézről (még ha ónozva vagy más fémekkel csupán bevonva vannak is);

2. az 1. pont alatt felsorolt tárgyak *tiszta nikkeltől*, kivéve a szerelvényes árúk (Gürtlerwaren), így különösen levesestálak, kannák, sziták, mártáscsészék, főzelékestálak;

3. konyhaszerek (mozsarak, mozsártörők, habüstök, egyszerű, öntött sárgaréz gyertyatartók, vasalók, tálcák és hasonló) *sárgarézről*;

4. mosóüstök, a tűzhelyekbe beépített vízmelegítők, egyszerű

víztartók, fürdőkádak, *vörösréz*ből (még ha ónozá vagy más fémekkel csupán bevonva vannak) is;

5. gyümölcsbefőző (lekvár) üstök *vörösréz*ből és *sárgaréz*ből, amennyiben nem gyári jellegű üzemekhez tartoznak;

6. egyszerű parázstartók és kályha-előtétek *vörösréz*ből, *sárgaréz*ből, *bronz*ből és *tombak*ből;

7. félkilogrammos és ennél nehezebb *sárgaréz* súlyok;

8. egyszerű függönyrudak (csövek) és tartók, szőnyeg-, fogantyú- és védőrudak (csövek) *sárgaréz*ből, amennyiben könnyen leszerelhetők és betétjük nincsen vagy könnyen eltávolítható.

Vörösrézzel, *sárgaréz*zel, tombakkal, bronzsal, nikkellel bevont vagy lemezelt olyan tárgyakra, amelyek lényegükben más anyagból készültek, az igénybevétel nem terjed ki és azokat nem kell beszolgáltatni.

2. §.

Az 1. §-ban megszabott beszolgáltatási kötelezettség kiterjed:

1. olyan iparüzőkre és kereskedőkre, akik a fent felsorolt tárgyakat előállítják vagy azokkal kereskednek és mindazokra, akik ily tárgyakat más részére őrizetben tartanak;

2. háztartásokra;

3. háztulajdonosokra;

4. a szállodás, vendéglős- és kávésipar, úgyszintén a sütő- és cukrászipar körébe tartozó vállalatokra;

5. Egyesületekre, rendházakra, kórházakra, szanatóriumokra, üdülőtelepekre, fürdőkre, tan- és nevelőintézetekre, tápintézetekre és egyéb intézetekre;

6. az 1. §. 6., 7. és 8. pontjaiban felsorolt tárgyak tekintetében mindazokra, akiknek ily tárgyak birtokukban vagy őrizetükben vannak.

Az állam vagy állami intézmények birtokában levő tárgyakra vonatkozólag külön intézkedés történik.

3. §.

Az 1. §. értelmében igénybe vett tárgyak beszolgáltatásukig birtokosaik használatában maradnak, akik azokat megőrizni kötelesek. Az igénybe vett tárgyak más tárggyá fel nem dolgozhatók, s azokat csak a jelen rendelet 4. és 5. §-a szerint szabad elidegeníteni.

Oly tárgyak, amelyek valamely épület tartozékai, vagy valamely vállalat üzemi berendezéséhez tartoznak, az épülettel, ille-

tőleg vállalattal együttesen való elidegenítése nem esik korlátozás alá.

Amennyiben a jelen rendelettel igénybevett tárgyak beszolgáltatása a jelen rendelet közzétételétől számított hat hónapon belül el nem rendeltetnék, azok felett birtokosuk ismét szabadon rendelkezhetik.

4. §.

Az 1. §. értelmében igénybevett tárgyaknak az országos hadsegélyző bizottság »Fémet a hadseregnek« albizottsága, valamint a »Rézmozsarát vasmozsárért« és »Rezet vasért« név alatt működő hazafias célú fémgyűjtés (Uránia országos nővédő egyesület) részére ajándékképpen vagy cseretárgy ellenében való átadása nem esik korlátozás alá.

5. §.

Az 1. §. értelmében igénybevett tárgyak az 1915. évi november hó 30. napjáig bezárólag a Magyar Szent Korona Országai Fémközpontja Részvénytársaságnak — amely ezen vásárlás szervezésénél a Magyar Vaskereskedők Országos Egyesületével karöltve jár el — valamint az általa megbízott bevásárlóknak szabad kézből eladhatók.

Ezen határidő lejártá után az 1. §. értelmében igénybevett s a 4. és 5. §-nak megfelelően el nem idegenített tárgyak beszolgáltatása el fog rendeltetni.

6. §.

A beszolgáltatandó cikkek átvételére átvételi bizottságok alakítandók. Az átvételi bizottság megalakításáról hatósága területén a törvényhatóság első tisztviselője gondoskodik s ő küldi ki a bizottság elnökét és szakértőjét is.

Minden elsőfokú iparhatóság területén legalább egy átvételi bizottság alakítandó. A bizottság három tagból áll: a törvényhatóság egy tisztviselőjéből vagy a törvényhatósági bizottság egy tagjából, mint elnökből, az érdekelt község előljáróságának (város tanácsának) egy kiküldöttjéből és a katonai hatóság képviselőjéből. A katonai hatóság képviselőjének távolléte a bizottság működését nem befolyásolja. Amennyiben pedig a bizottsági eljáráskor a községi (városi) kiküldött nem jelennek meg, helyettesítéséről a bizottság elnöke gondoskodik. A bizottság szakértőjét a bizottság elnöke felelkesíti.

Az egyes elsőfokú iparhatóságok területén megalakítandó bizottságok számát és székhelyét az illetékes törvényhatóság első

tisztviselője határozza meg, ő gondoskodik az átvételi helyiség és raktár rendelkezésére bocsátásáról is.

7. §.

A jelen rendelettel igénybevett háztartási cikkek átvétel végett az átvételi bizottságnak bemutatandók, vagy ha a 8. §. 3. bekezdése alá esnek, bejelentendők. (8. §. harmadik bekezdése.)

Az átvétel módozatait és a bizottság munkarendjét az illetékes törvényhatóság első tisztviselője állapítja meg s az igénybevett tárgyak beszolgáltatásának elrendelése után felhívást bocsát ki az igénybevett tárgyak beszolgáltatására.

Az átvétel pontos időpontjáról és helyéről az érdekelteket az átvételi bizottság alkalmas módon értesíti.

Az átvétel:

a) rendszerint a bizottság által kijelölt gyűjtőhelyre való beszállítás,

b) kivételesen a helyszínére kiszálló bizottság helyszini szemléje útján történhetik.

Az átvételi bizottság a torlódás és a közönség zaklatásának lehető elkerülése végett a bemutatott tárgyak átvétele vagy át nem vétele, a birtokost megillető térítés nagysága, úgyszintén a bejelentett tárgyak nélkülözhetetlensége vagy a pótlás és beszolgáltatás határideje tárgyában azonnal, még a bemutató vagy bejelentő jelenlétében dönt.

8. §.

Ha az átvétel a gyűjtőhelyre való beszállítás útján történik, a birtokosok tartoznak a beszolgáltatandó tárgyakat a birtokos nevét és lakhelyét feltüntető, tartósan felerősített címkével ellátni és vagy saját maguk, vagy megbízott útján az átvételi bizottsághoz beszolgáltatni.

Azokat a tárgyakat, amelyeket birtokosuk nem nélkülözhet, de egyébként más anyagból készült tárggyal pótolhatók, saját érdekében igyekezzék mielőbb pótolni.

A nélkülözhetetlen és egyáltalán nem pótolható, úgyszintén az oly nélkülözhetetlen tárgyak, amelyeknek pótlása a bemutatás időpontjáig valamely oknál fogva nem volt lehetséges, nem szállítandók be, azonban köteles birtokosa vagy annak megbízottja ezen tárgyakról jegyzéket készíteni, melynek a birtokos nevét és lakhelyét és a tárgy megnevezését kell tartalmaznia. Ezen jegyzék az átvétel időpontjában az átvételi bizottságnak

bemutatandó és a nélkülözhetetlenség, illetőleg a pótlás meg nem történtének indokai a bizottságnak szóbelileg előadandók.

Amennyiben nélkülözhetetlen mosőüstről van szó, felső nyílásának és mélységének mérete bejelentendő, mert ezen üstök pótlásáról gondoskodás fog történni.

Az átvételi bizottság dönt a nélkülözhetetlenség felett, a beszolgáltatás idejéig még nem pótoltt tárgyak pótlására, illetőleg beszolgáltatására pedig szükség esetén megfelelő határidőt tűz ki.

Minden oly esetben, amikor a jelen rendelettel igénybevett tárgyak nélkülözhetetlenségük és pótolhatatlanságuk miatt tartósan vagy pedig a pótlás eszközlése végett átmenetileg birtokosuknál meghagyatnak, ezen tényállásról a birtokos részére tanusítvány állítandó ki, amelynek a birtokos nevét és lakhelyét, a tárgy megnevezését, anyagát és súlyát, valamint a használatra való visszabocsátás indokait és időtartamát kell tartalmaznia.

Ezen tanusítvány a birtoklás *jogosságának* igazolására szolgál és az ellenőrző közegeknek kívánatára előmutatandó.

9. §.

Ha az átvétel a helyszínére kiszálló bizottság szemléje útján történik, a bizottság a nélkülözhetetlenség és a pótlás kérdésében a 8. §-ban meghatározott módon jár el, a végleg átvett tárgyakat pedig vagy azonnal elszállíttatja, vagy azoknak tulajdonosuk által a kijelölt helyre való elszállítására rövid határidőt tűz ki.

10. §.

A birtokost az átvett tárgyakért megillető térítés nagyságát a 13.463. eln. 20/b—1915. számú miniszteri rendelettel¹⁾ megállapított térítési tételek alapján az átvételi bizottság állapítja meg.

Az átvett tárgyakról a fél részére elismervény állítandó ki, melynek a fél nevét és lakhelyét, a beszolgáltatott tárgyak súlyát, anyagát és megnevezését és az értük járó térítés nagyságát térítési tételenként elkülönítve kell tartalmaznia.

A bizottság által megállapított térítés kifizetése a bizottságnak az illetékes elsőfokú közigazgatási hatóság elé terjesztendő elszámolása alapján történik. A közigazgatási hatóság az elszámolást a katonai parancsnokság hadbiztosságának küldi meg, amely a térítési összegek kifizetése iránt a m. kir. postatakarék-pénztár útján intézkedik.

¹⁾ Lásd az 1972. o.

A bizottságnak az igénybevett tárgyak beszolgáltatása tárgyában hozott határozatai ellen az 1912 : LXVIII. t.-c. 31. §-a alapján jogorvoslatnak van helye; az értük megállapított térítés nagysága tekintetében emelt igények pedig az idézett törvény 33. §-a szerint érvényesíthetők.

11. §.

Az átvételi bizottság jogosítva van a működése területén szükségesnek mutatkozó ellenőrzést gyakorolni, s kívánságára minden idevonatkozó felvilágosítást meg kell adni.

12. §.

Az átvételi bizottság tagságával való megbízatás tiszteletbeli. A bizottság tagjai és szakértője kötelesek megbízatásukat legjobb tudásuk és lelkiismeretük szerint, személyekre való tekintet nélkül s a tudomásukra jutott magán- és üzleti viszonyok titokban tartása mellett teljesíteni.

A szakértő díjazását az I. fokú közigazgatási hatóság állapítja meg.

13. §.

Aki a jelen rendelettel igénybevett cikkeket be nem szolgáltatja, eltitkolja vagy a jelen rendelet rendelkezéseit egyébként megszegi, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és az 1914 : L. t.-cikk 17. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

14. §.

Ezt a rendeletet minden községben (városban) a helyben szokásos módon közhírré kell tenni.

15. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországokra is kiterjed.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 25-én.

Báró Hazai Samu s. k.
kir. honvédelmi miniszter.

805.

**A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 13.463.
eln. 20/b. számú rendelete,**

a hadicélokra igénybevett fémtárgyakért járó térítés megállapításáról.

I.

A hadiszolgáltatásokról szóló 1912 LXVIII. törvénycikk alapján a 13.462/eln. 20/b. 1915. H. M. számú rendelettel¹⁾ hadicélokra igénybevett fémtárgyakért a következő térítési tételek állapítottak meg:

Vörösréztárgyak.

	Korona
1. Főzőedények, idegen anyagból való szerelvény nélkül kilogrammonkint teljes súly szerint	5.—
Idegen anyagokból való szerelvénnnyel kilogrammonkint a teljes súly szerint	4.—
Amennyiben a szerelvények súlya becslés szerint a teljes súly 20 ^o /o-át meghaladja, a 20 ^o /o-ot meghaladó súlynak megfelelő árrészlet az alapárul felvett 4 koronából levonandó.	
2. Egyszerű asztali készletek kilogrammonkint a teljes súly szerint	5.—
3. Mosóüstök és gyümölcsbefőző (lekvár) üstök kilogrammonkint a teljes súly szerint	5.—
4. Tűzhelyekbe beépített vízmelegítők, csapokkal együtt kilogrammonkint a teljes súly szerint	4:50
5. Egyszerű víztartók kilogrammonkint a teljes súly szerint	4.—
6. Fürdőkádak kilogrammonkint a teljes súly szerint	4.—
7. Egyszerű parázstartók kilogrammonkint a teljes súly szerint	4.—
8. Egyszerű kályhaelőtétek kilogrammonkint a teljes súly szerint	4.—
A 3., 4., 5., 6., 7. és 8. szám alatt felsorolt tárgyakon található vasalkatrészek becslés szerinti súlya a teljes súlyból levonandó.	

¹⁾ Lásd az 1966. o.

Nikkeltárgyak.

Korona

Főzőedények és egyszerű asztali készletek (fazekak, üstök, lábosok, fedők, serpenyők, tálak, tálcák) kilogrammonkint a teljes súly szerint

12.—

Sárgaréz tárgyak.

1. Sárgarézlemez és tombaklemez árúk (habüstök, befőző üstök, tálcák stb.), úgyszintén egyszerű parázstartók és egyszerű kályhaelőtétek sárgarézből, bronzból és tombakból, idegen anyagokból való szerelvény nélkül, kilogrammonkint a teljes súly szerint

3·75

Idegen anyagokból való szerelvénnyel kilogrammonkint a teljes súly szerint

3.—

2. Egyszerű öntött sárgaréz gyertyatartók kilogrammonkint a teljes súly szerint

3·20

3. Vasalók (lapos) kilogrammonkint a teljes súly szerint

3.—

3. Vasalók (domború) kilogrammonkint a teljes súly szerint

3·50

4. Félkilogrammos és ennél nehezebb súlyok kilogrammonként a teljes súly szerint

3.—

5. Egyéb egyszerű öntvények kilogrammonkint a teljes súly szerint

2.—

6. Egyszerű függönyrudak (csövek), és tartók, szőnyegrudak, fogantyú- és védőrudak (csövek) betét nélkül vagy könnyen eltávolítható betéttel (a betét az ár megállapításánál nem vétetik figyelembe), kilogrammonkint a teljes súly szerint

3·50

Általános határozványok:

Hibás tárgyakért arányosan alacsonyabb ár állapítandó meg.

Oly tárgyakért, amelyeknek elvétele falazási vagy szerelési munkát igényel, igazolt esetekben az átvett tárgy súlyának minden kilogrammjá után 50 fillér pótdíj fizetendő.

II.

Egyéb rekvizíciók esetére még a következő térítési tételek állapítottak meg:

Korona

1. Sárgarézcsapok kilogrammonkint a teljes súly szerint

4·50

2. Kútalkatrészek sárgarézből kilogrammonkint a teljes súly szerint

4.—

3. Sárgarézláncok kilogrammonkint a teljes súly szerint

3·50

4. Bútorlábak kilogrammonként a teljes súly szerint	Korona 3—
5. Egyszerű rézkilincsek és zárpaizsok (a vasalkatrészek súlyának leszámításával) kilogrammonként a teljes súly szerint	290

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 25-én.

Báró Hazai Samu s. k.
m. kir. honvédelmi miniszter.

806.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 262.315. 20/b. számú rendelete,

fém tárgyaknak a 13.462. eln. 20/b—1915. számú honvédelmi miniszteri rendelet 5. §-a szerint történő eladása esetére megállapított árakról.

1. §.

A folyó évi szeptember hó 26-áról 13.462. eln. 20/b. szám alatt kelt rendelettemmel hadicélokra igénybevettnak kijelentett fém tárgyaknak az idézett rendeletem 5. §-a szerint a fémközponti részvénytársaság által szabad kézből történő vásárlása esetére a következő árak állapítottak meg:

Tiszta nikkel tárgyakért	Kg.-onként 15— kor.
Vörösréz tárgyakért, más anyagból való alkatrészek nélkül	5.50 »
Vörösréz tárgyakért, más anyagból való alkatrészekkel .	5— »
Tiszta sárgarézlemezből és tombaklemezből készült tárgyakért más anyagból való alkatrészek nélkül	3.75 »
Tiszta sárgarézlemezből és tombaklemezből készített tárgyakért más anyagból való alkatrészekkel	3— »
Tiszta öntött sárgarézből való tárgyakért, más anyagból való alkatrészek nélkül .	2.50 »
Tiszta öntött sárgaréztárgyakból való alkatrészekkel	2— »

¹⁾ Lásd a 1966. o.

Nikkellel, vörösrézrel vagy sárgarézzel bevont vagy lemezelt, de lényegükben más anyagokból való tárgyak nem vétetnek meg.

2. §.

Ezt a rendeletet minden községben (városban) a helyben szokásos módon azzal a kiegészítéssel kell közhirrre tenni, hogy a 13.462. eln. 20/b. számú rendelettemmel hadicélokra igénybevett tárgyak vásárlására csak azok a kereskedők jogosultak, akik erre való megbízásukat a magyar szent korona országainak fémközpontja részvénytársaság által kiállított, a nevezett részvénytársaság cégjegyzésével ellátott és a községi előljáróság (polgármester) által láttamozott megbízólevéllel igazolják.

A vásárlás alkalmával e megbízott kereskedők az 1. §-ban közölt áraknak a községi előljáróság (polgármester) által láttamozott jegyzékét is tartoznak az eladóknak bemutatni.

3. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe, hatálya Horvát-Szlavonországra is kiterjed.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 28-án.

Báró Hazai Samu s. k.

Országos Széchényi Könyvtár
m. kir. honvédelmi miniszter.

807.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 3.471. M. E. számú rendelete,

a réz- és nikkelárak pótlásául szolgáló öntött és kovácsolt vasárak legmagasabb árának megállapításáról.

A m. kir. minisztérium az 1914: L. t.-c. 1. §-a alapján a következőket rendeli:

1. §.

A zománcozott, ónozott, belső oldalon csiszolt vaslemezedények, öntöttvasedények és mosóüstök legmagasabb árai a jelen rendelet kiegészítő részét alkotó I—IV. számú árjegyzékben állapítatnak meg.

2. §.

Az 1. §-ban meghatározott árucikkek árusítói kötelesek a hivatalos árjegyzéknek legalább egy példányát árusító helyiségekben kéznél tartani s azt a vevőknek megtekintés végett rendelkezésükre bocsátani.

A legmagasabb árak hivatalos árjegyzékét az árusítók az elsőfokú iparhatóságtól díjtalanul beszerezhetik.

Mindazon helyiségekben, ahol a jelen rendelet hatálya alá eső cikkeket árúsítanak, szembetűnő helyen a következő felírás alkalmazandó: »A vaslemezedényekre, öntöttvasedényekre és mosóüstökre hatóságilag megállapított legmagasabb árak hivatalos jegyzéke rendelkezésre áll.«

3. §.

A jelen rendelet megtartását az illetékes elsőfokú iparhatóság ellenőrzi.

4. §.

Az az árusító, aki az 1. §-ban meghatározott valamely árucikket a hatóságilag megállapított árnál drágábban vagy egyébként a jelen rendelet ellenére árusít, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1914. L. t.-c. 17. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

5. §.

Ez a rendelet a kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Horvát-Szlavonországokban ezt a rendeletet — amennyiben végrehajtása az ottani önkormányzat körébe tartozik — a bán hajtja végre.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 23-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

I. melléklet a 3.471/1915. M. E. sz.-hoz.**I.**

A zománcozott vaslemez edényekre hatóságilag megállapított legmagasabb árak

jegyzéke.

(Kereskedelmi és középnehéz árú.)

Kicsiben való eladásnál

»középnehéz edény«-re (különös gonddal készült, a »kereskedelmi árú«-nál körülbelül egynegyedrésszel nehezebb edények) a jelen árjegyzék *A)* pontja alatt, »kereskedelmi árú«-ra a jelen árjegyzék *B)* pontja alatt felsorolt hatóságilag megállapított legmagasabb árak érvényesek.

Nagyban való eladásnál

a hatóságilag megállapított legmagasabb ár a gyárban értve »középnehéz edény«-re 20⁰/o-kal | alacsonyabb az *A)* alatt felsorolt »kereskedelmi árú«-ra 45⁰/o-kal | áráknál.

Árak darabonként.**Fazék és félmély serpenyő:**

Liter	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{3}{8}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{5}{8}$	$\frac{3}{4}$	1	$1\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{2}$
<i>A</i> Korona	0·60	0·65	0·75	0·85	1·00	1·15	1·30	1·45	1·60
<i>B</i> »	0·45	0·50	0·60	0·65	0·75	0·90	1·00	1·10	1·20
Liter	$1\frac{3}{4}$	2	$2\frac{1}{2}$	3	$3\frac{1}{2}$	4	$4\frac{1}{2}$	5	6
<i>A</i> Korona	1·80	2·00	2·25	2·50	2·75	3·00	3·25	3·50	3·80
<i>B</i> »	1·35	1·50	1·70	1·90	2·10	2·25	2·45	2·65	2·85
Liter	7	8	9	10	12	14	15	16	18
<i>A</i> Korona	4·20	4·60	5·20	5·60	6·80	7·60	8·40	8·80	9·60
<i>B</i>	3·15	3·45	3·90	4·20	5·10	5·70	6·30	6·60	7·20
Liter	20	25	30	35	40	45	50		
<i>A</i> Korona	11·60	14·00	16·00	18·00	21·00	23·00	26·00		
<i>B</i> »	8·70	10·50	12·00	13·50	16·00	18·00	20·00		

Öblös fazék, alacsony, drótkengyellel:

Centiméter	10	12	14	16	18	20	22	24	26
<i>A</i> Korona	1·40	1·80	2·20	2·60	3·00	3·80	4·60	5·40	6·20
<i>B</i> »	1·05	1·35	1·65	1·95	2·25	2·85	3·45	4·05	4·65
Centiméter	28	30	32						
<i>A</i> Korona	7·00	8·00	9·00						
<i>B</i> »	5·25	6·00	6·75						

Fazék, karikával:

Centiméter	16	18	20	22	24	26	28	30	32
A Korona	4:00	5:20	6:40	7:60	8:80	9:80	11:00	12:00	13:20
B »	3:00	3:90	4:80	5:70	6:60	7:35	8:25	9:00	9:90

Fazék, kiöntő csúccsal:

Liter	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{3}{8}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{5}{8}$	$\frac{3}{4}$	1	$1\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{2}$
A Korona	0:90	0:95	1:05	1:15	1:30	1:45	1:60	1:80	2:00
B »	0:70	0:75	0:80	0:90	1:00	1:10	1:20	1:35	1:50

Liter	$1\frac{3}{4}$	2	$2\frac{1}{2}$	3
A Korona	2:20	2:40	2:60	2:80
B »	1:65	1:80	1:95	2:10

Tejserpenyő, kúpalakú:

Liter	$\frac{3}{8}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{5}{8}$	$\frac{3}{4}$	1	$1\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{3}{4}$	2
A Korona	0:90	1:05	1:20	1:35	1:50	1:75	2:00	2:25	2:50
B »	0:70	0:80	0:90	1:00	1:15	1:35	1:50	1:70	1:90

Liter	$2\frac{1}{2}$	3	$3\frac{1}{2}$	4	$4\frac{1}{2}$	5	6
A Korona	2:90	3:30	3:70	4:10	4:50	5:00	5:60
B »	2:20	2:50	2:80	3:10	3:40	3:75	4:20

Tojássütő:

Centiméter	12	13	14	15	16	18	20	22	24
A Korona	0:65	0:70	0:75	0:85	0:95	1:05	1:30	1:50	1:80
B »	0:50	0:55	0:60	0:65	0:75	0:80	1:00	1:15	1:35

Centiméter	26	28
A Korona	2:10	2:50
B »	1:60	1:90

Palacsintasütő

Centiméter	14	16	18	20	22	24	26	28
A Korona	0:95	1:10	1:30	1:50	1:70	2:00	2:30	2:70
B »	0:75	0:85	1:00	1:15	1:30	1:50	1:75	2:05

Fánksütő

	1	2	3	4	5	6	szemmel
A Korona	1:00	1:30	1:60	2:00	2:50	3:00	
B »	0:75	1:00	1:20	1:50	1:90	2:25	

Pecsenyesütő:

Centiméter	24	26	28	30	32	34	36	38	40
A Korona	2:50	2:90	3:30	3:70	4:10	4:60	5:00	5:40	5:80
B »	1:90	2:20	2:50	2:80	3:10	3:45	3:75	4:05	4:35

Centiméter	42	44	46	48	50
A Korona	6:20	6:70	7:20	8:00	8:80
B	4:65	5:05	5:40	6:00	6:60

Fedő, kívül-belül egyszínű, teljes átmérő:

Centiméter	8	9	10	11	12	13	14	15	16
A Korona	0'20	0'24	0'28	0'32	0'36	0'40	0'46	0'50	0'54
B »	0'15	0'18	0'21	0'24	0'27	0'30	0'35	0'38	0'41
Centiméter	17	18	19	20	21	22	23	24	25
A Korona	0'58	0'63	0'68	0'74	0'80	0'86	0'92	0'98	1'04
B »	0'44	0'47	0'51	0'56	0'60	0'65	0'69	0'75	0'80
Centiméter	26	27	28	29	30	31	32	33	34
A Korona	1'10	1'20	1'30	1'40	1'50	1'60	1'70	1'80	1'90
B »	0'85	0'90	1'00	1'05	1'15	1'20	1'30	1'35	1'45
Centiméter	35	36	37	38	39	40	42	44	46
A Korona	2'00	2'20	2'40	2'60	2'80	3'00	3'40	3'80	4'20
B »	1'50	1'65	1'80	1'95	2'10	2'25	2'55	2'85	3'15
Centiméter	48	50							
A Korona	4'60	5'00							
B »	3'45	3'75							

Karimás fedő, mindkét oldalon egyszínű fogóval:

Centiméter	10	12	14	16	18	20	22	24	26
A Korona	0'60	0'70	0'80	1'00	1'20	1'40	1'60	1'80	2'00
B »	0'45	0'55	0'60	0'75	0'90	1'05	1'20	1'35	1'50
Centiméter	28	30	32						
A Korona	2'20	2'50	2'90						
B »	1'65	1'90	2'20						

Merőkanál:

Centiméter	6	7	8	9	10
A Korona	0'50	0'60	0'70	0'80	0'90
B »	0'40	0'45	0'55	0'60	0'70
Centiméter	11	12	13	14	15
A Korona	1'00	1'10	1'30	1'60	1'90
B »	0'75	0'85	1'00	1'20	1'45

Szűrőkanál:

Centiméter	6	7	8	9	10
A Korona	0'60	0'70	0'80	0'90	1'00
B »	0'45	0'55	0'60	0'70	0'75
Centiméter	11	12	13	14	15
A Korona	1'10	1'20	1'50	1'80	2'30
B »	0'85	0'90	1'15	1'35	1'75

Sütőkanál:

Centiméter: 12

Ázalék áttörő, lábbal:

Centiméter	20	22	24	26	28	30	32	34
A Korona	2:80	3:20	3:60	4:00	4:60	5:20	6:40	7:40
B »	2:10	2:40	2:70	3:00	3:45	3:90	4:80	5:55

Áttörő szűrő, belül szél nélkül mérve:

Centiméter	12	14	16	18	20	22
A Korona	1:40	1:60	1:80	2:20	2:60	3:00
B »	1:05	1:20	1:35	1:65	1:95	2:25

Leveesszűrő, cinezett szűrővel és vasnyéllel:

Centiméter	12	14	16	18
A Korona	1:60	1:80	2:10	2:40
B »	1:20	1:35	1:60	1:80

Husléyszűrő, belül szél nélkül mérve:

Centiméter	8	9	10
A Korona	1:60	1:80	2:00
B »	1:20	1:35	1:50

Tejszűrő:

Centiméter	22
A Korona	2:60
B »	1:95

Sütőforma, csővel:

Centiméter	18	20	22	24
A Korona	3:30	4:00	4:60	5:30
B »	2:50	3:00	3:45	4:00

Sütőforma, cső nélkül:

Centiméter	18	20	22	24
A Korona	2:70	3:40	4:00	4:70
B »	2:05	2:55	3:00	3:55

Tölcsér:

Centiméter	8	9	10	12	14	16	18	20
A Korona	1:00	1:10	1:20	1:35	1:55	1:80	2:16	2:40
B »	0:75	0:85	0:90	1:00	1:20	1:35	1:60	1:80

Medence:

Centiméter	22	24	26	28	30	32	34	36	38
A Korona	2:40	2:80	3:20	3:60	4:00	4:50	5:00	5:80	6:60
B »	1:80	2:10	2:40	2:70	3:00	3:40	3:75	4:35	4:95
Centiméter	40	42	44	46	48	50	52	56	60
A Korona	7:60	8:60	9:60	10:60	11:60	12:60	13:80	15:60	18:80
B »	5:70	6:45	7:20	7:95	8:70	9:45	10:35	11:70	14:10

Levesítál, medence- vagy mozgó fogóval:

Centiméter	20	22	24	26	28	30	32	34	36
A Korona	1'70	2'10	2'50	2'90	3'30	3'70	4'20	4'70	5'40
B »	1'30	1'60	1'90	2'20	2'50	2'80	3'15	3'55	4'05
Centiméter	38	40	42	44	46	48	50		
A Korona	6'10	6'80	7'60	8'40	9'30	10'20	11'20		
B »	4'60	5'10	5'70	6'30	7'00	7'65	8'40		

Paraszttál:

Centiméter	14	16	18	20	22	24	26	28	30
A Korona	0'85	1'00	1'25	1'50	1'75	2'10	2'40	2'80	3'20
B »	0'65	0'75	0'95	1'15	1'35	1'60	1'80	2'10	2'40
Centiméter	32	34	36	38	40				
A Korona	3'60	4'00	4'60	5'10	5'70				
B »	2'70	3'00	3'45	3'85	4'30				

Kávégép:

Liter	$\frac{3}{8}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{5}{8}$	$\frac{3}{4}$	1	$1\frac{1}{2}$	2	$2\frac{1}{2}$	3
A Korona	5'20	5'90	6'60	7'30	8'00	9'20	10'40	11'70	13'00
B »	3'90	4'45	4'95	5'50	6'00	6'90	7'80	8'80	9'75

Kávéfőző, csuklós fedővel:

Liter	$\frac{1}{4}$	$\frac{3}{8}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{5}{8}$	$\frac{3}{4}$	1	$1\frac{1}{2}$	2	$2\frac{1}{2}$
A Korona	2'00	2'25	2'50	2'75	3'00	3'50	4'00	4'50	5'00
B »	1'50	1'70	1'90	2'10	2'25	2'65	3'00	3'40	3'75
Liter	3	$3\frac{1}{2}$	4	5					
A Korona	5'50	6'75	7'00	8'00					
B »	4'15	5'10	5'25	6'00					

Reszelő:

Centiméter	16	18	20	22	24
A Korona	1'40	1'50	1'60	1'80	2'00
B »	1'05	1'15	1'20	1'35	1'50

Sótartó:

Szám	00	0	1
A Korona	2'50	2'80	3'30
B »	1'90	2'10	2'50

Homok-, szappan-, szódatartó, felirattal:

Centiméter	10	12
A Korona	1'60	2'00
B »	1'20	1'50

Főzőkanáltartó, lépcsős:

	6	9	12	kanálra
A Korona	2'00	2'50	3'00	
B »	1'50	1'90	2'55	

Főzőkanáltartó, egyenes:

	6	9	12	15	kanálra
A Korona	1'00	1'10	1'20	1'70	
B »	0'75	0'85	0'90	1'30	

Vizesdézsa:

Centiméter	35	40	45	50
A Korona	7'50	8'75	10'00	12'00
B »	5'65	6'60	7'50	9'00

Tejkanna:

Liter	1/2	3/4	1	1 1/2	2	2 1/2	3	4	5
A Korona	2'20	2'40	2'80	3'30	3'80	4'40	5'00	5'80	6'60
B »	1'65	1'80	2'10	2'50	2'85	3'30	3'75	4'35	4'95
Liter	6	7	8	10	12				
A Korona	7'60	8'70	9'80	11'00	12'20				
B »	5'70	6'55	7'35	8'25	9'15				

Tejestál, kúpalakú, szél nélkül:

Centiméter	20	22	24	26	28	30	32
A Korona	1'10	1'35	1'60	1'90	2'20	2'50	2'80
B »	0'85	1'00	1'20	1'45	1'65	1'90	2'10

Tejszűrő:

Liter	3	4	5	6	7	8	10
A Korona	5'00	5'70	6'20	6'80	7'40	8'20	10'40
B »	3'75	4'30	4'65	5'10	5'60	6'20	7'80

Fejődézsa, fogantyúval és füllel:

Liter	5	6	7	8	10
A Korona	5'60	6'00	6'60	7'20	8'00
B »	4'20	4'50	4'95	5'40	6'00

Zsirbödön:

Liter	3	4	5	6	8	10	12	15
A Korona	6'00	6'80	7'60	8'40	9'40	10'40	11'40	14'20
B »	4'50	5'10	5'70	6'30	7'10	7'80	8'60	10'65
Liter	18	20	25	30	35	40	45	50
A Korona	17'00	18'60	20'80	22'80	26'00	29'00	33'00	36'00
B »	12'75	13'95	15'60	17'10	19'50	22'00	25'00	27'00

Szegedi vízveder, fāncolt:

Centiméter	26	28	30
A Korona	4'40	5'20	6'00
B »	3'30	3'90	4'50

Csehkorsó :

Liter	1	1 1/2	2	2 1/2	3	4	5	6	8	10
A Korona	4'00	4'60	5'30	6'00	6'80	7'80	8'80	10'00	11'50	13'00
B »	3'00	3'45	4'00	4'50	5'10	5'90	6'60	7'50	8'65	9'75

Bajorkanna :

Liter	6	8	10	12
A Korona	7'00	8'00	9'50	11'00
B »	5'25	6'00	7'15	8'25

Szászkanna, fedő nélkül :

Liter	6	8	10
A Korona	5'40	5'80	6'80
B »	4'05	4'35	5'10

Szászkanna, csuklós fedővel :

Liter	6	8	10
A Korona	7'40	7'80	8'80
B »	5'60	5'90	6'60

Munkásfazék, hengeralakú magas, karimás fedővel és fa-fogantyúval:

Átmérő cm.	8	9	10	11	12	13
A Korona	1'65	1'80	2'00	2'20	2'50	2'80
B »	1'25	1'35	1'50	1'65	1'90	2'10
Átmérő cm.	14	15	16	17	18	
A Korona	3'25	3'75	4'30	4'90	5'60	
B »	2'45	2'85	3'25	3'70	4'20	

Munkásfazék, hengeralakú alacsony, karimás fedővel és fa-fogantyúval, közönséges fazékforma :

Liter	1/2	5/8	3/4	1	1 1/2	2	2 1/2	3
A Korona	1'50	1'65	1'80	2'00	2'40	2'80	3'20	3'60
B »	1'15	1'25	1'35	1'50	1'80	2'10	2'40	2'70
Liter	3 1/2	4	5	6	7	8	10	
A Korona	4'20	4'80	5'40	6'00	6'70	7'40	9'20	
B »	3'15	3'60	4'05	4'50	5'05	5'60	6'90	

Borkorsó, spanyol alak :

Liter	1/2	3/4	1	1 1/4	1 1/2	2	3
A Korona	1'60	1'90	2'20	2'50	2'80	3'30	4'20
B »	1'20	1'45	1'65	1'90	2'10	2'50	3'15

Kávésbögre :

Centiméter	7	8	9	10	12
A Korona	0'90	1'00	1'10	1'30	1'60
B »	0'70	0'75	0'85	1'00	1'20

Kávőscsészé :

Centiméter	8	9	10
A Korona	0'60	0'65	0'70
B »	0'45	0'50	0'55

Levőscsészé, hasas :

Centiméter	10	11	12
A Korona	0'65	0'75	0'85
B »	0'50	0'60	0'65

Csészetalj :

Centiméter	13	14
A Korona	0'40	0'45
B »	0'30	0'34

Tányér, lapos és mély :

Centiméter	14	16	18	20	22	24	26
A Korona	0'40	0'50	0'60	0'70	0'80	0'90	1'00
B »	0'30	0'38	0'45	0'55	0'60	0'70	0'75

Gyermektál, lapos :

Centiméter	16
A Korona	0'52
B »	0'39

Gyermektál, mély, budapesti minta :

Centiméter	16
A Korona	0'60
B »	0'45

Gyermektál, mély, mosdótál-alakú :

Centiméter	14	15	16	18	20	22	24
A Korona	0'50	0'55	0'60	0'70	0'85	1'05	1'25
B »	0'38	0'41	0'45	0'55	0'65	0'80	0'95

Evőcsésze (Bols, szegecselt lábbal) :

Centiméter	12	13	14	15	16	18	20	22
A Korona	0'90	1'00	1'10	1'20	1'30	1'50	1'80	2'30
B »	0'70	0'75	0'85	0'90	1'00	1'15	1'35	1'75

Ételcsésze :

Liter	1/2	5/8	3/4	7/8	1	1 1/4	1 1/2	1 3/4	2	2 1/2
Átmérő cm.	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
A Korona	1'10	1'20	1'30	1'40	1'50	1'60	1'80	2'00	2'30	2'60
B »	0'85	0'90	1'00	1'05	1'15	1'20	1'35	1'50	1'75	1'95

Tányérfedő :

Centiméter	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
A Korona	0'50	0'55	0'60	0'65	0'70	0'75	0'80	0'90	1'00	1'20
B »	0'38	0'41	0'45	0'50	0'55	0'60	0'60	0'70	0'75	0'90

Ételcsészekosár :

2 csészére

Centiméter	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
A Korona	2'40	2'60	2'90	3'30	3'80	4'00	4'30	4'50	4'80	5'20
B »	1'80	1'95	2'20	2'50	2'85	3'00	3'25	3'40	3'60	3'90

3 csészére

A Korona	2'90	3'20	3'50	3'90	4'40	4'80	5'20	5'40	5'70	6'00
B »	2'20	2'40	2'65	2'95	3'30	3'60	3'90	4'05	4'30	4'50

4 csészére

A Korona	3'40	3'80	4'30	4'70	5'10	5'50	6'00	6'20	6'40	6'70
B »	2'55	2'85	3'25	3'55	3'85	4'15	4'50	4'65	4'80	5'05

Kenyérkosár, kerek:

Centiméter	21	23
A Korona	1'00	1'30
B »	0'75	1'00

Sörpohártálca, bordákkal:

Centiméter	13
A Korona	0'40
B »	0'30

Kávédoboz :

Liter	$\frac{3}{4}$	1
Átmérő cm.	10	11
A Korona	1'70	1'90
B »	1'30	1'45

Kézi gyertyatartó :

A Korona	0'75
B	0'60

Gyertyatartó, kagylóalakú :

A Korona	0'80
B »	0'60

Kézi gyertyatartó, gyufatartóval :

A Korona	1'00
B »	0'75

Köpöcsésze, kúpalakú, tölcserfedővel :

Centiméter	18	20
A Korona	2'40	2'80
B »	1'80	2'10

Szemétlapát, mindkét oldalon égszinű:

Centiméter	22	24	26
A Korona	2'00	2'40	2'80
B »	1'50	1'80	2'10

Pesti kanna, betét nélkül:

Liter	6	8	10	12
A Korona	10:00	11:50	13:00	14:00
B »	7:50	8:65	9:75	10:50

Ceglédi vagy debreceni kanna:

Liter	4	5	6	7	8	10	12
A Korona	7:00	7:80	8:60	9:50	10:30	11:10	12:00
B »	5:30	5:90	6:45	7:15	7:75	8:35	9:00

Teakanna, lapos fenékkal:

Centiméter	16	18	20	22	24	26	28	30
A Korona	4:10	4:80	5:50	6:30	7:20	8:50	10:00	12:00
B »	3:10	3:60	4:15	4:75	5:40	6:40	7:50	9:00

Teakanna

Centiméter	8	9	11	12	13	14	16	18
A Korona	2:10	2:30	2:60	2:90	3:20	3:50	3:80	4:30
B »	1:60	1:75	1:95	2:20	2:40	2:65	2:85	3:25

Mosdótál, kerek:

Centiméter	26	28	30	32	34	36	38	40	42
A Korona	1:50	1:70	1:90	2:20	2:50	2:90	3:30	3:80	4:40
B »	1:15	1:30	1:45	1:65	1:90	2:20	2:50	2:85	3:30
Centiméter	44	45	46	48	50	55	60	65	
A Korona	5:00	5:40	6:00	6:80	7:60	8:80	10:60	13:20	
B »	3:75	4:05	4:50	5:10	5:70	6:60	7:95	9:90	

Mosdótál, tojásdad:

Hossza centiméter	34	38	42	44
A Korona		3:60	4:40	5:40
B »		2:70	3:30	4:05

Mosdótál, tojásdad, szappancsészével:

Centiméter	36	38	40	42	44
A Korona	4:20	5:00	5:80	6:20	7:20
B »	3:15	3:75	4:35	4:65	5:40

Mosdókanna:

Liter	1 $\frac{1}{2}$	2	2 $\frac{1}{2}$	3	4
A Korona	3:00	3:60	4:20	4:80	6:00
B »	2:25	2:70	3:15	3:60	4:50

Éjjeliedény, hasas:

Centiméter	18	19	20	21	22	23	24
A Korona	1:60	1:80	2:00	2:20	2:40	2:60	2:90
B »	1:20	1:35	1:50	1:65	1:80	1:95	2:20

Éjjeliedény, hengeralakú :

Centiméter	13	14	15	16	17
A Korona	2:10	2:40	2:70	3:00	3:30
B »	1:60	1:80	2:05	2:25	2:50

Szappantartó, mély :

Hossza centiméter	12	Fedő
A Korona	0:50	0:50
B »	0:38	0:38

Szappantartó, lapos :

Centiméter	8 × 12	Szűrő
A Korona	0:40	0:40
B »	0:30	0:30

Szappantartó, kagylóalakú :

A Korona	1:20
B »	0:90

Mosdóveder, fedő nélkül :

Centiméter	26	28	30
A Korona	4:40	5:20	6:00
B »	3:30	3:90	4:50

Fedő hozzá :

A Korona	2:40	2:80	3:20
B »	1:80	2:10	2:40

Fogkefe-szelencé :

Hossza centiméter	20	Fedő
A Korona	1:00	1:00
B »	0:75	0:75

Szivacstálka szűrővel :

Centiméter	16
A Korona	1:30
B »	1:00

Szappancsésze, falra erősíthető hátsófallal :

A Korona	1:60
B »	1:20

II. melléklet a 3.471/1915. M. E. sz.-hoz.**II.**

A külön nehéz zománcozott vasedényekre hatóságilag megállapított legmagasabb árak

jegyzéke.

(»Sphinx« és »Superior« gyári jeggyel.)

Kicsinyben való eladásnál a jelen árjegyzékben feltüntetett hatóságilag megállapított legmagasabb árak érvényesek.

Nagyban való eladásnál a hatóságilag megállapított legmagasabb ár 20%-kal alacsonyabb a jelen jegyzékben felsorolt áraknál.

Magas fazék :

Centiméter	7	8	9	10	11	12	14	15	16	17	18
Liter	$\frac{1}{4}$	$\frac{3}{8}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{5}{8}$	$\frac{3}{4}$	1	$1\frac{1}{2}$	2	$2\frac{1}{2}$	3	$3\frac{1}{2}$
Fillér	120	140	160	210	230	260	310	370	400	460	510
Centiméter	19	20	21	22	23	24	25	26	28	30	32
Liter	4	5	6	7	8	9	10	12	14	18	20
Fillér	570	620	690	760	840	880	950	1090	1320	1670	1940
Centiméter	34	36	38	40	42	44	46	48	50		
Liter	25	30	35	40	45	50	55	60	70		
Fillér	2110	2470	2640	3170	3600	3960	4320	4860	5400		

Félmagas gázfőzőfazék, fedővel :

Centiméter	14	16	18	20	22	24	26	28	30
Liter	1	$1\frac{1}{2}$	2	$2\frac{3}{4}$	4	$5\frac{1}{2}$	7	$8\frac{1}{2}$	11
Fillér	380	440	530	620	720	830	990	1150	1410

Magas gázfőzőfazék, fedővel :

Centiméter	14	16	18	20	22	24	26	28	30
Liter	$1\frac{1}{4}$	2	3	4	5	7	9	11	13
Fillér	530	620	750	880	1040	1230	1430	1620	1850

Húsfazék :

Centiméter	16	18	20	22	24	26	28		
Liter	2	$2\frac{3}{4}$	$3\frac{1}{2}$	$4\frac{1}{2}$	6	8	10		
Fillér	370	440	510	620	690	790	920		
Centiméter	30	32	34	36	38	40			
Liter	12	15	18	21	24	30			
Fillér	1110	1320	1590	1850	2110	2470			

Mély hasasfazék :

Centiméter	16	18	20	22	24	26	28	30	32
Liter	$1\frac{3}{4}$	$2\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2}$	$4\frac{3}{4}$	$6\frac{1}{4}$	8	$10\frac{1}{2}$	$12\frac{1}{2}$	15
Fillér	370	440	510	620	720	840	970	1130	1300

Mély lábas :

Centiméter	12	14	16	18	20	22	24	26	28
Liter	$\frac{9}{8}$	$\frac{7}{8}$	$1\frac{1}{4}$	$1\frac{3}{4}$	$2\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2}$	$4\frac{1}{2}$	6	8
Fillér	210	260	310	370	400	510	600	670	790
Centiméter	30	32	34	36	38	40	42	44	
Liter	10	12	14	15	18	21	$25\frac{1}{2}$	29	
Fillér	880	970	1230	1400	1630	1850	2200	2500	
Centiméter	46	50							
Liter	33	41							
Fillér	2700	3300							

Félmély lábas:

Centiméter	10	12	14	16	17	18	19	20	22	23
Liter	$\frac{3}{8}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{3}{4}$	1	$1\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{3}{4}$	2	$2\frac{1}{2}$	3
Fillér	150	170	210	260	285	310	330	350	440	460
Centiméter	24	25	26	28	30	32	34	36	38	
Liter	$3\frac{1}{2}$	4	$4\frac{1}{2}$	5	7	8	10	12	14	
Fillér	480	530	580	640	790	850	970	1260	1440	
Centiméter	40	42	44	46		48	50			
Liter	16	19	22	25		27	30			
Fillér	1620	1990	2120	2250		2380	2520			

Tejserpenyő:

Centiméter	12	14	16	18	20	22	24	26	28	
Liter	$\frac{3}{8}$	$\frac{5}{8}$	$\frac{7}{8}$	$1\frac{1}{4}$	$1\frac{3}{4}$	$2\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2}$	4	5	
Fillér	190	210	250	310	370	420	510	580	690	

Félmély, kúpalakú serpenyő, nyéllel:

Centiméter	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30
Liter	$\frac{3}{8}$	$\frac{3}{4}$	1	$1\frac{1}{2}$	$2\frac{1}{4}$	3	$3\frac{3}{4}$	$4\frac{1}{2}$	$5\frac{1}{2}$	7
Fillér	190	250	300	350	400	480	570	670	760	880

Kidomborított fazék:

Centiméter	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32
Liter	$1\frac{3}{4}$	$2\frac{1}{2}$	$3\frac{1}{2}$	5	$6\frac{1}{2}$	9	10	12	15	18
Fillér	370	440	530	640	760	920	1060	1160	1320	1670

Külön mély kidomborított fazék:

Centiméter	16	18	20	22	24	26	28	30	32	
Liter	3	4	6	8	10	12	15	20	25	
Fillér	510	640	760	880	1020	1230	1450	1660	1850	

Magas, kidomborított fazék (spanyol forma):

Centiméter	$10\frac{1}{2}$	$11\frac{1}{2}$	13	14	15	16	17	$17\frac{1}{2}$	18	20
Liter	$\frac{3}{4}$	1	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{3}{4}$	2	$2\frac{1}{2}$	3	$3\frac{1}{2}$	4	5
Fillér	230	260	330	380	440	490	550	600	660	740

Fazék, tartógyűrűvel:

Centiméter	16	18	20	22	24	26	28	30		
Liter	2	$2\frac{3}{4}$	4	$5\frac{1}{4}$	$6\frac{3}{4}$	$8\frac{1}{2}$	$10\frac{3}{4}$	$13\frac{1}{4}$		
Fillér	460	530	620	740	870	1010	1150	1290		

Hasas lábas:

Centiméter	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30
Liter	$\frac{5}{8}$	1	$1\frac{1}{2}$	2	$2\frac{3}{4}$	$3\frac{3}{4}$	$4\frac{1}{2}$	$5\frac{1}{2}$	$6\frac{3}{4}$	8
Fillér	230	260	310	380	460	550	660	760	870	990

Belga lábas, fedővel:

Centiméter	16	18	20	22	24	26	28	30	32
Liter	1	1 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{3}{4}$	2 $\frac{1}{2}$	3	4	5	6	8
Fillér	300	350	440	550	660	780	920	1060	1200

Centiméter	34	36
Liter	9 $\frac{1}{2}$	11
Fillér	1320	1500

Kölni lábas, fedővel;

Centiméter	18	20	22	24	26	28	30
Liter	1	1 $\frac{3}{8}$	1 $\frac{3}{4}$	2 $\frac{3}{8}$	3	3 $\frac{3}{4}$	3 $\frac{3}{4}$
Fillér	300	350	440	530	620	710	880

Ovál lábas, fedővel:

Hossza centiméter	32	36	40	45
Fillér	1410	1670	1940	2290

Ovál halsütő:

Hossza centiméter	40	45	50	55
Fillér	2290	2640	3080	3700

Fedő:

Teljes átmérő centiméter	8	9	10	11	12	13	15 $\frac{1}{2}$
Edény átmérő centiméter	7	8	9	10	11	12	14
Fillér	42	46	53	60	67	74	84
Teljes átmérő centiméter	16 $\frac{1}{2}$	17 $\frac{1}{2}$	18 $\frac{1}{2}$	19 $\frac{1}{2}$			
Edény átmérő centiméter	15	16	17	18			
Fillér	95	100	110	115			
Teljes átmérő centiméter	20 $\frac{1}{2}$	21 $\frac{1}{2}$	22 $\frac{1}{2}$	23 $\frac{1}{2}$	24 $\frac{1}{2}$	25 $\frac{1}{2}$	26 $\frac{1}{2}$
Edény átmérő centiméter	19	20	21	22	23	24	25
Fillér	125	135	140	150	160	175	195
Teljes átmérő centiméter	27 $\frac{1}{2}$	29 $\frac{1}{2}$	32	34	36	38	42
Edény átmérő centiméter	26	28	30	32	34	36	40
Fillér	230	260	300	330	380	440	570

Fedő, karimával:

Edény átmérő centiméter	10	12	14	16	18	20	22	24
Fillér	95	105	115	130	170	190	210	250
Edény átmérő centiméter	26	28	30	32	34	36	38	40
Fillér	260	280	310	350	400	460	530	620

Burgonyapároló:

Centiméter	18	20	22	24	26	28	30	32
Fillér	850	1020	1200	1410	1650	1980	2200	2400

Spárgafőző:

Centiméter	24	26	28	32
Fillér	1590	1760	1940	2200

Halsütő :

Centiméter	40	45	50	55	60
Fillér	1590	1760	1970	2240	2470

Pecsenyesütő :

Centiméter	22	24	26	28	30	32	34	36	38
Fillér	325	340	385	505	545	585	615	655	685
Centiméter	40	42	44	46	48	50			
Fillér	745	775	825	885	1095	1335			

Rostélyos-pároló :

Centiméter	16	18	20	22	24	26	28
Fillér	400	450	600	750	900	1050	1200

Tojás- és rántotta-sütők :

Centiméter	12	14	16	18	20	22
Fillér	140	180	200	220	250	310
Centiméter	24	26	28	30	32	
Fillér	350	380	420	490	530	

Tejfőző

Centiméter	16	18
Fillér	790	970

Szűrő :

Centiméter	16	18	20	22	24	26
Fillér	380	440	510	580	670	760

Kávéfőző csuklós fedővel :

Fenekátmérő	13	14	16	18
Liter	1	1 $\frac{1}{2}$	2	3
Fillér	480	570	670	810

Teakanna :

Fenekátmérő	16	18	20	22	24	26	28	30
Liter	1 $\frac{1}{2}$	2	2 $\frac{3}{4}$	3 $\frac{1}{2}$	4 $\frac{3}{4}$	6	7	8 $\frac{1}{2}$
Fillér	640	740	850	970	1110	1250	1390	1590

Fánk sütő :

	1	2	3	4	5	6	8	9	szemmel
Fillér	160	220	280	360	440	550	750	850	

Különleges nehéz szállodai árú :**Fazék :**

Liter	50	60	80	100
Fillér	4030	4930	6690	8800

Mély lábas :

Liter	20	30	40	50
Fillér	1850	2650	3300	4400

Pecsenyesütő

Centiméter	70	80	90	100
Fillér	2640	3520	4400	5280

III. melléklet a 3.471/1915. M. E. sz.-hoz.**III.**

A zománcozott öntöttvasedényre hatóságilag megállapított legmagasabb árak jegyzéke.

Nagyban való eladásnál

a hatóságilag megállapított legmagasabb ár a gyárban becsomagolva érte

kivül és belül zománcozott edénynél 30%-kal } alacsonyabb az A alatt
csupán belül zománcozott edénynél 50%-kal } felsorolt áraknál,

Kicsiben való eladásnál

a hatóságilag megállapított legmagasabb árak

a kívül és belül zománcozott edényekre B alatt } soroltattak fel.
a csupán belül zománcozott edényekre C alatt }

Takaréktűzhelyre való fazék

Szám	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{3}{8}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{5}{8}$	$\frac{3}{4}$	$\frac{7}{8}$	1	$1\frac{1}{4}$
Liter	0.20	0.40	0.55	0.70	0.90	1.10	1.22	1.40	1.80
A Korona	0.42	0.50	0.60	0.66	0.75	0.85	0.95	1.05	1.25
B »	0.38	0.45	0.54	0.60	0.68	0.76	0.85	0.95	1.12
C »	0.30	0.35	0.42	0.46	0.52	0.60	0.68	0.75	0.88
Szám	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{3}{4}$	2	$2\frac{1}{2}$	3	$3\frac{1}{2}$	4	$4\frac{1}{2}$	5
Liter	2.15	2.50	2.80	3.55	4.25	5.00	5.65	6.40	7.05
A Korona	1.35	1.55	1.70	2.00	2.30	2.62	2.95	3.15	3.35
B »	1.20	1.40	1.52	1.80	2.06	2.36	2.66	2.82	3.00
C »	0.96	1.10	1.20	1.40	1.60	1.84	2.08	2.22	2.35
Szám	$5\frac{1}{2}$	6	$6\frac{1}{2}$	7	$7\frac{1}{2}$	8	9	10	11
Liter	7.60	8.50	9.10	9.90	10.60	11.30	12.70	14.15	15.55
A Korona	3.70	4.00	4.30	4.60	4.80	5.15	5.60	6.20	6.75
B »	3.32	3.60	3.86	4.14	4.32	4.64	5.04	5.58	6.08
C »	2.60	2.80	3.00	3.22	2.96	3.60	3.92	4.34	4.95
Szám	12	13	14	15	16	18	20	25	30
Liter	17.00	18.40	19.80	21.20	22.65	25.45	28.30	35.40	42.45
A Korona	7.55	8.20	8.80	9.45	10.05	11.30	12.55	15.70	18.80
B »	6.80	7.38	7.92	8.50	9.05	10.20	11.30	14.10	16.92
C »	5.26	5.74	6.16	6.62	7.04	7.90	8.80	11.00	13.16

A takaréktűzhelyekre való fazekak fogantyúi külön számíttatnak fel

	$\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$	1— $3\frac{1}{2}$	4—8	9—20	25—30 számokhoz.
Korona darabonként	0·48	0·66	0·80	1·00	1·60

Szabad tűzhelyre való vagy hasas fazék:

Szám Liter	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{3}{8}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{5}{8}$	$\frac{3}{4}$	1	$1\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{2}$
A Korona	0·55	0·65	0·75	0·80	0·95	1·05	1·30	1·45	1·60
B »	0·50	0·58	0·68	0·72	0·86	0·95	1·16	1·30	1·44
C »	0·40	0·46	0·52	0·56	0·66	0·74	0·90	1·02	1·12
Szám Liter	$1\frac{3}{4}$	2	$2\frac{1}{2}$	3	$3\frac{1}{2}$	4	$4\frac{1}{2}$	5	$5\frac{1}{2}$
A Korona	1·80	2·00	2·35	2·80	3·10	3·45	3·70	4·00	4·40
B »	1·62	1·80	2·12	2·52	2·80	3·10	3·32	3·60	3·96
C »	1·26	1·40	1·85	1·96	2·18	2·42	2·60	2·80	3·08
Szám Liter	6	7	8	9	10	12	14	16	
A Korona	4·80	5·20	5·70	6·20	7·00	8·20	9·60	11·00	
B »	4·32	4·68	5·12	5·58	6·30	7·38	8·64	9·90	
C »	3·36	3·64	4·00	4·34	4·90	5·74	6·72	7·70	
Szám Liter	18	20							
A Korona	12·60	14·20							
B »	11·34	12·78							
C »	8·82	9·94							

A szabadtűzhelyre való fazekak fogantyúi külön számíttatnak fel.

	$\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$	1— $3\frac{1}{2}$	4—8	9—20 számokhoz.
Korona darabonként	0·48	0·66	0·80	1·00

Hasas fazék:

Szám Liter	1	2	3	4	5	6	7	8	9
A Korona	1·50	1·80	2·00	2·80	3·60	4·20	4·60	4·90	5·60
B »	1·35	1·54	1·80	2·52	3·24	3·78	4·14	4·42	4·94
C »	1·05	1·19	1·40	1·96	2·52	2·94	3·22	3·44	3·92
Szám Liter	10	11	12	13	14				
A Korona	5·90	6·00	6·70	7·00	7·40				
B »	5·32	5·40	6·04	6·30	6·66				
C »	4·14	4·20	4·70	4·90	5·18				

Függő fazék, fehérlemez fedővel, olasz forma:

Szám	$1\frac{1}{2}$	$3\frac{3}{4}$	1	$1\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{2}$	2	$2\frac{1}{2}$	3	$3\frac{1}{4}$
Liter	0·90	1·20	1·50	1·90	2·20	3·00	3·90	4·70	5·50
A Korona	0·95	1·15	1·35	1·56	1·65	2·00	2·30	2·60	2·95
B Korona	0·86	1·04	1·22	1·40	1·48	1·80	2·08	2·34	2·66
C Korona	0·66	0·80	0·95	1·09	1·16	1·40	1·60	1·82	2·06
Szám	4	$4\frac{1}{2}$	5	6	7	8	9	10	
Liter	6·00	6·80	7·00	9·00	9·50	10·40	11·50	13·50	
A Korona	3·25	3·50	3·70	4·35	4·95	5·50	5·90	6·60	
B Korona	2·94	3·15	3·34	3·92	4·46	4·95	5·30	5·94	
C Korona	2·28	2·45	2·60	3·05	3·46	4·85	4·14	4·62	

A fehérlemez fedő ára:

Szám	$1\frac{1}{2}$	$3\frac{3}{4}$	1	$1\frac{1}{2}$	2	$2\frac{1}{2}$	3	$3\frac{1}{2}$	4
Korona	1·00	1·20	1·30	1·40	1·50	1·70	1·80	1·90	2·00
Szám	$4\frac{1}{2}$	5	6	7	8	9	10		
Korona	2·10	2·20	2·30	2·50	2·60	2·80	3·20		

Angol fazék, zománczott öntöttvas fedővel:

Szám	$1\frac{1}{2}$	2	$2\frac{1}{2}$	3	$3\frac{1}{2}$	4	$4\frac{1}{2}$	$5\frac{1}{2}$	6
Liter	2·15	2·80	3·55	4·25	5·00	5·65	6·40	7·78	8·50
A Korona	1·50	1·95	2·20	2·40	2·70	3·05	2·30	3·80	4·20
B Korona	1·35	1·76	1·98	2·16	2·43	2·75	2·98	3·42	3·78
C Korona	1·05	1·38	1·54	1·68	1·90	2·14	2·32	2·66	2·94
Szám	7	8	9	10	11				
Liter	9·90	11·30	12·70	14·15	15·55				
A Korona	4·80	5·40	6·00	6·50	7·00				
B »	4·32	4·86	5·40	5·85	6·30				
C »	3·36	3·78	4·20	4·55	4·90				

Az öntöttvas fedő ára, belül fehérre zománcozva az $1\frac{1}{2}$ –11 számú fazékhoz 100 kg.-kint 220 korona.

Az olasz és angol formájú fazekak fogantyúinak ára:

Szám	$1\frac{1}{2}$ – $3\frac{3}{4}$	1– $3\frac{1}{2}$	4–8	9–11
Korona	0·48	0·66	0·80	1·00

Román üst:

Szám	0	1	2	3	4	5
Liter	3·50	4·40	5·50	6·00	9·00	11·00
A Korona	2·26	2·60	3·10	3·60	4·60	5·60
B »	2·04	2·34	2·80	3·24	4·14	5·04
C »	1·58	1·82	2·18	2·52	3·22	3·92

A drótfogantyú az olasz formájú függő fazekak fogantyúival egyenlő áron számíttatik.

Tirol-i fazék :

Szám	1 ^{1/2}	2	3	4	5 ^{1/2}	6	7	8 ^{1/2}	10
Liter	2:15	2:80	4:25	5:65	7:80	8:50	9:90	12:00	14:15
A Korona	1:70	2:25	3:00	4:00	4:70	5:35	6:00	7:25	8:60
B »	1:54	2:02	2:70	3:60	4:24	4:82	5:40	6:54	7:74
C »	1:20	1:58	2:10	2:80	3:30	3:74	4:20	5:08	6:02

Svájci fazék :

Szám	1	2	3	4	5	6	7	8
Liter	3:65	4:15	5:85	6:20	7:65	8:00	9:50	11:00
A Korona	2:20	2:50	3:40	3:85	4:30	4:70	5:35	6:20
B »	1:98	2:25	3:06	3:46	3:88	4:24	4:82	5:58
C »	1:54	1:75	2:38	2:70	3:00	3:30	3:75	4:34

Szám	9	10
Liter	12:40	13:95
A Korona	7:10	7:70
B »	6:40	6:94
C »	4:98	5:40

Papin rendszerű fazék :

Szám	1 ^{1/2}	2	2 ^{1/2}	3	4	5 ^{1/2}	7	8
Liter	2:15	2:80	3:55	4:25	5:65	7:80	9:90	11:30
A Korona	5:20	7:00	8:00	9:30	11:60	14:20	16:30	17:70
B »	4:68	6:30	7:20	8:38	9:44	12:78	14:68	15:94
C »	3:64	4:90	5:60	6:52	7:12	9:94	11:40	12:40

Szám	9	11
Liter	12:70	15:55
A Korona	18:80	21:00
B »	16:92	18:90
C »	13:16	14:70

Heilbronni vagy gőzzárófazék :

a) Külső oldalon feketítve :

Liter	3	4	5	6	8	11	13
A Korona	20:00	23:00	24:70	27:40	34:70	43:40	44:70
C »	14:00	16:10	17:30	19:20	23:30	30:38	31:30

b) Külső oldalon kékre zománcozva :

Liter	3	4	5	6	8	11	13
A Korona	24:00	28:00	30:00	33:40	42:00	52:00	53:40
B »	21:60	25:20	27:00	30:06	37:80	46:80	48:06

Mély lábas :

Szám	1/8	1/4	3/8	1/2	5/8	3/4	7/8	1	1 ^{1/4}
Liter	0:20	0:40	0:55	0:70	0:90	1:10	1:22	1:40	1:80
A Korona	0:52	0:62	0:72	0:74	0:84	0:95	1:04	1:15	1:22
B »	0:46	0:56	0:65	0:68	0:76	0:86	0:94	1:04	1:10
C »	0:36	0:44	0:50	0:52	0:60	0:66	0:74	0:80	0:85

Szám	1½	1¾	2	2½	3	3½	4	4½	5
Liter	2:15	2:50	2:80	3:55	4:15	5:00	5:65	6:40	7:05
A Korona	1:36	1:46	1:68	2:00	2:30	2:62	2:96	3:16	3:36
B »	1:22	1:30	1:52	1:80	2:08	2:36	2:66	2:84	3:02
C »	0:95	1:02	1:18	1:40	1:60	1:84	2:08	2:22	2:35
Szám	5½	6	6½	7	8	9	10	11	12
Liter	7:78	8:50	9:20	9:90	11:30	12:70	14:15	15:55	17:00
A Korona	3:68	4:00	4:30	4:62	5:16	5:60	6:20	6:74	7:60
B »	3:30	3:60	3:88	4:16	4:64	5:04	5:58	6:06	6:84
C »	2:58	2:80	3:00	3:24	3:62	3:92	4:34	4:72	5:32
Szám	14	16	18	20	25				
Liter	19:80	22:65	25:45	28:30	35:40				
A Korona	8:85	10:10	11:35	12:60	15:70				
B »	7:96	9:10	10:22	11:34	14:14				
C »	6:18	7:08	7:95	8:82	11:00				

Félmély lábas :

Szám	$\frac{3}{8}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{5}{8}$	$\frac{3}{4}$	1	$1\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{3}{4}$	2
Liter	0'55	0'70	0'90	1'10	1'40	1'80	2'15	2'50	2'80
A Korona	0'72	0'74	0'84	0'95	1'15	1'22	1'36	1'46	1'68
B »	0'65	0'66	0'76	0'86	1'04	1'10	1'22	1'32	1'52
C »	0'50	0'52	0'60	0'66	0'80	0'85	0'95	1'02	1'18
Szám	$2\frac{1}{2}$	3	$3\frac{1}{2}$	4	$4\frac{1}{2}$	5	6	7	8
Liter	3'55	4'26	5'00	5'65	6'40	7'05	8'50	9'50	11'30
A Korona	2'00	2'30	2'62	2'96	3'16	3'36	4'00	4'62	5'16
B »	1'80	2'08	2'36	2'66	2'84	3'02	3'60	4'16	4'64
C »	1'40	1'62	1'84	2'08	2'20	2'35	2'80	3'24	3'60
Szám	9	10							
Liter	12'70	14'15							
A Korona	5'60	6'20							
B »	5'04	5'58							
C »	3'92	4'34							

Egészen lapos lábas :

Szám	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{3}{8}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{5}{8}$	1	$1\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{2}$	2
Liter	0:20	0:40	0:55	0:70	0:90	1:40	1:80	2:15	2:80
A Korona	0:55	0:65	0:75	0:78	0:88	1:25	1:45	1:60	1:98
B »	0:50	0:58	0:68	0:70	0:80	1:12	1:30	1:44	1:78
C »	0:38	0:45	0:52	0:55	0:62	0:88	1:00	1:12	1:38
Szám	$2\frac{1}{2}$	3	4	6					
Liter	3:55	4:25	5:65	8:50					
A Korona	2:35	2:80	3:70	4:60					
B »	2:12	2:52	3:32	4:14					
C »	1:64	1:96	2:60	3:22					

Mély lábas, lábball :

Szám	$\frac{1}{4}$	$\frac{3}{8}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{5}{8}$	$\frac{3}{4}$	1	$1\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{3}{4}$
Liter	0'40	0'55	0'70	0'90	1'10	1'40	1'80	2'15	2'50
A Korona	0'75	0'85	1'00	1'15	1'30	1'60	1'70	1'80	2'00
B »	0'68	0'78	0'90	1'04	1'16	1'44	1'54	1'62	1'80
C »	0'52	0'60	0'70	0'80	0'90	1'12	1'20	1'26	1'40
Szám	2	$2\frac{1}{2}$	3	$3\frac{1}{2}$	4	5	6	7	8
Liter	2'80	3'55	4'25	5'00	5'65	7'05	8'50	9'90	11'30
A Korona	2'25	2'80	3'10	3'40	3'80	4'40	5'00	5'60	6'00
B »	2'04	2'52	2'80	3'06	3'42	3'96	4'50	5'04	5'40
C »	1'58	1'96	2'18	2'38	2'66	3'08	3'50	3'92	4'20
Szám	9	10							
Liter	12'70	14'15							
A Korona	6'40	6'90							
B »	5'76	6'20							
C »	4'48	4'84							

Lapos lábas vagy tojáslepénysütő :

Szám	0	1	2	3	4
Liter	0'40	0'55	1'10	1'25	1'40
A Korona	0'65	0'85	1'30	1'60	1'70
B »	0'58	0'78	1'18	1'44	1'52
C »	0'46	0'60	0'90	1'12	1'20

Pecsenyesütő serpenyő :

Szám	$\frac{1}{2}$	$\frac{3}{4}$	1	$1\frac{1}{2}$	2	$2\frac{1}{2}$	3	$3\frac{1}{2}$	4
Liter	0.70	1.10	1.40	2.15	2.80	3.55	4.25	5.00	5.65
A Korona	1.20	1.32	1.42	1.75	2.20	2.65	3.30	3.55	3.85
B »	1.08	1.16	1.26	1.58	1.98	2.40	2.64	2.85	3.08
C »	0.84	0.92	1.00	1.22	1.54	1.86	2.30	2.48	2.70
Szám	$4\frac{1}{2}$	5	6	7	8	9	10	15	
Liter	6.40	7.05	8.50	9.90	11.30	12.70	14.15	21.15	
A Korona	4.06	4.30	4.90	5.40	6.00	6.60	7.20	13.65	
B »	3.26	3.44	4.40	4.86	5.40	5.94	6.48	12.30	
C »	2.84	3.01	3.44	3.78	3.82	4.62	5.04	9.56	

Pecsenyesütő serpenyő (négyszögletű) :

Szám	$\frac{1}{2}$	$\frac{3}{4}$	1	$1\frac{1}{2}$	2	$2\frac{1}{2}$	3	$3\frac{1}{2}$	4
Liter	0'70	1'10	1'40	2'15	2'80	3'55	4'25	5'00	5'65
A Korona	1'20	1'32	1'42	1'75	2'20	2'65	3'30	3'60	3'85
B »	1'08	1'20	1'28	1'58	1'94	2'40	2'96	3'24	3'46
C »	0'84	0'92	1'00	1'22	1'54	1'86	2'30	2'52	2'70
Szám	$4\frac{1}{2}$	5							
Liter	6'40	7'05							
A Korona	4'05	4'30							
B »	3'65	3'88							
C »	2'84	3'00							

Tejeslábás vagy medence :

Szám	1	2	3
Liter	3:55	7:80	14:15
A Korona	1:95	3:70	5:25
B	1:75	3:42	4:72
C »	1:36	2:60	3:67

Tejeslábás :

Szám	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{3}{4}$	1	$1\frac{1}{4}$	$1\frac{1}{2}$	$1\frac{3}{4}$	2	$2\frac{1}{2}$	3
Liter	0:40	0:70	1:10	1:40	1:80	2:15	2:48	2:80	3:55	4:25
A Korona	0:65	0:82	1:00	1:20	1:30	1:40	1:55	1:65	2:00	2:20
B »	0:60	0:72	0:90	1:08	1:18	1:26	1:40	1:50	1:80	1:98
C »	0:46	0:58	0:70	0:84	0:90	0:98	1:08	1:16	1:40	1:54

Lapos tál :

Szám	1	2	3	4	5
Liter	1:80	2:80	3:55	5:30	7:80
A Korona	1:26	1:80	2:30	3:14	4:20
B »	1:04	1:62	2:06	2:82	3:78
C »	0:88	1:26	1:60	2:20	2:94

Mély tál :

Szám	1	2	3
Liter	2:80	4:25	6:40
A Korona	1:80	2:52	3:86
B »	1:62	2:26	3:48
C »	1:26	1:76	2:70

Fánk sütő :**a) Cseh forma.**

Kis mélyedésekkel.

A mélyedések száma	6	9	12
A Korona	2:25	3:40	4:50
B »	2:04	3:06	4:05
C »	1:58	2:38	3:15

Nagy mélyedésekkel.

A mélyedések száma	3	4	5
A Korona	1:70	2:30	2:85
B »	1:52	2:08	2:58
C »	1:20	1:62	2:00

b) Osztrák forma.

Kis mélyedésekkel.

A mélyedések száma	5	7
A Korona	1:30	1:65
B »	1:18	1:50
C »	0:90	1:16

Nagy mélyedésekkel.

A mélyedések száma	9	10
A Korona	3·25	3·90
B »	2·92	3·50
C	2·28	2·74

Ugorkagyalu, késsel :

A Korona	6·00
B »	5·40

Tortaforma :

Szám	43	44	45	46
Külső átmérő milliméter	230	280	265	160/260
A Korona	3·75	4·60	4·80	2·92
B »	3·38	4·14	4·32	2·62
C »	2·62	3·22	3·36	2·04

Sonkafőzőüst, zománczott fedővel :

Szám	1	2
Liter	9·2	13·4
A Korona	6·00	7·50
B »	5·40	6·75
C »	4·20	5·25

Nyulsütőüst :

Szám	1
Liter	4·25
A Korona	3·15
B »	2·84
C »	2·20

Mosdótál :

Szám	1	2	3
Liter	3·55	4·25	7·80
A Korona	2·70	3·15	4·20
B »	2·44	2·84	3·78
C »	1·90	2·20	2·94

Mosdókorsó :

Szám	1
A Korona	2·60
B »	2·34
C »	1·82

Dohányszelence, külső oldalon bronzozva :

Szám	1
A Korona	6·00
B »	5·40

Éjjeliedény :

Szám	1	2	3	4
A Korona	3'10	3'70	3'10	3'80
B »	2'80	3'34	2'80	3'42

Köpcésése, külső oldalon zománcozva vagy bronozva :

Szám	53	54	55	56	57	58
A Korona	1'85	5'26	3'45	5'80	6'95	2'60
B »	1'66	4'74	3'10	5'22	6'26	2'34

Enyv-üst :

Szám	1	2	3	4
Liter	0'40	0'55	0'70	1'40
A Korona	0'80	1'00	1'25	1'60
B »	0'72	0'90	1'14	1'44
C »	0'56	0'70	0'88	0'92

Kályha-előtét, külső oldalon zománcozva vagy bronozva :

A Korona	2'75
B »	2'48

IV. melléklet a 3.471/1915. M. E. sz.-hoz.**IV.**

Az ónozott vaslemezdedényekre, csiszolt vasedényekre és mosó-üstökre hatóságilag megállapított legmagasabb árak jegyzéke.

A) Ónozott vaslemezdedény.

	Korona kg.-kint
Gyári ár nagyban	3'00
Kereskedelmi ár kicsiben	4'00

B) Kivülről durva, belül csiszolt vasedény.

Gyári ár nagyban	1'80
Kereskedelmi ár kicsiben	2'40

C) Zománcozott vagy horganyozott vaslemez mosó-, gyümölcsbefőző-, és hasonló üst.

Gyári ár nagyban	2'10
Kereskedelmi ár kicsiben	2'80

XIII. Jótékonyági természetű rendelkezések.

808.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 58.878 számú
körrendelete valamennyi törvényhatósághoz,¹⁾**

a Hadsegélyző Hivatal által a háborúban elesett hősök özvegyei és árvái, úgyszintén a rokkantak alapjának gyarapítására érccel borított szobor felállításával tervezett gyűjtésről.

A világháborúk kitörése óta a »Hadsegélyző Hivatal« gyűjtő és propaganda osztálya fáradtságot nem ismerő buzgalommal és nagy körültekintéssel különböző módokat talált arra, hogy a háborúban elesett hősök özvegyei és árvái, valamint a rokkantak segélyezésére szükséges összeg gyarapítása céljából — addig is, amíg ezen állami feladatot képező segélyezés kérdésének megoldása az állam részéről lehetővé válnék — a nagy közönség áltozatkésztségéhez forduljon.

Az említett hivatal ezuttal oly módon kívánja a nagyközönség áldozatkésztségét igénybe venni, hogy a jótékony adakozásnak egy látható jele is maradjon. E célból egy magas lépcsőzeten álló lovas szoboralakot készített faanyagból, amelyet a Nemzeti Áldozatkésztség Szobrának kíván elnevezni, és amely a nagyközönség által megváltott és az adakozók nevét bevésve feltüntetett fémlemezekkel pikkelyszerűen lesz beborítva.

Ezen terv keresztülvitele céljából a hivatal kebelében »A nemzeti áldozatkésztség szobrának végrehajtó bizottsága« néven bizottság alakult meg, amely nemes célú tevékenységi körébe a nagyközönségen kívül bevonni szándékozik az ország összes vármegyéit, városait és községeit s ezek részvételét a jótékony adakozásban olyképp gondolja megvalósíthatónak, hogy a szobor talapzatán alkalmazott sikok lépcsőzeteire a törvényhatóságok saját címereikkel, a városok és községek pedig neveikkel ellátott nagyobb lemezeket helyeznének el.

Midőn a fentiekben »A nemzeti áldozatkésztség szobra végrehajtó bizottsága« megalakulásának célját és működési módját ismerttettem: annak tevékenységét a törvényhatóság jóindulatú támogatásába ajánlom.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

Egyuttal felhivom, hogy amennyiben a törvényhatóság területén ugyanezt a gondolatot szolgáló szobor vagy más ily jelkép felállítása tervezetnék, a rendelkezésre álló erők szétforgácsolásának mellőzése végett hasson oda, hogy az arra vonatkozó mozgalom a fentebb jelzett országos actió sikere érdekében egyelőre függőben maradjon.

Budapesten, 1915. évi július hó 10-én.

Sándor János s. k.

XV. Hadbavonultak családjainak segélyezése és ellátása.

809.

A m. kir. pénzügyminiszter 1915. évi 70.000. számú rendelete,

a legénység állományába tartozott rokkantaknak és az elesettek, eltiűntek vagy meghaltak hátrahagyottainak az 1915 XV t.-c. 7. §-a alapján való segélyezéséről.

A 1915/16. költségvetési év első hat hónapjában viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról szóló 1915 XV. törvénycikknek 7. §-a a következőket tartalmazza:

A minisztérium felhatalmaztatik, hogy a háború alatt vagy annak következtében *rokkanttá vált* s a katonaságnál a *legénység* állományába tartozott *magyar állampolgárokat*, valamint a háború alatt vagy annak következtében *elesett, eltiűnt vagy meghalt* s a katonaságnál a *legénység* állományába tartozott *magyar állampolgárok hátrahagyottait*, ha hitelt érdemlőleg bebizonyítják, hogy a segélyre *reászorultak*, — amennyiben ez a kérdés időközben törvényhozási úton másképp nem rendezetnék, — mindaddig, amíg a háború tart, s a háború befejezése után is *hat hónapon át*, a törvényszerű katonai ellátásokon felül, az alábbiak szerint megállapított s *előzetes havi részletekben* fizetendő *ideiglenes* segélyekben részesíthesse.

A fentemlített rokkantak, illetőleg hátrahagyottak — tekintet nélkül a rokkantnak, illetőleg elesettnek, eltiűntnek vagy meghaltnak katonai rendfokozatára — a következő ideiglenes segélyeket kapják:

1. évi 60 K segélyt az a rokkant, akinek keresőképessége ko-

rábbi foglalkozásában legalább 20, de kevesebb mint 50⁰/o-kal csökkent ;

2. évi 120 K segélyt az a rokkant, akinek keresőképessége korábbi foglalkozásában 50 – 100⁰/o-ig csökkent ;

3. évi 180 K segélyt az a rokkant, aki bármilyen munkára képtelen ;

4. évi 60 K segélyt az 1., 2. vagy 3. pont szerint segélyben részesülő rokkantnak törvényes felesége ;

5. évi 36 K segélyt az 1. vagy 2. pont szerint, és évi 60 K segélyt a 3. pont szerint segélyben részesülő rokkantnak minden gyermeke, ha házasságon kívül született is, és pedig a gyermekek a tizenhatodik, a leánygyermek a tizennegyedik életév betöltéséig ;

6. évi 60 K segélyt az 1., 2. vagy 3. pont szerint segélyben részesülő rokkantnak édes apja, anyja, nagyapja és nagyanyja ; ezeknek a családtagoknak a segélye azonban együttvéve évi 120 koránál több nem lehet ;

7. évi 120 K segélyt az elesettnek (eltűntnek, meghaltak) az özvegye ;

8. évi 12 K segélyt az elesettnek (eltűntnek, meghaltak) minden törvényes vagy törvényesített atyátlan árvája, és pedig a fiárvák a tizenhatodik, a leányárvák a tizennegyedik életév betöltéséig ;

9. évi 36 K segélyt az elesettnek (eltűntnek, meghaltak) törvényes vagy törvényesített szülőtlenségű árvája, ha csak egy ilyen árva maradt hátra ; egyenkint évi 30 K segélyt, ha két ilyen árva, — egyenkint évi 24 K segélyt, ha három ilyen árva, — és egyenkint évi 18 K segélyt, ha négy vagy több ilyen árva maradt hátra, és pedig a férfiárvák a tizenhatodik, a leányárvák a tizennegyedik életév betöltéséig ;

10. évi 60 K segélyt az elesettnek (eltűntnek, meghaltak) minden házasságon kívül született árvája abban az esetben, ha az elesettnek (eltűntnek, meghaltak) özvegye katonai özvegyi nyugdíjat, és a 7. pont szerint segélyt kap, és pedig a fiárvák a tizenhatodik, a leányárvák a tizennegyedik életév betöltéséig ;

11. évi 108 K segélyt az elesettnek (eltűntnek, meghaltak) házasságon kívül született és a 10. pont alá nem eső olyan árvája, akit az elesett (eltűnt, meghalt) tartott el, ha csak egy ilyen árva maradt hátra ; egyenkint évi 102 K segélyt, ha két ilyen árva, —

egyenkint évi 96 K segélyt, ha három ilyen árva, — és egyenkint évi 90 K segélyt, ha négy vagy több ilyen árva maradt hátra, és pedig a fiárva a tizenhatodik, a leányárva a tizennegyedik életév betöltéséig ;

12. évi 60 K segélyt az elesettnek (eltűntnek, meghaltnak) édes apja, anyja, nagypapja és nagyanyja, ezeknek a családtagoknak a segélye azonban együttvéve évi 120 koronánál több nem lehet.

A 4., 5. és 6. pontok alatt felsorolt családtagok segélyét a rokkantnak, a 8., 10. és 12. pontok alatt felsoroltakat pedig az özvegynek kezeihez kell fizetni.

Családtagok gyanánt — a katonai ellátási törvények értelmében nevelési járulékra igényel bíró gyermekeken kívül — csak azok vehetők számba, akiket a rokkant vagy elesett (eltűnt, meghalt) tartott el, s akiket a segélyezés idejében a segély felvételére jogosult tart el.

Ha a 12. pont alatt felsoroltakat nem az özvegy tartja el, de előzőleg az elesett (eltűnt, meghalt) tartotta el, a segély saját kezükhez fizetendő.

A fentiek szerint a rokkant, illetve az özvegy kezeihez együttvéve fizetendő ideiglenes segélyeknek egy évi összege, a törvényszerű katonai ellátásnak egy évi összegével együtt, ideértve az 1887 : XX. törvénycikk 24. §-a alapján az özvegy részére esetleg megállapított évi 96 korona segélyt is, de a sebesülési pótdíj nélkül, semmiesetre sem haladhatja meg a rokkantnak, illetve az elesettnek (eltűntnek, meghaltnak) korábbi foglalkozásában elért legutóbbi átlagos egy évi keresetét. Amennyiben ez az eset előállana, az ideiglenes segélyeket megfelelően le kell szállítani.

Az ideiglenes segélyek azoknál a családoknál, amelyek az 1882 : XI., 1912 : LXVIII. vagy 1914 : XLV. törvénycikk alapján segélyben részesültek, az ennek a segélynek a teljes megszűnését követő hó elsejétől kezdve, azoknál a családoknál pedig, amelyek eddig nem részesültek az idézett törvénycikkek alapján segélyben, attól az időponttól kezdve járnak, amelytől kezdve a törvényszerű katonai ellátások megállapítottak.

Az 1882 : XI., 1912 : LXVIII. vagy 1914 : XLV. törvénycikk alapján utalványozott segélyeket azoknál a családoknál, amelyeknél a rokkant részére 1915. évi május hó elsejét megelőző időponttól kezdve, illetőleg az elesettnek (eltűntnek, meghaltnak) hátrahagyottai

részére 1914. évi december hó elsejét megelőző időponttól kezdve állapítottak meg a törvényszerű katonai ellátások, amennyiben ez eddig még nem történt volna meg, 1915. évi április hó végével teljes összegükben meg kell szüntetni.

A minisztérium felhatalmaztatik, hogy a felmerülő beigazolt szükséghez képest, s amennyiben ez a rokkant eddigi életmódjának megfelelő megélhetésének biztosítása érdekében szükséges, a jelen szakasz előző pontjaiban meghatározott mértéken túlmenő államszegélyt is engedélyezhessen *a teljesen munkaképtelen* rokkantnak olyképen, hogy a rokkant összjövedelme 600 koronát elérjen.

A jelen szakasz alapján engedélyezett ideiglenes segélyeket ugyanolyan módon kell elszámolni, mint az 1882: XI. törvénycikk értelmében teljesített segélyezéseket.

A fentiek végrehajtása tekintetében, a m. kir. honvédelmi miniszterrel egyetértőleg, a következőket rendelem:

Általános határozmányok.

1. §.

Ideiglenes évi segélyt kaphat:

A. az, aki a háború alatt vagy annak következtében *rokkanttá vált*, és pedig:

- a) a saját személyét illetőleg,
- b) törvényes felesége után,
- c) törvényes vagy törvényesített édes gyermeke után,
- d) házasságon kívül született édes gyermeke után,
- e) édes apja, anyja, nagyapja és nagyanyja után (utóbbi három után akkor is, ha a rokkant házasságon kívül született);

B) a háború alatt vagy annak következtében *elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak*:

- a) özvegye,
- b) törvényes vagy törvényesített árvája (édes gyermeke),
- c) házasságon kívül született árvája (édes gyermeke),
- d) édes apja, anyja, nagyapja és nagyanyja (utóbbi három akkor is, ha az elesett, eltűnt vagy meghalt házasságon kívül született),

de valamennyi csak akkor:

ha a rokkant *magyar állampolgár*, illetőleg ha az elesett, eltűnt vagy meghalt *magyar állampolgár volt*, továbbá

ha a rokkant, illetőleg ha az elesett, eltűnt vagy meghalt a katonaságnál a *legénység* tényleges vagy nem tényleges állományába tartozott, vagy ha az 1912: LXVIII. törvénycikk alapján hadi célokra szükséges személyes szolgálatok teljesítésére volt bevonva, és

ha a segélyre tényleg *rá van szorulva*. /

Ezekén felül az A. pontnak *b), c), d)* és *ej* alpontjai alatt említett családtagok *után*, valamint a B. pontnak *a), b)* és *c)* alpontjai alatt említett családtagok *részére* — kivéve a katonai ellátási törvények értelmében nevelési járulékot élvező árvákat — csak akkor lehet az ideiglenes évi segélyt engedélyezni,

ha az illető családtagot *egészen vagy részben* a rokkant, illetőleg az elesett, eltűnt vagy meghalt *tartotta el*, és

ha az illető családtagot *az ideiglenes évi segélyre való jelentkezés idejében* a segély felvételére a 31. és 32. §-ok értelmében jogosult *tartja el*.

A B. pontnak *d)* alpontja alatt említett családtagok részére pedig csak akkor lehet az ideiglenes évi segélyt engedélyezni, ha az illető családtagot *egészen vagy részben* az elesett, eltűnt vagy meghalt *tartotta el*.

2. §.

Ideiglenes évi segélyben — a jelen Rendelet-ben megkivánt feltételek fennforgása mellett — az 1. §-ban említett olyan családtagok is részesíthetők, akik eddig az 1882 XI., 1912 LXVIII. vagy 1914: XLV. törvénycikk alapján *nem* részesültek állami segélyben.

Az olyan családtagok azonban, akik eddig az 1882 XI., 1912 LXVIII. vagy 1914: XLV. törvénycikk, illetőleg az 1914. évi 100.000 számú Utasítás¹⁾, vagy az 1914. évi 130.000 számú Kiegészítő rendelet²⁾ alapján csak azért nem kaptak segélyt, mert a segélyre *nem voltak rászorulva*, ideiglenes évi segélyben csak akkor részesíthetők, ha később olyan helyzetbe jutottak, hogy a segélyre rászorulnak.

A rokkant saját személyét illetőleg akkor is kaphat ideiglenes évi segélyt, ha segélyre rászorult hozzátartozói nincsenek.

¹⁾ Lásd: Magy. Rend. Tára, 1914. évf., 2985. o.

²⁾ Lásd: Magy. Rend. Tára, 1915. évf., 511. o.

3. §.

Annak a kérdésnek az elbírálásánál, hogy a rokkant, illetőleg az elesett, eltűnt vagy meghalt a katonaságnál a *legénység* állományába tartozott-e vagy sem, az 1914. évi 130.000 számú Kiegészítő rendelet 3. §-ában foglaltak irányadók.

4. §.

A *rokkant* — a jelen Rendelet-ben megkivánt feltételek fennforgása mellett — úgy saját személyét illetőleg, mint az 1. §. A. pontjának *b), c), d), és e)* alpontjai alatt említett családtagok után, akkor is kaphat ideiglenes évi segélyt, ha *ő maga törvényszerű katonai ellátásban* (rokkantsági nyugdíjban vagy sebesülési pótdíjban) *nem részesül*.

Az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak házasságon kívül született árvája, valamint édes apja, anyja, nagyapja és nagyanyja akkor is kaphat ideiglenes évi segélyt, ha az elesett, eltűnt vagy meghalt után törvényszerű katonai ellátásra igényjogosult özvegy vagy árva nem maradt hátra.

5. §.

Az 1. §. A. pontjának *d)* és *e)* alpontjai alatt említett családtagok *után*, valamint B. pontjának *c)* és *d)* alpontjai alatt említett családtagok *része*re, ideiglenes évi segélyt — a jelen Rendelet-ben megkivánt feltételek fennforgása mellett — akkor is lehet engedélyezni, ha az illető *családtag* nem magyar állampolgár; az ideiglenes évi segély engedélyezésének elengedhetlen feltétele azonban az, hogy maga a rokkant magyar állampolgár legyen, illetőleg hogy az elesett, eltűnt vagy meghalt magyar állampolgár volt.

6. §.

Különös gondot kell fordítani arra, hogy ideiglenes évi segélyben csak az olyan rokkant, illetőleg csak az olyan családtag részesüljön, aki a segélyre *tényleg rá van szorulva*.

A segélyre reászorultnak tekintendő az, aki — a törvényszerű katonai ellátáson kívül — más állandó ellátásban nem részesül, és aki magát vagyonának jövedelméből vagy önálló más keresetéből fenntartani nem képes. Ennek a körülménynek az elbírálásánál

az 1914. évi 130.000 számú Kiegészítő-rendelet 25. §-ának ötödik bekezdésében foglaltak megfelelően alkalmazandók.

Azt, hogy rá vannak-e szorulva a segélyre, *nem* kell külön igazolni azoknál a családtagoknál, akik *eddig* az 1882 : XI., 1912 LXVIII. vagy 1914 : XLV. törvénycikk alapján állami *segélyben részesültek*.

7. §.

Ha a rokkantnak keresőképessége korábbi foglalkozásában 20⁰/o-nál *kevesebbel* csökkent, a rokkant részére sem saját személyét illetőleg, sem bármilyen családtagja után *nem lehet* ideiglenes évi segélyt engedélyezni.

Az a rokkant, 'akinek keresőképessége korábbi foglalkozásában legalább 20⁰/o-kal csökkent, ideiglenes évi segélyt csak akkor kaphat, ha a jelen rendeletben megkívánt egyéb feltételek is fennforognak.

8. §.

Nem lehet ideiglenes évi segélyt engedélyezni az olyan családtag részére, akire nézve az elsőfokú közigazgatási hatóság (járási főszolgabíró, járási főnök, polgármester, Budapest székesfővárosban kerületi előljáró) megállapítja, hogy megélhetését — akár eddigi foglalkozásának, akár a rokkant, illetőleg az elesett, eltűnt vagy meghalt foglalkozásának folytatása útján, vagy a részére felajánlott s életviszonyainak, testi erejének és képességeinek megfelelő keresetforrás vagy munka vállalásával — biztosíthatná, kivéve, ha a családtagot az említett foglalkozásnak folytatásában, illetőleg keresetforrásnak vagy munkának vállalásában elfogadható ok (pl. testi gyengeség, betegség, apró gyermekek gondozása stb.) gátolja.

Nem részesíthető továbbá ideiglenes évi segélyben az a családtag sem, aki — a helyi kereseti viszonyoknál fogva — megfelelő keresetforrást vagy munkát a nélkül is vállalhatna, hogy az részére felajánltnék, s aki ilyen keresetforrást vagy munkát nem vállal, dacára annak, hogy annak elvállalásában elfogadható ok nem gátolja.

Az első és második bekezdések rendelkezései nem alkalmazhatók a *tizenkettedik* életévüket még be *nem* töltött, valamint az olyan gyermekekkel szemben sem, akik középiskolai vagy azzal egyenrangú tanulmányokat folytatnak.

Az olyan gyermek után, vagy az olyan gyermek részére, akit az állami gyermekvédelem helyezett el a rokkantnak, illetőleg az

elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak családjában, nem lehet ideiglenes évi segélyt engedélyezni.

9. §.

Abban a kérdésben, hogy ideiglenes évi segély mely családtagok után, vagy mely családtagok részére engedélyeztessék, valamint abban a kérdésben is, hogy a rokkant részére saját személyét illetőleg milyen összegű ideiglenes évi segély engedélyeztessék, járásokban a főszolgabíró (Horvát-Szlavonországokban a járási főnök), törvényhatósági joggal felruházott, valamint rendezett tanácsú városokban a polgármester, Budapest székesfővárosban a kerületi előljárók, Fiumében a városi tanács, Zagreb, Osijek, Varazsdin és Zemun városokban a polgármester végérvényesen határoz.

A rokkantnak, valamint az elesett, eltűnt vagy meghalt hátrahagyottainak — az első bekezdésben említett hatóságok határozatai alapján — engedélyezendő ideiglenes évi segélyeknek *összegét* az illetékes pénzügyigazgatóság állapítja meg.

A segély engedélyezése vagy a segély összegének megállapítása tekintetében hozott határozatok ellen *jogorvoslatnak helye nincsen*, a honvédelmi és a pénzügyminiszter azonban úgy az engedélyezésre, mint a segély összegére vonatkozó megállapításokat bármikor felülvizsgálhatja és megváltoztathatja.

10. §.

Az ideiglenes évi segélyre igényt tartó rokkantak, illetőleg az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak ideiglenes évi segélyre igényt tartó hátrahagyottai (törvényes képviselőik) nagy- és kisközségekben a községi előljárásnál (törvényhatósági joggal felruházott, valamint rendezett tanácsú városokban a polgármesternél, Budapest székesfővárosban a kerületi előljárónál, Fiumében a városi tanácsnál, Zagreb, Osijek, Varazsdin és Zemun városokban a polgármesternél) *jelentkezni tartoznak*. A jelentkezési kötelezettséget a helyi hatóság a szokásos módon közhirrre teszi.

A jelentkezés csak annyiban van határidőhöz kötve, hogy a háború befejezését követő hat hónap letelte után már egyáltalán nem szabad jelentkezéseket elfogadni.

A jelentkezők összeírása és az ideiglenes évi segély megállapítása.

a) A községi előjáróság tennivalói.

11. §.

A községi előjáróság köteles minden egyes jelentkezőről — még akkor is, ha a segély engedélyezését indokoltnak nem tartja — és pedig a rokkantról az 1. minta szerint, az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltak hátrahagyottairól pedig a 2. minta szerint, összeírási ívet két példányban kiállítani.

A községi előjáróság az 1. minta szerinti Összeírási ív-nek 1—13., valamint 17—23. rovatait, a 2. minta szerinti Összeírási ív-nek pedig 1—16. rovatait tölti ki.

A községi előjáróság anyagilag felelős az Összeírási ív-be felvett adatok valóságáért, illetőleg a valóságnak meg nem felelő adatok folytán az államkincstárnak okozott kárért, s ennél fogva köteles az Összeírási ív kitöltésénél a legnagyobb lelkiismeretességgel és pontossággal eljárni, s a bejelentett adatok valóságáról lehetőleg okmányok betekintése útján meggyőződni.

12. §.

Az 1. minta szerinti Összeírási ív 5. rovatának, illetőleg a 2. minta szerinti Összeírási ív 4. rovatának kitöltésénél különös gondot kell fordítani arra, hogy a rokkant, illetőleg az elesett, eltűnt vagy meghalt *korábbi foglalkozásában elért legutóbbi átlagos egy évi keresetének* összege a valóságnak megfelelően jegyeztessék be.

Ennek az összegnek a kiszámításánál — a készpénzben elért kereseten kívül — a rokkantnak, illetőleg az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltak esetleges természetbeni járandóságait, valamint a rokkant, elesett, eltűnt vagy meghalt ingatlanának, gazdaságának hozadékát is, — a helyi viszonyoknak megfelelő értékeléssel, — továbbá a rokkant, illetőleg elesett, eltűnt vagy meghalt *korábbi munkájának (iparának)* eredményét is figyelembe kell venni.

13. §.

Az 1. minta szerinti Összeírási ív 6. rovatának kitöltésénél, vagyis annak a bejegyzésénél, hogy a rokkantnak *keresőképessége*

korábbi foglalkozásában milyen mértékben csökkent, elsősorban a katonai felülvizsgálati bizottságnak megállapítása irányadó.

Amennyiben a katonai felülvizsgálati bizottságnak lelete a keresőképeség fokának megállapítására nem terjed ki, azt a körülményt, hogy a rokkantnak keresőképesége korábbi foglalkozásában milyen mértékben csökkent, *maga a rokkant* köteles a községi előjárásának átadandó *bélyegmentes hatósági orvosi bizonyítvánnyal* igazolni.

Ennek a hatósági orvosi bizonyítványnak — a fennforgó esethez képest — vagy azt kell tartalmaznia, hogy a rokkantnak keresőképesége korábbi foglalkozásában hány százalékkal csökkent, vagy pedig azt, hogy a rokkant bármilyen munkára képtelen.

A községi előjáróság az 1. minta szerinti Összeírási ív 6. rovatában azt is megjegyezni tartozik, hogy a bejegyzést a katonai felülvizsgálati bizottságnak megállapítása, vagy pedig hatósági orvosi bizonyítvány alapján eszközölte. Utóbbi esetben a hatósági orvosi bizonyítványt az Összeírási ív egyik példányához mellékelni kell:

14. §.

Az 1. minta szerinti Összeírási ív-nek 10. rovatába, illetőleg a 2. minta szerinti Összeírási ív-nek 6. rovatába azt az időpontot kell bejegyezni, amellyel a család részére az 1882 : XI., 1912 : LXVIII. vagy 1914 : XLV. törvénycikk alapján folyósított állami segély *tényleg teljesen beszünttetett*, még pedig akkor is, ha ez a segély az 1914. évi 100.000. számú Utasítás 18. és 19. §-ai, illetőleg az 1914. évi 130.000. számú Kiegészítő rendelet 19. és 23. §-ai értelmében más időponttal lett volna beszünttetendő.

Ha az 1882 XI., 1912 : LXVIII. vagy 1914 : XLV. törvénycikk alapján folyósított állami segély, a m. kir. honvédelmi miniszternek 1915. évi 25.900. számú,¹⁾ illetőleg 1915. évi 45.500. számú²⁾ körrendelete alapján, egészen vagy részben *még a jelen Rendelet kiadásának időpontjában is* kifizettetik, az 1. minta szerinti Összeírási ív-nek 10. rovatába, illetőleg a 2. minta szerinti Összeírási ív-nek 6. rovatába ezt a körülményt kell bejegyezni, s ebben az esetben az 1. minta szerinti Összeírási ív-nek 9. rovatába, illetőleg a 2. minta szerinti Összeírási ív-nek 5. rovatába az 1915. évi 25.900, illetőleg az 1915. évi 45.500. számú honvédelmi miniszteri

¹⁾ Lásd a 990. o.

²⁾ Lásd a 993. o.

körrendelet alapján tovább fizetett segélynek egy napra eső összegét kell feltüntetni.

Ha a 2. minta szerinti Összeirási ív kitöltésének időpontjában még nem telt le az 1914. évi 100.000. számú Utasítás 19. §-ában, illetőleg az 1914. évi 130.000. számú Kiegészítő rendelet 23. §-ában említett az a *hat hónap*, amelyen át az ott meghatározott esetekben a család részére az 1882 : XI., 1912 : LXVIII. vagy 1914 : XLV. törvénycikk alapján megállapított segély még jár, a 2. minta szerinti Összeirási ív-nek 6. rovatába azt az időpontot kell bejegyezni, amellyel ez a segély az 1914. évi 100.000. számú Utasítás 19. §-a, illetőleg az 1914. évi 130.000. számú Kiegészítő rendelet 23. §-a értelmében teljesen meg fog szűnni.

Ha a rokkantnak, illetőleg elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak családja eddig az 1882 : XI., 1912 : LXVIII. vagy 1914 : XLV. törvénycikk alapján *egyáltalán nem részesült* segélyben, az 1. minta szerinti Összeirási ív-nek 10., illetőleg a 2. minta szerinti Összeirási ív-nek 6. rovatába ezt a körülményt kell bejegyezni.

15. §.

Az 1. minta szerinti Összeirási ív-nek 13. rovatába a *rokkant*ra nézve, 23. rovatába a rokkantnak *minden egyes családtagjára* nézve, a 2. minta szerinti Összeirási ív-nek 16. rovatába pedig az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak *minden egyes családtagjára* nézve a községi előjáróság köteles bejegyezni, hogy véleménye szerint az ideiglenes évi segély engedélyezését indokoltnak tartja-e vagy sem.

16. §.

A rokkantnak, illetőleg az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak olyan gyermekeit, akik tizenhatodik, és olyan leánygyermekeit, akik tizennegyedik életévüket az ideiglenes évi segélyre való jelentkezés időpontjában már betöltötték, nem szabad az Összeirási ívbe felvenni.

17. §.

A községi előjárásának nem szabad Összeirási ívet kiállítani :

az olyan rokkantról, akinek családja, illetőleg az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak olyan hátrahagyottairól, akik az 1882 : XI., 1912 : LXVIII. vagy 1914 : XLV. törvénycikk alapján

eddig élvezett állami segélyt *nem* a községi előljárásnál (városi pénztárnál) vették fel, továbbá

az olyan rokkantról, aki a polgári életben állami alkalmazott (tisztviselő, gyakornok, altiszt, szolga, díjnok, napibéres, napszámos, munkás stb.) volt és ez után az alkalmazása után nyugellátást élvez, vagy aki ezidőszereint állami alkalmazásban áll, végül

az olyan elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak hátrahagyottairól, aki állami alkalmazott volt, és aki után özvegye, vagy özvegye és árvái állandó polgári nyugellátást élveznek.

18. §.

Olyan rokkantról, akiről, illetőleg az olyan elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak hátrahagyottairól, akiről a községi előljárásság Összeírási ív-et egy ízben már kiállított, csak akkor szabad másodízben Összeírási ív-et kiállítani, ha a rokkant, illetőleg a hátrahagyottak részére az első Összeírási ív alapján ideiglenes évi segély *nem* engedélyeztetett.

A községi előljárásság különös gondot köteles fordítani arra, hogy az olyan rokkantról, illetőleg az olyan elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak hátrahagyottairól, akiknek részére ideiglenes évi segély engedélyeztetett, semmiesetre se állíttassék ki újból Összeírási ív.

19. §.

A községi előljárásság a kiállított Összeírási ív-nek mindkét példányát aláírja, hivatalos pecséttel ellátja és haladéok nélkül, lehetőleg még a kitöltés napján a járási főszolgabíróhoz juttatja.

b) *A járási főszolgabírónak tennivalói.*

20. §.

A járási főszolgabíró a hozzá érkezett Összeírási ív-et a legnagyobb gondossággal azonnal felülvizsgálja s amennyiben az helyesen van kiállítva,

az 1. minta szerinti Összeírási ív mindkét példányának 14. rovatába bejegyz, hogy a rokkant részére saját személyét illetőleg milyen összegű évi segély engedélyeztessék, s a 24. rovatba, hogy mely családtagok *után* engedélyeztessék évi segély,

a 2. minta szerinti Összeírási ív mindkét példányának 17. ro-

vatába pedig bejegyzí, hogy mely családtagok *részére* engedélyeztessék évi segély.

Amennyiben az Összeírási ív helytelenül van kiállítva, a járási főszolgabíró azt megfelelő helyesbítés végett azonnal visszaküldi a községi előljáráságnak.

21. §.

A járási főszolgabíró különös gondot köteles fordítani arra, hogy az 1. minta szerinti Összeírási ív 6. rovatába bejegyzett adatok megfelelnek-e az Összeírási ív-hez esetleg mellékelte közhatósági orvosi bizonyítványban foglaltaknak, valamint arra is, hogy a rokkant részére saját személyét illetőleg évi 180 K segély csak abban az esetben engedélyezhető, ha a rokkant az 1. minta szerinti Összeírási ív 6. rovatában foglalt bejegyzés szerint *bármilyen munkára képtelen*.

22. §.

A járási főszolgabíró az Összeírási ív megfelelő rovatának kitöltése után az Összeírási ív-nek mindkét példányát aláírja, hivatalos pecséttel ellátja és haladék nélkül, lehetőleg még az aláírás napján, az illetékes pénzügyigazgatósághoz juttatja.

c) *A pénzügyigazgatóság tennivalói.*

23. §.

A pénzügyigazgatóság a hozzá érkezett Összeírási ív-et azonnal gondosan megvizsgálja, s ha véleménye szerint az Összeírási ív-nek rovatái helytelenül vannak kitöltve, a helyesbítés végett azonnal érintkezésbe lép a járási főszolgabíróval.

Az Összeírási ív-nek a községi előljáróság és a járási főszolgabíró által kitöltött rovatát a pénzügyigazgatóság csak a járási főszolgabíróval *egyetértőleg* eszközölhet helyesbítéseket. Amennyiben egyetértés létre nem jönne, a felmerült kérdésben a pénzügyminiszterrel egyetértőleg — a honvédelmi miniszter dönt végérvényesen.

24. §.

A rendben talált Összeírási ív-et a pénzügyigazgatóság azonnal kiadja a mellé rendelt számvevőségnek.

A pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség haladék nélkül kitölti az Összeírási ív-nek mindkét példányában a megfelelő rovatokat és pedig:

az 1. minta szerinti Összeírási ív-nek 15., 16., 25., 26. és 27. rovatait,

a 2. minta szerinti Összeírási ív-nek 18., 19. és 20. rovatait, valamint az Összeírási ív-ek címoldalán lévő táblázatot.

Az 1. minta szerinti Összeírási ív-nek 15. és 25. rovataiba, illetőleg a 2. minta szerinti Összeírási ív-nek 18. rovatába, az 1915 XV. t.-c. 7. §-ának 1—12. pontjai szerint megállapított összegeket kell bejegyezni, minden csökkentés nélkül, de önként érhetőleg csak azoknál a családtagoknál, akik után, vagy akiknek részére az ideiglenes évi segélynek engedélyezését a járási főszolgabíró megállapította.

25. §.

Az ideiglenes évi segély folyósításának kezdődőpontja gyanánt általában véve, az 1. minta szerinti Összeírási ív-nek 16. és 26. rovataiba, illetőleg a 2. minta szerinti Összeírási ív-nek 19. rovatába :

a) abban az esetben, ha a család eddig az 1882 : XI., 1912 : LXVIII. vagy 1914 : XLV. törvénycikk alapján segélyben *nem* részesült, a törvényszerű *katonai ellátások folyósításának kezdődőpontját*, vagy az 1. minta szerinti Összeírási ív-nek 8., illetőleg a 2. minta szerinti Összeírási ív-nek 13. rovatába bevezetett kezdődőpontot;

b) abban az esetben, ha a család eddig az 1882 : XI., 1912 : LXVIII. vagy 1914 : XLV. törvénycikk alapján segélyben részesült, az e segély *teljes beszüntetésének időpontját követő hó elsejét*, vagyis az 1. minta szerinti Összeírási ív-nek, 10., illetőleg a 2. minta szerinti Összeírási ív-nek 6. rovatába bevezetett beszüntetési időpontot követő hó elsejét kell bejegyezni.

Ha az a) pont alatt említett esetben a *rokkant nem részesül* törvényszerű katonai ellátásban (rokkantsági nyugdíjban vagy sebesülési pótdíjban), az 1. minta szerinti Összeírási ív-nek 16. és 26. rovataiba az Összeírási ív-nek a községi előljáróság által történt kiállítása napját követő hó elsejét kell bejegyezni.

Ha az a) pont alatt említett esetben az elesett, eltűnt vagy meghalt után törvényszerű katonai ellátásra igényjogosult családtag (özvegy vagy árva) *nem maradt hátra*, a 2. minta szerinti Összeírási ív-nek 19. rovatába az elesésnek, eltűnésnek vagy meghalásnak napját követő hó elsejét, ha pedig ez nem volna ismere-

tes, az Összeírási ív-nek a községi eljáróság által történt kiállítása napját követő hó elsejét kell bejegyezni.

Ha a b) pont alatt említett esetben az 1882 : XI., 1912 : LXVIII. vagy 1914 XLV. törvénycikk alapján utalványozott segély — dacára annak, hogy az az 1914. évi 100.000. számú Utasítás 18. és 19. §-ai, illetőleg az 1914. évi 130.000. számú Kiegészítő rendelet 19. és 23. §-ai értelmében már korábban be lett volna szüntetendő — a m. kir. honvédelmi miniszternek 1915. évi 25.900, illetőleg 1915. évi 45.500. számú körrendelete alapján, egészen vagy részben még, a *jelen Rendelet kiadásának időpontjában is kifizetetik* — tekintettel a jelen Rendelet 37. és 38. §-aiban foglalt rendelkezésekre — az 1. minta szerinti Összeírási ív-nek 16. és 26. rovataiba, illetőleg a 2. minta szerinti Összeírási ív-nek 19. rovatába, az ideiglenes évi segély folyósításának kezdőidőpontja gyanánt, *1915. évi augusztus hó elsejét* kell bejegyezni.

26. §.

Az Összeírási ív említett rovatainak kitöltése után a mellé rendelt számvevőség kiállítja a 3. minta szerinti Évi segély fizetési könyvecské-t s azt az Összeírási ív-nek mindkét példányával együtt haladék nélkül visszajuttatja a pénzügyigazgatósághoz.

Az Évi segély fizetési könyvecské-t annak a nevére kell kiállítani, akinek *kezeihez fizetendők* az 1915 XV. törvénycikk 7. §-ának harmadik és ötödik bekezdései, illetőleg a jelen Rendelet 31. és 32. §-ai értelmében az ideiglenes évi segélyek.

Egy és ugyanazon Összeírási ív alapján tehát csak akkor lehet egynél több Évi segély fizetési könyvecské-t kiállítani, ha az egy és ugyanazon család részére engedélyezett ideiglenes évi segélyek a jelen Rendelet 31. és 32. §-ai értelmében több egyénnek a kezeihez fizetendők ki.

27. §.

A pénzügyigazgatóság a mellé rendelt számvevőség munkáját felülvizsgálva, megállapítja a járási főszolgabíró határozata alapján engedélyezendő ideiglenes évi segélynek *összegét* s az Összeírási ív-nek mindkét példányát aláírja és hivatalos pecséttel ellátja, azután az ideiglenes évi segélyeket az illetékes adóhivatalnál (állampénztárnál) kiutalványozza s az Összeírási ív-nek egyik példányát, valamint az Évi segély fizetési könyvecské-t a járási fő-

szolgabíróhoz, az Összeírási ív-nek másik példányát pedig — az ahhoz esetleg mellékelte hatósági orvosi bizonyítvánnyal együtt — a mellé rendelt számvevőséghez juttatja.

A pénzügyigazgatóságnak utalványrendeletét a mellé rendelt számvevőség fel- és ellenjegyezni tartozik.

28. §.

Ha az Összeírási ív címoldalán lévő s a mellé rendelt számvevőség által kitöltött táblázatból az tűnik ki,

a) hogy a-rokkant részére — úgy a saját személyét illetőleg, mint a családtagjai után együttvéve — engedélyezett ideiglenes évi segélynek összege, a rokkant részére megállapított törvényszerű katonai ellátással (sebesülési pótdíj nélkül) együtt, *meghaladná* a rokkant korábbi foglalkozásában elért legutóbbi átlagos egy évi keresetének összegét, vagy

b) hogy az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltak hátrahagyottai részére együttvéve engedélyezett ideiglenes évi segélynek összege, az özvegy és az áryák részére megállapított törvényszerű katonai ellátással (ideértve az 1887 XX. t.-c. 24. §-a alapján az özvegy részére esetleg engedélyezett évi 96 K segélyt is) együtt, *meghaladná* az elesett, eltűnt vagy meghalt korábbi foglalkozásában elért legutóbbi átlagos egy évi keresetének összegét,

a pénzügyigazgatóság köteles az engedélyezett évi segélynek összegét a többlettel, vagyis *azzal az összeggel csökkenteni*, amennyivel az a) és b) pontokban említett összeg (ideiglenes évi segély és törvényszerű katonai ellátás együttvéve) a rokkant, illetőleg az elesett, eltűnt vagy meghalt korábbi foglalkozásában elért legutóbbi átlagos egy évi keresetének összegét meghaladja.

Ettől a csökkentéstől eltekintve, az 1915 : XV. törvénycikk 7. §-ának 1—12. pontjai szerint megállapított évi segélyösszegeket *részben nem lehet csökkenteni*, amennyiben tehát valamely családtag a segélyezendők közül törlendő lenne, annak a családtagnak segélyét *teljes összegben* kell törölni. Ilyen törléseket azonban a pénzügyigazgatóság csak a járási főszolgabíróval *egyetértőleg* eszközölhet, ha pedig egyetértés létre nem jönne, az ügyet döntés végett a pénzügyminiszteriumhoz kell felterjeszteni.

Ha az ideiglenes évi segély összegének a pénzügyigazgatóság által történt megállapítása a mellé rendelt számvevőség által

már kiállított Évi segély fizetési könyvecskébe bevezetett adatokkal nem egyezik, a mellé rendelt számvevőség köteles új fizetési könyvecskét kiállítani.

Az ideiglenes évi segély kifizetése.

29. §.

A járási főszolgabíró a pénzügyigazgatóságtól hozzá visszaérkezett Összeírási ív-et és az Évi segély fizetési könyvecskét haladéknélkül kiadja a községi előljárásnak azzal az utasítással, hogy a fizetési könyvecskét a segély felvételére jogosultnak vevény ellenében azonnal kézbesítse, illetőleg, hogy amennyiben ideiglenes évi segély egyáltalán nem engedélyeztetett volna, erről az érdekelteket értesítse.

30. §.

A községi előljáróság az Évi segély fizetési könyvecskét csak a könyvecskében lévő vevény ellenében kézbesítheti a segély felvételére jogosultnak.

A kézbesítés igazolása az Évi segély fizetési könyvecske utolsó oldalán foglalt űrlap felhasználásával történik, amelyet a segély felvételére jogosult egyén, a kézbesítésnél jelenlévő két tanu előtt kitölt, vagy egyik tanu által kitöltet, aláír, esetleg keresztvonásával ellát. A vevényt a két tanu is aláírni tartozik. Városokban a tanuk igénybevételét mellőzni lehet.

Az ekként kiállított vevényeket aláírással és hivatalos pecséttel ellátva, havonként meg kell küldeni a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőségnek.

Az Évi segély fizetési könyvecskék átvételéről szóló vevényeket a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség az Évi segély fizetési könyvecskék kiszolgáltatásáról szóló számadáshoz csatolja

31. §.

A kiutaltványozott ideiglenes évi segélyeket nagy és kisközségekben a községi előljáróság, városokban a városi pénztár fizeti ki

Az ideiglenes évi segélyeket minden hó elsején előre kell ki fizetni, és pedig :

a) a *rokkant* részére — úgy a saját személyét illetőleg, min a családtagjai után — engedélyezett segélyt a *rokkantnak kezeihez*

b) az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak *özvegye* részére engedélyezett segélyt az *özvegy kezeihez*,

c) az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak *árvái* részére engedélyezett segélyt, abban az esetben, ha az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak *özvegye* is részesül ideiglenes évi segélyben, és ha az árvák eltartásáról ez az *özvegy* kellőképpen gondoskodik, az *özvegy kezeihez*, minden más esetben az *árvák törvényes képviselőjének kezeihez*,

d) az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak *szülei és nagyszülei* részére engedélyezett segélyt, abban az esetben, ha az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak *özvegye* is részesül ideiglenes évi segélyben, és ha a szülőket vagy nagyszülőket ő tartja el, az *özvegy kezeihez*, minden más esetben *saját maguknak*, s ha nem önjoguk, törvényes képviselőjüknek *kezeihez*.

Ha a kiutalványozott ideiglenes évi segélynek kifizetése csak egy későbbi időpontban vehetné kezdetét, mint amelytől kezdve a segély jár, a már lejárt időre esedékes részleteket azonnal és egy összegben kell kifizetni.

32. §.

Ha az ideiglenes évi segélynek folyósítása *után* derül ki az, hogy az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak ideiglenes évi segélyben részesített *özvegye nem gondoskodik kellőképpen* az elesett, eltűnt vagy meghalt ideiglenes évi segélyben részesített törvényes, törvényesített vagy házasságon kívül született árvájának *eltartásáról*, a gyámhatóság elrendeli, hogy az illető árva részére engedélyezett ideiglenes évi segély *másnak a kezeihez* fizetessék ki, s erről a községi előjáróságot és az illetékes pénzügyigazgatóságot értesíti.

Ilyen esetben a községi előjáróságnak vagyoni felelősség terhe mellett tilos az ideiglenes évi segélynek az illető árvára eső részét az *özvegy kezeihez* továbbra is kifizetni, a pénzügyigazgatóság pedig haladéék nélkül köteles intézkedni aziránt, hogy ez az ideiglenes évi segély — újonnan kiállítandó Évi segély fizetési könyvecske alapján — a gyámhatóság által megnevezett egyénnek kezeihez fizetessék ki.

33. §.

A segély felvételére jogosult egyén köteles az ideiglenes évi segély kifizetését nyugtázní, vagyis az évi segély minden egyes rész-

letéről — az Évi segély fizetési könyvecské-ben lévő minta szerint — szabályszerű bélyegmentes nyugtát kiállítani vagy kiállíttatni, s azt a községi előljáróságnak (városi pénztárnak) az Évi segély fizetési könyvecské-vel együtt bemutatni.

A nyugtákat a segély felvételére jogosult egyén írja alá, illetőleg ha írni nem tud vagy arra nem képes, két tanu előtt keresztvonásával ellátja, de ez esetben a nyugtát a két tanunak láttamoznia kell.

34. §.

A községi előljáróság (városi pénztár) az évi segélynek kifizetésre kerülő részletét kiszámítja, a bemutatott nyugtát a hivatalos pecsét alkalmazása mellett aláírja, az Évi segély kifizetési könyvecské-nek megfelelő helyére a kifizetési adatokat bejegyzi, a kijáró összeget a nyugta bemutatójának kifizeti s a kifizetés után az Évi segély fizetési könyvecské-t visszaadja.

35. §.

Az engedélyezett ideiglenes évi segélyre való igényt nem lehet átruházni vagy elzálogosítani, s az engedélyezett ideiglenes évi segélyt nem lehet sem állami követelések, sem köztartozások vagy magánkövetelések fejében lefoglalni.

A kifizetésre kerülő ideiglenes évi segélyből — kivéve az annál esetleg felmerült téritményeket, — semmiféle levonásnak helye nincsen.

Nagyobb összegű ideiglenes évi segélynek kivételes engedélyezése.

36. §.

Abban az esetben, ha *a bármilyen munkára képtelen rokkantnál*, a rokkant eddigi életmódjának megfelelő megélhetés biztosítása érdekében szükségesnek mutatkozik, hogy a rokkant részére az 1915 : XV. törvénycikk 7. §-ának utolsóelőtti bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján az 1—12. pontokban meghatározott mértéken *túlmenő összegű* ideiglenes évi segély engedélyeztessék, a községi előljáróság ezt a körülményt, az indokoknak rövid felemlítése mellett bejegyzi az 1. minta szerinti »Összeirási ív«-nek 28. rovatába, a járási főszolgabíró pedig a 29. rovatba azt jegyzi be, hogy a na-

gyobb összegű ideiglenes évi segélynek engedélyezését indokoltnak tartja-e vagy sem.

A pénzügyigazgatóság ilyen esetekben is megállapítja a rokkant részére — úgy a saját személyét illetőleg, mint a családtagjai után — az előbbi szakaszok szerint engedélyezett ideiglenes évi segélynek összegét, s azt szabályszerűen kiutalványozza, a 29. rovatba pedig bejegyzi azt az összeget, amely a rokkant részére, a megállapított ideiglenes évi segély összegén felül, még engedélyezhető lenne. Ez az összeg semmiesetre sem haladhatja meg azt az összeget, amely szükséges ahhoz, hogy a rokkant részére megállapított törvényszerű katonai ellátásnak (sebesülési pótdíj nélkül) és a rokkant részére — úgy a saját személyét illetőleg, mint a családtagjai után — engedélyezett ideiglenes évi segélynek az »Összeirási ív« címoldalán feltüntetett együttes összege évi 600 koronára kiegészítettessék.

A nagyobb összegű ideiglenes évi segélynek engedélyezése céljából a pénzügyigazgatóság köteles az ilyen »Összeirási ív«-eknek a mellé rendelt számvevőséghez juttatandó példányát összegyűjtve, havonként egyszer, a hó utolsó napján rövid jelentés kíséretében a pénzügyminiszteriumhoz felterjeszteni.

A pénzügyminiszter által a honvédelmi miniszterrel egyetértőleg engedélyezett nagyobb összegű ideiglenes évi segélynek utólagos folyósítása iránt a pénzügyigazgatóság, az erre vonatkozó miniszteri határozatnak leérkezése után, haladék nélkül köteles intézkedni.

Az eddigi napi segélynek beszüntetése.

37. §.

A m. kir. honvédelmi miniszternek 1915. évi február hó 7-én kelt 25.900. számú,¹⁾ illetőleg 1915. évi február hó 26-án kelt 45.500. számú²⁾ körrendeletei, valamint a pénzügyigazgatóságok részére 1915. évi március hó 15-én kiadott 32.000. számú pénzügyminiszteri körrendelet 1915. évi július hó végével hatályon kívül helyezettnek.

A rokkantnak, illetőleg az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltak családja részére, az 1882: XL., 1912: LXVIII. vagy 1914. XLV. törvénycikk alapján utalványozott és az idézett körrendeletek alapján egészen vagy részben tovább fizetett segélyeket tehát

¹⁾ Lásd a 990. o.

²⁾ Lásd a 993. o.

1915. évi július hó végével feltétlenül teljesen be kell szüntetni, s a községi előjárásának nem szabad ilyen segélyeket az 1915. évi július hó 31.-e utáni időre kifizetni.

38. §.

Az 1882 : XI., 1912 : LXVIII. vagy 1914 : XLV. törvénycikk alapján folyósított állami segélyeknél előállott olyan túlfizetések megtérítése, amelyek abból kifolyólag állottak elő, hogy a m. kir. honvédelmi miniszternek 1915. évi 25.900., illetőleg 1915. évi 45.500. számú körrendelete alapján tovább fizetett s az 1915 : XV. törvénycikk 7. §-a értelmében 1915. évi április hó végével beszüntető segélyek *tényleg csak 1915. évi július hó végével voltak beszüntethetők*, méltányosságból elengedtetik, minélfogva az olyan rokkanttól, illetőleg az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak olyan hátrahagyottaitól, akik a jelen »Rendelet« alapján ideiglenes évi segélyben részesültek, a fentebb említett *túlfizetéseknek megtérítését nem lehet követelni.*

Az ideiglenes évi segély megszűnése vagy összegének változása.

39. §.

A *rokkant részére* — úgy a saját személyét illetőleg, mint a családtagjai után — engedélyezett és utalványozott ideiglenes évi segélyt *teljesen* be kell szüntetni, ha a rokkant olyan kedvező vagyoni vagy kereseti viszonyok közé jut, hogy segélyre többé nem szorul, vagy ha a rokkant meghal; még pedig annak a hónapnak a végével, amelyben a beszüntetésre okot adó körülmény bekövetkezett.

Ezekben az esetekben a községi előjárásának vagyoni felelősség terhe mellett tilos az ideiglenes évi segélyt továbbra is kifizetni.

40. §.

A rokkantnak családtagjai után, illetőleg az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak hátrahagyottai részére engedélyezett és utal-

ványozott ideiglenes évi segélynek az *illető családtagra eső részét teljesen* be kell szüntetni:

1. ha a rokkantnak gyermeke a tizenhatodik, leánygyermek a tizennegyedik, illetőleg az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak fiárvája a tizenhatodik, leányárvája pedig a tizennegyedik életévét betölti;

2. ha az illető családtag:

a) a családból házasság vagy más körülmény folytán kilép, s így eltartásáról más módon történik gondoskodás,

b) időközben olyan helyzetbe jut, hogy segélyre többé nem szorul,

c) meghal.

Az említett esetekben az ideiglenes évi segélynek az illető családtagra eső részét annak a hónapnak a végével kell beszüntetni, amelyben a beszüntetésre okot adó körülmény bekövetkezett.

A 2., a) és b) pontok alatt említett esetekben az ideiglenes évi segélyt az utalványozott összegben mindaddig változatlanul kell kifizetni, amíg a községi előljáróság a segély valamely családtagra eső részének beszüntetéséről a pénzügyigazgatóságtól hivatalos értesítést nem kap.

Az 1., valamint a 2. c) pont alatt említett esetben a községi előljáróságnak vagyoni felelősség terhe mellett tilos az ideiglenes évi segélynek az illető családtagra eső részét továbbra is kifizetni.

41. §.

Ha a rokkantnak, illetőleg az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak időközben gyermeke születik, e gyermek után vagy gyermek részére is lehet — a jelen Rendeletben megkívánt feltételek mellett — ideiglenes évi segélyt engedélyezni, még pedig a gyermek születésének napját követő hó elsejétől kezdve.

42. §.

Az ideiglenes évi *segély felvételére jogosult egyén* köteles minden olyan körülményt amely a 39. és 40. §-ok értelmében az ideiglenes évi segélynek, vagy a segély valamely családtagra eső

részének *beszüntetését* vonja maga után, a községi előljáráságnak (törvényhatósági joggal felruházott, valamint rendezett tanácsú városokban, továbbá Zagreb, Osijek, Varaždin és Zemun városokban a polgármester által megbízott tisztviselőnek, Budapest székesfővárosban a kerületi előjárónak, Fiumében a városi tanács által megbízott tisztviselőnek) haladék nélkül bejelenteni.

43. §.

A községi előljáróság köteles minden olyan körülményt, amely a 39. és 40. §-ok értelmében az ideiglenes évi segélynek, vagy a segély valamely családtagra eső részének *beszüntetését* vonja maga után, amint ilyen körülmény tudomására jut, a járási főszolgabírónak azonnal írásban bejelenteni.

A járási főszolgabíró a községi előljáráságnak jelentésére rávezeti, hogy a segély mennyiben lenne *beszüntetendő*, s ezt a jelentést haladék nélkül az illetékes pénzügyigazgatósághoz juttatja.

A pénzügyigazgatóság a járási főszolgabírónak megállapításához képest az ideiglenes évi segélyt, vagy annak az illető családtagra eső részét az illetékes adóhivatalnál (állampénztárnál) *beszünteti*, s ennek megtörténtéről a járási főszolgabírót és a községi előljáróságot írásban értesíti.

A községi előljáráságnak jelentését, a vonatkozó Összeírási ív-nek a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőségnél levő példányához, a községi előljáróság részére kiadott értesítést pedig a vonatkozó Összeírási ív-nek a községi előljáráságnál lévő példányához kell csatolni.

A községi előljáróság az ideiglenes évi segélynek, vagy a segély valamely családtagra eső részének *beszüntetéséről* a segély felvételére jogosult egyént értesíti, s a *beszüntetést* — a *beszüntetés időpontjának* megjelölése mellett — az Évi segély fizetési könyvecské-be bejegyzi.

Lakóhelyváltozás esetén követendő eljárás.

44. §.

Ha az ideiglenes évi segély felvételére jogosult egyén eddigi lakóhelyéről *végleg* elköltözik, akkor :

a) ha *ugyanannak a városnak* más kerületébe költözik, az ideiglenes évi segélyt továbbra is az a városi (kerületi) pénztár fizeti ki, amely azt eddig is kifizette ;

b) ha más *belföldi* községbe (városba) költözik, a községi előjáróság (városi pénztár) az ideiglenes évi segélynek kifizetését megszünteti annak a hónapnak a végével, amelyre az utoljára felvételt tett, ezt a körülményt s a kifizetés megszüntetésének időpontját a vonatkozó Összeirási ív-nek hátlapjára reávezeti, s az Összeirási ív-et a járási főszolgabíró útján az illetékes pénzügyigazgatósághoz juttatja ;

c) ha a magyar szent korona országainak területén *kívül fekvő* valamely községbe (városba) költözik, az ideiglenes évi segélyt az a községi előjáróság (városi pénztár), amely azt eddig is kifizette, a segély felvételére jogosult egyén meghatalmazottjának kezeihez fizeti ki, vagy a segély felvételére jogosult egyénnek kívánságára és annak költségére és veszélyére neki postautalványon megküldi.

A b) pont alatt említett esetben :

a pénzügyigazgatóság az ideiglenes évi segélyt az eddigi adóhivatalnál (állampénztárnál) megszünteti, s a vonatkozó Összeirási ív-nek úgy a községi előjáróság által megküldött, mint a mellé rendelt számvevősnél őrzött példányát, megfelelő értesítés mellett, a segély felvételére jogosult egyén új lakóhelyére nézve illetékes pénzügyigazgatóságnak megküldi ;

a segély felvételére jogosult egyén új lakóhelyére nézve illetékes pénzügyigazgatóság a hozzá érkezett értesítés és Összeirási ív alapján, az ideiglenes évi segélyt a megszüntetés időpontját követő hó elsejétől kezdve, az eddigi összegben, az illetékes adóhivatalnál (állampénztárnál) szabályszerűen kiutalványozza, a nélkül, hogy a segély felvételére jogosult egyén részére új Évi segély fizetési könyvecské-t állitana ki ;

a segély felvételére jogosult egyén új lakóhelyére nézve illetékes községi előjáróság (városi pénztár) pedig az ideiglenes évi segélyt — a vonatkozó Összeirási ív-nek, illetőleg az átköltözésről szóló értesítésnek kézhezvétele után — az eredetileg kiállított Évi segély fizetési könyvecské-re fizeti ki.

Az Évi segély fizetési könyvecské-t a b) pont alatt említett esetben sem kell a segély felvételére jogosult egyéntől bevonni s

abba a lakóhelyváltozást, illetőleg a segély kifizetésének megszüntetését nem kell bejegyezni.

A lakóhelynek *ideiglenes* változtatása esetén az ideiglenes évi segélyt, a segély felvételére jogosult egyén meghatalmazottjának kezeihez, továbbra is az a községi előljáróság (városi pénztár) fizeti ki, amely azt eddig is kifizette.

Az ideiglenes évi segélynek elszámolása.

45. §.

Az ideiglenes évi segélyeket a községi előljáróság (városi pénztár) *rendszerint* az illető községben (városban) begyűlt közadókból fizeti ki s ez esetben a kifizetés megtörténtét igazoló nyugták készpénz gyanánt tekintendők, vagyis a beszállítandó adóösszegbe beszámítandók.

Ha az illető községben (városban) begyűlt közadókból az évi segélyek legközelebbi részleteit előreláthatólag nem lehet kifizetni, a községi előljáróság (városi pénztár) az illetékes adóhivataltól (állampénztártól) — bélyegmentes nyugta beküldése mellett — idejében *megfelelő ellátmányt* kér, s ez esetben a kifizetés megtörténtét igazoló s általa összegyűjtött nyugták alapján az adóhivatallal (állampénztárral) havonként egyszer elszámol.

46. §.

Az adóhivatal (állampénztár) az ideiglenes évi segélyek címén kifizetett összegeket, valamint a községi előljáróságnak (városi pénztárnak) a 45. §. értelmében adott ellátmányt, a kifizetési okmányok csatolása mellett, községenként (városonként) egy összegben, egy külön erre a célra nyitandó »Az 1915 XV. törvény-cikk alapján kifizetett ideiglenes évi segélyek« című naplóban teszi kiadásba. Ugyanebben a naplóban kell bevételben elszámolni a községi előljáróság (városi pénztár) által az ellátmányból esetleg visszafizetett összeget, valamint az ideiglenes évi segélynél esetleg felmerült s a községi előljáróság (városi pénztár) által levont térítményeket.

Az említett naplónak havi eredményét a forgalmi naplóba külön tétel alatt kell bevezetni.

Az adóhivatal (állampénztár) az említett naplót a többi számadással együtt a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőséghez küldi.

47. §.

A kiutalványozott, illetőleg megszüntetett, valamint a kifizetett és az adóhivatalok (állampénztárak) által elszámolandó ideiglenes évi segélyeknek nyilvántartása, azoknak *községenkénti* könyvelése, valamint az adóhivatalok (állampénztárak) által betérjesztendő számadásoknak megvizsgálása a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőségnek feladata.

E célból a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség — hasonlóan az 1914. évi 100.000. számú Utasítás 17. §-ában foglaltakhoz — külön Számlakönyv-et fektet fel, amelyben minden egyes község (város) számára több lapot nyit s az utalványozásokat tételenként (családonként), a kifizetéseket pedig a 46. §-ban említett adóhivatali napló kiadási tételei szerint elkönyveli.

A Számlakönyv-nek kiegészítő részét képezik az Összeírasi ív-eknek a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőségnél lévő példányai, amelyek községenként (városonként) elkülönítve kezelendők, s amelyekre reájegyzendő a pénzügyigazgatóság vonatkozó ügyiratának száma.

A pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség az ideiglenes évi segélyek utalványozásáról és megszüntetéséről szabályszerű utalványozási és megszüntetési jegyzéket tartozik vezetni.

48. §.

Az Évi segély fizetési könyvecské-ből a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség a valószínű szükségletnek megfelelő készletet köteles tartani.

Ezek a könyvecskék szigorú számadású nyomtatványok s a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség úgy az átvett, mint a kiállított és elrontott könyvecskékről számadást tartozik vezetni.

A szükséges készleteket a pénzügyigazgatóság mellé rendelt

számvevőség — a szabályszerű csereokmányok beküldésével és minden irat mellőzésével — közvetlenül az állami nyomda igazgatóságától szerzi be.

A pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség a könyvecskéknek csak az első oldalát tölti ki.

Ha a segély felvételére jogosult egyén az Évi segély fizetési könyvecské-jét elveszti, az 1914. évi 130.000. számú Kiegészítő rendelet 16. §-ában foglaltak szerint kell eljárni.

Vegyes határozmányok.

49. §.

Mindazokat a tennivalókat, amelyeket a jelen Rendelet értelmében nagy- és kisközségekben a *községi előljáróság* köteles véggezni, a törvényhatósági joggal felruházott, valamint a rendezett tanácsú városokban a polgármester, Budapest székesfővárosban a kerületi előljárók, Fiumében a városi tanács, Zagreb, Osijek, Varaždin és Zemun városokban a polgármester, illetőleg az ezek által megbízott tisztviselők végzik.

A *járási főszolgabíró* tennivalóit a törvényhatósági joggal felruházott, valamint a rendezett tanácsú városokban a polgármester, Budapest székesfővárosban a kerületi előljárók, Fiumében a városi tanács, Horvát-Szlavonországokban a járási főnök, Zagreb, Osijek, Varaždin és Zemun városokban a polgármester végzi.

Az ideiglenes évi segélyek *kifizetését* a törvényhatósági joggal felruházott, valamint a rendezett tanácsú városokban, nemkülönben Fiumében, továbbá Zagreb, Osijek, Varaždin és Zemun városokban a városi pénztár, Budapest székesfővárosban a kerületi pénztárak teljesítik.

50. §.

Aki az ideiglenes évi segély összegére befolyással bíró körülményekre nézve tudva *valóán adatokat mond be, vagy adatokat elhallgat*, úgyszintén aki az engedélyezett ideiglenes évi segélynek, vagy a segély valamely családtagra eső részének *beszüntetését* maga után vonó körülményeket a hatóságnak *haladéktalanul be nem je-*

lent, kihágást követ el és 15 napig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetetik.

Ezeknek a rendelkezéseknek az 1879:XL. törvénycikk 1. §-a alapján kihágásnak nyilvánított megszegése miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak hatáskörébe tartozik.

51. §.

A jelen Rendelet alapján engedélyezett ideiglenes évi segélyek az 1915:XV. törvénycikk 7. §-a értelmében *csak a háború tartamára* és a háború befejezése után *még hat hónapon át járnak*.

Az az időpont, amellyel a jelen Rendelet alapján engedélyezett összes ideiglenes évi segélyek beszüntetendők lesznek, annak idején kiadandó rendelettel fog meghatározatni.

52. §.

A jelen Rendelet *nem* vonatkozik a magyar szent korona országainak területén lakó olyan rokkantira, aki *osztrák állampolgár vagy bosznia-hercegovinai tartományi illetőségű*, valamint az osztrák állampolgár vagy bosznia-hercegovinai tartományi illetőségű elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak a magyar szent korona országainak területén lakó hátrahagyottaira sem.

Amennyiben ilyenek ideiglenes évi segélyben való részesítés céljából jelentkeznek, a községi előljáróság köteles minden egyes jelentkezőről az Összeírási ívet — a jelen Rendeletben foglaltaknak megfelelően — *három* példányban kiállítani, az Összeírási ív mindhárom példányának címdalán feltűnő módon megjelölni, hogy a rokkant *osztrák állampolgár* vagy *bosznia-hercegovinai tartományi illetőségű*, illetőleg, hogy az elesett, eltűnt vagy meghalt *osztrák állampolgár* vagy *bosznia-hercegovinai tartományi illetőségű* volt s az Összeírási ívnek mindhárom példányát haladéék nélkül a járási főszolgabíróhoz juttatni.

A járási főszolgabíró az ilyen Összeírási íveknek mindhárom példányát — felülvizsgálás, a megfelelő rovatoknak kitöltése és aláírás után — haladéék nélkül *közvetlenül a pénzügyminisztériumhoz* terjeszti fel.

Az első bekezdésben említetteknek családja részére, az 1882 : XI., 1912 : LXVIII. vagy 1914 : XLV. törvénycikk alapján utalványozott s a m. kir. honvédelmi miniszternek 1915. évi 25.900, illetőleg 1915. évi 45.500. számú körrendelete alapján egészen vagy részben tovább fizetett segélyeket, a 37. §. rendelkezéseinek megfelelően, önként érthetőleg *1915. évi július hó végével teljesen be kell szüntetni.*

Budapesten, 1915. évi július hó 5-én.

Dr. Teleszky János s. k.
m. kir. pénzügyminiszter.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

3. minta a 70.000/1915. P. Ü. M. számú rendelethez.

1

község.

járás.

vármegye.

Évi segély fizetési könyvecske

a háború alatt vagy annak következtében

rokkanttá vált

elesett, eltűnt, meghalt

Országos Széchényi Könyvtár

.....hátrahagyottai
részére a

m. kir. pénzügyigazgatóság által utalványozott ideiglenes évi
segélyről.

Az ideiglenes évi segély fizetendő :

191 évi

hó 1.-jétől kezdve

kezeihez.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Sorszám	Névszerinti felsorolása azoknak a családtagoknak (rokkantnál a rokkantnak is), akik után, illetőleg akiknek részére ideiglenes évi segély engedélyeztetett	A családtagnak rokonsági viszonya a rokkanthoz, illetőleg az esethez, el-tűnőhöz vagy meghalhoz	Annak az évnek és hónapnak a megjelölése, amelyben a gyermekek a tizenhatodik, a leánygyermek a tizennegyedik életévüket betöltik		Az utalványozott ideiglenes évi segélynek összege	
			év	hónap	egy évre	egy hónapra
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						
7.						
8.						
9.						
10.						
11.						
12.						
Összesen						

A

m. kir. pénzügyigazgatóság mellé
rendelt számvevőség.

191....

hó

számvevőségi főnök.

(P. H.)

Oktatás

a rokkantak részére, illetőleg az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak hátrahagyottai részére.

1. A háború alatt vagy annak következtében *rokkanttá vált*, valamint a háború alatt vagy annak következtében *elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak hátrahagyottai* ideiglenes évi segélyt csak akkor kaphatnak,

ha a rokkant *magyar állampolgár*, illetőleg ha az elesett, eltűnt vagy meghalt *magyar állampolgár volt*, továbbá

ha a rokkant, illetőleg ha az elesett, eltűnt vagy meghalt a katonaságnál a *legénység* tényleges vagy nem tényleges állományába tartozott, vagy ha az 1912 LXVIII. törvénycikk alapján hadi célokra szükséges *személyes szolgálatok teljesítésére* (mint munkás, kalauz, kocsis, hajcsár stb.) *volt bevonva*, és végül

.ha a segélyre tényleg *rá vannak szorulva*, vagyis ha — a törvényszerű katonai ellátáson (rokkantsági nyugdíjon, sebesülési pótdíjon, özvegyi nyugdíjon, nevelési járulékon) kívül — más állandó ellátásban nem részesülnek, és magukat vagyoniuk jövedelméből vagy más keresetükből fenntartani nem tudják.

2. A *rokkant* csak saját személyét illetőleg, továbbá törvényes felesége, törvényes, törvényesített vagy házasságon kívül született édes gyermeke, valamint édes apja, anyja, nagyapja és nagyanyja után,

az *elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak* pedig csak özvegye, törvényes, törvényesített vagy házasságon kívül született árvája (édes gyermeke), valamint édes apja, anyja, nagyapja és nagyanyja

kaphat ideiglenes évi segélyt.

Az olyan családtagok, akik itt nincsenek felsorolva, ideiglenes évi segélyt nem kaphatnak.

3. Nem kaphat ideiglenes évi segélyt az olyan családtag, akit *nem a rokkant*, illetőleg *nem az elesett, eltűnt vagy meghalt tartott el*, valamint az olyan családtag sem, akit az ideiglenes évi segélyre való jelentkezés idejében *nem a segély felvételére jogosult egyén tart el*.

Nem kaphat továbbá ideiglenes évi segélyt az olyan családtag, aki megélhetését — akár eddigi foglalkozásának, akár a rokkant, illetőleg az elesett, eltűnt vagy meghalt foglalkozásának folytatása útján, vagy a részére felajánlott, s életviszonyainak, testi erejének és képességeinek megfelelő keresetforrás vagy munka vállalásával — biztosíthatná, kivéve, ha a családtagot az említett foglalkozásnak folytatásában, illetőleg keresetforrásnak vagy munkának vállalásában elfogadható ok, például testi gyengeség, betegség, apró gyermekek gondozása stb. akadályozza.

Nem kaphat ideiglenes évi segélyt az olyan családtag sem, aki — a helyi kereseti viszonyoknál fogva — megfelelő keresetforrást vagy munkát a nélkül is vállalhatna, hogy az részére felajánlatná, aki azonban ilyen keresetforrást vagy munkát nem vállal, dacára annak, hogy a keresetforrásnak vagy munkának elvállalásában elfogadható ok nem gátolja.

4. Az ideiglenes évi segélyre igényt tartó *rokkantak*, illetőleg az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltak ideiglenes évi segélyre igényt tartó *hátrahagyottai*, esetleg ezeknek törvényes képviselői (gondnok, gyám) a községi előjárásánál *jelentkezni tartoznak*.

A jelentkezésnél a családi állapotot és a gyermekek születésére vonatkozó adatokat lehetőleg *okmányokkal* (házassági, születési anyakönyvi kivonatokkal stb.) kell igazolni.

Ezenfelül az olyan *rokkant*, akire nézve a katonai felülvizsgálati bizottság *nem* állapította meg azt, hogy keresőképesége korábbi foglalkozásában milyen mértékben csökkent, ezt a körülményt bélyegmentes *hatósági orvosi* (járási orvosi) *bizonyítvánnyal* köteles igazolni.

5. A rokkant, illetőleg az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltak hátrahagyottai — a törvényszerű katonai ellátással (rokkantsági nyugdíjjal, illetőleg özvegyi nyugdíjjal és nevelési járulékkal) együttvéve — nem kaphatnak több ideiglenes évi segélyt, mint

amennyit a rokkant, illetőleg az elesett, eltűnt vagy meghalt korábbi foglalkozásában legutóbb egy év alatt keresett.

6. A rokkant részére engedélyezett ideiglenes évi segély *teljesen megszűnik*, ha a rokkant olyan kedvező vagyoni vagy kereseti viszonyok közé jut, hogy segélyre többé nem szorul, vagy ha a rokkant meghal.

7. A rokkantnak családtagjai után, illetőleg az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltak hátrahagyottai részére engedélyezett ideiglenes évi segélynek *az illető családtagra eső része teljesen megszűnik*:

ha a rokkantnak gyermeke ~~a~~ tizenhatodik, leánygyermek a tizennegyedik, illetőleg az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltak fiárvája a tizenhatodik, leányárvája pedig a tizennegyedik életévét betölti; továbbá

ha az illető családtag:

a családból házasság vagy más körülmény folytán kilép, s így eltartásáról más módon történik gondoskodás, vagy

időközben olyan helyzetbe jut, hogy segélyre többé nem szorul, vagy

meghal.

Minden olyan körülménynek bekövetkezését, amely a fentiek szerint az ideiglenes évi segélynek, vagy a segély valamely családtagra eső részének megszűnését vonja maga után, a községi előljáróság-nak azonnal be kell jelenteni.

8. Ha a rokkantnak, illetőleg az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltak időközben gyermeke születik, e gyermek után is lehet — ha a szükséges feltételek fennforognak — ideiglenes évi segély engedélyezését kérni.

9. Az ideiglenes évi segélynek felvehetése végett az, aki a segély felvételére jogosult, Évi segély fizetési könyvecskét kap.

Az Évi segély fizetési könyvecske átvételének elismeréseül a segély felvételére jogosult egyénnek az átadásról szóló vevényt a községi előljáróság és két tanu jelenlétében alá kell írnia, vagy keze keresztvonásával ellátnia.

10. Az Évi segély fizetési könyvecskének megőrzésére különös gondot kell fordítani, annak esetleges elvesztését pedig a községi előljárásnak azonnal be kell jelenteni.

11. Az ideiglenes évi segély felvételére jogosult egyén köteles a segélynek kifizetését nyugtázni, vagyis az ideiglenes évi segély minden egyes részletéről — az Évi segély fizetési könyvecskének utolsóelőtti oldalán lévő minta szerint — nyugtát kiállítani vagy kiállíttatni, s azt a községi előljárásnak az Évi segély fizetési könyvecskével együtt átadni.

A nyugtákat a segély felvételére jogosult egyénnek kell aláírnia, ha azonban írni nem tud, vagy arra nem képes, a nyugtát két tanu előtt keze keresztvonásával ellátja, de ebben az esetben a nyugtát a két tanunak is alá kell írnia.

A községi előljáráság az ideiglenes évi segélynek kifizetését a fizetési könyvecskébe bejegyzi, a segélyt kifizeti és az Évi segély fizetési könyvecskét a segély felvételére jogosult egyénnek visszaadja.

12. A kifizetett ideiglenes évi segélyekről kiállított nyugták bélyegmentesek.

A segély felvételéhez szükséges Évi segély fizetési könyvecskék ingyen szolgáltatnak ki.

A nyugták esetleges megírásáért, valamint a segély kifizetésének a könyvecskébe való bejegyzéseért semmit sem kell fizetni.

13. Az engedélyezett ideiglenes évi segélyre való igényt nem lehet átruházni vagy elzálogosítani, s az engedélyezett ideiglenes évi segélyt nem lehet sem állami követelések, sem köztartozások vagy magánkövetelések fejében lefoglalni.

A kifizetésre kerülő ideiglenes évi segélyből — kivéve az annál esetleg felmerült térítményeket — semmiféle levonásnak helye nincs.

14. Ha az ideiglenes évi segély felvételére jogosult egyén elköltözik abból a községből, amelyben a segélyt kapta, az elköltözést — saját érdekében — azonnal jelentse be a községi előljárásnak, amely a szükséges útbaigazítással ellátja.

15. Az ideiglenes évi segélyek a háború befejezésétől **számi-**tott hatodik hónap végével teljesen meg fognak szünni.

16. Aki az ideiglenes évi segély összegére befolyással bíró körülményekre nézve tudva *valótilan adatokat mond be, vagy ada-*tokat *elhallgat*, úgyszintén aki az engedélyezett ideiglenes évi segélynek, vagy a segély valamely családtagra eső részének megszűnését maga után vonó körülményeket a hatóságnak *haladéktalanul be nem jelent*, kihágást követ el és 15 napig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetettetik.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

község.
járás.
vármegye.

Vevény

egy darab **Évi segélyfizetési könyvecské-ről**, amelyet alulírott, mint a háború alatt, illetőleg annak következtében ^{rokkantitá vált} ^{élesett, eltűnt, meghalt} ^{részére} hátrahagyottai részére utalványozott ideiglenes évi segélynek felvételére jogosult a ^{községi} ^{területi} előljárárságtól a mai napon átvettem.

hón.

Előttünk :

községi bíró.

(P. H.)

tanuk.

mint névaláíró.

810.

**A m. kir. pénzügyminiszter 1915. évi 95.000. számú
körrendelete,**

a háború alatt vagy annak következtében rokkanttá vált s a katonaságnál a legénység állományába tartozott állami díjnokoknak, napibéreseknek, napszámosoknak és munkásoknak, valamint a háború alatt vagy annak következtében elesett, eltűnt vagy meghalt s a katonaságnál a legénység állományába tartozott állami díjnokok, napibéresek, napszámosok és munkások hátrahagyottainak az 1915: XV t.-c. 7. §-a alapján való segélyezéséről.

A háború alatt vagy annak következtében rokkanttá vált s a katonaságnál a legénység állományába tartozott magyar állampolgároknak, valamint a háború alatt vagy annak következtében elesett, eltűnt vagy meghalt s a katonaságnál a legénység állományába tartozott magyar állampolgárok hátrahagyottainak, az 1915: XV. t.-c. 7. §-a alapján való segélyezése tárgyában kiadott s a Pénzügyi Közlöny 1915. évfolyamának 22. számában megjelent 70.000/1915. számú körrendelettel közzétett 70.000/1915. P. Ü. M. számú rendeletnek¹⁾ 17. §-a értelmében:

»A községi előjáróságnak nem szabad »Összeirási ív«-et kiállítani:

az olyan rokkantról, akinek családja, illetőleg az elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak olyan hátrahagyottairól, akik az 1882: XI., 1912: LXVIII. vagy 1914: XLV t.-c. alapján eddig élvezett állami segélyt nem a községi előjáróságnál (városi pénztárnál) vették fel, továbbá

az olyan rokkantról, aki a polgári életben állami alkalmazott (tisztviselő, gyakornok, altiszt, szolga, díjnok, napibéres, napszámos, munkás stb.) volt és ez után az alkalmazása után nyugellátást élvez, vagy aki ezidőszertől állami alkalmazásban áll, végül

az olyan elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak hátrahagyottairól, aki állami alkalmazott volt és aki után özvegye, vagy özvegye és árvái állandó polgári nyugellátást élveznek.«

A mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult állami díjnokok, napibéresek, napszámosok és munkások gyámol

¹⁾ Lásd a 2002. o.

nélküli családjai az 1882:XI., 1912:LXVIII. vagy 1914:XLV. t.-c. alapján élvezett állami segélyüket nem a községi előljáróságoknál (városi pénztáraknál), hanem állami pénztáraknál (adóhivataloknál, állampénztáraknál, különleges pénztáraknál) veszik fel, minél fogva a háború alatt vagy annak következtében rokkanttá vált állami díjnokokról, napibéresekről, napszámosokról és munkásokról, valamint a háború alatt vagy annak következtében elesett, eltűnt vagy meghalt állami díjnokok, napibéresek, napszámosok és munkások hátrahagyottairól a községi előljáróságoknak nem szabad »Összeírási ív«-et kiállítaniok, vagyis az ilyen rokkantak, illetőleg hátrahagyottak az 1915:XV. t.-c. 7. §-a alapján való segélyezésre nem vehetők fel a községi előljáróságok által.

Oly célból, hogy a szóban lévő rokkantak, illetőleg hátrahagyottak is hozzájussanak az 1915:XV. t.-c. 7. §-a alapján részükre esetleg engedélyezhető ideiglenes évi segélyekhez, elrendelem, hogy a mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult, a katonaságnál a legénység állományába tartozott s e katonai szolgálat tartama alatt vagy annak következtében rokkanttá vált állami díjnokok, napibéresek, napszámosok és munkások részére, valamint a mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult, a katonaságnál a legénység állományába tartozott s e katonai szolgálat tartama alatt vagy annak következtében elesett, eltűnt vagy meghalt állami díjnokoknak, napibéreseknek, napszámosoknak és munkásoknak hátrahagyottai részére az 1915:XV. t.-c. 7. §-a alapján esetleg engedélyezhető ideiglenes évi segélyeket, a 70.000/1915. P. Ü. M. számú rendeletben foglalt határozmányoknak megfelelő alkalmazás mellett, az utalványozási joggal felruházott pénzügyi hatóságok és hivatalok állapítsák meg és utalványozzák ki.

Meghagyom ennél fogva az összes utalványozási joggal felruházott pénzügyi hatóságoknak és hivataloknak, hogy a 70.000/1915. P. Ü. M. számú rendeletet gondosan tanulmányozzák át s azonnal intézkedjenek az iránt, hogy az utalványozási jogkörükbe eső pénzügyi hatóságoknál és hivataloknál alkalmazva volt s a háború alatt vagy annak következtében rokkanttá vált díjnokok, napibéresek, napszámosok és munkások részére, valamint a háború alatt vagy annak következtében elesett, eltűnt vagy meghalt díjnokoknak, napibéreseknek, napszámosoknak és munkásoknak hátrahagyottai

részére, az 1915 : XV. t.-c. 7. §-a alapján esetleg engedélyezhető ideiglenes évi segélyek, az alábbiak szem előtt tartásával, a leg-sürgősebben megállapíttassanak és kiutalványoztassanak.

1. A háború alatt vagy annak következtében rokkanttá vált olyan díjnok, napibéres, napszámos és munkás, aki ezidőszerint is díjnoki, napibéresi, napszámosi vagy munkás minőségben alkalmazásban áll, vagy aki korábbi (díjnoki, napibéresi, napszámosi vagy munkás) foglalkozását akadály nélkül folytathatná, ideiglenes évi segélyben sem saját személyét illetőleg, sem bármilyen családtagja után nem részesíthető.

2. A háború alatt vagy annak következtében rokkanttá vált olyan díjnok, napibéres, napszámos és munkás, aki állami alkalmazása után állandó polgári nyugellátást (nyugdíjat, nyugbért) élvez, saját személyét illetőleg nem részesíthető ideiglenes évi segélyben.

3. A háború alatt vagy annak következtében elesett, eltűnt vagy meghalt díjnoknak, napibéresnek, napszámosnak és munkásnak olyan hátrahagyottai részére, akik az elesett, eltűnt vagy meghalt után állandó polgári nyugellátást (özvegyi nyugdíjat, nyugbért, özvegyi segélyt, nevelési járulékot, gyermeksegélyt) élveznek, nem lehet ideiglenes évi segélyt engedélyezni.

4. A háború alatt vagy annak következtében rokkanttá vált s állandó katonai ellátásra (rokkantsági nyugdíjra) igényvel bíró díjnok, napibéres, napszámos és munkás részére, valamint a háború alatt vagy annak következtében elesett, eltűnt vagy meghalt díjnoknak, napibéresnek, napszámosnak és munkásnak állandó katonai ellátásra (özvegyi nyugdíjra, nevelési járulékra) igényvel bíró hátrahagyottai részére, az ideiglenes évi segélyt az állandó katonai ellátás folyósításának bevétele nélkül is meg lehet állapítani és kiutalványozni, de csak abban az esetben, ha az a körülmény, hogy a díjnok, napibéres, napszámos vagy munkás a háború alatt vagy annak következtében vált rokkanttá, valamely katonai hatóságnak hivatalos bizonyítványával, illetőleg az a körülmény, hogy a díjnok, napibéres, napszámos vagy munkás a háború alatt vagy annak következtében esett el, tűnt el vagy halt meg, a hivatalosan közzétett »Veszteségi Lajstrom« adataival, vagy valamely katonai vagy polgári hatóságnak hivatalos értesítésével beigazolást nyert.

Ilyen esetekben az ideiglenes évi segélyt:

a) abban az esetben, ha a család eddig az 1882 : XI., 1912 : LXVIII. vagy 1914 : XLV. t.-c. alapján segélyben részesült, az e segély teljes beszüntetésének időpontját követő hó elsejétől kezdve,

b) abban az esetben, ha a család eddig az 1882 : XI., 1912 : LXVIII. vagy 1914 : XLV. t.-c. alapján segélyben nem részesült, az ideiglenes évi segélyre való jelentkezés napját követő hó elsejétől kezdve kell kiutaltványozni.

Ha a b) pont alatt említett esetben a díjnok, napibéres, napszámos vagy munkás, illetőleg a hátrahagyottak részére az állandó katonai ellátás később megállapittatik és folyósittatik, az ideiglenes évi segély folyósításának kezdőidőpontját a 70.000/1915. P. Ü. M. számú rendelet 25. §-ának a) pontjában foglaltaknak megfelelően helyesbiteni kell.

5. Az ideiglenes évi segélynek megállapítására és kiutaltványozására az utaltványozási joggal felruházott pénzügyi hatóság vagy hivatal illetékes, amelynek utaltványozási jogkörébe eső hatóságnál vagy hivatalnál a díjnok, napibéres, napszámos vagy munkás utoljára alkalmazva volt.

6. Oly célból, hogy a rokkant díjnokok, napibéressek, napszámosok és munkások, illetőleg az elesett, eltűnt vagy meghalt díjnokoknak, napibéreseknek, napszámosoknak és munkásoknak hátrahagyottai a 70.000/1915. P. Ü. M. számú rendelet 10. §-ában előírt jelentkezési kötelezettségüknek eleget tehessenek, az a hatóság vagy hivatal, amelynél a díjnok, napibéres, napszámos vagy munkás utoljára alkalmazva volt, köteles az illetőt vagy hátrahagyottait megfelelően értesíteni, hogy az ideiglenes évi segély megállapíthatása végett mely pénzügyi hatóságnál tartozik jelentkezni.

7. Az a hatóság vagy hivatal, amelynél a díjnok, napibéres, napszámos vagy munkás utoljára alkalmazva volt, köteles minden egyes jelentkezőről, és pedig a rokkant díjnokról, napibéresről, napszámosról vagy munkásról a 70.000/1915. P. Ü. M. számú rendelethez tartozó 1. minta szerint, az elesett, eltűnt vagy meghalt díjnok, napibéres, napszámos vagy munkás hátrahagyottairól pedig az idézett rendelethez tartozó 2. minta szerint »Összeírási ív«-et két példányban kiállítani, azokban mindazokat a rovatokat kitölteni, amelyeknek kitöltése a 70.000/1915. P. Ü. M. számú rendelet szerint

a községi előjáróságnak és a járási főszolgabírónak feladatát képezi, s az ekként kitöltött »Összeírási ív« mindkét példányát a közvetlenül föléje rendelt utalványozási joggal felruházott hatósághoz vagy hivatalhoz haladéék nélkül felterjeszteni.

8. Az utalványozási joggal felruházott hatóság vagy hivatal köteles a hozzá beterveztett »Összeírási ív«-ek alapján az ideiglenes évi segélyt azonnal megállapítani és a díjnak, napibéres, napszámos vagy munkás, illetőleg hátrahagyottai lakóhelye szerint illetékes állami pénztárnál (adóhivatalnál, állampénztárnál, különleges pénztárnál) kiutalványozni, a kiutalványozás megtörténtéről pedig az ideiglenes évi segély felvételére jogosult egyént, valán int — az »Összeírási ív« egyik példányának visszaküldése mellett — azt a hatóságot vagy hivatalt is értesíteni, amelynél a díjnak, napibéres, napszámos vagy munkás utoljára volt alkalmazva.

Ha a díjnak, napibéres, napszámos vagy munkás utoljára valamely utalványozási joggal felruházott hatóságnál vagy hivatalnál volt alkalmazva, az »Összeírási ív«-eknek a 7. pontban említett kiállítása is ennek az utalványozási joggal felruházott hatóságnak vagy hivatalnak a feladata.

9. A háború alatt vagy annak következtében rokkanttá vált, illetőleg elesett, eltűnt vagy meghalt díjnak, napibéres, napszámos és munkás korábbi foglalkozásában elért legutóbbi átlagos egy évi keresetének — a 70.000/1915. P. Ü. M. számú rendelet 12. §-a alapján való — megállapításánál, a díjoknak, napibéresnek, napszámosnak és munkásnak nemcsak az államtól kapott javadalmazását, hanem az esetleges más foglalkozásából vagy keresetéből származott jövedelmét is számításba kell venni.

10. A megállapított és kiutalványozott ideiglenes évi segélyeket a 70.000/1915. P. Ü. M. sz. rendelethez tartozó 3. minta szerint »Évi segélyfizetési könyvecské«-kre kell kifizetni.

Ennek a fizetési könyvecskének a kiállítása és a segély felvételére jogosult egyén részére — a fizetési könyvecske utolsó oldalán levő űrlap felhasználása mellett — való kézbesítettése az utalványozási joggal felruházott hatóságnak vagy hivatalnak a feladata.

11. Az állami pénztárak (adóhivatalok, állampénztárak, különleges pénztárak) az utalványozott ideiglenes évi segélyeket az »Évi segélyfizetési könyvecské«-ben lévő minta szerint kiállított

bélyegmentes nyugták ellenében, s a kifizetés megtörténtének az »Évi segélyfizetési könyvecské«-be való bejegyzése mellett kötelesek kifizetni.

Az ideiglenes évi segélyek kifizetésénél a tanuk igénybevétele mellőzendő.

12. Az ideiglenes évi segélyek címén kifizetett összegeket egyelőre annak a költségvetési ágazatnak (címnek) a terhére kell elszámolni, amelynek terhére a díjoknak, napibéresnek, napszamosnak vagy munkásnak járandóságai utoljára folyósítva voltak.

Az állami pénztárak (adóhivatalok, állampénztárak, különleges pénztárak) a rokkant díjokok, napibéresnek, napszamosok és munkások, valamint az elesett, eltűnt vagy meghalt díjoknak, napibéresnek, napszamosnak és munkásnak hátrahagyottai részére ideiglenes évi segély címén kifizetett összegeket, a kifizetési okmányok csatolása mellett, abban a naplóban kötelesek kiadásba tenni, amelyben a díjoknak, napibéresnek, napszamosnak vagy munkásnak járandóságai elszámoltattak.

Ugyanebben a naplóban kell bevételben elszámolni az ideiglenes évi segélyeknél esetleg felmerült és megfizetett térítményeket is.

13. A kiutalványozott, illetőleg megszüntetett, valamint a kifizetett és az állami pénztárak (adóhivatalok, állampénztárak, különleges pénztárak) által elszámolt ideiglenes évi segélyeknek nyilvántartása, azoknak tételenkinti könyvelése, valamint az állami pénztárak (adóhivatalok, állampénztárak, különleges pénztárak) által beterjesztett számadásoknak megvizsgálása az utalványozási joggal felruházott hatóság vagy hivatal mellé rendelt számvevőségnek feladata.

Ez a számvevőség az állami pénztárak (adóhivatalok, állampénztárak, különleges pénztárak) által kifizetett s a 12. pont alatt említett naplóban kiadásba tett összegeket — szabályszerű szigorlat után — mint megtérítendő előleget könyveli, a költségvetési év végén pedig gondoskodik arról, hogy az általa megtérítendő előlegként könyvelt összegek, az illetékes pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség közbenjöttével, egyrészt véglegesen a »Pénzügyi Tárca Különféle kiadások« címének terhére elszámoltassanak, másrészt a megfelelő költségvetési ágazat (cím) javára megtéríttessenek.

14. A pénzügyigazgatóságok mellé rendelt számvevőségek a véglegesen elszámolandó összegeket a 70.000/1915. P. M. számú körrendeletben meghatározott módon, vagyis a Pénzügyi tárca »Különféle kiadások« címének »Átmeneti kiadások« alosztályán, »Az 1915 XV. t.-c. alapján kifizetett ideiglenes évi segélyek« elnevezéssel nyitandó külön rovaton mint Előirányzat nélküli kiadás-tartoznak elszámolni.

15. A kiutalványozott (megszüntetett) segélyösszegeket »Az 1915: XV. t.-c. alapján való ideiglenes segélyezések« elnevezésű külön utalványozási (megszüntetési) jegyzékekbe tételenként (családonként) kell felvenni s ezeket a jegyzékeket a többi utalványozási (megszüntetési) jegyzékkel egyidejűleg kell a legfőbb állami számvevőszéknek megküldeni.

16. A nem a pénzügyi tárca körében alkalmazva volt állami díjnokok, napibéresek, napszámosok és munkások, valamint ezeknek hátrahagyottai részére ideiglenes évi segélyek címén kifizetett összegeket az állami pénztárak (adóhivatalok, állampénztárak, különleges pénztárak) annak a tárcának (ágazatnak) a terhére kötelesek elszámolni, amelynek terhére az illető díjnok, napibéres, napszámos vagy munkás járandóságait utóljára élvezte.

17. A jelen körrendelet alapján való segélyezésnél használandó »Összeirási ív«-eket és »Évi segélyfizetési könyvecské«-ket a m. kir. állami nyomda tartja raktáron, a valószínű szükségletnek megfelelő készletet tehát az utalványozási joggal felruházott hatóságok és hivatalok — a szabályszerű csereokmányok beküldésével és minden irat mellőzésével — közvetlenül az állami nyomda igazgatóságától kötelesek beszerezni.

18. Az esetleges kétszeres segélyezés elkerülése végett, az utalványozási joggal felruházott hatóságok és hivatalok kötelesek minden egyes esetben, amelyben rokkant díjnok, napibéres, napszámos vagy munkás részére, illetőleg elesett, eltűnt vagy meghalt díjnoknak, napibéresnek, napszámosnak vagy munkásnak hátrahagyottai részére ideiglenes évi segélyt megállapítanak és kiutalványoznak, erről a körülményről a díjnoknak, napibéresnek, napszámosnak vagy munkásnak, illetőleg a hátrahagyottnak lakóhelye szerint illetékes községi előljáróságot (törvényhatósági joggal felruházott, valamint rendezett tanácsú városokban a polgármestert, Budapest székesfővárosban a kerületi előljárót, Fiumében a városi

tanácsot, Zagreb, Osijek, Varaždin és Zemun városokban a polgármestert) haladéék nélkül értesíteni.

19. A jelen körrendeletben foglaltak kiterjednek az állami vasgyáraknál és az állami kőszénbányászatnál alkalmazva volt díjnokokra, napibéresekre, napszámosokra és munkásokra, illetőleg ezeknek hátrahagyottaira, valamint a kincstári bányászat körében alkalmazva volt azokra a díjnokokra, napibéresekre, napszámosokra és munkásokra, illetőleg ezeknek hátrahagyottaira is, akik valamely bányászati vagy erdészeti társládának voltak tagjai.

Budapesten, 1915. évi augusztus hó 18-án.

Dr. Teleszky János s. k.

m. kir. pénzügyminiszter.

XVI. Hadbavonult közszolgálati alkalmazottak illetményei és hozzátartozóik ellátása.

811.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 2.096. M. E. számú rendelete,

a mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult állami és vármegyei tisztviselők, altisztek és szolgák illetményeinek szabályozása tárgyában kibocsátott 1914. évi 6.233. M. E. számú és 1915. évi 34. M. E. számú rendeletek kiegészítéséről.

A mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult állami és vármegyei tisztviselők, altisztek és szolgák illetményeinek szabályozása tárgyában kibocsátott 6.233/1914. M. E. számú ¹⁾ és 34/1915. M. E. számú ²⁾ rendeletek kiegészítéseként a m. kir. minisztérium, a minisztertanácsnak 1915. évi június hó 5-én hozott határozata alapján, a következőket rendeli:

1. A mozgósítás folytán teljesítendő tényleges katonai szolgálat tartama alatt járó polgári illetmények szempontjából azokkal, akik a törvényes egy évi vagy ennél hosszabb időtartamú tényleges

¹⁾ Lásd az 1010. o.

²⁾ Lásd az 1019. o.

katonai szolgálati kötelezettségüknek már eleget tettek, — a 6.233/1914. M. E. számú rendelet 6. pontjának második bekezdésében említett póttartalékosokon és népfőlkelőkön, valamint a 34/1915. M. E. számú rendelet 1. a), b), c) és d) pontjaiban említetteken kívül — egy tekintet alá esik az a póttartalékos is, aki rendes tényleges szolgálati kötelezettségének teljesítése, vagyis első katonai kiképzetése végett csak a mozgósítás folytán vonult be tényleges katonai szolgálatra.

2. A mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult olyan állami és vármegyei tisztviselőnél, altisztnél és szolgánál, aki a reá nézve érvényben álló törvényes szabályok alapján, a tényleges katonai szolgálat tartama alatt szerez igényt arra, hogy fizetés természetével bíró polgári illetményei emelkedjenek, ezeket a magasabb összegű fizetés természetével bíró polgári illetményeket ugyanattól az időponttól kezdve kell folyósítani, mint amelytől kezdve azok abban az esetben járnának, ha az illető tisztviselő, altiszt vagy szolga nem vonult volna be tényleges katonai szolgálatra.

Amennyiben az ilyen tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának fizetés természetével bíró polgári illetményei, a 6.233/1914. M. E. számú, illetőleg a 34/1915. M. E. számú rendelet értelmében csak leszállított mértékben járnak, a fizetés természetével bíró polgári illetményeket — a fentebb említett időponttól kezdve és az idézett rendeletekben foglaltaknak szem előtt tartásával — újból kell megállapítani és folyósítani.

Ennél a megállapításnál, tekintet nélkül arra, hogy az illető tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának katonai havidíja időközben esetleg emelkedett, azt a katonai havidíjat kell alapul venni, amely alapul szolgált a fizetés természetével bíró polgári illetmények legutóbbi megállapításánál.

Amennyiben az e pont első bekezdésében említett tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának a 6.233/1914. M. E. számú rendelet 6. pontjának első bekezdése, illetőleg a 34/1915. M. E. számú rendeletnek 2. pontja értelmében az első katonai kiképzetés nyolc heti (két havi) időtartamának letelte után, a tényleges katonai szolgálatnak további időtartamára semmiféle polgári illetményre sincsen igénye, a magasabb összegű fizetés természetével bíró polgári illetmények is csak a tényleges katonai szolgálat meg-

szűnésének napját követő legközelebbi esedékességi időponttól kezdve járnak.

3. A jelen rendelet 2. pontjában foglaltakat kell alkalmazni a mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult olyan tisztviselő, altiszt és szolga magasabb összegű fizetés természetével bíró polgári illetményeinek megállapításánál és folyósításánál is, akit a tényleges katonai szolgálat tartama alatt fizetés természetével bíró illetményekkel (gyakornoki segélydíjjal) egybekötött állásból magasabb összegű fizetés természetével bíró illetményekkel egybekötött állásra neveztek ki a nélkül, hogy az illető tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának állomáshelye e kinevezés folytán változott volna.

Amennyiben az ilyen tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának e kinevezés folytán magasabb összegű lakáspénzre is van igénye, ez a magasabb összegű lakáspénz:

a) abban az esetben, ha az illető tisztviselő, altiszt vagy szolga lakáspénzét, a 6.233/1914. M. E. számú rendelet 3. pontjának első bekezdése értelmében, a tényleges katonai szolgálat tartama alatt is megtartja, ugyanattól az időponttól jár, mint amelytől kezdve az abban az esetben járna, ha az illető tisztviselő, altiszt vagy szolga nem vonult volna be tényleges katonai szolgálatra.

b) abban az esetben, ha az illető tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának a tényleges katonai szolgálat tartama alatt nincsen igénye lakáspénzre, csak a tényleges katonai szolgálat megszűnésének napját követő legközelebbi esedékességi időponttól kezdve jár.

Ha az első bekezdésben említett tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának állomáshelye a kinevezés folytán változik, s a kinevezett új állását abból a körülményből kifolyólag, hogy tényleges katonai szolgálatot teljesít, idejében el nem foglalhatja, ezt a körülményt hivatalos akadálnak kell tekinteni, s a magasabb összegű fizetés természetével bíró polgári illetményeket, valamint az új állomáshelyen az új állással járó s az eddiginél akár magasabb, akár 'alacsonyabb összegű lakáspénzt — feltéve, hogy azok a fentiek szerint a tényleges katonai szolgálat tartama alatt is folyósítandók — a kinevezési rendelvény keltét követő legközelebbi esedékességi időpontoktól kezdve kell folyósítani.

4. A mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra be-

vonult olyan fizetéstelen tisztviselő, vagy évi segélydíj élvezetében nem állott gyakornok részére, aki a hivatali esküt ebben a minőségében még a tényleges katonai szolgálatra történt bevonulás előtt letette, s akit a tényleges katonai szolgálat tartama alatt fizetés természetével bíró illetményekkel egybekötött tisztviselői, vagy évi segélydíj élvezetével egybekötött gyakornoki állásra neveznek ki, a 6.233/1914. M. E. számú, illetőleg a 34/1915. M. E. számú rendelet értelmében járó polgári illetményeket a kinevezési rendelvénnyel követő legközelebbi esedékességi időpontoktól kezdve kell folyósítani.

A mozgósítás folytán teljesített tényleges katonai szolgálat tartama alatt kinevezett ítélőbirákat és kir. ügyészeket a 6.233/1914. M. E. számú, illetőleg 34/1915. M. E. számú rendelet értelmében megillető polgári illetmények folyósításának kezdő időpontja tekintetében az 1869 IV. t.-c. 14. §-ában foglaltak irányadók.

5. A mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult olyan egyén részére, aki a bevonulás időpontjában nem állott állami vagy vármegyei szolgálatban, vagy aki — a 4. pontban említettek kivételével — a bevonulás időpontjában nem töltött be fizetés természetével bíró illetményekkel egybekötött állást, s akit a tényleges katonai szolgálat tartama alatt fizetés természetével bíró illetményekkel (gyakornoki segélydíjjal) egybekötött tisztviselői, altiszti vagy szolgálai állásra neveznek ki, az összes polgári illetményeket csak a tényleges katonai szolgálat megszűnése után, az állás tényleges elfoglalásának napját követő legközelebbi esedékességi időpontoktól kezdve lehet folyósítani.

Ezt a rendelkezést akkor is kell alkalmazni, ha a fentiek szerint kinevezett tisztviselő, altiszt vagy szolga a hivatali esküt esetleg a tényleges katonai szolgálat tartama alatt leteszi, valamint akkor is, ha még a tényleges katonai szolgálatra történt bevonulás előtt kinevezett s egyébként a jelen pont rendelkezései alá eső egyén állását a tényleges katonai szolgálatra történt bevonulás előtt már nem foglalhatta el.

Az e pontban említett kinevezés nem szolgálhat okul arra, hogy az így kinevezett tisztviselőnek, altisztnek vagy szolgának családja ne részesíttessék az őt az 1882 XI., 1912: LXVIII., illetőleg 1914 XLV t.-c. alapján esetleg megillető állami segélyben.

6. A mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult

s a katonaságnál a havidíjasok (ideértve a zászlósokat, az azokkal egyenrangúakat és a hadapródokat is) sorába tartozó olyan tisztviselő, altiszt és szolga részére, aki a tényleges katonai szolgálat tartama alatt hadi fogságba jutott, a fizetés természetével bíró polgári illetményeket az illetők katonai illetményeinek beszüntetését követő hó elsejétől kezdve mindaddig, amíg a katonai illetmények újból nem folyósíttatnak, teljes összegükben kell kifizetni. Az ilyen tisztviselő, altiszt és szolga egyéb polgári illetményeire nézve a 6.233/1914. M. E. számú, illetőleg 34/1915. M. E. számú rendelet határozmányai irányadók.

7. Arra az állami és vármegyei tisztviselőre, altisztre és szolgára nézve, aki a mozgósítás folytán nem vonult be tényleges katonai szolgálatra, aki azonban a háború tartama alatt az ellenség kezébe került s általa hadifogoly vagy kezes gyanánt elvitetett, a 34/1915. M. E. számú rendelet 8. pontjában foglaltak irányadók.

Az ilyen tisztviselőnek, altisztnak és szolgának polgári illetményeit tehát nem lehet a család részére sem egészen, sem részben kifizetni, az illetőnek neje és gyermekei részére azonban — amennyiben állami tisztviselőről, altisztről vagy szolgáról van szó — az 1912 LXV. t.-c. 74. §-a értelmében járó ellátások megállapíthatók.

Budapesten, 1915. évi június hó 16-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

812.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.779. M. E. számú rendelete,

a tényleges szolgálati kötelezettségük teljesítése végett katonai szolgálatra bevonuló állami tisztviselők, altisztek és szolgák illetményeiről.

A m. kir. minisztérium, az 1898. évi 17.016. M. E. számú rendelet¹⁾ idevonatkozó határozmányainak módosításával, a minisztertanácsnak 1915. évi május hó 14-én hozott határozata alapján a következőket rendeli:

¹⁾ Lásd: Magy. Rend. Tára, 1898. évf., II. köt., 1162. o.

Azok az állami tisztviselők, altisztek és szolgák, akik mint *póttartalékosok*, az 1912 : XXX. t.-c. 43. §-ában, illetőleg az 1912 XXXI. t.-c. 8. §-ában említett első katonai kiképzetésük céljából tényleges katonai szolgálatra bevonulnak, polgári illetményeik élvezetében ennek az első katonai kiképzetésnek *tíz heti* időtartamára, vagyis hetven napra hagyatnak meg.

Ellenben azok az állami tisztviselők, altisztek és szolgák, akik *rendes* (egy, két, három vagy négy évi) *tényleges szolgálati kötelezettségüknek teljesítése végett* vonulnak be tényleges katonai szolgálatra, polgári illetményeiket ezentúl is csak az első katonai kiképzetésnek *nyolc heti* (két havi) időtartamára, vagyis *hatvan napra* kapják meg, még pedig a következő módon:

1. ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga valamely hónapnak *első napján* vonul be tényleges katonai szolgálatra,

ennek a hónapnak első napján *az előzetes havi* részletekben esedékes illetményeknek *egy havi* összegét és *az előzetes negyedévi* (félévi, egész évi) részletekben *ebben a hónapban esedékes* illetményeknek két havi összegét,

a közvetlenül *következő hónapnak* első napján pedig *az előzetes havi* részletekben esedékes illetményeknek *egy havi* összegét és *az előzetes negyedévi* (félévi, egész évi) részletekben *ebben a hónapban esedékes* illetményeknek *egy havi* összegét kell kifizetni;

2. ha pedig a tisztviselő, altiszt vagy szolga olyan napon vonul be tényleges katonai szolgálatra, hogy a fentebb említett *hatvan napnak* egy része a bevonulás hónapjától számított *harmadik hónapra esik*, a bevonulás hónapjának első napján már felvett illetményeken felül

a közvetlenül *következő hónapnak* első napján *az előzetes havi* részletekben esedékes illetményeknek *egy havi* összegét és *az előzetes negyedévi* (félévi, egész évi) részletekben *ebben a hónapban esedékes* illetményeknek *annyi napra járó* összegét, ahány nap a fentebb említett *hatvan napból* még hátra van,

a *harmadik hónapnak* első napján pedig *az ebben a hónapban előzetes részletekben esedékes összes* illetményeknek *annyi napra járó* összegét kell kifizetni, ahány nap a fentebb említett *hatvan napból* erre a *harmadik hónapra esik*.

Az összes *utólagos részletekben* esedékes illetményekből — a tényleges katonai szolgálatra történt bevonulás napjáig ese-

dékes részleteken felül — az egyes megállapított esedékességi dőpontban, csak annyi *napra* járó összeget lehet kifizetni, ahány nap a fentebb említett hatvan napból az esedékesség időpontjáig már eltelt.

Annál a tisztviselőnél, altisztnél vagy szolgánál, aki *rendes* (egy, két, három vagy négy évi) *tényleges szolgálati kötelezettségének teljesítése végett* már egyszer bevonult, a tényleges katonai szolgálatból azonban — mielőtt első katonai kiképeztetésének nyolc heti (két havi) időtartama letelt volna — elbocsáttatott, és tényleges katonai szolgálatra újból bevonult, a fentebb említett hatvan napot *együttesen* kell számítani, vagyis az ilyen tisztviselő, altiszt vagy szolga részére a polgári illetményeket újabb tényleges katonai szolgálata alatt csak *annyi napra* lehet kifizetni, ahány nap a fentebb említett hatvan napból, a korábbi tényleges katonai szolgálatban töltött napok leszámítása után, az *újabb tényleges katonai szolgálatra esik*.

Budapesten, 1915. évi június hó 23-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

813.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi ad 22.227. eln. számú körrendelete valamennyi vármegyei törvényhatósághoz,

a mozgósítás következtében tényleges katonai szolgálatra bevonult vármegyei alkalmazottak illetményeiről.

A 152.305/1914. számú körrendeletben¹⁾ felhívtam a vármegye közönségét, hogy a mozgósítás következtében tényleges katonai szolgálatra bevonult vármegyei alkalmazottak illetményeinek kérdéseiben az 1.245/1878. M. E. számú,²⁾ illetőleg a 3.621/1878.³⁾ és 58.521/1878.⁴⁾ számú pénzügyminiszteri és a 6.233/1914. M. E. számú rendeletekben⁵⁾ foglaltakhoz alkalmazkodják.

¹⁾ Lásd az 1024. o.

²⁾ Lásd Magy. Rend. Tára, 1878. évf., 292. o.

³⁾ Lásd Magy. Rend. Tára, 1878. évf., 630. o.

⁴⁾ Lásd: Magy. Rend. Tára, 1878. évf., 651. o.

⁵⁾ Lásd az 1010. o.

Ez utóbb idézett 6.233/1914. M. E. számú rendelet a 34/1915. M. E.¹⁾, és legújabban 2.096/1915. M. E. szám alatt kibocsátott rendeletekkel²⁾ több tekintetben módosulást szenvedvén, erre a körülményre, a tényleges katonai szolgálatra bevonult vármegyei tisztviselőkkel szemben való megfelelő alkalmazás végett, ez úton külön is felhívom a vármegye közönségének figyelmét.

Budapesten, 1915. évi július hó 4-én.

A miniszter helyett:

Perényi s. k.
államtitk

XVIII. Közoktatási és közművelődési vonatkozású rendelkezések.

1. Közoktatási vonatkozású rendelkezések.

814.

**A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter
1915. évi 3.627. eln. számú rendelete valamennyi
kir. tanfelügyelőhöz és tanfelügyelői kirendeltség
vezetőjéhez,**

*a-háborúval összefüggő rekvirálásokkal kapcsolatos munkálatokra
stb. az elemi népiskolai tanerők igénybe vehetéséről.*

További eljárás végett értesitem a Tanfelügyelő urat, hogy a háborúval összefüggő rekvirálásokkal kapcsolatos munkálatokra, valamint a háború tartama alatt az iskolai nagyszünetidőben a körjegyzői irodákban felhalmozódott munkákra és általában a közigazgatásban feltétlenül szükséges és el nem halasztható megfelelő más teendők ellátásánál kiegészítőleg az összes állami és községi elemi népiskolai tanerők, mint állami, illetőleg köztisztviselők a törvényhatóság vezetőjének rendelkezései szerint igénybevehetők.

A felekezeti elemi népiskolai tanerők megfelelő felhasználásának elrendelése iránt az illetékes egyházi főhatóságokat egyidejűleg megkerestem.

Budapesten, 1915. évi május hó 19-én.

Jankovich s. k.

¹⁾ Lásd az 1019. o.

Lásd a 2051.

815.

**A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter
1915. évi 48.853. számú rendelete,**

*az állami elemi népiskolai tanerőknek, tanítóknak és tanítónőknek
a háború tartama alatt állandóan, tehát az iskolai nagyszünet
alatt is szolgálatuk helyén köteles tartózkodásáról.*

I. Valamennyi kir. tanfelügyelőnek és tanfelügyelőségi kirendeltség vezetőjének.

Az állami elemi népiskolai tanerők (tanítók és tanítónők), mint állami tisztviselők, a háború tartama alatt szükség esetén közgazgatási segédteendők végzésére igénybevehetők. Ennélfogva a háború tartama alatt állandóan, tehát az *iskolai nagyszünet alatt is szolgálatuk helyén tartoznak maradni*, és szolgálati helyüket csak a Tanfelügyelő úrnak a törvényhatóság vezetőjével történt előzetes megállapodás után kiadott és bármikor visszavonható írásbeli engedelmével hagyhatják el.

Az állami elemi népiskolai tanítóknak a szóbanforgó teendők-nél való felhasználása a Tanfelügyelő úr által egy kimutatásban összefoglalva folyó évi szeptember hó 1-ig hozzám bejelentendő.

Magától értetődik, hogy a Tanfelügyelő engedélyével távozott tanítók mindenkor tartózkodási helyüket a Tanfelügyelőnél bejelenteni tartoznak.

Végül megjegyzem, hogy a jutalmak és segélyek kiosztásánál elsősorban azokat a tanítókat kívánom figyelembe venni, akik a szóban levő teendők végzésénél igénybe fognak vétetni, s ezért felhívom a Tanfelügyelő urat, hogy a XX. számú kimutatásban ezt a körülményt az illetőknél emelje ki.

Erről a Tanfelügyelő urat további eljárás végett értesitem.

Budapesten, 1915. évi május hó 19-én.

Jankovich s. k.

II. Valamennyi városi és vármegyei törvényhatóságnak tudomás végett kiadom.

Budapesten, 1915. évi május hó 19-én.

Jankovich s.

816.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek a m. kir. pénzügyi és földművelésügyi miniszterekkel egyetértőleg 1915. évi 9.000. eln. szám alatt kiadott rendelete a tudomány-egyetemek és a műegyetem tanácsához, valamennyi jogakadémia dékánjához (igazgatójához), valamennyi gazdasági akadémia igazgatójához, az állatorvosi, a bányászati és erdészeti főiskolák rektoraihoz,

a jelenlegi háború alatt rokkanttá vált katonai havidíjasoknak a felső oktatás terén való továbbképzése körül nyújtandó kedvezményekről.

Az 1915 : XIII. t.-c. 5. §-ában nyert felhatalmazás alapján — valamint a gazdasági akadémiákra, az állatorvosi, a bányászati és erdészeti főiskolákra való tekintettel a m. kir. pénzügyi és földművelésügyi miniszter urakkal egyetértőleg — rendelem:

1. §.

Mindazon magyar honos tisztek, katonai tisztviselők és tisztjelöltek, akik a közös haditengerészet, honvédség vagy csendőrség tényleges állományához a VIII-ik rangosztályig bezárólag tartoznak és a jelen háborúban rokkantakká válnak, érettségi bizonyítvány és felvételi vizsga nélkül beiratkozhatnak rendes hallgatók gyanánt a tudományegyetem bármelyik világi karán és a műegyetem bármelyik szakosztályán, úgyszintén felveendők a jogakadémiákra, a gazdasági akadémiákra, az állatorvosi, az erdészeti és bányászati főiskolákra és a gyógyszerészeti tanfolyamra.

2. §.

E kivételes kedvezményre csak az tarthat igényt, aki igazolja egyrészt azt, hogy tényleges állományba vétele előtt sikerrel elvégezte valamelyik katonai intézetben a megfelelő tanfolyamokat, avagy valamely nyilvános középiskola VIII. osztályát; másrészt azt, hogy a katonai hatóság által a jelen háború során beállott testi fogyatkozás miatt, mint tényleges szolgálatra alkalmatlan, rokkant állományba helyeztetett.

3. §.

Aki fenti joggal élni kíván, tartozik kérvényét a szabályszerű időben azon egyetem vagy főiskolán benyújtani, amelynek karán vagy osztályán felvételét kérelmezi; a gyógyszerészi pályára lépés esetén a kérvény a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternél nyújtandó be.

E kérvényhez csatolandó:

- a) anyakönyvi kivonat;
- b) a végzett tanfolyamoknak tüzetes felsorolása kapcsán a legutoljára nyert bizonyítvány;
- c) a legutolsó katonai kinevezési okirat;
- d) az illetékes katonai hatóság bizonylata, hogy folyamodó a jelenlegi háború következtében beállott rokkantság folytán a további tényleges szolgálatra tartósan alkalmatlannak találtatott és ezért a rokkant állományba helyeztetett; hogy továbbá ellene katonai bűnvádi vagy becsületbirósági eljárás nincs folyamatban.

4. §.

Az egyetem vagy főiskola elutasító határozata ellen fellebbevitelnek van helye az illetékes miniszterhez, aki — katonai vonatkozású kérdésekben a magyar királyi honvédelmi miniszterrel egyetértőleg — végérvényesen határoz.

5. §.

A kérvények három éven belül nyújtandók be azon naptól számítva, amelyet Ő Felsége a háború befejezéseül megállapít. A fenti módon engedélyezett tanulmányok legkésőbb az engedély elnyerését közvetlenül követő tanévben megkezdendők és lehetőleg megszakítás nélkül folytatandók; netáni megszakítások esetében annak szükségére hiteles okiratokkal igazolandó.

6. §.

A jelen rendelet alapján felvett hallgatókra az összes tanulmányi, vizsgálati, fegyelmi és egyéb érvényben levő szabályzatok alkalmazandók, amennyiben e rendeletben kifejezett kivételek nem foglaltatnak.

Annak, aki tandíjmentességet óhajt igénybe venni, azt kell igazolnia, hogy megélhetés tekintetében kizárólag katonai nyugdíj-illetményeire és sebesülési pótdíjára van utalva.

7

A jelen rendelet alapján felvett olyan hallgatók részére, akik valamely katonai akadémiát sikerrel elvégeztek, avagy egyetemen vagy főiskolán hallgatott rendkívüli féléveket felmutatni képesek és egyidejűleg kielégítő mérvű ismereteiket igazolják, az illetékes miniszter az előírt tanulmányi időt leszállíthatja, avagy egyes tárgyak hallgatását elengedheti.

Ezen engedélyek az illetékes tanári testület kellőleg indokolt javaslata alapján történnek, amelynél a látogatott kar tanulmányi és vizsgarendje és az elvégzett katonai akadémia tanterve közötti kapcsolat veendő irányadónak. A tanulmányi idő leszállítása olyanoknál, akik érettségi vizsga alapján végezték a katonai akadémiát, legfeljebb két félévre, másoknál csak egy félévre terjedhet ki.

A tanulmányi idő leszállítása, illetőleg egyes tárgyak hallgatásától való felmentés különösen figyelembe veendő a műegyetemen és a bányászati és erdészeti főiskola bányamérnöki, valamint fém- és vaskohómérnöki szakán olyan hallgatóknál, akik a tengerészeti akadémiát elvégezték; de az összes kötelező főtárgyak kellő terjedelmű hallgatásának avagy kielégítő mérvű ismeretének igazolása nélkül ilyen kedvezmény nem nyújtható.

A gyógyszerészi pályára készülő egyéneknél jelen rendelet alapján csak a gyakornoki és segédi idő szállítható le egy-egy évvel.

8. §.

A 2. §-ban körülírt készség alapján, illetve a 7. §. szerint nyújtható kedvezmény mellett folytatott főiskolai tanulmányok és szerzett oklevelek ugyanazon minősítő erejűek, mint a rendes előképzettség alapján folytatott tanulmányok és az ezek alapján szerzett oklevelek.

9. §.

Azoknak a magyar honos nem tényleges tiszteknek, katonai tisztviselőknak és tisztjelölteknek, akik a jelen háborúban rokkantakká váltak és rokkantságuk következtében korábbi polgári foglal-

kozásukat folytatni nem képesek, az illetékes miniszter az 1. §-ban foglalt kedvezményt a 2—6. §-ok megfelelő alkalmazásával esetről-esetre megadhatja.

10. §.

Azok a boszniai és hercegovinai tartományi illetőségű egyének, akik nem osztrák állampolgárok, a magyar honosokkal azonos elbánásban részesítendők.

11. §.

Jelen rendelet a kibocsátás napján lép életbe.

Budapesten, 1915. évi szeptember hó 11-én.

Jankovich Béla s. k.

m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter.

817.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. év 59.542. számú rendelete valamennyi önálló igazgatással bíró hazai közforgalmú vasútvállalathoz, a vasuti tisztképző tanfolyamokra az 1915/16. tanévben magán tanulók felvételének megengedéséről.

A jelenlegi háború következtében a vasútintézeteknél előreláthatólag nagyfokú személyzethiány fog beállani, és a miatt, mer a vasuti alkalmazottaknak a vasuti tisztképző tanfolyamra való berendelése a háború tartama alatt nem lehetséges, e hiány megszüntetése érdekében a rendkívüli viszonyokra való tekintettel magántanulónak a vasuti tisztképző tanfolyamra való felvételét az 1915/1916-iki tanévre kivételesen és kiegészítésképen megengedem.

A vasuti tisztképző tanfolyamra magántanulónak elsősorban azok a vasuti alkalmazottak vehetők fel, akik az 1914. évi szeptember hó 1-én a vasuti tisztképző tanfolyamra való felvétel tekintetében megállapított kellékekkel már rendelkeztek. Másodszorban azok a vasuti alkalmazottak vehetők fel, akik a felvételi kellékeket az említett időpont után szerezték meg.

A magántanulók beiratásánál az illető tanulók személyes jelentkezésétől eltekintek, hanem a vasútigazgatóságoknak teszem kötelességükké azt, hogy a vasuti tisztképző tanfolyamra beiratni kívánt alkalmazottaik névjegyzékét a szükséges anyakönyvi

adatokkal együtt a tanfolyam igazgatósága által rendelkezésre bocsátandó lajstromíveken legkésőbb folyó évi október 15-ig közöljék a vasuti tisztképző tanfolyam igazgatóságával.

Azok a vasuti alkalmazottak, akik jelenleg még a harctéren teljesítenek katonai szolgálatot, a fentebb megállapított határidő eltelte után is bejelenthetők a tanfolyam igazgatóságánál, ha azok az 1915/1916. tanév folyamán a harctérről visszabocsátatnak.

A beirandó magántanulók a szabályszerű 20 korona beiratási díjat kötelesek fizetni, tandíj fizetése alól azonban mentesek.

A magántanulók fokozott gyakorlati kiképzésének elérése céljából felhívom, hogy a vasuti tisztképző tanfolyamra magántanulóknak felvett alkalmazottait megfelelő beosztás által támogassa abban a törekvésükben, hogy a tanfolyamot magánúton sikeresen elvégezthessék, és e célból fordítson gondot arra, hogy nevezettek munkakörük keretében minél több gyakorlati ismeretekre tehessenek szert.

A magántanulók taneszközökkel látandók el, amelyek a vasuti tisztképző tanfolyamon szerezhethők be.

Ezen taneszközök gyanánt az egyes tantárgyakra nézve a már nyomtatásban megjelent tankönyvek, továbbá azokra a tantárgyakra nézve, amelyekre még tankönyv nincsen (anyagkezelési szolgálat, pénztárszolgálat és számvitel, valamint a biztosító berendezések), a magántanulók számára kiadandó jegyzetkivonatokat és végül egyes kijelölendő utasítások fognak szolgálni.

Egyúttal hangsúlyozni kívánom annak feltétlen szükségét, hogy a tankönyvekkel, illetőleg kivonatos jegyzetekkel és az előírt utasításokkal a beiktatandó magántanulók kivétel nélkül valamennyien elláttassanak, és ezért figyelmébe ajánlom, hogy a taneszközöknek megfelelő számban való megrendelése iránt a beiratás alkalmával tegye meg intézkedéseit.

A fennforgó kivételes állapotban, a magántanulók helyzetét méltányolandó, egyidejűleg intézkedtem az iránt, hogy a tankönyvek (jegyzetek és utasítások) tekintetében oly tájékoztató bocsátassék már a tanév elején minden egyes magántanuló rendelkezésére, amelyben az egyes tantárgyakból feltétlen megtanulandó tananyag pontosan meg van jelölve.

Végül a magántanulói intézmény ideiglenes életbeléptetése következtében a rendes hallgatókra nézve fennálló és 1914. évi október hó 23-án 53.631. szám alatt kelt rendelettemmel meg-

állapított vizsgaszabályzathoz a magántanulókra nézve a csatolt ideiglenes függelékben foglalt módosításokat és kiegészítéseket rendelem el.

Budapest, 1915. évi szeptember hó 13-án.

Báró Harkányi János s. k.

kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

Melléklet az 59.542/1915. K. M. sz. rendelethez.

Ideiglenes függelék a vasuti tisztképző tanfolyamnak az 53.631. 1914. K. M. szám alatt kibocsátott vizsgaszabályzatához.

A háborúokozta rendkívüli viszonyok következtében magántanulóknak a vasuti tisztképzőtanfolyamra való felvétele az 1915/1916-iki tanévre kivételesen és kisegítésképpen megengedtetvén, a rendes hallgatókra nézve fennálló vizsgaszabályzat, a magántanulókra nézve a következő módosításokkal és kiegészítésekkel alkalmazandó.

I.

Az 1., 2., 3. és 6. §§. a magántanulókra nézve nem jönnek figyelembe.

II.

A magántanulók a rendes hallgatókra nézve megállapított alap- és képesítő-vizsgának az 5. §. A) és B) pontjában felsorolt összes tantárgyaiból vizsgát kötelesek tenni.

III.

A vizsgaszabályzat 7. §-ában foglaltak helyébe a következők lépnek:

A szabályszerűen felvett magántanulók az alap- és a képesítő vizsgákat, ideértve az írásbeli vizsgákat is, az 1916. évi május és június havában tehetik le akképp, hogy az alapvizsga a képesítő vizsgát megelőzi. Azok a magántanulók, akik az 1914. évi szeptember hó 1-én már bírtak azokkal a kellékekkel, amelyek a vasuti tisztképző tanfolyamra való felvételre nézve a tanfolyam szabályaiban megállapítottak, az 1916. évi március havában alapvizsgát, az 1916. évi április hó első felében pedig képesítő vizsgát tehetnek.

A magántanulók a tanfolyam igazgatójánál kérelmezhetik, hogy az alapvizsga letétele után a képesítő vizsgát folytatólagosan letehessék. Ezek az egyesített vizsgák az 1916. évi június havában, illetve a jelen §. második bekezdésében említett hallgatókra nézve az 1916. évi április havának első felében tartandók meg.

A vizsga napjait és idejét a tanfolyami igazgatósága állapítja meg, még pedig a magántanulóknak felettes igazgatóságuk által pártolólág megküldött írásbeli jelentkezése alapján.

A magántanulók a kijelölt napokon és időben a tanfolyamon megjelenni és vizsgázni tartoznak.

Aki 1916. október végéig vizsgára nem jelentkezik, a magántanulók létszámából töröltetik, a vizsgaszabályzat 10. §-ának rendelkezései azonban érintetlenül maradnak.

Ezenfelül a magántanuló felettes vasútintézete fel van jogosítva, hogy azokat a magántanulókat, akik vizsgára nem jelentkeztek, az 1916. évi október hó 1-éig a tanfolyamra rendes hallgatók gyanánt berendelhesse.

IV.

A vizsgák rendjére nézve a vizsgaszabályzat 8. §-a azzal az eltéréssel alkalmazandó, hogy a szóbeli vizsga tartama az egyes tantárgyakból minden egyes magántanuló részére rendszerint 15 perc.

V.

A vizsgaszabályzat 9. §-a azzal a módosítással alkalmazandó, hogy a vizsgaeredmény megállapításánál az írásbeli és szóbeli vizsgán kiérdemelt osztályzatok jönnek figyelembe, és hogy képesítő bizonyítvány azoknak a magántanulóknak adatik ki, akik az alapvizsga és ezt követőleg a képesítő vizsga összes tárgyaiból sikerrel vizsgáztak.

VI.

A vizsgaszabályzat 10. §-a a következő módosításokkal alkalmazandó.

A) A vizsgaszabályzat 10. §-ának 2. pontjában említett javítóvizsgára az a magántanuló, aki az alapvizsgán egy tárgyból kapott elégtelen osztályzatot, két hét, aki pedig több tárgyból kapott elégtelen osztályzatot, egy hónap múlva bocsátható. A tanári értekezlet engedélyével tehető újabb javítóvizsga (10. §. 4. pont) határideje szintén további egy hónap.

Az a magántanuló, aki a képesítő vizsgán legfeljebb két tárgyból kapott elégtelen osztályzatot, 1 hónap, aki 3 tárgyból kapott elégtelen osztályzatot, 2 hónap múlva jelentkezhetnek javítóvizsgára.

Aki az alapvizsgán avagy a képesítő vizsgán minden tárgyból elégtelen osztályzatot kapott, az illető vizsgát az összes tárgyakból megismételni tartozik, és az ismétlő vizsgára legkorábban 3 hónap múlva, legkésőbbben egy éven belül a III. cikk ötödik bekezdésében foglaltak értelmében való újabb jelentkezés alapján bocsáttatik.

B) Az ismétlő vizsgára nézve az előző A) pont határozmányai megfelelően alkalmazandók. Aki az ismétlő vizsgán újból valamennyi tárgyból elégtelen osztályzatot kapott, újabb ismétlő vizsgát nem tehet. Az ily magántanuló vasuti hivatalnokká leendő kiképzés céljából a vasuti tisztképző tanfolyamnak rendes hallgatóként való elvégzésére utasítható.

C) A vizsgaszabályzat 10. §-ának 3. pontja nem alkalmazandó.

VII.

A vizsgaszabályzat 11. §-ának 1. pontja akként módosul, hogy a tanfolyam igazgatósága a képesítő vizsga eredményét a vizsgák befejezése után késedelem nélkül közzé teszi a magántanulók felettes igazgatóságával.

VIII.

Ez a függelék a szabályszerűen felvett magántanulókkal tartandó képesítő, ismétlő, utó- és javítóvizsgák befejezése után önmagától érvényét veszti.

XIX. Kegyeleti természetű rendelkezések.

818.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 18.987. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,¹⁾

hadi emlékművek emeléséről.

A Hősök Emlékét Megörökítő Országos Bizottság tudomásra hozta, hogy azt a kegyeletes célt tűzte maga elé, hogy a

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

mai hőstettekben és egyéni cselekedetekben oly gazdag és dicsőséges háború lezajlása után művészi szépségű, maradandó emléket igyekszik emelni, illetőleg emeltetni Magyarország városaiban és községeiben azoknak a dicsőséges emlékü hősöknek, akik a harc-téren szerzett sebesülésük vagy betegségük következtében meghaltak.

A Bizottság a megemlékezés megörökítésének legalkalmasabb módját az emléktábla, vagy szabadon álló emlékmű létesítésében látja s azt reméli, hogy a városok és községek sietve fogják törvényhatóságaik és községi előljáráságaik útján elhunyt hős szülőtteik iránti kegyeletből megszerezni ez emlékműveket.

Az emléktáblák és emlékművek művészi színvonalának biztosítására, de másrészt azért is, hogy ez alkalommal is istápolja a magyar képzőművészet és ipar érdekeit, a Bizottság felhívta a Magyar Képzőművészek Egyesületét, a Magyar Iparművészeti Társulatot, a Magyar Mérnök és Építész Egyletet és a Magyar Építőművészek Szövetségét arra, hogy tagjaikat szólítsák fel emléktáblák, önálló emlékművek tervezésére s az ekkép egybegyűlt anyagot saját kebelükben elbírálván, a megfelelőeknek ítéleteket a Hősök Emlékét Megörökítő Országos Bizottságnak rendelkezésére bocsássák. Ilyenformán a magyar hősiességet és hazafiságot hirdető és dicsőítő emlékműveket kizárólag magyar művészek és magyar iparosok fogják készíteni.

Tudomásomra hozta továbbá a nevezett Országos Bizottság, hogy mielőtt még ez eszme kivitelére kerülhetett volna a sor, egyes külföldi kereskedők élelmessége már ezen a téren is versenyre akar szállni a magyar érdekekkel. Külföldi sírkő- és emlékműgyárosok mintasorozatos füzeiteket árjegyzékkel ellátva már szétküldöztetik a magyar vidéki városokhoz és községekhez, s ezen képes árjegyzékek alapján felhívják a törvényhatóságokat és előljáróságokat, hogy kegyeletes célú emlékműveiket náluk rendeljék meg. Ezek a hangzatos reklámfüzetek a maguk sokat ígérő, de silány emlékmű-reprodukcióikkal esetleg alkalmasak lehetnek arra, hogy nagyszámú megrendeléshez juttassák a külföldi sírkő- és emlékműgyárosokat, s ezzel háttérbe szorítsák a magyar művészeknek és iparosoknak mindnyájunkra nézve rendkívül becses érdekeit.

Az Országos Bizottság felkérése, illetőleg a fentiekben előttem kifejezésre jutott aggodalma folytán felkérem

Alispán
Polgármester

urat arra, sziveskedjék odahatni, hogy amennyiben törvényhatósága, vagy a törvényhatóság területén levő egyes városok és községek netalán a háborúban résztvettek emlékének ily módon való megörökítésével foglalkoznának, a hadi emlékművek megszerzése és mindennemű tájékozódás céljából a Hősök emléket Megörökítő Országos Bizottsághoz (Budapest, IV., Hajó-utca 16.) forduljanak, mert az Országos Magyar Iparművészeti Társulat, valamint a Magyar Képzőművészek Egyesületének, a Magyar Mérnök és Építész Egyletnek és a Magyar Építőművészek Szövetségének emlékmű-anyaga, a Hősök Emlékét Megörökítő Országos Bizottság által fog kiállíttatni, reprodukáltatni, árjegyzékbe foglaltatni és alkalmas füzetben megismerés céljából a városokhoz és községekhez is kiküldetni.

Fel kívánom még hívni a figyelmet arra, hogy az Országos Magyar Iparművészeti Társulat a rendelkezésére álló jeles hazai, művészi és technikai erők közreműködésével teljes készséggel és egészen önzetlenül szívesen támogatja a hatóságokat a hadi emlékek létesítésével összefüggő minden művészi kérdésben, úgymint tervek, minták, költségvetések beszerzésére és elbírálására, tervpályázatok hirdetésére vonatkozó tennivalókban, sőt készséggel megküldi nekik a Társulat pályázatain díjazott és megvásárolt művészi tervezetek reprodukcióit is.

A segítségnek a Társulat által felajánlott módozatai eredményesen szolgálhatják mindazt a törekvést, hogy az e téren várható keresletnek és termelésnek megfelelő irányt mutasson, s a szerényebb eszközökkel rendelkező községeknek is megkönnyítse a művészi feladatok megoldását, mindazt a gondolatot, hogy a magyar vitézséget és hazafiságot dicsőítő emlékművek létesítésével az erre első sorban hivatott magyar művészek munkája forrjon össze.

Budapesten, 1915. évi június hó 23-án.

Sándor János s. k.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

